TRACTATUS DE EXCEPTIONIBUS AD MATERIAM STATUTI EXCLUDENTES...

Carlo : de Grassi, Pietro : de Grassi, Giovanni Battista Coccini

TRACTATVS
DE EXCEPTIONIBVS AD MATERIAM STATVTI EXCLVDENTES OMNES EXCEPTIONES.

AVTHORE CAROLO DE GRASSIS.
SICVLO PANORMITANO V.I.D. PRÆSTANTISSIMO.

OMNIBVS PASSIM, TAM IN SCHOLIS, QVAM IN FORO versantibus, non solum vtilis, verum etiam necessarius.

ET IN SECVNDA EDITIONE AB AVTHORE MAXIMO cum labore, diligentia, & studio varijs Authoritatibus, & Quæstionibus auctus, ac ab innumeris quibus prius scatebat erroribus expurgatus.

ET IN HAC NOVISSIMA EDITIONE AB V. I.D. PETRO DE GRASSIS FRATRE, locupletatus, addictionesq; hoc [ ] signo notantur.

Cum Indice rerum, ac verborum magis memorabilium locupletissimo.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS;
Et Panormi ex Typographia Io. Baptista Maringo. M. DC. XXIX.
Excussus.

SPECTABILI
IOANNI BAPTISTAE ODDI,
OLIM BIS, ATQVE ITERVM
PRAETORIS PANORMITANAE VRBIS IVDICI,
NVNC VERO
ILL.^MI AC REV.^MI CARDINALIS AB AVREA,
PANORMI ARCHIEPISCOPI, IVDICI, ET ASSESSORI.

Ioannes Baptista Maringus Bibliotecharius F.

TRACTATVM de Exceptionibus Caroli de Grafsis V.I.D. præstantisſimi Venetijs impreſſum, vt meis iterum excudendum ſuſciperem typis, multo quam antea nitidiorem, & locupletiorem amicorum quorundam, qui plurimum apud me valent non tantum precibus, verum ea potiſsimum ratione ſum adductus, vt aliquid haberem quod tuo ſub nomine, ac patrocinio in lucem edere potuiſſem; cuius rei non longe cauſſa petenda eſt, tua enim quotidie dum in me creſcunt beneficia, ſic viciſsim mea erga te obſequia creſcere conſentaneum eſt. Habuiſſem quam plures alios titulos, qui me ad parua hæc munuſcula tibi præbenda mouebant quos libens prætermitto, ne Panegyricum laudum tuarum potius, quam ſimplex epiſtolium componere viderer. Taceo quod cum ſis optimis parentibus natus, ab ipſa pueritia tantum in ſtudijs humaniorum literarum profeciſti, vt maximum ingenij tui acumen cunctis admirantibus oſtenderis, nec commonebo quantum in iuris prudentiæ diſciplinis patrocinando nemini ſis ſecundus, cum id luce clarius omnibus pateat, nec demum di-

cam, quo ſplendore, ac puris, vtaſunt manibus, ter Præturæ Panormitanæ Vrbis Iudicis munere maximo omnium applauſu perfunctus ſis. Hoc enim nemo eſt, qui poſsit ignorare. Illud vnum commonebo, quod cum Illuſtriſsimus, ac Reuerendiſsimus Cardinalis ab Aurea, Archiepiſcopus Panormitanus, te ſibi in iudicem Aſſeſſorem Eccleſiaſtici regiminis quam honorifice elegerit, teque virum omni virtutum genere ornatum fuerit expertus, Panormo vrgentiſsimis negotijs diſceſſurus, tibi vni, tuæque fidei quod raro, vel nunquam viſum eſt, ob abſentiam Reuerendiſsimi ſui Vicarij, totam iuſtitiæ adminiſtrationem commiſerit, ex qua re magnum gloriæ incrementum famæ tuæ peperiſti, Hæc habui quæ curſim dicere potui, Tu interim pro tua humanitate doctiſsime vir, pignus hoc amoris erga te mei, quale, quantumque fuerit læta fronte ſuſcipere non dedigneris. Vale.

MATTHÆVS DONIA
PANORMITA PHILOSOPHVS, ET MEDICVS

Ad Iuris Studiosum.

SINT præcepta tibi CAROLVS *quæ cara scienti*
Dat, si vis reliquos vincere Caussidicos;
Omnia quæ, GRASSVS *Crassa non quippe Minerua*
Sunt è sancitis excipienda docet:
Hoc alij tradunt, GRASSVS *tamen excipe: nanque*
Longe alijs præstans disserit hoc melius.

D. Herculis Lopresti Siculi Ciuis Panormitani Carmina.

IN AVTHORIS LAVDEM.

CAVSARVM *sapiens effectibus abdita pandit*
GRASSVS *facundo* CAROLVS *ore refert.*
Plenius hic quicquid reliqui dixere priores
Edocet, ac fusum nectare nectare tradit Opus.
Cedat iure Solon, iactet ne Græca Lycurgum
Sparte, hic ex fumo lumina clara dedit.

R. P. Don Adeodati de Monte Regali Siculi Carmina.

AD AVTHOREM.

LEGIS *Iura legis,* CAROLI, *qui lege, disertis*
Triscorum, Lector, legibus inuigilans,
Aurea, nil dubites, sensu cape scusa, laborum,
Et legis, CAROLI *lege disertus eris.*

TABVLA SEV INDEX

CAPITVM EXCEPTIONVM

ET MATERIARVM.

DE EXCEPTINVM.

INDEX RERVM,

AC VERBORVM MAGIS MEMORABILIVM, QVÆ IN HOC TRACTATV DE EXCEPTIONIBVS CONTINENTVR.

A

B

A Can-

INDEX

tutori

INDEX

Excep-

Ex-

Ex-

Infe-

quod

Me-

N

ran-

 minus

Te-

V

FINIS.

TRACTATVS SVPER STATVTO EXCLVDENTE OMNES EXCEPTIONES.

AVTHORE CAROLO DE GRASSIS, SICVLO, PANORMITANO, V.I.D. PRÆSTANTISSIMO.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta quantumuis publica, de iure communi non habent exequutionem paratam.*
2 *Instrumenta facta in iudicio habent exequutionem paratam & instrumenta quando dicantur facta in iudicio seu penes acta.*
3 *Obligatio facta penes acta, habet exequutionem paratam, etiamsi est sine causa.*
4 *Instrumentum factum penes acta, habet exequutionem paratam, etiam si est factum die feriata.*
5 *Obligatio quando dicatur facta penes acta.*
6 *Instrumentum sententia de iure communi habet exequutionem paratam, quod tamen intelligas, vt nu. 7.*
8 *Instrumentum vigore pacti in eo appositi per partes, habet exequutionem paratam.*
9 *Partes possunt per pactum omittere ordinem iudiciariũ, nam ordo iudiciarius potest omitti de voluntate vtriusque partis.*
10 *Instrumenta guarentigiata de iure communi habent exequutionem paratam.*
11 *Guarentigia quid sit.*
12 *Guarentigiatum preceptum quando & quomodo fiat.*
13 *Notarius debet esse rogatus vt possit facere preceptum guarentigiatum.*
14 *Notarius in dubio non presumitur rogatus.*
15 *Notarius presumitur rogatus, si in principio vel fine instrumenti adest Clausula, &c.*
16 *Notarius attestãti de rogitu sibi facto creditur.*
17 *Notarius quando habeat potestatem faciendi precepta guarentigiata ex natura officij, an verò ex verbi priuilegij.*
18 *Notarij quam iurisdictionem habeant.*
19 *Preceptum guarentigiatum non potest facere notarius nisi in verè confessũ & non in fictè.*
20 *Confessio vera & ficta valde differunt inter se.*
21 *Preceptum guarentigia non tenet si est factum ex falsa causa.*
22 *Instrumentum guarentigiatum differt ab instrumento in forma Camere.*
23 *Guarentigia nomen vnde veniat, & quid significet, & clausula guarentigię posita in instrumentis quid operetur.*
24 *Instrumentum habet exequutionem paratam quando debitor coram iudice & parte confitetur omnia cõtenta in instrumẽto esse vera.*
25 *Confessio iudicialis & res iudicata parem vim habent.*
26 *Sententia habet exequutionem paratam.*
27 *Confessio facta in iudicio inducit notorium.*
28 *Iudex post habitam confessionem in ciuilibus nil agere debet nisi exequi.*
29 *Confessus in ciuilibus habetur pro condemnato.*
30 *Instrumentum depositi de iure communi habet exequutionem paratam quod intelligas, vt nu. 31. & 33.*
32 *Priuilegia concessa instrumentis depositi non vendicant sibi locũ in deposito confessionato.*
34 *Instrumentum depositi solum habet exequu-*

Cessio-

Statu-

Cessio-

Statu-

V

FINIS.

TRACTATVS
SVPER STATVTO
EXCLVDENTE OMNES EXCEPTIONES.

AVTHORE CAROLO DE GRASSIS, SICVLO,
PANORMITANO, V.I.D. PRÆSTANTISSIMO.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta quantumuis publica, de iure communi non habent exequutionem paratam.*
2 *Instrumenta facta in iudicio habent exequutionem paratam & instrumenta quando dicantur facta in iudicio seu penes acta.*
3 *Obligatio facta penes acta, habet exequutionem paratam, etiamsi est sine causa.*
4 *Instrumentum factum penes acta, habet exequutionem paratam, etiam si est factum die feriata.*
5 *Obligatio quando dicatur facta penes acta.*
6 *Instrumentum sententia de iure communi habet exequutionem paratam, quod tamen intelligas, vt nu. 7.*
8 *Instrumentum vigore pacti in eo appositi per partes, habet exequutionem paratam.*
9 *Partes possunt per pactum omittere ordinem iudiciariũ, nam ordo iudiciarius potest omitti de voluntate vtriusque partis.*
10 *Instrumenta guarentigiata de iure communi habent exequutionem paratam.*
11 *Guarentigia quid sit.*
12 *Guarentigiatum preceptum quando & quomodo fiat.*
13 *Notarius debet esse rogatus vt possit facere preceptum guarentigiatum.*
14 *Notarius in dubio non præsumitur rogatus.*
15 *Notarius præsumitur rogatus, si in principio vel fine instrumenti adest Clausula, &c.*
16 *Notarius attestãti de rogitu sibi facto creditur.*
17 *Notarius quando habeat potestatem faciendi precepta guarentigiata ex natura officij, an verò ex verbi priuilegij.*
18 *Notarij quam iurisdictionem habeant.*
19 *Præceptum guarentigiatum non potest facere notarius nisi in verè confessũ & non in fictè.*
20 *Confessio vera & ficta valde differunt inter se.*
21 *Præceptum guarentigia non tenet si est factum ex falsa causa.*
22 *Instrumentum guarentigiatum differt ab instrumento in forma Cameræ.*
23 *Guarentigia nomen vnde veniat, & quid significet, & clausula guarentigię posita in instrumentis quid operetur.*
24 *Instrumentum habet exequutionem paratam quando debitor coram iudice & parte confitetur omnia cõtenta in instrumẽto esse vera.*
25 *Confessio iudicialis & res indicata parem vim habent.*
26 *Sententia habet exequutionem paratam.*
27 *Confessio facta in iudicio inducit notorium.*
28 *Iudex post habitam confessionem in ciuilibus nil agere debet nisi exequi.*
29 *Confessus in ciuilibus habetur pro condemnato.*
30 *Instrumentum depositi de iure communi habet exequutionem paratam quod intelligas, vt nu. 31. & 33.*
32 *Priuilegia concessa instrumentis depositi non vendicant sibi locũ in deposito confessionato.*
34 *Instrumentum depositi solum habet exequutionem*

 tionem

tionem paratam quādo in tentatur officium Iudicis.

35 Instrumenta contra debitores fiscales habent exequutionem paratam.

36 Testamenta habent exequutionem paratam, tam pro quam contra hæredes, & n.37. & tā in testamento in scriptis, quam nuncupatiuo nu.38. & in testamento imperfecto inter liberos, n.39.

40 Codicilla habent exequutionem paratam sicut testamenta.

41 Testamenta non habent exequutionem paratam pro hærede quando adest legitimus contradictor.

42 Contradictor legitimus quis dicatur.

43 Testamentum non habet exequutionem paratam si est nullum ratione præteritionis filij, & hoc tanto magis procedet, si filius est nominatus in illo testamento, quia tunc vitiū dicitur visibile, vt num.44. quod ampliatur etiam si filius præteritus esset bannitus, vt num.45.

46 Testamentum non habet exequutionem paratam si testator tempore testamenti erat intestabilis.

47 Instrumentū ratione iuramenti habet exequutionem paratam, & n.48. & 49.

49 Iuramentum quando dicatur confirmatorium, & quando litis decisorium, & n.50.

51 Iuramentum præstatur iurando per Deum, uel aliam rem sacram.

52 Promittens in veritate habetur ac si iurasset.

53 Tactus scripturæ an requiratur in præstatione iuramenti, & n. 54.

55 Iuramentum litis decisorium habet exequutionem paratā etiam si debitor se obligaret cum pacto, quod si minus reperiretur se debere, ad illud minus sit obligatus.

56 Iuramentum habet exequutionem paratam, etiam si coram alio iudice fuisset aliàs petita exequutio instrumenti in quo est appositū.

57 Exequutor merus nō potest admittere aliquam exceptionem.

58 Exceptio litis pendentiæ non habet locum in exequutiuis.

59 Creditor in exequutiuis potest remedium intentatum relinquere & transire ad alicui.

60 Exequutio instrumenti iurati non retardatur etiam si coram Episcopo penderet lis quod tale instrumentum est vsurarium.

61 Exceptio litis pendentiæ quando habeat locum in causis ordinarijs, & n.62.

63 Creditor in exequutiuis potest variare de principali ad fideiussorem & econuerso, & de vna re ad aliam, & de re ad personam, & de persona ad rem.

64 Creditor si incepit agere ordinaria cum habuerit viam exequutiuam non potest redire ad eandem uiam exequutiuam.

65 Exceptio litis pendentiæ in exequutiuis obstat, quando lis pendet super validitate pacti exequutiui.

66 Exceptio litis pendentiæ quam potest opponere debitor principalis, potest eandem opponere eius fideiussor.

67 Lis ex quibus actibus dicatur pendere.

68 Iuramentum an habeat exequutionem paratā si interponitur super instrumento confessionato.

69 Statutum dans exequutionem paratam instrumentis, non habet locum in instrumentis confessionatis.

70 Instrumentum ratione iuramenti habet exequutionem paratam, etiam si sit celebratum extra iurisdictionem exequentur.

71 Instrumenta omnia quæ habens exequutionem paratam de iure communi, exequuntur etiam si sunt celebrata in alieno territorio.

72 Instrumenta si habent exequutionem paratam vigore statuti, non exequuntur si sunt celebrata in alieno territorio.

73 Instrumētum si est celebratum in loco vbi adest statutum tribuens exequutionem instrumentis, an exequatur in loco vbi non adest tale statutum.

74 Instrumentum habet exequutionem paratam quando in loco in quo petitur exequutio, & in loco in quo fuit celebratum, adest statutū dans exequutionem instrumentis.

75 Instrumentum ratione iuramenti habet exequutionem paratam etiam si actori competit actio vtilis & non directa.

76 Instrumentum vigore statuto habet exequutionem paratam etiamsi actori cōpetit actio vtilis & non directa.

77 Actio quando acquiratur vtilis & non directa.

78 Actio vtilis acquiritur etiam sine cessione illius qui stipulatur.

79 Actio vtilis acquiritur ei, pro quo stipulatur etiam

Cessio-

PRÆLVDIVM.

QVANTVM sit practicabilis quantumve quotidiana materia præsentis Tractatus ipsa experiẽtia docet, propter Statuta quæ ferè vbique vigent, quibus prohibetur excipi & opponi contra publica instrumenta, & præcipuè est practicabilis in Regno isto Siciliæ, in quo viget tale statutum reijciens omnes exceptiones, hoc est, Pragmatica quondam Serenissimi Regis Alfonsi, edita super Bulla Papæ Nicolai V. (felicis recordationis) & ne vitam silentio transeam (iuxta illud Sallustij dictum) decreui Tractatum istum quantum meæ vires sufficiunt, compilare, dictaq; DD. quæ circa istam materiam passim vagãtur, in vnum reducere. Sed quia humanum est errare, ideo si quid ineptè (pro vt non dubito) reperies (lector amatissime) non mireris, sed illud corrigas, cuius correctioni

ctioni me submitto, ac id errori & memoriæ imbecillitati adscribas, iuxta tex. in l. 1. §. nã qui, C. de veteri iure enuclean. ex quo ingenium mortale exiguum est, vt dicitur in eodem §. nam qui. Si quid verò boni erit, Deo Optimo Maximo laudes referas, à quo cuncta bona procedunt. Et ex quo tale priuilegium ne possit excipi & opponi, solet vt plurimum concedi & dari instrumentis publicis, & præcipuè Guarentigiatis, in eorum exequutione, ideo antequam ad Exceptiones ipsas deueniam, de ipsis Instrumẽtis aliquid tractare decreui.

1 Et ante omnia sciendũ est, quod † instrumenta quantumuis publica, non habent exequutionem paratam de iure communi, sed requiritur sollemnis libellus & ordo iudiciarius, secundum tex. in l. minor 25. annis cui fideicommissum, ff. de minoribus, vbi Bar. in 2. lect. in princ. Bal. Alber. de Rosat. Paul. de Cast. nu. 2. & alij, in l. si pacto, C. de pact. Alex. in l. ait pretor, §. si iudex, n. 3. ff. de re iud. Bar. Soc. in l. si se nõ obtulit, §. si ex vẽditione n. 6. ff. de re iud. Ias. in l. tale pactũ, §. qui prouocauit, n. 9. & 10. ff. de pactis, & in l. cunctos populos, in 2. Lectura n. 58. C. de Sum. Trin. & fide Cath. & in l. fi. n. 6. C. de edict. D. Adr. tollen. Bened. de Barzijs in tract. de Guarentig. par. 1. princ. quæst. 8. vers. aliquando autem, Boer. dec. 295. nu. 5. Osasc. decis. 129. n. 2. Luc. Pet. in pract. Capitol. lib. 3. c. 1. nu. 1. Afin. in tract. de exequut. §. 1. cap. 2. vbi multos alios allegat. Cotta in memorial. in verb. instrumenta publica, Seraphin. de priuil. iuramen. priuil. 77. num. 1. Padilla, in Rub. de iuris & facti ignorantia, nu. 21. Cagnol. in l. testamentum, nu. 8. ff. de reg. iur. Menoch. de arbit. Casu, 17. nu. 1. & hæc est comm. * opinio, de qua testatur Suarez in repet. l. post rẽ iudicatam, in declaratione Legum Regni, in verbo, secutus vestigia, nu. 6. ff. de re iudicat. Becci. cons. 17. n. 2. lib. 1. Tessaur. dec. 26. nu. 1. Suarez in thesaur. recept. sententiar. in verbo, instrumentum. Cumia super Ritu cap. 16. n. 22. [Becc. cons. 17. n. 2. Ricc. Collect. dec. p. 4. Collect. 759. Zacchi. in addit. obli. Camer. q. 2. n. 2.] & hoc vbiq; fatent Doctores.

2 Quæ Conclusio limitatur Primò, vt non procedat † in instrumentis factis in iudicio, quæ habent exequutionem paratam, etiam de iure communi, Glos. in Authentica Generaliter, in verb. conscribat, C. de Episcop. & Cler. Bald. Paul. de Cast. nu. 1. & Alex. nu. 3. in l. cum pro quo, ff. de in ius vocan. Curt. iun. in l. tale pactum, num. 27. vbi testatur de comm. * opin. ff. de pact. Ioan. de Amicis cõs. 21. num. 19. Afflict. decis. 387. num. 1. Vinc. de Franchis decis. 118. num. 7. & decis. 200. num. 22. vbi dicit, quod debitor hoc casu habetur ac si esset condemnatus. Carauita super Ritu M.R.C.V. Ritu 127. num. 5. & Ritu 128. num. 1. Lucas de Penna in l. 2. C. de iure Fisci, lib. 10. Loffred. in paraphrasi feudal. cart. mihi 18. vers. ibi & si hæc obligatio. Surd. cons. 271. n. 38. 44. & 45. lib. 2. Pet. Frider. in tract. de mãdat. sine Clausula, lib. 2. c. 66. n. 17. Trosi. super d. Ritu 128. n. 1. [Burg. de modo procedend. ex abrupto quæst. 5. nu. 180. Ricc. Collect. decis. 187. par. 1. & par. 4. nu. 759. vers. limitatur tertio, Zacchi. in addict. prædictis quæst. 2. nu. 8.] quæ Conclusio ampliatur etiam † si promissio fuisset facta sine causa, Anton. de Butr. & Innocen. in capit. fin. de confess. vbi Abb. Panorm. in 6. col. vers. nota quia. Trosi. d. Ritu 128. num. 6. vbi alios allegat. Franc. de Leonar. in tract. de varijs iuris decis. cap. 12. num. 22. [Afflict. in Constitut. dilationes n. 31. Frãch. dicta decis. 118. n. 7. & decis. 200. n. 22. Ferdinandus Bongiornus super Ritu Cap. 101. in principio, & Cap. 110. Camill. de Laratha. cons. 30. num. 30. Afflict. decis. 30. num. 2.]

3

4 Secundo ampliatur dicta Cõclusio, † etiã si instrumentum penes acta esset factum die feriato in honorem Dei, nam adhuc habebit exequutionem paratam, Viu. dec. 35. num. 1. & seq. vbi allegat alios DD. & adducit multas rationes, & tunc † dicitur obligatio seu instrumentum receptum penes acta, quando est scriptum ab Actuario seu magistro notario, in Archiuio de mandato Iudicis, vel in eius præsentia, nec isto casu est necessaria præsentia illius, in cuius fauorem recipitur actus, Bald. & Salic. in l. pen. C. de liberal. cau. Angel. in l. pen. C. de fideiuss. & cons. 296. Lucas de Penna, in l. instar, C. de iure fisci, lib. 10. Afflict. decis. 135. num. 5. & in constit. Magistri Camerarij, nu. 14. Borel. cons. 38. nu. 9. Maran. in pract. par. 6. actu 10. nu. 19. & 20. secus si fuissent receptæ ab actuario

5

rio seu magistro notario in eius domo vel alio loco ciuitatis, quia tunc non dicerentur recepta penes acta, Lucas de Penna in præcit. l. 2. C. de iure fisci, lib. 10. Affl. in d. const. Regni, in 12. not. num. 13. quæ Constitutio est sub titulo de præstando sacramento, &c. Grammat. consi. 63. num. 12. in ciuili. licet cõtrarium teneat Carauit. in prędicto Ritu 128 num. 12. [Afflict. decis. 387. nu. 1. Gratian. discept. cap. 749. n. 27. Magon. decis. 57. nu. 10. Valasc. de iure emphit. quæst. 7. num. 15. Alba Mand. cons. 262. nu. 4.]

6 Secundò limita † in instrumentis sententiæ quæ de iure communi habent exequutionem paratã, l. minor, la pen. vbi Bar. in prin. num. 1. ff. de minor. & ibi omnes DD. idem Bar. in l. intra vtile, nu. 1. eod. titu. vbi etiam Alex. nu. 5. & 6. Bal. in l. 2. C. de exequut. rei iud. Ferrar. in pract. Papien. in forma exequ. sentent. diffinit. in glos. in verb. sapiens vir, num. 3. Ias. in l. 4. §. si ex conuentione, nu. 3. ff. de re iud. Fel. in cap. 1. nu. 7. de libelli oblatione, vbi testatur de commu.* opin. Cumia, super Ritu cap. 7. num. 19. [Cumia super Ritu & cap. 19. n. 103. & cap. 76. nu. 158. Septim. super Ritu cap. 132. Surd. cons. 186. nu. 3. Muta in dicto Ritu cap. 132. n. 19. Marescott. var. resolut. lib. 2. resolut. 121. nu. 10. Fimia super Ritu cap. 110. & ibi Montal. dicto cap. 106. in fine, & ibi Petrus Rizar. cap. 132. Mastrill. decis. 67. n. 11.] quod † intelligunt præcitati DD. quando intentatur officium iudicis, quia tunc agitur exequutiuè, secus si per viam actionis quia tali casu agitur actione in factum, & in isto Regno elapso anno vigore sẽtẽtiæ semper agitur actione in factum, ex quo post annũ sententia non habet exequutionẽ paratam, & hoc per cap. 37. dicti Ritus, vbi Cumia, num. 13. & 15.

Tertiò limitatur prædicta Conclusio quãdo † partes inter se conueniunt & paciscuntur, vt instrumentũ tum in persona, tum etiã in bonis possit exequi, quia vigore huiusmodi pacti instrumentum exequi potest, Bal. in l. minor 25. annis, ff. de minor. Bart. in l. creditores, nu. 26. C. de pignorib. Abb. in cap. de causis, num. 8. de offic. & potest. iudicis delegati. Frãc. Marc. decis. 396. lib. 1. Ant. de Canar. in tract. de exequut. instrum. quæst. 32. nu. 68. Boer. decis. 295. nu. 10. Becci. cons. 17. nu. 2. lib. 1. Tessaur. decis. Pedamon. 26. nu. 6. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 77. num. 4. [Amesc. de potest. in seipsum, li. 2. c. 21. n. 4.]

9 & ratio esse potest: qa † partes possunt omittere ordinem iudiciarium in toto processu. Coler. in tract. de process. exequu. p. 1. c. 5. n. 42. & 88. Galles. in trac. de obli. in forma Cameræ, par. 3. q. 4. n. 3. vbi dicit, quod hæc est commu.* opinio, & vsu recepta. Marant. in practica, par. 2. nu. 41. qui etiam testatur de commu.* opi. Andreas Gaill. in tract. de pace publ. lib. 2. cap. 2. nu. 26. & 28. qui refert ita seruari in Camera Imperiali, quod in isto Regno est permissũ ex dispositione Ritus M. R. C. c. 19. Curt. in trac. de sequest. n. 73. [Burg. de modo procedendi ex abrupt. q. 5. n. 103.]

10 Quartò limitabis eandem principalẽ Conclusionem in † instrumentis guarentigiatis, quæ de iure commu. habent exequutionem paratam, Bart. in l. cum vnus, num. 2. ff. de bonis auctorit. iud. possidend. Angel. in l. si debitori, eod. tit. Bal. in l. iubemus, §. sanè, in 6. quæst. C. de Sacrosanct. Eccles. & in l. pen. C. de fideiuss. Menoch. in tract. de arbit. iud. Casu 17. num. 4. Tessaur. dicta decis. 26. nu. 12. Caball. sup. Constit. Aegidian. seu Marchiæ, lib. 5. cap. 5. in glos. in verb. Guarentigia, num. 4. Cumia, super Ritu cap. 7. num. 23. Afin. in tract. de exequut. §. 1. cap. 25 nume. 1. Coler. in tractat. de process. exequut. par. 1. cap. 3. num. 16. Pet. Frider. in tract. de mandat. sine clausu. lib. 2. cap. 69. nu. 6. & 7. vbi alios allegat Cin. & Io. Fab. in l. si certũ, C. famil. hercisc. Campeg. in tract. de dote, par. 5. quæst. 111. n. 3. [Io. Aloys. de Septim. super Ritu cap. 101. col. 2. vers. quæro quare Muta super Ritu cap. 101. num. 13. & 15.] Boer. decis. 295. nu. 6. Tiraq. in repet. l. si vnquam in verb. donatione largitus num. 104. Intriglol. cons. 22. nu. 26. lib. 1.

11 † Guarentigia autem (cuius vigore instrumenta habent exequutionẽ paratam) est quodã pręceptum quod fit per notarium de ipso instrumento rogatum parti roganti vt obseruet in continenti contenta in instrumenta, Angel. in l. ait prætor, §. si iudex, ff. de re iud. Cin. in l. 1. C. de confess. Bart. in l. non fatetur, in fine, ff. eod. Imol. in d. l. ait prætor, §. 1. Socin. sen. cons. 79. num. 49. lib. 4. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 77. nu. 5. Corne. cõs. 259.

lit. D.

lit.D. vol.3. Menoch.in tract.de arbitr.iudi. casu 17.num.5.Gaiger.patron.25.n.2.lib.2. [Marius Muta super Ritu cap.101.n. 13.& habet vim sent. Tusch.in lit. G.concl.81.nu. 2. Castrens.cons.16.nu.4.lib.1.idem Tusch. in lit. I. concl.240. n.1. cum seq. post Tiraq. in tract.de iure const.limit.30.n.48. quod talis Guarentig. non prodest non nominato in instrumento licet habeat interesse, Fœnut. de moment,temporis cap.15. nu.8. Siluester Zachia in addit.de obligat.Cameralib.q.6. n.5.& quæst.2.n.12.] Caualc. dec.28. num. 45.lib.2.Sicard.cons.11.num.1. in crim.Campeg.d.nu.3.Afin.in tract.de exequu.§.1.cap. 25.num.2.Boer. dict. num.6. Coler.in tract. de processl.exequut.par.1.cap.3.num.14. Petr.Frider.in tract.de mandat.sine claulul. c. 69.nu.8. Tiraquel.in tract.de iure constit.limit.30.nu.48.Cagnol.repet.l.1.nu 44. ff.de re iudic.quod 12 † præceptum fit volenti & acceptanti,& fit authoritate statutorum potestatem concedentium ipsi notario,Bald.in l. iubemus,§.sanè,num.3. C.de sacrosan. eccl. Ang.in l.si debitori,n.5.ff.de iud.Franc.Padoan.in l.tale pactum,§. qui prouocauit, ff. de pact.Bened.de Barzi.in tract.de Guaren. quæst.1.Coler. in tract. de processl. exequut. par.1.cap.3.n.15.Afin.in tract. de exequut. §.1.cap.25.num.3.Cumia super Ritu cap.6. num.28.Alfonf.Aluares in Specul.Pontif.c. 70.vers.alium casum vide,cart.mihi 381.vbi alios recenset.[Mandos.in tract.de inhib.q. 71.n.10.Tusch.in lit.G.concl.81.n.1.] Suarez in Repetit. l. post rem iudicatam, in declarat.Leg.regni,vers.sequutus vestigia,nu. 2.cart.mihi 517.qui 13 † notarius debet esse rogatus ad faciendum tale instrumētum guarentigiatum. Bellon.cons.73.n.13.[Bertaz. in tract.clausul.clausul.18.gl.5. nu.11.Tusc. lit.G.dicta concl.81.nu.1.] quod 14 † in dubio non præsumitur. Kirchouius in suis Comm. opin. Centur.3. concl.55. in verb.notarius, nu.2.Roland.cons.26.n.12.& sequent. lib.3. & cons.32.per totum lib.2. Nepita super Cōsuet.Clarissimæ Ciuitatis Cataniæ, tit.56.n. 6.Michael de Grass. in comm. opin. cap. 18. q.5.& 6.[Bertaz.in tract.claus.clausul.4.gl. 21.n.1.Farinac. in tract. de falsit. q.103. nu. 106.& quæst.157.n.73.] quod limita quando 15 † in fine vel principio instrumēti adessent illa verba,seu Clausula,&c. nā per talia verba notarius censetur rogatus, Alex. cons.14. nu.32.& seq.lib.6. Apostill. ad eundē Alex. cons.153.nu.9.lib.2. Aegid.dec.267.Socin. iun.in l.sciendum,ff.de verb. oblig. Boccati. super Constit.Aegidian.seu Marchiæ, gl.7. nu.19.& dicam latius in meo tractatu de effectibus,in tit.de effect.diction. in verb. & cetera; Cum 16 † notario creditur si testetur de rogitu sibi facto, Bart.nu.2.omnes Scribentes in l.sciendum,ff.de verb.oblig.Cefal.cōs. 409.num.20.lib.3.Afl.dec.245.nu.9. Crot. cons.121.nu.36.lib.1. Crauet.cons.75.num. 2.lib.1.Bal.cons.158.num.3.lib.2. Dec. in c. si scripturæ,num.56.de fide instrum.Flamin. de Rubeis,cons.30.num.54. Natta cons.146. num.7.lib.1.Boer.dec.25. num.7. Emanuel Suarez in thesaur.recept.sentent.lit.N. num. 41.[Bertaz.in d.tract.& clausul.gl.34.n.2.] & vt notarius 17 † habeat potestatem faciendi præcepta guarentigiata, in ipsius creationis priuilegio debent poni ista verba: creauit, fecit,& ordinauit, talem in notarium publicum,& iudicem ordinarium. Bart.in l.fi. nu. 7.& 8. C. vbi & apud quem,& in l. à Diuo Pio,§.sententiam,ff.de re iud. Angel.in l. ait Prætor,§.si iudex, nu.4.ff.eod.tit.Cagnol.in d.l.1.eod.nu.44.ff.de iudic.Hieron. de Lambert. in addit.ad Trosi. super Ritu M. C. V. Ritu 166.nu.37.lit.C. Coler.in tract.de processl.exequut.par.1.cap.3.num.21. & propterea * secundum communem opinionem reprehenditur Paul.de Cast. dum dicit (in l.1. num.18.ff.de iudic.) quod illam iurisdictionem quam habent notarij, consequuntur ex natura officij tabellionatus; & reddunt hanc rationem: quod licet notarius habeat priuilegium in quo cauetur quod fuit creatus notarius & iudex,& ista duo simul concurrant, non propterea habet iurisdictionem ex natura officij tabellionatus. Bart. & Ang.in locis paulo ante citatis, Sigismūd. Scacc. in tractat. de iudic.cap. 62.num. 15. vers. 2. quia ex quo si Lex vel Statutum vltra non prouidet,non posset notarius præcipere in instrumento guarentigiato,eo quia est iudex in habitu,& non in actu, Bart.Angel.& Scacc. locis supra allegatis,Corne.cons.259.lib.3. Cagnol.d.nu.44.Bal.in l.1.ff.de iudi. vbi etiam Curt.col.pen.Ias.in l.error,nu.26. C.de iur.

& facti ignorant. & non vtitur iurisdictione faciendi talia præcepta, nisi ex speciali concessione à Lege, Statuto, Consuetudine, vel ab homine appareat hoc sibi pmissum. Bald. Cagnol. Curt. & Ias. locis præcit. Tho. Docc. alleg. 5. num. 5. post allegat. 54. vnde clarissimè patet, quod talis potestas faciendi præcepta guarentigiata, est notarijs attributa ex authoritate Statuti, hoc dictantis & prouidentis, vel principis hoc mandantis, vt concludunt Bart. Bald. Ang. Ias. Curt. Cagn. & Scaccia locis superius allegatis, Bened. de Barz. in tracta. de Guarent. quæst. 1. [Boerius dec. 295. nu. 6. Paul. de Castr. consl. 260. nu. 4. vers. constat autem Tusch. in lit. G. concl. 81. nu. 1. cum seq.] & licet † notarij non habeant contentiosam iurisdictionem, habent tamen voluntariam, vt videlicet partibus coram ipsis confitentibus possint facere præceptũ guarentigiæ de seruando omnia contenta in ipso instrumento guarentigiato, Bar. & Cin. n. 5. in l. vnica, C. de confess. idem Bar. in l. non fatetur, num. 5. ff. eod. tit. Paul. de Cast. consl. 260. nu. 4. vol. 1. Innoc. in c. cum à nobis, n. 2. de testi. Bar. Ias. & in alij, in l. 2. ff. de offi. procõs. idem Bar. in l. 1. n. 7. de iudic. Alex. in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, nu. 6. ff. sol. matrim. & in l. fi. n. 5. C. de edict. Diui Adria. tollen. Bal. in l. etiam, num. 2. C. de exequut. rei iud. Coler. in tract. de processl. exequut. p. 1. cap. 3. nu. 18. [Marta de iurisdict. cas. 61. nu. 6. par. 4. cent. 1. Nepit. super consuet. Catan. consider. vnica, tit. 46. n. 9. Carauit. super Ritu 9. nu. 4.] & talem † iurisdictionem faciendi præcepta guarentigiata non exercet notarius, nisi in verè confessum, secundum Iac. de Butr. in l. 2. §. actor, C. de iuram. calum. Soc. sen. consl. 79. num. 49. in fine, lib. 4. Franc. Aret. consl. 131. circa finem, & non in fictè confessum, quia confessus fictè non potest rogare tale præceptum. Ant. de Butr. in reper. iur. ciuilis, in verb. guarentigia, Bald. in addit. ad Specul. in titu. de appell. §. item quæritur, & in l. iubemus, §. sanè, C. de sacrosan. eccl. & in l. si quis maior, C. de transact. Canonistæ in cap. cum secundum, de hæret. in 6. quia confessio † vera & ficta valde differunt inter se, Natta consl. 32. nu. 18. lib. 1. Pancirol. consl. 78. n. 17. vbi alios allegat, & ponit varias ex ipsis differentijs, Mazzol. consl. 92. num. 9. & consl. 107. n. 24. [Scipio Rend. in promptuar. suo in tit. 21. de confess. nu. 4. & 7. & dubia non nocet, Berous consl. 178. n. 24 lib. 3. Surd. dec. 291. nu. 25. & quid si est relatiua ad aliud idem dicta dec. n. 17.] nec † etiã tenet præceptum guarentigiæ n est factum ex falsa causa, Bal. in l. 1. §. si quis ita, ff. de verborum oblig. Soc. sen. præcit. consl. 79. n. 53. Asin. in tract. de exequut. §. 1. cap. 25. nu. 8. & ideo si talis confessio est erronea, potest reuocari etiam post præceptum ipsum guarentigiæ, Bart. in l. non fatetur, ff. de confes. & in l. error, ff. de iuris & facti ignor. Soc. sen. consl. 79. n. 50. lib. 4. [Pancirol. consl. 58. n. 25. Soc. iun. cõs. 180. n. 83. & 85. lib. 2. Fusc. in singul. in lit. C. n. 179. Alex. Stiatic. in pract. cap. 19. n. 77. Paset. consl. 44. n. 3. Cępol. cautel. 69. n. 1. Purpurat. consl. 445. n. 5. Brunorã sol. in cõpend. proposit. in verbo cõfess. etiam Turret. consl. 1. nu. 135. lib. 2. Borgnin. decis. 19. n. 37. lib. 3. Gratian. discept. 3. nu. 10.] Asin. d. cap. 25. nu. 7. & nota, quod instrumentum † guarentigiatum differt ab instrumento in forma Cameræ in eo, quod instrumentum guarentigiatum ab initio haberet, tenet vim confessionis, & iudicialis præcepti, sed instrumẽtum in forma Cameræ habet tantum adiectam censuram & mandati exequutiui susceptionem. Cumia super Ritu cap. 6. num. 27. [& tale instrumẽtum guarentigiatum habet paratam exequutionem, tàm cõtra nominatum, quàm contra eius hæredes, ita fuisse decisum, refert Fõtanell. de pact. nuptial. claus. 3. glos. 2. n. 52. Barz decis. Bonon. 26. nu. 20. Franch. dec. 405. n. 8.] Scacc. d. c. 62. nu. 22. vbi recenset varias differentias, & hoc multis modis distinguit, quas differentias & distinctiones per te videre potes apud eũdem, & aduerte, quod hoc † nomen Guarentigiæ est vocabulum barbarum, à Franchis & Longobardis ortum habens, vt dicit text. in cap. 1. §. 1. de leg. Corrad. & significat firmam defensionẽ de iure & de facto, Marc. Aquil. in repet. l. 1. §. si quis ita, nu. 128. ff. de verb. oblig. vbi etiam Ias. num. 28. & Bolognet. n. 220. Franc. de Leonard. in trac. de varijs iur. decis. cap. 12. nu. 3. Coler. in tract. de processl. exequut. p. 1. c. 3. nu. 19. Pet. Frider. in tracta. de mandat. sine clausula, lib. 2. cap. 69. n. 12. & nihil aliud est dicta clausula guarentigiæ, nisi

nisi quod vigore ipsius potest incipi à captura debitoris sine strepitu & figura iudicij, Roma.cons.133.nu.1. vbi Mandos.in addit.lit. A. Maran.cons.95.num.3.inter consil. ciuil. Grãm.Carauit.super ritu M. C. V. Ritu 167. n.13.[Io.Aloys.de Sept.super Ritu c.101.col. 2.vers.quę sint instrumenta.Tusc.in lit.I.con cl.240.n.7.Marta de iurisdict.p.2.c.45.n.5.]

Quinto vt reddeamus vnde digressi sumus eandem principalem conclusionem (scilicet quod instrumentum de iure communi nõ habet exequutionem paratam) limitare poteris quando † debitor coram iudice & parte confiteretur contenta in instrumento esse vera, quia tunc instrumentum habet paratam exequutionem, l.si debitori, vbi omnes DD. ff.de iudic.Gallesi.in tract. de oblig.in forma Cameræ, cap.2.nu.12.Rot.Rom.in decis.nouiss.lib.1.dec.146.nu.2.& 3.Surd.cons.271. num.38.lib.2.Laderchius cons.69.nu.1.Siccard.cons.1.n.3. Cumia super Ritu M.R.C. cap.7.nu.21.& 24. Lucas Pet. in pract. lib.3. cap.1.nu.1. vbi dicit, quod facta tali confessione iudex præfiget terminum decem dierũ ipsi debitori cõfitenti ad soluendum, & ratio esse potest, q.a † iudicialis confessio & sententia, vel res iudicata sunt paria, l. post rem, ff. de re iudic.l.1.& 3.ff.de confess. & l.1.C.eo. tit.cap.cum super, extra eod.titu. de confess. glo.in cap.fin.eod.tit.l.certum, §.sanct ipsos ff.ti.antedicto Iodoc.Damhouder.in Enchirid.pariũ aut simil.iur.in verb. confessio.Brunorus à Sole quæst.5.1.n.199.Fran.à Doctor. cons.68.nu.19.inter cons.matrimonialia diuers.Monald.cons.1.nu.7.lib.2.sed sententia † habet exequutionẽ paratam, vt paulo antedixi, ergo eodem modo eam habebit talis confessio, Eugen. cons.30.n.11.& 12. [Mandell.Alb.cons.684.n.4.pract.Papiens.in forma libell.exequutionẽ sententiæ diffinit. in glos.sapiens vir.nu.3.fol.429. Carpan.in statuto Mediolanens.cap.42. num.134. Portius cons.172.n.5. Muta super Ritu cap.132.n.5. Scaccia de iudic.cap.62.nu.12.par.1. Mastrill.dec.67.nu.11. Cumia super Ritu c.76. nu.158.Io. Aloys.de Septim.in dicto Ritu cap.132.& ibi Fimia cap.110.ac etiam Montalt.cap.106.& Riccius in dicto Ritu c.132.] vbi etiam dicit, quod † confessio facta in iudicio, inducit notorium, Abb.cons.89.nu.1. in fi.& seq.vol.1.Butr.cons.27.num. 2. Alex cons.77.nu.13.vol.2.Rom.cons.177. num.8. Monal.cons.95.nu. 18.lib.2, Gigas, cons.73. nu.13.de qua re latius dicam infra except.14 num.2. & post † emanatam confessionem iudicialem in ciuilibus, partes iudicis nullæ aliæ sunt, nisi in exequendo, l.1.ff.& C.de cõfess.Soc.iun.cons.11.n.4.lib.2. Turret. cons. 42.num.1.lib.2.Monald. cons.1. num.7. lib. 2.Pet. Frider.in tract.de mandat.sine claus. lib.2.c.66.num.7.& 8. & statim † quod quis confitetur in ciuilibus, habetur pro condemnato, l.1.& ibi Doctores, C.de confess. Abb. in c.quærenti, num.5.de offic.deleg. Fel.in c. si cautio, n.24. de fid.instrum. Franc.de Doctor.d.cons.68.num.19. inter cons. matrim. diuersor.[Lanfranc. in c.quoniam contra in verbo confessio. de probatio. Mars. cons.46. n.18.vers.& facit etiam Gram.cons.40.n.25 in fi.& dec.48.n.8.Aldouin.cons.56.n.16.& cons.25.n.9.Farin.q.81.n.3.] Ferret.cautel. 57.n.2.Io.à Roia, in sing.in fauor.fidei, 205, n.2.& Sing.193.n.2.Monald.cons.81.n.39. & cons.90.n.5.& 6.& cons.118.nu.13.lib.2.

Sextò limitatur dicta Conclusio principalis, † in instrumentis depositi. nam & ipsa de iure comm. habent exequutionem paratam, l.si quis, vbi Bart.nu.3.& Paul. de Cast. etiã num.3.C.de posit.& not.DD. in Authen.de incest.nupti.in princ.Alex. in l.si cum dotem §.eo autem tempore, nu.5. ff.sol. matr.Aret. in §.pen.Instit.quib.mod.re contr.oblig.vbi Ias.in addit.ad Parti.Asin.in trac. de exequ. §.1.cap.3.num.1.Ant.de Canar. in tract.de exequ.instru.q.8.Barbat.in c.bona fides, extra, depos.Rolan.cons.17.n.1. vol.1.Kircho. in suis com.opi.cent.2.cõcl.67.Cumia super Ritu c.7.n.2.& cap.19.n.12.Tessaur.dec.26. n.8.in fi.Fuscus in sing.lit.G.n.43.Boer.dec. 295.Th.Doc.alleg.5.n.10.post cõs.54.Moz. in tract.de contract.tit.deposit.in rubr.quomodo annulletur seu deficiat deposit. nu.2. cart.mihi 39.idem Roland.cons.4.nu.4.lib. 4.Franc.Viuius dec.191.nu.5.[Burg.de modo procedend.ex abrupt.q.5.n.42.Io.Aloys. de Septim.super Ritu cap.102. vers.ibi deposit.Scacc. de iudic. causarum ciuiliũ & crim. c.62.num.8. cum seq. Franc. de Podio super Ritu cap.102. vers. ibi depositi. & ibi Petr. Petrola Rizari in eod. Ritu c.114. in princ.

Alba cons.3.num.3.vbi Vincent.Annibal.in addit.lit.D.qui multos alios allegat. Et hæc conclusio procedit † in deposito vero & reali, de quo constat per realem numerationem, non autem in deposito ficto & confessionato, Bal.cons.384.num.1.lib.1.vbi addentes. Additionator ad Bart. in l.si cum dotem, §. eo autem tempore,ff.sol.matr. Io.Philip. de Paterni.& Cumia super Ritu cap.7.nu.4.& cap.19.num.14.Roland.cons.17.num.6.lib. 1.Boer.dec. præced.num.81. Kirchou.in suis comm.opin.cent.2.concl.67.Plot.in repet.l. si quando, num. 434. & vnde vi, Alba cons. 635.num.2.& ibi.Annibal.in addit.lit.A. & ratio ea esse potest: quia † priuilegia concessa instrumentis depositi non vendicant sibi locum in deposito confessionato, Bald.cons. pręd.Socin.sen.cons.143.num.15.lib.1.Cagnol.in repet.l.singularia,n.33.ff.si cert.pet. Alba d.cons.635.nu.3.Mozzi.in tract.de cōtract.tit.de depos. Rub. Quomodo annulletur seu deficiat depositum,num.4. cart. mihi 39.& rubr.de diuisione depositi,nu.7. [adde id quòd addidi in except.16.n.75.etiam Muta super Ritu cap.114.n.8.] Intellige etiam † vt procedat principalis Conclusio si de deposito constet per instrumentum, secus si per testes Angel. in l.pen.C.depos.Curt.in l.tale pactum,§.qui prouocauit,col. fin. ff.de pact. Matthes.not.6.Anguiss.cons.200.num.4.Cumia d.cap.19.num.13.& 14.Scaccia in tract. de iudicijs cap.62.num. vlt.vers. quid tenendum.Sed supra dicta Conclusio quod instrumentum depositi habet † exequutionem paratam, procedit, quando intentatur officium iudicis,secus si ageretur actione depositi, quia tunc non habebit exequutionem paratam, licet summariè procedatur.Parpal.in l.2.num. 9.si cert.pet. Cumia, d.num.13. Scacc.dicto num. vltimo, vers.quid tenendum. & ex hoc infero quod DD. qui tenuerant quod instrumentum depositi non habet exequutionem paratam, sunt intelligendi, quando agitur actione depositi. Doctores verò supra allegati ,intelliguntur quando petitur officium iudicis; & hæc mihi videtur vera conciliatio harum opinionum inter se discrepantium.

Septimò limitare velim principalem Conconclusionem, quando agitur ad fauorem Fisci, ex quo † instrumenta contra debitores fiscales habent exequutionem paratam, Ambientic de mandat. Princip. §. cogat, Bald. in l. 1. num. 3. C. de condict. ex lege, vbi Salicet. num. 3. Suarez in repet. l. post rem, carn. 1. 6. col. 4. ff. de re iud. Gabriel Quemad. in Comp. end. quæst. Fiscal, quæst. 9. in fine, Peregrin. in tract. de iure fisci, lib. 6. tit. 7. nu. 5. & 7. Cauaff. super Ritu M.C. V. Ritu 167, num. 3.

Octauò limita Conclusionem principalem, vt non procedat † in instrumentis testamentis, quia ipsa habent exequutionem paratam dum in eis non adest aliquod vitium apparens & visibile, l.fin.vbi Bart.num.21. & cæteri scribentes, & præcipuè Ias. nu.6. & Bal. nu.15.C.de edicto Diui Adriani tollen. Rebuff. super Constit. Regni Galliæ, tit. de litter.obligat. art.6.glo.3.num.20. vbi testatur de comm. opin. Gabriel Quemada in Compen.quæst.Fiscal.quæst.9.circa medium.Cumia super Ritu c.7.nu.7.& c.19.num.73. Fuscus in Sing.lit.I. n.43.Asin.in tract.de exequutio.§.1.cap.1.num.1.Pet.Frider.in tract. de mandat.fine Claus.lib.2.c.68.nu.1. Boer. dec.295.num.12. Io.de Amicis cons.133.n. 1.Cotta in Memorial. in verb.instrumentū. [Burg.de modo procedend. ex abrupt. q.5. num.128.Sigismund.Scacc.de iudit.c.62. num.8.lib.1.Muta super Ritu c.114.nu.13. 14. cum seq. Antonius seu Blasc. Lanza super Ritu c.114.Ias.in l.quę delegato. n.5. ff. de legat. 1.] Et hoc intellige tam si † hæres petit se mitti in possessionem bonorum testatoris, quam etiam si legatarius agit pro consequutione legati, quia vtroque casu agitur exequutiuè, vt dicunt præcitati Doct. & vltra eos idem dixerunt Tessaur. dec.26. nu.9. & 10.Surd.cons.214.num.20.lib.2. Angel. in §.Illud, in Authen.de hæred.& Falcid.Michael Grass. in tracta. de success. §. legatum, quæst.77.per totum.Ludou.decis.Perus.23. n.9.Pet.Frider.in tract.de mand.fine Claus. lib.2.cap.68.num.4. [Boer.dec.295.nu.12. Muta super Ritu cap.114.num.21.vbi dicit, quòd ista opinio & rationibus & auctoritatibus præualet, contraria,licet contrarium videatur tenere Ripa in repet. l.ait Prætor, §.si iudex,num.7.ff.de re iud. Gargen.patrocin. 25.num.4.lib.2. vbi alios allegat,cuius opinio est reijcienda,quia cōtra communem. & prædicta conclusio ampliatur, vt procedat tam

38 tam † in testamento inscriptis, quam nuncupatiuo; Menoc. in tract. de adipisc. possess. remed. 4. num. 91. & seq. Pet. Frider. dicto c. 68. nu. 30. † Secundo ampliatur etiam in testa-
39 mento imperfecto inter liberos, l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testam. Pet. Frider. in dicto tract. de mandat. sine clausul. lib. 2. cap. 68. n. 14. Tertio ampliatur etiam in codicillis: † nam & ipsa habent executionem
40 paratam, sicuti testamenta, l. 5. in fine, l. 2. & l. 3. & l. fin. C. de codicill. Menoch. in tract. de adipiscenda poss. remed. 4. num. 192. Frid. loco citato, nu. 9. vbi dicit, quod hæc conclusio procedit in quibuscunque vltimis voluntatibus. [sic etiam donatio causa mortis. Vinc. Percoll. super Ritu cap. 114. vers. in testamento. Petr. Pech. de testament. lib. 4. c. 4. nu. 2.] sed aduertendum est, quod hoc non ita resolutè procedit, sed limitandum venit quando
41 † adest legitimus contradictor: quia tũc instrumentum testamenti non habet exequutionem paratam, ideo tunc hæres non immittitur in possessionem bonorum, sed agere debet via ordinaria; d. l. fina. §. sin autem legitimus, C. de edicto Diui Adriani tollendo. Tessaur. d. nu. 9. Ludouic. decis. Perus. 23. nu.
42 6. Monald. cons. 75. num. 1. lib. 1. Quis † autem dicatur legitimus contradictor; ponunt Monald. d. num. 1. Becc. cons. 3. nu. 9. & cons. 207. num. 1. Gabriel. cons. 46. num. 5. lib. 1. Menoch. in tract. de adipisc. possess. remedio 4. num. 554. & sequentib. Ponte, cons. 22. n. 9. Surd. cons. 263. num. 4. & 8. lib. 2. Menoc. cons. 515. num. 6. & sequentib. lib. 6. & cons. 180. num. 57. lib. 2. Rimin. iun. cons. 816. nu. 74. lib. 7. Bart. in l. 2. §. sin autem, num. 20. & sequentib. & in l. fi. C. de edicto Diui Adria. toll. vbi dicit, quod is est legitimus cõtradictor, qui opponit titulum & possessionem bonorum contra hæredem, sequitur Frideric. in d. tract. de mand. sine claus. lib. 2. cap. 68. nu. 3. secus si haberet titulum tantũ, uel possessionem tantum: quia tunc non diceretur legitimus contradictor, Bart. in d. l. fin. Bottra cons. 93. nu. 5. Osasc. decis. 26. num. 2. Rota Genuensis deci. 104. nu. 14.
Secundò loco limitanda est prædicta conclusio, quando † testamentum esset nullum
43 ratione præteritionis filiorum, quia isto casu non habebit exequutionem paratam, si filius sit paratus in continẽti probare de iure suo, Bart. in d. l. 2. nu. 1. C. de edicto Diui Adria. tollen. & in Authen. Ex causa, num. 21. C. de lib. præter. Ang. cons. 128. in 2. dubio. Gozadin. cons. 7. num. 3. [Io. Aloys. de Septim. super Ritu c. 114. vers. testamento.] Frider. d. c. 68. num. 8. Cumia d. cap. 19. num. 72. vel si
44 † filius fuisset nominatus in testamento: quia tunc testamentum diceretur nullum ex vitio visibili, Bar. d. l. fi. nu. 2. & ibidem ceteri Scribentes, C. de edicto Diui Adriani tollen. à
45 Ponte, d. cons. 22. num. 9. Quod † amplia, vt procedat etiam si filius præteritus esset bannitus, ex quo isto casu testamentum dicitur nullum, Corne. cons. 28. lib. 2. Carocc. in tracta. de excuss. quæst. 15. decimæ quæstionis, principalis, num. 25. licet contrarium isto casu videatur tenere Eugen. cons. 69. num. 21.
46 & 22. dum dicit quod tale † testamentũ non est nullum.
Tertio limita, quando testator tempore testamenti testari non poterat, vt quia erat pupillus, vel furiosus, si de eiusmodi inhabilitate in continenti constare potest, quia etiã isto casu testamentum non habebit exequutionem paratam, Menoc. cons. 180. num. 23. lib. 2. & in tract. de adipisc. possess. remed. 4. num. 7046. Angel. cons. 135. in fine. [& testamentum corruit Marant. cõs. 19. n. 5. Alb. cons. 414. n. 1. Menoch. cons. 45. n. 13. & 30.]
47 Nono & vltimò limita, † quando instrumentum esset iuratum, quia ratione iuramenti habet exequutionem paratam, Bar. in l. 2. nu. 8. vbi Fulgos. num. 3. ff. de iureiurando. Paul. de Cast. in l. post rem iudicatam, n. 2. & 3. ff. de re iudicata. Ias. in l. fina. n. 6. in 4. casu. C. de edicto Diui Adria. tollen. Euerard. in Topic. iuris, in loco, à vi iuramenti, effectu 18. num. 50. & 51. Tiraquel. in repetit. l. si vnquam, in verbo, Donatione largitus, nu. 104. C. de reuocand. donat. Afin. in tract. de exequut. §. 8. cap. 102. Bauer. in tract. de virtute iuramenti, effectu 39. Gramm. cons. 11. circa finem, in Ciuil. Marsil. sing. 356. Viuius in suis communibus opinionibus, in verbo, Iuramentum iudiciale, n. 5. Suarez in Thesauro recept. sentent. lit. I. nu. 332. vbi testatur, quod hæc est communis opinio. Turreb. consil. 93. nu. 3. lib. 2. vbi alios hoc asserentes allegat. Becc. cons. 17. num. 7. Surd. cons. 273. n. 30.

num.30.lib.2. Ant. de Canar. in tractatu de exequutione instrumentorum, quæst.4. n.7. Io.de Amicis cons.31.nu.20. Nicol.Moron. in tractatu de Fide, Tregua, & Pace, q.11.n. 1.Tessaur.dec.26.nu.7. Ias.in §. item si quis postulante, Inst.de actio.vbi testatur de com. mu.* opinione. Gutter. in tract. de contract. iuratis, cap.62. Seraphin. de priuileg. iuramenti, priuileg.77.num.2.cum alijs quos referre possem, nisi breuiati studerem, cum hoc vbique affirment DD.Contrariā tamen opinionem quod immò instrumenta vigore iuramenti nō habeant exequutionem paratā, tenuere Bald.in l.1.nu.5. C.de reb.credit. & l.si duo patroni, §.si quis iurauerit, ff.de iureiurando.Angel.& Roman. 13. in l.2. eodem titulo. Abb.in cap. fi.extra titu.prædicto, de iureiurādo, quo loci dixit, quod opinio Bar. nunquam sibi placuit. Decius cons.682.n.5. vbi ad hoc nihil allegat: mouetur namque ipse Bald.cum supra notatis Doctoribus, & alijs sequacibus suæ opinio, hac præcipuè ratione: quia iuramentum vt habeat exequutionem paratam debet esse litis decisiuum, tale enim non est quando apponitur in contractu; quoniam ante quam sit absolutus à partibus, non est nata actio, neque obliga-48 tio, & per consequens non est † litis decisiuū; & ex quo iste articulus est tam dubius & difficilis, & pro vtraque parte adest opinio tantorum virorum, putarem posse distingui prout distinguunt varij ex Doctoribus superius allegatis tam pro prima, quam pro secunda opinione, & in specie Turrett. d.cons.93.nu. 25.lib.2.Th..Docc.cons.150.nu.6. hoc est, quod aut iuramentum est confirmatorium contractus, aut litis decisorium: si confirmatorium, non habet exequutionem paratam; 49 si litis decisorium, secus; † dicitur autem iuramentum litis decisorium, quando promissor defert iuramentum stipulatori, qui tunc iurat se debere recipere quantum in ipso instrumento stipulationis est deductum, Bart. in l.2.num.4.de iureiur.& ibid. Ias.qui testatur de communi* opinio. Alfons. Aluarez in Speculo Pontif. c.70. vers. alium casum, car.mihi 381.a Sola, super constit. Sabaud. tit.de foro competenti, glo.7.num.6.car.mihi 6.vbi dicit, quod huiusmodi iuramenti forma non seruatur. faciunt dicta per Bal. & Salic.in l.prima, C. de rebus credit. & per eundem Bald. in l.si duo patroni, §. si quis iurauerit, ff. de iureiur. & per Paul. de Castr. in l.post rem iudicatam, ff. de re iudic.vbi Suarez in repet.in declarat. Leg. Regni, vers. sed pro euidentia, nu.29.car.mihi 558. [Marsil. sing.299.Alb.Mandell.cons.791.n.34.& 35. Villaut.dec.20.n.8.Honded.cons.31.nu.16. lib.1. Surd. cons.25.nu.25. vbi dicit, ꝙ nulla adest differētia de iure Canonico inter promissorium, & confirmatorium. & consil.37. num.13.]

50 Iuramētum verò † cōfirmatorium est, quod simpliciter fuit appositum & pręstitum in instrumento, ex cōsuetudine notariorum, quod à parte parti non defertur. Phanut.in tracta. de iureiur. in litem, in secunda parte principali, nu.11. Seraph. in tract. de priuil. iuram. in præfat.nu.5. & priuil.77. n.32. [& quando differt ab assertorio. Peregr.cons.77.n.11 & 23. Valasc.dec.99.num. 14. Tusch.in lit. I. 51 concl.496.n.12. & 13. & † iuramentum pręstatur iurando per Deum, vel aliam rem sacrā, Caietan. in secunda secundæ, quæst.89. artic.6. Couar. in Relect.capit.quamuis, in 3.p. §.2.nu.2.vers.9.de pact.in sexto, Pinell. in repet.l.2.p.2.cap.1.num.13.C.de rescind. vendit. Rim.iun.cons.521.n.82.lib.4. Surd. dec.234.nu.3.qui nu.4. dicit, quod iurari potest multis modis, & etiam sola mēte, allegat Corset.in Rubr.de iureiur.col.4. vers.quarto 6. [Villaut.decis.20.nu.7.& 29. A fin.de exequut.§.8.cap.8.nu.1.] Abb.in cap.etsi Christus, de iureiur. & num. 5. dicit, quod quan-52 † do promittit aliquid in veritate, tunc promittens habetur ac si iurasset, Cagnol.in l.si quis maior, nu.107. C.de transact. [Mancin. 53 de iurament.p.1.q.7. & 13.] sed an † in præstatione iuramenti ad eius validitatem requiratur tactus scripturæ? & dico quod sic. cap.si quis presbyter, 2.q.4. Siluan.in tract. de feud.recognit.q.109.num.6. Bal.in Margar. in verbo, iuramentum quod præcipitur. Franc.Mar.dec.674.nu.4.& 11. Marsil.sing. 415.in fi. Tessaur.dec.47.n.1.vbi dicit, quod ** hæc est magis comm.* opi. Purpur.cons.250. num.8.lib.1.& cons.601.n.7.lib.1. Rim.iun. cons.315.nu.23.lib.3. [Mancin. de iuram. p.1.q.4.n.1.cū seq. Bellon.cons.4.n.7. Guid. Pap.decis.35.nu.2. quod facit valere actum om-

omni meliori modo Peregrin.cons.76.n.37. Alex.cons.42.nu.29.lib.1.Honded.cons.31. n.15.lib.1.] sed hæc † opinio non procedit, si in loco vbi celebratur instrumentum, adesset consuetudo vt iurantes non tangerent scripturas. Rimin.iun.in §.1.num.280.Insti. de donat. Viu.in comm.opi.lib.1.opin.193. Eugen.cons.3.num.34.sed in isto Regno nõ est recedendum à priori opinione, cum sit in eo consuetum tangere scripturas in præstatione iuramenti, prout de tali consuetudine testatur Bartholomæus de Marchisio, in quadam allegatione facta per Ill. Don Antoniũ Morsum V.I.D.Baronem Gibellinæ, contra Spect. Don Roccum Gambacurta, etiam V.I.D. Retenta igitur opinione prædicta, qđ iuramentum litis decisorium faciat, vt instrumentum in quo est appositũ, habeat exequutionem paratam, eam † ampliabis, vt procedat, etiam si in instrumento debitor se obligasset hac conditione, quod si facto calculo reperiatur minus debere, illud minus promissum cẽseatur. Seraph.de priuil.iuram.priuileg.77.n.8. quando enim debitor (vt vtar verbis ipsius Seraphini) promittit aliquid soluere, intelligitur quatenus de iure soluere teneatur Afflict.decis.399.num.13.Gramm. dec.103.sub nu.168. [Asin. de exequution. §.9.c.102.n.1. Mars.sing.366.]

Ampliabis secundò, vt procedat † principalis conclusio, etiamsi coram alio Iudice esset agitatum per Actorem, & oppositum per Reum: nam hoc non obstante, potest creditor coram alio Iudice petere exequutionem instrumenti iurati, & ipse secundus Iudex nõ admittere talem exceptionem. Abb.cons.5. num.1.lib.2.Asin.in practica exequut.§.31. c.2.ampl.11.Ang.in l. qui restituere, num.5. ff.de rei vendic.Ias.in l.1.nu.43.ff.si quis ius dicenti non obtemp.Rebuff.super consti. Regni Franciæ, ti.de litter.obligat.art.11. gl.3. num.25.& seq. Coler.in tract.de process.exequut.p.1.c.8.num.40. Seraph. d.priuil.77. nu.11.vbi ponit rationem † quia merus exequutor nunquã debet admittere aliquas exceptiones, nec pariter iudicare.allegat Innocent.in c. de cetero, in sua glos. super verbo, negotio, de sententia excommunic. quod dictum in se est verum, vt patet ex dictis per Lapum alleg.2.nu.13. per Intrigl.cons.5.n.13, 67.& 68. per Pract. Papiens. in forma libelli exequut.sent.diffinit.in gl.1.num.14. Coler. in tract.de process.exequut.p.3.c.8.num.24. & 27.& p alios allegatos p præcitatos DD. [idẽ Author in tract.de effectib.cler.effect.1. nu.833. Mart.de iurisdit. p.1.cap.51.n.30.] sed in casu nostro ipsius ratio non verificatur: quia si ipsa esset vera, sequeretur, quod semper & in omni casu etiam si reus iustas & releuantes opponeret exceptiones, reijceretur à limina iudicij, quod non est verum, cũ varijs casibus (de quibus infra loco suo dicã) exceptiones admittantur, sed vera ratio puto quod sit, quia † exceptio hæc quæ est litis pendentiæ, non admittitur in exequutiuis. Innoc. in cap. cum in iure, de offic. delegat. Bald. in l.vnica, num.7.C.si plur. vna sentẽt. &c.Rom.cons.76.n.9.vbi Mandos.in addit. lit P.Grammat.cons.ciuil.95.nu.2.Marant. in pract. in vltimis verbis totius operis, nu. 159.Dec.cons.562. Ias.in l.nulli, nu.5. & 6. C.de iudic. & cons.9. vol.2. Gabriel in cõm. conclus.tit.de iudic. concl.1.nu.31. Carroc. in tract. de excussi. p.2. q.24. num.6. Brun. à Sole, in cõpen.resolutar.proposit.iur.in verbo creditor in exequutiuis.[Flamin.Cartar. dec.2.num.9.& 14.Muta super Ritu cap.99. n.6.& in cap.127.n.4.Borg.Cauale.decis.1. num.15.& 16.lib.1.à Ponte cons.70.num.9. lib.lib 1.Anguiss.cons.251.n.4.Gratian.discept.cap.118.n.44. Giurba dec.100.n.16.] Hinc est, quod † in exequutiuis creditor potest vno remedio tentato, illud relinquere, & transire ad aliud, quousque sibi sit satisfactũ l.consentaneum, vbi Bart. C.& quomodo & & quando iudex. Asin. in tract. de exequut. §.4.cap.69.num.3. Surd.cons.365. num.31. lib.3. vbi cõcordãtes allegat. Becc. cõs. 17. num.3.Bursat.cõs.163.num.1.lib.2. Io.Pess. in suo processu iudiciario, titu. 21. num. 26. [Ias.cõs.28.n.3.lib.1.Cartar.decis.Rot.Genuẽs. 105. nu. 7.] quam ampliationem ampliabis, etiam si † ageretur coram Episcopo de vsuraria prauitate ipsius contractus, quia per hoc nõ retardatur exequutio instrumẽti, quæ cõceditur vigore iuramẽti in eo appositi.Bal.in l.1.in fine, C.de diuers.rescript.Angel.in l 4.§ cõdemnatum, in fine, ff de re iud. Ias.cõs.9.nu.4.lib.1.Mars.sing.125.Seraph. in d.tract.de priuil.iuram.d.priuil.77.nu.28.

Alex.

Alex.conf.83.nu.10.lib.1.vbi loquitur,quādo instrumentum habet exequutionem paratam vigore Statuti, vel clausulæ guarentigiæ. Bald.conf.261.lib.1.Affl.dec.30. Anch. conf.98.& conf.234.Carroc.in repet. c.cum quid,p.1.no.4.nu.11.de regul.iur.in 6. Suarez in repet. l. post rem iudicatam, in declar. legum Regni,§.circa iudicem,n.15.carta mihi 582.ff.de re iudic.quod † secus est in causis ordinarijs,quia tunc exceptio litis pendentiæ obstat solum, quando obstaret exceptio rei iudicatæ illius causæ de qua lis pendet. Bald.in cap.1.in fine,de controuers. feud. Socin.sen.conf.38.nu.8. lib.1. Ias. conf.9.nu.6. vol.1.Gabriel in tit.de iud.concl.1.num.33. Maranta conf.39.num.25.& disput.6. n.23. Decian.conf.24.num.6.lib.5.qui Gabriel & Maranta locis citatis latè examinant materiam, quando † obstet,& quando non obstet agenti hæc exceptio litis pendentiæ. Surd. conf.139.n.12.vol.1.Marian.conf.47.n.22. [Portius concl.22.lim.11. Mart.in tract. de iurisd.p.4.cent.2.cas.177.n.9. Cart.dec.113 Farin. dec.Rot.790.n.2. quod exceptio opposita,& semel reiecta nō potest amplius opponi. Soc.conf.264.lib.2.Roman.conf.410. nu.3. Magon.dec.Florent.3.n.1.& 27.Cart. dec.7.n.12.]& in tantum† in exequutiuis nō consideratur hæc exceptio, ita vt ea non obstante, creditor potest variare de principali ad ad fideiussorem, & è conuerso, de fideiussore ad principalem,ac de persona ad rem,& de re ad personam,necnon de vna re,ad aliā. Negusant.in tract. de pignor. p.8. memb.3. num.27.Ias.in l.1.num.22.&23.ff.si quis ius dicen. non obtemp.& conf.28.num.3.vol.1. Amanel. de claris aquis, Sing.185. Corne. conf.108.num.6.lib.4. Ang conf.8. nu.6. & & 9.Siluan.conf.23.n.6.Bero.conf.107.n.5. vol.3.Brun.à Sole,in compend.resolut. proposit. iur. in verbo creditor in exequutiuis, Caualc.dec.1.nu.15.lib.1.& in tract.de vsufructu,nu.208. quibus locis varios DD. hoc tenentes allegat, quos studens breuitati hic non refero. Rebuff. super constit. Gallię, to. 1.art.6.glo.3.num.7.& 8. Afin.in tractat. de exequut.§.2.cap.3.num.4.& 5. quod intellige,nisi † actor incepert agere ordinariè, qa tunc non potest relicta via ordinaria transire ad viam exequutiuam, ex quo tali casu sibi obstaret exceptio ista litis pendentiæ.Caualc.dec.præd.nu.14.16.& 17. qui more suo multos alios allegat.[Mart.de iurisd.p.4.cēt. 2.cas.177.n.3. Maranta in specul.p.6. art.8. n.14. Farin.dec.366.nu.3. in fi.consiliorum crim.lib.2.Mastrill.dec.157.n.1.qui de communi testatur Sigism.Scacc.de iud.cap.62.nu. 33.& c.76.n.9. vers. & quidē videtur Giurb. dec.74.num.11.& dec.105.n.53. Gratia.discept.118.n.49.& 50.Macerat.resolut.29.n. 8.lib.1. Farin.dec. Rot. Roman.720.num.1. Alb.conf.760.nu.7. Surd.dec.92. num.13.] Marāta in pract.p.6.actu 3.num.31.& disp. 6.nu. 24. Bertachi. in repert. in verbo, Guarentigiæ exequutio, nu.30. Gramm. cōs.91. nu.19.& cōs.95. nu.4. in ciuil. Frecc. in tract. de præsent.instrum.par.4.nu.3. Item obstat † exceptio litis pendentiæ, quādo coram alio iudice pēderet lis super validitate instrumēti, vel pacti exequutiui in eo appositi:nā pēdēte tali lite,nō potest creditor vti instrumēto,vel pacto,illud exequi faciēdo. Soc. sen. cōs.78.num.6.volum.3.Marcian.cōs.47. nu. 24. Quintil. Mādos.in tract. de inhibitorijs, q.49.per totam. Suarez in repet. l.post rem iudicatam,in declarat.Legum Regni §.circa iudicem,nu.16.carta mihi 582.& ibi Addēt. in lit.C.& in † casibus in quibus obstat exceptio litis pēdentiæ, tūc etiam si lis pēdeat cū principali, prodest suis fideiussoribus. Bald. in addit.ad Specul. in tit.de appellat.vers.qd si promisi. Gramm.cōs.170. in ciuil. Magon. dec.92.nu.10. & † lis ex quibus actibus dicatur pēderet,vide l.si quis postea,ff.de iudic.l. cum quædam puella,ff.de iurisd.om.iudic.c. proposuisti,de for.compet. Bart.in l. si pluribus,ff.de leg.1.l.1.& 2.C.quādo libell.Principi dat.Franc.Marc. dec.248. num.1. lib.1. Vestrius in Pract. lib.4. in princ. Neuiz.cōs. 98.num.19.Grammat.conf.crim.28.num.5. Borgnin.dec.4.nu.7.in fine,lib.1. Borell.super Pragm.odia litium,§.2.glo.1.nu.50. Peregr.conf. 26.conf.12.Menoch.de arbit.iud. casu 202.nu.7. Cassad.dec.6.nu.4.& 14. Fel. in c.super litteris,nu.13.de rescript. Lancell. de attentat.p.2.in præfat.cap.4.num.1. Staphil.de lit.gratiæ,& iustitiæ,§.in primis,nu. 12.& 16. Dec.in cap.1.num.6.de rescr.Mascard.concl.984. Leli.de Zanch.in tracta.de priu.eccl.priuil.105.nu.3. Stiat.in pract.c.5. nu.

nu.14. Bartolin. in tract. de subreptio. Rescr. quæst.6. art.9. per totum.

Ampliabis tertiò, vt non solum procedat 68 in † instrumentis continetibus verum & reale debitum, verum etiam si contineat cõfessionem: quia etiam hæc instrumenta ratione iuramenti habent paratam exequutionem, vt si esset instrumentum, in quo maritus confitetur recepisse dotes, nam contra talem confitentem cum iuramento, potest exequutiuè agi, Abb. cons.73. nu.5. lib.2. Seraphin. in d. tract. de priuil. iuram. priuil.77. nu.12. Mars. sing.484. Bald. in l.1. num.4. C. de priuil. dot. & in l. pecuniæ, num.5. C. de solut. Soc. in l.1. num.79. ff. de solut. Bald. Nouell. in tract. de dote, p.10. limit.8. num.20. Malu. in cons.98. nu.14. sed ista ampliatio non trãsit siue difficultate, & de ea valde dubito, tum, quia cõtrarium tenuerunt nõnulli, relati ab ipso Seraphino loco præd. & præcipuè Gozadi. cõs. 28. tum propter rationes adductas per eundem Seraphinum pro opinione quod nõ exequatur, licet ipse contrarium teneat sequendo ampliationem prædictam, & specialiter ex eo, [quòd iuramentum operatur, vt actio sine cessione acquiratur. absenti quando tamen promissio etiam stipulata pro absente Gabr. cons.165. num.9. lib.1. Cartar. decis. 43. num.7. & an producat actionem, & obligationem Rendin. in promptuar. tit. de iurament. nu.7.] quod † statutum tribuens exe- 69 quutionẽ instrumentis debiti, [& an tale statutum habet etiam exequutionem contra singularem successorem, quòd sic tenet Tusch. in lit. S. concl.529. nu.2.] nõ habet locum in instrumentis confessionatis debiti, ita singulariter dixit Marsil. sing.135. Angel. in l. fideiussor, post principiũ, C. de fideiuss. ideò, tam in iudicando, quam in consulendo, non est recedendum ab opinione Gozadini, nisi tractaretur de dote: quia tunc specialiter fauore dotis esset permissa executio, & in isto casu loquuntur Doctores superius allegati, & non in alio; [sic etiam quãdo statutum dat exequutionem instrumento guarẽtigiato nõ habet locum compromissum inter affines in causa exequutiua, Castrens. cons.91. num.3. vers. venio nunc lib.1. Tusch. concl.283. nu. 13. in lit. C. vbi assignat rationem quia exceptio compromissi requirit altiore indaginẽ. Tusch. in lit. S. concl.532. n.9.]

70 Ampliatur † quartò nostra conclusio principalis, vt procedat, etiam si instrumentum esset celebratum extra territorium exequẽtis: quia tunc etiam exequitur, & hoc ratione iuramenti. Lup. in repetitione Rubricæ de donat. inter virum & vxor. num.22. vers. ex quo infertur. Seraphin. priuil. prædicto, num.17. 71 & ista † ampliatio procedit in omnibus alijs instrumentis habentibus executionem paratam de iure communi. Lancel. Gallia, consil. 72 24. num.29. secus † si vigore statuti, quia tũc non posset exequi instrumentum factum in alieno territorio. Bald. in l. vnica, num.47. C. de confess. & cons.285. num.4. lib.2. Ias. in l. quædam puella, in princ. nu.21. ff. de iurisd. omn. iud. & in l. à diuo Pio, §. sententiam, nu. 6. & seqq. & nu.24. vbi etiam Alex. nu.12. ff. de re iudic. Frecc. in tract. de præsent. instru. p.3. nu.7. & 8. Bened. de Barz. in tract. de guarentigia, q.8. vers. aliquando. Conrad. in tracta. de Prætore, tit. de exequutione sentẽtiæ, nu.13. Dec. cons.97. num.12. Decian. consil. 109. num.39. & seqq. lib.2. Mars. sing.138. n. 2. Galliau. d. cons.24. nu.12. Colera in tract. de process. exequutiuis, p.1. c.3. nu.209. vbi * dicit, quod hæc est communis * opi. Scacc. in tract. de iudic. p.1. c.62. n.15. vers. & primo, ** vbi testatur de magis cõmuni * opinione, [Io. Aloys. de Septi. super Ritu c.110. & ibi Mõtalt. Vinc. Percoll. super eod. Ritu c.101. Io. Platamon. super eod. Ritu cap.111. Cumi. super eod. Ritu cap.6. n.40. Muta in eod. Ritu c.101. n.79. Thor. in Compend. dec. Regni Neap. in verb. instrumẽtum confectum, to.4. Barz. dec.41. num.13. Carpan. in statut. Mediolanens. cap.42. n.73. lib.1.] quidquid tenuerit Roland. cons.48. n.7. & 8. lib.1. & hoc in Regno procedit sine difficultate, vel aliqua dubitatione, quia ita est dispositum per c. Regni, hoc est per c. Ritus 111. vbi Cumia 73 num.36. quod secus est, † sit instrumentum est celebratũ in loco vbi adest Statutum dãs executionem paratam instrumentis, & petitur executio in loco vbi non adest tale Statutum, quia tunc agitur exequutiuè, & non ordinariè. Iaso. in l. cunctos populos, in prima repetitione, nu.22. C. de Summ. Trin. & fide Cathol. & in l. admonendi, in secunda lectura, nu.92. ff. de iureiurando, & ita seruatur in

Curia Romana; [& quid si instrumentũ est confectum cum his pactis exequutiuis. alibi an possit exequi...Carpan. vbi sup. cap. 156. num.3.] at quando † in vtroque loco, scilicet celebrati instrumenti, & in quo petitur executio, adest Statutum tribuens executionem paratã instrumentis, tunc res transit sine difficultate: quia instrumentum tali casu habebit executionem paratam. Suarez in repet. l. post rem iudicatam, in declaratione Legum Regni, in vers. circa iudicem, num. 14. car. mihi 581. vbi allegat Bald. in l. 1. in 3. colum. C. ne filius pro parte, & in l. vnica, in fine, C. de confess.

75 Ampliatur quintò, vt † vigore iuramẽti exequatur instrumentum, etiam quando ipsi Actori competit actio vtilis, & non directa. Roman. cons. 76. num. 1. Seraphin. d. priuil. 77. num. 29. quod procedit † etiam, si instrumẽtum habeat exequutionem paratam vigore statuti. Ias. in l. 3. num. 10. ff. de acq. poss. Cassanæus, super consuetud. Burgund. Rubr. 11. §. 9. in verbo, contre le principal oblighe, n. 9. Bart. in l. 1. colum. pen. ff. de actio. & oblig. Aret. in Rubr. ff. de acq. poss. Asin. in tract. de exequut. §. 1. c. 59. & in Practica executiua, §. 31. cap. 2. ampl. 37. quod exemplificari potest, quando Notarius † stipulatur pro alio: nam ex tali stipulatione illi pro quo stipulatur Notarius, acquiritur solum actio vtilis, & ex hac actione potest agere exequutiuè, vigore iuramenti, vel statuti. Tiraq. in tract. de iure constituti, p. 3. limit. 28. num. 48. Aret. in §. serui autem, n. 1. 2. 3. & 4. instit. de iure personarum, Capic. dec. 78. Grat. cons. 12. lib. 1. Ias. in l. ait Prætor, §. iusiurandum, nu. 1. ff. de iureiurando. Bauer. in pract. de virtute iuramenti, nu. 84. Mandos. in addit. ad Roman. d. cons. 76. lit. B. & C. vbi alios allegat. Hieron. de Monte, q. 25. n. 2. Alciat. in c. cum contingat, n. 234. de iureiurando, vbi dicit, quod hec est communis* opi. [Rube. Alexand. cõs. 117. n. 4. Gratian. discept. c. 701. nu. 12. Bertaz. in tract. clausular. claus. 18. glo. 5. n. 8. & 9. Mascard. de probat. concl. 280. nu. 2. Barz. dec. 26. Paris. cons. 78. nu. 49. lib. 1. à Sole in proposition. in verbo Notarij stipulatio; & in verbo stipulatio Notarij, Giurb. dec. 62. nu. 31. Fusc. sing. in lit. N. n. 72. Pancirol. cõs. 147. nu. 18. Siluan. cons. 22. nu. 11. Surd. cõs. 351. n. 34. Magon. dec. Flor. 57. n. 1. Laderch. cons. 75. & cons. 76.] Suarez in Thesauro recept. sententi. lit. N. num. 44. quod in meo libro est per errorem positum in nu. 34. communi opinioni, Cent. 3. concl. 56. Villalob. in comm. opin. lit. N. n. 23. quæ actio † vtilis acquiritur etiam sine cessione illius qui stipulatur. Bar. & Doctores, in l. stipulatio ista, §. si stipuler, ff. de verb. oblig. & præcipuè Alex. num. 2. & Ias. nu. 15. Soc. sen. cons. 125. in fi. volum. 1. Paris. cons. 88. num. 90. vol. 3. Rim. iun. in Rubr. instit. de donat. n. 38. [Caroc. de locat. in tit. de ratification. n. 3.] quod in tantum est † verum, vt etiam ante ratificationẽ acquiratur talis actio vtilis, nec est opus dicta ratificatione, Rim. iun. qui ferè infinitos allegat, cons. 234. num. 303. lib. 3. & nu. 107. vbi dicit, quod hæc opinio est communis,* & cons. 242. nu. 81. vbi dicit, quod sunt innumerabiles Doctores tenentes hanc opinionem, & num. seq. vbi ponit multa vtilia & scitu digna pro corroboratione istius conclusionis. Sim. de Præt. cons. 43. n. 3. Osasc. dec. 33. per totam. Menoch. cons. 92. nu. 76. lib. 1. Milanens. dec. 4. nu. 44. lib. 2. Tiraq. in tract. de iure constit. par. 3. limit. 30. nu. 64. Veggi. cõs. 38. nu. 16. Honded. cons. 37. n. 26. & 27. lib. 1. Paris. cons. 82. nu. 1. & cons. 78. nu. 49. lib. 1. [Alb. cons. 97. n. 8. Magon. d. dec. 57. n. 1. Fachin. controuers. iuris cap. 91. lib. 8. vbi facit plures distinctiones pro, & contra Becc. cõs. 65. nu. 5.] Surd. cons. 351. n. 34. & cons. 369. nu. 35. lib. 3. Panciros. cons. 60. nu. 11. & cõs. 146. nu. 18. Siluan. cons. 22. nu. 11. Facchin. in lib. 8. Controuers. cap. 91. Euerard. cons. 242. per totum. Velasc. dec. 55. nu. 3. Turret. cons. 60. nu. 11. & 12. lib. 2. Massa in tract. de exequut. instru. p. 5. q. 3. n. 2. qui omnes alios diuersos allegant. Immo † eo ipso quod in obligatione interuenit iuramentum, cẽsetur acquisita actio vtilis illi, cuius fauore iuratur. [Mancin. de iuram. p. 4. effect. 59. n. 3. Ludouis. dec. Rot. Rom. 97. n. 5. Farin. dec. 346. n. 7. & 8.] Roma. in l. possessio, §. & si possessio, num. 5. & 30. ff. de acq. poss. vbi Alex. nu. 5. & 8. Soc. iun. cons. 131. nu. 1. lib. 3. Ant. de Petruc. in l. 1. effectu 54. n. 306. ff. de iureiur. Rim. iun. d. cons. 234. nu. 308. lib. 3. vbi alios allegat. Natta cons. 26. nu. 7. & consil. 262. num. 17. & 18. lib. 2. qui testatur de communi

* ni* opin. Alex.conſ.31.n.16.lib.6. vbi adeſt optima additio in lit.F. Calcan.cõſ.24.n.14 Burſat.conſ.118.num.5.& 6.lib.1. Mılaneſ. qui alios congerit,dec.4.num.65.lib.2. Couar.in repetit.c.quamuis,p.2.c.44.n.9.& 10. de pactis in 6.

Ampliare poteris ſextò noſtram cõcluſionem, vt † inſtrumentum iuratum non ſolum habeat exequutionem paratam,in his quę directò in inſtrumento continentur,verum etiã in ijs, quæ indirectè & virtualiter in ſunt, c. olim,de cenſib. Dec.conſ.489.num.11.Seraphin.loco cit.nu.13.[Marc.Ant.Bellon.dec. 21.n.15. Scip. Rendi.in ſuo promptuar.ſententiar. in tit.de fide inſtrument.n.8.] Curt. iun. conſ.159.n.8.lib.2.& conſ.190.n.7.lib. 3.Caroc.in tract.de locat.& conduct.tit.de lucro ceſſante,nu.3. vbi loquitur in † inſtrumentis habentibus exequutionem paratam vigore Statuti,& idem dicit in tracta. de excuſſion.p.2.q.6.num.9.Roman. conſ.176.n. 10.Alex.conſ.126.nu.5.lib.6. Dec. in l.cum quid,nu.6.ff.ſi cer.pet. & conſ.507.in fi.Mãdoſ.in addit.ad d.conſ.Romani lit.G.Iaſ. in l.ſi duo,§.Marcellus,nu.1. de iureiur. & in l. certi condictio,num.21.eo.tit.Soc.iun.conſ. 136.nu.4.lib.2.Afin.in tract.de exequut.§.1. c.62. & poteſt exemplificari in intereſſe qđ debetur ob adimplementum nõ factum. Sed aduerte, † quod dictum Carocij, & aliorum ſuperius allegat.eſt valde dubitabile,quando inſtrumentum habet exequutionem paratam vigore Statuti, & non iuramenti, quia contrarium tenuerunt Dec.in l.fi.n.36.C.de edict.Diui Adr.toll.Bart.in l.1.in fi. principij ff.de ijs,quæ in teſtam.delen.Butr.Imo.& Felin.nu.3.& ſeq.in cap. trãslato, de conſtitut. Nonni.conſ.70.num.1. Vinc.de Franch.dec. 325.num.2. Machel patrocin.21.n.25.à qua vltima opinione non auderem recedere,tum ** quia eſt communior, * tum etiam quia pro ea adeſt autoritas Bart. quando in Regno non haberemus (prout habemus) Statutum hoc expreſsè dictans,hoc eſt Ritus,cap.111. ibi, obligationem expreſſam & præſentem, vbi hoc notant noſtrates omnes.

Ampliatur ſeptimò, † vt non ſolum inſtrumentum iuratum habeat exequutionem inter laicos,verum etiam inter clericos,Couar. in lib. Pract.quæſt. cap.8.in fine, Seraphin. de priuileg.iuram.priuil.77. nu.22. quod eſt veriſſimum, & ratio poteſt aſſignari : quia † cum iuramentum ſit de iure diuino,& quid ſpirituale,c.& ſi Chriſtus , vbi Abb. de iureiurando. [Iac.Gall.conſ.129.n.14. Villaut. dec.20.n.202.Tuſch.in lit.I. concl.496.n.3. Mancin.de iurament.q.1.p.1.] Imola, conſ.1. col.4.Surd.qui alios allegat,conſ.122.n.27. lib.1. Barbat.conſ.16.nu.3.lib.3.& conſ.71. nu.20.eodem lib.clerici † non ſolum debent eſſe audaciores laicis ad obſeruandum, verũ etiam ad defendendum Ius diuinum,§.diligẽter,Auth.de nõ alienãdis, aut permutãdis rebus Eccleſiæ,collat.2. Viu.dec.28. nu.19. & † debent eſſe exemplum laicis, vt habetur in c.qualis,8.q.1.[Author.in tract.de effect. cler.in præludijs, nu.12.]& ſicut † in loco ita & in religione , & ipſius religionis obſeruatione laicos præcellere debẽt, not.in c. clerici,de iudic. Io. Scineus in Epitome feudorũ, p.3.n.4.[Flam.de Rube.conſ.15.n.12.lib.1. Author.in tract.de effect. cler. in prælud. nu. 12.& 13.] difficultas autem conſiſtit in hoc, quando inſtrumentum habet exequutionem paratam nõ de iure communi, vt ratione iuramẽti,vel alio caſu ex ſupra narratis,ſed vigore Statuti , † an tale Statutum comprehẽdat clericos debitores, ita , vt contra eos agi poſſit exequutiuè,etiam multi DD. tenuerũt opinionem negatiuam, vt contra eos nil operetur tale ſtatutum,nec illos comprehendat, ſed agẽdum eſſe ordinariè,& ſeruata iuris forma. Huius inquam opinionis fuerunt Caccialud.in repet.l.1.C.de Summa Trinitate & fide Catholica, Curt.in tract. de cõſuet. car. 32.num.19.Bened.de Barz.in tract.de inſtrument.guarẽtig.p.1.q.4.Ant.de Canar.in tracta.de exequut.inſtrum.q.22. cum alijs allegatis per Camil.Borel.in repet.pragm. Odia litium,§.1.glo.3.num.232. vbi hoc ampliat, etiam ſi clericus eſſet hæres laici. Contrariã tamen opinionem, quod immò hoc Statutũ comprehendat clericos, & quod eius vigore cõtra eos agatur exequutiuè in Curijs Epiſcopalibus,tenuerũt Bar.in l.cũctos populos num.29.vbi Alex.in addit.C .de Summa Trinitate,& fide Catholica,per tex. in c.cum veniſſet, de eo qui mittitur in poſſeſs. ſequitur Anchar.in cap.Canonum ſtatuta,verſ.etiam quęrit,de Conſtitutio.vbi etiam ceteri Scri-

bentes, Couarr. in lib. Practic. quæstio. c.8. n.5. qui alios hanc opinionem sectantes adducit. Vulpell. in tract. de libert. Ecclesiast. p. 2. nu.33. & 34. versic. quapropter. Bald. in l.1. C. de sacrosan. eccl. & in l. de quibus, col.16. ff. de legi. & in l.1. in fine, C. de contrahenda emptione. Gemin. in c. fi. de offic. delegati, in 6. Abb. in c. fi. de vita & honest. clericorum. Alex. conf. 209. nu.15. vol.2. vbi testatur de communi * opi. cũ simil. allegatis per Frecci. in tract. de præsent. instrument. p.3. nu.13. & 14. & p.13. nu.5. [Io. Aloys. de Septim. super Ritu c.102. col.1. Anastas. Germo. in tract. de sacror. immunit. lib.3. c.15. nu.100. cum seq. idem Author in tracta. de effect. cleric. effect. 2. nu.135. & 492. Mart. de iurisd. p.4. cent.1. cas.61. nu.2. cum seq.] Carauit. super Ritu 166. nu.34. Asin. in tract. de exequu. instrum. §.1. cap.3. num.2. & per totum, vbi alios congerit, Coler. in tract. de process. exequut. p.1. cap.3. n.189. & 190. Marian. Socin. in cap. quod clericis, num.5. in fine, de foro competenti, vbi Panorm. nu.10. & 18. Passer. conf. 101. nu.1. & ratio istius conclusionis ea est, quia † Statutum generale ac honestũ, quod potest commodum ac incommodum apportare, includit ac comprehendit clericos. Bar. in præcit. l. cunctos populos, num.27. & seqq. & ibi Alex. in addit. Tiraq. in tract. de retractu lignager, §.1. gl.13. num.4. vbi more suo alios recenset. [Io. de Amicis conf.14. n.16. & 17. Honded. conf.3. nu.4. lib.1. Baiard. ad Clar. in §. fi. q.77. n.34. Author in tract. de effect. Cler. effect.2. n.130.] Surd. conf.1. nu.3. lib.1. Honded. conf.3. nu.4. lib.1. Nepita super consuet. Cathinæ, in procem. n.140. Vulpell. d. num.33. & 34. Alfer. conf.39. n.36. & seq. Peregr. conf.91. n.12. lib.1. Gozadin. cõf. 76. num.2. alia potest assignari ratio: quia † cum tale Statutum respiciat ordinem iudicij, ligat etiam Clericos. DD. omnes in c. Ecclesiæ S. Mariæ, de constitut. Vulpell. loco prædicto, n.4. Nepit. in d. procem. n.137. Tiraq. in d. tract. de retractu lignager, §.1. glo.8. n.41. Boui. in tract. de statutar. præscript. vrbis, glos.19. nu.147. Cumia super Ritu c.40. num.171. & 176. Soc. sen. conf.71. num.7. volum.4. Imol. in c. quod Clericis, num.2. de foro compet. Rol. à Valle, conf.48. n.20. & 21. volum.3. Colera in tract. de process. exequu. p.1. c.3. nu.191. vbi allegat alios DD. & testatur de communi * opin. Passer. conf.101. n.1. Milanens. dec.13. n.107. lib.2. Frecc. in tracta. de præsentat. instrum. p.3. n.14. & p.13. q.5. nu.1. cum alijs congestis & allegatis per Intrigl. conf.5. n.38. lib.1. [Author. de effect. cleric. eff.2. nu.132. & quando dicatur statutum respicere ordinatoria, & quando decisoria vere eundem Pasett. d. conf.101. Intrigli conf.5. n.38. Marta de iurisd. cas.31. n.2. p.4. cent.1.] secus † si statutum respiceret decisoria causæ, quia tunc non potest ligare clericos. Bar. Salic. Ias. & alij, in l. cunctos populos, C. de Summa Trin. & fide Cathol. Fel. in cap. Ecclesia S. Mariæ, n.98. de constit. Ludouic. dec. Lucens. 39. n.4. [Carpan. in statut. Mediolanens. in prælud. n.601. Tusch. in lit. S. concl.459. n.1. & 4.] sed omnia supradicta limitabis † in clericis Cardinalibus, qui nullo casu ligantur Statutis laicorum, tam si loquantur in personam, quam si loquantur in rem, Ripa respons.81. nu.3. Et ad confirmationem supradictorum possent adduci non nulla exempla, quibus apparet quod Statuta laicorum ligant clericos, sed studẽtes breuitati, ea omnia omittam hic referre. Quæ † exequutio casibus supra narratis, & inferius narrandis, quando fit cõtra clericos, debet fieri coram iudice Ecclesiastico, Couar. in lib. Pract. quæst. c.8. n.5. vbi allegat Bart. Rot. Rom. & Suarez, [idem Author. in tract. de effect. cleric. eff.1. n.211. & n.335. Mart. de iurisd. par.4. cent. 2. cas.102. num.n.1. cum seq. & cas.157. num.16.] & ratio istius conclusionis est in promptu, quia † clerici etiam primæ tonsuræ sunt subiecti iudici Ecclesiastico, & non temporali, vt dicam in meo tractatu de effect. in tit. de effect. clericatus, nu. 129. effect.3. [Io. Maria Nouar. q.72. nu.5. Pet. Roder. opusculo 7. n.82. post eius consilia Surd. conf.193. nu.5. Mart. de iurisd. p.1. cap.25. n.46. Couar. in tract. Practic. quæstionum cap.32. nu.1. Author in tract. de effect. cleric. in prælud. n.300. et in eff.1. n.77.] Roland. conf.4. n.17. lib.1. Anch. Regiens. q.49. num.12. lib.3. Surd. conf.259. num.23. Dec. in cap. ceterum, num.25. de iudic. Scacc. in tract. de iudic. cap.11. nu.14. et seq. qui hanc conclusionem multis modis ampliat, et præcipuè num.30. vbi dicit hoc procedere tam si aga-

agatur actione reali, quã personali, quod etiã voluit Viu. dec.49. nu.3. qui ambo allegant

96 multos Doctor. hoc firmantes, immò † si iurisdictionem iudicis laici non declinant, puniuntur pœna arbitraria, vt dicam in d. effectu, nu... & voluit Bertach. in tract. de Episc. p.2. lib.4. vers.49. Gram. dec.67. nu.18. Tho. Zerola in praxi Episcopali, in verbo iudex,

97 nu.19. & quod † statutum dans exequutionem paratam instrumentis, sit validum, tenuerunt Canar. in tract. de exequut. instrum. in princ. cum alijs allegatis per Vulpel. in tracta. de libert. Eccl. p.2. nu.3. Scacc. in tract. de iudi. ca.62. n.14. p.1.

98 Amplia octauo regulam, quod † instrumẽtum vigore iuramenti habeat exequutionem paratam, vt procedat non solum in instrumentis publicis verum etiam & in scriptura priuata nam & illa venit appellatione instrumentorum, Bart. in l.1. in princ. & ibi Bal. num.5. & Sal. nu.6. C. de iuram. calum. Menoch. in tract. de præsumpt. lib.3. præsum. 41. num.8. Panor. Fel. & Dec. in Rubr. extra, de fide instrum. idem Dec. in c.3. loco, n.13. & 15. de probat. Magon. dec. Lucen.15. n.4. Machel. patrocin.30. num.3. [Roman. consl. 23. nu.2. & ibi Mandosius in additionib. in lit.C. Tusch. in lit. I. concl.235. n.1. Seraph. in tracta. de priuil. iuram. priuil.77. num.18. Maranta in pract. p.6. actu 8. nu.1. vbi dicit,

99 † quod appellatione instrumentorum venit omnis scriptura instruens causam, quod etiã dixit Socin. sen. consl.63. num.20. lib.1. & ibi Magist. in addit. gl. in l. oratione, ff. de feri. Ant. de Butr. & ceteri Scribentes, in Rubrica extra, de fide instrum. Cumia super Ritu cap. 78. n.2. Boccat. super constit. Aegid. glo.7. n. 5. Io. Petr. Molignat. in tract. de appellatiua verborum, nu.588. & n.595. [Franc. Ant. in tract. de liquidation. instrument. consid.1.2. & 3. Menoch. de arbit. cas.63. nu.6. Carauit. super Ritu 244. n.3. Intrigl. consl.11. n.28. Capyc. dec.152. n.6. Caroc. dec.49. nu.3. & 14. Ceuall. com. contra comm. q.827. Rom. cõs. 23. nu.2. & ibi addentes Machel. de patroci. 30. n.3. Tusch. in lit. I. concl.235. num.10. & quid si scriptura priuata est subscripta tribus testibus an præualeat instrumẽto postea cõfecto, & quot requirantur, vt probet Scacc. de iudit. p.2. cap.11. n.933. cum seq. Fusc. in lit. S. n.13. Alb. consl.33. n.3. Anan. consl. cõs. 40. Pasct. consl.145. n.3. Socc. consl.33. nu.5. lib.1. Tennin. Cautel.122. & an veniant appellatione instrumenti acta iudiciaria Paul. Castrens. consl.430. in quadam n.3. lib.1. Ceuall. commu. contra comm. q.827. n.... Tusc. in d. concl.235. n.3. & nu.10. Schrader in repet. l. admonendi num.140. ff. de iureiur. sed

100 istud † non procedit in materia in qua attenditur communis vsus loquendi, quia tũc instrumentorum appellatione non venit scriptura priuata. Soc. sen. consl. præd. n.18. vbi ẽt Hieron. Magist. in addit. Molignat. in tract. præd. nu.590. Mancont. in dec. superius citata, nu.5. Aret. consl.51. nu.2. Tiraq. in tracta. de retract. lignager, §.1. gl.2. nu.30. Machel. d. patrocin.30. num.3. Rom. consl.23. num.2. vbi Mandosl. in addit. lit. C. Dec. in Rubri. de fide instrum. n.2. & 4. Boccat. super Constit. Marchiæ, gl.7. num.2. & ex hoc infero, quod

101 † in dispositione Statutaria loquente de instrumento, nõ venit scriptura priuata, Rom. consl. præcit. nu.1. Molignat. in d. tract. de appellatiua verborum, n.590. vbi ex hoc infert ad diuersa statuta. Bart. Bal. & Salic. in l.1. C. de iuram. calum. Scribent. in Rubr. extra, de fide instrum. & præcipuè Imola, in vers. & sic videtur, & Fel. num.6. [Siluester. Zacchia in addit. de oblig. Cameral. q.27. nu.2. Marta de clausul. p.1. Clausul.213. n.1. Caroc. dec. 49. nu.3.14. et 17. Ceuall. comm. contra cõmu. q.847. Anguiss. consl.60. nu.2. lib.5. Iac. Nouell. de iure cõgrui §.5. n.85. fol.195. Pa-

102 set. consl.65. n.4. & ratio est: quia in † intelligentia et interpretatione Statutorum, debet attendi communis vsus loquendi illius loci vbi talia statuta vigent, Bart. in Rub. de noui operis nunciat. nu.6. vbi etiam Soc. iun. num.86. idem Bar. in l.1. nu.2. ff. de suis et legit. Cuman. consl.146. Fulgos. consl.119. Calcan. consl.74. circa finem, Fel. in cap. per tuas, in vlt. not. de probat. Dec. consl.472. n.13. et 14. et consl.540. num.8. Ruin. consl.63. nũ.7. lib.3. Bald. consl.390. nu.1. volu.3. Milanens. decis.3. num.55. lib.2. Bombin. consl.18. nu. 9. et consl.32. nu.19. [Natt. consl.128. nu.2. Gratian. discept.313. num.22. et cap.607. n.8. cum seq. Schrader consl.13. nu.27. lib.1. Aldou. consl.93. n.14. Alb. cõs.6. n.2. et consl. 27. n.3. et cõs.52. n.3. Menoc. cõs.164. n.11.]

quod

103 quod dictum † ampliabis, etiam si Statutum esset exorbitans à iure communi, & pœnale, ita Bar. in d. Rubr. de noui oper. nunciat. nu. 61. Alex. nu. 17. Soc. iun. n. 93. Frider. Scott. in vers. quod omnes, carta mihi 24. Ias. nu. 7.
104 & ceteri Scribentes. Sed † aduertendum est secundum Scott. vbi sup. quod debet attendi communis vsus loquēdi illius temporis quo tale Statutum fuit conditum, & non alterius temporis; quod ego non puto verum, cum esset impossibile hoc probari, ex quibus colligi
105 tur, quod † statutum tribuens exequutionem paratam instrumētis, non censetur illam dedisse priuatæ scripturæ, quod in specie firmat Caualc. dec. 1. num. 22. vbi alios citat. Molignat. d. nu. 590. [Muta super Ritu cap. 101.
106 n. 59.] & † in dubio quando fit mentio de instrumentis, intelligitur de publicis, Bald. in l. Diuus Traianus, nu. 1. ff. de testamen. milit. Milanens. dec. 8. num. 11. lib. 2. & sciendum
107 est, quod si † instrumentum esset celebratum à Notario licet publico, tamen si illud celebrauerit extra territoriū illius, qui eum creauit Notarium, tale instrumentum non diceretur publicum, sed diceretur scriptura priuata & incognita. Masuer. in Pract. tit. de exequu. & subhast. num. 7. Pet. Frider. in tract. de mādat. sine clausula, lib. 2. c. 53. nu. 18. Bald. cōs. 134. vol. 3. Faber in l. secundum C. de donat. Hostien. & alij, in cap. cum P. tabellio, de fide instru. [Muta super Ritu c. 101. n. 79. addentes ad Roman. cons. 23. in lit. D. Anguiss.
108 cons. 60. n. 5. lib. 2. [& ratio est : † quia notarius non potest exercere officium notariatus, & celebrare instrumenta extra iurisdictionē illius, qui eum creauit notarium, vt si quis esset creatus notarius à Rege Siciliæ, non pōt exercere tale officium extra istud Regnum. Hostiens. & ceteri scribentes, in d. cap. cum P. tabellio, Bald. Io. Fab. & Frider. locis citatis. Belluga in Speculo Principum, Rub. 22. n. 70. carta mihi 124. Vbi loquitur in Barone habente potestatē creandi notarios. Nepita super Consuet. Cathan. tit. 56. nu. 4. vbi alios allegat. [Ias. cōs. 122. col. 3. lib. 4. Berous cōs. 89. nu. 1. cum seq. lib. 3. Suid. cons. 257. n. 11.
109 lib. 2.] Hinc est, † quod notarij Apostolici tantum in hoc Regno Siciliæ non possunt exercere suum officium super rebus temporalibus, vel inter laicos. Bal. Faber, Hostien. & Pet. Frider. locis cit. Isern. in const. instrumentorum robur, vbi etiam Affl. nu. 12. & Gram. num. 35. Vinc. Maxilla. super consuet. Bares. Rub. Si ex testamen. agatur, §. cum quid ex defuncti. Io. de Amicis cons. 116. n. 2. & seq. Borell. cons. 52. nu. 20. Iac. de Graff. in decis. aur. p. 2. lib. 3. cap. 3. num. 19. sicut è contra,
110 notarius † laicus creatus à Rege, non potest se intromittere, & ingerere in causis spiritualibus tantum. Abb. in c. 2. n. 14. de iud. Hartman. in lib. 2. pract. Forens. tit. 14. obseruat. 1. n. 7. Iac. de Graff. in dec. aur. d. p. 2. lib. 3. c.
111 2. nu. 19. quod † secus est in causis mixtis, vt est matrimonium, quia in eis notarius laicus creatus à Rege potest se intromittere, dummodo in eo ponat verba formalia requisita pro validitate matrimonij. Affl. in Cōst. Regni, lib. 1. Rub. 73. de ferijs, num. 36. Carpa. super Stat. Medielan. cap. 353. n. 27. & creare notarios est de Regalijs, & reseruatis Prin
112 cipi; ideo regulariter quælibet Ciuitas, & quilibet Princeps recognoscens superiorem, non potest notarios creare, nisi hoc sit eis cōcessum ex priuilegio superioris, quem in dominum recognoscunt. l. actuarios, C. de numer. & actuar. lib. 12. Bar. in l. Barbarius, nu. 6. de offic. præt. & in l. nec ei. §. 1. ff. de adopt. Innoc. in c. pen. de fide instru. vbi etiam Imola. Specul. in tit. de instrum. editio. §. restat, n. 22. Ias. in l. imperium, nu. 27. & seq. ff. de iurisd. omn. iud. cum simil. allegatis per Muta super Cōsuetudinibus huius felicis vrbis Panormi, cap. 68. n. 68. & per Nepit. super Consuet. Cathin. tit. 56. nu. 2. [quòd etiam habētes iurisdictionem possunt creare notarios in suis territorijs. Bellamer. cons. 42. nu. 4. & 5. Tusc. in lit. N. concl. 70. n. 20. Mastrill. in tracta. de Magistratibus lib. 1. cap. 10. num. 6.]
113 & † quia nemo ex sua natura præsumitur notarius, ideo hęc qualitas est probanda ab eo, qui producit instrumentū, si pars contra quā producitur, negat talem qui confecit instrumētum, esse notarium, Spec. in tit. de instrum. editio. §. restat, vers. suas, & vers. illud autem, Crauet. cōs. 71. nu. 1. & 2. lib. 1. & cōs. 150. n. 2. lib. 2. Osasc. dec. 107. nu. 3. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 46. num. 3. Magon. dec. Lucens. 26. n. 19. Simon de Præt. cons. 80. n. 40. Honded. cons. 26. nu. 33. lib. 2. Carpan. super Stat. Mediol. cap. 375. n. 3. Mascard. qui mere

re suo latissimè examinat istam conclusionē, in tract. de probat. concl. 1092. per tot. Rim. iun. cons. 446. n. 24. lib. 4. Patian. in tract. cui incumbat onus probandi negatiuam, p. 2. c. 21. num. 23. [Mancin. de iuram. p. 4. eff. 136. Roland. à Vall. cons. 32. n. 2. lib. 2.] Quomodo † autem probetur quem esse notarium, ponunt Mascard. in tract. præd. cōcl. 1093. Marcell. Cala, in tract. de modo artic. & proban. §. 2. n. 250. Carpan. d. cap. 375. nu. 4. & seqq. & cap. 94. nu. 9. 10. & seq. Caball. super Cōstit. Aegidian. lib. 5. cap. 3. gl. in lit. D. n. 4. carta mihi 325. Sim. de Pret. d. cons. 157. num. 5. qui omnes alios allegant, [Rol. d. cons. 32. n. 12. Tusc. in lit. N. concl. 94. n. 1. & 2. Farinac. de falsit. q. 155. n. 15. Io. Pell. in process. iudiciorum tit. 38. n. 55. & 56.] & † an præsumatur notarius ille, qui fecit instrumentum, si tale instrumentum esset antiquum, vltra superius citatos ponunt Raudens. cons. 26. n. 147 lib. 1. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 46. n. 3. Menoc. cons. 409. n. 41. li. 5. [Mascar. de probat. cōcl. 910. n. 3. Alexand. cons. 151. num. 9. lib. 6. Gratian. discept. cap. 554. num. 37. Carpan. in statut. Mediol. c. 94. num. 3. Corsett. sing. in verbo error communis num. 1.] Sed † si quis reperitur in possessione notariatus, tunc semper præsumitur notarius. Natt. cons. 505. nu. 11. lib. 3. Tiraq. in tract. de præscript. §. 1. glos. 4. vers. 27. Alciat. in tracta. de præsumpt. reg. 4. præsumpt. 13. n. 17. Mascar. loco cit. Patian. in d. trac. cui incumbat onus prob. neg. c. 21. nu. 42. & seq. vbi ponit quando ex tali possessione transferatur onus probandi contrarium in aduersarium, etiam † quod sit talis qui de iure non posset esse notarius, vt si esset spurius, impubes, libertus, vel monachus, & eius instrumenta tunc valent. Calder. cons. 2. Fel. in c. 1. nu. 18. de fide instrum. Cumia super Ritu cap. 15. n. 25. Nepit. super Consuet. Cathin. tit. 56. num. 20. & seq. vbi recenset omnia iura, à quibus supra nominatæ personæ prohibentur esse tabelliones, quod etiam ponit Carpa. super d. c. 354. num. 10. & seq. Patian. in tract. cui incumbat onus probandi negatiuam, c. 41. num. 120. Sed † si quis esset habitus, & toleratus pro Notario publico, tunc instrumenta ab eo facta valent & tenent ac fuissent facta à vero Notario publico. Alex. in addit. ad Bart. in l. fin. ff. ad leg. Iul. repetund. Neuizz. cons. 27. n. 3. & 23. Bart. in l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. Menoch. cons. 409. num. 50. lib. 5. quidquid tenuerit Ias. in d. l. Barbarius, [Io. Ant. Nigr. in cap. Regn. Neap. c. 202. n. 15.] est beneuerum, † quod si is qui reuera non est creatus Notarius exercet officiū notariatus, punitur pœna falsi, quæ est mortis. Cotta in memorial. in verbo, Notarius priuatus. Marsil. in tract. de bannit. in verbo, cessante banno, num. 8. & sing. 35. & sing. 176. num. 5. Horat. Carpan. super Statutis Mediolan. c. 344. n. 11. & c. 341. nu. 2. [Cotta in memorial. versic. Notarius priuatus officio. Farinac. in tracta. de falsit. quæst. 155. nu. 13. & 14.] quod secus est, † si quis reuera esset creatus Notarius, sed postea officio priuatus, quia tunc punitur pœna arbitraria, vt dicunt Carpan. & Mars. & Cotta locis præcit. Et tenetur ad interesse partibus rogantibus. Patian. in tract. cui incumb. onus proban. negat. lib. 2. c. 21. nu. 107. Et sciendum est, quod † pœna priuationis officij Notariatus non incurritur ipso iure, sed requiritur sententia Iudicis in quo illum priuet exercitio ipsius officij, DD. omnes, præcipuè Felin. nu. 4. in cap. fraternitatis, de hæret. Mars. sing. 593. nu. 1. Corsett. in sing. in verb. tabellio, il primo, Lancell. in tracta. de attent. p. 2. cap. 5. num. 18. Carpan. super Statut. præd. cap. 344. num. 29. & seq. vbi etiam dicit, quod nec dicitur priuatus, si in sententia dicitur eum esse priuandum officio notariatus. Marsil. sing. 200. nu. 2. [Patian. in tract. de probat. cap. 21. n. 129. lib. 2. Tusc. lit. N. concl. 10. nu. 1226. cum seq. Farin. q. 155. num. 52. & 64. & 65.] ideo antequam † feratur sententia ipsius priuationis, potest exercere officium, conficiendo instrumenta etiam pendente accusatione vel inquisitione, dummodo hoc non sit ei interdictum ex mandato iudicis. Pract. Papiens. in forma opposit. contra instrumentum, in glo. in verbo, alijsque, nu. 7. vbi etiam Addent. Fel. in d. c. fraternitatis, num. 5. Affl. super Constit. Regni, lib. 1. Rubr. 94. de elect. offic. num. 16. Ias. in l. Prætor, §. cogentur, num. 17. de edendo. Marsil. in Pract. §. aggredior, nu. 107. & in tract. de bannit. in verbo, Ciuitate, nu. 41. Bossi. in tract. crim. in tit. de Princip. nu. 374. Tiraq. in repet. l. si vnquam, in verbo, Reuertatur,

tatur,nu. 20.C.de reuocand.dona. Foller.in Pract. crim.in p.1. 2.partis, verſ. banniatur, nu.39.Clar.in §.fi.q.73.verſ. Notarius Carpan.d.c.344.nu.30.[Aufr.in addit. ad Capell. Tholoſan.dec.370. Io. Griuell. dec. Senat. Dolani 60.n.11.]

Nonò ampliatur (vt ad noſtrum inſtitutũ 123 reuertamur) † quod debitor ratione iuramẽti poſſit conueniri non ſolũ realiter, verum ẽt perſonaliter, & ſic in perſona poterit capi & carcerari. Grammat.conſ.3.per tot.in ciuilibus.Seraph.de priuil.iuram.priuil.77.nu.21 Cumia ſuper Ritu c.31.num. 1. [Mancin.in tract. de iuram. p.4. effect.29.per tot.] quod 124 † procedit,quando debitor tenetur & eſt obligatus vigore inſtrumenti guarentigiati.Ripa in l.obligatione,n.28.ff.de pignor. & hy-125 poth. Hoc idem † procedit ſi adeſſet Statutũ quo permitteretur debitorem carcerari,quia iſto caſu vigore Statuti debitor poteſt perſonaliter capi,& carcerari.Rebuff. in tract.de liter.obligat.art.5.gl.3.num.18.Carpan.ſuper Stat.Mediol.d.c.167.n.15.Caualc. dec. 1.num.30.& 31.lib.1. Ripa loco cit. nu. 29. vbi loquitur quando adeſt conſuetudo. Cu-126 mia ſuper Ritu c.32. num. 1. quia † tale ſtatutum quod debitor pro debito ciuilis poſſit carcerari, valet & tenet, Bart.in l.Titio centum,§.Titio centum relicta,nu.3. ff. de condit. & demonſtr. vbi Addentes in lit. D. qui * de communi * opin. teſtantur. Cumia loco proximè citato,num.2. Ripa d.num.29.Caualc.eodem num.31. Canar. in tract.de exequut. inſtrum. quæſt. 31. [Muta ſuper Ritu 127 cap.124.n.14.] Immò quod plus † eſt, valet ſtatutum quod creditor propria auctoritate poſſit capere & retinere debitorem,donec ſibi ſatisfaciat.Cin.Alber.nu.1.& alij omnes, in l.creditores,C.de pignor. Colera in tract. 128 proceſſ.exequut. p.2.cap.3. n.46. ſic † etiam valet pactum quo debitor ſe obligat expreſsè,vt poſſit capi in perſona & carcerari, quia vigore talis pacti poſſet carcerari non obſtãte quod habeat multa bona,Paul.de Caſt.in l.alia,§.eleganter,num.4. ff.ſol.matr.Anch. in quæſtio. familiar. q.37. num.5. lib.1. Gigas conſ.96. nu.13.14. & 15. Carpan.ſuper Stat. Mediol.cap 167.num.13.lib.1. Rebuff. in tract.de liter.oblig.art.5. gl.3.n.3. Caualcan.d.dec.2.n.30.& 31.Brun.à Sole in compend.reſolut. propoſit.iur. in verbo, obligare, Cumia d.c.31.num.2. [Sylueſt. Zacch.in addit.obligation.Cameral.q. 2.n.14.Scacc. de iudit.c.62.n.27.lib.1.Baltaſſar Comes de Ameſcua in tract.de poteſt.in ſeipſum, c.20. nu.8.& ibi etiam dicit quando poteſt debitorem detinere Barboſ.in leg.aliæ,§.eleganter nu.43.ff.ſol.matr.] vbi dicunt, quod tale pactum valet & tenet,vt dixit etiam Colera in tract.de proceſſ.exequut.p.1.cap.6. per tot. Pet.Frider.in trac.de mandat.ſine clauſ. 130 lib.2. cap.71.num.9. idem † eſt etiam in debitore fiſci, qui poteſt carcerari pro debito fiſcali.Bar.in l.nemo carcerem,num.3. C.de exactor.tribut.lib.10. Bal.in l.etiam, nu. 20. C.de exequut.rei iudic. Sali.in l.cum & filij, circa finem, verſ.nam hic dicitur,C. qui bo. cedere poſſ. Intrigl.conſ.19.n.6.lib.1. idẽ ẽt 131 eſt † in debitore fugitiuo, vel ſuſpecto de fuga,quia ipſe poteſt capi & carcerari. Iaſ.in l. vinum,n.3.& 4.ff.ſi cert.pet. Foller.ſuper cõſtit.Regni, Rubr. de Epiſc.& cler. Conſt. Si quis, num.20. Viu.in comm.opin. in verbo, debitor capi. Soc.ſen.conſ.99.num.4.vol.4. Marſil. ſing. 282. circa finem, Caccialup. in tracta.de debitor.ſuſpect.& fugit. q.1.& per tot.Carpan.ſuper ſtat.Mediol. cap.167. nu. 11. [Ant.Scapp. de iure non ſcripto lib.4.c. 10.nu.3.Natt.conſ.430.num.5. Maſcard.de probat.concl.823.num.29.] Quæ concluſio 132 ampliatur † vt debitor fugitiuus poſſit capi à iudice incompetenti. Ancha.conſ.184. Roma.conſ.139. & ſic l. de pupillo,§.meminiſſe ff.de oper.noui nunc. Caccialup. in tract. de debit.ſuſpect.& fugit.in 4.quęſt.princip.nu. 3.vbi dicit hoc eſſe de mente Bar.in l.1. ff.de eo quod certo loco,quæſt.1.[Carauit. ſuper Ritu c.170.nu.8.& 22.]Secundo ampliatur, 133 vt † poſſit capi ab ipſo creditore propria auctoritate,eſt text. in l.ait Prætor,§.ſi debitorem,ff.qui in fraud.credit.vbi gloſ.& DD.l. generali,C. de decur.lib.10. Io.à Fina in ſuis concluſ.in verbo,debitor,lib.3.car.181.Caccialup. quæſt. prædicta,nu.13. Specul.in tit. de accuſ.verſ.idem forte in debitore, Viu. in comm.opi. in verſ.debitor capi,circa finem, [Alex.conſ.133.n.3.lib.6.Socc.ſen.conſ.99. n.4.lib.4. Tiraqu. de retract. lignager §.26. glo.3.nu.24.]

134 Et hæc ampliatio ſubampliatur,vt † debitor

tor fugitiuus non solum possit capi ab ipso creditore principali, verum etiam à suo procuratore ad exigendum tale debitum, etsi in procuratione non adsit hoc specialiter cautum. Alex.consl.133.n.3.lib.6.vbi dixit,quod hoc est de mente,Angeli in l.generali, C. de decur.lib.10. Marsil.sing.243.vbi allegat gl. in l.1.in verbo,ab ijs,C.vbi quis Decur.vel Cohorta.& Ias.in prin. de action. colum.15. [Brunor.à Sole q.11.n.4.]

35 Secundo subampliatur vt † hoc ius capiẽdi debitorem fugitiuum possit cedi. Ang. in d.l.generalis,glo.in d.||.1. Franc. Aret.in l.si ita stipuler,per tex.in fi.ff.de verb.oblig. Tiraquel.in tract.de retract.lignager,§.29.glo. 3. nu. 24. qui pro ista conclusione ponderat & adducit text. in l. Imperator, ibi, pecunia accepta manus iniectionem vendiderat, ff. qui sine mandato ad lib.peruener.& ibi Iac. de Arena, & Bened.de Plumbin. & hæc omnia

36 intelligas † quando creditor non potest habere copiam iudicis: quia si habet iudicẽ, vel officialem præ manibus, non potest propria authoritate capere debitorem fugitiuũ, sed debet requirere & petere mandatum iudicis, glos.in l.si alios,§.bellissime,ff.quod vi aut clam.Caccialup. in tract. de debitor. suspect.& fugit.in 4.quæst.princ.nu.13.

Tertiò ampliatur principalis conclusio,vt

37 † debitor fugitiuus possit capi & carcerari ẽt die feriata in honorem Dei, gl.in veniens de transactio.Carauita super Ritu M.R.C.Ritu 170.num.12.vbi dicit,quod etiam in die Natiuitatis Domini, vel Paschatis potest capi, & alios allegat Viu.in commu.opi.in verbo, debitor capi;ac Pet.Gerard.sing.100.nu.21 gl.in l.fi.C.de ferijs, Rimin.iun. cons.363. n. 214.& 215.lib.4.Mynsinger.in Practica obseru. cent.4. obseru. 69. num. 2. Maranta in Pract.p.4.dist.16.num.92.carta mihi 204.& p.6. actu 10.num.43.cart.380. Ancha. cons. 95.num. 1.& cons.123. num.7. [Alex.cons. 133.n.3.lib.6. Tiraq. de retract. lignager d. §.26 glo.3. n.24.Soc.sen.cons.99.n.4.lib.4. Mising.cent.4.obseru.69. Carauit.super Ritu 170.n.8.& 22.]

38 Quartò amplia,† vt debitor fugitiuus,vel suspectus de fuga possit capi & carcerari,etiã pendente conditione vel dilatione ad soluẽdum.Negusant.in tract.de pignor.p.4.principali,nu.16.Ant.Scappa in tract.de iure nõ scripto,lib.4.cap.10.nu.3.carta 60.[Menoc. de arbit.cas.87.nu.1.Natt.cons.430. n.21.]

139 Quintò amplia, † vt debitor suspectus de fuga possit extrahi de domo propria, l.sacrilegium,in fine, ff.ad l.Iuliam peculat. Mynsinger.in lib.4.Pract.Obseruationum,obseruat.69.nu.2.& 3.Ias.in l.vinum, ff.si cert.pe. Rim.iun.cons.363. num.215. vbi plus dicit, quod etiam de loco sacro, quod tamen non est verũ.[Alex.in l.pleriq.ff.de in ius vocãdi]

Quæ omnia supra posita limitantur, quan-

140 do † debitor tempore contractus esset in eodem statu suspitionis fugæ, ex quo tali casu non posset debitor tanquam suspectus de fuga capi,& carcerari,sed opus est,vt superueniat suspitio,l.si creditores,ff.de priuil. cred. l.ab arbitrio,vbi hoc notant omnes Scribentes,ff.qui satisd.cogant.Bart.in l.si is à quo, §.1.& in l. fin.C.de sponsal.Curt.in l.vnica, n.44.C.de prohib.sequest.pecun.Menoc. de arbit. casu 87. num.14.& 16. Ioseph. Ludouic.concl.14. illatione 125. Caroc. in tract. de locat. & conduct.tit.de recusat.q.2. n.10. Carauita super Ritu M.C.V. Ritu 170. n.5. vbi alios allegat, Cornazzan. dec.59. nu.5. [Mancin.de iuram.p.4.q.eff.6.nu.5.per tot. Paris.cons.101.n.5.lib.3. Mascar.de probat. concl.823.n.9.Borg.dec.1.n.38.lib.1. Muta

141 super Ritu c.101.n.38.]& ad hoc † vt ista limitatio procedat, requiritur,vt creditor contrahens habuerit scientiam status illius,cum quo contraxit, quia si probabiliter illius conditionem ignorauit,etiam quod tẽpore contractus debitor esset suspectus de fuga, adhuc superueniente scientia posset tanquã suspectus capi,Bar.in l.quæsitum,in fine, ff. de pignor.Ias.in l.si ab arbitro,num.5.ff.qui satisd.cogan.vbi etiam Socin.nu.16.& Rimin. nu.3.Curt.sen.in d.l.vnica,nu.44. C.de prohib.sequest.pecun.Paris.cons.99.nu.26. lib. 3.[Menoch.de arbit.iudic. casu 87. num. 17. [Mancin.p.4.effect.6. Paris.cons.99.nu.26. lib.3.Mascar.de probat.d. concl.823.n.10.]

142 vbi etiam dicit,quod hæc † ignorantia,& qđ post contractum superuenerit scientia, probatur iuramento ipsius contrahentis,allegat Socin.in d.l. si ab arbitro, num. 18. Paris. d. cons.99.num.27. [Roma.cons.320.n.3. Mascard.d.conclus.823.num.4.] hinc est,quod

D con-

143 † contrahens cum aduena, si noua causa non superuenit, non potest eum tanquam suspectum de fuga capi facere, quia aduena semper præsumitur recessurus, Bartol. in l. hæres absens, §. proinde, ff. de iudic. Natt. cons. 430. num. 14. & 21. lib. 3. Carauita super Ritu M. C. V. Ritu 170. num. 8. & licet nonnulli relati à Surdo cons. 68. num. 11. lib. 1. tenuerint cõtrariũ, attamen eius opinio procedit, quando non fuit habita fides de pretio, vt conciliando has opiniones inter se contrarias, dixit ibidem Surd. & ante eum Menoch. de arbitr. casu 87. num. 19. in fine, & n. 20. secus si fuit habita fides de pretio, quia tunc procedit prima opinio.

144 Quando autem † quis dicatur suspectus de fuga, & quomodo hoc probetur, an per iuramentum creditoris, an verò per testes, & quæ requirantur ad hoc vt possit capi, ponũt Menoch. de arbit. d. casu 87. per tot. Carauita d. Ritu 170. num. 9. & seq. Viu. in d. verb. debitor capi, Marsil. sing. 282. Natta cons. 430. nu. 2. lib. 2. Ludou. dec. Perus. 41. num. 4. Cornazz. dec. Lucens. 59. n. 4. & 11. Marcell. Cala, in tract. de modo artic. & proban. gl. 5. n. 106. [Caccialup. in tract. de delict. suspect. vers. quæro igitur primo n. 5. & 9. Burs. cons. 241. nu. 6. Pet. Pech. in tract. de iure sistendi, & manus iniectione, c. 11. n. 2. in lib. 1. tract. de assecurat. diuersorum Caualc. dec. 1. n. 38 lib. 1. Plot. in l. si quando. n. 867.] qui omnes

145 alios allegant, & omnia † supradicta de debitore suspecto, intelligas, quando debitum esset in magna summa, attenta qualitate debitoris: quia si esset modica, debitor nõ posset dici fugitiuus, vel de fuga suspectus, Bald. in Authen. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. Rom. cons. 320. nu. 3. Alex. in l. 2. num. 24. ff. solut. matr. in addit. ad Bart. in l. si is à quo, §. 1. ff. vt in possess. lega. & in l. si ab arbitro, nu. 6. ff. qui satisd. cogãt. vbi etiam Ias. n. 5. in fine, vers. quarto limita, Curt. sen. in l. vnica, n. 39. in fi. C. de prohib. sequest. pecu. Meno. d. casu 87. n. 21. Carau. d. Ritu 170. n. 10

146 Secundò sciendum est, quod † debitor nõ potest dici suspectus de fuga, si creditor pro debito quod petit, habet aliquod pignus penes se, quia tale pignus præsumitur idoneum pro satisfactione sui crediti, gl. in l. 2. in verbo, redigere, C. de pigno. & post eam ita voluit Bald. in l. si is à quo, §. 1. ff. vt in poss. leg. & in l. creditor, la 2. ff. si cert. pet. Ias. in §. superest, n. 94. Instit. de actio. Barbat. in Rubr. de pignor. Suarez in repet. Legum fori, in titu. De los emplezamientos, limit. 2. nu. 29. vers. limita primo, car. mihi 806. idem Ias. in l. 1. in princ. col. pen. ff. si quis ius dicenti non obtem. Cotta in memoriali. in verbo, creditor inhęrens. Carauit. super dicto Ritu 170. nu. 4. & 10. [Negusant. in tract. de pignorib. in 3. membr. 8. p. in fine.]

147 Tertiò sciendum est, quod † debitor, qui personaliter capitur tanquam suspectus de fuga, vel fugitiuus, liberatur de captura præstando fideiussorem de iudicio sisti, Alex. in l. neque, in fine, de in ius vocand. & in l. si ab arbitrio, ff. qui satisd. cogan. Cornazz. in Rota Lucens. dec. 59. n. 15. [Negus. in d. tract. in 8. p. 3. mẽbr. n. 27. Bero. cons. 10. n. 2. & 3. lib. 3. Marcianens. cons. 103. n. 16. Borgn. dec. 1.

148 n. 12. lib. 1.] secus † si vellet præstare iuratoriam cautionem. Bero. quæst. 78. n. 3. vbi arguit ad partes, an tunc relaxetur, & concludit, quod non. Cornazz. dec. prædicta, n. 17.

149 Idem † etiam procedit in eo, qui in licitationibus obtulit pecuniam, quia si illam nõ soluit, potest personaliter capi, & carcerari. Rebuff. in tract. de litter. obligat. art. 5. glo. 3. n. 16. Foller. super Const. Regni, in Rubr. de Episc. & cler. Constit. Si quis, nu. 20. Carpan. super statutis Mediol. c. 167. num. 14. Idem

150 est † etiam in debitore, qui est incarceratus pro vna causa, quia is potest pro alia recommendari, & vt in Regno dicitur incaricari. Rebuff. dicta glo. 3. nu. 20. Foller. in d. Constit. Si quis, nu. 23. Carpan. d. cap. 167. n. 16.

151 Idem est etiam † in depositario, qui si nolit restituere pecuniam penes eum depositatam potest carcerari. Foller. vbi sup. nu. 24. Carpan. c. prædicto, n. 17. [quod dicitur in dolo Caroc. de deposito p. 1. rubr. de in litem iu-

152 rand. n. 3.] Idem est in † debitore, qui est notoriè non soluendo, quia talis debitor potest personaliter capi, & carcerari. Rebuff. in d. tract. de lit. obligat. art. 5. glo. 3. n. 23. Foller. loco cit. num. 26. Carpa. super dictis statutis Mediol. c. 167. n. 19. qui dicit, quod isto casu quiritur sententia declaratoria. Et quando fit exequutio casibus supra narratis, tunc nõ est opus, vt fiat aliqua discussio antea ad validi-

lidi-

liditatem ipsius capturæ. Caualc.dec.2.n.30 & 31. lib.1.& Cumia super Ritu cap.31.n.2. secus in alijs casibus, quia tunc non carceratur debitor, nisi constet, quod non sit soluendo,& facta excussione. Alex. in l.à Diuo Pio, §.in venditione, nu.8. ff.de re iudi. Glos.in l. 3.§.tutores, in verbo, vinculis, ff. de suspect. tutor. Anchar. Regiens. quæst. famil.37.nu.2. lib.1. Couar.lib.2.variar.resolut.c.1.num.2. Brun.à Sole, in Compen. resol. proposit. iur. in verbo, capi,& carcerari, Caualc.& Cumia locis prædictis. Caroc. in tract.de excussion. p.2.q.24. num.2. vbi alios allegat, & dicit, 154 quod † excussio est facienda per Iudicem, et parte non opponente, allegat Boer.dec.349. num.7. Ias.in princ. Instit. de actio.num.90. Pract.Papiens.in forma exeq. senten. diffin. glos.pen. post medium. Alex.cons.159.nu.9. lib.2. cum alijs,& ibi attestatur de magis cõ * mu. *opi. & non solum † debent discuti bo- 155 na ipsius principalis antequam debitor carceretur, verum etiam & bona sui fideiussoris, vel correi in solidum obligati. Carocc.d. q.24.num.4. Marsil.in tract. de Bannitis, in verbo, capti, num.62. & in verbo, expectatur 156 num.27.& sing.3. & aduertendũ est,† quod licet casibus supradictis debitor possit carcerari, nihilominus intelligendum est, quando debitor sit talis, qui de iure communi possit carcerari, aliàs si esset priuilegiatus de iure communi, non posset aliquo modo carcerari, tàm vigore iuramenti, quàm pacti, vel statuti. Mathesil. sing.59. Matth.Brun.in tract. de cessio. bonor. q.10. num.3. Addition. ad Dec.in l.toto iure, ff.de reg.iur. Curt. in l.2. §.omnes, in fin.ff.de iudic. Caualc. qui alios congerit, in tract.de tutor. & curator. n.317. Cumia super Ritu c.31. n.7.& ratio est: quia 157 in omni † dispositione sunt præsupponenda extrema habilia ad actum, Abb.cons.50. nu. 4.& cons.53.num.3. lib.2. Calcan. cons.87. nu.3. Rain.cons.144.nu.12.vol.5. Io.Lopez in repetit. cap. per vestras, fol.29. de donat. inter vir.& vxor. Capell.Tolos.dec.256.Suarez in tit. Dellos gouernos, quæst. 5. nu.5. Asin.in tract.de exequut.§.2.q.8.nu.1.idem Suarez in Legibus fori, in tit. de cessio. bon. quæst.5.nu.5. cart.mihi 300. Et ex hoc infer 158 tur ad † debitores, qui habent beneficium ne conueniantur vltra quam facere possunt, nã dicunt ipsi, quod ratione talis iuramenti, pacti, vel Statuti, non potest iste debitor carcerari. Cumia d.c.31.num.8. Roland.cons.57. num.7.vol.2. Barbat.cons.6.col.1.vol.4. Coler.in tract. de process.exequut.p.2.c.3. num. 159 247.& seq. Idem † est in minore, qui de iure communi non potest carcerari, Bald.in l.1. nu.15. C.qui bon. ced. poss. Iac.de S. Georg. in l.neque impuberes, C. de in ius voc. Cassanæ. super consuet. Burg. Rubr. 15. §.2. in verbo, Le creanzer peule, num.15. car.mihi 820. Caccialup.in tract.de debit.suspect. & fugit.nu.5.& 8. Paris.cons.94. nu.41. lib. 1. vbi dicit, hoc tãto fortius, procedere, si minor esset filiusfamilias. Pand. in tract.de præsent.instrumen.p.4.num.82. Caualc.in d.tracta.de tutore,& curatore, & eod. num.317. vbi hoc firmat cũ aliqua distinctione, & refert multos Doctores contrariũ tenuisse. Roderic. Suarez in Legibus fori, in tit. Dellos gouernos, in 5.quæst.n.16.& sequen. Brun. in d.tract.de cessio.bo.quæst.3. quartæ quæstionis principalis, nu.6.[Iusc.in lit.M.concl.262. nu.1.] qui tres vltimi dicunt, quod 160 † hoc totum residet in arbitrio iudicis, qui considerabit aspectum, ætatem, negotium, debitum, causam, fragilitatem, vel robur debitoris, & dicam in meo tract.de effectu titu. 161 de effectu minoris ætatis, num..... quod † dictum est verum, vel limitatur, quoties minor esset debitor fisci, quia pro tali debito potest carcerari, vt dicam in tit.prædicto, & voluit Festas.in tractatu de ęstimo, p.2.c.1. nu.19. 162 Idem † est in clerico, qui nec etiam potest carcerari pro debito ciuili, Io.And.in c.si clericos, de sent.excomm.in 6. Matthes.sing.62. Card.in Clement.1.de officio ordi. Marsil.in Pract.crim. in §.attingam, nu.70. Intrigl.lib. 1. sing.78. & dicam in meo tractatu de effectibus, tit.de effect.cler.nu..... Segur.de Auallos, in direct. Iudicum Eccles.p.1. c.13.n.17. Farinac. in quæst. crim.quæst.27. nu.67.70. & sequent. [Couar.var.resolut.cap.1. nu.9. lib.2. Gomes in pract.cap.3.n.16. Farinac.in tract.de carcere,& carcerat. quæst.27. n.66. Io.Castagna in tract. de benefic. deducto ne egeat quæst.10.nu.34.] vbi hoc limitat aliquibus modis, sed hoc hodie parum seruatur de cõsuetudine in hac Vrbe Panormi, in qua Archiepiscopus solet clericos debitores car-

163 cerare, quod nec † etiam seruatur in Doctore, qui licet de iure communi carcerari non possit pro causa ciuili, per ea quæ dicunt Maranta cons.25.a Ponte cons.14. Turret.cons. 15.lib.1.Marsil.in d.§.attingã,n.68.Caualc. d.tract.de tutore,& curatore, n.319. [Leander. in tract.de priuileg.doctorum, p.2.n.13 Intrigl. sing.100.n.11.lib.2.Tiraq.de nobilit.cap.20.nu.136. Duen. reg. 190. in quinta Ampliation.Farinac.in tract.1. crim. q.27 nu.77.] nihilominus semper vidi carcerari, etiam pro paruo debito, & quod plus est, vidi quendam Doctorem mori in carceribus

164 pro causa prædicta. Idem † est in muliere, quæ non carceratur de iure communi,l.1.C. de offic.diuers.iudic.Authen.Sed nouo iure, C.de custod.reorum.Bar.in Authent.Matri, & auiæ.n.13.& ibi addentes, C.quando mulier offic.tut.Bal.in l.1.C. qui satisd.cogant. Marsil.in d. §. attingam, num.63. Io.à Fina in suis Conclusionibus, in verbo,mulier,car. mihi 355. Suarez in Legibus fori, in titulo de cessione bonorum,q.5.n.6.cart.mihi 300. Crottus cons.183.nu.3.lib.2.Cumia d.c.31. n.8. Caualc.loco præcit.nu. 320. Milanens. dec.4.n.109.lib.2. Menoc. in tract.de arbit. iudic.q.88.n.10.& hoc inuiolabiliter obseruatur de consuetudine in isto Regno. [Io. Griuell.dec.Senat.Dolani dec.115.n.2.Marant.de instrument.productio.20. fol.420. à Finà in verb.fœmina lib.5. in quibus casibus potest Io.Aloys.de Sept.super Ritu cap.124 Simon Viuacito super eodem Ritu c.188. in fi. & ibi Pet.Rizar.& cap. 124. Dec.in l.fœminæ, n.7.ff.de reg.iur.Boerius dec.349.nu. 11. Vitalin.in tit.de carcere priuat.n.3.vers. sed pro debito pecuniario,Farinac.de carceribus,& carcerat.q.27.n.42.]

165 Quam † conclusionem ampliabis,vt procedat, etiã si mulier esset debitrix fisci, quia nec etiam pro debito fiscali potest carcerari, Bar.in l.cum eo,n.2. ad leg. Iul. peculat. Authent. Sed nouo iure, C.de officio diuersorũ iudi.Bart.in l.plerique,n.7. & Alex.n.12. & ceteri omnes,ff.de in ius vocando. Festas.in tract.de æstimo,& collect.p.3.c.1.n.21.Boerius super consuetudinibus Bitturic.tit.1. §. 4.Glos.3. Caccialup. in tract.de debitore suspectu,& fugitiuo,q.5.n.21. Duen.Reg.312 Menoch.& Milanens.in locis paulò ante citatis.[Gramm.dec.33.n.9.Pet.à Plaza in epito.delict. c.34.n.11.Farin.d.q.27.num.43.]

166 Secundo † ampliabis eandem conclusionem, etiam si debitum descenderet, ex delicto,Authen.Sed nouo iure C.de custod.reorum. Bald.in l.5.n.6.C.de Episc. audientia, in c. lator, nu.15.& 16.de pignorib.Duen. Regula prędicta,ampliat.3.vbi dicit,hoc de consuetudine non seruari, sed in Regno seruatur ista opinio,ita vt non solum mulier nõ carceretur pro debito descendente ex delicto,verum etiam nec pro delicto, nisi sit grauissimum,& enorme, vel nisi mulier sit abiectæ conditionis. [Farinac. de carcer. & carcerat. quæst.27.n.60.]

167 Tertio † ampliabis eandem conclusionẽ, etiam si mulier renũtiasset huic beneficio ne carceretur pro debito ciuili, & ratio est; quia huic priuilegio non potest renũtiare, ex quo est inductum in honorem, & reuerentiam sexus. Bald.in l. 1. nu. 18. C. qui bonis cedere possunt. Gabriel Serain. in addit. ad Matthesil. sing.108. Mainer.in repetit. l.quo tutela,num.122. ff.de reg.iur.Suarez super Legibus fori,tit.de cessione bonorum, quæst.5. num.9.Caroc.in tract.de excussion.p.2.q.17 nu.39. licet in hoc contrarium tenuerit Couar.lib.2.var.resol.c.1.n.3.

168 Quartò † ampliabis prędictam conclusionem, ne mulier possit pro causa ciuili carcerari, etiam si mulier non haberet bona pro satisfaciendis suis creditoribus.Couar.lib.2 var. resol.c.1. nu.3.

169 Limitabis † modo conclusionem superius ampliatam, ut non procedat in muliere meretrice, & luxuriosè viuente, quæ pro debito ciuili põt capi, & carcerari,Bal.in l.cõsentaneum,n.40. & ibi addentes, C. quomodo & quando iudex.Io. de Platea in l.2. col.6. C. de exact.tribut.lib.10.Alex.in l.plerique,in fine,vers.adde,quod mulieres,ff.de in ius vocand. Ang.in l.quoniam, C.de custod.reorũ Duen. præd.limit.1.Marsil.in §.attingam,n. 66.Suarez in Legibus fori,in tit. Dellos gouernos, q.5. n.5. & in tit. de cessione bonor. q.5.n.7.carta mihi 300. A fin.in tract.de exequut.§.2.cap.7.n.14. Menoch.in tract. de arbit.iudic.q.88.n.13. & casu 328.n.15. quod

170 † tamen limitabis, quando talis mulier esset maritata, quia ista mulier, licet sit meretrix, non

nō posset carcerari pro debito ciuili, l.si vxor §.1.ff.de adult. Caccialup. in tract. de Debitore suspecto,& fugitiuo,q.5.n.23. Duen.d. Reg.312.limit.1. Marsil.in d. §.attingam,n. 67. Additionator ad Bald. in d.l. consentaneum,in lit.E.C. quomodo & quando iudex Ant.de Padill.in repet. l.transigere,n.93. C. de transact.qui alios allegat. Suarez super legibus fori,tit.de cessione bonorum, q.5.n.7. cart.mihi 300. [Boer.dec.249.n.11. Ias.in l. ad egregias n.9.de iureiurand.Mars.in tracta.de bannit.in verbo carcerati.nu.6. Pet.à Plaz.in epitom.delictorum lib.1.cap.34.nume.13. in fine.] Mulier † autem dicitur meretrix,& inhonestè viuere, si hodie ingreditur vnam,cras aliam domum.Gram.cons.58. num.15.Turret.cons.15.n.93.lib.1. Item illa, quæ habuit rem veneream cum tribus,aut pluribus. Io.Botta cons.88.nu.13. Cephal. cons.140.in fine,lib.1. Viu.in suis comm.opi. lib.1.concl.257. Turrett.vbi sup.n.94.[Pet. Duen.in reg.312.in 1.limit.Surd.in tract.de alim.tit.7.q.4.n.32.cū seqq.Gratia. discept. c.135.n.5.8.& 9.Claud. Bertaz. in addit.ad Bertazol.cons.134.in lit.B.lib.1.Ludou. cōcl.64.verbo meretrix igitur lib.1.Caball.resolut.crimin.cas.127.nu.7.cum seq. Neuizz. silua nupt.lib.1.n.14. Carpan.in statut. Mediolanens.cap.472.num.4.par.2.Nepit.in consuetud. Catin. titu. 68. num. 10.] Carocc. dec.124.num.2. vbi alios allegat, Mascard. in tract.de probat. concl.1163. vbi latè examinat materiam,quando mulier dicatur meretrix,& quomodo hoc probetur.Anch. Regiens.in suis Quæst.famil.lib.2.q.27.nu.5.& lib.3.quæst.75.num.19. & 20. Item quando recipit pecuniam pro copula carnali. Gram. cons.58.num.16. Menoch.d.casu 328. nu.4. Vinc.de Franch.dec.68.n.2.vbi etiam ponit quomodo probetur.

171 (margin)

172 Secundò limitabis † quoties mulier esset obligata ratione administratæ tutelæ, quia pro tali debito potest carcerari. Bartol.in l.si quis sub conditione,ff.de testamen.& in Authent.Matri & auiæ, C.quando mulier offic. tutel.Asin.in tract.de exequut.§.2. c.7.nu.3. Duen.d. Reg.312.limit.2. vbi alios hoc tenentes enumerat.Marsil.in præcit. §. attingā n.64.[Alex.cons.35.lib.3.resolut.4. num.3. Menoch. de arbit.q.88.n.12. Gomes in cap. mulieres,nu.23.de iudic.in 6. Pet. à Plac. in lib.epitom.delictor.cap.34.n.13.Mars.sing. 248.Boerius dec.249.nu.11.Duen.in regul. 312.in verb. fœmina in 2.limit.Farin.d.q.27 n.64.] Roma.consil.118.nu.3.Matthes.sing. 180. cū alijs allegatis per Mars. loco præcit. & per Caualc.in tract. de tutore & curatore, nu.320.Suarez d.q.5. nu. 8. vbi dicit, quod hoc procedit,quando in assumptione tutelæ, ipsa renuntiauit Senatusconsulto Velleiano & omni alio iuris auxilio, allegat Alex. in d. l.plerique, C.de in ius vocando, l.si quis sub conditione, ff. de testam. tutela. Salyc. in d. Auth. Matri & auiæ.

173 Quam † limitationem sublimitabis, quādo mater administrasset tutelam filiorū,quæ pro solutione reliquorum carcerari non pōt. Præposit.in cap.ex parte M.colum. vlt.de appellat.Marsil.d.nu.64. Couar. lib. 2. variar. resolut. lib.2.c.1.nu.3. sed in isto Regno de consuetudine mulieres non carcerantur,etiā si debitum proueniat ex causa prædicta.

174 Tertio limita † dictam cōclusionem, quoties mulier esset suspecta de fuga & extaret Statutum, quod debitor fugitiuus posset capi personaliter,& carcerari,Bart.in l.1.n.24. ff.de pecul.& in l.iura,n.2.ff.de legibus. Bal. in l.ne passim, C.de iuris & facti ignorantia, & in l.quicunque,num.10. C. de seru. fugit. Duen.reg.præd.limit.3.

175 Idem † est in militibus, qui nec etiam possunt capi personaliter & carcerari pro causa ciuili,Caualc.in d. tract.de tutore, & curatore,n.318.Couar.in lib.secundo,var.resol. cap.1.n.4. Pandus in tract.de præsent.instrum.p.4.nu.84.qui omnes alios congerunt,& dicunt idem esse †

176 dispositum in scholaribus,& eorum famulis,ac etiam in Doctoribus,Pandus d.n.84.Suarez in Legibus fori,titu.de cessio. bonorum q.5. num.12.& 14.cart. mihi 300. Quod priuilegium de consuetudine non seruatur in isto Regno, nisi in militibus, qui solent soluere ea debita sola quæ sibi placent, & præcipuè quando milites sunt Hispani,prout sunt ferè omnes.

177 Idem † est in senibus excedentibus septuagesimum annū, qui nec etiam possunt carcerari pro debito ciuili, ita dicunt Anch. cons.336.n.2. Prouinzal. in addit. ad Bertachin.in verbo,Senes, Intrigl. cons.18. nu. 1. [Gratian.discep.cap.328.n.12.& c. 506.n.1. sed

bentes, Couarr. in lib. Practic. quæstio. c.8. n.5. qui alios hanc opinionem sectantes adducit. Vulpell. in tract. de libert. Ecclesiast. p. 2. nu.33. & 34. versic. quapropter. Bald. in l.1. C. de sacrosan. eccl. & in l. de quibus, col.16. ff. de legi. & in l.1. in fine, C. de contrahenda emptione. Gemin. in c. fi. de offic. delegati, in 6. Abb. in c. fi. de vita & honest. clericorum. Alex. cons. 209. nu.15. vol.2. vbi testatur de communi * opi. cũ simil. allegatis per Frecci. in tract. de præsent. instrument. p.3. nu.13. & 14. & p.13. nu.5. [Io. Aloys. de Septim. super Ritu c.102. col.1. Anastas. Germo. in tract. de sacror. immunit. lib.3. c.15. nu.100. cum seq. idem Author in tracta. de effect. cleric. effect. 2. nu.135. & 492. Mart. de iurisd. p.4. cent.1. cas.61. nu.2. cum seq.] Carauit. super Ritu 166. nu.34. Asin. in tract. de exequu. instrum. §.1. cap.3. num.2. & per totum, vbi alios congerit, Coler. in tract. de process. exequut. p.1. cap.3. n.189. & 190. Marian. Socin. in cap. quod clericis, num.5. in fine, de foro competenti, vbi Panorm. nu.10. & 18. Passer. cons. 101. nu.1. & ratio istius conclusionis ea est, 90 quia † Statutum generale ac honestũ, quod potest commodum ac incommodum apportare, includit ac comprehendit clericos. Bar. in pręcit. l. cunctos populos, num.27. & seqq. & ibi Alex. in addit. Tiraq. in tract. de retractu lignager, §.1. gl.13. num.4. vbi more suo alios recenset. [Io. de Amicis cons.14. n.16. & 17. Honded. cons.3. nu.4. lib.1. Baiard. ad Clar. in §. fi. q.77. n.34. Author in tract. de effect. Cler. effect.2. n.130.] Surd. cons.1. nu.3. lib.1. Honded. cons.3. nu.4. lib.1. Nepita super consuet. Cathinæ, in procem. n.140. Vulpell. d. num.33. & 34. Alfer. cons.39. n.36. & seq. Peregr. cons.91. n.12. lib.1. Gozadin. cõs. 76. num.2. alia potest assignari ratio: quia 91 † cum tale Statutum respiciat ordinem iudicij, ligat etiam Clericos. DD. omnes in c. Ecclesiæ S. Mariæ, de constitut. Vulpell. loco prædicto, n.4. Nepit. in d. procem. n.137. Tiraq. in d. tract. de retractu lignager, §.1. glo.8. n.41. Boui. in tract. de statutar. præscript. vrbis, glos.19. nu.147. Cumia super Ritu c.40. num.171. & 176. Soc. sen. cons.71. num.7. volum.4. Imol. in c. quod Clericis, num.2. de foro compet. Rol. à Valle, cons.48. n.20. & 21. volum.3. Colera in tract. de process. exequu. p.1. c.3. nu.191. vbi allegat alios DD. & testatur de communi * opin. Passer. cons.101. n. 1. Milanens. dec.13. n.107. lib.2. Frecc. in tracta. de præsentat. instrum. p.3. n.14. & p.13. q.5. nu.1. cum alijs congestis & allegatis per Intrigl. cons.5. n.38. lib.1. [Author. de effect. cleric. eff.2. nu.132. & quando dicatur statutum respicere ordinatoria, & quando decisoria vere eundem Pasert. d. cons.101. Intrigli cons.5. n.38. Marta de iurisd. cas.31. n.2. p.4. cent.1.] secus † si statutum respiceret deciso- 92 ria causæ, quia tunc non potest ligare clericos. Bar. Salic. Ias. & alij, in l. cunctos populos, C. de Summa Trin. & fide Cathol. Fel. in cap. Ecclesia S. Mariæ, n.98. de constit. Ludouic. dec. Lucens.39. n.4. [Carpan. in statut. Mediolanens. in prælud. n.601. Tusch. in lit. S. concl.459. n.1. & 4.] sed omnia supradicta limitabis † in clericis Cardinalibus, qui nul- 93 lo casu ligantur Statutis laicorum, tam si loquantur in personam, quam si loquantur in rem, Ripa respons.81. nu.3. Et ad confirmationem supradictorum possent adduci non nulla exempla, quibus apparet quod Statutà laicorum ligant clericos, sed studẽtes breuitati, ea omnia omittam hic referre. Quæ 94 † exequutio casibus supra narratis, & inferius narrandis, quando fit cõtra clericos, debet fieri coram iudice Ecclesiastico, Couar. in lib. Pract. quæst. c.8. n.5. vbi allegat Bart. Rot. Rom. & Suarez, [idem Author. in tract. de effect. cleric. eff.1. n.211. & n.335. Mart. de iurisd. par.4. cent.2. cas.102. num. n.1. cum seq. & cas.157. num.16.] & ratio istius con- 95 clusionis est in promptu, quia † clerici etiam primæ tonsuræ sunt subiecti iudici Ecclesiastico, & non temporali, vt dicam in meo tractatu de effect. in tit. de effect. clericatus, nu. 129. effect.3. [Io. Maria Nouar. q.72. nu.5. Pet. Roder. opusculo 7. n.82. post eius consilia Surd. cons.193. nu.5. Mart. de iurisd. p.1. cap.25. n.46. Couar. in tract. Practic. quæstionum cap.32. nu.1. Author in tract. de effect. cleric. in prælud. n.300. et in eff.1. n.77.] Roland. cons.4. n.17. lib.1. Anch. Regiens. q.49. num.12. lib.3. Surd. cons.259. num.23. Dec. in cap. ceterum, num.25. de iudic. Scacc. in tract. de iudic. cap.11. nu.24. et seq. qui hanc conclusionem multis modis ampliat, et præcipuè num.30. vbi dicit hoc procedere tam si aga-

agatur actione reali, quã personali, quod etiã voluit Viu. dec. 49. nu. 3. qui ambo allegant multos Doctor. hoc firmantes, immò † si iurisdictionem iudicis laici non declinant, puniuntur pœna arbitraria, vt dicam in d. effectu, nu... & voluit Bertach. in tract. de Episc. p. 2. lib. 4. vers. 49. Gram. dec. 67. nu. 18. Tho. Zerola in praxi Episcopali, in verbo iudex, nu. 19. & quod † statutum dans exequutionem paratam Instrumentis, sit validum, tenuerunt Canar. in tract. de exequut. instrum. in princ. cum alijs allegatis per Vulpel. in tracta. de libert. Eccl. p. 2. nu. 3. Scacc. in tract. de iudi. ca. 62. n. 14. p. 1.

96

97

98 Amplia octauo regulam, quod † instrumẽtum vigore iuramenti habeat exequutionem paratam, vt procedat non solum in instrumentis publicis verum etiam & in scriptura priuata nam & illa venit appellatione instrumentorum, Bart. in l. 1. in princ. & ibi Bal. num. 5. & Sal. nu. 6. C. de iuram. calum. Menoch. in tract. de presumpt. lib. 3. præsum. 41. num. 8. Panor. Fel. & Dec. in Rubr. extra, de fide instrum. idem Dec. in c. 3. loco, n. 13. & 15. de probat. Magon. dec. Lucen. 15. n. 4. Machel. patrocin. 30. num. 3. [Roman. consi. 23. nu. 2. & ibi Mandosius in additionib. in lit. C. Tusch. in lit. I. concl. 235. n. 1. Seraph. in tracta. de priuil. iuram. priuil. 77. num. 18. Maranta in pract. p. 6. actu 8. nu. 1. vbi dicit,

99 † quod appellatione instrumentorum venit omnis scriptura instruens causam, quod etiã dixit Socin. sen. cons. 63. num. 20. lib. 1. & ibi Magist. in addit. gl. in l. oratione, ff. de feri. Ant. de Butr. & ceteri Scribentes, in Rubrica extra, de fide instrum. Cumia super Ritu cap. 78. n. 2. Boccat. super constit. Aegid. glo. 7. n. 5. Io. Petr. Molignat. in tract. de appellatiua verborum, nu. 588. & n. 595. [Franc. Ant. in tract. de liquidation. instrument. consid. 1. 2. & 3. Menoch. de arbit. cas. 63. nu. 6. Carauit. super Ritu 244. n. 3. Intrigl. cons. 11. n. 28. Capyc. dec. 152. n. 6. Caroc. dec. 49. nu. 3. & 14. Ceuall. com. contra comm. q. 827. Rom. cõs. 23. nu. 2. & ibi addentes Machel. de patroci. 30. n. 3. Tusch. in lit. I. concl. 235. num. 10. & quid si scriptura priuata est subscripta tribus testibus an præualeat instrumẽto postea cõfecto, & quot requirantur, vt probet Scacc. de iudit. p. 2. cap. 11. n. 933. cum seq. Fusc. in lit. S. n. 13. Alb. cons. 33. n. 3. Anan. cons. cõs. 40. Paset. cons. 145. n. 3. Socc. cons. 33. nu. 5. lib. 1. Tennin. Cautel. 122. & an veniant appellatione instrumenti acta iudiciaria Paul. Castrens. cons. 430. in quadam n. 3. lib. 1. Ceuall. commu. contra comm. q. 827. n.... Tusc. in d. concl. 235. n. 3. & nu. 10. Schrader in repet. l. admonendi num. 140. ff. de iureiur. sed

100 istud † non procedit in materia in qua attenditur communis vsus loquendi, quia tũc instrumentorum appellatione non venit scriptura priuata. Soc. sen. cons. præd. n. 18. vbi etc Hieron. Magist. in addit. Molignat. in tract. præd. nu. 590. Mancont. in dec. superius citata, nu. 5. Aret. cons. 51. nu. 2. Tiraq. in tracta. de retract. lignager, §. 1. gl. 2. nu. 30. Machel. d. patrocin. 30. num. 3. Rom. cons. 23. num. 2. vbi Mandos. in addit. lit. C. Dec. in Rubri. de fide instrum. n. 2. & 4. Boccat. super Constit. Marchiæ, gl. 7. num. 2. & ex hoc infero, quod

101 † in dispositione Statutaria loquente de instrumento, nõ venit scriptura priuata, Rom. cons. præcit. nu. 1. Molignat. in d. tract. de appellatiua verborum, n. 590. vbi ex hoc infert ad diuersa statuta. Bart. Bal. & Salic. in l. 1. C. de iuram. calum. Scribent. in Rubr. extra, de fide instrum. & præcipuè Imola, in vers. & sic videtur, & Fel. num. 6. [Siluester. Zacchia in addit. de oblig. Cameral. q. 27. nu. 2. Marta de clausul. p. 1. Clausul. 213. n. 1. Caroc. dec. 49. nu. 3. 14. et 17. Ceuall. comm. contra cõmu. q. 847. Anguiss. cons. 60. nu. 2. lib. 5. Iac. Nouell. de iure cõgrui §. 5. n. 85. fol. 195. Pa-

102 set. cons. 65. n. 4. & ratio est: quia in † intelligentia et interpretatione Statutorum, debet attendi communis vsus loquendi illius loci vbi talia statuta vigent, Bart. in Rub. de noui operis nunciat. nu. 6. vbi etiam Soc. iun. num. 86. idem Bar. in l. 1. nu. 2. ff. de suis et legit. Cuman. cons. 146. Fulgos. cons. 119. Calcan. cons. 74. circa finem, Fel. in cap. per tuas, in vlt. not. de probat. Dec. cons. 472. n. 13. et 14. et cons. 540. num. 8. Ruin. cons. 63. nu. 7. lib. 3. Bald. cons. 390. nu. 1. volu. 3. Milanens. decis. 3. num. 55. lib. 2. Bombin. cons. 18. nu. 9. et cons. 32. nu. 19. [Natt. cons. 128. nu. 2. Gratian. discept. 313. num. 22. et cap. 607. n. 8. cum seq. Schrader cons. 13. nu. 27. lib. 1. Aldou. cons. 93. n. 14. Alb. cõs. 6. n. 2. et cons. 27. n. 3. et cõs. 52. n. 3. Menoc. cõs. 164. n. 11.]

quod

103 quod dictum † ampliabis, etiam si Statutum esset exorbitans à iure communi, & pœnale, ita Bar. in d. Rubr. de noui oper. nunciat. nu. 61. Alex. nu. 17. Soc. iun. n. 93. Frider. Scott. in vers. quod omnes, carta mihi 24. Ias. nu. 7. & ceteri Scribentes. Sed † aduertendum est
104 secundum Scott. vbi sup. quod debet attendi communis vsus loquẽdi illius temporis quo tale Statutum fuit conditum, & non alterius temporis; quod ego non puto verum, cum esset impossibile hoc probari, ex quibus colligi
105 tur, quod † statutum tribuens exequutionem paratam instrumẽtis, non censetur illam dedisse priuatæ scripturæ, quod in specie firmat Caualc. dec. 1. num. 22. vbi alios citat. Molignat. d. nu. 590. [Muta super Ritu cap. 101.
106 n. 59.] & † in dubio quando fit mentio de instrumentis, intelligitur de publicis, Bald. in l. Diuus Traianus, nu. 1. ff. de testamen. milit. Milanens. dec. 8. num. 11. lib. 2. & sciendum
107 est, quod si † instrumentum esset celebratum à Notario licet publico, tamen si illud celebrauerit extra territoriũ illius, qui eum creauit Notarium, tale instrumentum non diceretur publicum, sed diceretur scriptura priuata & incognita. Masuer. in Pract. tit. de exequu. & subhast. num. 7. Pet. Frider. in tract. de mãdat. sine clausula, lib. 2. c. 53. nu. 18. Bald. cõs. 134. vol. 3. Faber in l. secundum C. de donat. Hostien. & alij, in cap. cum P. tabellio, de fide instru. [Muta super Ritu c. 101. n. 79. addentes ad Roman. cons. 23. in lit. D. Anguiss.
108 cons. 60. n. 5. lib. 2. [& ratio est: † quia notarius non potest exercere officium notariatus, & celebrare instrumenta extra iurisdictionẽ illius, qui eum creauit notarium, vt si quis esset creatus notarius à Rege Siciliæ, non põt exercere tale officium extra illud Regnum. Hostiens. & ceteri scribentes, in d. cap. cum P. tabellio, Bald. Io. Fab. & Frider. locis citatis. Belluga in Speculo Principum, Rub. 22. n. 70. carta mihi 124. Vbi loquitur in Barone habente potestatẽ creandi notarios. Nepita super Consuet. Cathan. tit. 56. nu. 4. vbi alios allegat. [Ias. cõs. 122. col. 3. lib. 4. Berous cõs. 89. nu. 1. cum seq. lib. 3. Suid. cons. 257. n. 11.
109 lib. 2.] Hinc est, † quod notarij Apostolici tantum in hoc Regno Siciliæ non possunt exercere suum officium super rebus temporalibus, vel inter laicos. Bal. Faber, Hostien. & Pet. Frider. locis cit. Isern. in const. instrumentorum robur, vbi etiam Affl. nu. 12. & Gram. num. 35. Vinc. Maxilla. super consuet. Barẽs. Rub. Si ex testamen. agatur, §. cum quid ex defuncti. Io. de Amicis cons. 116. n. 2. & seq. Borell. cons. 52. nu. 20. Iac. de Graff. in decis. aur. p. 2. lib. 3. cap. 3. num. 19. sicut è contra,
110 notarius † laicus creatus à Rege, non potest se intromittere, & ingerere in causis spiritualibus tantum. Abb. in c. 2. n. 14. de iud. Hartman. in lib. 2. pract. Forens. tit. 14. obseruat. 1. n. 7. Iac. de Graff. in dec. aur. d. p. 2. lib. 3. c.
111 2. nu. 19. quod † secus est in causis mixtis, vt est matrimonium, quia in eis notarius laicus creatus à Rege potest se intromittere, dummodo in eo ponat verba formalia requisita pro validitate matrimonij. Affl. in Cõst. Regni, lib. 1. Rub. 73. de ferijs, num. 36. Carpa. super Stat. Mediolan. cap. 353. n. 27. & creare notarios est de Regalijs, & reseruatis Prin
112 cipi; ideo regulariter quælibet Ciuitas, & quilibet Princeps recognoscens superiorem, non potest notarios creare, nisi hoc sit eis cõcessum ex priuilegio superioris, quem in dominum recognoscunt. l. actuarios, C. de numer. & actuar. lib. 12. Bar. in l. Barbarius, nu. 6. de offic. præt. & in l. nec ei. §. 1. ff. de adopt. Innoc. in c. pen. de fide instru. vbi etiam Imola. Specul. in tit. de instrum. editio. §. restat, n. 22. Ias. in l. imperium, nu. 27. & seq. ff. de iurisd. omn. iud. cum simil. allegatis per Muta super Cõsuetudinibus huius felicis vrbis Panormi, cap. 68. n. 68. & per Nepit. super Consuet. Cathin. tit. 56. nu. 2. [quòd etiam habẽtes iurisdictionem possunt creare notarios in suis territorijs. Bellamer. cons. 42. nu. 4. & 5. Tusc. in lit. N. concl. 70. n. 20. Mastrill. in tracta. de Magistratibus lib. 1. cap. 10. num. 6.]
113 & † quia nemo ex sua natura præsumitur notarius, ideo hęc qualitas est probanda ab eo, qui producit instrumentũ, si pars contra quã producitur, negat talem qui confecit instrumẽtum, esse notarium, Spec. in tit. de instrum. editio. §. restat, vers. suas, & vers. illud autem, Crauet. cõs. 71. nu. 1. & 2. lib. 1. & cõs. 150. n. 2. lib. 2. Osasc. dec. 107. nu. 3. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 46. num. 3. Magon. dec. Lucens. 26. n. 19. Simon de Præt. cons. 80. n. 40. Honded. cons. 26. nu. 33. lib. 2. Carpan. super Stat. Mediol. cap. 375. n. 3. Mascard. qui mo-

re

re suo latissimè examinat istam conclusionē, in tract.de probat.concl.1092.per tot. Rim. iun.cons.446.n.24.lib.4.Patian.in tract. cui incumbat onus probandi negatiuam, p.2.c. 21.num.23.[Mancin.de iuram.p.4.eff.136. Roland.à Vall.cons.32.n.2. lib.2.] Quomo-
114 do † autem probetur quem esse notarium,ponunt Mascard. in tract.præd.cōcl.1093.Marcell. Cala,in tract.de modo artic.& proban. §.2.n.250.Carpan.d.cap.375.nu.4.& seqq. & cap.94.nu.9.10.& seq. Caball. super Cōstit.Aegidian.lib.5.cap.3.gl.in lit.D.n.4.carta mihi 325.Sim.de Pret.d.cons.157.num.5. qui omnes alios allegant,[Rol.d.cons.32.n. 12.Tusc.in lit.N.concl.94.n.1.& 2.Farinac. de falsit.q.155.n.15.Io.Pell.in process.iudi-
115 tiorum tit.38.n.55.& 56.] & † an præsumatur notarius ille, qui fecit instrumentum, si tale instrumentum esset antiquum,vltra superius citatos ponunt Raudens.cons.26.n.147 lib.1.Seraph.de priuil.iuram. priuil.46.n.3. Menoc.cons.409.n.41.li.5.[Mascar.de probat.cōcl.910.n.3. Alexand. cons.151. num. 9.lib.6. Gratian. discept. cap. 554. num.37. Carpan.in statut.Mediol.c.94.num.3.Corsett.sing. in verbo error communis num.1.]
116 Sed † si quis reperitur in possessione notariatus,tunc semper præsumitur notarius. Natt. cons.505.nu.11.lib.3.Tiraq.in tract.de præscript.§.1. glos.4.vers.27. Alciat.in tracta.de præsumpt.reg.4.præsumpt.13.n.17. Mascar. loco cit. Patian.in d.trac.cui incumbat onus prob.neg.c.21.nu.42.& seq.vbi ponit quando ex tali possessione transferatur onus probandi contrarium in aduersarium, etiam
117 † quod sit talis qui de iure non posset esse notarius,vt si esset spurius, impubes, libertus, vel monachus, & eius instrumenta tunc valent. Calder.cons.2.Fel.in c.1.nu.18.de fide instrum.Cumia super Ritu cap.15.n.25.Nepit.super Consuet.Cathin.tit.56.num.20.& seq. vbi recenset omnia iura, à quibus supra nominatæ personæ prohibentur esse tabelliones,quod etiam ponit Carpa. super d.c.354. num. 10.& seq.Patian. in tract.cui incumbat onus probandi negatiuam, c. 41. num. 120.
118 Sed † si quis esset habitus, & toleratus pro Notario publico,tunc instrumenta ab eo facta valent & tenent ac fuissent facta à vero Notario publico. Alex. in addit. ad Bart.in l.fin.ff.ad leg. Iul. repetund. Neuizz. cons. 27.n.3.& 23.Bart. in l.Barbarius, ff.de offic. Prætor. Menoch. cons. 409. num. 50. lib. 5. quidquid tenuerit Ias.in d.l. Barbarius,[Io. Ant.Nigr.in cap.Regn. Neap.c.202.n.15.]
119 est beneuerum,† quod si is qui reuera non est creatus Notarius exercet officiū notariatus, punitur pœna falsi,quæ est mortis. Cotta in memorial.in verbo,Notarius priuatus.Marsil.in tract.de bannit.in verbo, cessante banno,num.8.& sing.35.& sing.176.num.5.Horat.Carpan.super Statutis Mediolan. c.344. n.11.& c.341.nu.2.[Cotta in memorial.versic. Notarius priuatus officio. Farinac. in tracta.de falsit. quæst. 155. nu.13.& 14.] quod
120 secus est, † si quis reuera esset creatus Notarius,sed postea officio priuatus, quia tunc punitur pœna arbitraria, vt dicunt Carpan. & Mars.& Cotta locis præcit. Et tenetur ad interesse partibus rogantibus.Patian.in tract. cui incumb.onus proban.negat. lib.2.c.21.
121 nu.107.Et sciendum est,quod † pœna priuationis officij Notariatus non incurritur ipso iure, sed requiritur sententia Iudicis in quo illum priuet exercitio ipsius officij,DD. omnes, præcipuè Felin. nu.4. in cap. fraternitatis,de hæret.Mars.sing.593.nu.1. Corsett. in sing.in verb.tabellio,il primo,Lancell.in tracta.de attent.p.2.cap.5.num.18.Carpan.super Statut.præd.cap.344.num.29.& seq.vbi etiam dicit, quod nec dicitur priuatus, si in sententia dicitur eum esse priuandum officio notariatus. Marsil.sing.200.nu.2.[Patian. in tract.de probat.cap.21.n.129.lib.2.Tusc. lit.N. concl.10. nu. 1226. cum seq. Farin.q. 155. num.52.& 64.& 65.] ideo antequam
122 † feratur sententia ipsius priuationis, potest exercere officium, conficiendo instrumenta etiam pendente accusatione vel inquisitione, dummodo hoc non sit ei interdictum ex mandato iudicis.Pract.Papiens.in forma opposit.contra instrumentum,in glo.in verbo, alijsque,nu.7. vbi etiam Addent. Fel. in d.c. fraternitatis,num.5.Affl. super Constit. Regni, lib.1. Rubr.94. de elect. offic. num.10. Ias.in l.Prætor,§.cogentur,num.17.de edendo. Marsil. in Pract. §.aggredior, nu.107.& in tract.de bannit.in verbo,Ciuitate, nu.41. Bossi.in tract.crim.in tit. de Princip.nu.374. Tiraq.in repet.l.si vnquam,in verbo,Reuertatur,

tatur,nu.20.C.de reuocand.dona. Foller.in Pract. crim.in p.1.2.partis, vers. banniatur, nu.39.Clar.in §.fi.q.73.vers. Notarius Carpan.d.c.344.nu.30.[Aufr.in addit. ad Capell. Tholosan.dec.370. Io. Griuell. dec.Senat. Dolani 60.n.11.]

Nonò ampliatur (vt ad nostrum institutũ reuertamur) † quod debitor ratione iuramẽti possit conueniri non solũ realiter, verum ẽt personaliter, & sic in persona poterit capi & carcerari. Grammat.cons.3.per tot.in ciuilibus.Seraph.de priuil.iuram.priuil.77.nu.21 Cumia super Ritu c.31.num.1.[Mancin.in tract.de iuram. p.4. effect.29.per tot.] quod † procedit,quando debitor tenetur & est obligatus vigore instrumenti guarentigiati.Ripa in l.obligatione,n.28.ff.de pignor. & hypoth. Hoc idem † procedit si adesset Statutũ quo permitteretur debitorem carcerari,quia isto casu vigore Statuti debitor potest personaliter capi,& carcerari.Rebuff. in tract.de liter.obligat.art.5.gl.3.num.18.Carpan.super Stat.Mediol.d.c.167.n.15.Caualc.dec.1.num.30.& 31.lib.1. Ripa loco cit. nu.29. vbi loquitur quando adest consuetudo. Cumia super Ritu c.32. num.1. quia † tale statutum quod debitor pro debito ciuilis possit carcerari, valet & tenet, Bart.in l.Titio centum,§.Titio centum relicta,nu.3. ff. de condit. & demonstr. vbi Addentes in lit. D. qui de communi * opin. testantur. Cumia loco proximè citato,num.2. Ripa d.num.29. Caualc.eodem num.31. Canar. in tract.de exequut. instrum. quæst. 31. [Muta super Ritu cap.124.n.14.] Immò quod plus † est, valet statutum quod creditor propria auctoritate possit capere & retinere debitorem,donec sibi satisfaciat.Cin.Alber.nu.1. & alij omnes, in l.creditores,C.de pignor. Colera in tract. processf.exequut. p.2.cap.3. n.46. sic † etiam valet pactum quo debitor se obligat expressè,vt possit capi in persona & carcerari, quia vigore talis pacti posset carcerari non obstãte quod habeat multa bona, Paul.de Cast.in l.alia,§.eleganter,num.4. ff.sol.matr.Anch. in quæstio. familiar.q.37.num.5.lib.1. Gigas cons.96.nu.13.14.& 15. Carpan.super Stat. Mediol.cap.167.num.13.lib.1.Rebuff. in tract.de liter.oblig.art.5. gl.3.n.3. Caualcan.d.dec.2.n.30.& 31.Brun.à Sole in compend.resolut. proposit.iur.in verbo, obligare, Cumia d.c.31.num.2.[Syluest. Zacch.in addit.obligation.Cameral.q.2.n.14.Scacc. de iudit.c.62.n.27.lib.1.Baltassar Comes de Amescua in tract.de potest.in seipsum, c.20. nu.8.& ibi etiam dicit quando potest debitorem detinere Barbos.in leg.aliæ,§.eleganter nu.43.ff.sol.matr.] vbi dicunt, quod tale pactum valet & tenet,vt dixit etiam Colera in tract.de processf.exequut.p.1.cap.6. per tot. Pet.Frider.in trac.de mandat.sine clausf. lib.2. cap.71.num.9. idem † est etiam in debitore fisci, qui potest carcerari pro debito fiscali.Bar.in l.nemo carcerem,num.3. C.de exactor.tribut.lib.10. Bal.in l.etiam, nu. 20. C.de exequut.rei iudic. Sali.in l.cum & filij, circa finem, vers.nam hic dicitur,C. qui bonis cedere poss. Intrigl.cons.19.n.6.lib.1. idẽ ẽt est † in debitore fugitiuo, vel suspecto de fuga,quia ipse potest capi & carcerari. Ias.in l. vinum,n.3.& 4.ff.si cert.pet.Foller.super cõstit.Regni, Rubr. de Episc.& cler. Const. Si quis, num.20. Viu.in comm.opin.in verbo, debitor capi. Soc.sen.cons.99.num.4.vol.4. Marsil. sing.282. circa finem, Caccialup. in tracta.de debitor.suspect.& fugit. q.1.& per tot.Carpan.super stat.Mediol. cap.167. nu.11. [Ant.Scapp. de iure non scripto lib.4.c.10.nu.3.Natt.cons.430.num.5. Mascard.de probat.concl.823.num.29.] Quæ conclusio ampliatur † vt debitor fugitiuus possit capi à iudice incompetenti. Ancha.cons.184. Roma.cons.139. & sic l. de pupillo,§.meminisse ff.de oper.noui nunc. Caccialup. in tract. de debit.suspect.& fugit.in 4.quæst.princip.nu. 3. vbi dicit hoc esse de mente Bar.in l.1. ff.de eo quod certo loco,quæst.1.& Carauit. super Ritu c.170.nu.8.& 22.] Secundo ampliatur, vt † possit capi ab ipso creditore propria auctoritate,est text. in l.ait Prætor,§.si debitorem,ff.qui in fraud.credit.vbi glos.& DD.l. generali,C.de decur.lib.10. Io.à Fina in suis conclus.in verbo,debitor,lib.3.car.181.Caccialup. quæst. prædicta,nu.13. Specul.in tit. de accus.vers.idem fortè in debitore, Viu. in comm.opi.in vers.debitor capi,circa finem, [Alex.cons.133.n.3.lib.6.Socc.sen.cons.99. n.4.lib.4. Tiraqu. de retract. lignager §.26. glo.3.nu.24.]

Et hæc ampliatio subampliatur,vt † debitor

tor

tor fugitiuus non solum possit capi ab ipso creditore principali, verum etiam à suo procuratore ad exigendum tale debitum, etsi in procuratione non adsit hoc specialiter cautum. Alex.cons.133.n.3.lib.6.vbi dixit,quod hoc est de mente,Angeli in l.generali, C. de decur.lib.10. Marsil.sing.243.vbi allegat gl. in l.1.in verbo,ab ijs,C.vbi quis Decur.vel Cohorta.& Ias.in prin. de action. colum.15. [Brunor.à Sole q.11.n.4.]

35 Secundo subampliatur vt † hoc ius capiẽdi debitorem fugitiuum possit cedi. Ang. in d.l.generalis,glo.in d.§l.1. Franc. Aret.in l.si ita stipuler,per tex.in fi.ff.de verb.oblig. Tiraquel.in tract.de retract.lignager,§.29.glo. 3. nu. 24. qui pro ista conclusione ponderat & adducit text. in l. Imperator, ibi, pecunia accepta manus iniectionem vendiderat, ff. qui sine mandato ad lib.peruener.& ibi Iac. de Arena, & Bened.de Plumbin. & hæc omnia intelligas † quando creditor non potest habere copiam iudicis: quia si habet iudicẽ, vel officialem præ manibus, non potest propria authoritate capere debitorem fugitiuũ, sed debet requirere & petere mandatum iudicis,glos.in l.si alios,§.bellissime,ff.quod vi aut clam.Caccialup. in tract. de debitor. suspect.& fugit.in 4.quæst.princ.nu.13.

Tertiò ampliatur principalis conclusio,vt † debitor fugitiuus possit capi & carcerari ẽt die feriata in honorem Dei, gl.in veniens de transactio.Carauita super Ritu M.R.C.Ritu 170.num.12.vbi dicit,quod etiam in die Natiuitatis Domini, vel Paschatis potest capi, & alios allegat Viu.in commu.opi.in verbo, debitor capi,ac Pet.Gerard.sing.100.nu.21 gl.in l.fi.C.de ferijs,Rimin.iun.cons.363.n. 214.& 215.lib.4.Mynsinger.in Practica obseru. cent.4. obseru.69. num. 2. Maranta in Pract.p.4.dist.16.num.92.carta mihi 204.& p.6. actu 10. num.43.cart.380. Ancha. cons. 95.num.1.& cons.123. num.7. [Alex.cons. 133.n.3.lib.6. Tiraq. de retract. lignager d. §.26 glo.3. n.24.Soc.sen.cons.99.n.4.lib.4. Mising.cent.4.obseru.69. Carauit.super Ritu 170.n.8.& 22.]

138 Quartò amplia,† vt debitor fugitiuus,vel suspectus de fuga possit capi & carcerari, etiã pendente conditione vel dilatione ad soluẽdum.Negusant.in tract.de pignor.p.4.principali,nu.16.Ant.Scappa in tract.de iure nõ scripto,lib.4.cap.10.nu.3.carta 60.[Menoc. de arbit.cas.87.nu.1. Natt.cons.430. n.21.]

139 Quintò amplia, † vt debitor suspectus de fuga possit extrahi de domo propria, l.sacrilegium,in fine, ff.ad l.Iuliam peculat. Mynsinger.in lib.4.Pract. Obseruationum,obseruat.69.nu.2.& 3.Ias.in l.vinum, ff.si cert. pe. Rim.iun.cons.363. num.215. vbi plus dicit, quod etiam de loco sacro, quod tamen non est verũ.[Alex.in l.pleriq.ff.de in ius vocãdi]

Quæ omnia supra posita limitantur, quan-

140 do † debitor tempore contractus esset in eodem statu suspitionis fugæ, ex quo tali casu non posset debitor tanquam suspectus de fuga capi,& carcerari,sed opus est,vt superueniat suspitio,l.si creditores,ff.de priuil. cred. l.ab arbitrio,vbi hoc notant omnes Scribentes,ff.qui satisd.cogant.Bart.in l.si is à quo, §.1.& in l. fin.C.de sponsal.Curt.in l.vnica, n.44.C.de prohib.sequest.pecun.Menoc. de arbit. casu 87. num.14.& 16. Ioseph. Ludouic.concl.14. illatione 125. Caroc. in tract. de locat. & conduct.tit.de recusat.q.2. n.10. Carauita super Ritu M.C.V. Ritu 170. n.5. vbi alios allegat, Cornazzan. dec.59. nu.5. [Mancin.de iuram.p.4.q.eff.6.nu.5.per tot. Paris.cons.101.n.5.lib.3. Mascar.de probat. concl.823.n.9.Borg.dec.1.n.38.lib.1. Muta

141 super Ritu c.101.n.38.]& ad hoc † vt ista limitatio procedat, requiritur,vt creditor contrahens habuerit scientiam status illius,cum quo contraxit, quia si probabiliter illius conditionem ignorauit,etiam quod tẽpore contractus debitor esset suspectus de fuga, adhuc superueniente scientia posset tanquã suspectus capi,Bar.in l.quæsitum,in fine, ff. de pignor.Ias.in l.si ab arbitro,num.5.ff.qui satisd.cogan.vbi etiam Socin.nu.16.& Rimin. nu.3.Curt.sen.in d.l.vnica,nu.44. C.de prohib.sequest.pecun.Paris.cons.99.nu.26. lib. 3.]Menoch.de arbit.iudic. casu 87. num. 17. [Mancin.p.4.effect.6. Paris.cons.99.nu.26. lib.3.Mascar.de probat.d. concl.823.n.10.]

142 vbi etiam dicit,quod hæc † ignorantia,& qđ post contractum superuenerit scientia, probatur iuramento ipsius contrahentis,allegat Socin.in d.l. si ab arbitro, num. 18. Paris. d. cons.99.num.27. [Roma.cons.320.n.3. Mascard.d.conclus.823.num.4.] hinc est,quod

143 † contrahens cum aduena, si noua causa non superuenit, non potest eum tanquam suspectum de fuga capi facere, quia aduena semper præsumitur recessurus, Bartol. in l. hæres absens, §. proinde, ff. de iudic. Natt. cons. 430 num. 14. & 21. lib. 3. Carauita super Ritu M. C. V. Ritu 170. num. 8. & licet nonnulli relati à Surdo cons. 68. num. 11. lib. 1. tenuerint cõtrariũ, attamen eius opinio procedit, quando non fuit habita fides de pretio, vt conciliando has opiniones inter se contrarias, dixit ibidem Surd. & ante eum Menoch. de arbitr. casu 87. num. 19. in fine, & n. 20. secus si fuit habita fides de pretio, quia tunc procedit prima opinio.

144 Quando autem † quis dicatur suspectus de fuga, & quomodo hoc probetur, an per iuramentum creditoris, an verò per testes, & quæ requirantur ad hoc vt possit capi, ponũt Menoch. de arbit. d. casu 87. per tot. Carauita d. Ritu 170. num. 9. & seq. Viu. in d. verb. debitor capi, Marsil. sing. 282. Natta cons. 430. nu. 2. lib. 2. Ludou. dec. Perus. 41. num. 4. Cornazz. dec. Lucens. 59. n. 4. & 11. Marcell. Cala, in tract. de modo artic. & proban. gl. 5. n. 106. [Caccialup. in tract. de delict. suspect. vers. quæro igitur primo n. 5. & 9. Burs. cons. 241. nu. 6. Pet. Pech. in tract. de iure sistendi, & manus iniectione, c. 11. n. 2. in lib. 1. tract. de assecurat. diuersorum Caualc. dec. 1. n. 38 lib. 1. Plot. in l. si quando. n. 867.] qui omnes alios allegant, & omnia † supradicta de debitore suspecto, intelligas, quando debitum esset in magna summa, attenta qualitate debitoris: quia si esset modica, debitor nõ posset dici fugitiuus, vel de fuga suspectus, Bald. in Authen. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. Rom. cons. 320. nu. 3. Alex. in l. 2. num. 24. ff. solut. matr. in addit. ad Bart. in l. si is à quo, §. 1. ff. vt in possess. lega. & in l. si ab arbitro, nu. 6. ff. qui satisd. cogãt. vbi etiam Ias. n. 5. in fine, vers. quarto limita, Curt. sen. in l. vnica, n. 39. in fi. C. de prohib. sequest. pecu. Meno. d. casu 87. n. 21. Carau. d. Ritu 170. n. 10

145

146 Secundò sciendum est, quod † debitor nõ potest dici suspectus de fuga, si creditor pro debito quod petit, habet aliquod pignus penes se, quia tale pignus præsumitur idoneum pro satisfactione sui crediti, gl. in l. 2. in verbo, redigere, C. de pigno. & post eam ita voluit Bald. in l. si is à quo, §. 1. ff. vt in poss. leg. & in l. creditor, la 2. ff. si cert. pet. Ias. in §. superest, n. 94. Instit. de actio. Barbat. in Rubr. de pignor. Suarez in repet. Legum fori, in titu. De los emplezamientos, limit. 2. nu. 29. vers. limita primo, car. mihi 806. idem Ias. in l. 1. in princ. col. pen. ff. si quis ius dicenti non obtem. Cotta in memoriali. in verbo, creditor inhærens. Carauit. super dicto Ritu 170. nu. 4. & 10. [Negusant. in tract. de pignorib. in 3. membr. 8. p. in fine.]

147 Tertiò sciendum est, quod † debitor, qui personaliter capitur tanquam suspectus de fuga, vel fugitiuus, liberatur de captura præstando fideiussorem de iudicio sisti, Alex. in l. neque, in fine, de in ius vocand. & in l. si ab arbitrio, ff. qui satisd. cogan. Cornazz. in Rota Lucens. dec. 59. n. 15. [Negus. in d. tract. in 8. p. 3. mẽbr. n. 27. Bero. cons. 10. n. 2. & 3. lib. 3. Marcianens. cons. 103. n. 16. Borgn. dec. 1.

148 n. 12. lib. 1.] secus † si vellet præstare iuratoriam cautionem. Bero. quæst. 78. n. 3. vbi arguit ad partes, an tunc relaxetur, & concludit, quod non. Cornazz. dec. prædicta, n. 17.

149 Idem † etiam procedit in eo, qui in licitationibus obtulit pecuniam, quia si illam nõ soluit, potest personaliter capi, & carcerari. Rebuff. in tract. de litter. obligat. art. 5. glo. 3. n. 16. Foller. super Const. Regni, in Rubr. de Episc. & cler. Constit. Si quis, nu. 20. Carpan. super statutis Mediol. c. 167. num. 14. Idem

150 est † etiam in debitore, qui est incarceratus pro vna causa, quia is potest pro alia recommendari, & vt in Regno dicitur incaricari. Rebuff. dicta glo. 3. nu. 20. Foller. in d. Constit. Si quis, nu. 23. Carpan. d. cap. 167. n. 16.

151 Idem est etiam † in depositario, qui si nolit restituere pecuniam penes eum depositatam potest carcerari. Foller. vbi sup. nu. 24. Carpan. c. prædicto, n. 17. [quod dicitur in dolo Caroc. de deposito p. 1. rubr. de in litem iu-

152 rand. n. 3.] Idem est in † debitore, qui est notoriè non soluendo, quia talis debitor potest personaliter capi, & carcerari. Rebuff. in d. tract. de lit. obligat. art. 5. glo. 3. n. 23. Foller. loco cit. num. 26. Carpa. super dictis statutis Mediol. c. 167. n. 19. qui dicit, quod isto casu quiritur sententia declaratoria. Et quando fit exequutio casibus supra narratis, tunc nõ est opus, vt fiat aliqua discussio antea ad validi-

liditatem ipsius capturæ. Caualc. dec. 2. n. 30 & 31. lib. 1. & Cumia super Ritu cap. 31. n. 2. secus in alijs casibus, quia tunc non carceratur debitor, nisi constet, quod non sit soluendo, & facta excussione. Alex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, nu. 8. ff. de re iudi. Glos. in l. 3. §. tutores, in verbo, vinculis, ff. de suspect. tutor. Anchar. Regiens. quæst. famil. 37. nu. 2. lib. 1. Couar. lib. 2. variar. resolut. c. 1. num. 2. Brun. à Sole, in Compen. resol. proposit. iur. in verbo, capi, & carcerari, Caualc. & Cumia locis prædictis. Caroc. in tract. de excussion. p. 2. q. 24. num. 2. vbi alios allegat, & dicit, 154 quod † excussio est facienda per Iudicem, et parte non opponente, allegat Boer. dec. 349. num. 7. Ias. in princ. Instit. de actio. num. 90. Pract. Papiens. in forma exeq. senten. diffin. glos. pen. post medium. Alex. cons. 159. nu. 9. lib. 2. cum alijs, & ibi attestatur de magis cō * mu. * opi. & non solum † debent discuti bo- 155 na ipsius principalis antequam debitor carceretur, verum etiam & bona sui fideiussoris, vel correi in solidum obligati. Carocc. d. q. 24. num. 4. Marsil. in tract. de Bannitis, in verbo, capti, num. 62. & in verbo, expectatur 156 num. 27. & sing. 3. & aduertendū est, † quod licet casibus supradictis debitor possit carcerari, nihilominus intelligendum est, quando debitor sit talis, qui de iure communi possit carcerari, aliàs si esset priuilegiatus de iure communi, non posset aliquo modo carcerari, tàm vigore iuramenti, quàm pacti, vel statuti. Mathesil. sing. 59. Matth. Brun. in tract. de cessio. bonor. q. 10. num. 3. Addition. ad Dec. in l. toto iure, ff. de reg. iur. Curt. in l. 2. §. omnes, in fin. ff. de iudic. Caualc. qui alios congerit, in tract. de tutor. & curator. n. 317. Cumia super Ritu c. 31. n. 7. & ratio est: quia 157 in omni † dispositione sunt præsupponenda extrema habilia ad actum, Abb. cons. 50. nu. 4. & cons. 53. num. 3. lib. 2. Calcan. cons. 87. nu. 3. Rain. cons. 144. nu. 12. vol. 5. Io. Lopez in repetit. cap. per vestras, fol. 29. de donat. inter vir. & vxor. Capell. Tolos. dec. 256. Suarez in tit. Dellos gouernos, quæst. 5. nu. 5. Asin. in tract. de exequut. §. 2. q. 8. nu. 1. idem Suarez in Legibus fori, in tit. de cessio. bon. quæst. 5. nu. 5. cart. mihi 300. Et ex hoc infer- 158 tur ad † debitores, qui habent beneficium ne conueniantur vltra quam facere possunt, nā dicunt ipsi, quod ratione talis iuramenti, pacti, vel Statuti, non potest iste debitor carcerari. Cumia d. c. 31. num. 8. Roland. cons. 57. num. 7. vol. 2. Barbat. cons. 6. col. 1. vol. 4. Coler. in tract. de processu exequut. p. 2. c. 3. num. 159 247. & seq. Idem † est in minore, qui de iure communi non potest carcerari, Bald. in l. 1. nu. 15. C. qui bon. ced. poss. Iac. de S. Georg. in l. neque impuberes, C. de in ius voc. Cassanæ. super consuet. Burg. Rubr. 15. §. 2. in verbo, Le creanzer peule, num. 15. car. mihi 820. Caccialup. in tract. de debit. suspect. & fugit. nu. 5. & 8. Paris. cons. 94. nu. 41. lib. 1. vbi dicit, hoc tātò fortius, procedere, si minor esset filiusfamilias. Pand. in tract. de præsent. instrumen. p. 4. num. 82. Caualc. in d. tracta. de tutore, & curatore, & eod. num. 317. vbi hoc firmat cū aliqua distinctione, & refert multos Doctores contrariū tenuisse. Roderic. Suarez in Legibus fori, in tit. Dellos gouernos, in 5. quæst. n. 16. & sequen. Brun. in d. tract. de cessio. bo. quæst. 3. quartæ quæstionis principalis, nu. 6. [Iusc. in lit. M. concl. 262. nu. 1.] qui tres vltimi dicunt, quod 160 † hoc totum residet in arbitrio iudicis, qui considerabit aspectum, ætatem, negotium, debitum, causam, fragilitatem, vel robur debitoris, & dicam in meo tract. de effectu titu. 161 de effectu minoris ætatis, num..... quod † dictum est verum, vel limitatur, quoties minor esset debitor fisci, quia pro tali debito potest carcerari, vt dicam in tit. prædicto, & voluit Festas. in tractatu de ęstimo, p. 2. c. 1. nu. 19. 162 Idem † est in clerico, qui nec etiam potest carcerari pro debito ciuili, Io. And. in c. si clericos, de sent. excomm. in 6. Matthes. sing. 62. Card. in Clement. 1. de officio ordi. Marsil. in Pract. crim. in §. attingam, nu. 70. Intrigl. lib. 1. sing. 78. & dicam in meo tractatu de effectibus, tit. de effect. cler. nu..... Segur. de Aualos, in direct. Iudicum Eccles. p. 1. c. 13. n. 17. Farinac. in quæst. crim. quæst. 27. nu. 67. 70. & sequent. [Couar. var. resolut. cap. 1. nu. 9. lib. 2. Gomes in pract. cap. 3. n. 16. Farinac. in tract. de carcere, & carcerat. quæst. 27. n. 66. Io. Castagna in tract. de benefic. deducto ne egeat quæst. 10. nu. 34.] vbi hoc limitat aliquibus modis, sed hoc hodie parum seruatur de cōsuetudine in hac Vrbe Panormi, in qua Archiepiscopus solet clericos debitores car-

163 cerare, quod nec † etiam seruatur in Doctore, qui licet de iure communi carcerari non possit pro causa ciuili, per ea quæ dicunt Maranta cons.25.a Ponte cons.14. Turret.cons. 15.lib.1.Marsil.in d.§.attingã,n.68.Caualc. d.tract.de tutore,& curatore, n.319. [Leander. in tract.de priuileg.doctorum, p.2.n.13 Intrigl. sing.100.n.11.lib.2.Tiraq.de nobilit.cap.20.nu.136. Duen. reg. 190. in quinta Ampliation.Farinac.in tract.1. crim. q.27 nu.77.] nihilominus semper vidi carcerari, etiam pro paruo debito, & quod plus est, vidi quendam Doctorem mori in carceribus

164 pro causa prædicta. Idem † est in muliere, quæ non carceratur de iure communi,l.1.C. de offic.diuers.iudic.Authen.Sed nouo iure, C.de custod.reorum.Bar.in Authent.Matri, & auiæ.n.13.& ibi addentes, C.quando mulier offic.tut.Bal.in l.1.C. qui satisd.cogant. Marsil.in d. §. attingam, num.63. Io.à Fina in suis Conclusionibus,in verbo,mulier,car. mihi 355. Suarez in Legibus fori, in titulo de cessione bonorum,q.5.n.6.cart.mihi 300. Crottus cons.183.nu.3.lib.2.Cumia d.c.31. n.8. Caualc.loco præcit. nu. 320. Milanens. dec.4.n.109.lib.2. Menoc. in tract.de arbit. iudic.q.88.n.10.& hoc inuiolabiliter obseruatur de consuetudine in isto Regno. [Io. Griuell.dec.Senat.Dolani dec.115.n.2.Marant.de instrument.productio. 20. fol.420. à Fina in verb.fęmina lib.5. in quibus casibus potest Io.Aloys.de Sept.super Ritu cap.124 Simon Viuacito super eodem Ritu c.188. in fi. & ibi Pet.Rizar.& cap. 124. Dec.in l.fęminæ, n.7.ff.de reg.iur.Boerius dec.349.nu. 11. Vitalin.in tit.de carcere priuat.n.3.vers. sed pro debito pecuniario,Farinac.de carceribus, & carcerat.q.27.n.42.]

165 Quam † conclusionem ampliabis,vt procedat, etiã si mulier esset debitrix fisci, quia nec etiam pro debito fiscali potest carcerari, Bar.in l.cum eo,n.2. ad leg. Iul. peculat. Authent. Sed nouo iure, C.de officio diuersorũ iudi.Bart.in l.plerique,n.7. & Alex.n.12. & ceteri omnes,ff.de in ius vocando. Festas.in tract.de æstimo,& collect.p.3.c.1.n.21.Boerius super consuetudinibus Bituric. tit.1. §. 4.Glos.3. Caccialup. in tract.de debitore suspectu,& fugitiuo,q.5.n.21. Duen.Reg.312 Menoch.& Milanens.in locis paulò ante citatis.[Gramm.dec.33.n.9.Pet.à Plaza in epito.delict. c.34.n.11.Farin.d.q.27.num.43.]

166 Secundo † ampliabis eandem conclusionem, etiam si debitum descenderet, ex delicto,Authen.Sed nouo iure C.de custod.reorum. Bald.in l.5.n.6.C.de Episc. audientia, in c. lator, nu.15.& 16.de pignorib.Duen. Regula prędicta,ampliat.3.vbi dicit,hoc de consuetudine non seruari, sed in Regno seruatur ista opinio,ita vt non solum mulier nõ carceretur pro debito descendente ex delicto,verum etiam nec pro delicto, nisi sit grauissimum,& enorme, vel nisi mulier sit abiectæ conditionis. [Farinac. de carcer. & carcerat. quæst.27. n.60.]

167 Tertio † ampliabis eandem conclusionẽ, etiam si mulier renũtiasset huic beneficio ne carceretur pro debito ciuili,& ratio est; quia huic priuilegio non potest renũtiare, ex quo est inductum in honorem, & reuerentiam sexus. Bald.in l. 1. nu. 18. C. qui bonis cedere possunt. Gabriel Serain. in addit. ad Matthesil. sing.108. Mainer.in repetit. l.quo tutela,num.122. ff.de reg.iur.Suarez super Legibus fori,tit.de cessione bonorum, quæst.5. num.9.Caroc.in tract.de excussion.p.2.q.17 nu.39. licet in hoc contrarium tenuerit Couar.lib.2.var.resol. c.1. n.3.

168 Quartò † ampliabis prędictam conclusionem, ne mulier possit pro causa ciuili carcerari, etiam si mulier non haberet bona pro satisfaciendis suis creditoribus.Couar.lib.2 var. resol.c.1. nu.3.

169 Limitabis † modo conclusionem superius ampliatam, ut non procedat in muliere meretrice, & luxuriosè viuente,quæ pro debito ciuili põt capi, & carcerari,Bal.in l.cõsentaneum,n.40. & ibi addentes, C. quomodo & quando iudex. Io. de Platea in l.2. col.6. C. de exact.tribut.lib.10.Alex.in l.plerique,in fine,vers.adde,quod mulieres,ff.de in ius vocand. Ang.in l.quoniam, C.de custod.reorũ Duen. præd.limit.1.Marsil.in §.attingam,n. 66.Suarez in Legibus fori,in tit. De los gouernos, q.5. n.5. & in tit. de cessione bonor. q.5.n.7.carta mihi 300. Afin.in tract.de exequut.§.2.cap.7.n.14. Menoch.in tract de arbit.iudic.q.88.n.13. & casu 328.n.15. quod

170 † tamen limitabis, quando talis mulier esset maritata,quia ista mulier, licet sit meretrix, non

nõ posset carcerari pro debito ciuili, l.si vxor §.1.ff.de adult. Caccialup. in tract. de Debitore suspecto,& fugitiuo,q.5.n.23. Duen.d. Reg.312.limit.1. Marsil.in d. §.attingam,n. 67. Additionator ad Bald. in d.l. consentaneum, in lit.E.C. quomodo & quando iudex Ant.de Padill.in repet. l.transigere,n.93. C. de transact.qui alios allegat. Suarez super legibus fori,tit.de cessione bonorum, q.5.n.7. cart.mihi 300. [Boer.dec.249.n.11. Ias.in l. ad egregias n.9.de iureiurand.Mars.in tracta.de bannit.in verbo carcerati.nu.6. Pet.à Plaz.in epitom.delictorum lib.1.cap.34.nume.13. in fine.] Mulier † autem dicitur meretrix,& inhoneste viuere, si hodie ingreditur vnam,cras aliam domum.Gram.cons.58. num.15.Turret.cons.15.n.93.lib.1. Item illa,quæ habuit rem veneream cum tribus,aut pluribus. Io.Botta cons.88. nu.13. Cephal. cons.140.in fine,lib.1. Viu.in suis comm.opi. lib.1.concl.257. Turrett.vbi sup.n.94. [Pet. Duen.in reg.312.in 1.limit.Surd.in tract.de alim.tit.7.q.4.n.32.cũ seqq.Gratia. discept. c.135.n.5.8.& 9.Claud. Bertaz. in addit.ad Bertazol.cons.134.in lit.B.lib.1.Ludou. cõcl.64.verbo meretrix igitur lib.1.Caball.resolut.crimin.cas.127.nu.7.cum seq. Neuizz. silua nupt.lib.1.n.14. Carpan.in statut. Melanens.cap.472.num.4.par.2.Nepit.in consuetud. Catin. titu.68.num.10.] Carocc. dec.124. num.2. vbi alios allegat, Mascard. in tract.de probat. concl.1163. vbi latè examinat materiam,quando mulier dicatur meretrix,& quomodo hoc probetur.Anch. Regiens.in suis Quæst.famil.lib.2.q.27.nu.5.& lib.3.quæst.75.num.19. & 20. Item quando recipit pecuniam pro copula carnali. Gram. cons.58.num.16. Menoch.d.casu 328. nu.4. Vinc.de Franch.dec.68.n.2.vbi etiam ponit quomodo probetur.

172 Secundò limitabis † quoties mulier esset obligata ratione administratæ tutelæ, quia pro tali debito potest carcerari.Bartol.in l.si quis sub conditione,ff.de testamen.&in Authent.Matri & auiæ, C.quando mulier offic. tutel.Afin.in tract.de exequut.§.2. c.7.nu.3. Duen.d. Reg.312.limit.2. vbi alios hoc tenentes enumerat.Marsil.in præcit. §. attingã n.64.[Alex.cons.35.lib.3.resolut.4. num.3. Menoch. de arbit.q.88.n.12. Gomes in cap. mulieres,nu.23.de iudit.in 6. Pet. à Plac. in lib.epitom.delictor.cap.34.n.13.Mars.sing. 248.Boerius dec.249.nu.11.Duen.in regul. 312.in verb.fœmina in 2.limit.Farin.d.q.27 n.64.] Roma.consil.118.nu.3.Matthes.sing. 180.cũ alijs allegatis per Mars. loco præcit. & per Caualc.in tract. de tutore & curatore, nu.320.Suarez d.q.5. nu.8. vbi dicit, quod hoc procedit,quando in assumptione tutelæ, ipsa renuntiauit Senatusconsulto Velleiano & omni alio iuris auxilio, allegat Alex. in d. l.plerique, C.de in ius vocando, l.si quis sub conditione, ff. de testam. tutela. Salyc. in d. Auth. Matri & auiæ.

173 Quam † limitationem sublimitabis, quãdo mater administrasset tutelam filiorũ,quæ pro solutione reliquorum carcerari non põt. Præposit.in cap.ex parte M.colum. vlt.de appellat.Marsil.d.nu.64. Couar. lib. 2. variar. resolut. lib.2. c.1. nu.3. sed in isto Regno de consuetudine mulieres non carcerantur,etiã si debitum proueniat ex causa prædicta.

174 Tertio limita † dictam cõclusionem, quoties mulier esset suspecta de fuga & extaret Statutum, quod debitor fugitiuus posset capi personaliter,& carcerari,Bart.in l.1.n.24. ff.de pecul.& in l.iura,n.2.ff.de legibus. Bal. in l.ne passim, C.de iuris & facti ignorantia, & in l.quicunque,num.10. C. de seru. fugit. Duen.reg.præd.limit.3.

175 Idem † est in militibus, qui nec etiam possunt capi personaliter & carcerari pro causa ciuili,Caualc.in d. tract.de tutore, & curatore,n.318.Couar.in lib.secundo,var.resol. cap.1. n.4. Pandus in tract.de præsent.instrum.p.4.nu.84.qui omnes alios congerunt,&

176 dicunt idem esse † dispositum in scholaribus,& eorum famulis,ac etiam in Doctoribus,Pandus d.n.84.Suarez in Legibus fori,titu.de cessio. bonorum q.5. num.12.& 14.cart. mihi 300. Quod priuilegium de consuetudine non seruatur in isto Regno, nisi in militibus, qui solent soluere ea debita sola quæ sibi placent, & præcipuè quando milites sunt Hispani,prout sunt ferè omnes.

177 Idem † est in senibus excedentibus septuagesimum annũ, qui nec etiam possunt carcerari pro debito ciuili, ita dicunt Anch. cons.336.n.2. Prouinzal. in addit. ad Bertachin.in verbo,Senes, Intrigl. cons.18.nu. 1. [Gratian.discep.cap.328.n.12.& c. 506.n.1. sed

ſed fallit in ſene, qui ſe obligauit cũ iuramẽto in aliquo contractu, quia tunc nõ gaudet tali priuilegio, Anchar.iun.q.8.n.9.p.2.Gratian.d.c.328.n.20.Pariſ.conſ.29.n.29.lib.2. Pedemont.Oſaſc. dec.123.nu.4. Natt.conſ. 319.n.2.Ricc.dec.233.n.5. Carpa.in ſtatut. Mediolanenſ.cap.243.n.6.p.1.] & omnibus

178 † ſupradictis caſibus in quibusq; non poteſt carcerari ob priuilegiũ dignitatis, vel ſexus, vel ætatis, etiam non poteſt tali priuilegio renuntiare, no.in c.ſi diligenti, de foro competenti, Mattheſil.ſing.60. Bal.in l.2. C.qui bon.cedere poſſ. Gabriel Scrain, in addit. ad Mattheſil.ſing.108.nu.3.Duen. Regul.100. Aſin.in tract.de exequut.§.2.c.7.n.10.11.&

179 12.& nota, † quod de iure communi quando creditor facit carcerari ſuum debitorem, tenetur illum alimentare dum ſtat carceratus, ſi ipſe debitor non habeat aliunde ex quo ſe alere poſſit.glo. in l.fi.C.de erogat.milit.annon. lib.12. vbi eſt addit. ad Bart. cum alijs congeſtis & allegatis per Surd.in tract.de alim.tit.1.q.71.num.2. Ant.à Sola, ſuper Decret. Sabaudiæ, tit.de captura debitoris, glo. 3.n.5. Ant.de Corduba in l. ſi quis à liberis, §.ſolent, n.37. ff.de liber.agnoſcen. [Marſil. in pract.crim.in §.attingam, n.74. Addit.ad Capell.Tholoſan. dec.100. Surd.de alim.q.

180 71.n.2. tit.1.] & † Iudex poteſt carceratum relaxare, quando creditor recuſat ei alimenta ſubminiſtrare. Surd.à Sola, & Cordub. locis ſuperius citatis & allegatis. Ripa in l.obligatione, nu.32.ff.de pignor.& hypot. quæ omnia non ſeruantur de cõſuetudine in iſtis partibus.

181 Ampliabis † decimo, (vt ad noſtrum inſtitutum reuertamur) quod inſtrumenti ratione iuramenti nõ ſolum fiat exequutio ad inſtantiam creditoris principalis, verum etiam ad inſtantiam eius ceſſionarij cui fuit ceſſum debitum ex inſtrumento iurato, vel guarentigiato, Bal.in l.per diuerſa, nu.21. vbi Saly. nu.14. C.mandati. Ang. in l. ſi pecuniam, C. de priuileg.fiſci, Calcan.conſ. 18. col.4. Roman.conſ.142.n.2.Paul.de Caſt. in l. poſtulante, n.6.ff.ad Trebellianum, qui loquitur, quando inſtrumẽtum habet exequutionem paratam vigore Statuti Iaſ.in §.fuerat, n.62 Inſtit.de actio.Cumia ſuper Ritu cap.29.n.1. [Muta ſuper Ritu c.101.nu.22.Io.Aloyſ.de Septim.ſuper Ritu c.102.verſ.inſtrumentis.] Roman.conſ.147.n.4.Soc.iun.conſ.27.n.7. lib.2.]Brun.à Sole, q.11.num.18.& in compend.reſolutio.propoſit. iuris, in verbo, Statutum loquẽs. Anchar.in quæſt.famil. lib.2. quæſt.3.nu.8. Troſius ſuper Ritu 166.nu.8. & Ritu 284.nu.5.& 6.Scaglon.ſuper eodem Ritu cap.163.nu.21.Maur.Burgi.in tract.de Laudem. p.3. inſpect.4. num.44.qui omnes loquuntur ſtante ſtatuto tribuente inſtrumentis exequutionem paratam.

182 Et ratio eſt in promptu: quia † ceſſionarius dicitur verè & propriè creditor, & comprehenditur in Statuto loquente de creditore, l. ab Anaſtaſio, ibi, in alium creditorem, C.mandat.Paul. de Caſt.conſ.91.n.1.lib.1. Bald.in l.1.n.11. vbi etiam Alex. num.47.& Dec.in 1.Lectura, n.31. vbi dicit, quod hæc * eſt commu. * opi.& in 3.lect.nu.99.ff.ſi cert. pet.Roman.præcit.conſ.142.n.1. Ancha.q. prædicta, n.7. Socin. iunior conſ.27.n.7.lib. * 2.Bimi.qui etiam teſtatur de commu. * opi. Rot.Genuenſ.dec.104.n.11. Carauita ſuper d. Ritu c.286.nu.4. Troſ.d.Ritu 166.num.6. Matth. Vveſembech.conſ.8.nu.44.lib.1.vbi * etiam meminit de commu. * opinio.Boui.in tract.de Statutaria præſcriptio.glo.19.n.48. [Apicell.tutamen pauper.tit.4.num.89. In-

183 trigl.dec.1.n.24.] & dicitur † procurator in rem ſuam propriam, l.ſi procurator, §.fin. ff. mandat.l.procurator, ff.de procurat.Bald. in l.qui ſtipendia, nu.1.C.de procurat. Vveſembech.conſ.8. nu.44.lib.1.Gozadin.conſ.38. nu.11. Eugen.conſ.73.n.6.Anchar.d.q.3.n. 20.lib.2.Troſi.Ritu prædicto, nu.3. Caualc. dec.22.n.26. lib.3. Io. de Graſſis in tract.de ceſſio.iur.§.2.n.12.[Berous conſ.23.nu.12. lib.3.Becc.conſ.105.num.17. Borg. Caualc. dec.22.n.26.lib.3.Rimin.iun.conſ.65.n.22. & 23.Pet.Afir. in pract.forenſ.q.12.nu.1.cũ ſeq Contard.in l. diffamari in tit. lectiones,

184 n.163.Bolognett.conſ.67.n.2.] & † eſt procurator irreuocabilis, l.illud, C.de donat. gl. in c.1. de procurat.Bald.in l.3. q.1. C. mandat.Gozad.conſil.3.num.9.& dicto conſ.38. num.11. Bero. conſ.187.num.45. lib.1. Milanenſ.dec.1.num.20.lib.2. [Peregr. deciſ. 115.num.13. Muta dec.14.num.8. ſed fallit in prælatione rei tamquam perſonalis. Gratian.diſcept.c.149.nu.10. & c.586. num.81.

Ludo-

Ludouis.dec.Rot.Roma.121.n.2. Crot.cõs. 83.nu.10. Iul.Cęsar Galluppo in praxi p.1. c.6.n.43.Barz.dec.70. num.28. Roderic. de Ann.reddit.lib.2.q.19.n.48.& q.17.n.2.Ma strill.dec.24.n.2.Surd.cons.532.nu.6. Alex. Picus dec. Lucens. 48. num. 2. cum seq. Seraph. decis. 1210. num. 5. Siluest. Zacchi. in addit.oblig.Cameralib.q.5.n.1. Valenz. cons.15.n.34. Torus in cõpend.dec.in verb. cessionarius an possit.Gratian.discept.c.346. nu.46. Bim.cons.207.n.13.lib.3.& cõs.209. nu.24. Berous cons.107. n.18.lib.1. Gratia. discept.cap.586.n.81.] Immò † cessionarius censetur vna & eadem persona cum cedente, c.denique,7.q.1.l.si donare,§.1.ff.de donat. inter virum & vxorem,Surd.cons.205.nu.4. lib.2.& cons.280.n.14. eod. lib. & cons.22. num.16.lib.1.Milanens.dec.prædict.nu.24. Monter.dec.25.num.2.&22.ideòque † illud quod ex sua persona non habet,consequitur ex persona cedentis, c. authoritate, de concessio. præbend.lib.6. cap.pen. eod.tit. & libro, Ias.in l.si emancipati,nu.13.& seqq. vsque ad num. 24. C. de collat. vbi hoc varijs medijs, & exemplis firmat, & corroborat. Vvesembech. cons.2. nu. 58. lib.1. & † consequitur omnia iura, quæ cedens ipse habet, l.si agere,in fi. vbi Dyn.Bart. & alij, ff. de re iudic.Becc.cons.105.nu.17. Surd.d.n.16. & in cons.4. superius allegato. Gozad. d.cons. 38.n.11.Berous cons.43.n.22.lib.3.Io.Bott. cons.62. nu.8. & seq. vbi allegat Bart. Bald. Paul.de Cast.Alex. Ias. Affl. & alios Rimin. jun.cons.451.nu.32.& sequen. lib.4. Tiber. Decia.cõs.9.n.38.lib.1.Turret.cons.46.n.1. lib.1.& cons.55.n.8.lib.2. Porcius cons.172 nu.34.Milanens.d.dec.1. n.21. lib.1. [quod omnes exceptiones,quæ possunt opponi contra cedentem possunt opponi contra cessiorium.Crott.cons.83.n.6.Natt. cõs.398. n 3. Soc.iun.cons.97. n.69. lib.2. Bellon dec.28. n.6.& cessionario ex titulo lucrat iuo. Obstat exceptio cedentis quod secus est in titulo oneroso. Mart.de iurisd.p.3.c.9.nu.5. etiam circa vsuras, Roderic.de Ann. reddit. lib.3. q.7.n.87.& q.8. n.19. an transactio facta cũ cedente noceat cessionario si cessio est facto ad commodum cessionarij si interuenit scientia cessionis; & non præiudicat quod secus est in ignorante, sed si cessio est facta ad cõmodum cedentis valet transactio,& pactum factum cum cedente Bertaz.in tract.clausul. clausul.29.gl.4. n.10. Apicell.tutamen pauper.tit.1.n.148.Pedemon.dec.61.n.1.Surd. cons.22.n.8.Affl.dec.335.num.21.Caroc.in tract.de excussione q.13.n.10.& quæst.principalis,n.84. Menoc.cons.1187.omnia iura transeunt in cessionarium, Intrigl. dec.1.nu. 24.Surd.cons.205.n.4. [Gratian.discept. c. 547.n.54.] & † succedit in ius cedẽtis,l.emptor, vbi Bald. in 1. notab. C. de hæred. vel actio.vendi.Surd.dec.308.nu.1. Rimin. iun. consil.670. num.130.lib.6. Gratian.discep. c.310.num.2.] & † gaudet omni priuilegio quo ipse cedens ante cessionem gaudere poterat, l.nomen debitoris, in princ. & in §. 1. ff.de leg.3. Roman.cons.38. Afflict. dec.91. in fi. Bart. in l.post dote,in fi.& ibi cet.Scrib. & præcipuè Bolog.nu.358.ff.sol.matr. Paul. de Castr.cons.222.in fi.vol.1.& cons.1. etiã in fine,vol.2.Paris.cons.74.n.6.& seq. lib.4. Viu.dec.158.n.12.Tob.Nonn.cons.84. n.1. Mart.Monter. dec.Aragon.25.n.68. [Cartar.dec.63.n.1.Iac.Gallus cons.33.n.6.Gratia.discept.c.459.n.24.& c.733.n.22. Surd. cons.22.n.16.Septim.super Ritu c.124.Muta super Ritu d.c.124. nu.2. & in consuetud. Panorm.cap.4.nu.29.] † & subintrat in locũ cedentis. Gozad.cons.præd. n.12. Grat.cõs. 83.nu.10.lib.1.Bero.d.n.22.Rimin.iun.cõs. præd.nu.33.Monter.dec.25.n.2. Turret.cõsil.30.nu.4.& cons.87.num.18.lib.1.Eugen. cons.73.nu.6.Surd.cons.166.nu. 13.& cons. 169.n.1.lib.2.& in tract.de alim.tit.8.priuil. 55.n.8.Milanens.d.dec.n. 23.idem Rim. iun. cons.9.nu.13.lib.1.& cons.326.nu. 13.lib.3. [Valenz.cons.15.n.40.Gratian.discept.cap. 142.n.14. Menoc.cons.1247. n.3. Surd.cõs. 523.nu.9.Crot.cons.83.n. 10.] & † tantum operatur cessio in actionibus & iuribus incorporalibus, quantum traditio possessionis in rebus corporalibus. Ioan.de Grass. in d.tract. de cession.iurium.§.6.n.8. [Milan. dec.10.n. 17.lib. 2. Fachin. c.20.lib.8. controu.iuris.] Ex quibus omnibus infertur, quod † sicuti creditor qui facit carcerare suum debitorem si debitor est pauper, tenetur eum alimentare,vt dixi sup.n.179.ita & cessionarius. Cordub.in d.l.si quis à liberis, §.solent, nu.38.ff. de liberis agnosc.Surd.in d.tract.de alim.tit. 1.q.71.

193 1.q.71.nu.4. Sic † etiam dispositio Statuti mandantis, vt inter affines fiat compromissum, habet locū in cessionario affinis, Marsil. sing.335. Blanc.in tract.de compromiss.q.3. n.50.& seq. Bar.in l.si post diuortium, ff. sol. matr. Dec.cons.59.n.4. Martianens.cons.50. n.7. [Aretin.in rubr.instit.de exceptionibus n.18. Becc.cons.59.nu.4. Marsil.sing.467. & in tract.de bannit.in verb. subrogantur n.4. Scacc.de iudit.c.62.nu.19.p.1.& c.2.n.738. p.2.] Ita etiam † si statutum mandat, vt debitor possit carcerari ad instantiam creditoris, poterit etiam carcerari ad instantiā cessionarij ipsius creditoris, Bald.in l.per diuersa, in 10.q. C.mandat.& in l.si sic, §.fin. ff.de leg.1. Ias.in §.fuerat, n.62. instit.de actio. Alex.in l.postulante, n.9.& 10. ff.ad Senatusc. Trebellian. Doctores omnes, in l.1. ff.si cert. pet. Roma.cons.38.n.1. Asin.in tract.de execut.§.1.c.48.n.1. [Soc.iun.cons.27.nu.7.lib. 2. Muta super Ritu cap.124. num.1.] Item † cessionarius habet facultatem iurandi de calumnia in animam ipsius cedentis, sicut & ipse cedens, & per consequens respondendi positionibus, l.1.§.1. C. de iuramento cal. not.in l.non solum, ff.de procurat. Manlian. dec.21.n.1. Ant.del Re, in tract.de iuramento calum.cap.15.n.417.418.& 419. vbi ponit certas distinctiones, quæ ex quo parum faciunt ad rem nostram, ideo hic referre non curaui. Item exceptio † quæ potest opponi cedenti, potest opponi etiam cessionario, l. quod ipsis, & l.in omnibus. §. non debeo, ff. de reg.iur. Euerard.cons.184.nu.4. vbi dicit quod ista conclusio multis modis fallit. Gabriel cons.20.n.7.lib.1. Rimin.sen.cons.238 n.9.lib.2. Purpur.cons.136.n.17.lib.1.& cōsil.573.nu.4.lib.2. Bero.cons.32.n.46.lib.2. Bim.cons.187. nu.11. lib.2. decis.Rotæ Genuensis 28.n.7. Vesembech.cons.2.n.58.lib. 1. [Surd.cons.4.n.6. cum seq. Maresc. var. resolut.lib.1.cap.80.n.11. Ludouis.dec.Rot. Rom.47.n.5.& dec.121.n.3. Farin.dec. Rot. Rom.880.n.2. Molfes.cons.28.n.13.& 19.& quę prodest, vel nocet principali prodest, vel nocet habenti causam ab illo Bim.cons.252 n.16. & superueniens author meo mihi prodest, nu.20. à Sole q.10.n.17. Marilian.dec. 12.nu.2. Franc. Caldas Pereyra in annalitico commentario c. 24. n.55. Faratius Lauagi; & Potenzan. aduocati in quadam allegatione manuscripta pro Barone Rocellæ contra hęredes de Negrone in volum. allegat.17.fol.306.] quod intelligas, † quādo cessio esset facta ex causa lucratiua, secus si ex causa onerosa, l.apud Celsum, §.si cum legitima, ff.de except.doli. Bar. in l. doli mali, in princ. ff.de nouat. Cassan.cons.44.nu.24. Salyc.in l.qui stipendia, n.5. C.de procurat. Bimi.cons.138.nu.4.& cons.187.n.11.lib.2. sed si exceptio cohæreret rei, tunc competēs contra principalem, competit etiam contra cessionarium, etiā si cessio esset ex causa onerosa, l.fi.C. de except.rei iudicatæ, not.in l. si cum emptore, in principio, ff. de pact.& in d. l.qui stipendia, C. de procurat. & præcipuè * Saly. num.5. vbi testatur de commu. *opin. Gabriel cons.155.n.1.lib.1. Dyn.in c.si quis in ius, extra, de reg.iur. Bimi.cons.138.nu.4. lib. 2. & exceptio † tūc dicitur cohærere rei, si quo quo modo iuri cesso inhæreat, vel actionem infirmet; personæ autem dicuntur cohærere, vbicunque tantum actus agendi & actionis prosequutio impeditur. Bimi.d.consil.187. num. 13. & 14. lib. 2. Item potest † vti iure retentionis sicut & ipse cedens, vt si quis esset cessionarius mulieres creditricis ex causa dotis, vel alterius, habentis ius retentionis, l.de accessionibus, ff. de diuers. rescrip. l.emptor, C.de euict. Paul.de Cast.cōs. 93.nu.5.lib.1. Crauett.cons.148.nu.1.& 2. lib.1. Simon de Præt.cons.131.n.9. Pet.Molignat. in tract. de iure retent. q.91. [& tale ius transit etiam in singularem successorem. Alex.in l.qui exceptionem §.si pars.ff.de cōdit.indebit. Sebast.Medic.in tit.de compensat.q.16. par.2. nu.18. Amat.dec.23. nu.5.] Item cessionarius potest vti beneficio restitutionis in integrum competenti ex persona cedentis. l.quod si minor, vbi DD. ff.de minorib. Tiraq.qui alios allegat in tract. de retract.lignag.§.26.gl.3.num.13. Matth. Vvesembech. cons.8. num. 44.lib.1. & dicam in meo tract.de effect.in tit.de effect.minor.ætatis, num.... & in summa † cessionarius potest vti omnibus iuribus, Actionibus, ac Remedijs competentibus ipsi cedenti. Bero. cons. 43.n.22.vol.3. Rim.iun.cons.451.nu.33.lib. 4.& cōs.75.n.21.lib.1. vbi allegat eundē Bero.cons.189.n.19. vol.1. Bart.in l.1.ff.& C. de

(Marginal numbers: 194, 195, 196 in left column; 197, 198, 199, 200, 201, 202 in right column.)

de action. & oblig. & in l.hæredem,C. mandat.Bal. in l.pen. & vlt.C.eo.tit.& in l.fin.C. de hæred.vel act. vend. [Card.Mantica dec. 80.n.3. Apicell.tutamen paupcr. tit.4. n.86. Io.Aloyf. de Sept.fuper Ritu cap.124.in fi.]

203 Sed aduertẽdum eft, quod † ceffionarius antequam agat, debet oftendere inftrumentũ ceffionis, & illud legere, aut exemplum tradere debitori ceffio, Tiraq.in tract.de retractu lignager.§.26.gl.3. n.44. Dec.conf.302. nu.2.3.& 4.Bolognet.conf.11.nu.16. Biun. à Sole,q.11.n.4.5.& 18.& in comp. refolut. propof.iur.in verbo,Statutum loquẽs. Surd. conf.269. n.25. lib.2. Anch. in qua ft.famil. lib.2.q.3.n.9.14.& 15.Cappel.Tolof.& ibidem Autrer.in addit. q.295. per totam. Carauita fuper Ritu M.C.V. Ritu 294. num.8. Afin.in tract.de exequut. §.1. c.29.nu.14. & c.49.n.1.&4. Boer.dec.20.nu.1. qui omnes alios concordantes allegant. [Ludou. dec. Rot.Roma.579.n.1.Roderic.de annuis reddit.lib.2.q.17.nu.34. Surd.conf.523.nu.10. dec.Pedemont.57.Marilian.dec.7.Io.Aloy. Ricc.p.1.collect.118. verf. Item num ceffionarius.Surd.conf.523.n.10.]

204 Ampliatur vndecimo prædicta conclufio, quod † iuramentum litis deciforium faciat, vt inftrumentum fuper quo eft interpofitum habeat exequutionem paratam, vt non folũ procedat fi adeffet iuramentum,verumetiam fi fuiffet fides præftita, quia fides habet vim iuramenti. Specul.in tit.de arbit.2. fin. verf. fed quid fi compromiffum. Abb.Panor. in c. ad aures,quod met.caufa,Iaf.in l.fi quis maior,n.28.C.de tranfact.& ibid.Alex.q dicit, quod promittẽs fub fide, ligatur ac fi iuraffet.Menoch. conf.173. n.19.lib.2.Surd.dec. 154.n.3.& dec.159.nu.20.& dec.234.nu.7. vbi aliosallegat,Raufner.conf.6.n.24.lib.2.

205 [Mancin.de iuram.p.1.q.7.] & ideo † illam violantes vel contra fidẽ promiffam venientes,reputantur periuri,vt notatur per gl. Panor.& ceteros Scribẽtes,in c.querelã,ne prælati vices fuas, idẽ Panor.in c.querelã, nu.5. vbi addentes in lit.C.de iureiu.& ibi etiã Fel. n.7.Affl.dec.379.n.2.[Clar.in §.periuriũ.n.2 Curt.iun.cõf.275.n.31.cũ feq.Rim.iun.conf. 13.n.19. Vvefẽb.cõf.10.n.41. Ripa in c.2.n. 3.&4. de refcript.Arius Pinell.in l.2.p.3.c.1. n.13.C.de refcin.vẽd. Velafc.dec.99.n.6. Bertaz. in repet.l.fi qs maior.n.481.C.de trãfac. & nu.484. cum feq. Cagnol.in d.l.qs maior.

206 num.100.cũ feq.] & † feruãda eft ficut iuramentũ & æqs paffibus ambulat cũ iuramẽto; c. ad aures,qđ metus caufa, c.peruenit,de fideiuffor.Io.Mart.Vran.conf.15.n.9.lib.2.&

207 idẽ † eft venire cõtra fidẽ præftitam,ficut venire contra proprium iuramentum,c.2. in fi. & ibi glo.in ver.iuramenti, de fideiuff. c.nos fanctorum,2.q.1.cap.ad aures,de his quæ vi metusve caufa fiunt,d.c.querelam,ne prælati vices fuas.Alciat.in Rub.de iureiur. nu.8. Io.Faber,in §.item fi quis poftulante, inftit. de action.Facchin. lib.1. contro uerf.cap.12. verf.fundamentum eft, Cirill. Fulg.in Sũma crimin.tit.de fideiuff.§.fin.nu.3.verf. quæ li-

208 cet, & fides † fapit naturam iuramenti,& illi æquiparatur,& eft ei proxima,gl.in c.ad aures, quod met.caufa,& in c. fi eo,de arbitris, Crau.conf.241.nu.10. Bertrand.conf 1.nu. 50.lib.1. Nicol.Moron.in tract. de fide, tregua & pace,q.13.n.2. Cartar.in tract. de interrog.reis,lib.2.c.1. nu.41.[Bertaz.vbi fupra,nu.482. Guid.Pap.conf.31.n.9. Rimin.

209 iun.conf.521.nu.75.] & † ita fit infamis veniens contra fidem præftitam, ficut veniens contra iuramentum gl.in d.c.2.de fideiuf. & in d.c. fi. ne prælati vices fuas. And. Barbat. in tract.de teftib.p.3. n.19. fed talis ampliatio in fe nõ eft vera, tũ propter rationes adductas à Seraph.de priuil.iur.priuil.77.n.27 [Mancin.de iuram.p.1.q.7. n.20.21.] tum

210 † etiam,quia cum tractetur de exequutione concedenda inftrumentis,debet fieri ftrictiffima interpretatio, cum hoc fit contra difpofitionem iuris communis, quo iure debet ordinariè agi oblato libello, l.minor 25. annis cui fideicommiffum, ff. de minor. & dixi

211 fupra in prin.n.1. & ex hac ratione † Statuta concedentia exequutionem paratam inftrumentis, debẽt ftrictè intelligi, Alex.in l.fi cũ dotem,§.eo autem tempore, n.6. ff. fol.matr. Franc.Marc.dec.393. nu.1. Teffaur. dec.26. nu.2.Scacc.in tract.de iudic.c.62.nu.1.in fi. * vbi dicit hanc effe cõm. * opi. Doctorum quã opinionem Seraphini tenuit etiam Bologn. in l.fi quis maior,nu.6.C.de tranfact. nec mihi fatisfacit diftinctio pofita ab ipfomet Seraphino,in fi.d.n.27.[Vinc.Percoll.fuper Ritu cap. 101. in princ. Cagnol.in l.cum quid.

212 nu.24.ff.fi cert.pet.] quia † effet idem oftendere per diuerfa,cum tantum fit dicere, iuro

E per

per Deum, quātum dicere iuro per fidē Dei, vel per fidem meam, ita tradit Barb.d.n.19. in fine, quia istis & similib. casibus diceretur instrumentum iuratum; non autem cum sola promissione fidei, etsi fuerit hoc modo interposita fides in instrumento, non est dubium quod tunc instrumentum tanquam iuratum habebit exequutionem paratam. Panormi. in c. ad aures, quod met. causa. Alex. num. 16. & Ias. nu. 28. in l. si quis maior, C. de transact. idem Ias. in l. 3. §. iurari, num. 2. ff. de iureiur. Alc. in rubr. extra. de iureiur. nu. 6. 10. & 13. secus si fuisset facta promissio alio modo, vt si esset dictum, do tibi fidē meā de soluēdo debitum tali tempore. Colera, in tract. de process. exequut. p. 1. cap. 10. num. 148.

Amplia duodecimo prędictam conclusionem, vt † instrumentum habeat exequutionem paratam vigore iuramenti, etiam si extaret statutum prohibens ne instrumenta habeant exequutionem paratam, vel ut eam nō habeant post certum tempus, vel quod post certum tempus debitum non possit peti, Imo. la in l. 2. §. si rem, ff. de vsucap. pro empt. Bal. in l. 2. C. vt in possess. legat. Fely. in Rub. de præscript. vbi ceteri DD. Cuman. cons. 90. Frecc. in tract. de præsent. instrum. p. 10. q. 1. nu. 13. Balbus in tract. de præscript. p. 2. tertiæ partis princip. q. 14. num. 11. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 51. nu. 2. Port. in suis conclus. lib. 1. regul. 10. per totam, vbi fusissimè examinat hanc cōclusionem, & ratio est quia † iuramentum perpetuat actionem aduersus Statutum, Gozad. in repet. l. si fundū, n. 93. C. de pact. inter empt. & vend. Crauet. cons. 71. nu. 2. Tiraq. in tract. de vtroque retract. §. 36. n. 32. in fi. Calcfat. cons. 87. n. 22. inter cons. crimin. diuers. Grat. cons. 41. nu. 5. lib. 1. Surd. decis. 3. num. 8. vbi multos alios allegat, & dicit quod hæc opinio est communis. [Gratian. discept. 490. n. 9. Crauet. cons. 71. n. 2. Manci. de iura. p. 4. eff. 21. n. 3.]

Modo eandem cōclusionem, quod instrumentum ratione iuramenti habeat exequutionem paratam, ita superius ampliatam, limitabis, aliquibus modis, & primò † limitatur, vt instrumentum iuratum solum exequutioni mandari possit contra principales contrahentes nominatos in ipso instrumento, secus contra alias personas, Bald. in l. si pro te, C. de dot. promiss. Alex. n. 1. Ias. n. 1. Ripa & alij Scribentes, in l. 1. §. si hæres, ff. ad Treb. Gozad. cons. 28. nu. 27. Gram. cons. 55. n. 6. in ciui. vbi loquitur quando exequutio fit vigore statuti. Marant. in pract. p. 6. actu 3. nu. 32. cart. 548. Asin. in pract. exequ. §. 31. c. 2. limit. 25. n. 3. Caroc. in tract. de execut. p. 1. q. 10. decimæ quæst. princ. nu. 35. vbi alios hoc firmantes enumerat. Rebuff. in tract. de liter. oblig. ar. 2. gl. 1. nu. 63. Trigon. sing. 121. Milanens. dec. 8. n. 1. lib. 2. vbi alios etiam allegat. Caraita super Ritu 286. n. 5. & 6. & Ritu 167. nu. 6. Cumia super Ritu c. 6. num. 12. [Manci. de iura. p. 4. eff. 59. n. 1. Ias. cōs. 36. col. 2. lib. 3. Fontanell. de pactis nuptial. claus. 5. gl. 2. n. 51.] & hæc cōclusio procedit, et si talia instrumenta haberent exequutionem paratā vigore statuti, quia nec tali casu exequuntur pro vel contra tertium nō nominatum in instrumento, Ruin. cons. 209. n. 21. vol. 1. per ea quæ dicit Imol. in l. fi. col. 1. vers. aduerte tamen, ff. à quibus appel. non licet. Asin. in tracta. de exequut. §. 1. c. 44. nu. 3. [Caball. miscelloq. 633. Gratian. dec. 138. n. 1. Caualc. dec. 27. n. 84. lib. 2. Muta super Ritu cap. 101. nu. 57. Giurb. dec. 62. n. 12.] & ratio istius conclusionis † esse potest, quia pactum, vel statutum tribuens exequutionem instrumentis, non se extendit nisi ad personas, & bona contrahentium, inter quas est celebratum instrumentū, nō aūt cōtra tertiū, Fel. in c. cū super, nu. 15. & in c. pen. de re iud. Alex. in l. à Diuo Pio, §. si super rebus, n. 28. ff. de re iud. & in l. 1. §. si hæres, in princ. ff. ad Treb. Bart. in l. 1. §. interdum, nu. 4. ff. à quibus appel. non licet, & in l. creditores, nu. 24. & 25. C. de pignor. Colera, in tract. de process. exequut. p. 2. c. 3. nu. 253. [Rimin. iun. cons. 39. in fi. Muta super Ritu cap. 101. n. 56. & in consuetud. Panormit. c. 43. num. 61. Gratian. dec. 138. num. 1. Amat. dec. 48. num. 7. Giurb. dec. 62. nu. 16.] & ratio rationis est clarissima: quia instrumenta non probant in eo contenta, nisi pro, vel contra rogantes, glo. in §. non autem, in verbo, iungatur, in Auth. de tabellion. Bald. in Rub. C. de fide instrum. n. 12. Dec. in c. 1. num. 54. de fide instru. Natta cons. 530. nu. 23. lib. 3. Alexan. cons. 110. per totum, lib. 2.

Quæ limitatio sublimitatur in † hærede, qui etsi non sit in instrumēto nominatus, attamē vigore iuramēti præstiti per defunctum; pōt exequutiuè cōueniri, Bal. in l. fi. nu. 16. C. de pact.

pact. & in Auth. Sacramenta puberum, nu. 17. C. si aduers. vendit. Paul. de Cast. in l. si grege legato, n. 5. ff. de leg. 1. Abb. in c. cum contingat, n. 8. de iureiur. Anch. in c. veritas, nu. 4. eo. tit. Frid. de Sen. cons. 281. nu. 2. in fi. Ang. cons. 326. nu. 1. & 2. Soc. sen. cons. 38. nu. 2. lib. 3. Soc. iun. cons. 67. n. 36. lib. 2. Affl. dec. 381. nu. 8. Rimin. iun. cons. 814. num. 26. lib. 7. Amatus dec. 91. n. 1. [Sublimitari potest etiam, quando instrumentum habet cōstitutū, vel precarium, quia tunc exequutioni demandatur contra tertium possessorem, Bouius de stat. vrbis glos. 20. nu. 25. Siluest. Zacchi. in addit. oblig. Cameral. q. 5. nu. 17.] & ratio istius sublimitationis potest esse: q̃a

220 actio † quæ competebat contra defunctum, competit contra hæredes ipsius. [Mancin. de iuram. p. 4. eff. 5. Feder. de Senis cons. 281. casus talis est, Io. Camil. Bilot. de absolut. iuramenti, cap. 12. n. 3. Iac. Gall. cons. 68. n. 10. Villaut. dec. 20. n. 183.] Feder. de Senis, d. n. 2. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 74. num. 141. Amatus præcitata dec. nu. 2. Alia etiam

221 potest assignari ratio, quia† effectus iuramenti preter reatum periurij actiuè & passiuè trāsit ad hæredes, l. quod obtinet, C. de probat. & not. Bart. per illum textum in l. cum quis decedens, §. codicillis, ff. de legat. 3. circa fin. vers. vltimo nota, Bal. in l. fi. colum. pen. vers. sed hic incidentur, C. de pactis, Geminianus in c. quamuis, de pact. in 6. Bero, cons. 98. nu. 25. lib. 1. Surd. cons. 331. lib. 3. n. 31. Rimin. iun. cons. 721. num. 13. lib. 7. Amat. decis. 70. num. 55. [& an possit procedi via exequutiua per toto debito defuncti contra vnum ex pluribus hæredibus, qui possidet bona defuncti, quòd sic ita Gratian. discept. 323. nu. 11. & 12.] & licet hæc sublimitatio sit vera, at-

222 tamen† hæres non potest carcerari pro debito contento in tali instrumento, & si fecerit inuentarium, non potest couueniri, nisi super bonis hæreditarijs, secus esset hæres indiscretus, quia tunc cōuenitur etiam in bonis proprijs, glos. in l. postulare, ff. ad Trebellian. Surd. cons. 425. nu. 33. lib. 3. Honded. consil. 34. nu. 19. lib. 1. Paris. cons. 51. num. 8. etiam lib. 1. Rol. cōs. 71. nu. 69. lib. 2. [Cumia super Rit. c. 28. n. 1. & cap. 30. n. 21. Rugerius cons. 8. n. 105. lib. 1. Muta super Rit. cap. 123. nu.

223 6.] quod limitatur, quandò † extaret statutum, quod debitor posset carcerari, quia tūc etiam hæres posset capi in persona, & carcerari, ex quo hæres debitoris dicitur debitor. Socin. senior cons. 120. nu. 18. vol. 1. Surd. d. cons. 425. n. 33. vol. 3.

224 Secundò limitatur dicta cōclusio, vt † instrumentum solum exequatur, quando in eo tractatur aliquid de præterito, secus si de futuro, Ant. de Petruc. in repet. l. 1. n. 223. ff. de iureiu. Iason in l. 2. eod. tit. Seraph. in d. priuil. 77. q. 74.

225 Tertiò limitatur, vt † instrumentum vigore iuramenti exequatur, quando imploratur officium iudicis, secus si intentetur actio: q̃a tunc nō exequitur, sed proceditur ordinariè oblato libello. Bart. in l. intra, n. 6. de re iud. Ias. in d. l. 2. n. 10. de iureiu. Seraph. priuileg. præd. nu. 81.

226 Quarto limita, quoties iuramentū † esset interpositum super instrumento die feriata, quo casu non ligat iurantem, c. 1. de ferijs, vbi Io. And. c. decreuit, 22. quæst. 5. Lanfrāc. de Orian. in repet. c. quoniam contra, nu. 43. de prob. Lamber. in tract. de contract. in fine operis, n. 66. Caualc. dec. 9. n. 31. lib. 1. Surd. cons. 87. n. 15. lib. 1. Viu. dec. 35. n. 4. [Marāt. in pract. p. 4. dist. 16. n. 86. Surd. cons. 87. nu. 15. & cōs. 122. n. 5. Borgn. dec. 9. n. 32. lib. 1.]

227 vbi ex hoc inferūt, quod † officialis, qui capit possessionem sui officij die feriata in honorem Dei, & iurat seruare omnia statuta, & priuilegia, non fit periurus, si illa non seruat. Lamber. Caualc. & Surd. locis allegatis. Ferrar. cautelā 3. Plot. in repet. l. si quando, §. 49. n. 1. C. vnde vi. Iul. Ferret. in tract. de tregua, & pace, n. 119. Gabriel. in commu. concl. tit. de transact. concl. 1. nu. 57.

Et quia Statuta reijcientia omnes exceptiones, habent aliquas intelligentias generales, quæ non possunt cōprehendi sub particularib⁹ exceptionib⁹ ideo antequā ipsas exceptiones aggrediar, earū intelligētias hic proponere decreui. Et in primis sciendū est,

228 quod † quādo statutum prohibet omnes exceptiones, intelligitur prohibere friuolas, & iniustas; non autem legitimas, & concretas, de quibus dicam infra suis locis. Bart. in l. 1. §. & parui, n. 3. ff. quod vi, aut clam. Alex. cons. 113. nu. 9. lib. 5. Canar. in tract. de exequut. instrum. nu. 2. Honded. cons. 18. nu. 79.

 lib.

lib.1. Affl. super constit. Regni, lib.3. Rub. 18. num.20. de adiut. pro mil. fratr. & lib.1. Rub.2. nu.13. vt Magister Iustit. Socin. sen. cons.284. nu.3. lib.2. Viu. dec.175. n.4. Burg. in tract. de Laudem. p.3. inspect.3. nu.9. Illustriss. Card. Albanus, in repet. l. Barbarius, n. 27. ff. de offic. praef. Marsil. in Pract. §. fi. nu.1. Marcabrun. cons.66. n.4017. & 4018. Carpan. super stat. Mediol. c.42. num.166. lib.1. vbi alios quasi infinitos allegat. Steph. de Frideric. in tract. de interp. iuris, p.2. nu.13. Cumia super Ritu c.16. nu.31. & sequen. Matth. Vvesembech cõs. 10. n.5. in tit. de excuss. lib. 1. alios allegat, [Aldou. cons.19. n.46. & cõs. 20. n.113. & cons.35. n.61. & cons.110. n.69. Menoch. cons.542. nu.13. Surd. cons.19. nu. 3. Gratian. discept. cap.411. n.10. Milan. dec. 1. n.50. lib.2. Alex. cons.3. nu.3. versiculo, & ibi hoc expresse, lib.2. Decian. cons.1. n.68. lib.3. Tusch. in lit. E. concl.381. n.1. & 11. cũ seq. & an possit peti restitut. in integrum, quando nulla potest opponi exceptio aduersus instrumentum confessionatum, Barz. dec. 229 74. num.19.] & dicit, quod † idem est in renuntiatione facta per partes, & cons.14. nu. 57. in tit. de fideiuss. Crauett. cons.592. nu.4. lib.4. Calcan. cons.51. nu.5. Corset. sing.92.

230 Sed difficultas consistit, quando † statutum tollit omnes exceptiones, & aliquas tantum reseruat, vt quia dictaret, quod aduersus publicum instrumẽtum nulla possit opponi exceptio, nisi solutionis, vel nullitatis tantum, an tunc censeatur excludere omnes alias etiã habentes maiorẽ rationem expressis? & multi tenuere opinionem, quod non, sed quod admittantur, not. glos. & DD. in l. ita nobis pudor, C. ad leg. Iul. de adult. & in l. ob aes, C. de praed. min. Franc. Marc. dec.108. nu.2. lib.1. [Io. Aloys. de Septimo super Ritu c. 111. Intrigl. super Bulla q.59. num.3. etiam aliae exceptiones, quae notoriẽ ex ipso instrumento apparent Alex. cons.77. nu.22. lib.3. etiam similes Tusch. in lit. S. cõcl.532. n.82. Carpan. in statut. Mediolan. cap.107. nu.22. Marcabr. cons.46. n.65. Ruin. cons.100. n.5. lib.4.] Ang. in l. sciẽdum, ff. de euict. & in l. si hominem, §. in aedilit. ff. de aedilit. actio. Bart. in l.1. §.1. ff. quod vi, aut clam. Panorm. Dec. & alij, in c. ex parte, il 2. de offic. deleg. Ias. in l.1. nu.7. C. de bon. poss. contra tab. Caroc. in tract. de depos. p.1. tit. de culpa depositarij, nu.6. cart. mihi 29. Marcobrun. cons.46. nu. 62. & 63. Barbat. cons.35. n.8. & 9. lib.4. Carpan. super Statut. Mediol. c.42. n.169. Bonacoss. in quaest. crim. in verbo, exceptio. Sed in hoc articulo contrariam opinionem, & melius, quod scilicet censeantur exclusae per tale statutum omnes exceptiones habentes similem, vel maiorem rationẽ expressis, tenuere Ant. de Canar. in d. tract. de exequut. instrum. nu.5. Guid. de Suzar. in tract. de guarentig. instru. nu.13. Bened. de Barzijs in tracta. de guarentig. p.3. q.21. Lancellot. de attent. p.2. cap.18. nu.22. Ang. Arct. cons.106. num.8. & cons.20. nu.3. Rimin. iun. cons.87. nu.7. lib.1. Natt. cons.573. num.4. vol.3. Intrigl. cons.24. nu.25. Foller. in practica censuali, in verbo, tanquam res iudicata, nu.73. Cumia super Ritu c.16. nu.36. & cap.17. etiã nu.36. Crot. cons.71. n.8. lib.1. & cons.361. nu.1. lib.3. Vital. in tract. clausular. in tit. an iuramentum validet contractum, nu.22. car. mihi 283. Houded. cons. praed. nu.15. & 16. Milanens. in quaest. post decis.13. n.23. lib.2. Burg. in tract. de Laudim. p.3. inspect.40. nu. 8. Asin. in Pract. execut. §.2. cap.24. n.1. Et 231 tale praesuppositum Statutũ, in tantum excludit omnes exceptiones habentes maiorẽ rationem expressis, vt illas reijciat, etiam si traheret rem ad iniquum, & contra naturam negotij, Ang. & Bald. in l. si quo tempore, ff. de petit. haer. Cyn. Bald. & Salyc. in d. l. ita nobis pudor, C. de adult. glo. in cap. ex parte, il 2. in verbo, nulli, de offi. deleg. vbi Ant. Butr. & ceteri omnes, Imol. in l. fin. à quibus appell. non licet Cumia d. cap.16. nu.36. Milanensis quaest. praecit. n.24.

232 Secundò sciendum est, † quod differt statutum prohibens aliquid opponi contra exequutionem instrumenti, vel aliquid opponi contra instrumentum, ex quo si statutum dirigat eius verba ad exequutionẽ instrumenti, tunc licet debitor non possit opponere, vel aliquid dicere, attamen facta solutione, põt solutum tanquã indebitum repetere, si soluens esset tutus aliqua legitima exceptione, 233 quod secus est, † quando statutum priuilegiat instrumentum, & eius validitatem, quia tunc debitor, qui soluit vigore instrumenti priuilegiati, nõ potest solutum tanquam indebi-

debitum repetere, quia statutum semper viget, & stat in fauorem instrumenti, & dum est instrumentum, semper illud priuilegiat, quod nō procedit in statuto fauente executioni, quia tunc facta exequtione, non operatur amplius. Ita voluerunt Bald. in l. 1. quæst. 5. C. de condict. indebiti, Salyc. in l. ita nobis pudor, C. ad l. Iul. de adulter. Io. de Imol. in l. fi. C. à quibus appell. non licet, Viuius dec. 175. nu. 2. & ex hac ratione debitor, contra quem fuit facta exequutio pro censibus Bullaribus, facta solutione auditur, & si fouet bonum ius, solutum repetit, quia Pragmatica super Bulla dat priuilegium non opponēdi exequutioni, & non instrumento, vt clarè patet ex illis verbis ipsius Pragmaticæ, ibi, (Planè circa exequutionem vigore contractuum huiusmodi censualium) & ibi (quæ quidem exequutio) Cumia super Ritu cap. 17. n. 37. vbi

234 ex prædicta differentia † infert ad aliud, scilicet, quod quando statutum fauet exequutioni, & reijcit ab ea omnes exceptiones, tunc nulla potest opponi exceptio, etiam modificatiua, secus, si faueret instrumento, quia tūc admittuntur exceptiones modificatiuæ. Bar. nu. 1. & Paul. de Cast. nu. 3. in l. si filius familias, ff. quod cum eo, Canar. in tract. de exequut. instrum. quæst. 28. in fine, Aret. in §. minima, Instit. de capit. dimin. Milanens. decis. 13. nu. 74. & 66. lib. 2. Burg. in tract. de Laudemijs, p. 3. inspect. 40. n. 7.

235 Tertiò sciendum est, quod aliud † est quādo statutum tollit in totum exceptiones, & aliud quando eas differt post aliquod tempus, vt est in nostra Pragmatica super Bulla, in qua differūtur post solutionem, quia quādo eas differt, nulla potest admitti ante tempus, in quo differūtur, etiam si sint legitimæ, notoriæ, & euidentes, at si in totum, tolluntur, admittuntur omnes inferius ponendæ, quia si aliter diceremus, sequeretur inconueniens, vt quis locupletaretur cum aliena iactura. Ant. de Butr. & Imola in Clemen. 1. de sequest. possess. Præposit. in c. dilecta, de appell. Aret. cons. 75. Porti. conclus. 24. in 3. ampliat. lib. 4. Cumia d. c. 17. nu. 41. & sequent. [Muta dec. 54. n. 3. & dec. 74. n. 2. Io. Aloys. de Septim. super bulla nu. 58. & ibi Franciscus Pancaldus n. 20.] Sed prædictam †

236 conclusionē intelligas de exceptionibus, quæ consistunt in facto, & non de eis, quæ consistunt in iure, quia tales exceptiones non reseruantur post tempus à statuto expressum, sed statim possunt opponi, Bal. cons. 169. vol. 5. Alciat. Respons. 748. Plotus cons. 78. nu. 6. vbi loquitur in statuto reseruante exceptiones in fine litis, & concludit, quod de eis potest cognosci in progressu ipsius litis.

237 Quartò sciendum est, quod † statutum prohibens opponi contra instrumentum, differt à statuto prohibente opponi contra contractum contentum in instrumento, quia quando reijcit exceptiones contra vnum, non censetur eas excludere contra alium. Bar. in l. 1. §. & parui, ff. quod vi, aut clam, Canar. in tra-

238 cta. de exequut. instrum. num. 25. & † ratio est, quia instrumentū longè differt à contractu, & sunt tanquam continens, & contentū, l. rerum mixtura, & l. cum qui ædes, de vsucap. Tiraquel. in tract. de retractu Lignager, §. 2. glo. 2. nu. 1. & seq. vbi latissimè & fusissimè examinat hanc conclusionem. Bar. in l. si quis legatum, §. fin. vers. aduerte, ff. de falsis, Asin. in tract. de exequut. in princ. cap. 10. n. 1. Surd. cons. 318. num. 16. Paul. de Cast. cōs. 75. lib. 2. Marcabrun. cons. 48. n. 143. [Roland. à Vall. cons. 43. nu. 11. lib. 3. Dec. cons. 17. n. 3. Scipio Rendin. in promptuar. titu. de fid. instrum. n. 1. Bertaz. in tract. Clausul. clausul. 29. glos. 11. nu. 17. Farin. cons. 11. nu. 23. in criminalibus l. 1. Surd. cons. 144. num. 13. Fontanell. de pactis dotal. clausul. 1. nu. 5.]

239 ideo aliud † est instrumentum, aliud contractus in eo contentus, Neguzan. cons. 94. n. 4. Purpur. in rub. ff. de iurisd. omn. iud. num. 21. Roman. cons. 77. in fi. Ias. in l. si ita stipulatus fuero, si Titius, §. Chrisogonus, nu. 54. ff. de verb. obl. Ant. Massa in tract. de oblig. in forma Cameræ, p. 1. q. 3. num. 2. Asin. in tract. de exequut. in princ. cap. 10. num. 14. [Intrigl. cons. 25. nu. 10. Bertaz. in tract. clausul. claus. 29. glos. 11. num. 17.] & hæc differentia satis clarè colligitur ex amborum diffinitione,

240 † cum instrumentum dicantur Scriptura notarij, continens partium conuentionem, contractus autem dicitur ipsa conuentio, quæ in instrumento continetur. Bar. in l. si quis legatum, colum. 2. vers. aduerte appello, ff. ad leg. Cornel. de falsis. Alex. cons. 112. colum. 2. in princ. vol. 2. Bertachin. in tracta. de gabel. par. 6.

par.6.num.6.Bald. in l.fin. C.de fals.caus. & cons.444.in princip.lib.1. Butri.& Panorm. in rub.de fide instrument. Anch.in c.1.q.20 de constit. Asin.in tract.de exequut.in princ. cap.10.nu.3. Caroc.tract.de locat.& condu. tit.de verb signific.q.14. Tiraquell.d.glo.1. num.1.& seq. qui duo vltimi multos alios allegant. Hinc dicit tex.in l.contrahitur,ff.de

241 pignorib. † quod instrumentum fit ad probationem contractus, qui in ipsomet instrumento continetur. Asin.d.tractat. de exequut. in

242 princ. cap. 10. nu.7. & † statutum loquens de vno ipsorum, non habebit locum in altero, Bald.in l.fin. C. de fals.caus.adiect.legat. Dec.cons.17. circa fin. Imola cons.17. parũ ante finem, Tiraq.d. glos.1. nu.3. [Addentes ad Gramm.in constitut.Reg.Neapol.lib. 1.in 9. constitutione, vers. Iudices nu.6.fol.

243 46.] ex quo infertur, † quod statutum annullans instrumentum, non dicitur annullare contractum in eo contentum, si aliunde contractus probari potest, Alex. cons.170.nu.5. vol.7. Socin.senior cons.92.col.6.vol.3. Caroc.d.tit.de verb.signific. nu.6. Asinius d.c. 10.num.12. Paul.de Cast. Alex.& Ias.in l.seruum filij, §.cum qui chirographum, ff.de leg. 1. Decia. cons.64.n.39.lib.3.& cons.29.n.8. & 81.lib.2. Suarez in repet. l. post rem iudicatam, in declarat. Legum Regni, in 6.limit. princ.nu.4.car.mihi 506.à Ponte cons.2.nu. 207. Roland.cons.43.nu.18. & sequent. vol. 3. Fulg.in l.huiusmodi, §.si ita, de leg.1. Caroc.in d.tract.de locat. & conduc.tit.de ver. signif.q.14.nu.4. Asin.loco cit. num.6. Surd. cons.80. num.29.& cons.44. nu.23.lib.1. & cons.318.nu.17. lib.3. Marcabrun. cons.58. num. 142. [Imol.cons.17.nu.3. Alex.cons. 122.nu.3.lib.2. Alb. Mand.cons.223. n.22. & cons.225.n.20. Bellon. cons.22.n.6. Rol. à Vall.cons.43.n.11.lib.3.]

244 Secundò infertur, † quod renuntians instrumento, non dicitur debito, vel cõtractui renuntiare, sed tantũ probationi, quæ fit per ipsum instrumentum; est doctrina Bald. in l. Labeo, §.1.vers.quid si quis, ff.de pact. qui ad hoc dicẽdũ mouetur, per tex.in l.3. C.de fid. instrum. quam doctrinam Baldi referunt, & sequuntur Dec.in c.cum venerabilis, nu.17. de except. Asin. in tract.de exequut.in princ. cap. 10.num.8. Caroc.d.q.14.num.2. [Pur. in l.postquam liti, n.50. C.de pact. Alex. cons.170.nu.3.lib.7. Dec.cons.17.n.3. Tiraquell.de retract.lignag. §.2. glos.1.n.2. Bertrand.cons.270.n.2.& 3.lib.3.] quæ omnia

145 supradicta limitantur, stante † consuetudine loquendi in loco, in quo agitur: nam si eo loci vnum accipitur pro altero, tunc insequantur vsum loquendi. Tiraquel. in tract. de retractu Lignager, §.2.gl.1.n.4.& 5. Caroc.d. q.14.num.6.

246 Quintò sciri dẽt, quod licet † reus principalis vigore statuti prohibentis opponi contra instrumentum, non possit aliquid exigere, attamen non prohibetur præuenire creditorem, ita vt declararè faciat quod sibi competat aliqua exceptio legitima. Aret.in Rub. Instit.de except.nu.30. l.si contendat, vbi gl. & Paul.de Cast. nu.1. ff.de fideiuss. Cagnol. in l.diffamari, C.de ingen. & manumiss. vbi * testatur de commu. * opin. Glos.& Bart. in l. Aurelius, §.centum, ff. de libert.legat. Abb. in cap.si quis contra, num.2.de foro compet. Bald.in l.nec contra, C.ne fil.pro patre, & in Rubr.C.de condict.ex lege, num.2. & in l.3. nu.3. C. qui bonis cedere possunt. Bart.in l. ciuitas, nu.10.ff.si cert.pet. Roma. cons.412. nu.1. Soc.sen.cons.93.col.3. vol.3. Mandos. in tract.de inhibit.q.49. nu.6. Intrigl. super Bulla q.65. nu.12. [Mastrill. dec.157. n.9. Muta dec.94.n.1. Tusch.in lit.S. concl.525. nu.1. & 3. Giurb. dec.44. num.3.] & ratio

247 est, quia † præueniens non dicitur reus, sed actor, l.in tribus, de re iudic. l.libertus, ff. de in ius vocando. Pand.in tract.de præsent.instru.p.4. n.111.dubit.19.tit.de præuent. fol. 510. Mastril.dec.157.n.9.lib.2. ideo non censetur prohibitus, cũ solũ per talia statuta cẽsetur prohibitus reus excipere, & non prohibitus agere; quod secus est si debitor a principio iurati nõ præuenire: quia tunc non põt modo aliquo præuenire. [Giurba dicta dec. 44.n.7. Muta d.dec.94.n.1.] Carauita, qui latè disputat istum articulum, Ritu 168.n.1. & ideo debitores in isto Regno vigore instrumenti iurati nunquam possunt præuenire, quia hoc est prohibitum per pactum de non opponendo, quod extenditur etiam ad præuentionem, vt habetur in Exceterario.

248 Et † quando debitor vult præuenire suum creditorem super exceptionibus sibi compe-

peten-

tentibus, tunc non debet adire iudicem creditoris, sed suum, ita Rom. d. nu. 1. Abb. in d. c. si quis contra, nu. 2. de for. comp. Contard. in repet. l. diffamari, in quæst.... nu. 27. C. de ingen. & manumiss. Pandus d. num. 11. Boer. dec. 114. Intrigl. d. q. 65. n. 3.

249 Sexto sciendum est, quod † statuta prohibentia, ne contra publica instrumenta possit opponi aliqua exceptio, intelligūtur quo ad principalem, non autem quoad tertium, qui potest opponere suas exceptiones, tali statuto non obstante. Frāc. post Abb. in c. pastoralis, nu. 25. de appell. Ruin. cons. 87. nu. 5. lib. 4 & cons. 200. num. 21. lib. 1. Franc. Marc. dec. 277. n. 1. lib. 1. Paris. cons. 107. nu. 111. vol. 3. Marsil. sing. 295. l. si suspecta, ff. de inoffic. testam. l. si super, C. de pignor. l. si per collusionem, ff. de actio. emp. Fel. in c. qualiter, il 1. de accusat. Asin. in Pract. §. 31. c. 35. Alex. cons. 83. nu. 12. & 13. & cons. 84. n. 8. lib. 3. Grām. cons. 55. n. 11. & 12. in ciuil. Cumia super Ritu c. 17. n. 110. & 111. Carpa. super Stat. Mediol. c. 42. n. 209. & c. 116. nu. 208. Milanens. dec. 17. n. 5. lib. 2. [Alex. cōs. 83. n. 11. lib. 3. Seraph. dec. 256. n. 4. Milanens. dec. 12. n. 16. li. 2. Giurb. dec. 8. n. 22.] vbi dicit, quod †

250 tertius pōt opponere exceptionē aduersus exequutionem census Bullaris, & eius exceptiones, & oppositiones non cēsentur reiectæ per Pragmaticam super eadem Bulla, quod ante eum dixit Petr. de Greg. in repet. eiusdem Pragmaticæ, q. 10. n. 14. vbi Mastrill. in addit. in lit. D. Idem Intrigl. super eadem Bulla q. 61. n. 26. 27. 28. & 29. quod corroboratur ex eo, quod dicit prædictus Milanens. decis. 12. nu. 7. lib. 2. [& an tertius opponens de dominio, & possessione retardat exequutionem contra debitorem causatam. vid. Corsett. in q. 4. vers. 2. casus Ant. de Ballis lib. 5. q. 2. nu. 4. Giurb. dec. 61. n. 1. cum seq. & multos per

251 eum allegatos.] vbi † voluit, quod licet sit prohibitum dicere de nullitate aduersus tres sententias conformes, Clemen. 1. de re iudic.

252 attamē † tertius potest isto casu allegare nullitatem, glo. in d. Clemen. 1. super verbo, contra se, vbi Io. de Imol. col. 4. idem Imola in l. 1. ff. à quibus appel. non licet. Alex. in l. à Diuo Pio, §. si super rebus, nu. 25. ff. de re iudic. vbi dicit hanc esse magis communē opin.

* [Couar. pract. quæst. c. 15. n. 9. Vant. de nullit. tit. quis possit dicere de nullit. nu. 21. dec. Bononiens. Benint. 67. n. 11. Balb. cons. 122. num. 5. lib. 3. Seraph. dec. Rot. Roman. decis. 256. num. 3. Brun. cons. 75. nu. 23.] Ias. in l. si vnus, §. ante omnia, nu. 4. ff. de pact. & in l. certi condictio, §. quoniam, ff. si cert. pet. Bart. in l. 1. §. interdū, nu. 7. ff. à quib. appel. non licet.

253 Sic etiam † remota appellatione per statutū vel rescriptum, censetur remota quo ad principalē debitorem tantum, non autem quo ad tertium, cap. super eo, de offic. deleg. Imola, in d. l. fi. col. 10. ff. à quib. appel. nō licet. Cassan. super consuet. Burg. Rubr. 5. §. 3. in verbo, quand. in §. 3. nu. 19. & 20. Rebuff. in tracta. de lit. oblig. art. 1. glo. 10. nu. 11. & artic. 2. glo. 1. nu. 63. & artic. 3. gl. 2. n. 24. Menoc. in tract. de arbit. q. 9. n. 18. Asinius in pract. execut. §. 31. c. 35. Gabriel in suis cōcl. in tit. de execut. rei iudic. concl. 1. n. 19. & 20. Cumia super Ritu, c. 16. nu. 3. & seq. & cap. 17. n. 66. Milanens. dec. præd. nu. 8. Carpan. super statutis Mediol. c. 42. n. 210. lib. 1. [Anchar. q. 44. n. 4. lib. 2. Burg. de Laudim. inspect. 40. n. 152. p. 3.]

254 Septimò † sciendum est, quod si extaret tale statutum reijciens omnes exceptiones aduersus instrumentum, & vltra illud partes cōtrahentes facerēt pactum, quod idem importaret, prout est pactum, quod in isto Regno vocamus de non opponendo, tunc censentur reiectæ, & exclusæ omnes exceptiones etiā legitimæ, & iustæ, Bero. in cap. item cum quis, nu. 22. de restit. spol. Milanen. dec. 13. nu. 84.

255 lib. 2. vbi ponit rationem: quia † pactum aliquid operatur vltra statutum. Crot. cons. 315. nu. 7. lib. 3. & quia multoties occurreret mentionem facere de supradicto pacto de

256 non opponendo, ideo dico, † quod hoc pactum in Regno concipitur istis verbis, videlicet, vt non possit pars vna contra aliam se opponere, præuenire, excipere, se defendere, aliquid dicere, vel allegare, officium iudicis implorare, nec oppositiones & exceptiones etiam legitimas, promptuarias, & concretas facere, nisi prius soluat, & adimpleatur tenor, & forma huius contractus. *Sed circa*

257 prædictum pactum oritur difficultas, an scilicet valeat, dum tollit defensionem? & dico, quod sic: quia partes inter se de hoc conuenire possunt, & tanto magis, quia per illud de-

defensiones non tolluntur in totum, sed differuntur vsquequo per conuentum fuerit solutum, & adimpleta forma ipsius cõtractus. Alber. de Rosate, in l. sententia, §. casualiter, ff. ad leg. Aquil. Guid. Papa cons. 65. col. 5. in fi. Petrus à Petra, in tract. de potestate Princip. c. 26. nu. 31.

258 Octauò † sciri debet, quod licet ex forma statuti prædicti debitor non possit aliquid opponere, nihilominus tamẽ si creditor passus fuisset exceptiones opponi, & super eis probari, tunc debitor est audiendus, & exceptiones debent admitti, Alex. cons. 77. nu. 17. & 18. vol. 2. Natta cons. 289. nu. 12. lib. 2. Corneus cons. 2. nu. 4. & 5. lib. 2. Rimin. in l. certi condictio, §. quoniam, n. 4. ff. si cert. pet. Io. de Imol. in l. 2. n. 2. ff. à quib. appel. non lic. Crauett. cons. 491. n. 29. lib. 3. Bal. in l. vbi pactũ, C. de transact. & ibi Salic. n. 16. Marsil. in l. si quis ne quæstio, n. 10. ff. de quæst. Cepol. cautela 253. n. 1. Intrigl. sing. 249. lib. 1. vbi alios allegat. Raudens. cons. 16. nu. 17. lib. 1. Milanẽs. dec. 13. n. 112. & 113. lib. 2. [Mastril. dec. 157. n. 26. Surd. cõs. 327. n. 58. & seq.] vbi hãc

259 cõclusionẽm † limitat duobus modis. Primò, quando fuisset per partem contradictum, & tali contradictione non obstante, fuisset processum ad vlteriora, Riminald. in d. §. quoniam, num. 4.

260 Secundò † limitatur, quãdo articuli fuissent admissi, saluo iure impertinẽtiũ; ita Bart. cons. 13. in fine, in 1. parte secundi libri. Crauett. cons. 23. num. 4. lib. 1 Marsil. sing. 198. & sing. 365. Surd. cons. 327. n. 59. lib. 3. Neuiz.

261 cons. 78. n. 9. Nec † isto casu pars contra quã agitur, & reluctatur, tenetur à tali grauamine appellare, sed sufficit vt solum protestetur aduersus talem probationem, Bald. in l. certi condictio, §. quoniam, in fi. ff. si cert. pet. Feli. in c. cum contingat, col. 3. de offi. deleg. Surd. cons. 327. nu. 58. lib. 3. Et aduertendum est,

262 quod † quando statutum permittit, vt intra aliquod tempus reus contra quem fit executio, possit opponere suas exceptiones, vt est nostrum, c. 115. Ritus quod permittitur opponi infra quindenam, tunc reus infra idem tempus non solum debet ipsas exceptiones deducere, sed etiam deductas probare, Rom cons. 76. in fine, vbi Mandos. in addit. lit. D. Crauet. in tract. de antiq. tempor. p. 1. §. quæritur etiam, num. 7. & 8. carta mihi 120. Surdus cons. 327. num. 58. lib. 3.

263 Nonò † sciendum est, quod stante statuto, quod reus nullam possit opponere exceptionem, Iudex ex officio potest repellere reum opponentem aliquam exceptionem. Franc. Nicon. in repetit. c. quoniam contra falsam in glos. nu. 118. de probationib. Barbat. in l. 4. §. Cato, col. 4. in fine, ff. de verb. obli. Asin. de execut. § 3. nu. 163.

264 Decimò † sciendum est, quod si instrumentum est celebratum in loco vbi seruatur merum ius cõmune, & executio ipsius instrumẽti petitur in loco vbi viget statutum reijciẽs omnes, vel aliquas exceptiones aduersus instrumenta, tali casu debitor conuentus non arctatur isto statuto, sed potest opponere omnes, & quascumque exceptiones sibi de iure cõmuni competentes, eo non obstante. Bald. in l. 1. num. 5. C. ne filius pro patre. Coler. in tract. de process. execut. p. 1. cap. 3. num. 203. & 211. Menoch. cons. 746. nu. 3. lib. 8. Castr. in l. à Diuo Pio, §. sententiam, ff. de re iudic. Ias. in l. cunctos populos, n. 59. C. de sum. Tri. & fid. Cathol. Rolãd. cons. 48. n. 7. lib. 3. Asin. in tract. de exequu. §. 1. c. 77. n. 3.

265 Vndecimò † sciri debet, quod licet actionibus omnibus aliquo temporis spatio præscribatur, attamen exceptionibus nunquam præscribitur, quia non est in facultate rei excipere quando velit, l. licet, C. de except. l. pure, §. fin. ff. de doli except. Bart. in l. 2. ff. de except. Glos. & Bald. in l. sicut, C. de præscript. triginta annorum. Abb. in c. fi. de rescriptis, Natt. consil. 340. num. 12. lib. 2. Ioseph. Ludouic. concl. 14. ampliat. 7. Roffred. in quæst. Sabbatin. q. 32. n. 12. vbi dicit, quod exceptiones sunt perpetuę. Vasquez in trac. de success. creat. lib. 1. §. 9. n. 22. [Io. Pet. Ferar. in pract. Papiens. in forma libelli actio. real. vers. sic præscriptionis. n. 25.]

266 Sed hoc † limitatur, quoties esset in facultate rei exceptionibus vti, quia potuit eas proponere per modum agendi in iudicio, quia tunc sunt temporales, & possunt præscribi, l. Papinianus, §. si filius, ff. de inoffic. testam. l. si quis libertati, in fine, ff. de petit. hæred. Emanuel à Costa in repetit. l. si ex cautione, in vers. seu non numeratæ pecuniæ, nu. 2. C. de nõ numer. pec. cart. mihi 228.

Quæ-

Quæro modo pro cõplemento istius Præludij, an prædictum † Statutum reijciens omnes exceptiones, sit validum? & dico, quod est validum, & tenet, ita dicit Franc. Marc. dec. 271. nu. 1. Asin. in Practica exequut. §. 31. c. 20. n. 1. Crauett. consf. 201. n. 38. Rolãd. consf. 29. lib. 1. vbi latissimè examinat istam quæstionem. [Io. Aloys. de Septim. super bulla num. 86.] Quæro secundò, † an clerici agentes vel conuenti, ligentur dispositione istius statuti? & dico, quod sic. Ant. de Canar. in tract. de exequut. instrum. q. 22. quod corroboratur ex his, quæ dixi supra, n. 84. & multis sequentibus, vsque ad 96. inclusiuè.

67 68

69 Quæro tertiò, † an stante statuto, quod nulla possit opponi exceptio contra instrumentum, & creditor non petit exequutionem ipsius instrumenti, sed agit ordinariè oblato libello, an isto casu possit opponi aliqua exceptio competens de iure ciuili? & dico, quod sic. Imola in l. fi. nu. 4. ff. à quibus appel. non licet. Intrig. cõs. 27. n. 3. [Valasc. consult. 88. n. 8. Valēz. cõs. 49. n. 15.] nec isto casu actor,

70 † qui incępit agere ordinariè oblato libello, potest trãsire ad iudicium extraordinarium, hoc est exequutiuum, etiam si à principio habuerit facultatem agendi ordinariè, & exequutiuè; dixi supra nu. 64. & est glossa in l. proinde, §. notandum, in glossa fin. in fi. ff. ad leg. Aquil. Roman. consf. 133. nu. 1. vbi Mandos. in addit. in lit. C. Maranta consf. 95. nu. 8. inter consil. ciuil. Gramm. & consf. 39. nu. 25. vers. decimo quia, in libro cõsilior. ipsius Marantæ. Borgnin. dec. 20. nu. 22. lib. 1.

Et quia reus in excipiendo dicitur actor, [Surd. consf. 248. n. 3. Gratian. discept. c. 402. n. 11. Farin. dec. 222. n. 1. post lib. 2. consil. crimin. Torniol. consil. 101. num. 14. Cumia super Ritu capit. 40. num. 80.] † ideo dico, quod ipse tenetur suas exceptiones probare, ex quo sunt fundamentum suæ intentionis, l. 1. & 2. ff. de except. l. in exceptionibus, ff. de probation. Bertrand. consf. 189. num. 3. volum. 5. Mascard. in tract. de probat. conclus. 285. num. 1. Corn. consf. 223. vol. 2. Roland. consf. 13. n. 65. vol. 3. [Fului. Patian. de probat. cap. 68. num. 47. lib. 1. & cap. 12. nu. 35. lib. 2. Roland. consf. 100. num. 25. lib. 2. Surd. d. cõs. n. 3. Paris. cõs. 45. n. 2. lib. 1. Amat. cõs. 27. n. 5. Paris. cõs. 10. n. 17. lib. 2. Pappo. consf. 131. nu. 29. Grat. consf. 5. n. 80. lib. 2.] Surd. in tract. de alim. tit. 7. q. 1. num. 22. Garger.

71

272 patrocin. 100. nu. 3. lib. 2. quas † exceptiones ita plenè probare debet, vt necessariè cõcludant intentionẽ probantis, Paul. de Cast. consf. 261. nu. 5. vol. 1. Peregr. consf. 93. nu. 20. lib. 1. Vrani. consf. 18. n. 49. lib. 1. Mascar. vbi sup. nu. 2. [Torniola consf. 50. nu. 9. & dicto

273 cõs. 101. n. 15.] Et debẽt † sic probari in sua specie, & forma, vt concludant effectum exceptionis aliàs si non probarentur clarè & specificè, non releuarent excipientem, Cornaz. in Rota Lucana dec. 76. n. 9. Honded. consil. 76. nu. 22. lib. 2. [Dec. consf. 534. nu. 9. Crauett. consf. 201. n. 29. & consf. 218. num. 7. Tor-

274 niol. d. consf. 101. nu. 16.] & hanc † conclusionem limitabis, quãdo reus opponeret exceptionem, quæ nihil ponit in esse, vt est exceptio non numeratæ pecuniæ infra biennium, vel alia quæuis negatiua, quia tunc excipiens ex parte sua nihil tenetur probare, sed sufficit simplex negatio, Bart. in l. 2. ff. de probationib. Mascard. in tract. de probationib. q. 17. per totam. Bartolin. in tractatu de subreptione rescriptorum, q. 13. art. 1.

SVMMARIVM.

1 *Statutum reijciens omnes exceptiones, non reijcit illam, quæ prouenit ex defectu potestatis statuentis, & n. 3.*

2 *Vniuersitates Regni Siciliæ non habent iurisdictionem statuendi.*

4 *Principes, & populi carentes iurisdictione, non possunt facere statuta contra ius commune.*

5 *Inferior non potest tollere legem superioris.*

6 *Inferior non solum non potest tollere legem superioris, verum etiam neque illam modificare.*

7 *Statuta condere contra dispositionem iuris communis, est supremæ iurisdictionis.*

8 *Princeps inferiores non possunt facere statuta correctoria iuris communis etiam si habeãt, & exerceant merum & mixtum imperium.*

9 *Facultas condendi statuta nunquam censetur concessa, nisi specialiter hoc sit concessum.*

10 *Facultas condendi statuta, si est concessa, sit lata interpretatio contra concedentem.*

11 *Principes inferiores habentes merum & mixtum imperium possunt facere statuta præter ius commune.*

12 *Principes, vel vniuersitates habentes iurisdictionem limitatam in ciuilibus, vel criminalibus, possunt facere statuta circa eam.*

F *Prin-*

13 *Principes inferiores possunt facere statuta circa administrationem rerum suarum.*

14 *Principes non recognoscentes superiorem possũt facere quacumque statuta, dummodo sint honesta, & secundum bonos mores.*

15 *Rex Hispaniarum, & utriusque Siciliæ non recognoscit superiorem, & vocatur Rex potentissimus, & quæ regna habeat sub se, n.18.*

16 *Reges Hispaniarum vocantur Catholici.*

17 *Reges Hispaniarum quibus præfulgeant dignitatibus.*

19 *America provincia dicitur quarta pars totius Orbis.*

20 *Principes non recognoscentes superiorem, dicuntur esse Imperatori similes.*

21 *Dispositio qualibet, loquens de Imperatore, verificatur in Principibus non recognoscentibus superiorem: ideo sicut status assertioni Imperatoris, ita & huiusmodi principum, & num.22.*

23 *Crimen læsæ maiestatis ita committitur per offensionem Principis non recognoscentis superiorem, sicut per offensionem Imperatoris.*

24 *Principes non recognoscentes superiorem habẽt iura fisci prout Imp.*

25 *Lex Bene à Zenone, & l.omnes, habent locum in emente à fisco Principis non recognoscentis superiorem.*

26 *Principes non recognoscentes superiorem tantum possunt in suo Statu quãtum Imperator in suo Imperio.*

27 *Principes omnes sunt subiecti sanctæ Sedi Apostolicæ circa spiritualia.*

28 *Præscribere nemo potest adversus superioritatẽ Summi Pontificis.*

29 *Respublicæ non recognoscentes superiorem gaudent omnibus privilegijs, quibus fruuntur Principes supremi.*

30 *Dux Sabaudiæ, Mediolani, Mantuæ, & Parmæ non recognoscunt superiorem, & isti tales dicuntur propriè Principes, & Duces, & num.31.*

32 *Principes recognoscentes superiorem non dicuntur propriè Principes, vel Duces, sed abusiuè & nomine tantum, & n.33.*

34 *Statuta facta per Principes, & Civitates recognoscentes superiorẽ valent, & tenent si sunt cõfirmata à Principe supremo, quia tũc sustinentur tanquã facta à Principe cõfirmante, & num.35.*

36 *Confirmans actum nullum, videtur de novo facere.*

37 *Statuta confirmata denominantur à confirmante, & non à statuente.*

38 *Princeps superior confirmans statuta facta per inferiorem censetur confirmasse solum iusta.*

39 *Princeps confirmans statuta non censetur confirmare ea, quæ corrigerent alia statuta facta ab ipsomet confirmante.*

40 *Papa confirmans omnia statuta, non videtur confirmare ea quæ tendunt contra libertatẽ Ecclesiasticam, & ibi quod Papa Alexander V. confirmavit Statuta Urbis Panormi. Et de urbe Panormi à quibus laudetur remissiuè, & nu.41.*

42 *Papa confirmans statuta, non videtur confirmare ea, per quæ tolluntur sollemnitates requisitæ in alienatione rerum Ecclesiæ.*

43 *Prorex in Regno Siciliæ repræsentat personã Regis, & dicitur esse corpus illius, & potest facere ea omnia, quæ potest ipse Rex, & n.44. & potitur ijsdem privilegijs, quibus ipse Rex, n. 45. & potest exercere liberalitatem, & donare, num. 46.*

47 *Prorex potest assensum præstare in alienationibus feudorum.*

48 *Prorex in Regno potest facere Banna, Pragmaticas, & Statuta ad suum libitum.*

49 *Prorex quibus privilegijs potiatur.*

50 *Prorex dicitur habere iurisdictionẽ ordinariã, & non delegatam.*

51 *Principes habentes potestatem statuẽdi, possunt suam potestatem alteri delegare.*

52 *Statuta faciens sine potestate, committit crimen læsæ maiestatis.*

EXCEPTIO PRIMA.

Quæ provenit ex defectu potestatis statuentis.

PRIMA † itaque exceptio (insequendo ordinem quo sunt positæ à Decio loco inferius citãdo) est illa quæ provenit ex defectu potestatis statuentis, ut si esset Princeps inferior, & nõ supremus qui statueret, ut nulla exceptio possit opponi adversus publica instrumenta; vel Universitas nõ habens iurisdictionem, prout sunt omnes Universitates Civitatũ & Terrarũ huius Regni,

cum

2 cum omnis iurisdictio super omnibus Ciuitatibus, Castris & Terris, sint Regis inuictissimi, aut illorum qui eã habent à Rege. Isern. super procem. Constit. Regni, vbi etiam Affl. in 3. q. nu. 2. Bar. in l. 1. n. 3. ff. de damno infecto, & in l. omnes populi, n. 3. ff. de iustit. & iure, & in l. si quod, in fine, vers. quidam sunt populi, C. de leg. lib. 10. Innoc. in c. cum ad sedem, de rest. spol. Boccat. super Constit. Aegidian. gl. 6. n. 42. qui loquitur in Vniuersitatibus Dominij Ecclesiastici, quia tale statutum esset nullum. [quod non habentes iurisdictionem, non possunt condere statuta. Cephal. cons. 38. n. 1. Roman. cons. 218. nu. 2. Mars. in tracta. de bannit. in verbo Ciuitate, n. 62. Berous cons. 28. num. 3. lib. 3.] & ista

3 † exceptio posset opponi. Dec. in c. ex parte, il secondo, nu. 38. de offic. deleg. Socin. iun. cons. 30. num. 11. vol. 1. & cons. 141. num. 8. vol. 3. [& an possit opponi exceptio vsurarũ cum sit prohibita de iure diuino, Aldou. cõs.

4 97. n. 9.] cum nec † principes, neque populi carentes iurisdictione, possint facere talia statuta, Bart. in l. omnes populi, nu. 8. & ibi Ias. nu. 6. ff. de iust. & iure. Rom. cons. 218. nu. 2. & ibi Mandos. in addit. lit. D. Natta cons. 12. nu. 1. lib. 1. Nepita, super consuetud. Cathanæ, in procemio, n. 76. Surd. cons. 161. num. 6. vbi alios allegat. [Alex. cõs. 123. n. 6. vers. certum est lib. 4. Tusch. in lit. S. concl. 429. n. 2. Gratia. discept. c. 245. n. 44. cum seq. & qui possunt condere statuta tradit Carpan. in statut. Mediolanens. in præludijs nume. 41. & 43.] Et ratio istius conclusionis est: quia tale Statutum dans exequutionem paratam instrumentis, & disponens ne contra ea possit opponi aliqua exceptio, est correctorium iuris communis, & illi contrarium, vt dixi supra in præludio, nume. 211. & ideo inferiores non possunt facere talia statu-

5 ta, † cum inferior non possit tollere legem superioris, c. cum inferior, de minorit. & obedient. cap. fi. vbi Io. Andr. & ceteri Scribentes, de offic. Archipresby. l. formam, C. de offic. præfect. prætor. cap. inferior, 21. dist. Dec. in l. 1. ff. quod quisque iur. Ias. in l. omnes populi, in 4. q. primæ quæst. princip. de iust. & iure. Affl. super constit. Regni in præluд. q. 2. nu. 10. Rom. cons. 118. nu. 41. Alex. cons. 106 nu. 3. lib. 2. Bimi. cons. 14. n. 1. lib. 1. Soc. sen. cons. 272. num. 5. lib. 2. Boccat. super constit. Aegidiana, glo. 6. num. 52. Guid. Papa cons.

6 38. nu. 9. † Immò inferior non solum non potest in totum tollere legem superioris, verum etiam nec illam corrigere, mutare, modificare, vel ei aliquid addere, c. 2. in Clement. de elect. Specul. in tit. de dispens. §. 5. nu. 24. lib. 1. Feder. de Senis cons. 17. n. 4. [Carpan. in statut. Mediolan. in præluд. n. 92.] Alia po-

7 test esse ratio: quia † facere statuta cõtra ius commune, est supremæ iurisdictionis, Innoc. & alij, in c. cum accessissent, de constit. Bar. in d. l. omnes populi, nu. 8. de iust. & iur. Alex. cons. 123. nu. 3. lib. 4. Soc. iun. cons. 30. nu. 11 lib. 1. & cons. 141. nu. 8. lib. 3. Bald. in l. fi. nu. 1. C. de iurisd. omn. iud. vbi etiam Salyc. n. 2. Mars. in tract. de bannitis in verbo Ciuitate, n. 62. Dec. cons. 49. nu. 2. & cons. 587. num. 7. Restaur. in tract. de Imperat. q. 110. vers. primo ergo. Marant. in pract. p. 6. actu 9. nu. 71. Surd. cons. 257. nu. 12. lib. 2. [Mars. in tracta. de bannit. in verbo ciuitate n. 62. Berous cons. 28. nu. 3. lib. 3. Io. de Amicis cons. 110. n. 8. Carpan. in statut. Mediol. in præluд. nu.

8 16.] & hæc omnia procedunt † etiam si tales Principes haberent & exercerent merum & mixtum Imperium, quia nec etiam possent facere statuta correctoria iuris cõmunis, Bal. in l. omnes populi, vbi Ias. in 1. & 2. Lectura, nu. 25. ff. de iust. & iur. idẽ Bald. in l. nec quicquã, §. fin. ff. de offic. procons. Affl. in præluд. constit. Regni, in 6. quęst. Rolan. cons. 4. n. 30 lib. 3. Nepit. super consuet. præd. in proęmio num. 78. Surd. cons. 152. num. 40. lib. 2. Bimi. cons. 14. n. 1. lib. 1. [Tusch. in lit. S. cõcl. 429

9 n. 28.] & † hæc facultas condendi statuta, nunquam censetur concessa, nisi specialiter hoc sit prouisum in ipsa concessione, §. 2. in proęm. Instit. tradunt communiter * DD. in l. 1. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdict.

10 Sfort. Oddo cons. 13. nu. 3. lib. 1. sed si † esset concessa, tunc fieret latissima interpretatio contra concedentem. Abb. cons. 104. nu. 3. & 4. lib. 2. Iac. de S. Georgio in l. vnica, in prin. num. 3. ff. si quis ius dicenti non obtemp. vbi etiam Socin. nu. 26. & Curt. num. 33. Bolognet. in d. l. omnes populi, nu. 47. ff. de iust. & iur. Puteus cons. vlt. nu. 105. post cons. Sfort.

11 Oddo, secus, † si talia statuta essent præter ius commune, quia ea facere potest habens

merum & mixtum imperium, Bart. in d.l. omnes populi, num.8. ff. de iust. & iur. Roland. d.cons.4.nu.31.lib.3. Affl.in prælud.constit. Regni, q.6.nu.8. Graffis, in suis comm.opin. lib.1. quæst.4. c.3. Intrigl. in tract.de feud. cent.2.art.8. nu.21. Euerard.Bronchorst, in conciliat. cent.1. assert.5. in fi. Zasius in l.de quibus, nu.15. & 16. ff. de leg. Boccat. super constit.Aegid.glo.6. nu.43. Bero.in c.quæ in ecclesiarũ, de cõstit. vbi testatur de cõ. opi. [Tusch. in d.lit.S. concl.428. num.28.] & si

12 † Vniuersitas vel Princeps haberet iurisdictionem limitatam; hoc est in ciuilibus tantum, vel in criminalibus tantum, tunc in illis in quibus habet iurisdictionem, potest condere statuta, præter ius commune, sine auctoritate superioris, etiam si nõ haberet merum & mixtum imperium, Bart. in d.l.omnes populi, num.5. ff.de iust.& iure, vbi etiam Bald. & alij Scribentes. Boccat. super constit. Aegidiana, glo.6.n.49. sed

13 † si statuta concernerent administrationem rerum suarum, tunc quælibet vniuersitas, vel quilibet Princeps ea facere posset. Affl. in prælud. præd. q.3.nu.1. Bart. in d.l.oẽs populi, q.1. in princ. Bero.in c. quę in Ecclesiarũ, n.56.& 57.de const.Rol. cons.99.num.14.lib.2.Boccat. super constit. Aegidiana, glo.6.nu.43. Viu.in suis commu. opin. in opinione 324. Villalobos etiam in commu.opin.lit.P.nu.81.Nepit.in d.proęm. consuet.Cathan.nu.77.Franc. dec.2. nu.30. [Virgin Boccat.in constit.March.glo.6.nu. 48. cum seq.Carpan.in statut. Mediolan. in

14 prælud.nu.18.] Principes † verò qui superiorem non recognoscunt, possunt quæcunque statuta facere, dummodo sint honesta, & secundum bonos mores. Socin.sen. cons.272. nu.8.lib.2.Mars.in tract.de bannit.in verbo, Ciuitate, n.60.& 61.Bero.in d.c. quæ in Ecclesiarum, num.49.de constit.Mandell.cons. 161.n.92.& 93.vbi Vinc.Annibal.in addit. Boccat.super constit.Aegidiana, glo.6.n.52 Peregrin. in tract.de iure fisci, lib.1.tit.2.nu. 81. vbi alios recenset, [Fontanell. de pact. nuptial.claus.4.glo.5.nu.22. Tusch.in lit.S. concl.429.nu.15.sic etiam Ciuitates non recognoscentes superiorem. Imola in c. quæ in ecclesiarum, n.24.de constit. Mastrill. in tractat.de magistratibus lib.1. cap.7.num.11.] & ideo talia statuta potest facere inuictissi-

15 mus noster Philippus II. † Rex Hispaniarum, & vtriusque Siciliæ, qui neminem in superiorem recognoscit, & vocatur Rex potentissimus, vt dixerunt Pet. Belluga in Speculo Principum, in tit.de forma & ordine standi, nu.3. Michael ab Auguir. in Apologia de succ. Regni Lusitaniæ seu Portugalliæ, p. 2. n.272. Tessaur.in proęm. dec. nu.14. in fine. Alfons. Aluarez in Specul.Pontific.c.63.fol. 310.& seq. Afflict.in proęm. Constit. Regni, quæst.1.n.6. Borel.super pragmat. Odia litiũ §.3.glo.1.nu.47. Nepita, super consuet. Cathanæ, in proęmio, n.81.& 84. Io. de Amic. cons.22.nu.10. Intrigl. cons.5. nu.16. lib.1. [Corsett.de potest.regis par.5.n.66. Pet.de Greg.de concess.feud.p.1.q.4.n.10.Mastril. de magistrat.lib.1.c.4.nu.14.cum seq.& lib. 6.cap.12.n.5.] qui omnes alios allegant cõ-

16 cordantes, & † à sancta Sede Apostolica sunt insigniti nomine Catholicorum, propter maximam summamque obedientiam, quã semper erga eam gesserunt, vt ex varijs historijs & antiquis, & modernis colligi põt, & ex nostratibus dixit Anastas. Germon. in tract. de Sacrorum immunit.lib.3. in proęmio, nu.8.

17 Qui † quidem Philippus quanta præfulgeat dignitate, quantave excellentia & nobilitate facillimè colligi & probari potest ex ijs quę latissimè scribit Lancellot.Corad.in Tẽplo omn.iudic.in lib.1.c.2. §.3. de magnitu-

18 dine Regum, nu.14. & seq. & † habet sub se infrascripta, & multa alia Regna, scilicet Hispaniarum, quæ diuidũtur in quindecim Regna, hoc est, Castellæ, Aragonum, Legionis, Nauarræ, Granatæ, Toleti, Valẽtiæ, Galitiæ, Cordubæ, Hispalis, Murtiæ, Gienni, Algarbiæ, Gibilterræ, & Lusitaniæ. Item est Rex vtriusque Siciliæ, scilicet istius Insulæ, & Regni Neapolis, Hierusalem, Hungariæ, Croatiæ, Sardineæ, Corsicæ, Maioricarum, Orani, Insularum Canariæ, & Insularum Indiarum, est etiam Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Mediolani, Lotaringiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, Geldriæ, Atenarũ, & Neupatriæ Marchio Oristagni, & Gotiani, Comes Barcenonis, Ruscinonis, Cerrataniæ, Burgundiæ, Flandriæ, Artesiæ, Hollandiæ, Zelãdiæ, Namurci, & Tirolis, Dominus

19 Frisiæ & Americæ † quæ quidẽ America dicitur esse quarta pars totius mundi, secundũ Iose-

Iosephum Rosatium Florentinũ,in sua Geographia totius Mundi, & suarum partium in quarta parte. Thom. Garzon. in sua nunquã satis laudata Platea vniuersali, discursu 37. circa finem. Ioan. de Anania,in Fabrica Mũdi,in quarto tractatu,per totũ,& tales † Principes non recognoscentes superiorem, vt est noster Rex Siciliæ, dicuntur esse Imperatori similes,Oldrad.cons.231. Bal.in l.pen. C.de donat. inter virum & vxorem, & in l. exemplo,in fine, de probat. DD. omnes in Rubr. de constit. Princip. Ant. Corset. in tract. de Imperatore,par.4. Paul.de Cast. cons.34. in princ.lib.2. Ant.de Canar.in tractat.de insinuat.p.2.nu.2. Suarez Alleg.6.n.14. Ias.in l. ex hoc iure,nu.19.ff.de iust.& iure. Affl.dec. 120.n.6.& in vsibus feud.tit. quæ sint regal. in princ.nu.14.& 49. Cagnol.in l.si quis maior,n.165.C.de transact. [Carpan.in statut. Mediol.in diplomat. num.8. Tusch. in lit.P. concl.666.nu.6. Intrigl.de feud. cent.1.q.8. n.134. frater meus Carol. Grass.in tract. de effect.cleric. effect.2. n.47.] & ideo dispositio † quælibet quæ loquitur de Imperatore, habet locum in istis Principibus non recognoscentibus superiorem. Abb.& ceteri omnes, in c.cum Bertoldus, de re iudic. Bald. in l.exemplo,C.de probat.DD. omnes,in l.quisquis,C.ad leg. Iul.maiest.Soc.sen.cons.275. nu.5. lib.2. Paris.cons.69.n.1.& 3.lib.1.Cagnol. & cæteri Scribentes in dicta Rubr. de constit.Princip.Corneus cons.199.n.4. vol. 2.Lancelot.Corad.in Templo.omn.iud. lib. 1.c.1.tit.de Imperat.§.4.Rubr. assertioni solæ Imperatoris statur, nu.6. [Mars. in tract. de bannit.in verbo Ciuitate,n.58. Gigas in tract.de crimin.lęsę maiest. lib.3.rubr.de rebell. q.7. ad fin. Osasc. dec. 155. n. 1. Bursat. cons.138.n.4.Natt.cons.631.nu.13.Mastril. de magist.cap.16.n.3.lib.1.] vbi dicit,quod gesta per tales Principes,habent eadem priuilegia quæ habent facta per Imperatores,& † sicut statur solæ assertioni Imperatoris aliquid asserentis, ita etiã statur assertioni istorum Principum. Corneus loco cit.& cõs.239 num.36.lib.2.Dec.cons.544.nu.1. & quemadmodum † crimen lęsę maiestatis committitur per offensionem Imperatoris,ita etiam committitur per offensionem Regum & Principum non recognoscentiũ superiorem, Bar. in Extrauaganti, qui sint rebelles, in verbo, rebellãdo. Lucas de Penna in l.1.in verbo,Regia,C.de conduct.& procur. lib.11. Archid. in c.Felicis,in verbo,lęsę maiestatis, de pœnis, in 6. Gigas in tract. de crim. lęsę maiest. sub Rub.de crim.lęsę maiest. humanæ, quid sit,quæst.29. Menoch.cons.302.nu.32.lib.4 [Grammat.dec.6. nu.18. vers. aut dominus Cepoll.cons.17.nu.10. cum seq. Barbat.cõs. 70.nu.29.lib.4. Farin.de crim.lęsę maiest.q. 112. inspect.5. num. 182.cum sequen.] Item † isti Principes habent iura fisci,prout habet Imperator,Bart.in l.quo minus,n.3. ff.de flumin. Bald.& Alber.in l.1.C.de his quibus vt indign.Alex.cons.31.nu.1.& cons.111.nu.4. & 5.lib.4.Ruin.cons.111.num.13.lib.5.Roland.cons.29. in princ.lib.3.Abb.in c.per venerabilem, num. 10. qui filij sint legitimi. Peregri.in tract.de iure fisci,lib.1.tit.2.n.44. [quod ipsi tantum possunt imponi collectas subditis Intrigl.de feud.cẽt.2.art.82.n.152.] Et † ideo sicut mens à fisco Imperatoris vel Augustæ est tutus, ita vt non possit molestari per text.in l.omnes,& in l.bene à Zenone,C. de quadrien. præscript. ita emens à fisco dictorum Regum & Principum, Bal.cons.363. lib.1.& cons.359.lib.3. Rom. cons.310. nu. 5.& cons.59.nu.7.Abb.in c.2.de rebus Ecclesiæ non alienand. Fely.in c. quæ in Ecclesiarum,n.53. de constit. Socin.iun.cons.65. nu. 6.lib.3. Surd.dec.1. in princ. Crauetta cons. 263. vbi testatur de commu. * opi.Boer.dec. 8.nu.4. Ruin. cons.31.nu.18. lib.5. Roland. cons.100.nu.48. lib.4. Muta super consuet. Vrbis Panorm.c.66.nu.28.[Bellon. cõs.51. nu.1. Curt.iun.cons.185. num.6.Bossi.in tit. de Princip.& priuilegijs eius,nu.86. Peregr. in tract.de iure fisc.tit.4.nu.16. cum seq. lib. 6.Rimin.iun.cons.45. nu.62. Honded. cons. 38.nu.42.lib.2. Roderic.Suarez alleg.11.n. 1.Sforza Oddo cons.99. nu.1. cum seq. dec. Marchiæ Amati 17.nu.1. Philip.Paschal. de vir. patriæ potestat. par.1. cap.3. num. 51.] Et ratio supradictorum est: quia huiusmodi † Principes tantũ possunt in suo statu & Regno,quantũ Imperator in suo Imperio,Bart. in l.infamem,nu.13. ff. de publ. iudic. Isern. in c.1.circa medium,tit. de vasall. decrepitæ ætat.vbi etiam Affli.in 2.quæst. Sebast. Sapia,in repet.l.Imperium, nu.34. ff. de iurisd. omn.

omn.iud.Alex.conf.11. num.9. lib.7. Decia. conf.41. in princ.lib.2.Peregr. in tract. de fisci,lib.1.tit.2.num.45. Io.Andr. in addit.ad Spec.tit.de instru.edit.§.porro, vers.hęc præscriptio,Ang.conf.217.col.2.Rim.iun.conf. 68.nu.18.& conf.25.nu.49.& conf.57.n.17. lib.1. [Sforz. Oddo conf.38. nu.34. Surd. conf.210. nu.22.Menoch.conf.1.nu.159.d. conf.51. n.3.] Aduertendum tamen est,qđ licet hodie multi Principes Christiani non recognoscant alium in superiorem, † intelliguntur quo ad temporalia,nō autem quo ad spiritualia, quia in eis omnes sunt subiecti Sanctæ Sedi Apostolicæ, & Summo Pontifici,qui eiusdem Sedis legitimus & verus successor est,aliàs essent Acephali,quod nec Natura, nec Ius patitur,c.nulla,93.dist. Abb.& Felin. in c.Pastoralis,de re iud.Paul.de Leazar. & Cardin.in Clement. præsente, quæst. 7.de censibus.Peregr.d.tit.2.n.32. [Sfort. de restit.in integrum q.92.n.40.& 42. Alba. de potest.Papæ p.2. nu.12. 23.& 122.Idem Author de effect.cleric. effect.9. num.152.] vbi etiam dicit,quod aduersus† superioritatem Summi Pontificis nullus vnquam præscribere potest; ad quod allegat Abb.in cap. ad audientiā,col.fi. de præscrip. Bal.in tract. de pręscr.par.5.partis princ. num.2. Firmi.in tract. de Gabel.par.1.n.42. Restaur. in tract. de Imper.q.54.nu.6. Quæ † omnia supradicta de Principibus non recognoscentibus superiorem, procedunt,& locum habent etiam in rebus publicis & alijs Ciuitatibus non recognoscentibus superiorem, vt est inclyta Respublica Venetorum, Serenissima Ianuensium, & Fortissima Lucensium in Italia, de quibus locuti fuere, Bal.in l.decernimus, C. de sacrosanct.Eccles. Cyn.in l.vlt. C. de pet. hæred.& in l. vlt. C. de donatio. inter virum & vxor. Ripa in rubr. de constit.n.8. Restaur. in d.q.54. nu.9.& seq.Ias.in l.ex hoc iure, n. 26. ff.de iust.& iure. Bart.in l.hostes, nu.13. ff.de captiu.& postlim.reuers.Zanch.l. hæredes mei,§.cum ita,nu.1145.& seq.ff.ad Trebell. Peregr.in d.tract. de iure fisci, lib.1.tit. 2.num.44.& 69.Isern. super feud.ti. quæ sint regalia.Curt. iun.in tract. de feud.q.5. & cōsil.65. Affl.in proęm. constit. Regni,q.6.nu. 6.Rom.conf.456.n.1. vbi Mandos.in addit. qui allegat alios DD. Brunor.à Sole,in com pen.resol.proposit.iuris,in verbo,Ciuitas nō recognoscens superiorem,vbi etiam alios affert Boccat.super constit.Aegid.glo.6.n.48. [Bald.conf.243.lib.5. & in l. 1.nu.22. C. de hæredit. vel actio.vendit. Alex.conf.2.nu.9. lib.1. Dec.conf.357.n.1.Gail.obseru.57.nu. 7.Mastrill.de magistrat.lib.1.cap.7.n.2.Roland.conf.29.n.3.lib.1.] Et quod † Serenissimi Duces Sabaudiæ, Mediolani, Mantuæ & Parmæ, possint omnia supradicta facere, prout Imperator,& non recognoscunt superiorem, dixerunt Soc.sen.conf.4. vol.3. Cefal. conf.608.nu.29.lib.5.Paris.conf.1.n.39 & n.25.lib.1.Calcan.conf.2.Purpur.in Rubr.de iurisd.om.iud.n.20.Tessaur.in proęm. dec.Pedemon.nu.13.& n.14.Paul.de Castr. conf.225.Ang.conf.193.Dec.conf.403.n.7. Curt.iun.conf.1.n.29.& conf.60. n.9.& cōs. 61.n.9.Soc.iun.conf.126.n.1.lib.3.Roland. conf.1.nu.49.lib.3.Menoch.conf.302.n.21. vbi loquitur de Marchione Sonzini.Zuccar. in Rub.C.qui admitti, nu.27.& 28. Freccia in trac.de subfeud.tit.quis dicatur Marchio, nu.2. circa medium.Rimin.iun.conf.13. nu. 72. lib.1. vbi loquitur de Duce Mantuæ. [Menoch.conf.2. n.104. Mastrill. de magistrat.lib.1. c.6.n.2.] & † isti tales dicuntur propriè Principes & Duces. DD. omnes, in cap.1.quis dicatur Dux, Cassanę. in proęm. consuet.Burg.in verbo, Duc. n.25.Iacobin. in sua inuestitura feudali, in princ. in versic. Princeps,† non autem illi,qui à Papa,vel ab Imperatore,vel à Rege Principatum vel Ducatum tenent in feudum, vt sunt communiter Principes & Duces istius Regni Siciliæ, ita not.in l. sacrilegij, C. de diuers. rescript. Roder.Suarez in repet.l.quoniam in prioribus,in 11.limit.in 1.dub. [Cumia de feud. in prælud. n.196.] Freccia in tract.de subfeud.lib.2.in tit.quis dicatur Princeps,nu.5. cart.mihi 140.Paris de Puteo, in tract. de re integr.feud. q.2. qui dicit, quod † huiusmodi Principes, Duces & Comites, sunt nomine tantum Duces, & non re, quia recognoscunt superiorem, l.1. §. omnia, C.de veter. iure enuclean.c.si Apostolicæ, de præbend. in 6.Bar.in tract.de iure protomis.§.10. nu.1. quidquid in contrarium tenuerit. Minad. in Repet.constit.Regni,in verbo,Comitum, & Baronū. [Frecc.de subfeud.lib.2.tit.quis dicatur

catur Princeps, p.7.n.5.f.140.] Et vt redeamus ad materiã quam aggressi sumus, dico, 34 quod † Statuta facta per Ciuitates, & Principes recognoscentes superiorẽ, valent & tenent, si Princeps ipse quem in speriorem recognoscunt ea confirmasset, Bart. in l. omnes populi, num.4. de iust. & iure. Bald. in l. humanum, nu.1. C. de legib. & in l. fin. nu.4. C. de iurisd. omn. iud. & in l. priuatorum, nu.1. vbi etiam Cin. cod. tit. & in d. l. omnes populi, nume.4.5.6. & seq. Affl. in proem. const. Regni, q.6. nu.3. Euerard. cons.71. nu.1. Paris. cons. 99. nu.24. lib.1. Mynsing. cons.10. n.86. Coler. in tract. de process. exequut. p.1. cap.3. n.12. Boccat. super constit. Picenis, gl.6. nu.42. Bronchorst, in conciliation. cent.1. assertione 5. Puteus, cons. vlt. n.20.21.22. & 23. post consilia Sfortiæ Odd. Nepit. in prælud. consuet. Cathaniens. nu.79. Scacc. in tract. de iudic. p.1. cap.62. n.14. [& vniuersitas potest 35 statuere circa eaque concernunt administrationem bonorum suorum, ita Ripa respons. 93. n.1. fol. 154. & debent confirmari, Carpan. in statut. Mediolan. in prælud. n.26. Marsil. in trac. de bannit. in verbo ciuitate, n.61.] 35 quia tunc † Statutum sustinetur tanquam factum à Principe confirmante, cum eo casu videatur ipse Princeps statuere. Bart. in l. more, nu.5. ff. de iurisd. omn. iudic. Angel. in l. adoptio, ff. de adoption. glos. & Bal. in §. fi. Instit. de tutel. Ias. in d. l. more, nu.30. & Curt. iun. nu.24. Affl. d. q.3. n.6. Surd. cons.63. nu.27. 36 lib.1. & ratio est in promptu, quia qui † confirmat actum nullum (prout essent talia Statuta) videtur de nouo concedere & donare, l. lege obuenire, ff. de verborum signif. Scribentes omnes in d. l. more, Franc. decis. Neapol. 185. nu.5. Affl. in d. prælud. constit. Regni, q.3. n.4. Bald. in l. si donatio, C. de donatio. Affl. in tract. de exequut. §.4. c.31. in fin. & §.5. c.43. nu.3. vbi allegat Cast. & Bald. [Gerard. Mazol. cons.102. n.11. Tusc. in lit. C. concl.706. nu.3. Farin. dec.265. num.7. in decision. impressis post lib.2. cons. crimin.] 37 † & statuta taliter confirmata denominantur à confirmante & non à statuente, ideo, si confirmantur à Papa, dicuntur Papalia, & si à Rege, Regalia. Amatus decis.91. num.9. Roger. cons.9. nu.34. Marcabrun. cons.40. num.34. qui omnes alios allegant. [Peregr. cons.5. nu.5. & cons.6. n.6. lib.2. Aldouin. cons.100. nu.54. Carpan. in statut. Mediolanens. in diplom. Pontific. in fine, n.5. & 6. Farin. consil. 183. nu.5. lib.2. cons. crimin. Idem Author in tract. de effectib. clericat. effect.2. num.150.] 37 Sed aduertas, † quod quando Princeps confirmat consuetudines vel statuta alicuius Ciuitatis, censetur confirmare solum iusta. Affl. loco præd. nu.4. Vinc. de Franch. dec.3. nu. 33. vbi loquitur in generali cõfirmatione ritus illius Regni Bald. & Abb. in cap. cum cõtingat, de iureiurando, Boui. in tract. de Statutar. Vrb. præscript. glo.1. nu.23. [Gratia. discept. cap.245. n.45. & 46. Matth. Vvesembecius cons.6. nu.184. lib.1. Idem Author de effect. cler. effect.2. n.152.] Brunor. à Sole, in compend. resolut. proposition. iur. in verb. Statuta licet, vbi loquitur, quando aliquod Statutum concerneret periculũ animæ, dicit, quod non censetur à Papa confirmatum, nec 39 † censetur confirmata ea statuta per quæ corrigerentur alia statuta facta per ipsummet Principem confirmãtem, l. doli clausula, vbi DD. ff. de verborum oblig. l. legata inutiliter, vbi Ias. ff. de leg.1. Bart. in l. quis sub conditione, C. de condictio. indebiti, Alciat. consil.39. num.10. tomo 2. lib.5. & ideo dixerũt 40 Doctores inferius citandi, quod † si Papa cõfirmaret omnia Statuta (prout fecit Papa Alexander V. qui confirmauit cõsuetudines huius felicis Vrbis Panormi, de cuius Ciuitatis laudibus & optimis qualitatibus nolo hic verba facere, quia reputarer suspectus, cũ sim dictæ ameníssimæ Vrbis Ciuis oriundus, & originarius, ideo me remitto ad dicta per Reuerendum fratrem Thomam Fazellum, qui est honor & splendor Ciuitatis Termarũ, in sua vniuersali historia huius Regni, Decade prima, lib.8. c.1. & ad Ioseph. Carneual. Calabrensem in sua historia lib.2. cart. 41 246.) quod † talia confirmatio non extenditur ad Statuta, quæ sunt, & tendunt contra libertatem Ecclesiasticam, Bal. in l. omnes populi, col.5. ff. de iust. & iure. Fel. in c. Ecclesiæ S. Mariæ, in 2. not. de constit. Alex. cons.59. col. pen. vers. sed in generali, lib.1. & cõs.209 col.3. lib.2. Cotta in suis memorialib. in verbo, Papa confirmando, vbi loquitur in confirmatione Statutorum Ciuitatis Mediolani. Corneus cõs.9. col.1. vers. nec videtur obstare,

stare, lib. 3. qui loquitur in cōfirmatione statutorum Viterbi, ex quibus infero, quod † licet c. 66. consuetudinis prædictæ Vrbis Panormi, sit confirmatum à Papa Alexandro Quinto, quo capitulo disponitur, vt res Ecclesiæ possint alienari non adhibitis sollemnitatibus requisitis de iure Canonico, & per Bullam Papæ Pauli II. quæ Bulla hodie est inserta in Extrauaganti in tit. de rebus Ecclesiæ non alienand. attamen, ex quo dictum capitulum de per se est nullum, & disponit de rebus Ecclesiæ, & contra ius Canonum, non videtur confirmatum, [Mastril. dec. 140. n. 10. Amat. dec. 91. n. 9.] prout in simili Statuto Bononiensi cōsuluit Laderch. cons. 179. num. 4. vbi allegat Bal. & Imolam in d. l. legata inutiliter, de leg. 1. Alex. cons. 59. nu. 9. lib. 1. Ias. in l. omnes populi, num. 36. ff. de iust. & iur. Passet. cons. 31. n. 10. & ideo cum esset cōtrouersia inter Illustriss. & Reuerendiss. Archiepiscopum Montis Regalis huius Regni, & spectabilē Don Petrum de Opizzingis super territorio Fallemonice, fuit decisum contra ipsum de Opizzingis, non obstante quod ipse diceret quod emphyteuticatio dicti territorij fuerit legitimè sibi facta vigore dictæ consuetudinis, cum per eam iam essent remissæ sollemnitates requisitæ de iure Canonico in talibus emphyteuticationibus, & quia Rex † noster inuictissimus non potest personaliter assistere in hoc Regno, ideo mittit Proregem, qui eius personam repræsentat, & dicitur esse corpus illius cuius locum tenet, cap. significasti, de election. l. tutor secundum dignitatem, ff. de administr. tutorum. Barbat. cons. 26. vol. 2. [Freccia in lib. 2. in tit. quis dicatur Dux. nu. 33. Io. Franc. à Ponte in tract. de potestat. Proregis tit. 1. n. 1. & tit. 7. §. 6. n. 3. Mastrill. de magistrat. lib. 3. c. 10. n. 12. & lib. 5. c. 6. n. 245.] ideo † potest ea omnia facere, quæ potest ipse Rex psonaliter facere, etiā si essent specialia. [idē à Ponte in d. tract. tit. 1. nu. 2.] Andr. in c. Imperialem, fol. 31. versic. adductionis debentis, de prohib. feud. alienat. per Frider. Cannett. in repet. cap. volentes, in vlt. §. qui incipit : At non est otiosum, carta mihi 207. l. si Augustæ, ff. de leg. 2. Paul. de Cast. & Alexand. in fi. & alij, in l. 2. ff. de offic. eius cui mādata est iurisdictio. Luc. de Penna, in l. in officio, C. de Castrensiar. lib. 12. Cuman. cons. 157. 158. & 162. Vinc. de Franch. decis. 165. nu. 2. lib. 1. Milanens. dec. 8. nu. 72. lib. 1. & † potitur ijsdem priuilegijs & prærogatiuis quibus Rex ipse vtitur, l. vnicuiq;, C. de proxim. sacro scrin. lib. 12. c. fin. 93. dist. Bart. in l. filius, n. 1. ff. de legat. Rom. sing. 367. vbi Nicolaus Pigna, multos alios allegat. Ex quibus infertur, † quod potest donare & exercere liberalitatem, Salic. in l. cum indulgentia, C. de senten. pass. Bald. cons. 313. lib. 3. Barbat. cons. 18. lib. 3. Bertrand. cons. 256. lib. 3. [à Ponte in d. trac. tit. 10. §. 1. n. 5.] & potest † assensum præstare alienationibus feudorū sicut Rex ipse, Canet. & Milanens. locis superius allegatis, [Mastrill. de magistrat. lib. 5. c. 6. n. 53. cum seq. à Ponte de potestat. Proregis tit. 7. §. 3. nu. 11. Intrigl. de feud. cent. 2. art. 6. n. 87.] & † potest banna, Pragmaticas, & Statuta quæuis ad suum beneplacitum facere, & antiqua tollere, vel super eis dispensare, vt quotidie eum facere videmus. Bald. in Authent. Sed nouo iure, C. de seruis fugit. Bart. num. 2. & Bal. in l. 1. §. his quibus, ff. de leg. 3. [Mastrill. de magistratibus lib. 5. c. 6. nu. 43. cum seq. Capiblanc. de authorit. Baronum pragm. 1. nu. 23. Intrigl. de feud. cent. 2. art. 80. nu. 18.] & † multa alia priuilegia & potestates Proregis ponūt Paris de Puteo in tract. syndic. in vers. substitutus, & in vers. sequen. Marin. Frecc. in tract. de subfeud. lib. 2. in tit. quis dicatur Dux, num. 30. Coman. cons. 163. Affl. in constit. Regni, Diuæ memoriæ. Non omittam dicere hic, quod eius † iurisdictio dicitur ordinaria, & non delegata, c. tua, vbi omnes Scribentes, de offic. Vicar. Maranta in pract. p. 4. dist. 5. n. 9. Et principes & alij, qui possunt per se statuta facere, possunt etiam † hāc iurisdictionem alteri delegare, sed ita delegati, alteris subdelegare non possunt, Bart. in l. omnes populi, num. 20 Bolognet. n. 88. Crotus, nu. 57. & Caccialup. nu. 54. ff. de iust. & iure, Cioff. cons. 6. nu. 18. & 19. lib. 1. Et pro conclusione & fine præsentis exceptionis dico, † quod is qui facit Statuta sine potestate, si id dolo malo ac causa occupandi Regiam iurisdictionem facit, incidit in crimen læsæ maiest. Bart. in d. l. omnes populi, nu. 14. ff. de iust. & iure, Gigas in tract. de crimine læsæ maiestatis, Rubr. qualiter

liter & à quibus crimen læsæ maiestatis, q.55 nu.1.& 2.Hond.consl.105.nu.75.lib.1.Intrigl.in tract.de feud.cent.2.art.8.nu.19.& 20. [Honded.consl.100.n.9.lib.2. Farin.in trac. de crim.lesę maiest. q.114.inspect.1.nu.12.]

SVMMARIVM.

1 *Statutum reÿciens omnes exceptiones non censetur reÿcere illam in qua statutũ se fundat. Ampliatur nu.9.*

2 *Statutum si prohibet opponi contra sententiam, potest tamen opponi quod non est sententia.*

3 *Statuto si quis vult vti, debet prius qualitatem requisitam ab ipso statuto verificare.*

4 *Fundans se in aliqua qualitate, debet illã qualitatem probare.*

5 *Dispositio statuti debet acceptari cum sua qualitate.*

6 *Qualitas quando est causa alicuius effectus, non sufficit adesse factum, nisi & adsit illa qualitas.*

7 *Exceptio opposita à parte, quod non est instrumentum, potest opponi non obstante Statuto reÿciẽte omnes exceptiones aduersus instrumentum.*

8 *Statutum si dicit, quod contra publicum instrumentum nulla possit opponi exceptio, poterit tamen opponi, id instrumentum non est publicum.*

10 *Statutum reÿcit omnes exceptiones aduersus instrumentum non reÿcit exceptionem qua dicitur, quod ille qui fecit instrumentum nõ erat notarius, vel quod instrumentum fuit factum extra territorium in quo erat creatus notarius, & n.11.*

12 *Instrumenta facta per illum qui non erat notarius, sunt nulla, & non probant, vt nu. 13. nisi ille fuisset ab omnibus pro Notario habitus & reputatus, nu.14. & quid si fuisset talis quod non potuisset esse notarius, vt quia erat spurius, vel similis.*

EXCEPTIO SECVNDA.

Defectu qualitatis in qua se fundant statuẽtes.

1 SEcunda exceptio quæ potest † opponi non obstante Statuto reijciente omnes exceptiones est defectus qualitatis in qua Statutum se fundat. Abb.in c. item cum quis, nu.6.de rest.spol.& consl.44. nu.4. Bero. in d.c.item cum quis, n.27. Bal.& Bal. in l. D.Traianus, n.1.ff.de milit.test. m.Fran. Aret.consl.69.nu.2.Gem.& Fran.in c.cupientes, §.quod si per viginti, de elect.in 6. idem Gem.consl.24. Ias.in l.nam postea, §. si minor, nu.9. de iureiur. Afin.in pract. exequut. §.31.c.21.nu.1.Dec.in c.ex parte, il 2. n.40 de offic.deleg.& in c.consuluit, in 1.notab. de appel.& in l.fi.n.40. C.de edict. D. Adr.tollen.& consl.458.Fel.in eo.c. ex parte, num.6. Guid.Papa, in tract.de litt. compuls.q.1.n.2. & 3. Osasc.dec. Ped.122.nu.2.Soc.iun.consl. 67.n.19.vol.1. Foller.in pract.censuali, in verbo, tanquam res iudicata, n.39.& 40. D. Milan.dec.1.nu.5.& dec.3.n. 26. & dec.5.nu.9. & dec.9.nu.2.lib.2.Rim.iun.consl.77.nu 51. lib.1. [Alex.consl.77.n.12.lib.3.& consl.64 n.5.lib.4. Tusch.in lit.S. concl.525.nu.14.] 2 vbi quid, † quod si Statutum prohibeat opponi contra sententiam, potest nihilominus dici quod non est sententia, & huius conclusionis multæ possũt afferri rationes. [Tusc. in lit.E.concl.381.n.1.Carpan. in statut.Mediolan. cap. 16. nu.198.] Prima quia qui 3 † vult vti beneficio statuti habentis aliquam qualitatem, debet prius qualitatem ab eo requisitam probare, quod actui insit, & omnia in statuto contenta adimplere, & postea ex eo agere. Dec.consl.520.nu.11.Purpur.consl. 388.n.9.lib.1. Becc.consl.53. nu.9. Menoch. cõsl.132.n.23.lib.2.Achil.Pedroc.consl.36.n. 281.& consl.33.nu.8. lib.1. [Decian. consl. 119. nu.10. lib.3.Surd.dec.39.num.2.Borg. dec.13.n.19.lib. 5. Rol.à Valle consl.10.n.13 lib.2. Gratian. discept.c.90. nu.25. Turrett. consl.16.n.3.& consl.19.n.21. Marol.consl.76. nu.6. Io.Bapt. Costa de facti scient. & ignorant.inspectio.4. nu.13. idem Author de effect. cleric.effect.1.num.714. Rim.iun.consl. 367. nu.31. & 32.] Secunda potest esse ra- 4 tio: quia fundans intentionem suam in aliqua qualitate, tenetur illam qualitatem precisè probare, alioquin succumbet, l.4. §.doce, ff.vi bon.rapt.l.1. §.ait prætor, ff. ne quid in flumine publico, vbi Bart. Bal.in l.si quis non dicam rapere, C.de episc. & cler. Ioan. Andr.Ancha.Gem.& Fran. in c.1.de homic. in 6. Alc.consl.119. nu.3.lib.1. Ias.in l.si extraneus, in fi. ff. de condic. cau.data Cabal.

Millel.466. n.1.vbi alios allegat.Magon.decis.Flor.40.n.1. [Grammat. voto 11. nu.7. Hieronim.de Tortis in suo consilio impresso inter consilia Butrij, nu. 2. Rimin. iun. cons. 791.n.1.Surd.cons.180.n.7.& cons.207.n.8. & cons.248.n.19.Magon.dec. Florent.44.n. 3. Gratian.discept. cap.668.n.5. Turret.cõs. 16.nu.4. lib.1. Mazol.cons.98. nu.11. Surd. cons.552.n.26. Gratian. discept. cap 565.n. 4.& cap.554.nu.32. Marant.cons.9.n.5. Galeatius cons.91.num.10. Frider.PrucKinan. cons.27.nu.132.& cons.41.n.59. Natt.436. nu.6.Grammat.vot.11.num.7. Hieronim.de Tortis inter consilia Butrij,in fine cõs.vnico, nu.2.Rim.iun.cons.777.n.6.et cons.791.nu. 1.Mantica dec.161.nu.3.et dec.258.nu.6.]

5 Tertia ratio quæ posset adduci est: quia † dispositio statuti debet acceptari cum sua qualitate,Rom.cons.353. num.11. Amatus,dec. Anconit.91.n.13. Rot. Genuens.dec.210.n. 1. [Becc.cons.12.nu.28.Surd.cons. 248.n. 19. et cons.514.num.8.Gratian.discept.cap. 418.n.11.]

6 Quarta est ratio: quia † quando qualitas est causa alicuius effectus, non sufficit adesse factum, nisi adsit illa qualitas, glos.et Angel.in l.cum actum,ff.de neg.gest. Bal.in l.matrem, n.2.& ibi addẽt. in lit.A.C de prob. Alber.in l.Spadonem,§.qui absolutus,ff.de excus.tut.Hier.de Tortis, cons.vnico,nu.2.post cõs.Ant.de Butr. [Ceuall.commun.contra commu.q.828.num.44.Mantic. dec.161.n.3.& dec.258.n.6.Gratia.discept. c.525.n.15.nec sufficit quòd talis qualitas superueniat.Paris.cons.62.nu.41.lib.4. Surd. cons.548. nu.3. Intrigl. cons.22.nu.2.]

7 Et hoc potest exemplificari,quando† Statutum dictaret,quod cõtra instrumentum nõ posset opponi aliqua exceptio, poterit tamẽ eo nõ obstante opponi, quod nõ est instrumẽtum, ita dicit Dec.in d.c.ex par. nu.40. vbi etiam Abb.Bar.in præcit.l. D.Traianus, nu.3.Bal. in l.si nõ sortem, §.1. in princ. ff. de condict. indeb.& in l.2.in princ.ff.de exequut.rei iudic.Menoch.cõs.259.nu.2.lib.3.& in tracta. de adipisc.possess.Remed.3.nu.167. Crauet. cõs.211.in princ.Asin.vbi sup.nu.3.Surd.decis.289.nu.5.Vãtius in tract.de nullit. tit. qs possit dicere de nullitate, nu.4. Ruin. cõs.14. n.17.lib.2.& cõs.78. nu.8. vol.4. Osasc.dec. Pedem.142.n.4.Cagnol.in l.1.nu.16. C. de edendo,Dec.in præcit. cons.458.nu.1. Aret. cõs.78.Frec.in tract.de præsent.instr.p.5.n.4 Menoch. in tract. de præsumpt.lib.2.præsum. 48.nu.1.Tiraq.in tract.de retractu lignager. §.1.gl.2.nu.12.& glo.11.num.5.& 6. Natta cõs.672.nu.33.lib.4. Tho. Docc.cõs.114.nu. 5.Ro.là Valle,cons.49. nu.30.lib.4. Mascar. in tract.de probat. cõcl.1294. nu.5. Calcan. cõs.87. col.2.Scacc.in tracta.de iudicijs p. 1. c.71.n.3. Intrig. super Bulla, q.20.nu.3. vbi dicit, qđ hæc exceptio nõ reijcitur à Pragm. edita super eadẽ Bulla. [Soc.in regul.383. in 2.& 3. fallent. Tusch. in lit. E. cõcl. 381. nu.2. Carpa.in statut. Mediol.c.42.nu.182. Mancin. de iuram. p.4. effect. 216. n.8.]

8 Et eodem † modo si statutum diceret, quod cõtra instrumentum publicum nulla possit opponi exceptio, poterit nihilominus opponi quod instrumentum nõ est publicum, Dec.loco præcitato,Bart. in l.1.§.& parui, nu.3. ff. quod vi aut clam, vbi dicit, quod hoc casu ante omnia debet cõstaret instrumẽtum esse publicum. DD.omnes in l.4.§. cõdemnatum ff.de re iud.Ceph.cõs.627.n.4.Affl.dec.283. n.1.vbi Vrsil.in adnot.nu.3.Crauet.cõs.6.n. 72. Milan.dec.8.n.5.lib.2. Bal.in c.Pastoralis,nu.4.de appell. Curt.iun.in l.iurisgentiũ, §.quod ferè,ff.de pact.Loffred. cõs.6. nu.12. Cauens.super Ritu M.C.V. Ritu 166. nu.9. & 16.& ibi Carauita,nu.5.& seq. Rebuff.super constit.Galliæ, tit. de litter. oblig. art.2. glo.1.n.34. & seq.Frecc.in tracta.præd. p.5. num.5.Th.Doc.cõs.124.num.5. Ang.in l.D. Traianus, ff.de testam.milit.Marcabr.cõs.60 nu.35. [Seraph. de priuil. iurament. priuileg.73.n.35. Intrigl. super Bulla q.46.nu.2. Tusch.in lit.S cõcl.532.nu.5.Rolãd.Cauagnol. ad decret. Mõtisferrat. decret.13. §.3. q.1. n.28. & 29.] & hoc dictum principale

9 † ampliabis, etiam si hæc qualitas requisita à Statuto, requireret altiorem indaginem, ita Milanen.dec.3.n.26.& dec.8. nu.5.lib.2.vbi dicit, quod admittitur aduersus exequutionem cẽsus Bullaris. Soc.iun.cõs.67.num.19. vol.1. & ex supradictis infertur, quod licet

10 † aduersus instrumẽtum guarẽtigiatum nõ possit opponi aliqua exceptio, poterit nihilominus opponi, quod ille qui fecit instrumẽtum,nõ erat notarius. Bald.in l.D.Traianus,ff.de testam.milit. Ias.in l.iuris gentium,

§.quod

§.quod ferè, num.12. ff.de pact. Gram.conſ. 66. nu.8. in ciuil.Crot. conſ.112. nu.16. lib. 1.Milanen.d.dec.8. nu.6. & dixi latius ſupra in prælud.n.107.& ſeq. [quòd ratio poteſt eſſe,quia inſtrumentum factum, non fuit factum à publico notario non valet, Bertazz. de clauſul.in proęmio,num.13.Farin.de falſis quæſt. 155. nu.93.] Quod amplia, † vt etiam poſſit opponi quod inſtrumentum fuit factum extra territorium in quo fuit creatus Notarius ille qui inſtrumentum celebrauit. Bald. in l.1.col.1.C.ne fil.pro patre, Fely.in c.cum P.tabellio, n.18. q.15. de fide inſtru. Freccia in d.tract.de præſent.inſtru. p.3.n.8. [quòd notarius, qui non poteſt cōficere inſtrumentum extra iuriſdictionem illius, qui eum creauit deciſ. Peruſin.115.nu.23.& 24. Carpan.in ſtatut.Mediol.cap.341.num.6.] & ratio eſt euidentiſſima,quia † inſtrumenta facta per illum qui non erat notarius,ſunt nullius momenti,Alex.in l.teſtes,n.13.C.de teſtam.Franc.Turzan.in com.opin.91. Suarez in Theſaur.recept.ſent.lit.I. num.122.& 123. Nepita ſuper conſuet.Cathan. tit.43.n. 33. [Bertaz.in tract.clauſul.clauſul.4. glo. 10,num.1.& in proęmio d. tract. num.13.] & † non probant, nec fidē faciunt,vt not.omnes Scribentes, l.Barbarius, ff. de offic.præt. Bar.in l.actuarios,n.2.C.de actuar. & nummul. lib. 12. cum alijs multis allegatis per Gabr.in comm.opi.tit.de probat. concl.8.n. 24.& ſeq. vbi exactiſſimè examinat iſtam cōcluſionem,& dicit, quod hæc eſt com. * opi. & ego dixi latius ſupra in præluд. d. nu.107. & ſeq. quod limita, niſi † ille qui inſtrumentum fecit,fuiſſet ab omnibus habitus & reputatus pro notario,vt notāt omnes in d.l.Barbarius Innoc.in c.1.de fide inſtrum.cum alijs etiam allegatis per Gabr. & per me ipſum in locis ſuperius citatis Turzan.d.comm. opin. opin.91.Suarez d.nu.122.D.Nepita,eodem nu.33. Eugen.conſ.25. num.10.& 11. lib.1. [Farin.in tract.de fal.q.155.n.92.& 93.Tiraq.tract.de leg.connubial.lib. glo.8.nu.153. Pacian.de probation.lib.2.c.21.n.2.Carpa. in ſtatut.Mediolanenſ.cap.94. num.3.] ſed quid ſi notarius fuiſſet talis, qui non potuiſſet eſſe tabellio,vt quia eſſet ſpurius, an eius inſtrumenta ſint valida?& dico quod ſic, nec talis defectus poſſet opponi,per ea quæ dicūt omnes ſupra citati DD.& dixi in d.nu.107. Fel. in c.1.num.18. de fide inſtrum. Calder. conſ.2. Cumia ſuper Ritu iſtius Regni,c.15. nu.24. [Bertaz.in tract.de clauſul.in proęmio.num.15.in fi. Paleott. in tract.de not.& ſpur.c.56.nu.1. cum ſeq.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quæ prouenit ex capite eiuſdem uel alterius Statuti,non cenſetur reiecta à Statuto reijciēte omnes exceptiones,quod ampliatur. etiam ſi loqueretur per verbum taxatiuum, &c. vt ibi, n.2.*
3 *Statuentes non eſt veriſimile quod voluiſſent ſe ſtatim corrigere.*
4 *Statuto generali non comprehenditur caſus alio Statuto deciſus.*
5 *Statutum vnum limitat & declarat aliud, & vna pars aliam.*
6 *Statutum generali limitat aliud ſpeciale etiā ſi ſpeciale ſit anterius, nu. 9.*
7 *Verba Statuti quantumuis vniuerſalia & præciſa,limit. ab alio Statuto.*
8 *Statutum vnum ſuppletur per aliud.*
10 *Pars vna legis declarat aliam.*
11 *Inſtrumētum vnum limitat & declarat aliud, & vna pars aliam.*
12 *Teſtamenti vna pars declarat aliam, quod limitatur quando militaret diuerſa ratio, num.13.*
14 *Pars vna declarat aliam in quauis diſpoſitione.*
15 *Exceptio quod eſt elapſum decennium, admittitur aduerſus executionem cenſus Bullaris.*
16 *Exceptio præſcriptionis inducta ab vno Statuto, non cenſetur reiecta ab alio Statuto reijcientе omnes exceptiones.*
17 *Communis practica & obſeruantia declarat, & limitat ſtatuta.*
18 *Conſuetudo dicitur optima Legum interpres.*
19 *Exceptio Hoſtica,an cēſeatur reiecta à Pragm. ſuper Bullam,& n.29.*
20 *Exceptio Hoſtica quid ſit.*
21 *Exceptio Hoſtica eſt fauorabilis.*
22 *Exceptio Hoſtica adeo eſt fauorabilis,vt & poſſit opponi mulieri agendi ad repetitionē ſuarum dotium.*
23 *Exceptioni Hoſticæ poteſt renuntiari.*
24 *Exceptio Hoſtica quibus caſibus nō opponatur, vide num.29.& 30.*

EXCEPTIO TERTIA.

Que prouenit ex capite eiusdem vel alterius Statuti.

1 TErtio potest † opponi (non obstante Statuto quod reijcit omnes exceptiones) exceptio quæ prouenit ex capite eiusdem vel alterius Statuti. Dec. in c. ex parte, il secondo, n.41. de offic. deleg. & cons.238. num.9. Bart. in l.1. §. & parui, n.5. vbi Addition. in lit. F. ff. quod vi aut clam Pand. in tract. de præsen. instrum. pat.5. nu.8. Alex. cons.80. nu.4. volum.1. vbi Ant. ex Comitibus, Rouesc. in scholijs, & cons.64. nu.5. lib.4. & in l. ait prætor, §. iurari, num.18. vbi Ias. nu.12. ff. de iureiur. Fulgos. cons.107. in fi. Roman. cons.244. Corneus cons.241. lib.3. Marl. in pract. vltima q. n.6. & cons.16. nu.9. Scaccia de iudic. c.97. n.33. Vant. in tract. de nullit. tit. quis possit dicere de nullit. n.5. Marcabr. cons.33. nu.45. Paul. de Montep. cons.12. nu.12. Magon. in Rota Florent. dec.36. num.9. Marsil. sing.293. Afin. in pract. §.22. cap.22. Bonacos. in quæst. crim. in verbo, exceptio, versic. Statutum tollit. Carpan. super Stat. Mediolani, cap.42. n.190. Ruin. cōsil.102. n.1. lib.2. [Nicol. Caluol. in praxi. §. exceptiones contra libellum concl.3. n.5. Andr. Molfes. in addition. ad cōsuet. Neapol. p.8. q.4. n.13. cū seq. sic etiā quādo prouenit ex eodem instrumento, Franc. de Podio super Ritu c.101. Pontan. de spolio lib.3 n.151. Soc. in regul.272. limit.2. Ruin. cons.102. n.1. lib.2. Bertaz. cōs.303. n.5. lib.2. Garger. patrocin.1. nu.6. lib.1. sed exceptio quæ prouenit ex eodem contractu guarentigiato non impedit exequutionem. Tusch. in lit. I. conclus.240. num.17. idem Tusch. in dicta lit. I. conclus.397. num.19. Riminald. iun. 2 cons.468. num.29.] vbi † ampliat hoc etiā procedere, si Statutum loqueretur per verbum taxatiuum, vt si diceret, quod nulla exceptio admittatur nisi solutionis tantū. Marsil. singul.293. Dec. cons.424. nu.6. Menoch. in tract. de præsumpt. lib.3. præsump.37. nu.26. & præsumpt.48. nu.3. eodem lib. Scaccia d. nu.33. Caroc. in tract. de excuss. p.2. q.14. nu.16. Tho. Doc. cons.156. n.4. Alex. consil.123. nu.13. lib.4. Osasc. decis. Pedem.1. n.22 Maluas. cons.111. nu.27. Rimin. sen. cons.63. nu.7. lib.1. & cons.245. n.18. lib.2. Foller. in pract. censua, in verbo, quę quidem exequutio, nu.14. car. mihi 220. Bald. in l. ita nobis, nu.1. C. de adult. Afin. in pract. §.31. nu.22. [Ruin. cōs.138. n.10. lib.5. Rim. iun. cōs.19. n.78. Burgius de laudim. inspect.40. nu.5.] Intrigl. super Bulla, q.2. nu.1. & 2. vbi dicit, quod hæc exceptio admittitur etiam aduersus exequutionem census Bullaris, quod etiā dixerunt Foller. loco præcit. nu.13. Cumia super Ritu M.R.C. cap.16. n.50. Ioan. Petr. de Nobil. de Monte sper. cons.153. nu.9. Et ratio cur hæc exceptio non censetur exclusa à 3 prædicto statuto, est, quia † non est verisimile quod statuentes voluissent Statutum suum

suum illico corrigere. Dec.d.cap.ex parte, n. 41. vbi etiam Imola, & Butr. de offic. deleg. Bart.in d.l.1.§.& parui, nu.5. ff.quod vi aut clam. Io.Andr.in addit.ad Specul.in titu. de exequ.sent.§.fi.vers.16. Fulgos.d. cons.107. in fi. Afin.in pract.§.31.c.22. Scacc. in tract. de iudic.d.cap.97.nu.33. Alia potest esse ratio, quia † sub Statuto vel lege generali, non comprehenditur casus alio statuto vel lege specialiter decisus, Honded.cons.13. nu.11. & nu.58. lib.1. Amat. dec.2.num.7. [quia lex noua non præsumitur velle corrigere antiquam, Gratia.discept.c.573.n.34.& c.710. nu.29. Tusch.in lit.S.concl.525. n. 24. Idem Gratian.cap.513. nu.17. Matth. Brun.cons. 148.nu.7.] Vel alia potest esse ratio: quia † Statutum vnum limitat & declarat aliud, & vna pars Statuti aliam, l.vtrum, ff.de petitio.hæred.l.si seruus plurium, §.fin.ff.de leg. 1. l.non est nouum, ff.de legibus. Alex.cons. 32.num.2.& 3. lib.7.Paris. cons.110. nu.34. vol.3.& cons.49.nu. 10.vol.2.cum aliis relatis per Turrettum, cons.22.nu.10.lib.2.Surd. cons.53.n.10. Io. Petrut. de Monte sperello, cons.22.nu.10. Medic.dec.42. nu.5. Simon de Pret.cons.1. num.26. [Ripa respõso 84. n.10.fol.150. Surd.cons.257.num.17.Ruin. cons.201.n.16. lib.1. Bursat.cons.69.num.5. idem Ruin.cons.8.n.12.lib.5. Soc.cons.9. n. 8. lib.3.& Soc.iun.cons.109. num.29. lib.2. Rimin.iun.cons.790.nu.4.Hortens. Caualc. de brachio Regio p.4.nu.105.& 108. Bimi. cons.145.nu.46.lib.2. Mastrill.decs.25.n.7. Marcabr. cons.37.n.27.& 161.] & † vnum statutum generale limitatur per aliud particulare seu speciale, Bart.in l.quæsitum, §.fin. num.12.ff.de fundo instructo. Anchar. in c. statutum, §.cum ciuem, de rescript. in sexto, Alex.cons.123.num.12. lib.4. Gabriel cons. 29.& num.37.& 47.lib.secundo, Amat.dec. 2.num.5.& 15. Rot.Rom. in nouiss.dec.384 p.1.Gratia.discept.c.513.n. 17. Tusc. in lit.S. cõcl.539.n.37. Carpa.in stat.Mediol.in prælud.n.228.cũ seq. Bald.cons.201. nu. 2 lib.1. Soc.sen.cons.79.n.24.lib.4. Borgin.in tract. de tutore, & curatore, n.93. Moron.in tract. de fide, treg. & pace, quæst.24. num.8. Dec. cons.469.num.11. Alex.cons.151.nu.5. vol. 2. Alciat.cons.7.nu.13.tomo 1. lib.secundo, & † verba statuti quantumuis vniuersalia & præcisa, limitatur ex alio statuto, Bald. Cyn. & alij, in l. ita nobis pudor, C. de adulter. Francis.Aret.cons.108.n.1. vers.secũdo præmitto, [Alb.cons.574. nu.2. Soc.sen.cons. 242. num.9.lib.1. Magon. dec.Florent. 105. n.12.Carpan.in statut.Mediolan.in prælud. n.229.& 326.] sicut è contra, vnũ statutum suppletur per aliud, Soc.sen. cons. 147.n.18. lib.1.Simon de Præt.cons.80.nu.57. Io.Pet. de Nobilibus de Monte sperello, cons. 230. num.6. Laurent. de Pinu, cons.142. num.3. & † Statutum posterius licet magis generale, limitatur & restringitur à Statuto anteriori speciali, glo.in l. sciendum, ff. qui satisd.cogan. Franc. Aret.cons.143. num.12. Siluan. cons.88. num.19. Beccius cons.primo, num. 13. Albert.Galeot.in Margarita, in c.41. nu. 9. Lancel.Gallia cons.55. num.22. Euerard. in Topica iuris, in loco à generalitate, num. 8.in fine, Ias.in d.l. sciendum, Lanarius, cõs. 26.num.4. Pet. Anguiss.cons.33. num.1. lib. 2. vbi recenset varia statuta posteriora quæ recipiunt interpretationem & limitationem ab anterioribus. Pedrocha cons.25.num.44. & 46.lib.1. [Borgin. Caualc. dec.13. n.44. lib.5. Ripa respons.82. nu.24. fol.149.] & † vna pars legis declarat aliam, d. l. si seruus plurium, §.fin.ff. de legat.1. Siluan.cons.prædicto, num. 24. Simon de Pretis cons.80. nu. 56. [Magon. dec. Florent.105.nu.12. Alb. cons.449.num.2.Marcabrun. cons.37. num. 135.Alba Mandell. cons.50.n.3. & cons.88. nu.9.& cõs.119.nu.10.& ibi Addentes Dec. cõs.441.nu.3. Surd.cons.85. nu.35. Turret. cõs.12. num.10. lib.2. Menoch.cons.61. nu. 33.& cons.611.nu.1. Intrigl.cons.10. nu.37. Carpan. vbi sup. nu. 331.] sicut & † vnum instrumẽtum limitat & declarat aliud, & vna pars alia, argu.tex.in l. qui filiabus, ff.de leg. 1.l.si seruus plurium, §.fi. eod.tit. & l.vtrum, ff.de pet.hæred.Alex. cons.179.n.7.lib.6. Socin.sen.cons.9.nu.36. lib.1. & cons.27.nu.1. vol.4.Grat.cons.119.num.32.lib.2. Ferrett. cons.78.num.8.Mandel.cons.539.num.5.& cons.289. num.10.Soc.iun.cons.49.num.22 & 23.lib. secundo, Gozad.cons.31.num. 20. Menoch.cons.128. num.5. [Ruin.consil. 201.n.5.lib.1.Surd. cons.279. nu.60. Christophor Torniol.cons.65.num.6.Gratian.discept.c.757.nu.8.Anell.Amat.cons.1.nu. 62

&

& cons.19.num.10. & cons. 44. nu.3. Paris cons.92.num. 20. lib.1. Borgin.dec.17.n.24 lib.3. Turret. cons.22.n.14. lib.2. Surd.cons. 53. nu.10. Gratian.discept.cap.520.n.11.] 12 sic etiam † vna pars testamenti declarat aliã, l.cùm filius, & ibi Bart. in princ. ff. de leg.2. Dec.cons.15.n.3.& cons.270. num.2. Guid. Pap.decs.485. Curt.iun. cons.139. num.17. lib.2. Crauet.cons.297.num.5.lib.2. Nonni. cons.40.num.4. Honded. cons.70. nu.9. lib. 1. Ferret.cons.22.num.10. & cons.96. nume. 15.lib.1. Veggi.cons.74.nu.139.313.& 478. Mandel.cons.123.num.16.& consil.201.nu. 9. & cons.360.num.10. & cons.743. nu.15. [Surd.cons.77.num.23. Roman.cons.438. num.14. Torniol. cons. 11.num.7. Gratian. discept.cap.757.num.7. Mandel.Alb.consil. 50.nu.3.& 68.& cons.585. nu.32. Marcabr. cons.15.num.2.& cons.68.nu.36. & 66. Menoch.cons.1191.nu.3. Rimin.iun. cons.279. num.19. Farinat.decis.Rot.Rom.490. nu.11. Pappon.cons.18.nu.9. Torniol. cons.20. nu. 13 43. & 47.& cons.68.nu.12.] Sed hæc † cõclusio limitatur quando militaret diuersa ratio: quia tunc vna pars testamenti non declaratur per aliam, Bald. in l. in action. ff. de his qui not.infam. Decian.cons.12. num. 45.lib.1. Honded. cons.48. num. 50. lib.2. vbi alios allegat, & cons. 57. num.35. lib.1. [Marcabr.cons.29. nu.246. Surd.cons.242 num.8. Honded.cons. 16. nu.26.lib.2. Paris. cons.87. nu. 49. cum seq.] & id quod dixi, 14 quod † vna pars declarat aliam, procedit in quauis dispositione, d. l. q. filiab. vbi omnes Scribentes, ff. de leg. 1. Menoch. cons. 201. nu.25.lib.3. [Rimin.iun.cons.783.nu.12.& cons.238.nu.10. Farinat.dec. Rot.261.num. 2. Ceuall. commun.contra comm.quæst.828 num.34.& n.125.] ex quibus infero, quod in Regno non obstante Pragm. super Bulla Papæ Nicolai V. fel. record. qua tolluntur omnes exceptiones præter realis solutionis aduersus exequutionem instrumenti, iuxta 15 formam dictæ Bullæ, poterit † nihilominus opponi quod est elapsum decennium à die, quo debiti petitio competebat, iusta tex. in capit. Ritu 101. 111. quo cauetur, vt possit exequutiuè procedi infra decendium tantum, à die quo debiti petitio cõpetitit, quod etiam firmauerunt nostrates super d.cap.111. & super d. Bulla seu Pragm. Milanen.dec.12 num.13. & 33. lib.2. ad quod facit id quod in simili voluit Ant.de Canar. in trac.de exe-16 quut.instr.q.12. dum voluit, † quod per talia statuta non tollitur exceptio præscriptionis quæ prouenit ex alio Statuto, quod secus est, si instrumentum haberet exequutionem paratam, ratione iuramenti, quia tunc fieri potest exequutio non obstante tali præscriptione, vt dixi sup. in prælud. n.213. & quod instrumenta non exequantur post decenniũ semper vidi practicatũ & obseruatum in isto 17 Regno, quæ † communis practica & obserseruantia limitat & declarat statuta Ioseph Ludou. in suis com.concl.q.98. Caualc. dec. 28.nu.17.62.& 63. lib.2. Crau.cons.201.nu. 11. & cons.226. num.9. & cons. 273. num.5. vol.2. Neuiz.cons.91. in fin. Becc.cons.101. nu.4. Soc.iun. cons.25. num.16. & 26. lib. 1. Menoc.cons.156.nu.28.lib.2. Mascar.in tracta.de probat.conclus.577. num.3. [Gonzales variarum quæstion.cap.36.num.32.] 18 & † consuetudo dicitur optima legum interpres, Rol.cons.73.num.5.lib.1. Io.de Amicis cons.145. num.11. Rimin.iun.cons.34. nu.9. lib.1. Boccat.super const.Aegid.glos.6.num. 95. qui omnes alios concordantes congerũt & allegant. [Augustin. Caput. de regimine Reipublicæ cap.1.§.2.num.47.& quando proprie dicatur Valenz. cons.33. nu.202. & habet vigorem legis Crauet.cons.238.num. .. Aldouin. cons.59. num. 4. & cons.75.nu. 18. Ceuall.commu.contra comm.quæst.238. num.3.& 4. Peregrin.cons.11.num.25.lib.3. & cons.76.num. 2. lib.4. Medic. in tract. de legib. p.2. quæst.14. num.7. Surd. cons.382. num.106. Botel.cons.65.num.30. Triuis.decis.54.nu.23.lib.2. Franch.dec.537.num.11. Bimi.consil.208. num.12. Paul. Emilij Gall. de exceptio. tit.de successión. abintest. tit.1. except.1.par.1.num.22. Andr. Molfes. in addit.in proemio quæst.12.num.23. Seraphin. dec.Rotæ Roman.606.nu.17. Bim.cons.240 n.59. Flam.de Rubeis cons.43. num.38. lib. 2. & habent vim legis Surd.cõs.460.n.34.]

19 Sed an non obstante dicta Pragmatica, possit opponi exceptio hostica, quæ etiã prouenit ex capite alterius Statuti, hoc est, constit.Regni, lib.2. tit. de except. Hostica proponenda, qui est tit.19. [Marcel.de Mauro alle-

allegat.48.par.1.Intrigl.de feudis cent.2.ar. 96.n.23.] qua † constitutione disponitur, quod Barones per spatium quindecim dierum antequam vadant ad exercitum, & dum permanent in eo, & aliorum dierum quindecim post reuersionem, non possunt conueniri non solum pro ciuili, verum etiam nec pro criminali causa, & in litibus inceptis per spatium prædictum debet supersederi, & quilibet consanguineus pro eis comparere potest Ita notant Isern.& Afflict.in præcit. constit. Maranta in præcit.p.6.memb.9.num.19.Foller.in pract.crim.in 1.par.2.partis, in verbo, audiantur excusatores,nu.21.22.& seq.cart. mihi 64. Cumia super Ritu cap.42. num.56. Anna allegat. 75. num. 4. lib. 2. [Giurba dec.118. nu.8. per totam, vbi ponit quando & in quibus casibus potest opponi,& allegat Masull.ad Capyc.dec.172. num.1.] & hoc tanto magis procedit, quia † exceptio est fauorabilis,vt voluit Afflict. super dicta const. nu.8. Intrigl.in tract.de feud.cent.2. art 96. num.14.Pet.de Greg.Messan.in tract.de concess. feud. p.8. quæst.4. Vincent. de Franch. dec.286. [Io.Maria Nouarius quęst. foręs. quæst. 58. nu. 2. & an talis exceptio competat vxori militis si vir non militet in Castris tenet quòd non Masull.in addit.ad Capyciũ dec.76. nu. 22. Marta dec.36. num.8. Gualterius fol. 188. nume. 23. Riccius collect. 57. par. 1.] & † in tantum est fauorabilis ista exceptio, vt possit opponi etiam mulieri agenti ad recuperationem suarum dotium. Affl.super constit. prædicta, num.28. Dom.Intrigl.in præcitato art.nu.8.vbi allegat Capicium in inuestit.feud.car.188.Freccia in tract.de subfeud.lib.1.tit. de offic. Admirati maris num.18.cart.mihi 38. Vinc. de Franch.dicta decis.286. vbi testatur ita pluries fuisse iudicatum in Sacro Cõsilio. [in tantum est fauorabilis prædicta exceptio qđ prodest litis consortibus quãdo causa est indiuidua Pet. de Gregor. in tract. de concess. feud. p.8.q.4.n.8. Muta decis.32.n.29.& potest opponi etiam post per sententiam Nouar.d.q. n.3.] & licet hæc exceptio sit fauorabilis, † nihilominus potest illi renuntiari. Freccia d.num.18. Vincent. de Franch. dec. 164.num.9. [Giurb.dicta dec.118. nu. 23. Ricc. collect. dec.collect.57. in princ. p. 1. & an habeat locum talis exceptio in spolio priuilegiato, Intrigl.de feud.cent.2.art.96. nu. 23.] Sed † istiusmodi exceptio tribus casibus non potest opponi. Primò, quando Baro conuenitur pro debitis contractis in exercitu, ita notatur per Afflict.super eadem constit.not.9. num. 26. Secundò, hæc exceptio opponi non potest contra alium Baronem ęquè submonitum. Afflict.super constit.prædicta,nu.19. [vide nouam Constitutionem Comitis de Castro cap. 20. vbi adest declaratio quando gaudeat Peregr.dec.8.nu.7.] & rationem adducit,quia † priuilegiatus nõ vtitur priuilegio contra alium pariter priuilegiatum, nisi vnus esset priuilegiatus in genere, & alius in specie.Bart. num.3. Bald. & Alberic.in Authen. quas actiones, C. de sacrosanct.eccl. l.fi. C.qui potior. in pign. habean. §. sed hoc in præsenti, Auth. de sanct. Episc. Dec.in c.in præsentia, nu.170. & seq. de prob.Oddo in tract.de rest.in integ.q.18. num. 31. & 34. quo loci alios DD. allegat. Tiraq.in trac.de Pia causa,priuileg.26. vers. sed quod primo. Peregr.in tract.de fideicommiss.art.3.nu.7. Tappia in repet.Authenticę Ingressi,in verbo,sua,c.13.num.30.& 31.C. de sacrosanct. eccles. [Io. Paul. Gualterius in pract.instrument.fol.174.nu.17.& an possit agere contra suos debitores n.24. & quid si talis exceptio esset renuntiata cum iuramento n.25. Io.Aloys. Ricc.in collect. decis. 57.p.1. Carpan.in statut.Mediolan.c.47. n. 108. Osasc.dec.Pedamont.139. n.6. Neuiz. cons.79.n. 27.Ludouis.dec. Rot.Roma.473. & dec.449.] Hinc dicitur, quod † Ecclesia non vtitur priuilegio Ecclesiastico contra aliam Ecclesiam, argum. l.2. C. de priuileg. fisci, glo. magna in l.1. C.de priuileg.dotis, Bart.num.6.& alij, in dicta Authent. quas actiones,C.de sacrosanct. Eccles. Tiraq. loco prædicto, vbi loquitur in causa pia. [Cefalus cons.7.nu.3. Valenz.cons. 18. num.87. Fontanell.de pact.nuptial. clausul.4. glo.12. nu.108.Io. Aloys. Ricc.dec.59.nu.3. par.3.] Ripa in l.priuilegia,nu.2.ff.de priuileg. creditorum. Aret.in l.si hominem, num.3. ff. depositi. Gomes. in §. rursus, num. 27. Instit. de action. vbi dicit, quod † scholari non cõpetunt priuilegia concessa scholaribus contra alium scholarem. [quòd ratio est, quia pri-

priuilegiatus non vtitur priuilegio contra alium priuilegiatum l. siue autem emptori, §. si duobus, ff. de Publican. in rem actione, Pedem.dec.139.n.6. Neuiz.cons.79. nu.27. Surd.dec. 47.n.10. Tusc.in lit.P.nu.87. Couar.pract.quæst.cap.7.n.4.Cephal.cons.508 nu.33.& cons.748.num.17. Giurb. dec. 82. num.8.Gratian.discept.cap.182.num. 21.]

28 Sic etiam dicitur, † quod licet monasterium excludat substitutum, tamen hoc non procedit, quando esset substitutum aliud monasterium, d. §. sed hoc præsenti, Authent.de sanctiss. Episc. Dec.in Authent.qui rem,nu.21. C.de sacrosanct. eccl. & in d.c. in præsentia, num.176. de probat.Oldrad.cons.119. Cæsal.cons.7.num.3. & 4. Tappia d.c.13. num. 29.& 30.Brunor.à Sole,in compend.resolut. proposit.iuris,in verbo,Ecclesia,il primo,cũ alijs similibus,quæ possent adduci ad corroborationẽ prædictę opinionis Afflicti. [Decius in c.in præsentia n.171. de probatio.Iserous cons.114.nu.21.lib.2.Bursat.cons.199 num.27.in fin. Sforz. Oddo in tract. de substitut. par.6. §. an legitimi tantum num. 19. limit.8. fol.164. Intrigl. de substitut. cent.3. quæst.63. num.46.Curt.iun.cons.187.num. 84. Corn.cons.18. nu.8.lib.4.Peregr.de fide commiss. art.28. num.84. Tiraq. in tract. de

29 pia causa priuileg.95.] Sed in hac † conclusione contrarium,& melius determinauit Anton.de Alexand.in addit.ad præcit.Constit.quem sequutus fuit Capyc.loco supracit. Intrigl.in d.art.96.num.3. vbi allegat etiam Prouenzalem, qui fuit Doctor antiquus in hoc Regno,& eius authoritas multum attenditur, qui omnes adducunt rationem : quia non militat eadem ratio in agente,quæ militat in conuento immò cõtraria, ex quo actor venit instructus ad agendum, & posset benè instruere suum procuratorem de iuribus suis, quod secus est in reo, qui facillimè põt ignorare iura sibi competentia, & non est verisi-

30 mile, quod sit bene instructus. Tertio † casu non potest opponi hæc exceptio, si eam opponere volens esset actor contra aliũ in quauis alia causa, quia isto casu excluditur à tali beneficio. Ita voluit Petr. de Greg. in prædicto tract.de concess.feudor. par.8. quæst.4. in fine, argum.eorum, quæ habentur per glo. & DD. in l.2.§.sed si agant, ff.de re iudic. Intrigl.art.præd.num.31.Anna alleg.75.num. 2.in fine,vbi ad hoc multa adducit. Et faciũt etiam ea, quę dicam infra exceptione 32.nu. 26. vbi habetur,quod debitor, qui vtitur dilatione contra suum creditorem, non potest agere aduersus suos debitores . Et pro conclusione principalis quæstionis dico, quod ista exceptio nõ potest opponi aduersus exequutionem census prædicti,iuxta formã Bullæ,& Regiæ Pragmaticæ, quia hæc est exceptio moratoria,& exceptio moratoria est expresse prohibita in ipsa Pragmatica super Bulla, ibi, Et si forte, &c. [etiam quòd talis exceptio hostica non potest opponi in spolio de recenti, Intrigl.de feud. cent.2.art.96. num.23.]

31 Secundo infero, quod † aduersus exequutionem census, iuxta formam Bullæ, ac Regiæ Pragmaticæ, non potest opponi exceptio nouendij luctus, quod secus est aduersus exequutionem aliorum instrumentorum habentium exequutionem paratam, iuxta formam ritus : quia aduersus ea admittitur tanquam procedens ex capite alterius statuti istius Regni; hoc ex capit. Regni Regis Ferdinandi num.46. [Pet.de Greg.all.10. lib. 9.allegationum . Intrigl. mearũ de feud.cẽt. 2.art.96.n.61.Muta super consuet.vrb. Pan. cap.35. num. 26. Gratian. discept. cap.403.

32 nu.26.] † quo disponitur, quod is, cui moritur aliquis consanguineus infra quartum gradum de iure ciuili computandum, non potest per nouem dies conueniri. Et nos Panormitani habemus consuetudinem hoc disponentem,tam in causa ciuili, quàm criminali, scilicet cap. 35. nostrarum consuetudinum, quæ capitula Regni,& consuetudines se concordant cum dispositione iuris communis, hoc est,cum textu in l.interdum, ff. de iudic. & in §.licet autem, vers.sancimus, Authen.vt cum de appell.cognosc.collat.8. vbi hoc notat Bar.in Summario, quem sequitur Roder. Suarez in repet. l. post rem iudicatam, limit. 9.in prin.Duen.reg.277.lim.4.Asin.in pract. §.31.cap.2.limit.4.ampliat. 16.& quod non possit opponi ista exceptio contra exequutionem prædictam, tenuit etiam Intrigl. in suis quæst.Bullaribus, quæst. 54. num.8. & ratio cur ista exceptio oriens ex alio statuto non admittatur isto casu,est, quia cum hæc exceptio

ptio sit moratoria, est penitus exclusa ab ipsa pragmatica, vt habetur ibi, in versic. & si forsè, &c. Nec obstat opinio Mutæ in suis cōmentarijs d. c. 35. dum voluit, quod ista exceptio tanquam prouenicus ex capite alterius statuti admittatur aduersus exequutionem prædictam. Et allegat in simili id quod supra dixi de exceptione elapsi decendij, qa respondeo, quod illa exceptio decēdij elapsi non est moratoria, prout est ista, ideo admittitur.

33 Et omnia supradicta † de exceptione nouendij luctus, procedunt etiam quoad Panormitanos in exceptione nouendij sponsalitiorum, vt habetur per cap. præd. 35. dictæ cōsuetudinis, quo disponitur, quod is, qui vxorem duxerit, per nouem dies non possit in iudicio conueniri, tam criminaliter, quàm ciuiliter, de qua consuetudine meminit Intrigl. d. art. 96. n. 61.

Sic etiam ex dictis verbis Pragmaticæ excludentibus exceptiones moratorias, † dico, 34 quod aduersus exequutionem census prædicti, nō pōt opponi exceptio trappetorū arbitrij cannemelarum, quæ exceptio est inducta 35 vigore Pragmaticæ, † qua disponitur, quod durante arbitrio prædicto conductores, vel habentes dimidiam, vel tertiam partem affictus, item officiales, ministri, mercenarij, vel alij actu seruientes, non possint à suis creditoribus molestari & arbitriū Cotturæ incipit à die 15. Nouembris, & durat per totum mensem Aprilis, de qua Pragmatica, & dilatione loquutus fuit D. Cumia super Ritu M. R. C. cap. 42. num. 57. [& quid in fideiussoribus dictorum ministrum an gaudeat vol. 1. allegat. fol. 68.] Nec etiam potest opponi † ex-36 ceptio tunnariæ, qua etiam durante, tam domini, quàm affictatores totius dimidiæ, vel tertiæ partis alicuius tunnariæ, à die 10. Aprilis, vsque ad diem vigesimum Iunij non possunt conueniri a suis creditoribus, quod etiā procedit in officialibus seruientibus, & ministris eiusdem, & hoc vigore alterius statuti, seu Pragmaticæ, de qua fuit etiam loquutus Cumia loco præcitato, num. 58. quod secus est in aliis debitis, in quibus semper admittitur ista † exceptio, & eam opponens non mo-37 lestatur amplius, immò, si debitor fuisset iam molestatus, & etiam carceratus, attamen superueniente tempore cotturæ, vel tunnariæ, debet excarcerari præstitis fideiussorib. de se præsentando carceratum finita cottura, vel tunnaria, dummodo tempore, quo fuit carceratus, esset obligatus ad seruiendum, vel iam cōduxisset tunnariam, vel trappetum, & hoc per optimam doctrinam Bart. & Alex. in l. 1. ff. de penis, quos sequitur Mazol. cons. 2. n. 25. qui dicunt, quod † ius superueniens pendente processu, si nō est procuratum, prodest 38 litiganti. Et ita aliàs anno 1602. fuit decisum per M. R. C. inter Gerardum Bōsantem, & Ioannem Dominicum Gattō existentibus tunc iudicibus Illustr. Ioan. Baptista de Ballis, Hieronymo la Veglia, & Gabriele Terrao. [Schrader de feudo p. 10. sectio 17. nu. 76. 77. & 78. Io. Franc. à Pōte de potest. Proregat. tit. 4. §. 7. n. 5. & 6. maximè quando tale ius quod superuenit sit ex causa de præterito Gabri. de iudicijs, concl. 2. nu. 1. Osman. obseruat. 5. lib. 2. obseru. 1. n. 1. Io. Petr. Ferretrius in pract. in forma libelli actio real. vers. deducendo, n. 2. & 3. fol. 124. Alb. cons. 265. n. 10. Anh. cons. 39. nu. 66. Suid. dec. 6. nu. 1. Magon. dec. Florent. 104. n. 10. Borg. dec. 5. nu. 6. lib. 4. Moroc. cons. 92. n. 9. etiam ad validandum iudicium alias nullum dixit Rimi nal. iun. cons. 829. nu. 2. Giurb. dec. 17. nu. 3. cum seq. & quid si superuenerit post conclusum in causa Passer. cons. 81. Simon de Præt. cons. 54. nu. 25. lib. 1. Molin. de primogen. c. 14. nu. 4. lib. 3. Moedan. dec. 44. Borell. super pragm. §. 2. gl. 1. n. 295. Bellug. in speculum princip. Rub. 20. & n. 28. & habet locum etiā si ius ex causa de præterito superueniens non retrotrahitur. Gabriel d. cōcl. 2. n. 2. Schrad. sectio 17. n. 77.]

39 Potest etiam in isto Regno † opponi aduersus exequutionem census, iuxta formam Bullæ, quod instrumentum non fuit factum adhibitis sollēnitatibus requisitis, per c. Regni Regis Caroli 78. quando contrahens esset minor, vel mulier, & non interuenisset consensus viri, prout requiritur ex Consuetudinibus aliquarum ciuitatum huius Regni, & præcipuè ex consuetudine ciuitatis Raudatij, iuxta notata per Ioan. And. in addit. ad Specul. in tit. de execut. sentētię, §. postremo, lit. O. Paul. de Cast. in l. 4. §. condēnatū, ff. de re iud. Anch. cons. 167. in fi. Zuccar. d. cōs. 37. num. 14.

40 num.14.lib.1. Et est aduertendum, † quod si debitor in contractu debiti renuntiauit omni Iuris, & Legum auxilio, censetur etiam renuntiasse beneficio Statutorum, & per consequens in Regno omnibus supradictis exceptionibus. Ias. in l. omnes populi, num.23. ff. de iust. & iure, [an renuntiatio generalis cum amplissimis clausulis, & omni legum auxilio cũ iuramento comprehendit non solum specificata in renuntiatione, sed etiam incognita, & non cogitata Ludo. à Peguer. decis. 148. nu.1.14.15. p.1. & an extenditur ad Ius municipale, Morotius cons.86. num.7. & an includantur Ius futurum, Surd. cons. 267. nu. 5. Alb. cons.66. num.2. Menoch. cons.855. nu.5. Idem Surd. cons.408. n.28. Ruin. cons. 51. nu.21. lib.1. Rimin. iun. cons.182. nu.16. Marta in tract. de clausulis p.1. clausul. 136. n.18. vbi comprehendit etiam iura municipalia, & an beneficio trappeti censeatur renuntiatum ex verbis contractus renuntians &c. & specialiter cum iuramento &c. stantibus generalibus renũciationibus in quibus non videtur dictæ exceptioni, & beneficio trappeti renuntiatum in specie, vt de alijs sit ex extensione dictarum abbreuiaturarum, quæ renuntiationes videamur extendi ad nõ specificata, cum sint strictissimi iuris, & non debet fieri de eis extensio cũ talis renuntiatio sit stricte interpretanda. Calder. cons. 5. de præbend. Dec. cons.495. nu.20. Natt. cõsil.636. n.192. Pedemont. dec.176. n.3. Becc. cons.37. nu.23. Grat. cons.17. nu.46. lib.1. in punto dixit Io. Bapt. de Ballis Doctor antiquus in quadam alleg. quã habeo manuscriptam pro Don Petro de Opizinghis contra Donnam Eumiliam Lanza in vol.11. alleg. diuersor. Ceuall. d.8. nu.13. lib.3. Surd. cons. 267. num.5. Morot. cons.83. num.13. Frider. PrucKman cons.8. n.160. Menoch. cons.335. n.9.] nec est omittendũ, quod verba † vnius

41 statuti potius debent declarari per aliud statutum, quam per ius commune. Dec. cons.65 num.5. & cons.302. num.10. & cons.5. n.4. & cons.310. num.3. Paris. cons.97. num.16. lib.3. Ioseph. Gonzal. in lib. variar. quæst. c.36. n.32. Soc. sen. cons.92. n.5. vol.1. Grat. cons. 256. n.29. & 30. lib.2. Pedroch. cõs.25. n.44. [Simon de Præt. cons.1. n.26. & cons.80. n. 56. Torniol. cons.36. n.76. Tobia Non. cons. 94. n.14. Roland. cõs.62. n.3. lib.2. Honded. cons.2. nu.14. lib.1. Intrigl. dec.15. num.35. Giurb. dec.111. n.11. Cornax. dec.138. n.3.]

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio inhabilitatis personæ agentis, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*

2 *Statutum licet reijciat omnes exceptiones aduersus instrumentum, eas tamen non reijcit aduersus personam agentis.*

3 *Exceptio, quæ respicit personam agentis, non dicitur tangere instrumentum.*

4 *Exceptio, quæ respicit personam agentis, non censetur reiecta per quamcumque dispositionem.*

5 *Exceptio respiciens personam agentis, potest opponi etiam post tres sententias conformes.*

6 *Exceptio excommunicationis est de illis, quæ respiciunt personam agentis.*

7 *Exceptio excommunicationis non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*

8 *Exceptio excommunicationis potest opponi, non obstante quod esset per pactum iuratum non opponere aliquam exceptionem.*

9 *Excommunicatus est reijciendus ab hominum consortio.*

10 *Exceptio excommunicationis est potius defectio, quàm exceptio.*

11 *Statutum laicorum non potest tollere exceptionem excommunicationis inductam de iure Canonico.*

12 *Exceptio excommunicationis potest opponi per iudicem ex officio, etiam parte non opponente, quod amplia vt nu.13. & 14.*

15 *Exceptio excommunicationis potest opponi etiam per tertium.*

16 *Exceptio excommunicationis potest opponi tam in causa ciuili, quàm criminali.*

17 *Exceptio excommunicationis non solum repellit actorem si agit nomine proprio, verum etiam si agit alieno nomine.*

18 *Excommunicatus repellitur ab agendo, etiam si actio esset tempore peritura.*

19 *Excommunicatus repellitur ab agendo, etiam si agat per procuratorem.*

20 *Exceptio excommunicationis repellit procuratorem excommunicati etiam si excommunicatio superueniat postquam procurator est factus dominus causa, quod limita vt nu.21*

Ex-

80 *Bannitus non solum non potest agere, verum etiam neque implorare officium iudicis, vt nec excommunicatus.*

81 *Exceptio quod actor est minor ætate, potest opponi non obstante Statuto reijciente omnes exceptiones.*

82 *Exceptio quod actor est prodigus, vel furiosus, vel similis, potest opponi non obstāte statuto reijciente omnes exceptiones.*

83 *Exceptio quod actor sit monachus, non censetur reiecta à prædicto statuto.*

84 *Exceptio quod actor est seruus, admittitur non obstante dicto statuto.*

85 *Exceptio quod actor non sit talis, prout agit, potest opponi, non obstante statuto tollente omnes exceptiones.*

86 *Iudex ex officio potest repellere actorem si non demonstrat nomen quo agit.*

87 *Agens vt talis, debet probare se esse talem.*

88 *Persona agentis in omnib. negotijs, & materijs prius debet legitimari.*

89 *Persona agentis est principale fundamentum actus.*

90 *Defectus personæ agentis reputatur maximus, & maior quolibet defectu iuris, iustitia, siue qualitatis, & nu. 91.*

92 *Defectus personæ nō censetur sublatus per quācumque dispositionem, quod ampliatur, vt num. 93. & 94.*

95 *Legitimatio personæ requiritur in quocumque iudicio, tam ordinario, quàm extraordinario tam possessorio quàm petitorio, ciuili, & criminali, & etiam summario, vt nu. 96.*

97 *Legitimatio personæ requiritur etiam si in causa procedatur de plano, sine strepitu, & figura iudicij.*

98 *Legitimatio personæ requiritur etiam in exequutione.*

99 *Confessus debitum coram iudice, potest opponere exceptionem hanc de legitimatione personæ agentis.*

EXCEPTIO QVARTA.

Contra personam agentis.

1 QVarta exceptio, † quæ potest opponi, non obstante statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio inhabilitatis personæ agētis, ita Io.And. in c.fin. in verbo, spoliationem, de orig.cognit. Dec. in c.ex parte, il 2. nu. 42. de offic.deleg. Ias.in l.2.§. prætor ait, nu.5.ff. de his qui satisd. cog. Ant.de Butr.c. licet, de elect. Ant.de Canar. in tract. de exequut.instru.q.15.n.35. Menoc. de præsump. lib.2.præsumpt.48.nu.6. Mascar.de probat. concl.1376.nu.9. Marsil. in l.si quis ne quæstio, n.43.ff.de quæst.& in l.vnius, §.cognitū num.40.eod.tit. Cassan.super consuet.Burg. rubr.7.tit.de successiō.in verbo, habile, nu. 3.cart.mihi 922. Cumia super Ritu, c.16. n. 54.Burg.de Laudemijs, p.3.inspect.40.n.41. Strach. de assecurat. glos. 29. num.4. Gigas de pension.Eccles. quæst. fin.num.17. & seq. [Nicol.Caluol.in praxi, §.exceptiones contra libell.concl.3. n.14.Aldou.cons.36.nu.9. Maurus Burgius de modo procedend.ex abrupt.cent. 1.q.19.n.17. Seraph.de priuileg. iuram.priuil.83.num.23.] & hæc exceptio dupliciter potest considerari, hoc est aut circa qualitatem personæ, vt quia agens est bannitus, excommunicatus, vel minor, aut circa qualitatem nominis quo agit, vt quia agat tutorio, procuratorio, vel hęreditario nomine, cum non appareat ipsum esse talem; & ratio est euidentissima: quia licet † vigore Statuti opponere non possit contra instrumentum, opponi tamen poterit contra personam agentis, Bar.in l.1.§.& parui, num.6.ff.quod vi, aut clam. Dec.in eod.cap.ex parte, nu.44. Socin.sen.cons.41.num.12.lib.1. [& tua non interest licet sit dilatoria tamen potest opponi post litis contestationem, Caluol. in praxi. in §.exceptiones contra libellum concl.1. nu.13. & possunt opponi omnes exceptiones, quæ non tendunt contra instrumentū maxime ex defectu personæ idem Caluol. in in d.§.concl.3.n.2.3. Ias.in l.1.n.18.C. de ius. & fact.ignorant. Menoch. de præsump. præsumpt.48. num.6. lib.2. a Fin. in verb. exceptio lib.3.fol.194. Marilian. dec.14. num.2. Alex.Stiaticus in pract.c.3.n.6. Tusch.in lit. E. conclus.381.nu.11.] & ratio huius rationis est, quia † hæc exceptio non dicitur tāgere instrumentum, neque eius exequutionem, Strach.d.nu.4.Burg.d.inspect.40.n.53 & in tantum hoc est verum, † vt hæc exceptio non censeatur sublata per quamcumque dispositionem, vel legem, gl.fi. in Clemen.1. de sequest.possess. Io.Andr. in addit. ad Specul.

(margin numbers in right column: 2, 3, 4)

cul.tit.de sent. §.vt autẽ, Bald.in l.exceptionem, in fine, vers. sed pone statutum, C. de probat. & in l.si quis filio, §. quod si quis, ff. de iniusto, rupto, & irrito fact. testamen. & in addit. ad Specul. in tit. de procur. §.2. Salyc. in l.ita nobis pudor, nu.28. C. ad leg. Iul. de adult. Pet. de Anchar. in Clement. 1. de sent. & re iudic. & cons.61. in princ. & cons. 163. in fine, & cons.166. in princ. & consil.272. in fine, Roland. cons.71. nu.27. lib.1. Crauetta cons.104. num. 2. Hercul. in tract. de negat. num.86. & hoc † in tantum est verum, vt hęc exceptio possit opponi etiam post tres sententias conformes, Marsil. in l.si quis ne quęstio, nu.10. ff. de quæstio. [Sayr. de censuris lib.2. cap.7. nu.10. cum pluribus seq. & talis exceptio non tangit rem, sed cohęret personæ, Io. Maria Nouarius quæstio.118. num. 2.] Osasc. dec.1. num.36. Et huius naturæ est † exceptio excommunicationis, prout voluit Dec. in dicto c.ex parte, num.44. & Bart. dicto nu.6. Nepos à Monte Albano, in libello de exceptionib. tit.5. in prin. & ideo dico, quod talis exceptio reiecta nõ censetur à Statuto reijcente omnes exceptiones, c. decernimus, de sent. excomm. Vgolin. in tract. de cẽsur. Eccles. tit. de excommun. cap.15. §.7. nu. 1. vbi dicit, quod † ista exceptio non censetur exclusa, etiam si per pactum esset iuratum non opponere exceptionem excommunicationis; quod etiam voluit Peregr. in tract. de iure fisci, lib.3. tit.11. num.8. [Marta de iurisd. p.3. c.9. nu.29.] Pandus in tract. de præsent. instrument. p.2. nu.91. Benedict. de Barzis in tract. de instrum. guarentig. p.1. q. 3. & par.3. quæst.10. Viuius dec.94. num.7. Barb. consil.35. col.3. lib.4. Paris. cons.109. num.9. lib.4. Afin. in pract. §.31. num.23. Menoch. in tract. de præsumpt. lib.2. præsumpt. 48. num.8. Gigas in tract. de pension. Eccles. quæst. vlt. num.18. & ratio cur tali pacto non obstãte opponi possit hæc exceptio, est, propter periculum communionis habendæ cum ipso excommunicato, † cuius persona ab hominum consortio debet eijci, c. intelleximus, de iudi. cap. cum inter, de except. cap. pia, eodem titu. in 6. c. rursus, in fine, cap. excommunicatio, 11. quæst.4. gloss. in c. cum in nomine domini, in verbo, audientia, 23. dist. glos. penul. in c. ex intimatione, de procurat.

Felin. in c. significasti, num.21. de except. & in cap. dilectus, ibi num. 17. de rescript. vbi etiam Abbas num.7. & in cap. fi. num.16. de ordin. cognit. & in c. item cum quis, num.9. de restit. spoliat. Pontanus in tract. de Spolio, lib.3. cap.2. nu.2. vbi alios allegat, Vgolin. d. num.1. [& est similis hosti in crimine lęsę maiestatis, Molses. in consuet. Neapol. p. 4. quæst.49. nu.24. & nullo modo potest esse tutor Io. Paul. Gualterius in prax. tutel. p.1. rubric.2. num.23. nec auditur in iudicio vbi proceditur de bono & æquo Ant. de Virgil. de legitim. person. cap.15. num.7.] & vltra prædictas potest adduci alia ratio huius conclusionis, scilicet quod hęc exceptio nõ cẽsetur exclusa, quia † hæc est potius detectio, quàm exceptio, & sic non comprehenditur in Statuto loquente de exceptione. Bar. in l. cum mulier, num.6. ff. solut. matrim. Cumia super Ritu c.40. num.242. alia ratio est, quia † statutum laicorum non potest tollere exceptionem excommunicationis, quæ est inducta, & habet originem de iure Canonico, super quo iure ipsi laici disponere non possunt, Alex. in l.1. §.1. ff. quarum rerum actio, &c. Plotus cons.78. num.13. & dicam latius infra except.28. num.2. [Lapus alleg. 92. Decian. in tract. crimin. par.1. lib.2. cap.34. num.5.]

Amplia primò prædictam † princ. conclus. vt non solum ipse reus conuentus possit opponere hanc exceptionem, verum etiam ipse iudex ex officio, cap. 1. in fine, de exceptionib. in 6. Vgolin. d. §.7. nu.3. Gigas d. quæst. fin. num.17. Soc. sen. in cap. sacris, num.431. & 437. de sent. excommunic. Crauetta cons. 191. num.1. lib.2. Carol. Grimald. in additionib. ad practicam Tartaliæ, cap.1. num.167. [Muta dec.81. n.1. Barthol. Vgol. in trac. de censur. tabul.2. cap.15. §.7. nu.3. fol.451.] quam quidem ampliationem † subamplia, vt hoc possit facere iudex, etiam parte inuita, & contradicente, Abb. in c. exceptionum, nu.7. de except. Decius in c. intelleximus, nu. 15. de iudic. Contardus in repetit. l. diffamari, in ampliationibus, nu. 102. Peregr. vbi supra, num. 16. Ferret. cons.351. nu.4. lib.2. qui in nu. 10. dicit, quod si iudex excommunicatum non repellit à iudicio, grauat partem, ita vt à tali grauamine possit appellari, & aliqui

fue-

14 fuerunt istius opinionis, vt † iudex non solũ possit, verumetiam debeat repellere actorem excommunicatum. Huius in quam opin. fuerunt Alber. in l. item apud Labeonem, §. qđ ait prætor, nu. 1. & 2. ff. de iniur. & famosis libellis. Laurent. de Pinu, consil. 79. num. 2. Asinius in tractatu de exequutionibus, §. 3. c. 68. [Farinac. dec. 179. n. 3. in fine, cons. crimin. lib. 1. vbi debet repelli à limine iudicij. Sayr. de censur. c. 7. num. 8.]

15 Amplia secundò, † vt non solum reus, vel iudex possunt opponere hanc exceptionem, verum etiam & tertius, cap. cum parati, vbi Abbas, & Decius num. 2. de appellationib. Vgolin. in d. tractatu de censuris Ecclesiasticis, tit: de excommunicatione, c. 15. §. 7. n. 5. * vbi dicit hanc esse communem * opinionẽ. Idem Dec. in d. c. intelleximus, nu. 20. de iudic. vbi Felin. num. 13. Pet. de Greg. in tract. de appellationib. lib. 2. c. 11. nu. 16. licet contrarium tenuerint aliqui relati per eundem Vgol. loco præcitato. Ferrett. d. consil. 351. n. 8. vbi respondet ad Butrium, & Imol. qui videntur contrarium tenuisse. [Marian. Soc. in c. sacris, n. 431. de sent. excommu.]

16 Amplia tertiò, † vt hæc exceptio possit opponi contra actorem, tam si agatur ciuiliter, quàm criminaliter. Petr. à Plaza in Epitome delict. cap. 44. num. 10. Peregrin. in prædicto tract. de iure fisci, lib. 3. tit. 11. num. 81. [& an talis exceptio excommunicationis possit opponi contra mortuum ad impediendum ecclesiasticam sepulturam, vt quia erat excõmunicatus, & videtur quòd sic secundum Mart. de iurisd. p. 3. cap. 9. n. 48. Vgol. de censuris. cap. 15. §. 7. nu. 1. tab. 2. fol. 450.]

17 Amplia quartò, vt † hæc exceptio non solum repellat excommunicatum agẽtem proprio nomine, verumetiam si agat alieno nomine, vt procuratorio, vt tutorio nomine, est textus in præcitato cap. intelleximus, vbi Felin. num. 13. & Decius num. 6. de iudic. c. excommunicamus, §. credẽtes, de hereticis, Anchar. in c. post cessionem, num. 2. & 7. de probationib. Lancellot. Instit. Canonica. tit. de procuratorib. §. hic verò. Cinus in l. res. C. de accusationib. Bald. in c. domino guerram, tit. hic finitur lex, vbi etiam Affl. num. 9. Peregr. prædicto nu. 8. in fi. Carauita super ritu ritu 236. nu. 20. Ples. in processu iudic. titu. 4. num. 39. Ioan. de Deo in doctr. aduocat. lib. 3. c. 13. nu. 5. Alber. Galeot. in Margarita iuris, cap. 1. nu. 25. [idem Vgolin. de censur. tabul. 2. cap. 19. nu. 1. Roman. sing. 632. Sayr. de censuris, lib. 2. cap. 8. num. 6. Marian. Soc. in capitulo sacris, nu. 412. de sent. excommunicat. Seraph. dec. Rom. 182. num. 1. Ant. de Virgil. in tract. de legit. person. c. 15. nu. 4.]

18 Amplia quintò, † vt excommunicatus repellatur ab agendo etiam si actio esset tempore peritura, Hostiens. in c. significauerunt, de exceptionib. Surd. in tract. de alimentis, tit. 8. priuil. 83. nu. 11. [& an excommunicatus possit vti beneficio, l. diffamari, C. de ingenuis, & manumiss. Alex. 35. variarum resolut. de diffamation. resolut. 1. nu. 8. Io. M. Nouarius q. 135. nu. 1. nec potest esse in iudicio ratione publici officij, vt ibi Nouar. nu. 5. & per defensione suæ possessionis auditur Farin. cons. 68. nu. 14. in fin. in crimin. lib. 1. nec potest agere ad pensionem sibi reseruatam, idem Farin. dec. 275. nu. 2. in fi. cons. crimin. lib. 2. nec est manutenendus in ex actione pensionis d. dec. nu. 3. Franc. Curt. sen. quęst. forens. quæst. 4. nu. 6. Tusch. in lit. E. conclus. 458. nu. 1.]

19 Amplia sextò, vt hæc † exceptio excommunicationis excludat excommunicatum ab agendo, etiam si agat per procuratorem, Io. de Lignano in tract. de censuris Ecclesiasticis, §. 25. num. 42. Bonacossius in suis communibus opinionibus, in verbo, excommunicati constitutio, car. 61. Magon. dec. Lucens. 71 num. 3. Nepos à Monte Albano, in libello de exceptionib. tit. 7. circa princ. vers. item si sit. Cappell. Tolos. dec. 143. Lambert. in tractatu de iure patronat. lib. 2. p. 1. 3. quæst. princ. art. 2. nu. 2. Roffred. in quæst. Sabbatina, q. 52. num. 7. Anchar. in c. exhibita, nu. 4. de iudic. [quòd potest constituere procuratorem, vt defendat excommunicatum, Molfes. in consuet. Neapol. p. 4. q. 49. n. 22. & redditur quis in habilis à procuratorio, Marta de iurisdict. p. 3. cap. 9. nu. 17. Farin. dec. 275. n. 3. in fin. lib. 1. cons. crimin. Ant. de Virgil. in tract. de legit. personæ c. 15. nu. 10. etiam per procuratorem. ibi Virgil. num. 10. Tusch. in lit. E. concl. 459. nu. 5.] quam ampliationẽ

20 † subamplia, vt procedat etiam si excommunicatio superueniat in personã domini, post quam

quàm lis est contestata, & procurator est factus dominus causæ: nam causa est domini, cum id eum spectet commodum, vel incommodum, 2.q.6.cap.biduum, vers.palam. Aufrer. in additionib. ad dec. prædictam, in lit. A. 21 & dictam subampliationem † limitabis, vt non procedat quoties quis esset constitutus procurator in rem suam, intentans actionem sibi competentem, quia tunc non repellitur propter excommunicationem superuenientē in personam ipsius domini, est glos. in c. vnico, de iure patron. in 6. & not. Bart. in l. apud Celsum, ff. de doli exceptio. Hostiens. Butr. & Abb. in c. licet, in fine, de officio delegat. Aufrer. loco cit.

22 Amplia septimò, vt excommunicatus non possit reconuenire, licet possit excipere, c. decernimus, de sent. excom. in 6. c. cum inter, in fine, de exceptionib. vbi Anchar. n.7. Nepos à Monte Albano in libello de except. ti. 5. circa princ. Lancellot. in instit. Canonic. tit. de mutuis petition. §. idem iuris, & gl. ibi, in verbo, non cōceditur, Carauita super ritu M.C.V. ritu 236. n.9. [Marta de iurisdict. p.3. c.9. nu.2.]

23 Amplia † octauò, vt hæc exceptio possit opponi mulieri agenti ad suas dotes si periculū non est in mora, Lupus in repet. c. per vestras nu.7. de donat. inter vir. & vxor. Bart. in l. si constante, num.64. ff. solut. matrim. Surdus in tractat. de alimentis, titu. 8. priuileg. 83. num.9. [Andr. Molfes. in consuetud. Neapol. par.4. q.49. nu.27. nec potest opponere declinatoriam fori. Farinat. cons.68. n.29. in crim. lib.1.]

24 Amplia † nonò, vt hæc exceptio possit opponi tam in Curia Ecclesiastica, quàm sæculari, l. placet, C. de sacrosanct. eccl. not. DD. in l.1. C. de iur. & facti ignorant. & præcipuè Ias. nu.9. & 23. Bal. in l. quoties, num.6. C. de iudic. Guid. Papa cons. 120. num.1. Felin. in c. prudentiam, nu.14. & 15. de officio deleg. Gigas in tract. de pension. Ecclesiast. q. vlt. nu.19. vbi alios allegat. Tiraquell. qui etiam more suo alios allegat, in tractatu de retract. Lignagier, §.1. glos.9. nu.28. & 28 2. Foller. super cap. Regni Neapolitani, de sacrosanct. eccl. cap. item statuimus, nu.6. cart. mihi 37. Surd. dicto priuileg. 83. nu.4. Peregr. d. trac. de priuileg. fisci, lib.3. tit. 11. num.15. Carauita super d. ritu 236. nu. 1. [quòd etiam coram exequtore obstat Farin. dec.275. n.3. in fi. cons. crim. lib.2.]

25 Amplia † decimò, vt hæc exceptio non solum repellat actorem ab agendo, verum etiā iudicem à iudicando, glos. in c. sciscitatus, in verbo, infamem, de rescript. & in c. proposuisti, in verbo, tempore, de cler. excommu. ministran. Io. Andr. Ant. de Butrio, & Abb. in c. fraternitatis, de testib. Crotus in tract. de testib. in princ. num.3. Peregrin. dicto tit. 11. n.8. Nepos à Monte Albano in libello de except. tit.3. in princ. Plesan process. iudic. titu. 2. nu.35. Io. de Deo, in doctrin. aduocat. lib. 3. c.7. nu.2. Baiard. in additiom ad Iul. Clar. in §. fi. quæst.43. nu.20. Vanti. in tract. de nullit. tit. de nullit. sent. ex defectu ordin. nu.137 & tit. de nullit. ex defectu iurisdict. num.61. [Marta de iurisdict. p.3. c.9. n.8. & p.4. cēt. 1. cas.58. n.5. Vgolin. de censur. cap. 11. §.3. nu.1. tabul. 1. fol. 402.] Brunor. à Sole, in compend. resolut. proposit. iur. in verbo, excommunicatus non potest, qui omnes plus dicunt, scilicet, quod † sententia ab eo lata est 26 nulla. Carauita super d. ritu 236. num. 19. Felin. in c. Rodulphus, nu.40. de rescript. Polidorus Ripa in tractatu de actis, in art. mortis, c.34. num.9. [Roman. cons.48. num.1. vers. quòd autem nulla Nicol. de Mill. in repertor. in verbo excommunicatus non potest esse Iudex Gigas de pensionibus q.14. nu.2. Tusch. in lit. E. concl.458. nu.10. Vantius de nullitat. tit. de nullitat. ex defectis iurisdict. n.137. vers. & si talis Iudex.] quæ amplia-27 tio subampliatur, † vt procedat tam in iudicibus ordinarijs, quàm delegatis, c. ad probandum, de re iudic. Peregr. in d. tract. de iure fisci, lib.3. tit. 11. num.8. [Mart. de iurisdict. par.3. c.9. nu.8. Vgolin. de censur. tab. 28 2. c.11. §.5. nu.1. fol.405.] Secundò † subamplia, idem procedere in arbitrio, Peregr. prædicto nu.8. Blanch. in tractat. de compromissis, in 2. quæst. principali, nu.9. Brunor. à Sole loco iam citato, circa medium. Aufrer. in addition. ad Cappel. Tolosan. decis. 143. nu.2. [Vgolin. d. c.11. §.6. nu.2. Abbas in cap. ad probandum, num.2. de re iudic.] at 29 supradictæ ampliationes, & subampliationes limitantur, vt procedant tantum in iudice notoriè excommunicato, & non in occulto,

to,l. Barbarius,ff.de offi.prætor. not.in c.pia, de exceptionib.in 6.Bald.in l.1.nu.10.C.de iuris, & facti ignorant. Polid. Ripa, dicto c. 34.num.9.Aufrer.in addit. ad Cappell. Tolos.dec.143.in lit.A. Et hæc quidem † limitatio sublimitatur, vt non procedat nisi in causis profanis,nō aũt in spiritualibus,q̃a in eis sententia lata ab excommunicato occulto, est nulla, tanquam si esset lata à notorio. Celsus in addit.ad Bal.loco cit.lit. F.Pol.Ripa d.c.34.n.10.& 16.Card.in Clement.2.§. verum,in fine,de sent. & re iudic. qui omnes dicunt,quod † iudex excommunicatus, licet sit occultus,tamen non potest alium excommunicare, nec ab excommunicatione absoluere. [Felin. in cap. si vere num. 7. de sentent. excommunic. Nauar. in manual. cap.27. num.7. Sayr.de censur. lib.1.cap.5. nu.53.]

30

31

32 Et hæc sublimitatio sublimitatur,† quando is,in cuius fauorem actus geritur, sciebat gerentem esse excommunicatum, quia tunc alius potest opponere,& dicere de excommunicatione,Calder.& Abb.in cap. ad probandum,de re iudic.& in c.veritatis ,de dolo, & contumac.Aufrer.vbi sup.

33 Amplia † vndecimò, vt excommunicatus non possit agere contra alium pariter excommunicatum,glos.in c.à nobis,vbi communiter * hoc not. Scribentes, de except.Bald.& Dec.in d.c.intelleximus,nu.19.de iudic.Peregr.dicto tit.11.num.13. [Guid. Papa singul.83.Camill.de Medic.cōs.10.n.25.Mart. de iurisd.p.3.c.2.n.11.]

34 Amplia duodecimò, vt hæc exceptio † nō solum repellat actorem, & iudicem a limine iudicij, sed etiam testes, quibus semper potest opponi hæc exceptio,c.veniens,il secondo, in fine, de testib. c. decernimus, de sent. excom.in 6.Nellus de S.Geminiano in tract. de testib.par.1. num. 20. Aufrer. in tract. de testib.num.42. Iacob.Aegid. in tract. de reprobat.testi.nu.9. Albert.de Mattarell.in eodem tractatu de testib.c.3. nu.33. 34. & seq. vbi latè examinat istam conclusionem Lanfranc.de Oriano, in tractatu de testib.nu.77. Gabriel in commu. opin.tit. de testib. concl. 19. num.1. & sequent. qui latissimè loquitur de ista materia, [Iulius Cæsar.imbrianus de repulsa consider.4.n.26.& consid.6.n.81. Farin.dec.43.nu.4.& in additiōn.in lit.C.in fin. lib. 1.consiliorum crimin. Ant. de Virgil. in tract.de legit.personæ cap.15.num.9. Marta de iurisdict.p.3.cap.9.n.6.Scraph.decis.Rot.244.n.2.] Carrer.in Practi.tit.de hæret.nu.145. Emanuel Suarez in Thesaur. recept.sent.lit.E.num.188. Brunor.à Sole in compend.resolut.proposit.iur.in verbo, Excommunicatus non potest,in fine, Portius in lib.4. conclusionum, regula 16. vbi hanc regulam diuersis modis ampliat,† & limitat,& præcipuè ampliatur, vt non sit idoneus testis etiam contra alium pariter excommunicatũ. Philip.Franc.in cap. decernimus, num.6. de sent.excommu.in 6. Corrad.Lancelot.in tractatu de Prætore, in titulo personas testi.aggredi,nu.37.Portius dicta regul.16.ampl.2. qui omnes † hanc subampliationem limitant aliquibus modis, nec excommunicatus potest ferre testimonium contra simoniacum. Abb.in c.licet Heli,num.21.& sequen. de simon.vbi etiam Socin. sen.num.54. & Io. de Anania in glos. in versic.indifferenter. Idem Abb.in c.per tuas,num.3. & Soc.nu.6. eod. tit.Vgolin.in tract.de simon. tabula 1. c.32. §.4.num. 14. [Marta de iurisd. par.3. c.9. nu.7. sed in testamento sic quod secus est in iuditio.Bertaz.in tract.claüsul. claus.2.gloss. 3.nu.22.]

35

36

37 Ampliatur decimotertiò principalis† conclusio,vt procedat,etiam si excommunicatio superueniat post inchoatum iudicium, quia ex eo tempore antea poterit opponi. Io.And. in Mercurial.q.18.num.20.vbi allegat c.pia de except. in 6.Ancha.in c.exceptionem,nu. 1.de except.vbi dicit, quod potest opponi in quacumque parte iudicij. [quòd repellitur à iuditio Marta de iurisd.p.3.c.9.n.1.]

38 Amplia decimoquartò, † vt hæc exceptio possit opponi etiam post terminũ datum ad opponēdum suas exceptiones. Specul.in tit. de except.§.2.versic.sed nunquid. Glos. Hostiens.& Anch.nu.13.in c.Pastoralis, de exceptionib.Addit.ad eundem Anchar.ibidē, in lit.A.Cardin.in Clement.2.de except.Frideric.de Sen.cons.18.& cons.118.Abb.in c. intelleximus,num.6.de iudic.& in d.cap.pastoralis,nu.12.Gemin.in c.1.de except. ideo infero, quod licet per ritum istius Regni detur quindena debitori ad opponendum suas ex-

exceptiones, attamen ista exceptio potest opponi etiā ista quindena elapsa. [quòd etiā post sententiam opponi potest talis exceptio Ias. in l. 1. nu. 22. cum seq. C. de iuris & facti ignorant. Nicol. Caluol. in praxi. §. exceptiones contra libellum concl. 1. nu. 71. & anim impediat exequutionem sententiæ. Marta de iurisd. p. 3. c. 9. n. 26.]

39 Amplia decimoquintò, † & vltimò, in notario, qui si est publicè excommunicatus, nō potest facere instrumēta, & si illa faciat, sunt nulla, c. licet, de sent. excommunic. in 6. Glo. in c. decernimus, eod. tit. Ioan. And. & Abb. antiq. in c. pia, de except. in 6. Card. in repet. cap. perpendimus, q. 39. de sent. excom. Abb. & ceteri scribentes, in c. intelleximus, de iudic. cum alijs adductis, & allegatis per Bertazol. in tract. clausul. in proœm. num. 14. vbi dicit, quod hoc non procedit, quando verisimiliter partes ignorabant istum talem esse excommunicatum, vel publicè officium exercebat. [Bertaz. in tract. clausul. in proœmio, num. 14. fol. 5. Marta de iurisdict. p. 3. cap. 9. nu. 6. Tusch. in litt. E. concl. 456. nu. 10. Feder. de Senis cons. 74. n. 2. vers. ad id quod secundo.]

40 Limitatur modo † aliquibus modis hæc conclusio prædicta (quod scilicet exceptio excommunicationis semper repellit actorem à limine iudicij) & primò, quando excommunicatus non est notorius, vel denuntiatus, q a tunc non repellitur ab agendo. Puteus decis. 25. tit. de restit. spol. Pontan. in tract. de Spolio, lib. 3. c. 2. n. 2. [Marta de iurisd. p. 4. cēt. 1. cas. 58. n. 5. & in excommunicatis occultis ratione publici officij. Farin. dec. 167. nu. 2. in fi. cons. crim. lib. 2. idem Marta p. 3. c. 9. nu. 9.] Vgolin. d. tract. de censur. Ecclesiast. c. 15. §. 7. num. 1. Io. Bapt. Ferret. cons. 351. nu. 3. & 6. lib. 2. licet contrarium tenuerit Peregrin. in tractatu de priuileg. fisci, tit. 11. nu. 8. in fine, quis

41 † autem dicatur notoriè excommunicatus, ponunt Abb. & Felin. in c. prudētiam, nu. 6. de offic. deleg. Ioannes Andr. in c. pia, de exceptionib. Anch. in cap. illa quotidiana, num. 4. de elect. & cons. 189. Idem Felin. c. Rodulphus, num. 39. de rescript. & in c. ad probandum, col. 3. de re iudic. & in c. fi. in fine de exceptionib. Gigas in tractatu de pension. quæst. 14. n. 5. Alin. in tract. de exequut. §. 3. c. 184. num. 8. vbi ponit, quid si aliquis esset notoriè excommunicatus in vna prouincia, & in alia non esset ita notorius. [Federic. de Senis d. cons. 74. n. 3. Tusch. in lit. E concl. 456. n. 1. cum seq.]

42 Limita secundò prædictam cōclusionem, quando actor esset excommunicatus excommunicatione minori, quia ob eam non repellitur ab agendo, & sic exceptio huius excommunicationis non nocet. Abb. in d. c. intelleximus, nu. 6. de iudic. & in c. à nobis, de exceptionib. Gigas in tractatu de pension. Eccles. q. 14. nu. 8. Pontan. in tract. de Spolio, lib. 3. c. 2. nu. 2. Surd. in tractatu de alimentis, titu. 8. priuileg. 83. num. 7. Dec. cons. 321. num. 6. Maschard. de probationib. concl. 691. nu. 4. [quòd secus est in excommunicatione maiori, quia separat hominem à communione fidelium, Andr. Molfes. in consuetudine Neapol. p. 4. q. 49. n. 10.] Et ideo dicūt Doctores tam superius citati, quàm inferius citandi, quod

43 † excipiens de excommunicatione ad hoc vt obtineat, debet proponere speciem excommunicationis, & nomen excommunicantis, & si aliter faceret, non auditur Vgolinus de censuris Ecclesiasticis, titulo de excommunicatione, c. 15. §. 8. num. 1. ad quod allegat c. penult. de sent. excommu. & c. Engeltrudam, 3. q. 4. glo. in c. 1. in verbo, speciē, except. quod etiam firmauit Soc. sen. in c. sacris, nu. 436. & 437. de sent. excommun. Viu. dec. 104. num. 4. Velasc. decis. 97. num. 4. At si non opponeretur exceptio lata ab homine, sed à Canone, tunc debet exprimi nomen Canonis excommunicantis, Hostiens. Anch. Franc. & Io. Andr. in c. 1. §. si quis igitur, vbi Gemin. num. 12. de except. in 6. Vgolin. loco præcit. Socin. d. num. 437. Quando

44 † verò excommunicatio dicatur maior, ponit glos. in c. eo qui, in verbo, Canonis, de sent. excommun. in 6. Nicol. Plou. in tract. de excommun. num. 8. Carau. Ritu 236. nu. 3. Ant. Scappa in loco inferius citando. [Maschar. de probat. concl. 705. n. 2. Clar. in §. fi. q. 77. nu. 1. Tusch. in lit. E. concl. 436. num. 10.]

45 & quando dicatur minor, ponit Abb. in c. si celebret, de cler. excomm. ministr. Diuus Ant. Florent. in sua sum m a, tit. de excomm. minori, in 51. c. & in tit. in quibus causis commu. cum excom. nu. c. 52. & in tit. de effect. excō-

mun.minor. c.53. & in tit. de absolut. ab excommu.minori, c.54. Ant.Scappa in tract.de iure non scripto, lib.1.cap.52.num.10.& 11. [& an valeat excommunicatio si fit absque monitoriis, Ant.de Ballis in suo tracta.lib.5. pragm.1. tit.10. num.33. & quando maior, & quando minor, Scapp.de iure non script. cap.52. lib.1. Iac. Graffi. in suis decisionibus aureis.lib.4.titu. de diffinitione excommunicationis, c.1. num.18. & 19. Clar.in d. quæst. nu. 2.]

46 Limitatur tertiò, quando † agitur super attentatis: quia attentator non potest opponere hanc exceptionem. Dec.cons.200. circa finem. Magon. dec. Lucensi 71. num.1. Cumia super Ritus c.40.num.143. Maranta in pract.in 6.p.in verbo, appellatio.nu.404.car ta mihi 537. [Lancellot.de attentatis titu. de reo except.p.3.c.24.q.3.n.1. cum seq.]

47 Limitatur quartò, † quotiescunque ageretur de periculo animæ, quia tunc ista exceptio non obstat, & excommunicatus semper auditur, etiam agendo. Io. de Imola post Hostiens.& Anto.de But.in c.significauerũt, de except. vbi Fely. in vlt. colum. Marsil. in tractat.de bannitis, in verb. delictis, num.6. [quod potest etiam excommunicatus testari Soc.reg.24.excommunicatus etiam Tusc. in lit.E.concl.459. n.15.]

48 Limitatur quintò, quando † creditor ageret contra debitorem suum suspectum de fuga, nam isto casu non potest opponi exceptio excommunicationis. Abb.in c.cum inter, nu. 13.de except.vbi etiam Fel. col.10. vers. limita secundo.idem Fel.in c. dilectus, col.penul. vers. quarto fallit, de rescr. Surd. in tract. de alim.tit.8.priuileg.83.nu.8. Viu.dec.99. nu. 13.

49 Quam limitationem † sublimitabis, vt solum possit agere ad effectum, vt debitor fugitiuus retineatur, non autem vt soluat. Dec. in d.c.cum inter, nu.18.de except. Surd.d.priuil.83.num.12.

50 † quando autem debitor dicatur fugitiuus, dixi supra in prælud.nu.144. & ponit Caccialup. in trac.de debit.suspect. & fugit.in 1.quęst.princ.num.11. Pet.Pecch. in tract de iure sistend. & manus iniect. cap. 11.nu.2. Caualc. in repert. primi lib. suarum decisionum, in verbo, debitor verè suspectus [Bursat.cons. 241.n.6. Boer. dec.215. nu.2. Tusch.in lit. F. concl.522.n.1.] Carol.Grimald.in addit.ad pract. Tartali.c. 1. nu. 176. Natta consil.431.num.21. Menoch.in tract. de arbit. iudic. casu 77. per totum. Vital.in tract.clausul.in verbo, nihil nouari dilatione pendente, nu.3. in fi. cart.mihi 81.

51 Limitatur sextò, vt licet hæc exceptio † repellat Actorem ab agendo, tamen si est conuentus, non repellitur ab excipiendo, Spec. in tit.de exception.& replic.§.fi.nu.3.c.cum inter de except.c.intelleximus, de iudi. Dec. in c.à nobis, nu.37.de except. Surd. d. priuil. 83.num.6. Bar.in l.de pupillo, §.fi.num.2.ff. de noui oper. nunciat. Rom.cons.217.nu.1. Gayll.qui testatur de commu. opin.in lib.1. Pract.obseruat.obseru.71.num.5. Scaccia in tract.de iudic.c.101.num. 51.in fi. Mari.Antguiss.cons.141.nu.12.&cons.39.nu.5. Io.de Deo, in doct.aduocat.lib.3.cap.16. num.21. Peregr.in tract.de iure fisci, lib.3.titu. 11.nu. 19. [Mart.de iurisd.p.3.c.9.nu. 1. Ant.de Virgil.de legitim.personæ cap.15.num.14.] & ad hoc facit id quod in simili habetur, quod

52 † licet periurus repellatur ab agendo, non tamen repellitur ab excipiendo, c.intelleximus vbi Ant.de Butr.de iudicijs. Alc.cons.37.nu. num.8.vol.2. [Farin.Rot.Roma.dec.868. nu.2. repellit agentem exprimit actionem, vt est text. in l.si quis maior C. de transact. Specul.in tit.de actor. §.1.nu.16. vers. Item quod est periurus. Alex.cons.17.nu.6.lib.3. Neuiz.cons.21.nu.1. Surd.cons.37.num.2. Moscatel.in pract.lib.1.par.4.in glos. periurij. num.1. & per hanc exceptionem periurij impeditur litis ingressus Anto.de Butr. in c. dilecti de exceptionib. Marsil. sing.5. & cõs. 107. num.9. Afflict. decis. 185. num. 1. & ratio videtur esse, quia talis exceptio dicitur exceptio peremptoria antequam obtinuerit agens absolutionem à iuramento vt videtur sentire Muscatell. vbi sup. num.3. & num.17. Marescott. variar.resol.cap.121.nu. 83.cum seq. lib.2. Farin.dec.224. nu.1. & 3. in fin. cons. crimin. lib. 2.] sed prædictam

53 † sublimitationem sublimitabis, vt licet excõmunicatus possit excipere, non tamen potest excipere & opponere compensationem, glos.in c.cum inter, in verbo, reconuentione, quæst.5.vbi Bal.nu.5. & Hostiens. Card.Imola, & Anchar.nu.10.de except. idem Ancha. in c.si verè, nu.4.de sent.excom. Guid.Papa, cons.

conſ.108.n.3. Boer.conſ.14. num.7.Purpur. conſil.284.lib. 1: Bertazzol. in tract.clauſul. clauſul.48. gloſ.8. num.4. Surd. conſ. 246. num.23. lib.2. [Bertaz.de clauſul.clauſul. 41.gloſ.8.nu.4. Marta de iuriſdict. p.3. c.9. num. 3. Tuſch. in litt. E. concluſ. 381. num. 3.] vbi adducit rationem : quia † qui compenſat, quodammodo agit,& ſi ageret,repelleretur per exceptionem,ergò non poteſt cõpenſare,l.quicunque,ff.de cõpẽſat.& qui cõpẽſat,petit,l.amplius ff.rem ratam haberi,& compenſare eſt quodammodo reconuenire, Cin.in l.quoniam,C.de adulter.vbi Bald. n. 7. Surd.loco præcitato num.24. & obijciens compenſationem,videtur ſuum debitũ exigere,Bal. & Surd.locis paulo ante cit. [Marta de iuriſd.p.3.c.9.n.3.Other.diſpu.q.28.n.3]

55 Limitatur ſeptimò , † quando excommunicatus laboraret extrema famis neceſſitate, nam tunc bene poteſt agere pro alimentis. Dec.in d.c.cum inter,num.9.de except.Fran. March.dec.880. num.28. Couarr. lib.3. variarum reſol.c.13. verſ.12. [Surd. de alim. titu.7. q. 14. num.26. & quæſt.36. num.7.]

56 Limitatur octauò, † ſi excommunicatus appellaret à ſententia contra eum lata, quia pendente appellatione, non repellitur ab agendo,Oſaſc.con.5.nu.2. vbi nu.3. &4. adducit rationem: quia appellatio eſt defenſio,& excommunicatus poteſt ſe defendere. Hanc eandem principalem concluſionẽ ampliabis,& limitabis varijs modis, vt per Peregrin.in d.tract.de iure fiſci,lib.3.tit.11.quas ampliationes & limitationes hic non refero, quia parũ faciunt ad noſtrã materiã. [quòd antequã, ſequatur declaratio ſuper facto poteſt licite in foro exteriori omnes actus exercere Io.Pet.Bim.conſ.241. n.32. & an poſſit dicere de nullitate excõmunicationis ſtante eius contumacia Farin.conſ.5.nu.87. in crimin.lib.1. Ant.de Virgil.in tractat.de legit. perſon.cap.15. nu.12. limitatur etiam vt excommunicatus non excluditur à ſucceſſione, tam ex teſtamento quam abinteſtato ex deductis per Andr. Molfeſ. in conſuetud. Neapol. par.4. q. 49. nu. 15. cum ſeq. & quando appellauit ab excõmunicatione, & eſſet negligens in pro ſequendo eam non poteſt repelli propter negligentiam, Marta de iuriſd. p.3. c.9. n.10.]

57 Aduertendum tamen eſt, quod in ſupradictis & aliis caſibus,in quibus excommunicatus non repellitur à limine iudicii, poteſt cõparere tam perſonaliter quàm per procuratorem. Peregr.d. tit.11.n.22.

58 Item etiam eſt aduertendum,quod † ſi iſta exceptio excommunicationis obſcurè proponatur per excipientem, tunc iudex ex officio tenetur compellere eum vt liquidè eam declaret,ita no.Abb.in c. ſolitæ,num.2.de reſt. ſpol.Fely.in c.prudentiam, in fi. de offic. deleg. Vgolin.in tract.de cenſur.Eccleſiaſt. tit. de excommun.c.15.§.8. nu.2. & † debet iſta exceptio probari per opponentem infra terminum dierum octo,die quo proponitur non computato,c.1.§.ſi quis igitur, de except. in 6.vbi hoc firmant communiter * DD. glo.in c.1.in verbo proponitur, de reſtit. ſpol. Soc. ſen.in c.in ſacris,num.440.de ſent. excomm. Io.de Arno different.91.Campanus ſuper c. Regni Neapol. tit. quod iura conceſſa Eccl. c.item ſancimus, nu.5.cart.mihi 134. Vgol. in d.c.15.§.9. nu.1. Anguiſſ.conſ. 141.nu.7. Maſcard. de probat. concl.691. num.4. Maranta in pract.p.4. diſt.20.num.14.car.mihi 240. Lapus alleg.54. num.10. qui terminus † a iudice prorogari non poteſt. Vgol. eod. num. 1. & exceptio † ipſa debet apertiſſimè probari, vt operetur ſuum effectum Iaſ. in l. decem,nu.51.ff.de verborum oblig. Maſcar. d.concl.691.nu.1. [Gratian.diſcept.c.255 n.16. vbi debet opponere de ſpecie excommunicationis. Berous conſ. 147.n.31. lib.2. Marian. Soc. in c.ſacris nu.443.de ſent.excommunic.Sayr.de cenſur.lib.2.c.5.n.15.]

62 Quæro modo,an hæc † exceptio ſit odioſa an verò fauorabilis? & dico, qđ eſt odioſa,ideo debet reſtringi,& non ampliari,cap. tua,in fine,de decimis,Gemin. in c.1.§.ſi qs, in verb.glo.ſuper verbo ſpeciem, de except. in 6. & ibi Ancha. & Philippus Franc.Goffr. in Summa,tit.de ſent. excommun.nu.44. Vgolin.in d.tract.de cenſur. Eccleſiaſt.titu.de excommun. c.15. §.8. num.1. circa medium. Maſcar.de probat.concl.691. nu.5. [Lap. alleg. 53.n.4. verſ.1. cum hic Tuſch. in lit.E. concl.371.n.4.]

63 Quæro ſecundò, an † proceſſus factus poſt oppoſitionem huius exceptionis ſit nullus,& dico quod ſic. Philip.Franc.in c.1.§.ſi verò,

super gl. in verbo,duraturis,de except. Abb. in c.intelleximus,de iudic.vbi Dec.num.76. Carauita super Ritu M.C.V. Ritu 236.n.8. [sic etiam sententia Tusch.in lit. E. concl. 458. nu.9.

64 Quæro tertiò, an hæc exceptio † sit peremptoria, an verò declinatoria? & respondeo quod est declinatoria, ita dixit Intriglol. de feudis,centur.2.art.5.num.475. Marsi.in tracta.de bannit.in verbo,delictis, n.7. [Vgol. de censur. tabul.2. §.6. num.5.] sed licet sit

65 † declinatoria, non tamen sequitur naturam aliarum exceptionum declinatoriarum, quæ solum possunt opponi ante litem contestatã, & non postea,l.ita demum,de procurat. c.1. & c.exceptionem, de except. Marsil. d.nu.7. Lancellot.in instit.Canonic.tit.de except.§. his annumeranda, Fel.d.c.exceptionem, nu. 27.Abb.in c.ex conquestione,in 3.col.de restit.spol. Rom. in l.naturaliter, §. nihil com-

66 mune, ff. de acquir. poss. & non solum † hæc exceptio potest opponi post litem contestatam, verum etiam post conclusum in causa. Marsil.in l.maritus,num.31.ff.de quæst. vbi * testatur quod hæc est commu. * opinio,& in pract.§.sequens,num.24. Fel.in c. significauerunt,num.8.de except. Barbat. in c.pastoralis,col.6.de cau.poss.& propriet. [in quarum pro parte iudicii. Alex. de Neuo in c 2. nu.19. de exceptio. Muscatell. in prax. lib.1. par.3.glosa similis nu.3. Io. Bapt. Thorus in cõpend.decis.vol.1.Cur.Archiepisc.Neap.in verb.exceptio excommunicationis. Ant. de Virgil.in tract. de legitim.personæ c 15.n.8. Vgolin.de censur.tabul.2. cap.15. §.6.nn.1. fol.448.]

67 & † etiam potest opponi in quacunque parte iudicij, c.1.& c.pia, de except. in 6. c.exceptionem, de exception. Marant. in pract.p.6.memb.9.nu.5. Magon.dec. Lucensi 71. num. 10. Peregr.in tract.de iure fisci,lib.3.titu.11. num.14. Carauita super d. Ritu 236.n.6. Suarez alleg.13.nu.13.

68 Quæro quartò, an exceptio † excommunicationis quæ potest opponi cedenti possit opponi cessionario? & dicas quod non, glo. pen.in cap.1.de iure patron.in 6.vbi Gem.& Franch. Fel.in cap.cum dilectus,in 13.decla rat.de rescr.& in c.intelleximus,n.14. de iudic. Soc.sen. cons.264.nu.14. lib.2. [Carpan.in statut.Mediolan.c.18.n.53.& cap.10. n.98.Visil.in addit. ad Afflidec.74.n.1.Põtan.in tract.de spolio, lib.3.c.2.n.3. sed hoc

69 limitatur † cessionario ex causa lucratiua (vt puta titulo donationis) quia ei agenti põt opponi hęc exceptio, sicut cedenti. Dynus in c.si quis in ius,de reg.iur.in 6.Bart.in l.apud Celsum. §.si cum legitima,ff.de except. doli. Bald.in l.si cum dotem,§.si patri,ff.sol.matr. & ibi etiam Alex.Castan.cons.44.nu.24.vbi * dicit,quod hæc est commu.* opin. idem Bal. in l.stipendia, C.de procur. [Marc.Ant.Pe reg.cons.13.n.18.lib.2.Marta de iurisd.p.3. c.9.nu.5. Carpan. dicto c.18. nu.53. Bossi.in tract.crimin.tit.de bannitis quid ammittant n.15.16.]

70 Quæro quinto & vltimo † quid si statutũ non solum prohibeat non posse opponi contra instrumentum, sed etiam contra personã agentis,an eo non obstãte possit opponi hæc exceptio excõmunicationis, si de ea expressa mentio non fiat in statuto, vide Bero. in c. item cum quis,num.8.de restit.spol. Barbat. cons.35. col.3.vol.4.Paris.cons.19.n.9.lib.4 Afin.in pract. §.31.c.23.

71 Et nota, quod omnia † supradicta de excommunicatis militant contra hæreticos,qa ipsi sunt excommunicati,& anathematizati, c.excommunicamus, il primo, & il secondo, de hęret.in 6.Simanc.in tracta. de hęreticis, tit.55.nu.1. Repert.inquisit.in verbo anathematizati. Medices in Summa de peccatis, q. 78.nu.88. Additionator ad Repert.inquisit. in d.verbo anathematizati,in lit.A. [idẽ Repert. inquisit. in verb.hæretic. col.30. vers.si omnes hæretici.] Plot. cons.78. num. 13. Franc.Ponzi.in tract.de Lamiis,nu.77. & ẽt sunt excommunicati per Bullam in Cœna

72 Domini, & eis † est interdictus omnis legitimus actus, l.quoniam, & l.quicunque, C.de hæretic. [& an possit hęreticus exercere iurisdictionem Repertor. inquisitorum in verbo iurisdictio col.2.versic.hæretic. potest.] Borell.super pragmatica,odialitium,§.1. gl.

73 3.nu.328.neque † possunt aliquo modo agere,cap.vergentis,de hęret.in 6. Borell.vbi supra,num.329.sed hæc omnia limita,

74 † vt nõ procedant ante sententiam declaratoriam, nam ante eam hæreticus non repellitur ab agendo,contra proprios debitores,ita in specie dixit Curt.iun. cons.20.n.3.lib.1.

Item

75 Item etiam † huius naturæ est exceptio bāni, quæ nec etiam censetur reiecta à Statuto reijciente omnes exceptiones. Bart. in l. 1. §. & parui, num. 6. ff. quod vi aut clam, Fel. in c. ex parte, il secundo, in quarta limitatione, n. 6. de offic. deleg. vbi Dec. nu. 42. Marsil. in l. si quis ne questio, nu. 8. ff. de quæst. Bened. de Barzijs, in tract. de instrum. guarentig. p. 1. q. 3. & p. 3. quæst. 10. Pand. in tract. de pręsent. instrum. p. 2. num. 90. Asinius in pract. §. 31. c. 23. [Cumia super Ritu c. 16. nu. 54. Vāt. in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defect. inhabilitatis, seu mandati, nu. 2. Carpan. in statut. Mediolan. c. 92. n. 178. Ant. de Virgil. in suo tract. de legit. personæ in prælud. nu. 1.] Menoch. lib. 2. præsumpt. 48. nu. 6. vbi alios

76 allegat. Et istam exceptionem † potest opponere iudex parte etiam tacente. Crauetta cons. 191. num. 1. Dec. cons. 275. nu. 3. Carol. Grimald. in addit. ad pract. Tartal. c. 1. nu. 67. Asin. in tract. de exequut. §. 3. c. 69. Alber. in l. item apud Labeonem, §. quod ait Pretor num. 2. ff. de iniur. Alex. in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, nu. 14. & 15. ff. solut. matr. Iac. de Arena, in l. non dubium, num. 2. C. vt

77 quæ des. aduocatis. Sed † an hæc exceptio si obstaret cedenti, an obstaret etiam cessionario? & dicas quod sic. Bal. in l. per diuersas, nu. 18. C. mandati. Iac. de Arena in tract. de bannitis, nu. 29. & 34. Boss. in suo tract. crim. tit. banniti quid amittant, nu. 5. Nell. in eodem tract. de bannitis, in prima parte, secundi temporis, num. 17. Bald. in l. qui stipendia C. de procurat. vbi etiam Salyc. idem Bald. Ang. & Alex. in l. si cum dotem, §. si patri, ff. solut. matr. Dyn. in c. is qui, de reg. iur. in 6. idem Dyn. Iac. de Arena, Bar. Ang. & Imola in l. doli mali, ff. de nouat. Scribentes in c. 1. de iure patron. in 6. idem Bar. in l. apud Celsum, §. si cum legitima, ff. de doli exceptione, & in repet. l. si constāte, in nona quæst. 2. partis, ff. solu. matr. [Ant. de Virg. in suo tract. de legit. personæ. c. 24. n. 14.] Anchar. consil. 245. Brun. à Sole, qui alios allegat, quæst. 20. nu. 1. & seq. Bimius cons. 187. n. 14. lib. 2.

78 quam † conclusionem intelligas, quādo cessio esset facta ex causa lucratiua, secus si ex causa onerosa, quia tūc exceptio, quæ obstat cedenti, non obstaret cessionario, si exceptio ipsa respicit personam cedentis, & non rem cessam. Dyn. in d. c. is qui, nu. 15. & in l. si cum dotem §. si facti, ff. soluto matrim. DD. omnes & precipuè Io. de Platea, in l. seruum quoq;, §. si quis, procur. Bal. in l. per diuersas, in nona quæst. C. manda. & in l. qui stipendia, col. 1. vers. secundo hæc lex, C. de procur. cū aliis allegatis per dictum Brunor. à Sole, d. quæst.

79 10. nu. 15. & aduerte, quod bannitus † & excommunicatus ęquiparantur circa odiū personæ. Bal. in l. item succurritur, ff. ex quibus caus. maior. Alber. in l. sed etsi per Pretorem §. actio ex empto, ff. eodem. Oddo in tract. de restit. in integr. q. 7. num. 3. [Boss. in tit. de principe, & priuileg. eius nu. 46.]

80 Quærò modo, an † bannitus vel excommunicatus, qui non possunt agere, possint implorare officium iudicis? & dico quod non. Ant. de Butr. & Abb. in c. cum inter, de except. vbi Dec. num. 66. Petr. de Anchar. in c. 1. col. 3. de rescrip. in 6. Soc. sen. in c. qualiter, & quādo, il secondo, in 7. q. princ. in 8. argum. de accusat. Marius Anguiss. cons. 39. num. 4. & cons. 141. nu. 18. [Ant. de Virgil. in suo tracta. de legit. personæ c. 24. n. 7.]

81 Sic etiam † potest opponi exceptio minoris ætatis, cum & ipsa sit & procedat ex defectu psonæ agentis. Bar. in l. 1. §. & parui, n. 6. ff. quod vi aut clam Dec. in d. c. ex parte, il secondo, n. 42. de offi. delegati. Marsi. in Rubr. de prob. nu. 185. vbi alios hoc asserentes allegat. Ant. Massa in tract. de oblig. in forma Camerę in 4. p. quæst. 1. n. 3. [dictus de Virgil. in suo tract. de legit. personæ, c. 16. nu. 3. Alb. cons. 187. n. 7. Marant. p. 4. dist. 16. n. 30. & 32. Scac. in tract. de iudi. c. 2. lib. 2. n. 395. & 401.] Ant. de Canar. in tract. de exequ. instrum. q. 15. Intrigl. sing. 42. n. 5. lib. 1. Frec. in tract. de præsent. instrum. par. 12. in prin. num. 2. Nepos a Monte Albano in libello de except. tit. 5. circa medium, vers. item si actor, Guid. Papa in tract. compulsl. lit. quæst. 1. nu. 5. Burg. in tracta. de Laudem. par. 3. inspect.

82 40. nu. 41. & † idem dicendum est si actor esset prodigus, vel furiosus, quia isti tales non possunt agere ex defectu personæ. Pand. in tract. de præsent. instru. par. 2. declar. 9. n. 89. [Magon. dec. Florent. 97. nu. 2. Zabarell. cons. 56. nu. 2. vers. in contrarium. Tusch. in lit. F. concl. 540. n. 1. cum seq. Alb. Mandell. cons. 257. nu. 1. & 2. cum seq. Dec. cons. 86. nu. 7.

nu.7.in fi.& conf.112.n.1.Ant. de Virgil. in tract.de legit.personæ c.9. num.9.]

83 Sic etiam † potest opponi, quod Actor est monachus, si agit sine licentia sui Abbatis, quia ista exceptio respicit personam agentis, quæ tali casu non potest conuenire, seu agere, c.causam quæ, de iudi.c.2. de postul. l.omnes, §.nihilominus, C.de episc.& cler. c.placuit, 2.q.7. [Zabarell. conf. 28. in fin.vers. ad alia quæsita Tusch. in lit. M. concl.318. num.1.& 14. Gratian.discept.c.270. nu.22. Scac.de iudicijs c.101.num.41. lib.1. Anto. de Virgil. in dicto tracta. cap. 18.num.3.] Nepos à Monte Albano, in libello de excep. tit.5. versic. item monachus. Guido Papa, in tracta.de compulsor.liter.quæst.1.n.5.

84 Item, non † censetur reiecta exceptio qđ Actor est seruus, quia non habet legitimam personam standi in iudicio, l.seruus, C.de iudi. l.seruos, C.de testam. l.non seruum, C. de rei vendic. Nepos à Monte Albano, in libello de except.tit.5.circa medium, vers.item si sit seruus, Guid.Pap.d.n.5. [Scac.vbi sup. Ant.de Virgil.c.15.nu.1.& 7.

85 Et si actor † non ageret nomine proprio, sed alieno, vt si esset procurator, tutor, curator, syndicus, vt quis similis, tunc poterit opponi quod non apparet ipsum esse talem, prout agit. Vant.in tract.de nullit.tit.de nullit. sententiæ ex defectu inhabilitat. personæ agēt. Stracha in trac.de assecur. gl.29.n.4. [& de legitimitate ꝑsonæ pōt opponi qñcunq; Dec.in c.consuluit il 2.in 3. notabili de app. Rui.cōſ.78.n.8.li.4. Bru.à Sole ī verbo exceptio illegitimitatis.] Burg.d.inspect.40.n.47

86 Immò, † parte non opponente, potest iudex repellere illum, quia agit vt procurator, vel similis, si non apparet ipsum esse talem, Fel.in c.causam quæ, ī prin.de re iud. Asin.in tracta. de exequut. §.3. c. 8. num.9. Grat.in addit.ad pract. Vestr.c.5.nu.23.lib.4. [Sigism.Scac.de iudicijs c.62.n.24. vers.vndecimo quæro. lib.1. Alex.conf.166.n.4. lib.6. Zabarell.conf.29. n.6. Nuntius Tartalia in pract.c.1.nu.59.& 60. Ant.de Virgil.in suo tract.de legit.personæ in prælud.nu.9.etiam parte non opponente Iudex ex officio potest repellere testes quando sibi constat de inhabilitate testis Masull. ad Capytium dec.62. num.5.] Ludou.concl.46. Ampl.15.& ratio esse potest: quia † agens vt talis, debet probare se esse talem, antequam agere incipiat, vt si ageret vti hæres, debet probare se esse hæredem, Alba conf.3.num.13.lib.1. Ioseph.Ludouic.concl.14. illat. 176. Caputaquens.dec.117.par.2.Caroc.in tract.deposi-ti, p.1.tit.si vni ex hæredibus, nu.3.Bal.in l.si procuratorem, in prin. ff.de proc. [Bart. in extrauag. ad reprimendum col. 2. vers. sine figura iudicij. Crau. conf.104. in principio. Rol.conf.71. n.6. lib.1. Brun. à Sole in proposit. in verbo personæ quælibet.] Boer. dec.281. num.11. Asin.in pract.§.28.c.1. qui tres vltimi loquuntur, quando quis ageret vti procurator, & dicunt, quod ante omnia debet ostēdere mandatum, & in tantum hoc

87 (marginal)

88 est verum, † vt in omnibus negotijs, & materiis, prima quæstio debeat esse de personis agentium, & ea quæ respiciunt personam agentium ante omnia sunt discutienda, l. si quæramus, & ibi Bar. & DD. ff. de testam. l. quidam referunt, ff. de iure codicillor. l. si q̃s ne quæstio & ibi Hyppolit. Marsil.num.44. ff. de quæstio. l.licet, C.de procurat. l.liber, C. de pet.hæred. l.non ignorat, C.de his qui accusare poss. vel non, capitulo in primis, 2. q. 1. Sebast. Vant. in tractat. de nullit. sub Rubrica ex defectu inhabilit. siue mandat.comparentium.& in Rubrica quibus modis sent. nullæ rep.num.3. [Dec.conf.471. num.2. Schrader de feudis p.10.sect.18.n.160.Soc. reg. 265. in verb. Iudex petitus in 4. fallent. Frider.Pruckman conf.24.nu.73.Mand.Alba.conf.404. nu.5. Brun. à Sole in proposit. in verbo persona quælibet Ant.de Virgil.d. tract.in prælud. nu.6. Roland. conf.71. n.6. lib.1.] Barbat. in Rubrica C. qui admitti, nu.1. Asin. in pract. §.27. c.1. Roland.conf. 46. nu.1. & conf.71. num.4. lib.2.Crauetta conf.104.num.1.Osasc.dec.1.num.35. Petr. Gerard.sing.23.num.3. quia † persona agen-

89 tis est principale fundamentum, radix & causa efficiens cuiuslibet actus, secundum Hieronym. Butticell. in repetitio. l.primæ, §.si quis ita, num. 48. & 49. ff. de verborum obligat. [Neuiz.conf.16.num.1.& conf.18.num.4. Ant.de Virgil.in dicto tract.de legitim. personæ in prælud. nu.6. Scac. de iudicijs c. 62. num.24.lib.1.] & † defectus personæ siue

90 personam respiciens, tanquam respiciens defectus

fectus causæ & principij, censetur esse maximus, Butticell. d. nu. 49. & † reputatus maior quolibet alio defectu iuris, iustitiæ, siue qualitatis. Dec. cons. 275. num. 3. Vant. in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defectu inhabilit. siue defectus comparentium, & in tantum est considerabilis defectus personæ agentis, ita † vt in dubio nunquã censeatur sublatus, tã per rescriptum, quã per quemcũque aliũ actũ siue dispositionem. Spec. in tit. de leg. §. nũc videndum, num. 18. Abb. in c. inter dilectos, nu. 8. de fide instrumen. Fel. in cap. 2. num. 42 de rescript. Franc. Aret. cons. 8. num. 4. Dec. in cap. 2. num. 7. de confirmat. vtili vel inutili, Bero. in c. 2. num. 27. eodem tit. de confirm. vtil. vel inutil. Butticel. in d. §. si quis ita, num. 49. Ias. in l. tutor, nu. 2. ff. de iureiur. Crauett. cons. 104. num. 2. Roland. cons. 71. nu. 5. lib. 2. † quod ampliatur etiam si rescriptum contineret clausulam: Supplentes omnem defectum, etiam de plenitudine potestatis. Spec. in d. versic. 18. Abb. d. nu. 8. Aret. eod. num. 4 Roman. Singul. 424. Dec. eodem num. 7. Hieron. Butticel. in dicta repetit. l. primę, §. si q s ita, num. 49. ff. de verbor. oblig. [Lapus allegat. 7. num. 9. Stafileus in tract. de literis gratiæ tit. clausula motu proprio fol. 160. n. 2. Gabriel. in tit. de clausul. concl. 1. nu. 46. & concl. 2. nu. 42. Ruin. cons. 175. nu. 20. lib. 1. Felin. in c. causam quæ lo 2. num. 7. de testibus, & supplet in iuribus positiuis secus in alijs prouenientibus a natura Mart. in tract. clausul. clausula 73. nu. 13.] Crauet. d. cõs. 104. num. 2.

91

92

93

94 Secundò † ampliatur, etiam si in rescripto adesset clausula, ex certa scientia, Abbas, Fel. Aret. & Bero. in locis paulò ante citatis, Io. Andr. Domin. & Philip. Franc. in c. si motu proprio, de præbend. in 6. [quod dicta clausula ex certa scientia operatur in his, quę sunt facti, & non in ea, quæ sunt facti, quæ Princeps præsumitur ignorare, Rol. à Vall. cons. 7. nu. 107. lib. 3. Ann. allegat. 69. nu. 39. & 40. lib. 1. Soc. iun. cons. 77. num. 126. lib. 1. Fab. de Anna cons. 44. n. 70. Gabriel. in d. tit. de clauf. cõc. 1. n. 50. Barbat. cõs. 24. n. 14. lib. 2. Tusch. in lit. C. concl. 341. num. 5. & 6. nec supplet defectus substantiales Gabriel dicta conclus. n. 43. Marta dicta clausul. 73. nu. 11. Curt. iu. cõs. 170. n. 32. Molin. de primogenijs Hispan. lib. 2. c. 7. nu. 15.] Paris. cons. 1. nu. 78. lib. 1. & consil. 74. n. 37. & cons. 140. nu. 8. lib. 4. Quæ omnia † dicta de legitimatione personæ requisita in iudicijs, habent locũ in quocunq; iudicio tam ciuili, quam criminali, tàm ordinario quam extraordinario, & tam possessorio, quã petitorio, c. 1. & ibi Cardin. Zabar. Abb. Fel. Bero. & ceteri Scribentès, de accusat. l. licet, C. de procurat. l. non ignorat, l. pen. & l. fi. C. de his qui accusa. pos. vel non l. quoniam Alexandrum, C. ad legẽ Iuliam de adulter. c. exhibita, de iudic. c. illud, dist. 23. c. si qui sunt, & c. quærendum, 2. q. 7. glo. in l. secunda, & ibi Bart. Bald. Fulg. Salic. Alex. & Ias. num. 4. & seq. C. de edicto Diui Adria. tollen. Barbat. in repet. Rubr. C. qui admitti, num. 1. & 2. & ibi Decius, num. 30. & seq. & Iac. de Negris, n. 9. & 10. Barto. in constit. ad reprimend. in verbo, & figura, Bald. in l. ne quicquam, §. vbi decretum, q. vlt. ff. de offi. Procons. & in l. 3. ff. ad exhiben. & in l. fi. vbi etiam Dec. num. 47. C. de edicto Diui Adria. tollen. Alex. in l. à Diuo Pio, §. si super rebus, num. 3. ff. de re iudic. & cons. 59. num. 2. lib. 2. Dec. in c. prudentiam, §. sexta, num. 3. de offi. de leg. Butticel. d. num. 49. Crauetta d. consil. 104. num. 1. Fel. in c. inter monasterium, num. 4. de sent. & re iudic. Marsil. in l. si quis ne quæstio, num. 4. 5. & 13. ff. de quæsti. Bero. in c. 1. num. 8. de accusat. Asin. in pract. §. 28. c. 1. Vant. in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defectu mandati comparen. nu. 3. & ti. quibus modis sent. nullæ repar. num. 3 & 4. Pet. Gerard. dicto sing. 23. Roland. cons. 46. num. 1. & 2. lib. 2. [Brun. à Sole in propositio. in verbo persona quolibet actu. Grãmat. cõs. 150. n. 35. Scac. de iudit. c. 62. quæst. 11. nu. 24. lib. 1. satis bene. Ant. de Virgil. in tract. de legitim. personæ in prælud. num. 1. & quando sit opponenda dixit Ioan. Bapt. Magon. de recta patrocinandi ratio. cap. 17. nume. 25.] & hoc † non solum in iudicijs plenarijs, verum etiam & in summarijs, namque & in illis ante omnia personæ sunt legitimandæ plenè & sufficienter, Bar. in d. l. 2. & ibi Salic. Fulg. Alexand. & Ias. nu. 4. & Paris. in addit. ad Bart. C. de edicto Diui Adria. tollen. Bald. in l. 3. §. ibidem, ff. ad exhibend. & in l. fin. quæstio. 5. & ibi Dec. num. 47. C. de edicto Diui Adria. tollen. Alex. in l. à Di-

95

96

à Diuo Pio, §. si super rebus, n. 3. ff. de re iudi. & cons. 59. num. 2. & ibi addentes, lib. 2. Dec. in c. prudentiam, §. sexto, nu. 3. de offi. deleg. Butticell. in reper. l. 1. §. si quis ita, num. 49. ff. de verbor. oblig. Fel. c. primo, nu. 7. & ibi Bero. num. 6. & 7. de accusatio. Barbatius in Rubr. C. qui admitti, nu. 1. & 2. & ibidem Dec. nu. 30. & 31. & Iac. de Nigris, num. 9. & 10. Pet. Greg. Vantius, Crauet. Asin. & Roland. locis suprà citatis. Hercul. in tract. de negatiua, num. 86. Neuiz. cons. 18. num. 3. & 4. Menoch. in tracta. de adipisc. possessio. remed. 15 num. 273. & remed. 4. à num. 441. vsq; ad nu. 447. Roland. cons. 71. n. 6. lib. 2. Ias. in l. illa, num. 15. ff. de verborum oblig. Lancellot. in tracta. de attent. p. 3. cap. 25. num. 39. Osasc. dec. 1. num. 35. Personal. in tract. de adipisc.

97 possess. num. 64. & etiam si in causa procedatur simpliciter & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verbo, & figura, num. 7. Bald. in l. nec quicquam, §. de plano, in vlt. q. ff. de offic. pro

98 cons. [Moscatell. in d. glos. nu. 2.] & † etiam in iudicijs exequutiuis, Bald. in d. quæst. fin. Alex. cons. 59. in prin. lib. 2. Marsil. in l. si quis ne quæstio, nu. 6. ff. de quæstio. Ias. in l. tutor, num. 2. ff. de iureiur. & in l. illa, num. 15. ff. de verborum obligat. Lancellot. d. c. 25. nu. 40.

99 & etiam confessus coram iudice, cui nullum remanet remedium nisi soluat, potest opponere istiusmodi exceptionem. Bald. in additio. ad Speculatorem, in tit. de confess. & in l. fin. colum. secunda, vers. quæro modo iudex, C. de fideicommiss. liber. Fel. in c. qualiter & quando, il secondo, §. licet autem, num. 9. & 11. de accus. Marsil. in l. si quis ne quæst, nu. 7 ff. de quæstion. & sing. 201. num. 3. [quòd talis legitimatio est adeò necessaria quod si mitteretur processus redderetur nullus etiam si legitimatio personæ non fuisset petita. ita Scacc. d. c. 19. num. 2. par. 1.

SVMMARIVM.

1 *Statutum reijciens omnes exceptiones, non censetur reijcere notorias & manifestas, nam exceptio notoria, & manifesta non censetur reiecta à statuto, reijciente omnes exceptiones: quod limitatur, vt nu. 2. & 5.*

3 *Notorium non subiacet regulis iuris communis.*

4 *Exceptio notoria an admittatur, aduersus exequutionem census iuxta formam Bullæ.*

6 *Exceptio quæ habet tergiuersationem, non dicitur notoria.*

7 *Notorium quid sit.*

8 *Notorium quotuplex sit.*

9 *Notorium non indiget probatione sed allegatione 12. & 13.*

10 *Notorium potest alligari in allegationibus iuris, & ista allegatio potest fieri in calculo ferendæ sententiæ, nu. 11.*

12 *Notorium ex quibus inducatur.*

14 *Exceptio dicitur notoria, si de ea constet per publicum instrumentum.*

EXCEPTIO QVINTA.

Notoria & manifesta.

1 Qvinta † exceptio, quæ non censetur reiecta a Statuto, reijciente omnes exceptiones, est exceptio notoria & manifesta. Abb. cons. 44. in 2. dubio, lib. 1. Dec. in c. ex parte, il 2. num. 45. de offi. deleg. vbi Fely. n. 7. idē Dec. cons. 49. nu. 2. Curt. sen. cons. 59. n. 10. Bero. in c. cum quis, nu. 29. de restit. spol. Ruin. cōs. 131. n. 13. lib. 4. & cons. 49. nu. 7. lib. 5. Plot. in l. si quando, §. 5. nu. 39. C. vnde vi, Rimin. sen. cons. 355. num. 8. Milanens. dec. 8. nu. 25. & 33. lib. 2. Marsil. in pract. §. vlt. quæst. nu. 4. Natta cons. 563. n. 35. Contard. in l. diffamari, in limit. nu. 25. Gozad. cons. 103. n. 9. Foller. in pract. censuali, in verbo, quæ quidem exequutio, nu. 4. & 5. Cumia c. 16. nu. 55. & 56. Bertran. cons. 127. nu. 57. lib. 3. Rom. cōs. 42. nu. 2. Menoc. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsump. 48. nu. 2. Burg. in tract. de Laudem. par. 3. inspect. 40. nu. 54. Fran. Mar. dec. 208. num. 2. Steph. de Frideric. in tract. de interpr. iur. nu. 15. Raudens. cons. 16. num. 22. & seq. lib. 1. Carpan. super Statut. Mediol. lib. 1. c. 116. n. 197. [Ludou. Sacca. cons. 43. n. 21. & seq. Caluol. in praxi §. exceptiones contra libellum concl. 1. nu. 67. Rimin. iun. cons. 747 nu. 7. Marin. Freccia de præsent. instrument. p. 7. q. 1. nu. 6. Roland. Cauagnol. in decret. Montisferrat. decr. 11. §. 5. nu. 14. p. 1. Petrol. in cap. ritus 135. lit. D.] qui omnes supra

2 notati alios allegant. Sed istud † intelligas si

ista

ista notoria exceptio oriatur ex instrumento in quo actor se fundat], Natta cons.374.nu. 35.lib.2. Rom.d.cons.42.n.4.& cons.472.n. 2.& cõs.244.n.5.Suarez in l.post rẽ iudicatã n.57.ff.de re iud.Mars.cons.89.n..16.& sing. 7.Alex.cons.95.n.1.& cõs.119.n.4.lib.1.Me noc. præsum.48.n.3.21. 23. Burg.d.inspect. 40.n.56.& 57.vbi adducit optimã rationem hoc est quod notoriũ nunquã subiacet regulis iuris cõis,Paris.cõs.1.n.37.vol.1.Bursat. cons.225.n.12.lib.2.Rim.iun.cõs.416.n.29. vol.4. Bero.in c. veniens, nu.31. de accusat. Afin.in tract.de exequ.§.3.c.184.nu.5.Contard.in d.l.diffamari,1 limit.n.16. [Alex.cõs. 225.n.15.lib.6.Gratia.discep.c.525.n.9.& c. 527.n.12.& c.541.n.14. Sacc.cõs.21.nu.26. PrucKman.cõs.15.n.13. Nizol.allegat.17.] & quod hęc exceptio † admittitur etiã aduersus exequutionẽ cõtractus,iuxta formã Bullę tenuit Intrig.super eadem Bulla,q.19.per totam. Sed in hoc, scilicet, quod admittatur aduersus exequutionem census Bullaris, contrarium tenuerunt, Cumia super d. Ritu c.17.n.44. Foller. in dicto verbo, quæ quidẽ exequutio,n.17. Milanẽs.dec.4. n.5. lib.2. & dec.12.n.56.eod.lib. qui mouenẽ ex eo,quia statutũ reijciens omnes exceptiones etiam, notorias censeẽ reijcere,cũ agitur de tẽporali prę iudicio,prout est in Bulla,in cuius exequtione non auferuntur,sed differuntur exceptiones,ita dixit Aret.cons.75.col.pen. Anto. de Butrio,& Imola in Clement. 1. de sequestr. possess. Port. in suis conclus. lib.4. concl. 24.vers.tertio amplia. Barbat. & Præposit.allegati per Milanens.loco præcitato. Sed istæ opiniones, quę tantum videntur inter se discrepare, quorum principales auctores sunt duo Doctores,conciues, contemporanei, ac maximæ auctoritatis in isto Regno, de facili reducuntur ad concordiam, ex quo opinio Intrigl.est verissima,quoties exceptio notoria constat ex inspectione instrumenti Bullaris,prout ipse dixit,quia hoc casu non solum est exceptio notoria, ex quo constat per instrumentum,vt dicam infra,nu.10.sed etiam exceptio, quæ ortum habet ex eodem fonte, ex quo nascitur actio; quo exceptio nunquã censetur exclusa, vt dicam infra except. 10. num.1. opinio verò. Cumiæ & reliquorum, procedit,quoties illud notorium,quod opponitur, non constat ex eodemmet instrumento,sed tantũ ex alijs instris,& scripturis, prout facilè colligi põt ex eius verbis,ibi,in n.23 dũ loquitur ex notoria incõpetentia iudicis, quæ non põt cõstare & apparere ex eodẽ instro subiugatorio. [Gabriel.cõs.149.n.117. lib.2.Caluol.in prax. §.exceptiones contra libellũ concl.3.n.6.Menoc.de præsum.48. nu. 9.& de adipisc.poss.remed.4. n.530. Ludou. dec.Rot.Rom.425.n.4.] Et ista exceptio notoria ad hoc vt possit opponi,& nõ censeatur reiecta à statuto prædicto,dẽt esse talis,vt nullam habeat disputatioẽ, ita dixit Dec. in d. c.ex parte,n.46. [Rim.iun.cons.747.n.7.] quia † si haberet aliquã tergiuersationem & disputationẽ,] nõ diceretur exceptio notoria. Iac.de Arena in trac.de bann.n.14.inter trac. crim.diuers.qui allegat.c.fi.de cohabit. cler. [Intrigl.dec.10.n.8.Scac.de iud.c.9.n.567. lib.2.] cum † notorium illud dicatur,quod nullo modo celari potest, [Ludoui. Sacc. cons.3.n.474.cum seq. Clar.in pract.crim.q. 9.num.2.Tusch.in lit.N.concl.104. nu.1. cũ seq. Torniol.cons.23.nu.74.cum seq.Camil. de la ratha cons.5.nu.113. Soc.iun. cons.16. n.18.lib.1.Borgin.dec.28. nu.13.p.5. & dec. 1.n.19.& 39.p.2. Scac. de iudicijs causarum ciuil.lib.2.c.9.nu.567.& lib.1. c.76. num.4. Clar.in pract.q.9.in prin.] c.vestra,eod.tit. de cohab. cler.Abb.in c.cum olim, nu.2. vbi ceteri omnes, de verb.sign. Paris.cõs.1. n.34. lib.1.Crauet.cõs.121.n.2. Surd.cons.188.n. 13.& cons.189. n.32. lib.2. Bald.in rubr.de probat.n.5. Turret.cõs.95.n.3.& cõs.1.n.11. lib.1. Caroc.in tract. de excussi. q. 13. 10. q. princ.n.70.Rim.iun.cõs.53. n.30. lib.1.Ant. de Prato,inter cons. Marcian. cons.70. n.79. Thom.de Piperat.in tract.de fama,n.18. Menoch.in tract.de arbit.iudi.casu 166. num.4. [& notoriũ non indiget citatione,neq; probatione, aut sententia, nec allegationes, vt tradit Frideric.PrucKman.cons.15. nu.118. Schrader de feud. p.6.cap.2.num.44.Nizol. allegat.7. Aldou.cons.20.nu.83. Turret.cõs. 1. num.11. lib.1. Præposit. in cap. peruenit, n.6. de appellatio. Decian.cons.2. nu.96.lib. 1.& quando est offuscata perdit effectum notorius.Intrigl.dec.3. nu.84. & quando dicitur Masull. in Capytium dec.69.& quando dicitur de iure Canon. & de iure ciuili Io. Vvamesius de appell.c.14. n.3. fol.133. nullus modo potest tergiuersari. Henric.Boich.

in c.vestra nu.3. de cohabitat. cleric. & mulier Gratian. dec.70. num.23.] Notorium
8 autem est † duplex, scilicet iuris & facti secundum Cumiam super d.Ritu c.74.num.2. &4. cum alijs ibi per eum allegatis, & per Mascar.in tract.de probat.concl.1101.num. 2.Sed reuera notorium est triplex,scilicet iuris,facti, & præsumptionis,ita dixit Foller.in pract.crim.in verbo, quod est notorium, nu. 11.cart.mihi 119. vbi singulas species ipsius notorij declarat. Cirill. in Summa crim. in rub.2.§.8.nu.2. [Iodoc.in pract.crim.c.11. n.15. Scac.de iudic.c.76. nu.3.] vbi etiam easdem species notorij declarat, & non indi-
9 get †probatione,sed solum allegatione,c.nō solū,de appell.in 6.vbi hoc notant. l.si adulterium cum incestu, §. idem Pollioni, ff.de adulter.gl.in Clement.appellanit, in verbo causas,de appellat.Ripa in tract.de peste,c.3 num.19.Festasius in tracta. de æstimo, p.3.c. 3.num.30. Mascar. in dicto tract. de probatio.concl.1103.& concl.1104. per totas, vbi latissimè examinat istam conclusionem. Io. Gallic. in cons.2. nu.91. inter consil.feudal. diuersor.Grat.cons.83. nu.8. & cons.90.nu. 11. & cons.112.num.30.lib.1. Panciroi.cōs. 109.num.5.& cons.113.num.39. Alba.cons. 318.nu.34. [Ludou.Sacca cons.21.nu.26. & cons.14.n.86.Nizol.allegat.17.nu.2.Crapa in titu. de notorio in quarto membro principal.nu.76.77.& 78.fol.84.Scac.de iudic.c. 9.nu.567.Alb.Mandel.cons.318.num.34.& cons.542. n. 5. Bellon.cons.57.n.15. Socin. cons.65.nu.39.lib.1. maxime in facto permanente Surd.cons.540. nu.37. Riminald. iun. cons.779.nu.115.Natt. cons.174.num.3.Ioseph Ludou. dec.Perus.67. nu.16.] & talis
10 allegatio † notorij potest fieri in allegationibus iuris.Anton.de Butr.in cap. peruenit,de emption.& vendit. Alex.in l.1. num.5. C. vt quæ desunt aduocat. Dec. in l.cū quid,nu.29 in fine, si certum pet.Affl.dec. 178. num. 15. Ruin.cons.44. nu.18. lib.4. Cefal. qui alios allegat,in cons.85. num.23. & cons.108. nu. 16. lib.1. Eugen.cons.4.num.61. [quòd in notorijs potest ex officio Iudex supplere Soc. regul.265.in verbo, Iudex petitus fallent.19 Corn.cons.2.incipiens in hac litera H. lib.2, Berous cons.145.nu.14.lib.3. Afin. de execut. §. 2. cap. 34. num. 1. & 14.] & potest
11 † etiam fieri ista allegatio in calculo ferendæ sententiæ,& post conclusum in causa, Lapus in c.iudex, de offi. delegati, in 6. Innoc. in c. fraternitatis,num.5.de frigid. & malef. Barbat.& moderni omnes,in c.pastoralis,de ex-
12 ception.Grat.cons.83.n.7.lib.1.& licet † notorium non indigeat probatione quoad factum, debet tamen probari esse notorium. Roland.cons.99.num.16.vol.1.vbi dicit hāc esse communem * opin. Natta cons.175.nu.3 vol.1.Monald.cons.109.num.13.lib.1.& ad probandum hoc sufficiunt duo testes, glo.in c.Deus omnipotens,§.quando autem, in verbo,iudicis,2.q.1. & in cap.nec aliqua, 27.q. 1.Spec.in tit.de notorio crimine,§.in præsentia,nu.9. Mascard. in tract.de probatio. conclus.1105.nu.1.vbi alios allegat, Cumia super Ritu istius Regni Siciliæ, c.74. num.13. Tho.de Piperat. in tracta.de fama, num.17. Marcell. Cala.in tract. de modo artic.& proban.§.secundo,n.13. [Aldouin.cons.20. n. 78.& quando dicatur. Intrig. sing.75.n.4.li. 3.Camil.de Laratha cōs.5.n.113.Scac.de iud. c.9. n.40.lib.2.Gratia.discept.c.527.n.12.]
13 vbi ēt alios hoc firmātes allegat, qđ notoriū ex pluribus inducit,& format,scilicet,ex publicis instrūmentis.Lap.alleg.24.circa med.Menoc. qui alios allegat,in tract.de recup.poss. remed.1.n.194.Lācell.in tract.de attent.p.3. c.24.q.1.n.86. [Neuiz.cōs.81.n.32.& ex Gratia.dec.9.n.9.Tiraq.de retract.lign.§.2.n.20 Sacc.cōs.77.n.1.Scac.de iud.c.1.n.25.lib.2. ēt per famā Mascar. cōcl.1101.n.22.Lācel.in in trac.de attēt.p.3.c.24.q.1.n.86. Surd.cōs. 530.n.29.qđ si cōstat iudici ex actis Scac.de iud.c.1.n.25.lib.2.Turret.cōs.71.n.37.lib.1. & cōs.95.n.3.lib.eo.] Surd.cōs.214.n.18.vbi
14 dicit,quod satis dicitur notoria exceptio,† si de ea constat per publicum instrumentum. Turret.cons.14.num.13.lib.1.Abb.in c.sollicitè,de restit.spol. Mar. Anguiss. cons. 44 num.2.& 7. cons.153.nu.5.& ex alijs,quæ cōgerunt Mascar. in tract.de probatio.conclus. 1101.per totam, & conclusionibus sequentibus.Menoch.in tract.de arbit.iud.casu 166 nu.6.Milanens.dec.8.nu.33. lib.2.Carau.in tract.de excussi.p.2.q.79. nu.6.Grat.cons.80 n.8.& cōs.85.n.5.lib.2.Anguiss.cōs.275. nu. 12.& cōs.94.n.5.& cōs.44.n.12. & 21.Loffr. cōs.32.n.12.Surd. cōs.221.n.32.li.2. [idem Surd.cōs.214.n.18.Rol.à Vall.cōs.70.n.7.li. 1. Dec.cōs.449.n.25.Decia.cōs.2.n.196.li.1.

&

& nu.216. Boich. in c. vestra 3. de cohabitat. clericor. & mulier. Burg. in tractat. de modo procedend. ex abrupt. q.5. n.9. Franc. personal. consf.4. n.9.] Foller. in pract. crimin. in vers. & si confitebuntur, num. 34. cart. mihi 351. Monald. consf.8. num. 1. & consf.96. nu. 7. Alba, consf.72. nu.5. & consf.734. num.16. Caualc. in reper. 1. p. suarum decis. in verbo, Notorium. [& quid sit notorium, & quomodo proceditur relinquitur arbitrio iudicis, Menoch. cas.166. nu.7. Scac. de iudic. c. 76. nu.5. lib.1. & cap.8. n.144. lib.2.

SUMMARIUM.

1 *Statutum reijciens omnes exceptiones, non censetur reijcere illam, quæ opponitur per indirectum.*

2 *Exceptio, quod res subiugata non erat in dominio subiugãtis tempore subiugationis, admittitur in Bulla.*

3 *Exceptio contra verificationem extremorum admittitur in Bulla.*

EXCEPTIO SEXTA.

Quæ opponitur per indirectum.

1 SExta exceptio, quæ non videtur sublata a Statuto, reijciẽte † omnes exceptiones, est ea, quæ opponitur per indirectum, vt in simili notat glo. in Clem. 1. in verbo, fecisse narremus, de probat. vbi Abb. notat illam glos. & Cardin. ibi, in fine, in versic. vndecimo, quæro. Dec. qui cõcordantes adducit, in cap. ex parte, il secondo, num.47. de offi. delegati, vbi Fel. in 6. limit. Anchar. consil.270. Imola, & Butrig. in cap. cum Ioannes de fide instrumen. Dom. de Sancto Gemin. in cap. filij, col. 3. de hæret. in 6. Asinius in pract. §. 31. cap.35. vbi etiam alios congerit, Menoc. in tract. de præsumpt. lib.2. præsumpt.48. num.10. & potest exemplificari in materia nostræ Bullæ, seu Pragmaticæ super censibus, qua licet sint sublatę omnes exceptiones, nihilominus potest opponi, quod res 2 subiugata † non erat ipsius subiugãtis, quia hæc exceptio potest opponi, tum ex verbis ipsius Bullæ, ibi (Bonis suis) tum etiam ex rationibus adductis per Intrigl. in suis quæstio. Bullar. quæst.59. [Petr. de Greg. super Bulla quæst.5. n.8. & ibi Addẽt. Milan. dec.1. n. 103. lib.2. Intrigl. decis.14. num.2. cum seq. Giurba dec.24. n.1.] tũ ex quo hęc exceptio dicitur indirecta, prout dicit glos. in præd. Clement. 1. et in Regno firmauit Domin. Ioseph. de agnatio, Doct. Siculus, et olim Regius Consiliarius, in quadam allegatione pro Dom. Frãc. Cappasancta, et Bononia, et 3 contra † verificationem extremorum, vt dixit Milanens. dec.8. nu.29. lib.2. et vt vnico verbo expediam, opponi potest aduersus ea omnia, quæ fiunt ad effectum exequutionis faciendæ. Cumia super Ritu c.24. nu.18.

SUMMARIUM.

1 *Statutum reijciens omnes exceptiones non reijcit illam quæ offertur incontinenti probari, quod limitatur, vt nu.4.*

2 *Offerens suam intentionem probare in continenti, non præsumitur esse in dolo, & fraude.*

3 *Exceptio quæ offertur in continenti probari, admittitur etiam aduersus instrumentum Camerale.*

5 *In continenti quæ fiunt, videntur inesse actui.*

6 *In continenti se probaturum offerens, sufficit, vt probet infra triduum.*

7 *In continenti probari dicitur, quod probatur infra triduum.*

8 *In continenti probatur exceptio, si de ea constat per publicum instrumentum.*

9 *Exceptio dicitur quod incontinentì possit probari, si potest probari infra tẽpus infra quod ea non opposita fieri posset executio.*

10 *Exceptio non dicitur incontinenti posse probari, quando sunt examinandi plures testes.*

11 *In continenti quando aliquid dicatur posse probari relinquitur arbitrio iudicis.*

EXCEPTIO SEPTIMA.

Quæ offertur in continenti probari.

1 SEptima exceptio quę † non censetur sublata à statuto tollente omnes exceptiones, est ea quæ offertur in continenti probari. glos. in c. sciscitata, in verbo, effectum, de testi. in integr. vbi etiam Abb. motus authoritate eiusdem glo. idem Abb. in c. super, nu.7. de offi.

deleg.& conf.44.in fi. vol.1.Corfet.fing.62. Dec.in c.ex parte, il fecundo,num.48.de offi.deleg. Iaf.in l.iurifgentium, §. quod fere, num.15.ff.de pact. Fely.in eodem cap.ex parte,nu.9. idem Dec.in c.an fit,num.2.de app. & conf.424.num.6.Surd.conf.252.nu 6. lib. 2.Menoch.in tract.de arbit.iudi.cafu 7. n.7. Soc.fen.conf.3.in fine, vol.3. Aret. conf.75. in fine, Viuius dec.107.nu.4.Marfi.in pract. §.vltima quæftio,nu.16. Bero.in c.item cum quis,nu.29. de reftitu.fpol. Crauetta confil. 207. num.7.Marfil.conf.16.num.17.Siluan. confil.17.num.quinto, Honded.conf.18.nu. 79. lib.1. [Syluest.Zach.in addit. obligat. Cammeræ q.17.nu.4.& num.33.Nicol.Caluol. in praxi. §.exceptiones contra libellum concl.3.num.12.Fontanell.de pact.nuptial. clauf.4.gl.15.nu.63. Sacc.conf.2.num.152. Franc.Marcus dec. 208. nu.4. Intrigl.fuper Bulla quæft.46.nu.13. Lazarus Fanutius de moment. temporis cap.14.nu.4. Tufc. in lit. C.concl.381.n.49.] vbi dicit quod qui offert † in continenti probare fuam exceptionem, non præfumitur effe in dolo & fraude, vt aliàs præfumeretur. Defid.Guido, conf.7. nu.23. Turret.conf.75.num.12.lib.1.& cõf. 49. num. 46. lib.2. & vtrobique dicit, quod † admittitur etiam aduerfus executionẽ inftrumẽti in forma Cameræ emanati, [quod admittitur prædicta exceptio etiam poft fententiam ad impediendum eius exequutionẽ Alex.cõf.61.& fi puncto num.4.lib.3.Nicol. Caluol.in praxi §. exceptiones cõtra libellũ cõcl. 1. n.62. in recuperatione poffeffionis dicitur in cõtinenti etiã poffit lapfum annorũ, Morotius cõf.8. n.33.] Surd.cõf.186.n.2. & 22.lib.2.Sim.de Pratis,cõf.85.n.2. & feq. lib.1.Mafcard.in tract.de probationib.cõcl. 687.num.24.qui alios allegat.Afin.in Pract. §.31. c.26. Cumia fuper ritus cap.16.nu.61. & 62. vbi hoc † limitat quotiefcũque extaret præfumptio fraudis, vel calumniæ contra taliter afferentem. Allegat glof. in c. fcifcitata,de reftit.in integr. Abbas in c. fuper eo,de offi.delega. & ratio ea effe poteft, quia quæ in continenti fiunt, videtur ineffe, l.lecta, verfic.dicebam,ff.fi cer.pet.l.petens, C.de pact. Io.de Amicis cõf.49.num.3.Bart.in d.l.lecta num. 21. vbi Addentes in lit. E. [Gratian. difcept. c.796. num.20. Natt.conf.14.nu.5. Milanenf.dec.3.nu.137.lib.1.Farin.dec.61. num.20. lib.2. Confiliorum crimin.] allegant alios Doctores Viuius dicta decif.107. num.13. & † fufficit, vt ille qui opponit aliquam exceptionem,& offert in continenti ea probaturam, probet infra triduum. Bald.in l.petens,num.54.C. de pact.& in l.fi. num.2. C.de error.aduocat.Bart.in l.4.§.condemnatum,nu.4.vbi etiam ceteri fcribentes,ff.de re iudi. Amicis dicto num.3.& feq. Brun.conf. 167.num.10. Sim.de Prat.cõf.151.num.69. vol.1.Triuif.dec.2.num.4.lib.1.Turret.confil.67.num.4.lib.1. Viuius dec.107.num.1. [Mauit.Apicell. allegat.2.nu.44. Aldou. conf.23.nu.26.Surd.conf.99.nu.41. Tutius alleg.8.nu.29.] & ratio ea eft,quia † in cõtinenti dicitur probari, quod probatur infra triduum,l.fi.C.de error.aduocat.l.fi.§.illicò, & ibi Bal.num.1. C. de iudi. Matth. Brun.d. cõf.167.nu.11. Vulpell. in tract.de dictiõ. in verbo, in continenti, verf. vt plurimum, Viuius dec.præd.num.2.Parif.conf.97.num. 10.lib.1.Milanenf.dec.3.num.137.lib.1.Tutius allegat.30. num.12.Surd.cõf.99. nu.41. lib.1. [Zach.in addit. oblig. Camer. q.17. n.37.& quando quis habet inftrumentum in manibus, & illud oftendit fine aliqua dilatione tunc dicitur incontinenti probari, Nicol. Caluol. in praxi §. exceptiones cõtra libellum cõcl.1.n.63. Bartol. Gyptius de cafibus referuat.c.12.n.33.Barz.dec.Bonon.88. nu.18.& 19.] Rimin.iun.cõf.585.num.67. & feq. vol.5. & dicam latius in meo tract. de effectib.tit.de effect.diction. in eodem verbo in cõtinenti,Petr.Frider.in tract.de mandat. fine clauf.lib.2.c.74.nu.13.Boer.dec.295.n. 7. [quod tũc dicitur liquida exceptio,quæ in iure confiftit, aut fciri poteft apertis libris Iaf.cõf.26.nu.5.lib.1.Menoch.conf.181.nu. 46.& 47. Io.Petr.Bim.cõf.134.n.46. Morot. cõf.8. nu.31.& conf.71.num.5.] & actus nõ dicitur geftus in continenti quãdo partes ad actus extraneos fe deuertunt Alex. in l. Bonafidei num.12. verf. fubdit tamen C. de pact. Corn.conf.348.n.3.lib.1.Ruin.conf.108. n. 7.lib.5.Gratia.difcep.c.396.n.30.] Item dicitur † in cõtinẽti probari exceptio oppofita, fi de ea conftat per publicum inftrumentum. [Morot.conf.50.n.13.] Menoch.in tract. de arbit.iudicum,cafu 17.in fine,Benintend. dec.

dec. Bononien. 77. num. 16. Frider. d. cap. 74. num. 14. Caualc. dec. 28. num. 40. lib. 2. Milanens. dec. 8. nu. 21. lib. 2. Item dicitur exceptio, quæ † in continenti probari potest; quando est talis, quod potest probari infra illud tempus, in quo ea non opposita, executio committi potuisset, Alex. in d. l. 4. §. condemnatum, col. fin. ff. de re iudic. Rimin. iun. cons. 678. nu. 44. lib. 6. [nec dicitur incontinenti probare exceptionem si petit dilationem ad probandum. Maurit. Apicell. alleg. 2. nu. 44. à Peguera dec. 78. num. 41.] at si † essent examinandi plures testes ad probandam exceptionem, tunc talis exceptio non potest dici in continenti probari. Ang. in l. si deposita, C. deposit. Boer. dec. 295. nu. 7. Menoch. loco præcit. Caualc. dec. præd. num. 23. Milanens. d. n. 21. & vt finem imponam huic exceptioni, dico, quod † vt aliquid dicatur in continenti probari, relinquitur arbitrio iudicis. Bal. in cap. quia propter, nu. 47. de elect. Menoch. d. casu 17. nu. 8. [idem Menoc. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 124. nu. 20. Iul. Cęsar Imbrian. de repulsa consider. 2. nu. 80. Ludou. Sacc. cons. 2. nu. 153. Bim. cons. 234. nu. 38.] Vulpel. in eadem dictione in continenti, per totam. Caualc. dec. præd. nu. 26. Viuius d. dec. 107. nu. 15. Brun. à Sole in cōpend. resol. proposit. iur. in verbo, in continenti, Contard. in repet. l. fi. limit. 12. nu. 6. & 7. si de moment. posses. Cefal. cons. 541. num. 17. lib. 4. Rimin. iun. cons. 404. num. 43. lib. 4. Turret. cons. 49. nu. 47. lib. 2. vbi testatur de com. * opin. & cons. 67. num. 4. lib. 1. Cornazan. dec. 117. num. 22. Ioan. Drezeler in tract. Baldū nihil ignorasse, §. 10. num. 44. 50. & seq. vbi infert ad multa. Petr. Frider. in d. tract. de mand. sine claus. lib. 2. c. 74. nu. 10. Gram. super const. Regni, lib. 2. in Rubr. de except. & dilat. num. 7. qui omnes præcitati DD. multos alios dicentes allegant.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio erroris non censetur reiecta à Statuto reijciente omnes exceptiones.*
2 *Error vbi adest ibi consensus inesse non potest.*
3 *Errans non paciscitur, neque videtur se obligare, quod ampliatur, vt nu. 4.*
5 *Errore quo quis inducitur ad contrahendum, censetur & inductus ad renuntiandum.*
6 *Clausula, Ex certa scientia, tantum præsumptiuè probat errorem abesse.*
7 *Exceptio erroris an possit opponi vbi adest iuramentum.*
8 *Iuramentum nihil operatur stante errore.*
9 *Promittens non contrauenire, non obligatur si errore id promisit.*
10 *In dubio error non præsumitur.*
11 *Errorem allegans debet illum probare.*
12 *Impugnans actum prætextu erroris, non sufficit probare simpliciter errorem, sed opus est probare, quod eo errore fuit inductus ad faciendum actum.*
13 *Error quomodò probetur, & nu. 14.*

EXCEPTIO OCTAVA.

De errore.

Octaua † exceptio, quę non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio erroris. Bart. in l. non fatetur, num. 5. & 15. ff. de confess. Ias. in l. 2. nu. 23. C. de iuris, & facti ignoran. Socin. sen. cons. 79. n. 50. lib. 4. vbi hoc examinat ad partes. Tessaur. dec. 26. num. 15. qui omnes loquuntur etiam in instrumento guarentigiato. Asin. de exequut. §. 1. c. 25. n. 10. Burg. in tract. de Luadc. par. 3. inspect. 40. n. 114. [Aldou. de Aldou. cons. 90. nu. 14. Burg. de Laudim. par. 3. inspect. 40. nu. 114. Thessaur. dec. 26. nu. 15.] vbi adducit rationem: † quia vbi adest error, nullus potest inesse consensus. Mascard. in tract. de probat. concl. 1118. nu. 7. per textum in l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iud. & in l. 2. in princip. ff. de iudic. Sicard. cons. 2. num. 9. titu. de testam. Matthæus Coler. in tract. de proces. exequut. par. 1. cap. 9. num. 75. Pileus Modiceus, q. 5. in princ. Portius cons. 124. num. 32. Gabriel Mudeus in l. in venditionibus, num. 1. ff. de contrahen. empt. hinc est, † quod errans non paciscitur, neque videtur se obligare, l. cum tutoribus, ff. de transact. Socin. senior cōs. 40. num. 7. lib. 1. Surd. cons. 37. num. 10. lib. 1. Rimin. iunior consil. 507. num. 6. lib. 5. [Alex. cons. 9. nu. 11. lib. 5. Gratian. discept. c. 759. num. 15.] Et in tantum est vera hæc conclusio, quod † errans non

non videtur se obligare, vt procedat, etiam si se obligauerit ex certa scientia, quia non obstante tali clausula, potest opponere, & probare errorem. Bald. in l. sed & si quis, §. fin. in fine, ff. si quis caution. non obtemp. vbi etiam Ang. col. 1. & Alex. num. 2. & Ias. nu. 3. Surd. cons. præd. nu. 18. Paul. de Cast. cons. 266. n. 4. lib. 1. idem Alex. in l. qui Romæ, §. duo fratres, nu. 54. in fine, ff. de verbor. oblig. Boccat. super constit. Aegidiana, glo. 2. num. 72. & ratio est: quia † eo de errore, quo quis inductus fuit ad contrahendum in sui præiudicium, eodem errore censetur fuisse inductus ad renuntiandum ipsi exceptioni erroris, l. fi. §. idem quæsiuit, ff. de condict. indeb. vbi hoc dicunt communiter * DD. & præcipuè Bar. Bombin. cons 49. nu. 34. Asin. in tract. de exequut. §. 9. c. 322. num. 3. [Io. Franc. à Ponte cons. 131. num. 120. & cons. 132. num. 16. lib. 2.] Et illa clausula, † ex certa scientia, tantum præsumptiuè probat errorem abesse ideo non excludit probationem in contrariũ, vt dicunt omnes supra citati Doct. in nu. 4. & Alex. cons. 4. num. 7. lib. 1. Ruin. cons. 16 num. 3. lib. 4. Boccat. super constitut. Aegidiana, glo. 2. num. 71. & dicam in meo tract. de effect. in 3. par. tit. de effect. claus. ex certa scientia. [& talis clausula non purgat subreptionem, neq; obreptionem Valenzuel. cons. 69. num. 136. & habetur ac si dixisset fieri de plenitudine potestatis. Molin. de primogenijs. lib. 2. cap. 7. nu. 17. Philip. Paschal. de vir. patriæ potestat. cap. 1. nu. 62. Nepita in consuetudine Catan. tit. vlt. nu. 5. & nu. 8. & confirmat actum nullum, Pedroch. cons. 1. nu. 137. Amat. dec. 46. n. 26. Gratian. discep. cap. 501. nu. 8.] Sed difficultas consistit, quando † in instrumento adesset iuramentũ, an tunc eo non obstante possit opponi de errore; & omissis ijs, quæ hincinde possent adduci, breuiter dico, quod sic, etiam non obtẽta absolutione à iuramento. Paul. de Castr. cons. 377. num. 2. volum. 2. Bald. in cap. 1. §. item sacramenta, num. 3. de pace iuram. firman. & in l. emptione, n. 4. C. plus valer. quod agit. Surd. cons. 37. num. 10. & seqq. vbi adducit varia media, & argumenta pro confirmanda ista opinione. Asin. dicto cap. 322. num. 5. Brun. à Sole, q. 22. num. 52. vbi alios allegat Dec. cons. 350. col. fi. Ruin. cons. 134. num. 10. & cons. 190. num. 14. vol. 1. & consil. 167. num. 23. vol. 2. vbi testatur de communi * opinione, & cons. 10. num. 16. & 19. vol. 3. vbi dicit, quod etiam si confessio esset geminata, & iurata, nihilominus ita iurans potest dicere de errore, sed in hac cõfessione geminata in contrarium est veritas, quia non potest reuocari prætextu erroris, vt dicam infra, except. 14. num... Paris. cons 89. num. 71. lib. 1. [Soc. iun. cons. 3. nu. 19. lib. 2. Crau. cons. 144. n. 16. & 17. Rim. iun. cons. 203. nu. 102. lib. 2. Plot. cons. 40. num. 7. Paris. cons. 97. nu. 29. lib. 1. & num. 82. cum seq. Mancin. de iuram. p. 4. effect. 1. q. 9. & effect. 39. eiusdem partis Muñoz de Escobar de ratiocinijs administrat. capit. 38. nume. 3.] vbi dicit, † quod iuramentum nihil operatur stante errore, quia tunc deficit cõsensus, qui est vnus ex tribus requisitis ad validitatem ipsius iuramenti, l. 2. in fine, C. quand. actio. de pecul. est annal. Crauetta cons. 157. num. 14. & per totum, vbi ad hoc adducit alia iura, & rationes. Abb. c. fi. in fine, de confess. Ruin. cons. 137. num. 11. lib. 3. Alba cons. 9. num. 50. lib. 1. Menoch. cons. 24. num. 6. lib. 1. Coler. in tract. de process. exequut. part. 1. cap. 9. num. 76. Decian. cons. 39. nu. 23. lib. 2. [Io. Griuell. dec. 14. nu. 43. Soc. iun. cons. 3. num. 46. lib. 3. Gratian. dec. 234. nu. 9. & 10.] Port. cons. 132. num. 16. Ant. de Burgos in c. cum causa, num. 36. de empt. & vend. Asin. in tractatu de exequut. §. 9. cap. 323. num. 1. & 2. qui dicit ex Ant. de Burgos loco citato, quod † quando quis per errorem inducitur ad aliquem actum, licet promittat non contrauenire, ob id sibi nõ præiudicare, allegant tex. in l. final. §. item quæsiuit, de condict. indeb. In † dubio autem error non præsumitur, l. si post diuisionem, C. de iuris & facti ignoran. l. si hæres ab eo, §. fin. ff. ad Trebell. cum similib. allegatis per Cæsal. cons. 508. num. 30. Crauetta cons. 390. num. 16. vol. 3. & consil. 861. num. 10. & cons. 928. num. 8. vol. 5. Decian. cons. 51. num. 25. vol. 2. Rimin. iun. cõs. 612. num. 56. lib. 6. [Anell. de Amat. cons. 71. nu. 3. Lanar. cons. 54. n. 12. & præsumitur potius quam dolus Camill. de la ratha cons. 19. n. 14. Giurb. dec. 13. n. 10. Gozad. consil. 61. num. 8. Farin. dec. Rot. dec. 438. num. 1. Simon de Pratis cons. 60. nu. 4.] vbi alios allegat.

11 allegat. & ideo errorem † alleganti, incumbit onus probandi. Mazol.consil.109. num. 47. Crauetta consl.854. num.12. vol.5. Purpur.consil.402. num.15.vol.2.Pedroch.consil.23. num.24. Mascar. qui hanc conclusionem latissimè examinat, in tracta. de probat. concl.637.per totam. [quod error iuris in persona fide digna probatur per suum iuramentum Pappon.consl.19. nu. 8.] nec sufficit allegare errorem illum, qui † vult actum 12 erroneum impugnare pretextu erroris, nisi probet se eo errore motum fuisse ad illum faciendum, vel ommittendum, Bart. in l.inter omnes, §.rectè.circa finem, ff.de furt.Angel. Cuman.& Imola in l.ex consensu,§.fin.ff.de appellat.Tiraq.in tract. de pœn.causa 43.n. 9.Bossi.in suo tractat.crim.tit.de decret. Mediol. quod non procedatur, num.19. Blanc. in pract.crim.in 2. par. num. 8. Surd. consil. 115.num.17. & consl.149.num.8.lib.1. [& excusat in damnis, Bertazz.consl.270.nu.24. Pedamont.dec.160.n.10.] quos omnes refert,& sequitur Rimin.iun. consl.612. nu.58. 13 lib.6.† quomodo autem probetur error, ponunt Mascard.dicta concl.637. & seq. Marcel. Cala, in tractatu de modo articul.& probādi,§.2.num.1461. & seq. Surd. consl.202. num.21.Caualcan.dec.19.nu.37.lib.3. Portius consil.96. nu.13. qui omnes concludūt, 14 quod probatur coniecturis. Et † eo ipso qđ demonstratur, quod res aliter se habuit, error dicitur probatus,dicta l.post diuisionem vbi Bartol.& alij, C.de iuris & facti ignorantia. Alexand.consil.102. num.8. lib.1. Turret.qui alios allegat, consl.17. nume.5. lib.1. Honded, consil.66. num.69. lib.1. Becci.cōsil.90. num.11. lib.1. Surd. consil. 37. num. 6. lib.1. Riminald. iunior consil. 792. num. 12. lib. 7. Zuccard. consl.69. num.43. [Io. Crot.consil.182. num.89,lib.2. Vital.Camban. in tract. clausul. in §. clausula non errore num.61. fol.197. Alb.dicto consil.9.num. 48.& 49. Soc.consil.25. num.3. lib.4. Gratian.discept.cap.105.num.3. & cap.759. nu. 14. Aldou.consil.90. num.10. Pappon.consl. 49.num.13. Baizius dec.2.num.26.Anchar. quæst.56. num.6.lib.2.Simon de Præt.consl. 203. nu. 14. & 20.]

SVMMARIVM.

1 *Statutum reijciens omnes exceptiones, non reijcit exceptionem contrarietatis, & perplexitatis.*
2 *Allegans contraria non est audiendus.*
3 *Exceptio, quæ in se continet repugnantiam, non est admittenda.*
4 *Statutum prohibens reprobationem testium, nō videtur prohibere reprobationem, quæ insurgit ex contrarietate ipsorum testium.*
5 *Iudex ex officio potest reijcere libellum continentem contrarietatem.*

EXCEPTIO NONA.

Contrarietatis, vel perplexitatis.

1 NOna exceptio, † quæ non censetur reiecta à Statuto reijcien te omnes exceptiones, est illa, quæ in se continet contrarietatem, vel perplexitatem, ita dixit Dec. in pluries citato cap.ex parte,il secondo,nu.54.de offi.deleg.Angel.in l.tale pactum,§.qui prouocauerit,vers. vlterius iuxta prædicta quæro,ff.de pact.idem Dec.in l. vbi repugnantia ff.de reg.iur.& consl.8.num.7. Fely.in d.cap. ex parte,num.2. [Aldouin.de Aldouin.consil.71.num.20. Mancin. de iurament. par.4. effect.216.num.23.] Menoch.in tracta.de præsumpt.lib.2.præsumpt.48. num. 13. Decian.consl.66.num.17.lib.4. Asin.in pract.§. 31. cap. 28. Carpan.super Statut. Mediol. lib.1.cap.116.num.203.Petr.Ant.à Petra in tract.de potest.princip.cap.3. quæst.3. num. 31. & ratio est secundum Menoch. d.nu. 13. 2 quia † ille, qui allegat contraria,non est audiendus,l.1.vbi Bald.C.de furt. sic è contra, 3 exceptio, † quæ in se continet repugnātiam, non est admittenda, sed omnino reijcitur, [Signorol.consl.75.in princ.Pontan.de spolio lib.3.nu.58.] Bero.cōsl.139.num.42.lib. 3.vbi allegat dictam l.1. C.de furt.& ad corroborationem pręsentis cōclusionis facit,qđ in simili notauit Dominic. in cap.1. §. fi. colum.2. de testib. in 6.vbi dixit,quod si statu4 to † prohibetur testium reprobatio, non videtur prohibita reprobatio, quæ insurgit ex contrarietate ipsorum testium, ad quod allegat

gat glossam in c.si quis testibus, in verbo, arguere, 4.q.3. quod dictum refert, & sequitur Dec. in d.l. vbi repugnantia, nu.2. ff. de reg. iur. Io. de Arno. côment. 24. vbi alios allegat. idē Dec. d. cons. 8. num. 7. a Petra d. num. 31.

31 ad quod facit etiam, quia † iudex ex suo officio potest reijcere libellum continentē contrarietatem. Rui. cons. 164. n. 2. Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 171. & 172. ff. de acq. poss. Achil. Personal. in tract. de adipisc. poss. nu. 461. Asin. in tract. de exequut. §. 3. c. 62. qui omnes mouentur per text. in l. 1. ff. de offi. assesso. & per glos. in c. exterminata, de iudic. [quod etiam tenetur ex officio expellere agentem calumniosè Natta. cons. 318 in princ. Gramm. vot. 14. nu. 13. Tusc. in lit. I. cons. 395. nu. 5. Nuntius Tartaglia in pract. cap. 1. num. 60.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quæ prouenit ex natura actus, seu negotij, super quo fuit celebratum instrumentum, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, quod amplia, vt n. 2.*

3 *Verba quantumuis generalia nunquam tollunt id quod prouenit ab intrinseca natura actus.*

4 *Exceptio, quæ prouenit ex natura actus, semper intelligitur opposita etiam si de ea nihil fuerit dictum.*

5 *Iudex ex officio semper tenetur in iure supplere.*

6 *Iudex quando teneatur supplere in iure, & n. 7. 8. & 9.*

10 *Papa, vel Imperator si est iudex in aliqua causa potest in facto supplere.*

11 *Iudex quando tenetur supplere in facto si nō supplet facit litem suam.*

12 *Opponens exceptionem, quæ inest ex natura actus, non dicitur actum impugnare.*

13 *Exceptio cedendarum est de illis, quæ insunt ex natura actus.*

14 *Exceptio cedendarum potest opponi non obstante statuto tollente exceptiones, & defensiones.*

15 *Exceptio cedendarum admittitur etiam cōtra executionem census bullaris.*

16 *Exceptio cedendarum nullā requirit facti probationem.*

17 *Exceptio cedendarum est de illis, quæ nascuntur ex eodem instrumento, ex quo nascitur actio.*

18 *Exceptio cedendarum obstat quotiescumque actor non potest iura sua cedere, quod intelligas vt nu. 19.*

20 *Creditor, qui remisit pignus, vel obligationem agendo, repellitur exceptione cedendarum, quæ conclusio ampliatur vt n. 22. & limitatur num. 23.*

21 *Subiugatarius, qui habet plura corpora obligata, liberando vnum ex illis, si agit contra aliud, potest reppelli exceptione cedendarū.*

24 *Exceptio cedendarum non censetur exclusa à statuto excludente exceptiones, & defensiones.*

25 *Creditor, qui adiuit hæreditatem debitoris principalis, tenetur cedere etiam contra seipsum.*

26 *Fideiussor vnus potest opponere exceptionem cedendarum contra alium agentem, quod intelligas, vt n. 27. 28. & 29.*

30 *Exceptio cedendarum non potest opponi mulieri agenti ad suas dotes, intellige vt num. 31. 32. & 33.*

34 *Pater si conuenitur pro dote apportata filio, nō potest opponere exceptionem cedendarum, quod amplia vt nu. 35.*

36 *Pater quotiescumque est obligatus pro filio, non potest opponere exceptionem cedendarum, si conuenitur.*

37 *Exceptio cedendarum non potest opponi quotiescumque est illi renuntiatum, quod intelligitur vt nu. 38. & 39.*

40 *Renuntians generaliter omni iuris & legū auxilio, an censeatur renuntiasse exceptioni cedendarum, & quid si esset renuntiatum beneficio nouarum Constitutionem, ut n. 41.*

42 *Pacta & clausulæ solitæ apponi in instrumentis censetur apposita, & apposita ex voluntate contrahentium.*

43 *Verba omnia prolata in instrumentis, censetur prolata à partibus contrahentibus.*

44 *Clausula solitæ apponi in instrumentis, etiam si non apponantur, habentur pro appositis, quod limitatur vt nu. 45.*

46 *Exceptioni cedendarum semper censetur renuntiatum in isto Regno, licet in instrumento non sit expressum.*

47 *Pactum de non opponendo, semper censetur appositum in quolibet instrumento.*

In-

EXCEPTIO DECIMA.

Quæ inest ex natura actus.

1 EXceptio † decima, quæ à Statuto reijciente omnes exceptiones, non censetur reiecta, & exclusa, est illa; quæ inest ex natura actus, seu negotij, super quo instrumentum celebratum fuit, licet in instrumēto non sit expressa, Fel. in c. ex parte, il secondo, num. 2. vbi etiam Dec. nu. 57. de offi. deleg. idem Dec. cons. 507. nu. 6. Rom. cons. 76. nu. 8. Ant. de Canar. in tract. de exequut. instr. quæst. 26. Afin. in pract. §. 31. c. 26. Bero. in c. item cum quis, num. 32. de rest. spol. Marcabrun. cons. 60. nu. 12. & 13. Carol. Grimald. in addit. ad pract. Tartal. cap. 1. num. 173. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. num. 14. Caroc. in tractat. de excus. p. 1. q. 14. nu. 11. & 18. [Io. Franc. à Ponte cons. 20. num. 31. lib. 2. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 15. num. 59. Bim. cons. 234. nu. 41. Muñoz de ratiocinijs c. 38. num. 11. p. 1. Ceual. com. contra com. q. 756. nu. 82. Pontan. de spolio lib. 3. n. 151. Tusch. in lit. E. concl. 381. n. 17. cum seq.] vbi dicit 2 quod hæc exceptio † potest opponi, etiamsi in instrumento fuisset promissum liberè & sine aliqua controuersia soluere: nā hoc nō obstante potest opponi hæc exceptio, ad quod allegat l. quæro, §. inter locatorem, ff. locat. 3 & ratio † adduci potest: quia verba quantumcunque enixa, generalia, & multiplica-

ta, nunquam referuntur, & tollunt id, quod prouenit ab intrinseca natura ipsius actus. Bart. in l. 1. §. & parui, nu. 5. ff. quod vi, aut clã Alba cons. 328. nu. 58. [Barz. dec. 36. n. 20. Euge. cõl. 29. n. 25. c seq.] & isti⁹ naturæ sũt exceptiones cedẽdarũ, & excussionis, de quibus singulis tractabimus, postquam aliquid de ipsa exceptione in genere dixerimus, & in primis dico, quod † hæc exceptio semper intelligitur opposita, etiam si de ea nihil fuerit dictum in specie. Innoc. in cap. pastoralis, de except. Fel. in c. prædicto, ex parte, il 2. n. 11. ff. de offi. deleg. [Siluest. Zach. in add. oblig. Cammer. q. 17. nu. 19. Valenz. cons. 88. n. 57. Peregr. dec. 148. n. 9.] Carol. Grimald. d. c. 1. n. 174. Anto. Massa in tract. de oblig. in for. Cameræ, q. 1. 11. Turret. cons. 49. nu. 30. lib. 2. & ex quo hæc exceptio vt plurimum consistit in facto, ideo non abs re hic videndum esse duxi, quando iudex ex officio suppleat in facto, iuxta tit. vt quę desunt aduocatis: quia in iure est sine hæsitatione, † quod iudex semper tenetur ex officio supplere, Bal. in l. vnica nu. 11. C. vt quę desunt aduoc. Alex. in l. 4. §. hoc autẽ iudiciũ, n. 28. ff. de dam. infec. [Signorol. cons. 244. n. 8. Tusch. in lit. I. concl. 397. nu. 4.] Sed dubium stat † in facto, in quo dico, quod iudex non potest supplere, Bal. in d. l. vnica, nu. 12. Alex. in d. §. hoc autẽ iudicium, per totum, vbi ponit varios casus, in quibus fallit hæc regula, & sic in eis potest iudex supplere. [Tusch. in lit. I. concl. 397. num. 44. & 45. Bocr. decis. 171. num. 22. Paris. de Puteo de sindic. in verbo opulenta, & esculenta. cap. 2. nu. 4. fol. 255.] Et multos alios casus enumerat Marsil. in trac. de bann. in verbo, iudice, per totum. Afin. in tract. de exequut. §. 3. per totum, vbi compilauit quasi tractatum, & copiosissimè examinat casus, in quibus iudex potest supplere. Aegid. Bellam. cons. 10. nu. 21. & in repet. c. cum laicus, nu. 4. de foro comp. in 6. Specul. in tit. de allegat. & disput. §. satis clarè, num. 5. Vital. in tract. clausul. in titu. an iuramentum validet contractum, nu. 6. carta mihi 277. Bart in l. ampliorem, num. 2. C. de app. & in Authen. qui semel, nu. 21. C. quomodo & quand. iudex. Sed hoc intelligas, † vt non procedat quando aliquid cõstat iudici vt iudici, quia hoc casu potest iudex, immò tenetur etiã in facto supplere. Specul. & Vital. in locis præcitatis. Paul. de Cast. nu. 4. & Aret. in l. age, C. de transact. Bar. & Bald. in d. l. vnica, C. vt quæ desunt aduoc. Innoc. in c. cum speciali, col. 2. de appel. Fel. in c. cum ordinem, nu. 18. de rescript. cum alijs allegatis per Olascum dec. 1. num. 42. Afin. in d. §. 3. cap. 35. num. 7. Barbat. consil. 7. num. 28. & lib. 2. & istud † etiam intelligas, vt procedat, quando illud quod constat iudici vt iudici, non requirit formalem petitionem, seu exceptionem, quia tunc non potest supplere ea, quæ sibi vt iudici constant. Fel. in d. c. cum ordinem, de rescr. Olasc. d. n. 42. [Soc. reg. 265. in verb. iudex petitus fallent. 13. Afin. de exequu. §. 2. c. 34. num. 7.] Secundò intellige, seu limita † prædictam principalem conclusionem, quando agitur de eruenda veritate, quia tali casu potest iudex in facto supplere, Barto. in d. l. 4. §. hoc autem iudicium, num. 6. & 7. & ibi etiam Alex. num. 5. & ceteri omnes, ff. de damn. infect. Tiber. Decia. cons. 51. nu. 42. lib. 2. Turret. cons. 100. num. 19. lib. 1. [Soc. reg. 265. in verbo Iudex petitus in 9. fallent.] Tertiò limita, si Papa, vel Imperator † esset iudex in aliqua causa, quia ipse potest in facto supplere. Marsil. in tract. de bann. in verbo, Papę, n. 322. vbi allegat Hostiens. & Imol. in c. cum omnes, de constitu. c. cum olim. de elect. c. bonæ, de postul. præl. vbi etiam gl. & DD. Afin. in tract. de exequut. §. 3. c. 305. & † quando iudex tenetur supplere, si non supplet, facit litem suam, Marsil. in eod. tract. de bann. in verbo, iudice, nu. 123. [Tusch. in lit. I. conclus. 397. nu. 7. & nu. 28. Rim. iun. cons. 23. n. 192. Io. Bapt. Costa de fact. scient. et ignorant. inspect. 100. nu. 3.] et qui opponit hanc exceptionẽ (vt reuertamur vnde digressi sumus) non † dicetur impugnare contractum. Bal. in l. cũ quis, n. 4. ff. de condict. causa data. Natt. cons. 25. nu. 2. lib. 1.

Et quia superius in principio huius exceptionis dixi, quod exceptio cedendarum, est de illis, quæ proueniunt ex natura negotij, seu contractus, super quo instrumentum celebratũ est, ideo ne sine authoritate loquar, dico, quod † hoc idẽ dixerunt Bal. in Auth. præsente, nu. 4. C. de fideiuss. Caroc. in tract. de excus. par. 2. q. 14. n. 11. Alex. in addit. ad Barb. in l. 1. §. & parui, nu. 7. lit. A. vers. & per hoc,

hoc, ff. quod vi aut clam. Bero. in §. item cum quis, nu. 32. de rest. spol. Afin. in pract. §. 31. c. 29. Marf. in repet. Rubr. de fideiuss. nu. 281 Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsum. 48. n. 14. Paul. Montan. in tract. de tutel. c. 39 n. 135. vbi dicit, quod ista exceptio potest opponi etiam si statutum excluderet exceptiones & defensiones. [& consentiens alienationi rei non repellitur per exequutionem cedendarum. Gratian. dec. 215. nu. 15. Tusch. conclus. 385. in lit. E. & in quinque casibus non iuuat, nec cessio fieri potest. Io. Paul. Gualterius in prax. instrument. fol. 102. nu. 12. & an teneatur creditor cedere iura in iusto possessori Roderic. de annuis reddit. lib. 2. q. 16. nu. 38. & tale beneficium cedendarum quibus competat. Bertazzol. clausul. clausul. 40. gl. 4.] Qui omnes supra commemorati Doctores, etiam in specie dixere, quod hæc exceptio non censetur exclusa à statuto prohibente exceptiones aduersus publicum instrumentum; quod etiam voluere Bald. in l. si non sortem, vers. 5. ff. de cond. indeb. [Tusc. in lit. E. conclus. 386. num. 17. & concl. 381. nu. 15. Carpan. in statut. Mediolan. c. 42. num. 191. cum seq.] Marsil. sing. 7. Rom. cons. 472. n. 2. Io. de Gras. in trac. de cessio. iur. & actio. §. 6. n. 6. Caroc. in ead. q. 14. num. 12. Thom. Docci. cons. 121. num. 2. Carol. Grimal. in addit. ad pract. Tartal. c. 1. nu. 170. & 171. Dec. in præcit. c. ex parte, nu. 58. & cons. 446. in princ. & cons. 99. nu. 23. & 4. & cons. 27. n. 1. & cons. 204. nu. 2. in fi. Alex. cons. 19. nu. 4. lib. 1. & & cons. 20. num. 2. 3. lib. 6. Burg. in tracta. de Laudem. p. 3. inspect. 40. n. 89. Rebuff. super Const. Regni Franciæ, tit. de lit. oblig. art. 1. gl. 9. n. 40. Cin. in l. quoties, C. de fideiuss. Milanens. dec. 1. n. 4. & 33. & dec. 13. num. 67. & vtrobique dicit, quod admittitur † etiam contra exequutionem census Bullaris, quod ante eũ dixerunt Pet. de Gregor. in interpretatione eiusdẽ Bullæ, q. 8. vers. confirmatur. [Giurb. dec. 57. n. 1. Siluest. Zach. in addit. oblig. Camer. q. 17. nu. 23. Marta dec. 34. nu. 26.] & potest opponi etiam post sententiam. Alex. 35. var. resolut. tit. de exceptio n. 13. lib. 2. & talis exceptio cedendarum impedit exequutionem sententiæ, Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 16. tit. 19. nu. 12. et 14. Grat. discept. cap. 701. nu. 2. et 3. Iul. Cæsar Gallupp. in prax. p. 3. cap. 4. nu. 17. Roderic. de annuis reddit. lib. 2. q. 9. nu. 23. et aliquando fundatur ex æquitate, vt ibi nu. 23. et 46. Maxime si remisserit actiones debitori, Peregri. cons. 70. nu. 21. lib. 4.] Intrigl. in suis quæst. bullar. q. 41. n. 4. vbi testatur de * cõi opi. et adducit rationem, quia hæc exceptio non opponitur ad retardãdam exequutionem, ideo admittitur. Ias. in l. 1. nu. 18. C. de iur. et facti ignor. Roman. d. cons. 472. num. 3. Milanens. ead. decis. num. 5. Alia potest esse ratio, quia hæc † exceptio nullam requirit facti probationem, l. 2. et ibi glos. et Scribentes, C. de fideiuss. Neguzan. tract. de pign. p. 5. memb. 3. num. 33. et 35. Grimal. loco præd. nu. 172. et sic non requirit altiorem indaginem. Tertia potest adduci ratio, † quia hæc exceptio oritur ex eodemmet instrumento, ex quo nascitur actio. Rom. cons. præd, nu. 2. Intrigl. ead. q. 41. nu. 5. quæ exceptio non censetur sublata à pdicto statuto, vt multories dixi. [Rendin. in prompt. tit. de fideiussor. n. 7. et repellit actorem à iuditio; Marta de iurisd. par. 4. cent. 1. cas. 118. nu. 23.] et si † ex aliqua causa creditor non potest actiones cedere, tunc ei agenti obstat hæc exceptio, l. Stichum, §. si debitor, il 2. ff. de solut. l. si pupillus alterum, ff. de admin. tut. & vtrobique Bar. & in l. si stipulatus, §. 1. ff. de fideiuss. Afflict. dec. 182. Alciat. cons. 87. lib. 6. to. 2. Castraca. in tract. de societ. offi. c. 66. n. 3. [Montan. de tutel. c. 39 num. 131. & 132. Caroc. in tract. de obligat. p. 2. q. 18. num. 1. vbi considerat tres casus.] Lanar. cons. 75. num. 6. quam conclusionem intelligas, † si culpa ipsius creditoris possit fieri cessio, secus si ex culpa alterius, quia tũc creditori agenti non obstabit hæc exceptio, l. his, §. si duos, ff. de solut. Castraca. d. c. 66. nu. 7. Ideo † si creditor remiserit pignus, vel obligationem alicuius fideiussoris, si postea agere vult hac exceptione, repellitur ab agẽdo, quia propter culpam suã non potest iura cedere, l. Stichum, §. pen. ff. de sol. Bar. in l. si stipulatus, §. 1. ff. de fideius. pract. Papi. in for. libel. in actio. hypot. in gl. in ver. cedente, nu. 2. & seq. Conan. in tract. de pact. li. 1. c. 6. nu. 99. [Gratian. discept. 286. n. 1. & 3.] Hinc † infertur subiugatariũ, qui habet plura corpora specialiter subiugata si vnum ipsorum liberet agendo, contra alia, põt repelli hac except. [sed videtur contrarium tenere Lanar. cons. 75. nu. 4. vbi adducit plures rationes,

nes,& quo casu tenetur cedere iura sua Addent.ad Petr.de Greg. super Bulla q.9. n.32. pract.Papiens. in loco allegato per Authorē, qui facit plures distinctiones,Gaspar. Roderic.de annuis reddit.lib.2.q.9.nu.42.Milan. dec.1.n.8. Bertaz.in tract.clausul.clausul.40 glo.4.nu.9. Franch.dec.260. nu..& dec.427 n.5.& dec.662.n.1.Tusch.in lit.E.conc.386 num.2.& concl.387.nu.4. & quid in muliere pro dote quando mulier liberauit vnū prædium ex prædijs viri,Philip.Paschal.de viribus patriæ potest.c.8.nu.172.par.1.Io.Frāc. à Ponte cons.28.n.11.lib.2.& cons.29.n.15. & cons.153.nu.11.eodem libr.Apicell.tutamen pauper.tit.4. nu.97. vide lib.allegat.2. fol.382.& an talis exceptio cedendarum impediat immissionem ex saluiano interdicto, Ludou.dec.Rot.Rom.67.num. 9. & quando obstat Gratian.discept.c.627.nu.38.& 39.& repellit agentem etiamsi ille contra quem est facienda cessio esset inopos,idem Gratian. c. 699.n.11.& 12. & quando talis exceptio cedenda obstat ei, qui liberauit aliquod prædium de obligatis tres casus ponit Caroc.de oblationibus,p.2.q.18.num.2.cum seq.& q. 22. Roderic.de ann.reddit.lib.2. q.9.nu.43. Tusch.in lit.C. concl. 211. nu.20.& quid in muliere,quæ consentijt liberationi alicuius prędji obligati an teneatur cedere iura, Bertazz.de clausul.claus.4.glo.4.nu.14.] Quæ

22 conclusio procedit,non solum † quando creditor expresse remisit pignus,vel hypothecā, verum etiam si tacitè, vt quia consensit alienationi vnius ex rebus obligatis per principalem debitorem, si postea agit contra fideiussorem, potest hac exceptioni repelli, l.2. C.de fideiuss.l.si pupillus, ff.de administ. tutor.l.Stichum,§.creditor, ff. de solut.Albert. Galeot.in Margar.cap.4. num.14. Et credi-

23 tor † agens tunc potest repelli hac exceptione, quando eius culpa sua iura sunt deteriorata,ita vt non possit cedere,secus si facto tertij,vt quia bona fuerint adiudicata per creditorem anteriorem, & ipse fuit citatus, & fit exclusus:quia tunc agens contra fideiussorē, non potest excludi hac exceptione.tex. est in l.Stichum,§.si creditor,ff.de solut. vbi Albeic.Albert.Galeot.in Margar.cap.4.num.24 Lanar. consil.75.num.6.& 7. [Io.Petr.Ferrar.in pract.tit.for. respect.libel.in actio.hypotecar.vers.seu, §.cedente,n.2.f.795. Tusc. in lit.E. concl.386. nu.6.]

24 Amplia supradictam conclusionem, vt nō solum possit † opponi hæc exceptio,si statutū reijcit exceptiones omnes, verum etiā si reijcit, & prohibet defensionem Bald. in l.si nomen,nu.2.ff.de hæred.vel action.vendit. Alexan. in l.sciendum,num.10.ff. de verb.oblig. Paul.de Cast.in l.si mandatu meo,num.2.ff. de fideiuss. Roman.dicto consil.472. num.2. Cumia super ritu c.25.num.25. Dec.cons.27. num.1.& cons.104.num.2.in fine, Bertaz.in tract.Clausul.claus.40.gl.4.nu.8. [& an cōpetit fideiussori talis exceptio adursus exequutionem instrumenti, Philip. Paschal. de virib.patriæ potest.c.8. par.2.num. 169. & non censetur exclusa per statutum Bertazz. in dict.tract.clausul.claus.40.glos.4.num.8. in fin.]

25 Amplia secundò principalem conclusionem, † vt procedat, etiam si creditor adiuisset hæreditatem principalis debitoris, quia tunc tenetur cedere etiam contra seipsum, ex quo etiam non habita cessione posset agere contra principalem debitorem,& consequenter contra hæredem,licet alio nomine sit creditor. Paul. de Cast.in l.de die,§.si fideiussor n.2. vbi Alex.etiam nu.2. ff. qui satisd. cog. Bar. in l. Vranius,nu.8.ff.de fideiuss. Intrigl. præd.quæst.41. num.7. Milanens. decisio.1. num. 6. lib. 2. Dec. dicto consil. 104. num. 1. & sequent. Mandell. cons.328. num. 67. vbi dicit, quod isto casu creditor non potest agere contra fideiussorem. [Intrigl.dec.16. num.37.& tale beneficium cedendarum impedit non solum processum si opponatur ante sententiam,verum etiam impedit exequutionem ipsius sentētiæ, Azo. in summa in tit. de fideiussor. n.8. & creditor succedens fideiussor nō tenetur cedere iura confideiussore, quia tenderet contra se ipsum, idem Bertaz. in d.clausul.40.glos.4. n.12.]

26 Amplia tertiò, vt dicta principalis † conclusio procedat, etiam si vnus fideiussor opponeret hanc exceptionem contra alium confideiussorem, l.fideiussor, vbi glos.ff. de fideiuss.l. Modestinus,& ibi glo.& DD. ff. de solut.l.cum aliter,C.de fideiuss. Mars.in repet. Rubr. de fideiuss.n.18. [Vincent.de Frāch. dec.662. nu.3. Negusant.de pignorib. in 3. membr.

membr. 5. p. num. 36.] Intrigl. loco proximè citato, nu. 8. Sed hoc 27 † intellige, quando fideiussores vno & eodem contextu fuissent adhibiti in obligatione, secus si diuersis temporibus, quia tunc si ille, qui secundo loco fideiussit, fuisset liberatus à creditore, nō obstaret creditori agenti contra primum fideiussorem, ita vt ipse primus fideiussor posset dicere, cede mihi actiones contra alium confideiussorem; & ratio est: quia ipse primus fideiussor non videtur fideiussisse contemplatione secūdi fideiussoris, ita determinat Bar. in l. si stipulatus, §. si ex duobus, nu. 3. ff. de fideiuss. quem sequitur Intrigl. eadem q. 41. nu. 9. Paul. de Castro in eodem §. si ex duobus, Castracan. in tract. de societate offi. c. 66 nu. 4. Lanar. consil. 75. nu. 5. [Intrigl. decis. 16. nu. 39.] Sed hæc 28 † conclusio non procedit, quando à principio fuisset cōuentum, vt alius daretur fideiussor, ex quo tunc omnes ab initio dati esse videntur, d. l. Modestinus, ff. de solut. & sic isto casu obstabit exceptio cedendarum, Bart. Castracan. & Intrigl. locis prædictis. Secundò intellige 29 † hanc ampliationem, vt non procedat, quando fideiussor, qui opponit hanc exceptionem cedendarum, consensit liberationi confideiussoris, glo. in l. 2. in verbo, ius pignorum, vbi Cin. & Din. C. de fideiuss. glo. in l. nisi, ff. de pact. Bar. in dicta l. si stipulatus, §. 1. num. 3. ff. de fideiuss. Socin. senior consl. 200. num. 1. vol. 2. Intrigl. eadem quæst. num. 11.

Limitabitis modo ipsam principalem conclusionem ita superius ampliatam, vt nō procedat, 30 † quando mulier agit ad repetendas suas dotes, quia tunc non potest opponi exceptio cedendarum, etiam si facto ipsius mulieris reperiatur sua iura læsa, ita vt non possit illa cedere, l. iubemus, vbi Bal. C. ad Velleian. Socin. senior præcitato consl. 200. nu. 2 lib. 2. Rom. d. cōs. 472. num. 1. Bero. consl. 49. num. 9. & consl. 71. num. 38. lib. 1. Viuius dec. 100. num. 1. Dec. consl. 104. nu. 3. Affl. decis. 343. Negusant. in tract. de pignor. p. 5. mēb. 3. n. 30. & 31. Roncagall. in tract. de duobus reis, l. 1. nu. 61. Caroc. in tract. de oblat. q. 19. nu. 4. Conan. in tract. de pact. p. 1. c. 6. n. 100. [Gratian. dec. 215. nu. 20. cum seq. Alex. 35. resolut. 5. de iure dot. num. 14. lib. 3. fol. 307. Thor. compend. in verbo exceptio cedendarum. Gratian. disceptat. c. 699. num. 15. & c. 409. num. 11. à Ponte consl. 28. n. 12. & 13. & consl. 29. num. 15. & quando obstet consl. 153. num. 11. lib. 2.] vbi loquitur, quando mulier remisit pignus vel liberauit vnam ex personis obligatis. 31 † Sed hoc intelligas, nisi fideiussor, qui conuenitur pro restitutione dotis, fideiussisset contemplatione alterius confideiussoris, vel bonorum, qui & quæ fuerunt ab ipsa muliere liberata, ita Roma. dicto n. 1. 32 Secundò intelligas, vt procedat ista limitatio, quotiescunque non extarent alia bona mariti, secus si maritus haberet alia bona, qa tunc potest opponi ista exceptio. Bero. & Viuius locis supra allegatis. Sed 33 † an hęc omnia procedant, quando mulier non agit exequutiuè, sed via hypothecaria contra detentores bonorum viri, vide dicta per Roman. & Viu. locis prædictis. [& talis exceptio cedendarum potest opponi inter correos etiam in exequutione sententiæ ita Purpur. in l. 1. nu. 68. vers. 3. ampliatur C. de transact. Bellug. in Specul. Princip. in tit. de mat. censual. §. 41. in §. leges Regni nu. 289. Barbos. in l. quia tale nu. 64. vers. neq; repugnat n. 366. ff. solut. matrim. Vinc. de Franch. dec. 662. num. 2. & non competit doloso tutori, vt ibid. Franch. num. 8.]

34 Limita secundò, vt hæc exceptio cedendarum non possit opponi per partem, contra quem agitur ad restitutione dotis datæ filio. Bartol. in l. cum filiusfamilias, num. 2. vbi ceteri Scribentes, ff. de verbor. oblig. Corneus consl. 352. num. 12. vol. 1. Boer. dec. 221. nu. 11. vbi ampliat 35 † hoc procedere etiam si pater interuenisset in contractu matrimoniali vti fideiussor, quia nec isto casu potest opponere exceptionem cedendarum. Caroc. in tract. de excuss. p. 2. quæst. 6. num. 38. vbi dicit, 36 † hoc procedere in quacunque obligatione, in qua pater obligatur pro filio, quod etiam dixit Corneus consl. 303. vol. 4.

37 Limita tertiò † eandem principalem conclusionem, vt non procedat, quando fuisset renuntiatum huic exceptioni cedendarum, quia tunc non potest de ea opponi. Glos. in l. nisi, in fine, ff. de pact. & in l. si stipulatus, §. 1. ff. de fideiussorib. Bart. in l. Modestinus, num. 5. ff. de solutionib. Marsil. in repet. Rubr. de fideiussorib. n. 28. in fine, Dec. consl. 104. n. 3.

Soc.

Soc.sen.consf.200.n.3.vol.2. Afflict.dec.182. nu.10. Intrigl. in suis quæstio. Bullar. quæst. 41.num.12. [Apicell.tutamen.paupet.titu. 4. num.97. & quid si est renuntiatum auxilio omnium legum Gratian.discept.cap.701 nu.9.& 10. & quibus verbis hæc exceptio dicitur renuntiata, Affl.dec.182.& ibi Addent. Iul. Cæsar Gallupp. in praxi par. 3. cap. 42 num.20.]

38 Et hoc † intellige, si fuisset specialiter renuntiatum huic exceptioni: quia isto modo potest ei renuntiari. Dec. conf.22. num.6. & 7. Angel.in l.2.num.3.C.de fideiuss. vbi etiam Bal.Afin.in pract. §.31.c.29. Bero. in c.cum quis, num.32.de restit. spol. Tiraq. qui more suo multos allegat, in tracta. de retractu, §.4. glos.1.nu.36. Soc.sen. dicto cons.200. nu.3. & 4.lib.2. Bertazz. in tract.clausul.claus.40. glos.4. num.9. Caccialup. in repet. l. omnes populi, num.210.ff.de iust.& iust.& iure. Caroc.in tract.de excussion.p.2.quæst.14.num. 12.& q. 17. num. 2. & seq. & præcisè num. 7. Roman. dicto consil. 472. num. 2. Mandos. in addition. Quæ renuntiatio hodie

39 † de stylo solet communiter poni per notarios in quolibet instrumento in isto Regno; videlicet, renuntians beneficio fideiussoris, & beneficio Diui Adriani, & beneficio nouarum Cōstitutionum de fideiussoribus, & teis debendi, & omni alio legum auxilio. Dec. dicto cons.27. num.5.& 6. Angel. in dicta l.2. num.5. C. de fideiuss. Soc. præcitato consil. 200.num.3.& 4.lib.2. cum alijs allegatis per

40 Intrigl.d.quæst.41.num.13. Secus, † si renūtiatio esset generalis, vt si solum fuisset dictū, renuntiauit omni iuris & legum auxilio, & fauori: quia per talem renuntiationem nō censetur renuntiatum beneficio cedendarum actionum. Rom.d.cons.472. nu.2. Dec.cons. 99.num.3. Alex.cons.196. circa finem, lib.2. [Purpur. in l.5. n.62. vers. ampliatur secundo, C.de transact.vbi Padilla n.22. Vinc. de Franch.decis.662.num.7. Ludouis.dec. Rot. Rom.701.nu.9. & dec.799.n.28. Gratian. discept.791.nu.9.qui Authorē allegat. [Paris. cōs.110. num.10.& 108. lib.1. Thom. Docc. cons.121.num.3. Bertazz. in tracta. Clausul. claus.40.glos.6. num. 2. vbi dicit, quod hæc * opinio est verior, æquior, & cōmunior.* Menoch.cons.17.num.4.lib.1. Mazzol.cons.22 num. 9. Montanus de tute l.c.39. num.132. vbi alios allegat, & nu.133. dicit, quod hoc procedit, etiamsi renuntiatio generalis esset iuramento firmata, quicquid dixerit clari per Mandos.in addit.ad prædictum cons. Romani. D. Caroc.in tract.de excussion.p.2.q.

41 17. num.12. vbi dicit, quod renuntians † beneficio nouarum Constitutionum per viam relationis, censetur renuntiasse huic beneficio, & exceptioni cedendarum, quod etiam ante eum dixit Negusant.in tract.de pignor. p.3.memb.3. num.25. Sed quia persæpè dubitari solet, vtrum huiusmodi pacta, clausulæ, & renuntiationes positæ in publicis instrumentis, censeantur positæ ex stylo, & consuetudine notariorum, an verò ex commissione, & voluntate partium; ad quod breuiter re-

42 spondeo, † quod talia pacta, ex quo in omnibus instrumentis in Regno solent apponi ex antiquissima cōsuetudine, & legitur audientibus partibus, censentur apposita de voluntate, & ad petitionem ipsarum partium, & notarius præsumitur ad hoc specialiter rogatus, Imol. in l.huius, in fine, ff. de vulg. pupil. substitutione. Natta cons.14.num.16.& 17. & cons.20.num.7.volum.1. Gratia.cons.102 num.11.vol.1. & cons.112. nu.26. volum.2. [Pappon.78.num.22. qui de mag. com. testatur Christophor. Torniol. cons. 26.nu.4. Gratian.discept.548.n.38.39.& 40.& in dubio censetur rogatus notarius, Bertaz.in tracta.clausul.claus.4.glos.23. & glos.34.num. 2.Guid.Pap.cons.193.num.5.in fi.Alex.cōs. 105.nu.7.lib.2.Rol.à Vall.cons.91.n.65.lib. 2.Marta tract.de clausul.clausul.33.n.1.p.4. Surd. cons.473. num. 38.] Maranta consil. 39.num.4. Gramm. cons.95. num. 7.in ciuil. Dec.cons.449.nu.26. Turret.cons.98.nu.13. * lib.1. vbi testatur de magis * comm. opinio. Menoch. cons. 37. nu.94. lib.1. Zuccard.qui * etiam testatur de magis comm. * opin. in repet.l.hæredes mei, §. cum ita, num.491. ff.ad Trebel. Bursat.cons.56.num.6.lib.1. & cons. 173.num.29. vbi ferè infinitos allegat, & te- * statur etiam de magis comm. * opin.& cons. 279.num.79.lib.2. Seraph.de priuil. iuram. priuileg.77.num.32.circa medium. Soc.iun. consil.144.num.100. vol.3. Bald.cons.107. in fine, vol.2. Anchar. Regiens. quæst.8. nu. 10. & sequent. lib. 2. vbi vt alij testatur de magis

* magis comm. ** opin. Io. de Amic. consl. 126 num. 4. Crauetta consil. 75. volum. primo, * vbi etiam testatur de magis comm. ** opin. & consl. 718. num. 6. volum. 4. Gigas consl. 58. num. 11. & consl. 171. num. 7. & seq. Soc. sen. consl. 93. num. 7. lib. 4. Roland. consl. 34. num. 98. lib. 4. Barto. consil. 8. num. 12. lib. 1. inter consl. crim. diuers. per Zilett. Franc. Viu. dec. 397. num. 33. Ias. in l. Gallus, §. idem credendum, num. 22. ff. de liber. & posthum. & in l. vt liberis, num. 14. vbi Dec. eod. nu. 14. C. de collat. Paris. consl. 45. num. 44. volum. 4. Neuizan. consl. 28. num. 2. Rimin. iun. consil. 80. num. 42. vol. 1. Hieron. de Laurent. dec. Rotę Auenion. 23. num. 16. Brunor. à Sole, quæst. 22. num. 68. & in compend. resolut. proposit. iur. in verbo clausulæ apponi consuetæ. Gabriel. qui propè infinitos allegat, & est omninò ad hanc materiam videndus, in suis conclus. tit. de consuet. conclus. 3. num. 1. & seq. quo loci hoc varijs modis ampliat & limitat Io. Afin. in suis conclusionibus, in verbo, instrumentum. Cotta in memorial. in verbo, Notarius. Tiraquel. in tract. de iure constit. par. 3, limit. 31. nu. 12. & 13. Mascar. in tract. de prob. concl. 299. & ratio est: quia † oĩa verba à Notario prolata in instrumentis, dicuntur esse verba partium. Roland. consl. 34. nu. 96. lib. 4. Turret. consl. 98. num. 14. lib. 1. Maranta consl. 39. num. 11. [Mandell. Alba. consl. 59. num. 7. Curt. iun. consl. 49. num. 75. vers. dum autem vltimo, Dec. consl. 450. nu. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 68. n. 15. & consl. 87. n. 45. cum seq. Rimin. iun. consl. 80. num. 42. Barz. dec. 96. num. 10. Hõded. consl. 33. n. 41. lib. 1. Marta in trac. claus. clausul. 33. nu. 1. par. 4.], vnam tamen ampliationẽ positam à Gabrielio, quæ est septima in suo ordine non omittam hic referre, quia multum confert ad rem de qua tractamus, & est quod † clausulæ consuetæ apponi in instrumentis, etiam si non apponantur habentur pro appositis, & vltra DD. per eum allegatos qui sunt multi, idem dixerunt omnes Canonistæ in c. cum M. Ferrariensis, & præcipuè Dec. num. 6. de constit. Ias. in l. argentarius, num. 7. ff. de edendo, Gramm. dec. 62. num. 19. Boer. dec. 182. in fine, Tiraquell. qui more suo multos alios adducit, in tracta. de iure constit. p. 3. limit. vlt. n. 7. & seq. Purpur. in repet. l. cunctos populos, n. 101. C. de Summa Trinit. & fide Cathol. Masuer. in addit. ad pract. Papiens. in forma libelli in actione reali, in verb. exhibens & producens, in lit. E. circa medium, carta mihi 330. in fine. Rebuf. in repet. l. non solum, §. morte, num. 72. ff. de noui operis nunc. Mascar. dicta conclus. 299 num. 9. Illustris. Cardin. Franciscus Mantica, in tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 1. tit. 9. num. 1. & 2. Gigas consl. 58. num. 11. & consl. 171. num. 7. cum alijs allegatis per Caualca. dec. 43. nu. 33. lib. 1. Anna allegat. 97. nu. 14. lib. secundo, Mandell. consl. 59. num. 2. lib. 1. Milanen. dec. 13. num. 73. lib. 2. [Marta de clausul. p. 4. claus. 33. num. 5. & p. 3. claus. 11. nu. 5. Marzar. consl. 80. n. 2. Pancirol. consil. 54. n. 10. Bertaz. in tract. claus. claus. 4. gl. 23. nu. 1. & clausul. eadem glo. 34. nu. 2.] quam ampliationem † limitabis, quotiescunque ea quæ apponi sunt solita, essent de substantia instrumentis, nam hæc talia nisi declarentur expresse, non habentur pro appositis, l. testamentum, & l. iubemus, C. de testamen. cap. iustè, de sponsal. Fel. in c. cum M. Ferrariens. num. 6. de constit. & in cap. ex litteris, nu. 12. de fide instrument. Socin. sen. consil. 94. num. 4. lib. 1. Mascard. conclus. prædicta, num. 12. quæ autem dicantur esse de substantia instrumenti, dicam infra in except. 31. per totam. [Cagnol. in l. si librarius, nu. 55. ff. de regul. iuris.]

43 44 45

46 Ex qua ampliatione infert † quod renuntiatio beneficij, vel exceptionis cedẽdarum, etiam si in instrumento non sit expressa, nihilominus habetur pro expressa, quia solitum est in isto Regno tales renuntiationes apponi in omnibus publicis instrumentis, prout dixi sup. n. 31 & seq.

47 Secundò infero, quod † pactum de non opponendo, quod est solitum apponi in omnibus instrumentis, etiam si non fuerit appositum, habetur pro expresso, & sic in isto Regno nunquam potest excipi, opponi, vel aliquid dici aduersus exequutionem instrumentorum publicorum, quod male seruatur: cum non solum partes conuentæ se opponant vbi non adest tale pactum, sed etiam quando est appositum expresè, & etiam vbi adest statutum hoc specialiter prohibens, (vt est Pragmatica edita pro exequutione instrumentorum

rum censuum Bullarium) iunctum simul cum pacto, & hoc non sine maximo detrimento: non solum bonorum & facultatem litigantiũ, verum etiam & animarum, nec est tantũ mirãdum de cauillationibus, quotidie a partibus litigantibus inuentis, quæ vt prorogẽt & dilatent solutiones, quotidie excogitant mille fraudes milleque falsitates de fatigando actores & creditores, tum in laboribus, tũ etiam in expensis, sed mirandum omnino est de aliquibus pessimis Iudicibus, qui liquidissimè comprehendũt, & cognoscũt fraudes & cauillationes conuentorum, & non solum illis non obuiant & contradicunt, sed etiã qđ peius est, illas fomentant, & amplectuntur, & hoc solum pro lucrandis seu melius extorquendis aliquibus infelicibus pecunijs, quas non solum restituere tenentur partibus defatigatis, sed tenentur etiam restituere omnia damna, interesse, & expensas, quas eius causa patiuntur pauperes, & infelices litigantes, ex illa vulgata Regula, qui causam dãni dat, damnum dedisse videtur.

48 Tertiò infero, quod omnia † instrumenta publica in isto Regno habẽt exequutionem paratam tum in bonis, tum etiam in persona, ex quo in omnibus instrumentis consuetum est apponi illam clausulam. Et fiat ritus, & procedat exequutio in persona, & bonis, [& habet exequutionem paratam, etiam quãdo virtualiter in eo est comprehensa persona obligata, Surd.dec.253.n.39. cum seq. Gratian.discept.cap.445.n.21. Cumia super Ritu c.7. nu.30.] & non solum ex isto habent exequutionem paratam instrumenta in isto

49 Regno, verum etiam vigore † iuramenti, qđ etiam non appositum, habetur pro apposito, cum in omnibus instrumentis sit solitum apponi clausulam, & iurauerunt, &c. quod dixit etiam Amatus dec.95.num.6. qui dicit ita esse solitum etiam in Ciuitate Anconitana, & allegat Gabriel.conclusio.11. in fine, tit. de Statutis. Sed in hoc vltimo contraria opinio

* est verior, ** vt scilicet iuramentum si est omissum, nunquam habeatur pro apposito, Bauer. in tract. de virt. iuram. col.7. nu.4. Corset. in Rubr. de iureiurand. priuileg.27. Marsil. sing. 123. Gabriel. in tit. de iureiur. concl. 5. nu.9. & in tit. de consuet. concl.3. num.24. Grat. consil.36. nu.26. lib.1. Seraph. in tract. dè priuil. iuram. priuileg.22. nu.100. & seq. [Mancin. par.4. effect.252. Alex. cons.263. num.9. lib.7. Ferrett. cons.254. num.4. & 5. &] quando agitur de nullitate ipsius instrumenti principaliter illud non habet exequutionem paratam, Lancellott. de attentat. p.2. c. 17. n.48. Siluester Zacch. in addit. obligat. Camer. quæst.3. num. 8.]

Quartò infero ex dicta ampliatione, vt in omnibus instrumẽtis publicis in isto Regno,

50 censeatur appositum pactum de † vendendo ad discursum, propter clausulam, & pignora vendantur ad discursum, quæ in instrumẽtis est solita apponi. quæ clausula extenditur secundum commune Exceterarium, & pignora non adiudicentur, nec in solutum dentur parti, sed vendãtur ad discursum vltimo emptori, plus offerenti Ritu M. R. C. in † aliquo

51 non obstante, & an casu quo pignora venduntur ad discursum, habeat locum remediũ l.2. C. de rescind. vendit. vide Menoch. cons. 843. n.28. & cons.844. per totum, lib.9. Turzan. com. opi.152. Villalob. in cõ. opi. in verbo data, in addit. n.5. Facch. in controu. lib. 2. c.16. per tot. [à Gãm. dec.198. n.1. Muta super Ritu c. 112. n.83. Giurb. dec.105. n.1. Mastrill. dec.33. nu.9. & dec.37. Castill. dec. 14. Marian. Giulian. super Ritu c.113. q.10.]

52 Ampliatur secundò † dicta conclusio, qđ clausulæ censeantur appositæ in instrumento de voluntate & mandato partium, ita, vt si non sint appositæ, notarius possit & debeat addere, apponere, & extendere clausulas cõsuetas, absque nota & periculo falsitatis, etiã si de eis rogatus non fuerit, [Pancirol. cons. 54. Mart. de clausul. claus.11. n.5. p.3. & claus. 276. n.3. par.1. & potest extendere notarius clausulas cęteratas, Bim. cons.232. n.7. Farinat. in tract. de falsit. q. 157. n.77. cum seq.] Matth. Brun. cons.45. nu.1. & Tiraq. in tract. de iure constit. p.3. limit.31. nu.7. & seq. Menoch. in tract. de præsumpt. lib.4. præsumpt. 31. per totam, Viu. dec.397. num.32. Socin. iun. cons.144. num.100. vol.3. Gigas consil. 58. num.11. & cons.171. num.7. Rimin. iun. cons. 80. num. 42. lib. 1. cum alijs allegatis per Caualca. dec.43. num.33. lib.1. Mandell. cons.59. n. 2. lib.1. Barbat. cons.6. nu.11. lib. 3. Seraph. in tracta. de priuil. iuram. priuil.22

53 nu.90. & 91. immò, † si eas non apponit, potest

test vti falsarius puniri, gl. in l. pignus in bonis, C. de pignorat. actio. Cin. & DD. in l. iubemus, in fine, C. de testament. Ale. in l. ambiguitates, & in l error, C. de testamen. Bart. & Bal. in l. & si post diuisionẽ, C. de iur. & fact. ignorant. Soc. consf. 98. col. 5. vol. 3. Seraph. d. priuil. 22. nu. 95. [Crauett. consf. 75. nu. 6. Farin. in tract. de falsit. q. 157. num. 26. Bertaz. in tract. clausul. claus. 4. gl. 29. n. 5. & 6.]
54 & si † notarius clausulas consuetas non apponit, dicitur periurus, Barbat. in cap. ne Romani, col. 4. de iureiur. Seraph. d. priuil. 22. n.
55 96. quæ conclusio procedit, dum contractus est in fieri, quia postquam est celebratus, non potest illas amplius apponere, Bal. in Rubr. de reuocan. his quæ in fraud. credit. in fine, Barba. in c. 2. col. 2. de præcar. Seraph. priuil. prædicto, nu 94. & præcipuè si esset data copia parti. [Galliaula in Rubr. de verbor. oblig. n. 33. Bertaz. in tract. clausf. clausf. 4. gl. 34. num. 3.]

56 Et vt reuertamur † vnde digressi sumus & finem imponamus huic exceptioni cedendarum, dico, quod hæc exceptio non respicit merita causæ, sed modum procedendi, l. 1. vbi hoc not. omnes Scribentes, C. vbi in rem actio exerceri debeat, Bal. in l. 1. in fi. ff. de cõdi. & demonstr. Franc. Aret. consf. 33. n. 1.

57 Secunda exceptio quæ † est istius naturæ, scilicet, quæ prouenit ex natura actus seu negotij super quo instrumentum est celebratũ, est exceptio excussionis, vt dixit Crauet. cõs. 263. n. 6. lib. 2. de quo licet Vinc. Caroc. optimum & copiosissimum ediderit tractatum, tamen hic referam ea sola quę faciunt ad nostrum propositum, & pro principio dico, qđ in specie nonnulli Doctores tenuerunt, quod talis exceptio non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, Bald. in Auth. præsente, nu. 4. C. de fideiuss. Caroc. in præd. tract. de excussio. p. 2. q. 14. n. 12. vbi alios allegat. [& an talis exceptio excussionis possit opponi in causa appellationis Cæsar Barz. dec. Bonon. 20. nu. 28.] Alba consf. 328. n. 4.
58 vbi dicit, † quod excussio prouenit ex natura obligationis, [Barz. d. dec. 20. nu. 27. ex Bald. in l. diui n. 3. C. de conuent. fisci debit. lib. 10. Fontanell. de pactis nuptia. glo. 9. p. 5 n. 54. clausf. 4.] & semper subintelligitur, quamuis non exprimatur, & etiam stantibus quibuscunque verbis renuntiatorijs, ideo si fideiussor promittat soluere liberè, & sine aliqua exceptione poterit nihilominus opponere hanc exceptionem, non obstante tali renuntiatione, Rom. consf. 22. nu. 5. Ias. in l. 1. in prima Lectura, C. de Sacrosf. eccl. Vasquez in lib. 1. controuersf. illustr. cap. 33. num. 11. [an talis exceptio excussionis sit dilatoria, aut peremptoria, Guid. Papa dec. 93. Io. Griuell. dec. Dolani 71. nu. 8. Crauett. consf. 263. num. 5. Iul. Cęsar Gallup. in prax. p. 2. cap. 9. num. 1. cum seq. Camill. de Medic. consf. 72. n. 21. & 22. vbi dat rationem quare debet opponi ante litem contestatam. Ricc. dec. 115. nu 6. p. 3. & collect. dec. 27. versf. item an exceptio p. 1. Fontanell. de pact. nuptial. clausf. 4. gl. 18. p. 2. n. 77. & clausf. 4. gl. 9. p. 5. nu. 49. & talis exceptio potest opponi etiam post sententiam Alex. 35. variar. resol. tit. de except. n. 15. lib. 2. resol. 1. & resol. 4. n. 13. vbi potest fieri etiam pendente iudicio, & quid in fideiussore obligato in solidum Gallup. d. c. 9. n. 6. Barz. dec. Bonon. 20. n. 26. & 27. Barbosf.
59 in l. si constante n. 61. ff. solut. matr.] sed † si vis scire casus in quibus non potest opponi hæc exceptio, & in quibus potest, vide Caroc. in eodem tract. de excussi. p. 2. per totam, [Bertaz. de clausul. clausul. 40. glo. 4. num. 2. & 5. Marant. consf. 30. num. 6.] quos omomnes hic non referam, ex quo non sunt nostræ speculationis, sed solum recensebo aliqua vtiliora, ne ita sicco pede transeam, vt possim ab aliquo reprehendi. Et primò di-
60 co, quod fideiussor † obligatus in publico instrumento guarentigiato, si conuenitur, non potest opponere hanc exceptionem excussionis, Cin. in l. 1. nume. 3. C. de confess. Bald. in l. 1. in 2. Lectur. ff. qui satisd. cog. Menoch. in tract. de adipisc. poss. remed. 5. n. 144. Soc. sen. consf. 24. in fi. vol. 1. Maluasf. consf. 98. n. 3. Caroc. in trac. prædicto, p. 2. q. 4. n. 1. vbi hoc ampliat duobus modis. & in quæstione se-
61 quenti tenet, quod idem procedit in fideiussore obligato in forma Cameræ, quod voluit etiam Grat. consf. 87. num. 25. lib. 1. Gabriel. in suis commu. opin. titu. de fideiuss. concl. 1. per totam, vbi latissimè examinat istam conclusionem. Nec etiam potest opponere hanc
62 exceptionem pater, † si reperitur obligatus pro filio. Caroc. d. p. 2. q. 6. Fernand. Vasqu.

M in

in lib.1. controuerf. illuftr. cap.33. num.12.

63 Nec etiam † poteft opponere hanc exceptionem ille qui promifit aliquem feruare indẽnem. Caroc. in eadem p.2.q.14.n.7.8.9.10. 23.& 28. vbi hoc ampliat & limitat diuerfis modis. [& talis excuffio non eft neceffaria quãdo eft debitor certę fpeciei, Ludou. à Peguer. dec.73. num.45.p.6. nec quando proceditur fummarie,& de plano, Maftrill.dec. 109.n.4. & n.10.& 11. nec quando tentatur faluianum interdictum, vt ibi n.6.] Item, nec

64 etiam poteft opponi hæc exceptio † quando proceditur de bono & æquo, ex claufula, Sola facti veritate infpecta. [& quid coram arbitro Fontanell.d.gl.9.clauf.4.n.48.& an talis exceptio dicitur de apicibus iuris, idẽ Fontanell. vbi fupra n.50. & in redditibus debitis per plures non eft neceffe fieri contra principalem venditorem, Gratian.difcept.c.141 n.5.] Mandell.conf.375.nu.13. Afin.in practi.exequut.§.31.c.2.ampl.2.22.ampl.prin. nu.9. Rimin.iun.conf.757.n.30.& 31.lib.7. Port.in fuis conclu.lib.1. regula 41.lim.12. [Roland.à Vall.conf.79.n.25. lib.1. Marc. Ant.Peregr.dec.48.n.21. Blanc. de compromiff.q.4. n.10. exceptio excuffionis fol.407. nec quando fummariè agitur Franc.Merlin. dec.Lucenf.22.n.11.] Item nec † fideiuffor

65 qui fucceffit principali debitori poteft opponere hanc exceptionem. Caroc. præcit.p.2.q. 57. vbi etiam hanc conclufionem ampliat & limitat aliquibus modis. Item, nec fideiuffor

66 † qui obligauit ut principalis, poteft opponere de excuffione ipfius principalis Caroc. in 3.q. eiufdem par.2. [Thefaur.dec.165.in fi. Io.Aloyf. Ricc.dec.93.n.5. p.3. nec quando adeft hypotheca fpecialis tunc nõ eft neceffaria, Iam.de Rubeis conf.53.n.44.lib.2.] Sed hic aduertẽdum eft, quod ille qui fe obligauit tanquam principalis, fi negotium non fpectat ad eum principaliter,& fumma eft il-

67 liquida, vt quia effet † fideiuffor tutorum, vel fimilium perfonarum, tunc licet non poffet opponere exceptionem excuffionis de qua in Authent. præfente, C.de fideiuff. poteft tamẽ opponere exceptionem excuffionis principalis debitoris, vt fcilicet cum eo fumma liquidetur,& poftea contra eum agatur, gl.in Authen.de fideiuffori bus, in principio, in verbo fideiuffores, verf. item quid fi principaliter. Aret.in §.fi plures, col.fi. Inftit.de fideiuffor. Curt.fen.conf.6. n.1. Mandell. conf.328. nu. 7.& 47. vbi Vincent. Annibal. in addit. lit. C

68 Item, † nec fideiuffor qui renuntiauit huic beneficio excuffionis, poteft poftea eo uti, c. ex refcripto, de iureiur. vbi hoc no. Bal. Ant. de Butr. & Io.Andr. Soc. Regula 177. in 1. limit. Fran. Aret.conf.33. Matthefil. notab.7. DD. omnes, in l. fi ego, ff. fi cert.pet. Marf. in rubr.de fideiuff.n.9. cum alijs adductis & allegatis per Mari. Anguiff. conf.199.n.16. & per Caroc. tract. præd. de excuff. p.2.q.15. n. 1. [Zach. in addit. obligat. Camer. q.32. nu.5. Pafchal. de virib. patriæ poteftat.c.8.n. 126.p.1.& an obftet exceptio excuffionis mulieri agenti per fua dote contra tertios Ioan. Aloyf. Ricc. in collect.dec.479. in princ. p.1. Morotius conf.44. n.14. & quando creditor habet hypothecam fuper re nõ obftat, vt ibi Ricc. & quid fi ageretur fummarie,& fola veritate in Sp. ibi Ricc. verf. amplia fecundo, Gallup.dec.9. n.9.10. & 17. & poteft renuntiari Bertaz.in trac.clauf.clauf.40.gl.4.n.4.]

69 quod † intellige, fi talis renuntiatio effet iurata, fecus fi fimplex. Soc.fen.conf.24.n.48. lib.1. Gozad. conf.32.n.14. Io.Lup.in repet. c.per veftras, ampl.13.n.7. de don. inter vir. & vxor. Io.Bapt.de S.Blafio, in tract.de arbi. q.79.n.4. Grat.conf.28.n.16. lib.1. Gabriel.

* qui teftatur de com. * opin. in tit. de fideiuffor. concl.1.n.47. Caroc. in loco ante cit. n.2. vbi nonnullos alios hoc tenentes allegat, & in nu. feq. recenfet Doctores, qui contrariũ tenuerunt, de quibus ex quo funt numero & auctoritate minores non eft curandum. Port. qui etiam alios allegat, in fuis conclu.lib.1.

70 Regul.41. Limit.5. & † intellige etiam fi effet iuratum expreffe, quod ipfe fideiuffor renuntiauit beneficio excuffionis, fecus fi fuiffet fimpliciter iuratum fuper confirmatione inftrumenti, vel fuper renuntiatione generali, Tiraq. in repet. l. fi vnquam, in principio legis, n.147. C. de reuoc. donat. Io. Roncagall. in repet.l.3.§.vbi duo, n.118. de duobus reis. Io. Gutter. in tracta.de contract.iurat.c. 23.nu.27.& 28. [Marant.conf.30.n.6. Magon.dec.Florent. 38.n.2.& dec.45.num.2.] Teffaur. decif. Pedemont.166.n.4. Caroc.d. q.15.nu.6. cui beneficio excuffionis non eft

71 dubium quod poffit † renuntiari fpecialiter & ex-

&expresſè, gloſ. in d. Auth. de fideiuſſor. in prin. Gabrielius præcitata concl. 1. n. 87. Corne. conſ. 109. vol. 1. Bald. in Auth. præſente, nu. 5. de fideiuſſor. Grat. conſ. 126. n. 4. vol. 1. [Tuſc. in lit. R. concl. 170. nu. 7. & 18.] Caroc. in eadem p. 2. q. 16. num. 1. & quæſt. 14. num. 12. quibus locis refert alios concordantes. Mari. Anguiſſ. d. conſil. 199. num. 16. 72 vbi adducit hanc rationem : quia cum iſta exceptio reſpiciat ius priuati, † ſequitur quod iuri ſuo priuato quilibet poteſt renuntiare, l. ſi quis in conſcribendo, C. de epiſc. & cler. ſed ſi talis renuntiatio eſſet generalis, ſcilicet omni iuris, & legis auxilio, tunc non comprehēdit beneficium excuſſionis. De quo articulo vide quæ latiſſimè di it Caroc. eadem p. 2. q. 17. [Aldouin. 68. n. 26. Franch. dec. 540. n. 4. & 16. Macer. lib. 1. reſol. 112. caſ. 13. in fi. Amat. dec. 16. n. 31. Peregr. conſ. 98. nu. 3. lib. 3. Giurba dec. 42. n. 9.] & an † hæc exceptio poſſit tolli per aliquam diſpoſitionē, 73 ſcilicet Reſcripti, vel Statuti ? & dico quod ſic. Boer. dec. 221. nu. 15. Teſſaur. dec. 53. nu. 1. & 2. Guido Papa conſ. 103. Caroc. q. 29. eiuſdem ſecundæ partis, vbi recenſet multa loca in quibus non admittitur iſta exceptio, & allegat varios DD. & q. 14. n. 27. [& ſtāte clauſula ſola facti, veritate inſpecta tacta iudici Iudex non poteſt virtute dictæ clauſulæ tollere beneficium excuſſionis, Auguſtin. Barboſ. de clauſul. clauſ. 101. nu. 20. Menoc. conſ. 25. n. 12. dec. Peruſ. Ioſeph. Ludou. 45. 74 nu. 9.] De iure autem Canonico iſta exceptio non admittitur, Iaſ. in §. item ſi quis in fraudem, nu. 78. Inſtitu. de actio. Caroc. in d. tract. de excuſſio. p. 2. q. 51. n. 1. [Fontanell. de pact. nuptial. gl. 9. p. 5. n. 33. & 53. cū ſeq.] 75 ex quo infert, quod † tam in terris Eccleſiæ immediatè ſubiectis, quam in obligatione clericorum, ipſa excuſſio non habet locum. Io. Lup. in repet. c. p veſtras, §. 34. n. 4. Duen. Reg. 335. in 4. limit. Seraph. in tract. de priuileg. iuram. priuil. 88. nu. 7. Andr. Gayll. in pract. obſeru. lib. 2. c. 27. Grat. conſ. 37. n. 25. 76 lib. 1. nec † etiam in Curia mercatorum pōt de ea opponi, gl. in Authent. de fideiuſſ. §. fi. in verbo moderno, vbi Bart. n. 11. Caroc. in pluries citata p. 2. q. 32. in fi. & q. 48. in prin. Rimin. iun. conſ. 757. n. 29. lib. 7. Maluaſ. cōſil. 98. n. 22. [Bellon. dec. Rot. Genue. 78. n. 3. nec talis exceptio requiritur quando agitur de iure ceſſo. Menoch. conſ. 1249. num. 4. nec etiam quando adeſt in contractu conſtitutum, vt ibi Menoch. nu. 6. Theſaur. dec. 52. n. 5. Ioſeph Ludou. dec. 45. n. 12. Boer. deciſ. 221. Io. Aloyſ. Ricc. in collect. dec. 1079. verſic. tertio non poteſt. Gaill. lib. 2. obſeruat. 27. num. 27. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. p. 5. n 34. Gratia. diſcept. c. 64. n. 11.] 77 nec † etiam in contractibus bonæ fidei admittitur iſta exceptio excuſſionis. Marſ. in Rubr. de fideiuſſ. nu. 9. & 12. Iaſ. in §. item ſi quis in fraudem, n. 78. inſtit. de action. & in l. ſingularia, n. 39. & in l. creditum, n. 19. ff. ſi cer. pet. Caſſan. ſuper Conſuet. Burg. Rub. 5. §. 2. in princ. nu. 11. Bald. in l. fruſtra, nu. 1. C. de nō num. pecu. Vveſembech. conſ. 14. num. 18. in tit. de fideiuſſ. [quod generali renuntiatione amittitur beneficium hoc Auguſt. Barboſa de clauſ. clauſ. 76. num. 4. & quid in cauſa doti agenti hypothecaria. Thorus in cōpēd. dec. in verb. exceptio diſcuſſionis, nec quando res eſt litigioſa, Menoc. conſ. 1187. n. 15.] 78 Quo verò † ordine, & quibus ſollemnitatib' fiat excuſſio, ponunt ipſe Caroc. & alij per eum citati, in d. q. 32. & q. 43. per totas. Viu. deciſ. 269. n. 2. Ang. in l. à D. Pio, §. in venditione, ff. de re iud. [Coſta de Remed. ſubſidiar. remed. 37. n. 3. Cart. dec. 107. n. 3. Lud. Sacc. conſ. 90. n. 14. & cur. fuerit inuenta ponit Andr. Molfeſ. in addit. in conſuetud. Neapol. p. 2. tit. de bonis q. 11. n. 5. & an talis exceptio debeat examinari ante litem conteſtatam Io. Bapt. Ferret. conſ. 128. n. 4. lib. 1. licet contrarium teneat Guid. Pap. dec. 32. nu. 10. Nicol. Caluol. in §. exceptio. contra libell. concl. 1. n. 33. Menoc. conſ. 1244. n. 48. Marc. Bellon. dec. 78. nu. 4. & talis exceptio excuſſionis debet opponi ante litem conteſtatam Neguſ. de pignor. 1. memb. 8. p. n. 34. Seraph. dec. Rot. Roman. 103. n. 1. & deciſ. 227. n. 1. & 383. n. 7. quia eſt dilatoria Gabr. de fideiuſſor. concl. 1. n. 12. idem Seraph. d. dec. 227. n. 1. & Iudex procedens ad vlteriora an cenſetur tacitè receſſiſſe talem exceptionem maximè ſi pars nihil replicauerit. Idem Seraph. d. dec. 227. n. 4. & debet fieri non ſolum contra debitorem priuati, verum etiam contra debitorem Ciuitatis à Peguer. dec. 73. n. 38. p. 2. & debet etiam fieri contra omnes correos ſi plures ſint antequam perueniatur ad tertios poſſeſſores bonorum ibi nu. 40. & ſub

qua forma n. 43. & debet opponi ante litem contestatam, Bertaz. in tract. clausul. clausul. 40. glos. 4. nu. 2. & non solum debet fieri quo ad bona, verum etiam quo ad personam, vt ibi Bertaz. nu. 3. & an sit † necessaria si notoriè constat de inhabilitate debitoris principalis, vide apud eundem Caroc. q. 35. dictæ partis secundæ, [Affl. dec. 318. n. 3. Ant. Gomes var. resol. tom. 2. c. 13. n. 14. Valenz. cōs. 19. n. 53. Io. Guttier. cons. 50. nu. 21. Gabr. de fideiussor. concl. 1. n. 50. Bott. cons. 61. decis. Perus. 45. nu. 15. Tusch. in lit. E. concl. 403. n. 34. cum seq. Rol. cons. 9. nu. 31. lib. 1. Cartar. d. dec. 45. n. 6. Io. Aloys. Ricc. in collect. decis. 1079. vers. secundo, Camill. de Laratha cons. 67. n. 3. Seraph. dec. Rot. Roman. 227. n. 5. & quid si excussio fuerit facta ad instātiā vnius creditoris prodest etiam alijs creditoribus, Soc. reg. 134. fallent. 11. Gabr. in tit. de fideiussor. concl. 1. n. 65. Magon. dec. Florent. 45. n. 15. Cart. dec. 45. n. 4. & exceptio excussionis duppliciter consideratur vno modo respectu ordinis iudiciarij, altero vero respectu interesse tertij possessoris, Roland. à Vall. cons. 9. n. 21. lib. 1. Cartar. dec. 107. n. 2. Barz. dec. Bonon. 20. n. 38. 40. & 41. & super ista notorietate potest Iudex se informare ex officio, Crauet. cons. 201. n. 45. vers. 4. quia notoriū, Corne. cons. 151. coll. fin. lib. 4. Barz. d. decis. n. 39. Menoc. cons. 1217. n. 11. & 12. & cons. 7249. n. 5. Franc. Merlin. dec. Lucens. 22. nu. 22. nec quando debitor latitat. vt ibi nu. 14. Franc. Podius super Ritu cap. 111. in princ.] & † in ea opponenda an requiratur specialis an verò sufficiat generalis oppositio, vide in 3. parte eiusdem tract. q. 6. per totam. [Iul. Cęsar. Gallupp. in praxi c. 9. n. 14. p. 2. & talis exceptio excussionis competit tertio possessori conuento actione hypothecaria, vt ibi Gallup. n. 21. cum seq. secus quando notoriè constat qđ principalis nō est soluēdo, vt ibi n. 25 & talis clausula cessat quando agitur ex contractu in quo ad est clausula constituti, & pręcarij Gallup. ibi n. 26. & 27. & à quacunque Ricc. dec. 115. n. 3. nec etiam quando constituit se possidere nomine creditoris à Peguera dec. 73. nu. 46. par. 2. & quid si possessores negant se possidere bona si cōuincantur ammittunt tale beneficium, vt ibi nu. 47. & debet opponi, vt iudicium, impediatur aliàs valet, vt nu. 49. nec per clausulam sola facti veritate inspecta tollitur beneficium excussionis, Crauett. cons. 86. n. 16. Marta in tract. de clausul. p. 1. clausul. 368. nu. 10. & tunc cessat excussio per clausulam constituti quando agitur via exequutiua alias secus, idem Mart. d. p. 1. clausul. 20. n. 12. Thesaur. dec. 53. & dec. 205. nu. 2. in fin. Flamin. de Rubeis cons. 68. nu. 89. lib. 2. & fideiussores an habeant tale beneficium excussionis, Bertazz. in tracta. de de clausul. claus. 40. glo. 4. nu. 1.] Vnum tamen non omittam, pro complemento præsentis exceptionis, † scilicet, quod si creditores concesserint dilationem moratoriam, vel quinquennalem princ. debitori, fideiussores semper & omni casu possunt opponere hanc exceptionem, ita dixit Carau. super Ritibus M. R. C. V. Ritu 287. n. 17. [An talis exceptio excussionis sit dilatoria, nec ne, & videtur quod possit opponi quandocumque, vt dicit Ioan. Aloys. Ricc. in collect. dec. 2003. in princ. Cartar. dec. 5. de fideiussoribus Bertaz. de clausul. claus. 40. glo. 4. n. 2.

(79) (80) (81)

SVMMARIVM.

1. *Exceptio metus non censetur reiecta à statuto reyciente omnes exceptiones.*
2. *Exceptio metus pōt in specie tolli per statutum.*
3. *Factum dici non pōt quod per metū factum est.*
4. *Promittens aliqua metu, non tenetur promissa obseruare.*
5. *Metus vbi inest non valet actus.*
6. *Metu gesta rata haberi non debent.*
7. *Metus reddit actum nullum.*
8. *Metus impedit executionem actus meticulosè facti.*
9. *Metus rescindit contractum & obligationem.*
10. *Metus ad hoc vt operetur suum effectum, debet esse talis qui caderet in constantem uirum, si contrahens est vir, & si est mulier, debet esse talis, qui caderet in constantem mulierem, nu. 11.*
12. *Mulieres facilius terrentur quam viri.*
13. *Metus an sit talis qui cadat in constantem virum, relinquitur arbitrio iudicis.*
14. *Metus tunc dicitur cadens in constantem virū, quando quis cogitur eligere minus ad euitandum maius malum.*
15. *Metus reuerentialis adiunctus minis, rescindit con-*

Pro-

EXCEPTIO VNDECIMA.

De Metu.

1 EXceptio † vndecima quæ non censetur exclusa à Statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio metus. Dec. in c. ex parte, il 2. n. 60. de offi. deleg. vbi Felyn. nu. 10. Tartali. in pract. M. C. V. c. 1. num. 49. Rebuff. in tract. de lit. oblig. art. 1. gl. 9. n. 4. Asin. in pract. §. 31. c. 36. Menoch. lib. 2. præsumpt. 48. n. 17. Alex. in addit. ad Bar. in l. 1. §. & parui, n. 7. A. vers. itẽ an poterit, ff. quod vi aut clam. Carpan. super stat. Mediol. lib. 1 c. 42. n. 180. qui omnes allegant Bal. in l. qui in carcerem, in quibusdam apostillis, & non in lectura ordinaria illius legis, ff. quod metus causa, quas apostillas nunquam potui in-
2 uenire, quod secus est, † si in specie tolleretur, quia tunc non posset de ea opponi. Dec. loco præcit. nu. 61. & ratio quare exceptio metus non censeatur exclusa à statuto reijciẽte om-
3 nes exceptiones, potest esse: quia † factum dici non potest, quod metu factum est, l. metum, §. volenti, ff. quod metus causa. Bald. Alex. & Asin. locis præcit. [Baldass. Mongollon de metu c. 2. §. 7. n. 25.] Secunda potest
4 esse ratio: quia promittens aliquid metu, nõ tenetur promissa obseruare, l. metu, §. quod prætor, ff. quod met. causa, Natta cons. 50. n. 9. lib. 1. [Baldas. Mongollon c. 9. n. 2. & 26.]
5 Tertia potest esse ratio: quia vbi † inest metus, ibi non valet actus, etiam de iure naturali. Innoc. in c. quod sicut, in gl. magna, n. 11 dẽ elect. Bald. in c. 1. §. item sacramenta, n. 1. & 9. de pace iuram. firman. Cepoll. cons. 40. in fi. in ciuil. Marsil. cons. 8. n. 16. [Barbat. cons. 31. nu. 7. lib. 3. Rol. cons. 2. nu. 63. lib. 1. Honded. cons. 23. n. 45. lib. 1. Hieron. Ferdinand. de Othero diuersarum quæstionum p. 2. q. 40. n. 2. & 3. Aret. cons. 14. n. 15.] Quar-
6 ta potest assignari ratio, quia ea quæ metu gesta sunt, nec attendi nec rata haberi debent, l. 1. ff. quod met. causa, Bald. in tit. de controuers.

uers.inuestit.in fine, Boer.dec.100.n.1. Soc. iun.cons.77.n.91.lib.1. Rol. consil.100.nu. 129.lib.4.Honded.cons.23.n.18.& cons.29 n.15.lib.1. [Imò promittens de ratho in cõtractu, qui venit rescindendus non tenetur ratificari facere, Ancha.cons.330.n.10.Soc. sen.cons.159.n.32.lib.2.Gramm.decis.102. nu.102. Rizar.super Ritu c.193. & ibi Muta cap.193.nu.12. imò dos per metum promissa non valet licet ad sit stipulatio Flamin. de Rubeis cons.70.n.118. & 119.lib.2.] Quinta ratio quæ posset allegari est, ex quo † metus reddit actum nullum, immò iuramentum super tali instrumento interpositum non obligat, l. interpositas, vbi Scribentes, & præcipuè Bal.n.5.C. de trãsactio.gl.in l.1.§.quæ onerandæ, in verbo metu solo, ff.quarum rer. actio.non dat.& in c.2.de eo qui duxit in matrimonium, vbi Abb.num.5. Ias.in l.Titia, in princ.n.6. vers.quintò amplia, ff. de verbor. oblig.Felin. in c.si verò, col.fi.de iureiurãdo, Gramm.cons.90.n.4.Marsil.cons.125.n.25. Curt.iun. cons.126.n.1. & 8.lib.2. Gabriel. cons.149.n.95.lib.2.Neuizan.cons.52.n.46 Hond.cons.23.n.21.& seq. & cons.29. n.16. 17.& 18.lib.1. vbi hoc ampliat procedere in contractibus etiam metu reuerentiali celebratis, Maluas.cons.65.num.20.Boer.d.dec. 100.n.14.sed de hac quæstione latius dicam inferius. [Imò metus excommunicationis reddit actum nullum ipso iure, Ab.in c. olim 3. lim.3.n.10. vers.sed contra de restit. spol. Marta de iurisd.p.3. c.9.n.30.] Sexta ratio adduci potest, † quia metus impedit executionem actus meticulosè facti, l.5.& 6. ff. qđ metus causa. Soc.iun.d.cons.77. n.44. vol.1. [quod secus est quando instrumentum hẽt exequutionem paratam vigore statuti non impedit exequutionem Grammat. cons.ciu. 95. num.13.]

Septima & vltima ratio potest afferri, q metus rescindit contractum & obligationem Dec.in l.omnibus, vbi Cagnol. de reg. iuris. Ruin.cons.121.nu.12. vol.4. Anchar. Regiẽs. in quæst.famil.lib.3.q.53.n.12. Cumia super Ritu c.40.n.19. [Zabarell. cons.137.nu.1. vers. quod videtur intelligendum in fi. Dec. in l.in omnibus causis, ff.de reg.iur. Christophor. Castill.cons.13.n.33.vers.cæterum Baldassar Mongollon in tract.de metu c.9. n.17. Andr.Gail obseru.93. nu.4.cum seq.lib.2.] qui † omnes dicunt, si esset metus qui caderet in constantem virum, si contrahens esset vir, secus si esset metus reuerẽtialis, quia hic metus non rescindit contractum, nec operatur effectus prędictos. [Paris.cons.26.n.64.lib. 3. Surd.cons.513.n.37. quia excludit consensum Cęuall.com.contra comm.q.825.n.20. & 45.Farin.dec.260.n.11. in crim.lib.2.consiliorum,] Alexand.in d.l.interpositas, n.5. C.de transactio. Alciat. in c.cum contingat, n.1.de iureiur. Suarez in comm. opin.lit. M. nu.150. Marsil.in repetitio. Rub. de probat. n.209.Cumia d.c.40. nu.20.& 24. Boer.dec. 100.nu.2.Plot.in repet. l.si quando, §.3.n.6. C.vnde vi. Intrigl. cons.6. nu 93. lib. 1. & si † contraheret mulier, debet esse metus, qui caderet in constantem mulierem. Mars.in p̃ced.n.209. [Surd.cons.513.num.37. lib.4. Farin.dec.260.n.7.& 8.in fin.lib.2.cons.crimin.Mars. singu.407.& sing.578.] Boer.d. nu.2. glo.in c.cum locum, de sponsal.Matth. Brun. cons.37.n.2.ex quo in muliere non requiritur ille metus, qui caderet in constantẽ virum, cum † longè minor causa sufficiat ad terrendam mulierem, quam virum ratione sexus imbecillioris, glos.& Alex. locis paulò ante citatis.Ruin.cons.98. nu.24.lib.1. Soc. sen.cons.263.nu.5.lib.2.Dec. & Cagnol. loco prædicto Mandell.cõs.67.n.4.lib.1.Surd. dec.194. nu. 24. [Farin.dec.242. nu.16.& dec.260. n.6.in fi.cons.crimin. Rim.sen. cõs. 15.n. 22.Intrigl.in tract.de casibus conscientiæ casu 40.n.24.cẽt.1.Morot.cons.75.n.7.] Menoch.de arbit.iudic.casu135.n.4.Couar. in 4.lib. Decret.p.2. c.3. §.4. nu.9. Honded. d.cons.29.n.29.lib.1. qui tres vltimi Doctores volunt quod † vt cognoscatur an metus sit qui caderet in constantem virum, relinquitur iudicis arbitrio, quod etiam voluit Soc. iun.cons.77.n.45.lib.1.Mandel.cons.77.n.2 Rebuf.cons.69. n.18. Reper.inquisit. in verbo metus, vers.metus an sit iustus. [Menoc. cons.732.num.59. Paris.cons.53.n.60.lib.4. Sforz.Oddo de restit. integr. q.7.nu.71. qui de comm.testatur] Sed aliqui dicunt, quod † tunc metus dicitur qui caderet in constantem virum, cum is cui infertur, cogeretur eligere minus malum, ad effugiendum maius malum sibi imminens. Diuus Th.in 4.sentẽt. dist.

dist.29.art.2.& ibi Ricciard. art.1.q.1. Syluester,in Sũma in verbo,metus,q.1. Fortun. in tract.de vltimo fine,illat.22. Iac.Almain, in Moralibus,c.3.Couarruu. in Epitome de Sponsalibus,p.2.c.3.§.4.n.2. Nauar.in Manuali,c.22.n.51. [Flam.de Rubeis cons.48. n.55.lib.2. Farin.dec.260.nu.11. in fi.lib.2. cons.crimin. Intrigl. de casibus conscientiæ cas.40. nu.1. cent.1.] Tappia in repet.Authent.ingressi,in verbo,ingressi,n.9.c.12. sed * prima opinio est verior, ** quod limitabis, 15 quoties cum metu † reuerentiali affuerint minæ, & postea fuerit celebratus contractus. Suarez in commu.opin. lit. M. nu. 151. Soc. senior cons.261.n.3.lib.2.vbi testatur de cõmuni * opinione Innoc.Abb.Felin.& ceteri, in c. causam matrimonij, de offi.deleg. Bald. Ang.Alex.& Ias.in l.interpositas,C.de transactio.idem Ias. qui alios allegat,cons.3.n.7. lib.1.Boer.d.dec.100.n.12.Anna alleg.114. n.2.lib.2. Affl.dec.69. num.4. Bart. in l.quæ onerandę,n.4.ff.quarum rerum actio non datur,vbi adsunt duæ additiones, vna in litera C. & alia in lit.D.quæ hoc etiam firmant, & in l. ad inuidiam, C. de his quæ vi metusve causa fiunt. Pancirol.cons.1.nu.76. Fachin. lib.2. controuers. c.96. Plot. in repetitio. l.si quando, §.3.n.14. C. vnde vi, vbi etiam dicit,quod hæc est communis * opinio. Viuius in suis comm.opi.in verbo,Metus. Villalob. in eodem verbo,Metus. [& etiam nisi accesserint verbera,& alia Surd.cons.513. nu.10. Farin.dec.42.nu.8.in fin.lib.1. cons.crim. & quæ minæ requiruntur ad inducendum metum ponit Farin.dec.260. n.16.& 17. in fin. lib.2. cons.crim. Ceph. cons.91.n.45.] Quã 16 limitationem † intelligas, quãdo mulier, quę contrahit, esset puella virgo, quæ verisimiliter contradicere non posset, ex quo tali casu ad rescissionem contractus non est necessarium, vt interueniant minæ, sed sufficit solus metus reuerentialis, Paul.de Cast.cons.174. nu.1.lib.1.Aret.cons.24.n.6.Pancirol.d.cõsil.1.nu.75.&76. [Guttier. cons.16. nu...]

17 Et limitatio † ante dicta procedit, etiam si actus fiat ex interuallo post minas vel verbera, dum duret eadem cogendi potestas, & eadem causa reuerentię, l.2.C. quod metus causa, c.1.extra, eodem tit. Bart.in l.si ob turpem causam,n.7.ff.de condict.ob turp.caus. Boer. d.dec.100.n.13. vbi alios hoc dicentes allegat.Corn.cons.41.n.15.lib.5.Roland.cons.2 n.71.lib.1.Hieron.de Laurent.in Rota Auenion.dec.113.per tot.Bart.in l.pen.circa fin. & ibi Zasi.col.1.vers.tertio notabiliter, ff.de condict.ob turp.causam.Ang.in l.ad inuidiã ff.quod metus causa Bellam.in c.1. nu.17.de his quæ vi metusue causa fiũt.Imol.in c.causam matrimonij,n.3.& 11.de offi. legat. Ias. in §.quadrupli,nu.66. Instit.de action. Petr. Pech.in tract.de testam.coniug.c.3.n.2.Marsil.in l.quæstionis habendæ,n.16.ff.de quæstion.& Sing.325.& in practica, §.expedita, n.20.Grat.cons.20.n.10.lib.2.Conan.in tra cta.de pactis,q.6.n.146. [Leoninus consil. 20.n.7.Dec.cons.498.n.23.vbi de communi testatur Anna alleg.114. nu.4.]

18 Secundò limita,† quando ex cõtractu metu reuerentiali celebrato prouenit enormis læsio, nam isto casu metus reuerentialis rescindit contractum.Paul.de Cast.d. cons.174.n. 2.& seq.lib.1.Aret.in præd.consil.24.n.4.& in cap.in præsentia,n.9.de probationib. Suarez in suis commu.opin.in lit.M.nu.153.Anna alleg.88.nu.6.lib.2.Capic.dec.159.n.32. Gramm.dec.103.nu.50.Eugen.cons.3.n.69 lib.1. Soc.sen.d.cons.261.nu.2.lib.1. Ruin. cons.140.circa finem,& cons.98.n.40. lib.1. Pancirol.d.cons.1.n.76.Crauett.cons.11.nu. 12.lib.1. & cons.889. nu.2. lib.5. Neuizan. cons.22.nu.20.Dec.in l.pactum dotale,n.20 C.de collatio.Rimin.iun. qui more suo alios allegat,cons.295.n.74.lib.3. Osasc.dec.179. nu.5.Menoch.cons.1.nu.493.lib.1.& in tracta.de arbitr.casu 136.per tot. Mandel.cons. 77.n.1. Facchin.lib.2.controuersiarum,c.96 per tot.Conan.in tract.de pact.lib.1. c.6.nu. 150.vbi alios allegat.Malua.cõs.65. nu.19. Vinc.de Frãch.dec.119.n.5.Honded.cõs.29 num.43.lib.1. [Molfes. cõs.4. nu.13. & 14. Giurb.in cõsuetud.Mess.cap.1.gl.8. n.31. p. 1. Sesse dec.60.n.18.Loffred.cõs.17.n.1. Cęuall.p.1.q.727.n.21.Gratia.discept.108. nu. 53.Iul.Cæsar Gallup.in praxi cap.12. n.36. p.2.Flam.de Rubeis cõs.59.n.44.lib.2.Surd. cõs.513. nu.38.& quando adest enormissima læsio cõtractus metu gestus nõ valet ipso iure Bald.ass.Mongollon de metu c.9. num.23. Carol.Ant.Pute.in cõsilio vnico impresso in vol.consil.Sforz.Odd.n.10.]

19 vbi alios hoc dicentes refert, & † quod plus est, dicit ibidem, n. 46. quod hoc procedit et si esset talis contractus, qui ob lęsionem non rescinderetur, & est contractus donationis cum in eo læsionis consideratio adhibeatur per modum coniecturæ, ad probationem metus. Paul. de Cast. d. cons. 474. n. 8. lib. 1. Corneus cons. 124. lib. 1. Mandell. cons. 77. n. 22. Ripa in 3. lib. responsor. tit. de reuocan. don. c. 15. n. 13. & 14. Et † tanto magis hoc procederet, si contrahens per metum reuerentialem cum aliqua lęsione esset minor, vel mulier, Honded. d. cons. 29. nu. 4. in fi. [Ruin. cōs. 60. n. 19. lib. 3. Rol. à Vall. cōs. 100. n. 131 lib. 4. Viu. in cō. opi. in verb. cōtractus metus initus, Alb. cons. 77. n. 21. Intrigl. de casibus conscientiæ cas. 41. n. 43.] Crot. cons. 120. n. 27. & seq. lib. 1. Bero. cons. 49. nu. 12. lib. 1. vbi testatur de com.* opi. Ces. cons. 592. nu. 11. & seq. lib. 4. Soc. iun. cons. 47. num. 32. & seq. lib. 3.

21 Tertiò limita, † vt in foro conscientiæ nō teneatur quis obseruare contractum initum per metum reuerentialē, etiam si non adfuerint minę, vel verbera, vel læsio. Sūma Angelica in verbo metus, vers. quid si metus sit solum. [Intrigl. de casibus conscientiæ cēt. 1. cas. 42. n. 46.] Plotus in repet. l. si quando §. 3. n. 19. C. vnde vi. Intrigl. cons. 6. n. 94. libro 1. & in tract. de casibus conscientiæ casu 42. n. 46. vbi more suo latissimè & doctissimè examinat hanc conclusionem, sic ecōtra, acquisita † per metum, etiam quod metus non sit talis qui caderet in constantem virum, nihilominus sunt restituenda, & ita acquirens non potest ea retinere tuta conscientia. Sarmien. in Select. lib. 2. c. 11. nu. 6. & Hostien. & Syluest. in summa l. si cum exceptione, §. Pedius, ff. quod metus cau. Iac. de Graffi. in dec. aureis, p. 1. lib. 2. c. 17. n. 15. Intrigl. in tract. de casibus conscientiæ, cent. 1. casu 41. n. 28. [Couar. in regula peccatum p. 2. §. 3. nu. 7. vers. quinto, fol. 515.]

23 Quartò limita † in professione facta in aliquo monasterio, quia ipsa reuocatur, & habetur pro nulla. idque ex solo metu reuerentiali. Marsil. sing. 347. & in l. 1. n. 43. C. de raptu virgin. Rebuff. cons. 59. nu. 18. [Concil. Trid. sess. 25. c. 19. de regular. Io. Frāc. Leon. in thesaur. fori ecclesiast. c. 26. n. 42. Hieron. Ferdin. de Otero quæst. iuris. p. 1. q. 18. n. 9. & quæst. 22. n. 1. sic etiam matrimonium carnale metu contractum nō valet Graffius dec. 5. p. 2. lib. 2. n. 14.] vbi dicit quod isto casu profitens potest deserere monasterium; & 24 adducunt rationem, quia † Deus nō vult coacta, sed voluntaria seruitia, c. præsens, 20. q. 3. Tapp. in repet. Auth. ingressi, in verbo, ingressi, nu. 1. & 5. vbi dicit, quod est ipso iure nulla. & dicam latiùs in meo tractatu de effectibus, tit. de effectibus metus, & † quicunque 25 isto casu intulerit metum, vel inferenti præstiterit cōsilium, auxilium, vel fauorem, aut scienter præsentiam, consensum, aut auctoritatem interposuerit, est excommunicationis pœna puniendus, per Concil. Trid. vt habetur sess. 25. tit. de moniali. & regular. cap. 18. & c. 1. de his quę vi metusve causa fiunt, Canon. puellæ, Canone, sicut Canon, illud 20. q. 1. Can. 1. 2. 3. & 4. 20. q. 3. c. tertio de regular. in 6.

26 Quintò limita † quando peteretur contractus metu reuerentiali solo celebratus rescindi officio iudicis, & non actione quod metus causa, quia tunc sufficit solus metus reuerētialis, & operatur eundem effectum quē operaretur metus qui caderet in constantem virum, est gl. in l. interpositas, C. de transact. vbi Bart. n. 5. & 6. & Bal. n. 7. Cesal. cons. 295. n. 12. in fine, & n. 13. lib. 2. [Surd. cons. 480. nu. 9. & quādo adest expressus consensus an rescindatur Petr. Barbos. in l. 2. §. fi. ff. solut. matrim. nu. 7. Cuman. cons. 68. nu. 1.] idem Bar. in l. 1. §. quæ onerandæ, nu. 4. ff. quar. rer. actio non detur, vbi Alex. in addit. in lit. D. & in d. l. interpositas, n. 5. [& solus metus reuerentialis non sufficit ad rescindendum cōtractum Mascar. cōcl. 1051. n. 16. & 22. Plot. de in litem iurand. §. 3. n. 14. qui testatur de com. Cagnol. in l. in omnibus, n. 8. ff. de reg. iur. Alciat. in c. cum cōtingant n. 1. de iureiur. Soc. iun. cōs. 77. nu. 154. lib. 1. Berous quæst. 100. n. 11. Menoc. cōs. 308. n. 21.] Affl. dec. 67. nu. 4. Menoc. cons. 181. n. 88. lib. 2. Honded. d. cons. 29. nu. 31. vbi dicit, hanc opinionem esse verissimam, * & quod licet aliqui 27 dicant quod requirantur † minę, verbera, vel lęsio, vel quid simile, ea solum tēdunt ad inducēdum vel excludēdum præsumptionem metus, & nō sunt necessaria, quādo verè constat

de metu. [quod in eo minæ prouenientes à persona cui debetur reuerentia sufficiunt ad præsumendum metum, Seraph. dec. Rot. Roman. 771. n. 9. quod iustus dicitur metus quādo oritur à salis minis. Flam. de Rubeis cōs. 59. n. 47. lib. 2. & debent verbera, & minę in specie cōstare, Mastril. dec. 140. n. 15. & 17.]

28 Sexto & vltimo limita, quatenus respicit vtilitatem metus inferentis, quia etiam tunc sufficit metus reuerentialis ad irritandum cōtractum contra eum. Rom. in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, ff. solu. matrim. Barbat. in c. causam matrimonij, de offi. deleg. Suarez alleg. 24. Sarmien. lib. 2. Select. c. 11. n. 10. [Sesse dec. 60. n. 11. cum seq. maximè si adsunt minæ Cęuall. com. contra comm. q. 825 n. 21. Soc. iun. cons. 37. n. 31. lib. 2.]

29 Quæro nunc in quibus † personis detur & præsumatur metus reuerentialis? respondeo, quod in multis, & primò datur & præsumitur in filijs erga patrem, gl. Bart. n. 5. & alij in d. §. quæ onerandę. Honded. præd. n. 31. Tiraq. in tract. de legib. connub. gl. 5. nu. 36. Cumia super Ritu istius Regni cap. 40. num. 24 [Farin. dec. 260. n. 9. & 10. lib. 2. cons. crim. Nicol. de Milis in suo repertorio in verb. metum iustum inducit.]

30 Quod † limita, quando filia fuisset nupta, & habitasset in domo mariti: quia in ea non præsumitur metus reuerentialis, Crauett. cons. 114. n. 4. & 7. lib. 1. [Prosper à Petr. in addit. ad dec. Grammat. dec. 103. n. 56. Mantua cons. 11. nu. 12. Eugen. cons. 3. n. 72. Camill. Medici cons. 25. n. 8. in patre sic, sed non in alia persona Bim. cons. 261. num. 36. Surd. cons. 513. nu. 27.] Soc. iun. cons. 67. n. 41. lib. 2.

31 quod † procedit etiam in filio masculo habitanti extra domū paternam, ita Menoc. cons. 496. nu. 90. lib. 5. vbi allegat Intrigl. in tract. de casibus conscientiæ casu 41. n. 35. & 36. Crauet. loco cit.

32 Secundo præsumitur † metus reuerentialis in muliere erga suum virum. glos. Bart. nu. 4. & cæteri omnes, in d. §. quæ onerādæ. Tiraq. d. n. 36. Mandell. cons. 77. nu. 5. lib. 1. [Baldass. Mongoll. de metu cap. 3. n. 7. & ratio esse potest, quia facilius terretur ille, qui tenetur reuerire alteri idem cap. 2. §. 5. n. 14. Intrigl. cons. 6. n. 93. Mandel. cons. 4. n. 36.] Cumia d. n. 24. Intrigl. casu prædicto, nu. 33.

33 Tertiò loco † præsumitur metus reuerentialis in fratre vel sorore minore erga fratrem maiorem. Aret. cons. 24. n. 6. Ias. in d. l. interpositas, n. 4 C. de transact. Tiraq. d. n. 36. Ruin. cons. 98. nu. 24. & cons. 170. nu. 16. & 17. vol. 1. & cōs. 60. nn. 19. vol. 3. & cons. 140. num. 10. vol. 4. [Sanches de matrim. lib. 4. disputat. 6. q. 4. n. 24. Paschal. de vir. patriæ potest. c. 2. n. 37. p. 2. Surd. cons. 480. n. 11. Lancellott. Gallia cons. 34. n. 25. Soc. sen. cons. 263. nu. 2. lib. 2. Anna sing. 339. & ibi Addentes.] Crauett. cons. 49. n. 2. vol. 1. & cons. 976. nu. 16. lib. 5. Siccard. cons. 10. n. 31. sub ti. de cons. matri. Intrigl. in tract. de casibus conscientiæ cent. 1. casu 41. nu. 31. & 32. vbi multos alios allegat. Guliel. de Bened. in repet. c. Rainut. in verbo, duas habens, nu. 256. de test. Pancir. cons. 1. n. 77. Dec. cons. 30. n. 12. li. 4. vbi multos alios allegat, & testatur de cōm.* opi. Anna sing. 339. Soc. sen. cons. 263. n. 5. lib. 2. Capic. dec. 159. nu. 32. Rebuf. cons. 68. num. 28. Matth. Brun. cons. 37. n. 4.

34 Quarto † loco consideratur metus reuerentialis in filjs erga matrem, Curt. iun. cons. 141. num. 11. Crauetta cons. 976. nu. 16. lib. 5. Anna sing. 340. Mandell. cons. 11. n. 8. lib. 1. Intrigl. casu præd. nu. 37.

35 Quintò præsumitur † metus reuerentialis in nepote erga suum patruum. [Mandell. Alb. cōs. 100. n. 4. & cōs. 198. nu. 31. Soc. iun. cōs. 77. n. 154. lib. 1. Rimin. iun. cōs. 5. nu. 31.] Ruin. cōs. 49. nu. 2. lib. 1. Anna d. sing. 140. Tiraq. in tract. de leg. connub. glo. 5. nu. 36. Crauet. cōs. 976. n. 16. lib. 5. Suard. in cōs. matrim. cons. 10. n. 31. D. Intrigl. casu prædicto, nu. 38.

36 Sextò præsumitur † metus reuerentialis in nuru erga socerum, Crauetta cōsil. 282. vol. 1. Fab. de Anna, in addit. ad sing. sui patris, 340. Intrigl. d. casu 41. nu. 39.

37 Septimò † datur, & consideratur metus reuerentialis in subdito erga suum superiorem, glo. Bart. num. 5. & alij in d. l. 1. §. quæ onerādę, ff. quarum rerum actio. nō dat. Mādell. cōs. 186 nu. 8. lib. 1. Alex. cōs. 175. n. 14. lib. 2. [idem Mandell. cōs. 149. n. 9. Burs. cōs. 355. n. 35. Mascard. de probat. concl. 1117. nu. 10.] Crauett. cōs. 889. nu. 3. lib. 5. Bertrdā. cōs. 1. num. 12. lib. Guid. Papa, cōs. 1. nu. 12. [& an præsumitur sola dignitate, & officio à Pōte cōs. 17. n. 74. lib. 2. Flam. de Rubeis cōs. 79. nu. 33 lib. 2. Immo iussus iudicis potest allegari cōtra exequutionem, & metum passus liberabitur,

tur, Baldas. Mōgollon de metu c.2.§.6.n.18.] 38 Octauò consideratur † metus reuerentialis clerici erga suum Episcopum. Fulgos.consil. 191. col.2. Crauett.cons.349.nu.22.lib.3. & cons. 976.n.16.lib.5. Bart. in d.§. quæ onerandæ,n.4. Cumia & Mandell.locis superius allegatis, Honded.d.cons.29.n.31.lib.1. Intrigl.in tract.de casib. conscient. cent.1. casu 39 41.num.30. Nonò præsumitur † metus reuerentialis in liberto erga patronum. Mandel. d.cons.77.nu.5. Intrigl. casu 39. præd. num. 40 34. Decimò consideratur † metus reuerentialis in monacho erga suum Abbatem. Crauett. d.nu.22. [quod sola reuerentia paterna inducit iustum metum Paris. cons.65. nu. 41 21.lib.4.] Et nota quod metus † nunquam præsumitur, sed qui eum allegat, tenetur illū probare. Bal. in d.l.interpositas,n.2. vbi omnes Scribentes, C.de transact. Port.cons.191 nu.8. Plot.in repet. l.si quando, §.3.n.13. C. vnde vi. Mascard. in tract. de probat.concl. 1051. & concl.1052. per totas, vbi latissimè examinat materiam istam, Marcell. Cala in tract.de modo articulan.& probandi, glos.2 n.1057.& seq. Cumia super ritu cap.40. nu. 21. Honded.d.cons.29.n.9. vbi multos alios allegat Intrigl.cons.6.nu.91. lib.1. [Surd. cons.513.n.9. Farin.dec.198. n.8. in fi.lib.2. 42 consil. crimin.] & debet probari, † quod metus interuenit in illo actu, de cuius rescissione tractatur, Bart.n.9. Bal. Iacob.& Salic. in d.l.interpositas, C.de transact. Innoc.in c. accedens, de conuer.coniug. Anna, sing.341 D. Intrigl.d.cons.6.n.104. Mari. Anguiss.cōs. 148.n.7. [Prosp.a Petr. in Addit.ad Grām. dec.103.n.66. Sesse dec.60. n.19. Iulius Cæsar Gallup.in praxi p.2.c.12.n.37. Et præcedens præsumitur durare in actu paulo post metum celebrato, Morot.cons.28.n.14.& habent locum in alios actus similes Ioseph. Sesse dec. Aragon. 60. nu.19.] Ex quo metus 43 adhibitus † ad vnum effectum, non viciat aliū actum per partem dispositum, & celebratum Innoc.in c.cum locum, & sponsalib. vbi Io. Andr.& Ant.de Butr. DD.in l.qui carcerem ff.quod metus causa Loffred.cons.48.nu.17. Afflict.dec.246. in fine, Menoch.cons.2.nu. 235.lib.1. [Intrigl.cons.6.n.104. & est specifice probandum Burlar.cons.72.num.16.] 44 & † metus, qui dat causam immediatā actui, vitiat actum, & non alius. Anguiss. d.consil. 45 148. num.28. Item debet † probari qualitas, & species metus, ad hoc vt prosit probanti. Bart.nu.9. Bald.Salic. & alij, in d.l.interpositas, C.de transact. Ias.cons.72.nu.1. vol.1. Mascard.in tract. de probat.concl.1051. nu. 12. Medices in tract.de casib. fortuit.in 1.p. q.7.num.5.in 5.not.& nu.10.in 9.not. [Rebuff.in tit.de rescis.contractus art.vnico glo. 22.n.4.cum seq.to.2. Intrig.d.cons.6.n.99.] Raudens.consil.10.nu.248.lib.1. vbi alios al-46 legat. Et † quod vtilitas, & commodum peruenit ad inferentem metum, ad hoc vt probanti prosit. Dec.cons.42.n.6. Soc.iun.cons. 37.nu.31.lib.2. Mars.77. n.8.& seq. Mascar. concl.præd.n.13. Crauet.cons.461.nu.3.lib. 3. Cepol.cons.2.nu.10.lib.1.in ciuil. Bart.in l.si cū exceptione, §.in hac, ff.quod met. causa. Aret. in § quadrupli, Instit.de act. [Surd. cons.513.n.17.] Rimin.iun.cons.5.nu.35. 47 & 36.lib.1. vbi dicit, † quod hoc fallit, quando contractus cessit in vtilitatem priuatā tertij, quia tunc contractus non potest haberi ratus, etiam quod non cesserit in vtilitatem 48 metus inferentis. Modi † autem, quibus probatur metus, sunt varii, qui videri possunt apud Grat.cons.20.n.3.& cons.43.n.8.vol.2. Minado. cons.28.n.3.& seq. Menoc.in tract. de arbit. iudi. casu 136. nu.1. & 2. vbi dicit, quod hoc relinquitur iudicis arbitrio. Mascard.conclusionibus prędictis per totas. Cumia super ritu c.40. nu.22. & 23. Plot. in repet.l.si quando, §.3.n.12. C.vnde vi. Neuiz. cons.64.nu.27. Honded.cons.29. num 21.& seq. lib. 1. [metus probatus in genere sufficit in actu meticuloso, Io. Franc. à Ponte cons.11.num.27.lib.2.] Intrigl.cons.6.nu. 89.& 90. Alba cons.77.nu.24. Bolognett.in l.stipulatio,n.105.ff.de verb.oblig. vbi dicit, quod probatur testibus singularibus. [Baldass. Mongoll.de metu cap.10. §.3.n.12.& p quem tenetur eum probari per eundem in d. c.10.§.1. est difficilis probationis, Farin.dec. 42.n.1.in fi. lib.1.cons.crimin.& in dec.242 lib.2. Intrigl. cons.6.nu.88.89..90. cum alijs sequent. Benincasa in tracta.de paupertat.q. 8.inspect.8.n.7.10.& 11. Surd.cons.395. nu. 26. Grām at.dec.5.nu.15. Farinat.decis.242. 49 nu.33. in fi. lib.2. consil. crimin.] Et † metum probasse dicitur, qui probat iustam cau-

sa metuendi. Natta cons. 627. num. 7. lib. 3. [Surd. cons. 513. n. 32. Mongoll. d. §. 3. num. 12. & n. 8. Bim. cons. 137. n. 59.] & potest 50 † probari præsumptionibus, indicijs, & coniecturis. Alex. cons. 98. nu. 5. lib. 3. Barba. consil. 54. circa medium, lib. 1. Paris. cons. 60. nu. 22. & cons. 52. n. 53. & seq. lib. 4. Pet. de Barbon. cons. 24. n. 7. inter cons. crim. diuers. Mõter. dec. Arag. 45. nu. 15. Cin. in l. carcerem, C. quod metus causa. Bart. in l. si ob turpem, ff. de condict. ex causa. Socin. iun. cons. 97. n. 33. vol. 3. Plot. d. §. 3. num. 13. Osasc. dec. 79. n. 1. [Valenz. cons. 29. n. 40. & 41. Io. Franc. à Ponte cons. 17. n. 72. li. 2. etiam ex solo aspẽctu terribili probatur Molfes. cons. 4. nu. 13. secus quãdo præsumitur illatum in loco vbi adsunt tribunalia suprema, quia tunc requiritur plena probatio Seraph. dec. Rot. Rom. 336. n. 4. Menoc. cons. 1227. n. 12. 13. & 14. Bim. cons. 221. n. 14. & 15. Flamin. de Rubeis cons. 59. n. 7. lib. 2. Cęuall. com. contra com. q. 825. n. 50. Farin. dec. 260. n. 1. in fin. lib. 1. consilior. crimin. & 254. n. 2. Osasc. dec. Pedemont. 179. nu. 1. etiam per testes inhabiles, Honded. cons. 29. n. 24. lib. 1. Anna allegat. 114. nu. 1. etiam ex blanditijs factis per eum cui reuerentia debetur, Marsil. sing. 645.] Surd. dec. 194. n. 23. vbi multos alios cumulat. Repertor. Inquisit. in verbo, metus. Menoc. in tract. de præsum. lib. 3. præsump. 126. & 127. per totas, vbi ponit varias præsumptiones, 51 quibus probatur metus. Et magis creditur duobus testibus asserentibus metũ fuisse illatum, quàm mille deponentibus de libera voluntate contrahentis. Dec. in c. fin. de appell. Paris. cons. 138. num. 8. lib. 4. Couarru. in Epitome de sponsal. p. 2. c. 3. §. 5. nu. 10. Suarez in suis commi. opin. in lit. M. num. 157. Barbat. cons. 54. vol. 1. Siccard. cons. 10. nu. 40. in tit. de matrim. Eucard. cons. 19. nu. 13. Anna d. sing. 341. circa medium. Marant. qui alios allegat, cons. 39. num. 34. Abb. in c. 1. num. 10. de ijs, quæ vi met. cau. fiunt, vbi ponit rationem istius conclusionis. Alb. de Rosat. in Rubr. ff. quod metus causa. Cepol. cõs. crim. 56. nu. 15. vbi dicit, quod probato metu, est impossibile probare contrarium. Boer. dec. 100. nu. 3. Mandell. d. cons. 77. num. 12. Roma. in Rubr. ff. de arbit. nu. 22. [Flam. de Rubeis cons. 59. n. 9. & cons. 67. & nu. 28 lib. 2. & an dicitur probatus metus concludenter per testes suspectos Farinat. dec. 40. nu. 1. in fi. lib. 1. consiliorum criminal. & quomodo testes in metu deponere debent. ponit Farinat. dec. 260. n. 19. in fin. cons. crimin. lib. 2. Ioseph. Sesse dec. 60. n. 15. Marsil. sing. 528.] Alciat. in tract. de præsump. reg. 3. præsump. 7. nu. 4. Loffred. cons. 17. n. 14. Rebuf. consil. 116. num. 8. Alex. cons. 156. n. 3. lib. 5. Corset. sing. 378. in princ. Gabriel in suis conclusionibus, tit. de testib. concl. 4. n. 15. vbi testatur de magis communi opinione. Menoc. in trac. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 126. nu. 31. qui solum addit, quod hoc procedit, quando extant coniecturę illati metus. Honded. d. cons. 52 29. num. 59. lib. 1. Sed † si esset vnicus testis, qui deponeret de metu, tunc considera dicta per Menoch. & Hond. in locis præcitatis, & per Ias. in l. interpositas, nu. 5. C. de transact. 53 ad quos me remitto, sicut † magis creditur testibus deponentibus de metu, quam notario asserenti de libera voluntate contrahentis. Bald. in l. obseruari, §. proficisci, in 13. q. ff. de offic. procons. Anna alleg. 114. n. 5. lib. 2 54 Et ideo † clausula illa posita à notarijs in instrumentis (non vi, non dolo, sed sponte) nihil operatur & per eam non creditur, ꝙ actus fuerit sponte factus, sed facit quandam iuris præsumptionẽ, quod fuerit spontaneus. Frãc. Aret. cons. 14. n. 16. Soc. sen. cons. 262. lib. 2. Curt. sen. cons. 56. n. 26. Bal. in l. mater, nu. 5. C. de rei vendic. & ibi Oddo in lit. C. Vulpel. in tract. de dict. in verbo, sponte. Maranta disput. 10. nu. 10. & cons. 39. num. 34. cum talis clausula præsumatur posita ex stylo, & cõsuetudine notariorum: ideo parum operatur, Bart. in l. 1. nu. 21. ff. de iure Codicill. Collegium Bonon. in quarto responso, in causa Pinali. Soc. iun. cons. 116. n. 21. lib. 2. Maluasi. cons. 65. nu. 35. Honded. cons. 23. n. 43. lib. 1. [quod dicta clausula dicitur posita de voluntate partium, Mart. in tracta. de clausul. p. 1. claus. 313. n. 2. Farin. de carceribus, & carcerat. quæst. 35. n. 14. Fulgos. cons. 58. nu. 8.] 55 † & dicta clausula operatur in dubio, quando non constat de metu, secus si de eo cõstat. [sicut etiam dicitur quod mulier propter fragilitatem decipitur in fideiubendo per alio eadem etiam imbecillitate reducitur ad renuntiandum Thesaur. dec. 222. n. 2.] Honded.

56 ded.d.n.43.quia † eodem metu, quo quis inducitur ad contrahendum, eodem metu inducitur ad sic affirmandum. Io.de Imola, in cap.sollicitè, circa finem, de restit.spol. Ang. cons.215.in fine, Franc. Aret.d.cons.14.nu. 16.Crauet.cons.461.num.32.lib.3.Soc.iun. cons.77.n.49.lib.1.& cons.62.n.4.lib.2.Hōded.d.cons.23.n.43.cons.29.num.50.& 51. 57 lib.1.vbi dicit, quod † si contractus est metu celebratus, ita clausulæ omnes in illo instrumento adhibitæ, præsumuntur metu adhibitæ. Menoch.de præsumpt.lib.3.præsump. 126.n.30.Fulgos.cons.176.Seraph.de priuileg.iuramenti, priuileg.110.num.6.Crauet. cons.461.nu.32.lib.3. [Gozadin.cons.28. nu. 23. Crauett.cons.299.nu.3.] Immò ex 58 prędicta clausula, & similibus verbis tempore metus prolatis, nedum non tollitur, sed magis augetur præsumptio ipsius metus. Bal.in tract.de Scismate, nu.117.qui tract. est positus post rubr. C. si quis aliq. testari prohib. Alex.cons.156.n.4.vol.5. Soc. iun. cons.77. nu.48.& 50.lib.1.Repert.Inquisit. in verbo, metus, vers.metus non purgatur. sic etiam di 59 cimus in simili, quod per illa † verba, Non p simulationem, neque per fraudem, sed verè, &c. magis præsumitur simulatio, & fraus cōtrahentis.Bal.in l.3.num.1.C.plus valere qđ agitur. Barbat.cons.51.col.3.lib.1. Cepol.in tract. de simulatione contract. in nona præsumpt. nu.48. cum alijs allegatis per Becci. cons.52.nu.38.lib.1. [maxime quando pacta sunt insolita, Berous cons.165.n.10.lib.1. Soc.sen.cons.143.num.17.lib.1. Natt.cons. 34.nu.27. Soc.iun.cons.77.nu.47.lib.1.Neuiz.cons.8.n.63. Viu.dec.182.n.4. Menoch. de præsumptionib.præsumpt.3.n.103.lib.5. & cons.1.n.338.] Ioseph. Ludou.concl.51. vers.124. Bernard. Henric. in Summa magis comm.opin.concl.478.& in tract.cui sit magis credendum.c.52.

60 Quæro iterum, an † metus rescindat contractum ipso iure, an verò ope exceptionis? Et respondeo, quod nō ipso iuro, quo valet, & tenet contractus, sed ope exceptionis, l.mulier, §.si dos, vbi hoc notant omnes Scribentes, ff.quod metus causa. Salic.in l.interpositas, nu.4.vbi alij omnes C.de transact.c. Abbas, de ijs, quæ vi metus ve causa fiunt, l.metum, §.sed & quod prætor, ff.quod metus causa.Bursat.cons.72.n.21.lib.1. vbi testatur de communi * opinione.Grat.cons.87.nu.2.lib. 1. & cons.38.n.7.lib.2. [Pet. Barbos.in 3. par.Rubric. ff.solut.matrim. nu.29.] Honded. cons.23.n.4.& 45.lib.1. vbi dicit, quod hæc conclusio pluribus modis limitatur. Vital. in tract.clausul.in verbo, non vi, &c. qui hanc conclusionem limitat nouem modis. Surd. cons.37.nu.19.& 20.lib.1. Seraph.de priuil.iuramenti, priuileg.100. qui duo vltimi etiam adducunt varias limitationes, quarum limitationum principalior est, quod † ip- 61 so iure rescindit matrimonium, & alios actus spirituales, c.cum locum, vbi glo.& Abb.nu. 2.& cæteri omnes, de sponsal. Alex.cons.156 nu.3.vol.5. Corn.consil.41. lib.2. Grat.cōs. 38.num.8.lib.2. Rimin.iunior cons.115.n.8 vol.2. vbi dicit hanc esse magis communē * opinionem. Turret.consil.28.n.1.lib.1.Boer. consil.20.nu.43.& 50. Bursat.consil.72.n.21 lib.1.Monald.consil.13. nu.1. lib.1. Rebuff. consil.115.num.17.Io.Franc.à Ponte consil. 44.nu.10.11.& 14.Neuiz.cousil.46.nu.1.& 37. [Soc.iun.cons.62.n.3.lib.2.Flamin.de Rubeis consil.59.n.33.lib.2. immo matrimonium metu contractum est nullum de iure diuino positiuo, & naturali, Ceuall.comm.contra commu.q.825.n.39. Marc.Ant.Genuen. in praxi Archiepiscop. cap. 87. n.2. Baldass. Mongoll. de metu cap.9. num.3. Andr.Gail lib.2.obser.93.n.4.cum seq. vbi sub nu.8.9. & 10. ad sunt fallētiæ, & in matrimonio metus debet concludenter probari, Farin.decis. 40.nu.1.& ibi Addentes in fi.lib.1.consil.crimin. & an excludatur per subsequentem cohabitationem, & susceptionem filiorum dict. dec.40. n.1.in fi.& dec.242.n.10.lib.2. consil.crim.& tunc annullat matrimonium quādo probantur verba talia, & minæ, quæ caderent inconstantem virum, Farin.dec.218. nu.2. in fi. lib.2.consil.crim. Intrig l. de casibus conscientiæ cas.41.n.44.& 45. centur.1. Io.Franc. Leonius in thesaur. fori ecclesiast. p.2.c.26.num.28.] Quod tamen intelligas secundum Bero. quæstio. 84. num. 6. & hęc 62 conclusio procedat, † quando ita contrahens matrimonium tempore contractus protestatur de metu, & violentia, aliàs secus. Ad quod allegat Bald.in rubr. C. si quis aliq.test.prohib. colum.10. vers. sed in contrarium, cum

alijs

alijs iuribus, sed de veritate eius opinionis valde dubito, & de ea latius dicam hic inferius, numeris sequen. & in meo trac. de effect. tit. de effect. metus, §. 1. nu... [Bero. cons. 35. n. 2. cum seq. lib. 1.]

63 Quæro tertiò, † an iuramentum metu extortum sit obligatorium? Et dico, quod sic, de iure Canonico, sed de facili conceditur absolutio ab eo, c. si verò, & c. verum, de iureiur. Bart. num. 9. & cæteri omnes, in l. 2. C. quod metus causa, Loffred. cons. 12. num. 3. Natta cons. 450. num. 23. lib. 2. Archidiac. in c. quamuis de pact. in 6. Io. And. in c. si verò, de iureiur. Innoc. in c. venerabilis, de elect. Michael de Grassis in lib. 1. communium opinion. c. 7. q. 11. vbi alios allegat. Plot. in repet. l. si quando, §. 3. nu. 18. C. vnde vi. Socy. iun. consil. 77. nu. 129. lib. 1. [Asin. de exequution. §. 9. c. 328. n. 1.] Neuizan. consil. 52. num. 51. Roland. cons. 1. nu. 76. & seq. lib. 1. Rimin. iun. consil. 5. nu. 135. lib. 1. qui alios etiam allegat. Honded. cons. 23. num. 44. lib. 1. Grammat. cons. 95. num. 12. in Ciuil. Con-

64 trarium † tamen est de iure ciuili, quo iure, iuramentum metu extortum est nullum, vt firmant Cin. Bartol. num. 27. Paul. de Castr. in princip. Salycet. Iason. num. 60. & ceteri Scribentes in Authent. Sacramenta puberum C. si aduersus vendic. Afflict. dec. 263. Socin. iunior cons. prædicto, nu. 129 & cons. 3. n. 34. lib. 2. Surd. cons. 37. num. 21. lib. 1. Paris. consil. 99. nu. 18. volum. 1. Marian. consil. 15. num. 31. Maranta cons. 39. num. 33. vbi dicit, quod hanc opinionem sequitur Sacrũ Consilium Neapol. [Lelius Caput. ad consuetud. Neapol. consuet. moriatur p. 3. §. 9. n. 18. Baldass. Mongol. de metu c. 9. n. 9. & 12 sic etiam in metu reuerentiali, idem c. 4. §. 2. n. 11. eiusdem tractatus, & non purgatur metus stante iuramento quod interuenit in actu Farin. dec. 42. num. 11. in fi. consilior. lib. 1. in crimin.] Seraph. de Seraph. in tracta. de priuileg. iuramenti, priuileg. 110. num. 6. vbi dicit, quod tunc non est necessaria absolutio à tali iuramento. Sed in isto Regno Siciliæ in omnibus Curijs seruatur opinio Canoni-

65 starum, & † meritò ista opinio seruari debet, ex quo sumus in materia concernente peccatum, quo casu seruandum est ius Canonicum & non Ciuile. Bart. in l. priuilegia, n. 2. C. de sacrosanct. Eccles. Abbas in cap. 1. num. 5. & seq. & ibi addentes in lit. D. de noui. oper. nuntiat. Mãdell. consil. 121. num. 6. Vincent. Annibal. in addit. ad eũdem Mandel. consil. 769. num. 4. lit. A. Surd. consil. 25. num. 31. lib. 1. [maxime quia tractatur de regimine animarum, idem Author de Grasso in tract. de effectib. cleric. in prælud. num. 100.] Et

66 præcipuè † in materia iuramenti, c. licet mulieres, de iureiur. in 6. [Seraph. de priuileg. iurament. priuileg. 66. Mancinus de iurament. effect. 219. n. 1. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 14. par. 2. nu. 59.] Matth. Coler. in tract. de process. exequut. p. 1. cap. 10. num. 215. Vvesembech. consil. 52. num.

67 32. lib. 2. cum † iuramentum spectet ad Ecclesiam, cap. venerabilis, de elect. Surd. cons. præd. n. 30. [Peregr. consil. 77. num. 30. Anchar. consil. 382. num. 5. Tusch. in lit. I. cocl.

68 496. num. 4.] & ideo debitor † non potest cõtrauenire cõtractui iurato, nisi prius absolutionẽ ab ipso iuramẽto impetrauerit, cap. si verò, de iureiur. cap. ad aures, vbi hoc not. DD. quod met. causa. Maranta d. consil. 39. num. 10. Mãdell. cons. 77. num. 17. [Matth. Brun. cõsil. 144. num. 3.] quod seruatur in isto Regno, vbi semper antequam debitor agat, petit absolutionem prædictam ad effectum agendi.

69 Quæro quartò, an ista exceptio † respiciat cõtractum, an verò instrumẽtum? Et dico, quod respicit cõtractum, & nõ instrumẽtum. Bald. in l. 1. in fine, C. plus vale. quod agitur. Corn. cons. 241. n. 8. vol. 1. Gram. cons. 95. n. 11. in ciuil. Maranta cons. 39. n. 8.

70 Quæro quintò, quibus modis dicatur iustus ad effectum annullandi contractum? Et dico, quod varijs modis, qui videri possunt apud Thom. Minad. cons. 28. nu. 2. 22. & 26. Nattam cons. 589. num. 12. lib. 3. & cons. 50. num. 11. lib. 1. Carol. Tapp. in repet. Authẽt. ingressi, in verbo, ingressi, cap. 12. per totum, Sfort. Odd. in tract. de restit. in integ. quæst. 7. num 96. Gramm. dec. 5. num. 4. 8. & 30. & dec. 19. n. 12. 16. Rebuf. consil. 68. num. 21. [Bim. cons. 221. num. 59. Morot. cõs. 75. n. 6. Ceuall. comm. contra comm. quæst. 825. nu. 41. & debet esse cruciatus corporis. Farinat. dec. 260. num. 11. in fi. lib. 2. consil. crimin.] Honded. cons. 29. n. 28. lib. 1. Soc. iun. cõs. 77. per

per totum, lib. 1. Loffred. conf. 17. n. 3. 17. 19. 20. & 38. vbi n. 15. dicit, quòd hoc relinquitur iudicis arbitrio, qui considerare habet factum, & qualitatem contrahentium. Quod etiam dixerunt Oddo d. q. 7. num. 72. Parif. conf. 5. nu. 172. lib. 4. Menoch. in tract. de arbit. iudic. casu 135. per totum. Gramm. conf. 91. n. 13. in ciuil. & decif. 103. num. 19. 20. & 56. Surd. dec. 94. n. 30.

71 Quæro sextò, † an protestatio contrahentis sit necessaria ad probandum metum? Et respondeo, quod secundum aliquos est necessaria, ita vt ea ommissa non possit allegari metus. Bal. in tract. Scismatis, posito post Rubr. C. si quis aliq. testari prohib. Alex. conf. 146. num. 3. lib. 5. Soc. sen. conf. 45. num. 1. Crauet. conf. 120. num. 31 lib. 1. & conf. 461 num. 4. lib. 3. Tiber. Decian. conf. 41. nume. 122. lib. 2. Honded. conf. 29. num. 12. lib. 1. Seraph. in tract. de priuileg. iuram. priuileg. 110. n. 17. [Baldass. Mongol. de metu c. 10. §. 3. n. 16. & quando probat Alex. 35. variar. resolut. lib. 1. de his quæ vir metus causa resolutio. 1. n. 37. cum sequent.] Contrariam tamen opinionem, quod immò non sit necessaria dicta protestatio, tenuerunt Decius cōsil. 219. num. 13. & in l. in omnibus, nu. 11. & 12. ff. de reg. iur. & in cap. fi. de appell. Mandell. conf. 77. nu. 15. Conan. in tract. de pactis lib. 1. cap. 6. num. 149. Sed ex quo prima opinio est communior,* & tutior, ab ea non recederem tum in iudicando, tum etiam in consulendo.

72 Sed † si talis protestatio non potest fieri parte præsente, propter metum, & imminens periculum, sufficit vt fiat parte absente, Dec. in l. pacta nouissima, circa fi. ff. de pact. Mandell. conf. præd. nu. 16. glo. in cap. 1. vbi omnes Scribentes, de his quæ vi, metusve causa fi. Din. Bal. Paul. de Cast. & Imola, in l. qui in aliena, §. fi. vbi etiam Iaf. num. 40. ff. de acq. hæred. Natta conf. 451. num. 22. lib. 2. vbi alios allegat. Rim. iun. conf. 362. nu. 85. lib. 4. Crauetta dicto nu. 3. [Flam. de Rubeis conf. 59. nu. 52. lib. 2. & sola protestatio non probat metum, Parif. conf. 10. nu. 36. lib. 1. Surd. conf. 513. nu. 14. Farin. dec. 242. n. 3. cum seq. in fin. lib. 2. consil. criminal. Ceuall. comm. contra comm. quæst. 825. num. 55.] Honded. eodem conf. 29. num. 53. lib. 1. Marius Anguiss. conf. 181. num. 7. qui addit hoc

73 procedere, † nisi pars verisimiliter timeret, quod illa protestatio reuelaretur parti metū inferenti, & sic non audet protestari, & tunc procedit secunda opinio, quod non est necessaria protestatio, ita dixit Glof. 1. & Abb. in cap. 1. quod metus causa. Bart. Abb. Innoc. Dec. Iaf. Aret. & alij allegati ab Honded. d. conf. 29. n. 56. At vtilius esset facere aliquam

74 protestationem, † ex quo ipsa protestatio iustificaret metum, & facilitaret rescisionem cōtractus. Surd. dec. 192. n. 26. Mascar. ī trac. de ꝓbat. cōcl. 1051. n. 1. Ripa in c. cum M. Ferrariensis, n. 93. de const. Io. And. in c. fi. de appell. Ang. in l. metū, la 3. ff. quod metus causa. Dec. in d. c. fi. n. 6. de appel. Cefal. cōf. 654. n. 44. & seq. lib. 5. Hond. d. conf. 29. n. 55. lib. 1. Crauet. conf. 114. n. 6. lib. 1. Decian. conf. 30. n. 19. lib. 4. [Farin. dec. 270. n. 5. in fi. lib. 2. consil. crim. Mascard. concl. 1242. num. 21.]

75 & hoc etiam procedit, † si protestatio sequatur post contractum, quia adhuc præsumere facit contractum fuisse per metum celebratū. Parif. cōf. 60. n. 31. & 41. lib. 4. Pet. de Barbo. conf. 24. n. 7. inter cōf. crim. diuerf. Dec. & Cagnol. in l. in omnibus causis, ff. de reg. iur. Monter. dec. Aragon. 45. n. 23. [Grat. discep. c. 524. n. 31. 32. & seq.]

76 Et aduerte, qđ ex sola ꝓtestatione facta per cōtrahentem, non inducitur probatio metus, Mascard. conclus. prædict. nu. 9. Honded. d. cōf. 29. nu. 54. lib. 1. Mari. Anguiss. conf. 48. n. 20. Ripa, loco prędicto, nu. 91. & 92. Cefal. conf. 654. n. 46. lib. 5. Alba conf. 198. num. 32. lib. 1. quicquid tenuerit Surd. conf. 395. nu. 28. lib. 3. [Ripa in cap. cum M. Ferrarienf. num. 91. cum seq. de constit. Alb. conf. 77. n. 15. Mascar. concl. 1242. num. 20.]

77 Sed si † cum protestatione cōcurrerent aliæ verisimiles cōiecturæ, tūc protestatio, quę aliàs per se sola nō probabat plenè, & sufficiēter metum probaret, est doctrina Innoc. in cap. causa matrimonij, de offi. deleg. vbi Abb. & Dec. nu. 5. Angel. in l. metum autem, ff. quod met. causa. Pet. de Barbo. d. conf. 24. nu. 14. inter conf. crim. diuerf. Monter. in d. dec. 45. num. 26.] Bero. conf. 35. n. 20. lib. 1.]

78 Quæro † septimò, an actus dicatur meticulosus, si metus non inferatur ipsi contrahēti, sed suis consanguineis, & coniunctis? Et respondeo, quod sic. Bal. in repet. l. 1. n. 1. C. vnde

vnde vi,& in l.1.num.2. C. de indic. viduit. tollen. Rolan.cons.2.nu.62.& seq.lib.1. Bar. in l.de pupillo,§.si quis ipsi prætori, n.18.ff. de noui oper.nunc. Rota Rom.dec.465.n.1. in nouiss. Fel.in c.Ecclesiæ S.Mariæ, nu.99. de constit. Mascard.d. concl. 1051.num.25. Curt.iun.cons.257.num.31.lib.3. Surd.dec. 101. num.12. vbi alios allegat. [Io.Franc. Leoni.Thesaur.fori ecclesiast.p.3.de excommunic. c.38.n.60.]

79 Quæro octauò, quod † si contractui non præcesserunt minę, vel verbera, [quia paria sunt quod quis compellatur,& timeat cōpelli,Paris.cons.139.n.14.lib.4.] sed importunæ preces illius,cui reuerentia debetur, an talis contractus dicatur meticulosus? Et respondeo,quod sic.Soc.sen.cons.263.nu.2. & 8. lib.2.Iaf.in §.quadrupli,nu.66. Inst. de actio. Paul.de Cast.cons.74. vol.1. Aret.cons. 141.nu.18. [Surd.cons.513.n.10.Farin.decis.112.n.3. in fin. consil. crimin. lib.2. Hieron.de Laurent.dec.Auenion.72.n.4.Intrigl.cons.6.nu.103.] Ripa in lib. 3.Respons. tit.de reuoc.donat.c.15.n.8. Osasc.dec.179. nu.4. Curt. iun.cons.141.nu.17.& 18.lib.2. Mandell. cons.77.n.10.lib.1.Intrigl.in trac. de casib.conscien.cent.1.casu 41.n.42.Mandell.cons.77. nu.10. lib.1.Neuiz.cons.22.nu. 22.Honded.d.cons.29.n.34.Th. Triuisan.in tract.de sponsal.priuil.7.nu.28. vbi loquitur in patre vel matre deprecante filiam, vt matrimonium contrahat, Monald.cons.5.num. 48.lib.2. Menoch. in tract. de præsumpt.lib. 4. præsumpt. 11.nu.10. quæ conclusio tanto clarius procedit, si is qui precatur, esset Princeps,vel alia persona potens, qui eorum voluntatem non obsequentes tyrannicè tractare consueuerunt. Io.And.& Abb.in c.fin.qui clerici,vel vouen. Fely.in c.1.de offic.deleg. Summa Angel. in verbo,metus,n.2. Summa Syluest. in eod. verbo,q.2. Dec. in l.in omnibus, nu.4.ff.de reg.iur. Suarez alleg.24. Afflict.dec.69. Crauetta cons.11. nu.17. lib.1. Carol. Tappia, in repet. Authen. ingressi, in verbo,ingressi, c.12. num.23. Thom. Triuis. in tract. sponsal.priuil.7.nu.29.Maranta cōs. 39.nu.21. [Muñoz de Escobar de ratiociniis c.19. n.63.p.1.]

80 Quæro nono, † an possit renuntiari huic exceptioni metus? vide dicta per Vinc. de Anna alleg.114.num.6.lib.2. vbi examinat istam conclusionem, & vltimo loco tenet, qđ non; sed eum intelligas, si renuntiatio fiat vno eodemq; instrumento cum obligatione, secus si fiat in alio instrumento separato, & non persistat eadem causa metus. Matth. Colera in tract. de proces. exequut. par.1.c.10. num.222.

81 Quæro decimò, † quanto tempore præscribatur iuri dicendi de metu? Et dico, quod ad hoc sunt videndi, Bald. cons. 189. lib. 5. Dec.cons.272.n.8. Anna sing.341. qui omnes concurrendo cum Baldo tenent, quod præscribitur spatio triginta annorum. [Sarment.in lib.2.selectar.cap.11.nu.8. Baldass. Mongollon de metu c.12.n.19.& 20.]

82 Quæro vndecimò, vtrū † contractus metu celebratus censeatur approbatus, si contrahens postea recepisset, vel soluisset pecuniam in eo promissam? Respōdeo,quod non. Bar. Bal.& ceteri omnes, in l.2.de iis, quæ vi metusue causa fiūt.Frāc.Aret.cōs.14.n.19. Soc. iun.cons.77.nu.65. & 66.lib.1. [Prosper à Petra in addit.dec.Gramm.dec.103.n.50.& contractus metu celebratus dicitur contractus, & tenet donec rescindatur actione qđ metus causa Hieron.Fernand.de Othero variar. quæstion. par.2. q.40. nu.5. & 6. Intrigl. sing.62.n.1.lib.3.& semel illatus durare præsumitur Menoch.cons.1.nu.287. Surd.cons. 513.n.43.Farin.dec.263. n.1.in fi. cons.crimin.lib.2.& dec.286. nu.4. in fin. dict.lib.2. Alb.cons.78.nu.11.] Viuius dec.105.nu.5. vbi testatur de comm.* opi.& dicit quod ita fuit iudicatum in audiētia Apulię, Boer. dec. 100.nu.15.& 16. vbi alios allegat Alex.in l. si cum dotem §.eo autem tempore,n.2.ff.sol. matrim.Brun.à Sole,q.51.n.194. [Mastrill. dec.186.nu.14. Surd. cons.513. num.16.44. nec per quemcūque actum necessarium, Farin.dec.263.in fi. n.3.cōs.crim.lib.2. Sicard. cōs.7. nu. 27. Alex. 35. variar. resol. resol.8. n.1. cum seq.]

83 Quæro duodecimò, † quid si post contractum meticulose celebratum, contrahens ipse faciat aliquem actum voluntarium, qui tēderet ad corrobationem, cōfirmationem, vel approbationem contractus ita celebrati, an tali casu censeatur approbasse prædictum cōtractum meticulosum? Et dico,quod sic,per cap.

cap. 1. vbi omnes Scribentes, de ijs quæ vi, metusve causa fiunt. & per l. 2. C. quod metus causa, & per l. pen. vbi Ias. nu. 1. ff. de condict. ob turp. caus. Honded. cons. 23. n. 5. lib. 1. [Surd. cons. 513. nu. 42. qui videtur contrarium tenere ex ratione per eum adducti ꝙ sicut fuit coactus vendere per metum ita & pretium recipere, & metus non purgatur ex lapsu longi temporis, Purpurat. cons. 367. n. 67. addit. ad Nicol. de Milis in vers. metum iustũ Morot. cons. 75. n. 9. & cons. 28. n. 14.] Intrigl. cons. 6. n. 106. & 107. & ratio cur differat decisio istius quæstionis à præcedenti, est, quia in præcedenti contrahens facit actũ necessarium, ad quem tenebatur ex forma dicti contractus, hic verò facit actum omninò voluntarium. Intellige † modo prædictam conclusionem, quod faciens actum voluntarium, censeatur approbare actum meticulose factum, vt non procedat, si tempore actus gesti durabat eadem causa metus propter quã contraxit. Abb. in c. 2. quod met. cau. Alex. cons. 98. n. 7. lib. 3. Dec. cons. 219. n. 7. & in l. in oĩbus, n. 14. ff. de reg. iur. Ias. in præcit. l. 2. n. 2. Crot. cons. 106. n. 24. & cons. 172. n. 125 Hõd. d. cons. 23. n. 40. lib. 1. [Osasc. dec. Pedem. 77. nu. 8. cum seq. Ioseph. Ludouic. dec. Lucens. 18. n. 1. Farin. dec. 20. nu. 2. in addit. lib. 1. consil. crimin. Rim. iun. cons. 295. n. 75 Gozadin. cons. 9. nu. 19. Paris. cons. 58. n. 69. lib. 4. Sicard. cons. 7. nu. 2. de testam. Cepoll. cons. 16. n. 38. lib. 2. Morot. cons. 75. n. 9. Marsil. sing. 325. Leonin. cons. 20. Sesse dec. 60. num. 16.] Gayll. in pract. obseru. lib. 2. obser. 93. n. 30. Conan. in tract. de pact. lib. 1. c. 6. num. 47. vbi dicit, quod mulier promittens aliquid metu mariti, excusatur toto tempore vitæ ipsius mariti, si non prouocauit ad iudicium, quasi semper videatur timuisse maritum, quia eadem causa durante, nũquam ex subsequentibus actibus metus dicitur purgatus. Bar. in d. l. 2. num. 7. C. quod met. causa, vbi etiam Bald. nu. 10. [Purpurat. cons. 579 nu. 6. 7. 12. & 15. Alex. cons. 1. n. 3. lib. 3. Paris. cons. 139. n. 25. lib. 4. Morot. cons. 75. n. 9. M. Ant. Genuens. in praxi Archiepisc. cap. 87 n. 21. Farin. dec. 58. n. 7. in fi. cõs. crim. lib. 1.] Alex. cons. 98. n. 7. lib. 3. Ias. cons. 165. num. 5. lib. 2. Crauet. cons. 886. nu. 4. lib. 5. Roland. cons. 2. n. 87. lib. 1. vbi dicit hoc procedere, etiam stante cursu longissimi temporis, cum alijs adductis, & allegatis per eundem Honded. d. num. 40. & per Mascard. in d. tract. de probat. concl. 1054. nu. 36. & per Monal. cõs. 13. n. 8. lib. 1. & ꝑ Ann. sing. 341. & alleg. 114 n. 4. & per Rebuf. cons. 68. nu. 26. Et ideo ex hoc DD. inferunt, † quod si reus metu tormentorum confitetur aliquod delictum, licet postea confessionem ratificet, [Et quando annullet confessionem Battender regul. 49. Cartar. in tract. de interrogandis reis fol. 222 n. 146. Tiraq. de pęn. temper. caus. 30. nu. 1. Silua nuptial. lib. 1. ante n. 64. Ferrett. de inimicitijs occultis n. 28. Brun. à Sole q. 51. nu. 164. Marsil. in l. 1. n. 31. ff. de quæst. & cõs. 22. num. 8. Brun. in tract. de tortur. p. 2. num. 38. Calefat. cons. 93. n. 19. inter consil. crim. diuersor. lib. 1. Brun. à Sol. in proposit. in verb. confessio facta metu Turrett. cons. 51. n. 1. lib. 2. decis. Auenion. 15. n. 2. Sim. de Præt. cons. 191. n. 19.] tamen si talis ratificatio fiat coram ijsdem tormentis, non tenet, quia præsumitur durare adhuc eadem causa tormentorum. Io. And. in c. cum in contemplatione, de reg. iur. August. de Arimino in addition. ad Ang. Aret. in tractatu de malef. in verbo, fama publica, post nu. 117. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 64. vers. debet quoque, Cartar. in pract. de interrogand. reis, lib. 4. cap. 1. n. 146 Polid. Ripa in tractatu de nocturno tempore cap. 85. n. 5. & dicam latius in tractatu de effectibus, in titu. de effect. metus, §. 2. [Addentes ad Clarum in d. q. 64. in lit. Y. & ibi Baiard. n. 142. Ant. Scapp. de iure non script. lib. 5. c. 75. nu. 4. Brunor. à Sole q. 51. n. 184.] Ex quo ratificatio † non dicitur sponte facta quando quis eodem timore inducitur ad ratificandum quo fuit inductus ad contractum vel confessionem faciendam, l. doli, §. diuersum, ff. de doli except. Innoc. in c. sollicitè, de restit. spol. Franc. Aret. cons. 14. n. 18. Brun. à Sole in compend. resolut. proposit. iur. in verbo, actum dici non posse. [Farin. in crim. q. 37. n. 97. cum seq. Menoch. de arbit. cas. 38. n. 2. à Sole vbi sup. & in proposit. in verb. ratificatio non validat.]

Et vt finem imponam materiæ præsentis exceptionis, dico, quod metus † præsumptio excluditur istis præcipuis coniecturis, videlicet, per præsentiam iudicis interuenientis in

O ipso

ipso actu. Bart. in l. fi. §. 1. n. 2. vbi etiam ceteri Scribentes, ff. quod metus causa. Idē Bart. in l. frater à fratre, n. 51. ff. de condict. indebiti. [Io. Aloys. Ricc. dec. 45. n. 2. p. 3. & maxime vbi ius dicitur, vt ibi Ricc. n. 4. & purgatur metus varijs modis relatis à Baldass. Mongoll. in tract. de metu c. 12. per tot. Mandell. Alb. cons 11. nu. 10. de Leonardis in praxi c. 17. nu. 8. & ratio est, quia metus non præsumitur nisi de eo appareat Cæphal. consil. 91. n. 3. Rim. iun. cons. 42. n. 56. Pasct. cons. 147.] Alex. cons. 83. n. 26. lib. 3. Mantu. cons. 11. n. 12. Bero. cons. 40. nu. 27. lib. 1. Eugen. cons. 3. nu. 72. Maluas. cons. 65. n. 23. Fabian. de Mōte, in tract. de emption. & vendit. q. 5. n. 103. Iodoc. Damhuder. in tractatu de subhast. c. 2 n. 29. Paris. cons. 10. n. 55. lib. 1. & cons. 139. n. 24. lib. 4. Gram. cōs. ciuil. 147. n. 27. Osasc. dec. 142. n. 9. Thennin. in prac. caut. 305. n. 9.

89 Secundò † excluditur præsumptio metus, si contractui fuerunt præsentes consanguinei contrahentis, Bart. in l. transanctionem, n. 1. vbi omnes DD. C. de transact. Soc. iun. cons. 144. n. 4. lib. 1. & cōs. 67. nu. 40. lib. 2. Eugen. cod. cons. 3. n. 71. Maluas. d. cōs. 65. n. 23. Barbat. cōs. vlt. in fi. lib. 2. Mascar. in tract. de prob. concl. 1051. n. 23. & concl. 437. n. 1. & seq. Paris. cons. 139. nu. 23. lib. 4. Marsil. sing. 417. & sing. 673. D. Nepita super Consuet. Cathan. titu. 19. num. 84. Borell. super Pragmatica Odia litium, §. 1. gl. 3. n. 97. Gramm. dec. 66. n. 9. D. Intrigl. cons. 6. n. 105. lib. 1. Crot. cōs. 182. num. 7. lib. 2. Alciat. in tractatu de præsumpt. regul. 1. præsump. 21. num. 1. Tiraq. in repet. l. si vnquam, in verbo, susceperit liberos, nu. 297. C. de reuocan. donat. Boer. dec. 100. num. 7. [Carol. de Grass. Author in suo tractat. de amicitia n. 191. vbi plures allegat Io. Franc. à Ponte cons. 17. nu. 81. lib. 2. Baldass. Mongoll. de metu, c. 2. §. 7. n. 15. à Sola super constit. Sabaud. fol. 74. glos. tua tit. de minoribus, Cott. in verb. presentia Maluas. cons. 65. n. 23. Farinac. dec. 198. n. 9. in fin. lib. 2. cons. crimin. vbi etiam ex præsentia iudicis Paris. cons. 10. nu. 52. lib. 1. Ruin. cons. 122. n. 12. lib. 4. Ant. à Gama dec. 346. nu. 5. Tusch. in lit. M. concl. 223. n. 11. & 12. Tiraq. de legibus connubial. glo. 5. nu. 37. fol. 200. Borell. super pragmat. §. 1. glo. 3. n. 97.] sicut dicimus in simili, quod

90 † præsentia propinquorum pupilli in contractu gesto per tutorē, facit cessare præsumptionē doli, vel culpæ. Bal. in l. Polla, nu. 3. C. de his, quib. vt indig. vbi omnes Scribentes. Boer. super consuetud. Bituricens. tit. 1. §. 7. circa finem. Cepolla, cautela 24. [à Ponte cons. 17. nu. 81. lib. 2. Nepita in consuetud. Catanæ consuet. vnica tit. 19. n. 84. Dec. cons. 232. num. 3.] Brun. à Sole, in compēd. resolut. proposit. iur. in verbo, metus præsumptio, in fine, Bertazz. in tract. claus. claus. 110. glo. 13. num. 1. cum alijs allegatis per Caualc. in tract. de tut. & curat. nu. 111. vbi num. 112. concludit, quod

91 quilibet actus † factus coram consanguineis & propinquis, presumitur factus sine fraude, metu, & dolo, nisi contrarium probetur. Li-

92 mitabis † tamen supradictam conclusionem quando ex contractu facto coram consanguineis, eueniret enormis læsio ipsi contrahenti, Paul. de Cast. cons. 177. vol. 1. Franc. de Aret. d. cons. 14. Rui. cons. 98. & cons. 170. vol. 1. Marsil. sing. 673. Alciat. in tractatu de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 21. nu. 17. Boer. dec. 100. nu. 9. Mascar. d. concl. 1051. nu. 27. lib. 2. Maluas. d. cons. 65. n. 23. Marcell. Calà in tract. de modo articul. & probandi, glo. 5. num. 1058.

93 Secundò † limitabis dictam conclusionem, quando tractatur de excludendo metum reuerentialem, DD. omnes in præcitata l. transactionem, C. de transact. Tiraq. in legibus connubial. glos. 5. num. 37. Tertiò

94 † limitabis, quotiescumque quis contraheret cum tyranno, vel alio cui consanguinei de facto resistere non possunt, quia tali casu metus contrahentium non excluditur per præsentiā ipsorum consanguineorum. Ang. cons. 215. nu. 1. Natta cons. 50. n. 19. lib. 1. Iason in d. l. transactionem, num. 1. C. de transactio. Dec. cons. 219. in fi. Marsil. sing. 528. & sing. 673. Boer. d. dec. 100. n. 8. Mascard. d. concl. 1051. num. 24. Calà, loco citato, nu. 1057. Quartò

95 † limitabis, quando negotium in instrumento deductum spectat, aut reddundat ad commodum consanguineorum, qui celebrationi contractus interfuerunt. Bartol. in l. viduę nu. 3. C. de emption. Calà, d. glos. 5. n. 1059. Bernar. Alfan. in Collect. iuris ciuilis, n. 217

96 Tertiò excluditur præsumptio † metus, si contraheretur coram amicis, & honestis personis. Bar. in princ. & alij omnes, in d. l. transactio-

factionem,la 2.C.de transact. Ias.cōs.3.n.18. vol.1.& cons.158.nu.4.vol.2.Ang. in l. quæro,§.1.de ædilit.edict. Neuiz.consf.46.n.21 Brun.à Sole in compend.resol. proposit. iur. in verbo,metus præsumptio, Paris. cons.96. nu.42.lib.1.Alciat.in tract. de præsumpt. regul.1.præsumpt.21.nu.17. Bertazz. in tract. clauf.clauf.10.gl.13.n.1. Thennin. in pract. caut.305.quæ est vltima, n.5.& 6. Butr. in c. causam matrimonij, nu.15. & ibi Imola n.4. de offic.deleg. Alex. in l.si cum dotem, §.eo autem tempore,n.11.ff.solut. matrim. Ias. & DD. cōmuniter * in d.l.Polla,C.de ijs,quib. vt indig.idem Ias.in l.1.nu.16.C.de transac. Connan. in tract.de pact. lib.1. c.6. nu.151. [Farin.dec.20.n.2.in fi.lib.1. consilior. crimin. Vital.Camb.in tract clausul. tit. de metu vxoris,n.6.fol.289.Intrigl.cons.6. n.105. Rimin.iun.cons.42. nu.56.Ant.à Sola in cōstitutione Subaudiæ tit.de minoribus,ac eorum inuentio.glos.vna,n.4.fol.95.idem Author de Grassis in tract. de amicitia in 59. effectu,vbi plures allegat. Sesse dec.60.n.5.]

97 Quartò † excluditur præsumptio metus,si contractus fuisset celebratus in loco insigni. Ant.de Butr.in c.super hoc,col.7.de renunc. Alber.in l.2. C.quod metus causa. Picus in l.interpositas,col.5.C.de transact. Neuiz. d. n.21. Socin.iunior cons.5.nu.14. lib.3. Passett.cons.147.nu.9. [Nicol.de milis in suo repert.in verb.metus si allegatur Intrigl.cōs. 6.nu. 105. cum seq.]

98 Quintò, † & vltimò excluditur præsumptio metus, quando contrahens,postquam cōtraxit,peruenit ad locum tutum, & nō est protestatus se metu contraxisse in tali loco contractus,Ias.in l.qui in alienū,§.Celsus, n.28. ff.de acquir.hær.& in l.non solum, § morte, num.17.in fine,ff.de noui oper.nuntiat. Menoch.in tract. de præsumpt. lib.3. præsumpt. 126. num. 34. Sed aduertendum est, ꝙ istæ

99 † præsumptiones non tollunt,quin possit probari contrarium,hoc est coacta voluntas contrahentis,Corn.cons.124.nu.5.in fi. & nu. 6. lib.3.Paul.de Castr. cons.174. num.2. lib.1. Curt.sen.cons.27.nu.38.lib.1. Ruin. cōs.98. nu.24.& seq.lib.1.& cons.140. nu.10. lib.4. Cefal.cons.142.n.53.lib.1.Crauet.cons.889 nu.2. lib.5. Gram n.dec.103.nu.65.Boui.in tract.de statutar. Vrb. præscript. gl.5. nu. 13. in fi.Honded.cons.29.num.52.lib.1. [Menoch.de præsumpt.præsumpt.89. n.6. lib.4. Mascard.concl.1220.n.15. & conclus.1221.

100 nu.87.] & ratio est : quia † præsumptiones cedunt veritati. Dec.cons.400.n.8. Crauett. cons.35. num.6.Roland.cons.99.num.10. & seq.lib.1. Caualcan.in tract.de tutor.& curatore,nu.112. [Gratian.discept.c.243.n.82 Aldou.cons.34.nu.20.Surd.cons.7.nu.61.& cons.61.n.48. Menoch.præsumpt.145.nu.4. lib. 3.]

Vnum non omittam, quod est valde vtile ad materiam istius exceptionis, scilicet,

101 † quod hæc exceptio metus, non solum pōt opponi per eum,qui metum contraxit, verū etiam per suos fideiussores, l. exceptiones,ff. de exceptio.l.si cum exceptio,§.Labeo ait,ff. quod metus causa. Natta consil.50. nu. 20. lib.1. [quod exceptio quæ competit principali an competat fideiussori, Gratian.discep. cap.799.n.53.Barz. dec.56.n. 18. Moscatell. de fideiussor.q.8.n.1.]

Aliud etiam non omittam, scilicet, quod

102 † paria sunt,aliquid fieri per metum,vel per probabilem metus suspitionem.Alex.consil. 99.n.7. vol.3. Paris.cons.53. num.57. vol.3. Cotta in memorial. in verbo, conductor. Neuizan.cons.46. nu.3. Surd. dec.194. [idem Surd. cons.337. num. 40.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio simulationis non censetur exclusa à Statuto excludente omnes exceptiones. Amplia vt nu.3.*

2 *Exceptio simulationis quādo admittatur aduersus executionem census Bullaris .*

4 *Instrumentum simulatum, non dicitur instrumentum.*

5 *Statutum loquens de instrumento, non intelligitur de simulato.*

6 *Instrumentum constat non esse instrumentum, eo ipso quod apparet de simulatione contractus.*

7 *In instrumentis, & contractibus simulatis deficit consensus .*

8 *Contractus simulatus est tanquam corpus sine anima,& ipso iure nullus, num.9.& non habet substantiam,& est veluti coloratus , & depictus, n.10. & 12.*

O 2 *Simu-*

EXCEPTIO DVODECIMA.

Simulationis.

1 DVodecima exceptio, † quæ non censetur reiecta à Statuto reijciẽte omnes exceptiones, est exceptio simulationis. Bart. in l. 1. §. & parui, n. 4. ff. quod vi, aut clam. Bal. in l. fin. §. in computatione, nu. 18. vbi adest additio in lit. C. & in l. precibus, in princ. C. de iure delib. & in l. si nõ verum, C. de don. inter vir. & vxo. & cons. 118. vol. 4. Fulgos. cons. 134. circa fi. Abb. cons. 73. vol. 2. Alex. cons. 101. nu. 5. vol. 3. Soc. sen. cons. 27. n. 30. vol. 4. Gabriel cons. 3. n. 9. lib. 2. Barbat. cons. 27. lib. 5. & in c. ad nostram, col. 2. de empt. & vend. Marsil. in tract. de bannitis, in verbo, omnia, nu. 24. Corbol. in tract. ex quibus causis emphyt. iure suo priuet. tit. de causa priuat. ob alienat. limit. 23. num. 2. Ias. in l. cum ea quæ, n. 3. C. de transact. Fely. in c. ex parte, il 2. nu. 13. vbi etiam Dec. n. 62. de offi. deleg. Afin. in pract. §. 31. c. 37. Ant. de Cana. in tract. de exequut. instrumen. q. 13. nu. 31. vbi ponit vtilem distinctionem. Tiraq. in tracta. de retractu Lignagier, §. 1. gloss. 2. n. 13. & 14. Anto. Massa in tract. de oblig. in forma Cameræ, p. 4. q. 2. nu. 5. Benedict. de Barz. in tractatu de instrument. guarentig. p. 3. q. 2. Horatius Carpan. super Stat. Mediol. lib. 1. c. 42. nu. 192. Imola & Felin. in c. cum Ioannes, de fide instrum. Luc. Petus, in pract. Capitolij, lib. 3. c. 2. n. 16 Ludouic. Alfer. in addit. ad cons. And. Alfer. ad cons. 39. n. 1. lit. A. cum alijs adductis, & allegatis per D. Cumiam super ritu istius Regni Siciliæ, cap. 16. nu. 65. Bernard. Pand. in tract. de præsent. instru. par. 5. declar. 19. Et licet Bart. in d. nu. 4. & ibi addition. in lit. D. dicant, quod ad hoc vt possit opponi exceptio simulationis, debeat esse probata præsumptione iuris, & de iure tamen hoc non est verũ, per ea quæ dicunt præcitati DD. [Pereg. dec. 148. n. 2. Scip. Rendin. in promptuar. in tit. de exception. num. 10. Aldou. de Aldou. cõl. 69. n. 21. Alex. 35. var. resolut. resolut. 1. n. 9.

n.9. de simulatio. lib. 1. v. in hac materia. Alex. Picus dec. Lucens.33. & dec.70. etiam in literis cambij Io. Batt. Cauatius de cābijs tit. de exceptionibus vers. quæro extat statutum fol.236. Intrigl. super Bulla q.46.nu.11. & 12. contrarium videtur Tusch. in lit.S. cōcl.266. nu. 42.] & admittitur † ista exceptio etiam contra exequutionem cēsuum bullarium, si reus preueniat in exceptionibus, implorando officium iudicis. Intrigl. in suis quæst. Bull. q.65. n.6. Milanēs. dec.7. n.2. & 3 lib.2. secus si fuisset incœpta executio. Septimus super eadem Bulla, in 4. arg. Milanens. dec.13. n.64. eo. lib.2. [Mastril. dec.157. n.19. Giurb. dec.44. n.3. Iac. Gall. cons.37. n.5. admittitur etiam præsens exceptio aduersus confessionem dotis. Bim. cons.296. nu.13. à à Ponte cons.43. nu. 2. lib.2. etiam aduersus viam exequutiuam obtēta absolutione à iuramento Ceuall. comm. cōtra commu. q.804 n. 14. & an talis exceptio retardare debeat exequutionem liberarum cambij Io. Batt. Cauatius de Cambijs. tit. de exception. vers. quæro an posita exceptiones fol. 236. Bero. cōs.211. nu. 11. lib.3. & an admittitur aduersus instrumentum habētem obligationem iuxta formam Ritus, & obligationem Cameralem, & iuramentum Farin. dec.78. nu.4. in fi. & ibi Addēt. in lit.C. in dec. post cōs. crim. lib.1.] & in tantum est vera conclusio prædicta. vt hæc exceptio admittatur nō obstāte statuto prædicto, quod procedit, † etiam si statutum admitteret aliquas exceptiones tātum, & reliquas excluderet, quia nec isto casu censetur exclusa exceptio simulationis, Bal. in d.l. si nō verum, vers. nota, C. de donat. inter virum & vxor. Ias. in l. nemo potest, nu.43 & Ripa, n.66. & Io. Guttier. nu.375. ff. de leg. primo, vbi dicit, quod hęc opinio, quę est cōtra Bart. est communis, * & allegat Anto. de Meneses, & Auēdan. Hispanos. [& quando est clara retardat exequutionem. Gratia. discept. c.264. n.45.] & ratio cur hæc exceptio non censeatur exclusa potest assignari: qa † instrumētum simulatum nō dicitur instrumentum, Bal. in l.1. C. plus val. quod agit. & in l. fi. §. in computatione, de iure deliber. [Cauatius in suo tractat. fol. 172. col. 1. in princ. Ruin. cōs.142. nu.5. lib.1. Paris. cons. 86. n.23. & 24. lib.3. Gratian. discept. c.317. nu.14. Tusch. in lit.S. concl.265. nu.1. Paris. cons.54. nu.26. & 27. Soc. cons.65. nu.14. lib. 1. Bec. cons.52. nu.35. lib.1. Ioan. Bott. cons. 59. nu. 40. & quid si in parte est simulatum & in parte non an dicatur nullum Tiraq. in tract. de ligna. §.1. glo. 2. nu.14. idem Bott. d. nu.46.] Barbat. cons.79. num.6. inter cons. Calcan. Corbol. d. num.2. Seraph. in tract. de priuil. iurament. priuil.59. nu.13. Barbat. cōsil.22. n.14. & 15. & cons.35. num.4. lib.4. Io. Franc. à Ponte cons.2. n.73. Matt. Colera in tract. de process. exequut. p.1. c.10. num.232. Nec Statutum † loquens de instrumento, intelligitur de instrumento simulato, Bal. Dec. Tiraq. & alij superius allagati, idem Bald. in d.§. in computatione. n.18. Calcan. cons.70. nu.6. Seraph. eod. nu.13. Asin. in tract. de exequut. in princ. c.13. n.1. [& de valido Roman. cons.42. n.3. vers. & hoc fundatur Tusc. in lit.E. concl.381. n.46. Carpan. in stat. Mediolan. in pręlud. n.788.] & eo † ipso quod constat de simulatione cōtractus, constat instrumentum non esse instrumentum, quamuis habeat figuram instrumēti, l. immaginaria, ff. de reg. iur. Matth. Brun. cons.68. nu.4. Roland. cons.47. n.3. & cons.76. nu.5. vol.4. Rim. iun. cons.269. num.19. lib.3. Asinius in tract. de exequut. in princ. c 13. n.2. vbi multos alios allegat. à Ponte, d. cōs.2. nu.73. Ex quo dico, quod cum ista exceptio reducat instrumentum ad non instrumentum, non est dubium quod debet admitti, cum exceptio quod non sit instrumentum, admittatur, per per ea quæ dixi supra, except.2. n. 3. & ratio rationis est; quia in instrumentis, † & contractibus simulatis deficit cōsensus, & deficiente consensu, deficiunt vires ipsorum, l. cōsensus, ff. de actionib. & oblig. l. emptione, vbi Bald. nu.1. C. plus vale. quod agit. & l.1. n.8. C. de oper. libert. & in l. fi. num.2. C. de non num. pecun. Bart. in d.§. & parui, nu.4. Abb. in c. ad nostram, nu.5. de empt. & vend. Ang. in l. fi. ff. qui satisd. cog. Paul. de Castr. in l. si quis pro eo, nu.5. ff. de fideiuss. Ias. in l. 2. col. fi. vers. sextò & vltimo, ff. de iureiur. [Soc. sen. cōs.66. n.14. lib. 1. Cuma. cōs.155. nu.2. Tusch. in lit.S. cōcl.265. n.4. Becc. cons. 52. n.37. Soc. cons.65. n.14. lib.1.] Seraph. d. priuil.59. nu.10. Purpurat. cōs.358. nu.2. Anna alleg.77. num.13. glo. in l. emptione, C. plus

sa metuendi. Natta cons. 627. num. 7. lib. 3. [Surd. cons. 513. n. 32. Mongoll. d. §. 3. num. 12. & n. 8. Bim. cons. 137. n. 59.] & potest 50 † probari præsumptionibus, indicijs, & coniecturis. Alex. cons. 98. nu. 5. lib. 3. Barba. consil. 54. circa medium, lib. 1. Paris. cons. 60. nu. 22. & cons. 52. n. 53. & seq. lib. 4. Pet. de Barbon. cons. 24. n. 7. inter cons. crim. diuers. Mōter. dec. Arag. 45. nu. 15. Cin. in l. carcerem, C. quod metus causa. Bart. in l. si ob turpem, ff. de condict. ex causa. Socin. iun. cons. 97. n. 33. vol. 3. Plot. d. §. 3. num. 13. Osasc. dec. 79. n. 1. [Valenz. cons. 29. n. 40. & 41. Io. Franc. a Ponte cons. 17. n. 72. li. 2. etiam ex solo aspectu terribili probatur Molfes. cons. 4. nu. 13. secus quādo præsumitur illatum in loco vbi adsunt tribunalia suprema, quia tunc requiritur plena probatio Seraph. dec. Rot. Rom. 836. n. 4. Menoc. cons. 1227. n. 12. 13. & 14. Bim. cons. 221. n. 14. & 15. Flamin. de Rubeis cons. 59. n. 7. lib. 2. Cęuall. com. contra com. q. 825. n. 50. Farin. dec. 260. n. 1. in fin. lib. 1. consilior. crimin. & 254. n. 2. Osasc. dec. Pedemont. 179. nu. 1. etiam per testes inhabiles, Honded. cons. 29. n. 24. lib. 1. Anna allegat. 114. nu. 1. etiam ex blanditijs factis per eum cui reuerentia debetur, Marsil. sing. 645.] Surd. dec. 194. n. 23. vbi multos alios cumulat. Repertor. Inquisit. in verbo, metus. Menoc. in tract. de præsum. lib. 3. præsump. 126. & 127. per totas, vbi ponit varias præsump51 tiones, quibus probatur metus. Et magis creditur duobus testibus asserentibus metū fuisse illatum, quam mille deponentibus de libera voluntate contrahentis. Dec. in c. fin. de appell. Paris. cons. 138. num. 8. lib. 4. Couarru. in Epitome de sponsal. p. 2. c. 3. §. 5. nu. 10. Suarez in suis comm. opin. in lit. M. num. 157. Barbat. cons. 54. vol. 1. Siccard. cons. 10. nu. 40. in tit. de matrim. Euerard. cons. 19. nu. 13. Anna d. sing. 341. circa medium. Marant. qui alios allegat, cons. 39. num. 34. Abb. in c. 1. num. 10. de ijs, quæ vi met. cau. fiunt, vbi ponit rationem istius conclusionis. Alb. de Rosat. in Rubr. ff. quod metus causa. Cepol. cōs. crim. 56. nu. 15. vbi dicit, quod probato metu, est impossibile probare contrarium. Boer. dec. 100. nu. 3. Mandell. d. cons. 77. num. 12. Roma. in Rubr. ff. de arbit. nu. 22. [Flam. de Rubeis cons. 59. n. 9. & cons. 67. & nu. 28. lib. 2. & an dicitur probatus metus concludenter per testes suspectos Farinat. dec. 40. nu. 1. in fi. lib. 1. consiliorum criminal. & quomodo testes in metu deponere debent. ponit Farinat. dec. 260. n. 19. in fin. cons. crimin. lib. 2. Ioseph. Sesse dec. 60. n. 15. Marsil. sing. 528.] Alciat. in tract. de præsump. reg. 3. præsump. 7. nu. 4. Loffred. cons. 17. n. 14. Rebuf. consil. 116. num. 8. Alex. cons. 156. n. 3. lib. 5. Corset. sing. 378. in princ. Gabriel in suis conclusionibus, tit. de testib. concl. 4. n. 15. vbi testatur de magis communi opinione. Menoc. in trac. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 126. nu. 31. qui solum addit, quod hoc procedit, quando extant coniecturę illati metus. Honded. d. cons. 52 29. num. 59. lib. 1. Sed † si esset vnicus testis, qui deponeret de metu, tunc considera dicta per Menoch. &. Hond. in locis præcitatis, & per Ias. in l. interpositas, nu. 5. C. de transact. 53 ad quos me remitto, sicut † magis creditur testibus deponentibus de metu, quam notario asserenti de libera voluntate contrahentis. Bald. in l. obseruari, §. proficisci, in 13. q. ff. de offic. procons. Anna alleg. 114. n. 5. lib. 2 54 Et ideo † clausula illa posita a notarijs in instrumentis (non vi, non dolo, sed sponte) nihil operatur & per eam non creditur, ꝙ actus fuerit sponte factus, sed facit quandam iuris præsumptionē, quod fuerit spontaneus. Frāc. Aret. cons. 14. n. 16. Soc. sen. cons. 262. lib. 2. Curt. sen. cons. 56. n. 26. Bal. in l. mater, nu. 5. C. de rei vendic. & ibi Oddo in lit. C. Vulpel. in tract. de dict. in verbo, sponte. Maranta disput. 10. nu. 10. & cons. 39. num. 34. cum talis clausula præsumatur posita ex stylo, & cōsuetudine notariorum: ideo parum operatur. Bart. in l. 1. nu. 21. ff. de iure Codicill. Collegium Bonon. in quarto responso, in causa Finali. Soc. iun. cons. 116. n. 21. lib. 2. Maluasi. cons. 65. nu. 35. Honded. cons. 23. n. 43. lib. 1. [quod dicta clausula dicitur posita de voluntate partium, Mart. in tracta. de clausul. p. 1. claus. 313. n. 2. Farin. de carceribus, & carcerat. quæst. 35. n. 14. Fulgos. cons. 58. nu. 8.] 55 † & dicta clausula operatur in dubio, quando non constat de metu, secus si de eo cōstat. [sicut etiam dicitur quod mulier propter fragilitatem decipitur in fideiubendo per alio eadem etiam imbecillitate reducitur ad renuntiandum Thesaur. dec. 222. n. 2.] Honded.

56 ded.d.n.43.quia † eodem metu,quo quis inducitur ad contrahendum, eodem metu inducitur ad sic affirmandum. Io.de Imola, in cap.sollicitè,circa finem,de restit.spol. Ang. cons.215.in fine,Franc. Aret.d.cons.14.nu. 16.Crauet.cons.461.num.32.lib.3.Soc.iun. cons.77.n.49.lib.1.& cons.62.n.4.lib.2.Hõded.d.cons.23.n.43.cons.29.num.50.& 51. lib.1.vbi dicit, quod † si contractus est metu
57 celebratus, ita clausulæ omnes in illo instrumento adhibitæ, præsumuntur metu adhibitæ. Menoch.de præsumpt.lib.3. præsump. 126.n.30.Fulgos.cons.176.Seraph.de priuileg.iuramenti,priuileg.110.num.6.Crauet. cons.461.nu.32.lib.3. [Gozadin.cons.28. nu. 23. Crauett.cons.299. nu.3.] Immò ex
58 prędicta clausula,& similibus verbis tempore metus prolatis,nedum non tollitur,sed magis augetur præsumptio ipsius metus. Bal.in tract.de Scismate,nu.117.qui tract. est positus post rubr. C. si quis aliq. testari prohib. Alex.cons.156.n.4.vol.5. Soc. iun. cons.77. nu.48.& 50.lib.1.Repert.Inquisit. in verbo, metus,vers.metus non purgatur. sic etiam di
59 cimus in simili,quod per illa † verba, Non p simulationem,neque per fraudem, sed verè, &c. magis præsumitur simulatio,& fraus cõtrahentis.Bal.in l.3.num.1.C.plus valere qđ agitur.Barbat.cons.51.col.3.lib.1. Cepol.in tract. de simulatione contract. in nona præsumpt. nu.48. cum alijs allegatis per Becci. cons.52.nu.38. lib.1. [maxime quando pacta sunt insolita,Berous cons.165.n.10.lib.1. Soc.sen.cons.143.num.17. lib.1. Natt.cons. 34.nu.27. Soc.iun.cons.77.nu.47.lib.1.Neuiz.cons.8.n.63. Viu.dec.182.n.4. Menoch. de præsumptionib.præsumpt.3.n.103.lib.5. & cons.1.n.338.] Ioseph. Ludou. concl.51. vers.124. Bernard. Henric. in Summa magis comm.opin.concl.478.& in tract.cui sit magis credendum.c.52.

60 Quæro iterum, an † metus rescindat contractum ipso iure, an verò ope exceptionis? Et respondeo,quod nõ ipso iure, quo valet, & tenet contractus,sed ope exceptionis,l.mulier,§.si dos, vbi hoc notant omnes Scribentes,ff.quod metus causa.Salic.in l.interpositas,nu.4.vbi alij omnes C.de transact.c. Abbas,de ijs, quæ vi metus ve causa fiunt,l.metum,§.sed & quod prætor,ff.quod metus causa.Bursat.cons.72.n.21.lib.1. vbi testatur de communi * opinione.Grat.cons.87.nu.2.lib. 1. & cons. 38. n.7. lib.2. [Pet. Barbos.in 3. par.Rubric. ff.solut.matrim. nu.29.] Honded. cons.23.n.4.& 45.lib.1. vbi dicit,quod hæc conclusio pluribus modis limitatur. Vital. in tract.clausul. in verbo, non vi, &c. qui hanc conclusionem limitat nouem modis. Surd. cons.37.nu.19.& 20.lib.1. Seraph.de priuil.iuramenti,priuileg.100. qui duo vltimi etiam adducunt varias limitationes, quarum limitationum principalior est,quod † ipso
61 iure rescindit matrimonium,& alios actus spirituales,c.cum locum,vbi glo.& Abb.nu. 2.& cæteri omnes,de sponsal. Alex.cons.156 nu.3.vol.5. Corn.consil.41. lib.2. Grat.cõs. 38.num.8.lib.2. Rimin.iunior cons.115.n.8 vol.2. vbi dicit hanc esse magis communẽ * opinionem.Turret.consil.28.n.1.lib.1.Boer. consil.20.nu.43.& 50.Bursat.consil.72.n.21 lib.1.Monald.consil.13.nu.1.lib.2. Rebuff. consil.115.num.17.Io.Franc.à Ponte consil. 44.nu.10.11.& 14.Neuiz.consil.46.nu.1.& 37. [Soc.iun.cons.62.n.3.lib.2.Flamin.de Rubeis consil.59.n.33.lib.2. immo matrimonium metu contractum est nullum de iure diuino positiuo,& naturali, Ceuall.comm.contra commu.q.825.n.39. Marc.Ant.Genuen. in praxi Archiepiscop. cap. 87. n.2. Baldass. Mongoll. de metu cap.9. num.3. Andr.Gail lib.2.obser.93.n.4.cum seq. vbi sub nu.8.9. & 10. ad sunt fallẽtiæ, & in matrimonio metus debet concludenter probari,Farin.decis. 40.nu.1.& ibi Addentes in fi.lib.1.consil.crimin. & an excludatur per subsequentem cohabitationem,& susceptionem filiorum dict. dec.40. n.1.in fi.& dec.242.n.10.lib.2. consil.crim.& tunc annullat matrimonium quãdo probantur verba talia, & minæ, quæ caderent inconstantem virum, Farin. dec.218. nu.2. in fi. lib.2.consil.crim. Intrig l. de casibus conscientiæ cas.41.n.44.& 45. centur.1. Io.Franc. Leonius in thesaur. fori ecclesiast. p.2.c.26.num.18.] Quod tamen intelligas secundum Bero. quæstio. 84. num. 6. & hęc
62 conclusio procedat,† quando ita contrahens matrimonium tempore contractus protestatur de metu,& violentia, aliàs secus. Ad quod allegat Bald.in rubr. C. si quis aliq.test.prohib. colum.10. vers. sed in contrarium, cum alijs

alijs iuribus, sed de veritate eius opinionis valde dubito, & de ea latius dicam hic inferius, numeris sequen.& in meo trac.de effect. tit.de effect.metus, §.1.nu... [Bero.cons.35. n.2. cum seq. lib.1.]

63 Quæro tertiò, † an iuramentum metu extortum sit obligatorium? Et dico, quod sic, de iure Canonico, sed de facili conceditur absolutio ab eo, c.si verò, & c. verum, de iureiur. Bart. num.9. & cæteri omnes, in l.2. C. quod metus causa, Loffred. cons.12.num.3. Natta cons.450.num.23.lib.2. Archidiac.in c.quamuis de pact.in 6. Io.And.in c.si verò, de iureiur. Innoc.in c. venerabilis, de elect. Michael de Graffis in lib.1. communium opinion.c.7. q.11. vbi alios allegat. Plot. in repet.l.si quando, §.3.nu.18.C.vnde vi. Socy. iun.consil.77.nu.129.lib.1. [Afin. de exequution.§.9.c.328.n.1.] Neuizan. consil. 52.num.51.Roland.cons.1.nu.76.& seq.lib. 1.Rimin.iun.consil.5.nu.135.lib.1.qui alios etiam allegat.Honded.cons.23.num.44.lib. 1.Grammat.cons.95.num.12.in Ciuil. Contrarium

64 † tamen est de iure ciuili, quo iure, iuramentum metu extortum est nullum, vt firmant Cin.Bartol.num.27. Paul.de Castr. in princip. Salycet. Iason. num. 60. & ceteri Scribentes in Authent. Sacramenta puberum. C. si aduersus vendic. Afflict. dec. 263. Socin.iunior cons. prædicto, nu.129. & cons. 3.n.34.lib.2. Surd.cons.37.num.21.lib.1.Paris.consil.99.nu.18.volum.1. Marian.consil. 15. num.31. Maranta cons.39. num.33. vbi dicit, quod hanc opinionem sequitur Sacrũ Consilium Neapol. [Lelius Caput.ad consuetud. Neapol. consuet. moriatur p.3. §.9. n.18.Baldass.Mongol.de metu c.9.n.9.& 12 sic etiam in metu reuerentiali, idem c.4. §.2. n.11.eiusdem tractatus, & non purgatur metus stante iuramento quod interuenit in actu Farin.dec.42. num.11. in fi. consilior. lib.1. in crimin.] Seraph.de Seraph.in tracta. de priuileg.iuramenti, priuileg.110.num.6.vbi dicit, quod tunc non est necessaria absolutio à tali iuramento. Sed in isto Regno Siciliæ in omnibus Curijs seruatur opinio Canonistarum,

65 & † meritò ista opinio seruari debet, ex quo sumus in materia concernente peccatum, quo casu seruandum est ius Canonicum & non Ciuile.Bart.in l.priuilegia, n.2. C. de sacrosanct. Eccles. Abbas in cap.1.num.5.& seq. & ibi addentes in lit.D. de noui. oper. nuntiat.Mãdell.consil.121.num.6. Vincent. Annibal.in addit. ad eũdem Mandel. consil. 769.num.4. lit.A. Surd. consil.25. num.31. lib.1. [maxime quia tractatur de regimine animarum, idem Author de Grasso in tract. de effectib.cleric. in præud.num.100.] Et

66 præcipuè † in materia iuramenti, c.licet mulieres, de iureiur.in 6. [Seraph.de priuileg. iurament. priuileg. 66. Mancinus de iurament.effect.219.n.1. Fontanell. de pact.nuptial.claus.4.glos.14.par.2.nu.59.] Matth. Coler.in tract. de process. exequut. p.1.cap. 10.num.215. Vvesembech.consil.52.num.

67 32. lib. 2. cum † iuramentum spectet ad Ecclesiam, cap.venerabilis, de elect.Surd.cons. præd.n.30. [Peregr.consil.77.num.30.Anchar.consil.382.num.5. Tusch.in lit.I. cõcl.

68 496. num.4.] & ideo debitor † non potest cõtrauenire cõtractui iurato, nisi prius absolutionẽ ab ipso iuramẽto impetrauerit, cap.si verò, de iureiur. cap. ad aures, vbi hoc not. DD.quod met.causa. Maranta d. consil.39. num.10.Mãdell. cons.77. num.17. [Matth. Brun. cõsil.144. num.3.] quod seruatur in isto Reguo, vbi semper antequam debitor agat, petit absolutionem prædictam ad effectum agendi.

69 Quæro quartò, an ista exceptio † respiciat cõtractum, an verò instrumẽtum? Et dico, quod respicit cõtractum, & nõ instrumẽtum. Bald.in l.1.in fine, C.plus vale. quod agitur. Corn.cons.241.n.8.vol.1. Gram.cons.95.n. 11.in ciuil.Maranta cons.39.n.8.

70 Quæro quintò, quibus modis dicatur iustus ad effectum annullandi contractum? Et dico, quod varijs modis, qui videri possunt apud Thom.Minad.cons.28.nu.2.22.& 26. Nattam cons.589.num.12.lib.3. & cons.50. num.11.lib.1. Carol.Tapp.in repet.Authẽt. ingressi, in verbo, ingressi, cap.12.per totum, Sfort. Odd. in tract.de restit.in integ. quæst. 7.num.96. Gramm.dec.5.num.4.8. & 30. & dec.19. n.12. 16. Rebuf. consil.68. num.21. [Bim.cons.221.num. 59.Morot.cõs.75.n.6. Ceuall.comm.contra comm. quæst.825. nu. 41.& debet esse cruciatus corporis. Farinat. dec.260.num.11.in fi. lib.2. consil.crimin.] Honded.cons.29.n.28.lib.1.Soc.iun.cõs.77.

per

per totum,lib.1.Loffred.conſ.17. n.3.17.19 20.& 38.vbi n.15. dicit, quòd hoc relinquitur iudicis arbitrio,qui conſiderare habet factum, & qualitatem contrahentium. Quod etiam dixerunt Oddo d.q.7. num. 72. Pariſ. conſ.5.nu.172.lib.4. Menoch.in tract. de arbit.iudic.caſu 135.per totum. Gramm. conſ. 91.n.13.in ciuil.& deciſ.103.num.19.20. & 56.Surd.dec.94.n.30.

71 Quæro ſextò, † an proteſtatio contrahentis ſit neceſſaria ad probandum metum? Et reſpondeo, quod ſecundum aliquos eſt neceſſaria,ita vt ea ommiſſa non poſſit allegari metus.Bal.in tract.Sciſmatis, poſito poſt Rubr. C. ſi quis aliq. teſtari prohib. Alex.conſ. 146. num.3. lib.5. Soc.ſen. conſ.45.num.1. Crauet.conſ.120. num.31.lib.1.& conſ.461 num.4.lib.3. Tiber.Decian. conſ.41. nume. 122.lib.2. Honded. conſ.29. num.12. lib.1. Seraph.in tract.de priuileg. iuram. priuileg. 110.n.17. [Baldaſſ.Mongol.de metu c.10. §.3.n.16. & quando probat Alex.35. variar. reſolut. lib.1. de his quæ vir metus cauſa reſolutio.1.n.37. cum ſequent.] Contrariam tamen opinionem,quod immò non ſit neceſſaria dicta proteſtatio,tenuerunt Decius cōſil.219.num.13.& in l.in omnibus, nu.11. & 12.ff.de reg. iur.& in cap. fi.de appell. Mandell.conſ.77.nu.15.Conan.in tract.de pactis lib.1.cap.6.num.149. Sed ex quo prima opinio eſt communior,* & tutior, ab ea non recederem tum in iudicando,tum etiam in conſulendo.

72 Sed † ſi talis proteſtatio non poteſt fieri parte præſente,propter metum,& imminens periculum,ſufficit vt fiat parte abſente, Dec.in l.pacta nouiſſima, circa fi.ff. de pact. Mandell.conſ. præd.nu.16.glo.in cap.1. vbi omnes Scribentes, de his quæ vi, metusve cauſa fi.Din.Bal.Paul.de Caſt.& Imola,in l. qui in aliena,§.fi.vbi etiam Iaſ.num.40.ff.de acq. hæred. Natta conſ.451.num. 22. lib.2. vbi alios allegat. Rim.iun.conſ.362.nu.85. lib.4. Crauetta dicto nu. 3. [Flam. de Rubeis conſ.59.nu.52.lib.2. & ſola proteſtatio non probat metum,Pariſ.conſ.10.nu.36.lib. 1.Surd.conſ.513.nu. 14.Farin.dec.242. n.3. cum ſeq.in fin.lib.2.conſil. criminal. Ceuall. comm. contra comm. quæſt.825.num.55.] Honded.eodem conſ.29.num.53.lib.1. Marius Anguiſſ.conſ.181.num.7. qui addit hoc

73 procedere, † niſi pars veriſimiliter timeret, quod illa proteſtatio reuelaretur parti metū inferenti, & ſic non audet proteſtari, & tunc procedit ſecunda opinio,quod non eſt neceſſaria proteſtatio, ita dixit Gloſ.1. & Abb. in cap.1.quod metus cauſa. Bart.Abb. Innoc. Dec. Iaſ. Aret. & alij allegati ab Honded. d. conſ.29.n.56.

74 At vtilius eſſet facere aliquam proteſtationem, † ex quo ipſa proteſtatio iuſtificaret metum, & facilitaret reſciſionem cōtractus.Surd.dec.192.n.26.Maſcar.ī trac. de ꝓbat.cōcl.1051.n.1.Ripa in c.cum M.Ferrarienſis,n.93.de conſt. Io.And.in c.fi.de appell.Ang.in l.metū,la 3.ff.quod metus cauſa. Dec.in d.c.fi. n.6.de appel.Ceſal.cōſ.654.n. 44.& ſeq. lib.5.Hond.d. conſ.29.n.55.lib.1. Crauet.conſ.114.n.6.lib.1.Decian.conſ.30. n.19.lib.4. [Farin.dec.270.n.5.in fi.lib.2. conſil.crim.Maſcard.concl.1242. num.21.]

75 & hoc etiam procedit, † ſi proteſtatio ſequatur poſt contractum, quia adhuc pręſumere facit contractum fuiſſe per metum celebratū.Pariſ.cōſ.60.n.31.& 41.lib.4. Pet.de Barbo.conſ.24.n.7.inter cōſ.crim.diuerſ.Dec.& Cagnol.in l.in omnibus cauſis, ff. de reg.iur. Monter.dec.Aragon.45.n.23. [Grat.diſcep. c.524.n.31.32.& ſeq.]

76 Et aduerte,qđ ex ſola ꝓteſtatione facta per cōtrahentem, non inducitur probatio metus, Maſcard. concluſ. prædict. nu.9. Honded.d.cōſ.29.nu.54.lib.1. Mari.Anguiſ.conſ.48.n.20.Ripa,loco pręd icto,nu.91.& 92.Ceſal.conſ.654.n.46. lib.5. Alba conſ. 198.num.32. lib.1. quicquid tenuerit Surd. conſ. 395. nu.28. lib.3. [Ripa in cap.cum M. Ferrarienſ. num.91. cum ſeq. de conſtit.Alb.conſ.77.n.15. Maſcar. concl. 1242.num.20.]

77 Sed ſi † cum proteſtatione cōcurrerent aliæ veriſimiles cōiecturæ, tūc proteſtatio,quę aliàs per ſe ſola nō probabat plenè, & ſufficiēter metum probaret, eſt doctrina Innoc.in cap.cauſa matrimonij,de offi. deleg. vbi Abb.& Dec.nu.5. Angel.in l.metum autem, ff. quod met. cauſa. Pet.de Barbo.d.conſ.24.nu.14. inter conſ.crim. diuerſ. Monter. in d. dec.45. num.26.] Bero.conſ. 35.n.20.lib.1.]

78 Quæro † ſeptimò, an actus dicatur meticuloſus,ſi metus non inferatur ipſi contrahēti, ſed ſuis conſanguineis,& coniunctis? Et reſpondeo, quod ſic.Bal.in repet.l.1.n.1.C.

vnde

vnde vi,& in l.1.num.2. C. de indic. viduit. tollen.Rolan.conf.2.nu.62. & feq.lib.1. Bar. in l.de pupillo,§.fi quis ipfi prætori, n. 18. ff. de noui oper.nunc.Rota Rom.dec.465.n.1. in nouiff. Fel.in c.Ecclefiæ S.Mariæ, nu.99. de conftit. Mafcard.d. concl. 1051.num.25. Curt.iun.conf.257.num.31.lib.3. Surd.dec. 101. num.12. vbi alios allegat. [Io.Franc. Leoni.Thefaur.fori ecclefiaft.p.3.de excommunic. c.38. n.60.]

79 Quæro octauò, quod † fi contractui non præcefferunt minę, vel verbera, [quia paria funt quod quis compellatur,& timeat cópelli,Parif.conf.139.n.14.lib.4.] fed importunæ preces illius,cui reuerentia debetur, an talis contractus dicatur meticulofus? Et refpondeo,quod fic.Soc.fen.conf.263.nu.2. & 8. lib.2.Iaf.in §.quadrupli,nu.66. Inft. de actio.Paul.de Caft.conf.74. vol.1. Aret.conf. 141.nu.18. [Surd.conf.513.n.10.Farin.decif.112.n.3. in fin. confil. crimin. lib.2. Hieron.de Laurent.dec.Auenion.72.n.4.Intrigl.conf.6.nu. 103.] Ripa in lib. 3.Refponf. tit.de reuoc.donat.c.15.n.8. Ofafc.dec.179. nu.4. Curt. iun.conf.141.nu.17.& 18.lib.2. Mandell. conf.77.n.10.lib.1.Intrigl.in trac. de cafib.confcien.cent.1.cafu 41.n.42.Mandell.conf.77. nu.10.lib.1.Neuiz.conf.22.nu. 22.Honded.d.conf.29.n.34.Th. Triuifan.in tract.de fponfal.priuil.7.nu.28. vbi loquitur in patre vel matre deprecante filiam, vt matrimonium contrahat, Monald.conf.5.num. 48.lib.2. Menoch. in tract. de præfumpt.lib. 4. præfumpt. 11. nu. 10. quæ conclufio tanto clarius procedit, fi is qui precatur, effet Princeps,vel alia perfona potens, qui eorum voluntatem non obfequentes tyrannicè tractare confueuerunt. Io.And.& Abb.in c.fin.qui clerici,vel vouen. Fely.in c.1.de offic.deleg. Summa Angel. in verbo,metus,n.2. Summa Syluest. in eod. verbo,q.2. Dec.in l.in omnibus, nu.4.ff.de reg.iur. Suarez alleg.24. Afflict.dec.69. Crauetta conf.11. nu.17. lib.1. Carol. Tappia, in repet. Authen. ingreffi, in verbo,ingreffi, c.12. num.23. Thom. Triuif. in tract.fponfal.priuil.7.nu.29.Maranta cóf. 39.nu.21. [Muñoz de Efcobar de ratiocinijs c.19. n.63.p.1.]

80 Quæro nono, † an poffit renuntiari huic exceptioni metus? vide dicta per Vinc. de Anna alleg.114.num. 6. lib. 2. vbi examinat iftam conclufionem,& vltimo loco tenet,quòd non; fed eum intelligas, fi renuntiatio fiat vno eodemq; inftrumento cum obligatione, fecus fi fiat in alio inftrumento feparato, & non perfiftat eadem caufa metus.Matth. Colera in tract. de procef. exequut. par.1.c.10. num.222.

81 Quæro decimò, † quanto tempore præfcribatur iuri dicendi de metu? Et dico, quod ad hoc funt videndi, Bald. conf. 189. lib. 5. Dec.conf.272. n.8. Anna fing. 341. qui omnes concurrendo cum Baldo tenent, quod præfcribitur fpatio triginta annorum. [Sarment.in lib.2.felectar.,cap.11.nu.8. Baldaff. Mongollon de metu c.12.n.19.& 20.]

82 Quæro vndecimò, vtrũ † contractus metu celebratus cenfeatur approbatus, fi contrahens poftea recepiffet,vel foluiffet pecuniam in eo promiffam? Refpódeo,quod non. Bar. Bal.& ceteri omnes, in l.2.de ijs, quæ vi metusue caufa fiũt.Fräc.Aret.cóf.14.n.19. Soc. iun.conf.77.nu.65. & 66.lib.1. [Profper à Petra in addit.dec.Gramm.dec.103.n.50.& contractus metu celebratus dicitur contractus, & tenet donec refcindatur actione quòd metus caufa Hieron.Fernand.de Otheio variar. quæftion. p.2. q.40. nu.5. & 6. Intrigl. fing.62.n.1.lib.3.& femel illatus durare præfumitur Menoch.conf.1.nu.287. Surd.conf. 513.n.43.Farin.dec.263. n.1.in fi. conf.crimin.lib.2.& dec.286. nu.4. in fin. dict.lib.2. Alb.conf.78.nu.11.] Viuius dec.105.nu.5. vbi teftatur de comm.* opi.& dicit quod ita fuit iudicatum in audiẽtia Apulię, Boer. dec. 100.nu.15.& 16. vbi alios allegat Alex.in l. fi cum dotem §.eo autem tempore,n.2.ff.fol. matrim.Brun.à Sole,q.51.n.194. [Maftrill. dec.186.nu.14. Surd. conf.513. num.16.44. nec per quemcũque actum neceffarium, Farin.dec.263.in fi. n.3.cóf.crim.lib.2. Sicard. cóf.7. nu. 27. Alex. 35. variar. refol. refol.8. n.1. cum feq.]

83 Quæro duodecimò, † quid fi poft contractum meticulofe celebratum, contrahens ipfe faciat aliquem actum voluntarium, qui téderet ad corrobationem, cófirmationem,vel approbationem contractus ita celebrati, an tali cafu cenfeatur approbaffe prædictum cótractum meticulofum? Et dico,quod fic,per cap.

cap. 1. vbi omnes Scribentes, de ijs quæ vi, metusve causa fiunt. & per l. 2. C. quod metus causa, & per l. pen. vbi Ias. nu. 1. ff. de condict. ob turp. caus. Honded. cons. 23. n. 5. lib. 1. [Surd. cons. 513. nu. 42. qui videtur contrarium tenere ex ratione per eum adducti quod sicut fuit coactus vendere per metum ita & pretium recipere, & metus non purgatur ex lapsu longi temporis, Purpurat. cons. 367. n. 67. addit. ad Nicol. de Milis in vers. metum iustũ Morot. cons. 75. n. 9. & cons. 28. n. 14.] Intrigl. cons. 6. n. 106. & 107. & ratio cur differat decisio istius quæstionis à præcedenti, est, quia in præcedenti contrahens facit actũ necessarium, ad quem tenebatur ex forma dicti contractus, hic verò facit actum omninò voluntarium. Intellige † modo prædictam conclusionem, quod faciens actum voluntarium, censeatur approbare actum meticulose factum, vt non procedat, si tempore actus gesti durabat eadem causa metus propter quã contraxit. Abb. in c. 2. quod met. cau. Alex. cons. 98. n. 7. lib. 3. Dec. cons. 219. n. 7. & in l. in oĩbus, n. 14. ff. de reg. iur. Ias. in præcit. l. 2. n. 2. Crot. cons. 106. n. 24. & cons. 172. n. 125 Hõd. d. cons. 23. n. 40. lib. 1. [Osasc. dec. Pedem. 77. nu. 8. cum seq. Ioseph. Ludouic. dec. Lucens. 18. n. 1. Farin. dec. 20. nu. 2. in addit. lib. 1. consil. crimin. Rim. iun. cons. 295. n. 75 Gozadin. cons. 9. nu. 19. Paris. cons. 58. n. 69. lib. 4. Sicard. cons. 7. nu. 2. de testam. Cepoll. cons. 16. n. 38. lib. 2. Morot. cons. 75. n. 9. Marsil. sing. 325. Leonin. cons. 20. Sesse dec. 60. num. 16.] Gayll. in pract. obseru. lib. 2. obser. 93. n. 30. Conan. in tract. de pact. lib. 1. c. 6. num. 47. vbi dicit, quod mulier promittens aliquid metu mariti, excusatur toto tempore vitæ ipsius mariti, si non prouocauit ad iudicium, quasi semper videatur timuisse maritum, quia eadem causa durante, nũquam ex subsequentibus actibus metus dicitur purgatus. Bar. in d. l. 2. num. 7. C. quod met. causa, vbi etiam Bald. nu. 10. [Purpurat. cons. 579 nu. 6. 7. 12. & 15. Alex. cons. 1. n. 3. lib. 3. Paris. cons. 139. n. 25. lib. 4. Morot. cons. 75. n. 9. M. Ant. Genuens. in praxi Archiepisc. cap. 87 n. 21. Farin. dec. 58. n. 7. in fi. cõs. crim. lib. 1.] Alex. cons. 98. n. 7. lib. 3. Ias. cons. 165. num. 5. lib. 2. Crauet. cons. 886. nu. 4. lib. 5. Roland. cons. 2. n. 87. lib. 1. vbi dicit hoc procedere, etiam stante cursu longissimi temporis, cum alijs adductis, & allegatis per eundem Honded. d. num. 40. & per Mascard. in d. tract. de probat. concl. 1054. nu. 36. & per Monal. cõs. 13. n. 8. lib. 1. & per Ann. sing. 341. & alleg. 114 n. 4. & per Rebuf. cons. 68. nu. 26. Et ideo ex hoc DD. inferunt, † quod si reus metu tormentorum confitetur aliquod delictum, licet postea confessionem ratificet, [Et quando annullet confessionem Battender regul. 49. Cartar. in tract. de interrogandis reis fol. 222 n. 146. Tiraq. de pęn. temper. caus. 30. nu. 1. Silua nuptial. lib. 1. ante n. 64. Ferrett. de inimicitijs occultis n. 28. Brun. à Sole q. 51. nu. 164. Marsil. in l. 1. n. 31. ff. de quæst. & cõs. 22. num. 8. Brun. in tract. de tortur. p. 2. num. 38. Calefat. cons. 93. n. 19. inter consil. crim. diuersor. lib. 1. Brun. à Sol. in proposit. in verb. confessio facta metu Ferrett. cons. 51. n. 1. lib. 2. decis. Auenion. 15. n. 2. Sim. de Præt. cons. 191. n. 19.] tamen si talis ratificatio fiat coram ijsdem tormentis, non tenet, quia præsumitur durare adhuc eadem causa tormentorum. Io. And. in c. cum in contemplatione, de reg. iur. August. de Arimino in addition. ad Ang. Aret. in tractatu de malef. in verbo, fama publica, post nu. 117. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 64. vers. debet quoque, Cartar. in pract. de interrogand. reis, lib. 4. cap. 1. n. 146 Polid. Ripa in tractatu de nocturno tempore cap. 85. n. 5. & dicam latius in tractatu de effectibus, in titu. de effect. metus, §. 2. [Addentes ad Clarum in d. q. 64. in lit. Y. & ibi Baiard. n. 142. Ant. Scapp. de iure non script. lib. 5. c. 75. nu. 4. Brunor. à Sole q. 51. n. 184.] Ex quo ratificatio † non dicitur sponte facta quando quis eodem timore inducitur ad ratificandum quo fuit inductus ad contractum vel confessionem faciendam, l. doli, §. diuersum, ff. de doli except. Innoc. in c. sollicitè, de restit. spol. Franc. Aret. cons. 14. n. 18. Brun. à Sole in compend. resolut. proposit. iur. in verbo, actum dici non posse. [Farin. in crim. q. 37. n. 97. cum seq. Menoch. de arbit. cas. 38. n. 2. à Sole vbi sup. & in proposit. in verb. ratificatio non validat.]

Et vt finem imponam materiæ præsentis exceptionis, dico, quod metus † præsumptio excluditur istis præcipuis coniecturis, videlicet, per præsentiam iudicis interuenientis in

O ipso

ipso actu.Bart.in l.fi. §.1.n.2.vbi etiam ceteri Scribentes, ff.quod metus causa. Idē Bart. in l.frater à fratre,n.51.ff.de condict.indebiti. [Io.Aloys. Ricc.dec.45.n.2.p.3.& maxime vbi ius dicitur, vt ibi Ricc.n.4. & purgatur metus varijs modis relatis à Baldass.Mongoll.in tract.de metu c.12. per tot. Mandell. Alb.cons 11.nu.10.de Leonardis in praxi c. 17. nu.8. & ratio est, quia metus non præsumitur nisi de eo appareat Cæphal. consil.91. n.3.Rim.iun.cons.42.n.56.Paset.cons.147.] Alex.cons.83.n.26.lib.3. Mantu.cons.11. n. 12. Bero.cons.40.nu.27.lib.1.Eugen.cons.3. nu.72. Maluas.cons.65.n.23.Fabian.de Mōte,in tract.de emption. & vendit.q.5. n.103. Iodoc.Damhuder.in tractatu de subhast.c.2 n.29.Paris.cons.10. n.55. lib.1.& cons.139. n.24.lib.4.Gram.cōs. ciuil.147.n.27. Osasc. dec.142.n.9.Thennin.in prac.caut.305.n.9.

89 Secundò † excluditur præsumptio metus, si contractui fuerunt præsentes consanguinei contrahentis, Bart.in l.transanctionem, n. 1. vbi omnes DD. C.de transact.Soc.iun.cons. 144.n.4.lib.1. & cōs.67.nu.40.lib.2. Eugen. eod.cons.3.n.71.Maluas.d.cōs.65.n.23. Barbat.cōs.vlt.in fi.lib.2.Mascar.in tract.de pb. concl.1051.n.23.& concl.437.n.1.& seq.Paris.cons.139.nu.23.lib.4.Marsil. sing.417. & sing.673. D. Nepita super Consuet.Cathan. titu. 19. num. 84. Borell. super Pragmatica Odia litium,§.1.gl.3. n.97. Gramm. dec.66. n.9. D.Intrigl. cons.6.n.105.lib. 1.Crot.cōs. 182. num.7.lib.2.Alciat. in tractatu de præsumpt.regul.1.præsump.21.num.1. Tiraq.in repet. l.si vnquam,in verbo, susceperit liberos,nu.297.C.de reuocan. donat. Boer. dec. 100.num.7. [Carol.de Grass. Author in suo tractat.de amicitia n.191. vbi plures allegat Io.Franc.à Ponte cons.17. nu.81. lib.2. Baldass.Mongoll. de metu, c.2.§.7. n.15. à Sola super constit.Sabaud. fol.74. glos.tua tit. de minoribus, Cott. in verb. presentia Maluas. cons.65. n. 23. Farinac. dec.198. n.9. in fin. lib.2.cons.crimin.vbi etiam ex præsentia iudicis Paris.cons.10.nu.52. lib.1. Ruin. cons. 122.n.12.lib.4. Ant.à Gama dec.346.nu.5. Tusch.in lit.M. concl.223.n.11, & 12.Tiraq. de legibus connubial.glo.5. nu.37. fol.200. Borell.super pragmat.§.1. glo. 3. n.97.] sicut

90 dicimus in simili, quod † præsentia propinquorum pupilli in contractu gesto per tutorē,facit cessare præsumptionē doli, vel culpæ.Bal. in l. Polla,nu.3.C.de his,quib. vt indig. vbi omnes Scribentes. Boer. super consuetud.Bituricens. tit.1.§.7. circa finem. Cepolla,cautela 24. [a Ponte cons.17. nu.81. lib. 2.Nepita in consuetud.Catanæ consuet. vnica tit.19. n.84. Dec. cons.232. num.3.] Brun.à Sole,in compēd.resolut.proposit. iur. in verbo,metus præsumptio,in fine,Bertazz. in tract.claus.claus.110. glo.13. num.1. cum alijs allegatis per Caualc. in tract. de tut. & curat.nu.111.vbi num.112. concludit,quod

91 quilibet actus † factus coram consanguineis & propinquis,presumitur factus sine fraude, metu, & dolo, nisi contrarium probetur. Li-

92 mitabis † tamen supradictam conclusionem quando ex contractu facto coram consanguineis, eueniret enormis læsio ipsi contrahenti, Paul.de Cast. cons.177. vol.1. Franc. de Aret.d.cons.14.Rui.cons.98.& cons.170. vol.1.Marsil.sing.673. Alciat. in tractatu de præsumpt. reg.1. præsumpt.21. nu.17. Boer. dec.100.nu.9. Mascar.d.concl. 1051.nu.27. lib.2.Maluas.d.cons.65.n.23. Marcell. Calà in tract.de modo articul.& probandi, glo.5.

93 num.1058. Secundò † limitabis dictam conclusionem,quando tractatur de excludendo metum reuerentialem, DD. omnes in præcitata l. transactionem, C. de transact. Tiraq. in legibus connubial.glos.5.num.37. Tertiò

94 † limitabis,quotiescumque quis contraheret cum tyranno,vel alio cui consanguinei de facto resistere non possunt,quia tali casu metus contrahentium non excluditur per præsentiā ipsorum consanguineorum. Ang. cons.215. nu.1.Natta cons.50.n.19.lib.1. Iason in d.l. transactionem,num.1.C.de transactio. Dec. cons.219. in fi. Marsil.sing.528.& sing.673. Boer.d.dec.100.n.8.Mascard.d.concl.1051. num.24.Calà,loco citato, nu.1057. Quartò

95 † limitabis,quando negotium in instrumento deductum spectat, aut reddundat ad commodum consanguineorum, qui celebrationi contractus interfuerunt. Bartol.in l.viduę nu.3.C.de emption. Calà, d. glos. 5. n.1059. Bernar. Alfan. in Collect. iuris ciuilis,n.217

96 Tertiò excluditur præsumptio † metus, si contraheretur coram amicis,& honestis personis. Bar.in princ.& alij omnes,in d.l.transactio-

factionem, la 2. C. de transact. Ias. cõs. 3. n. 18. vol. 1. & cons. 158. nu. 4. vol. 2. Ang. in l. quæro, §. 1. de ædilit. edict. Neuiz. cons. 46. n. 21 Brun. à Sole in compend. resol. proposit. iur. in verbo, metus præsumptio, Paris. cons. 96. nu. 42. lib. 1. Alciat. in tract. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 21. nu. 17. Bertazz. in tract. claus. claus. 10. gl. 13. n. 1. Thennin. in pract. caut. 305. quæ est vltima, n. 5. & 6. Butr. in c. causam matrimonij, nu. 15. & ibi I. nola n. 4. de offic. deleg. Alex. in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, n. 11. ff. solut. matrim. Ias. & DD. cõmuniter * in d. l. Polla, C. de ijs, quib. vt indig. idem Ias. in l. 1. nu. 16. C. de transac. Connan. in tract. de pact. lib. 1. c. 6. nu. 151. [Farin. dec. 20. n. 2. in fi. lib. 1. consilior. crimin. Vital. Camb. in tract. clausul. tit. de metu vxoris, n. 6. fol. 289. Intrigl. cons. 6. n. 105. Rimin. iun. cons. 42. nu. 56. Ant. à Sola in cõstitutione Sabaudiæ tit. de minoribus, ac eorum inuentio. glos. vna, n. 4. fol. 95. idem Author de Grassis in tract. de amicitia in 59. effectu, vbi plures allegat. Sesse dec. 60. n. 5.]

97 Quartò † excluditur præsumptio metus, si contractus fuisset celebratus in loco insigni. Ant. de Butr. in c. super hoc, col. 7. de renunci. Alber. in l. 2. C. quod metus causa. Picus in l. interpositas, col. 5. C. de transact. Neuiz. d. n. 21. Socin. iunior cons. 5. nu. 14. lib. 3. Passett. cons. 147. nu. 9. [Nicol. de milis in suo repert. in verb. metus si allegatur Intrigl. cõs. 6. nu. 105. cum seq.]

98 Quintò, † & vltimò excluditur præsumptio metus, quando contrahens, postquam cõtraxit, peruenit ad locum tutum, & nõ est protestatus se metu contraxisse in tali loco contractus, Ias. in l. qui in aliena, §. Celsus, n. 28. ff. de acquir. hær. & in l. non solum, § morte, num. 17. in fine, ff. de noui oper. nuntiat. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 126. num. 34. Sed aduertendum est, quod istæ

99 † præsumptiones non tollunt, quin possit probari contrarium, hoc est coacta voluntas contrahentis, Corn. cons. 124. nu. 5. in fi. & nu. 6. lib. 3. Paul. de Castr. cons. 174. num. 2. lib. 1. Curt. sen. cons. 27. nu. 38. lib. 1. Ruin. cõs. 98. nu. 24. & seq. lib. 1. & cons. 140. nu. 10. lib. 4. Cefal. cons. 142. n. 53. lib. 1. Crauet. cons. 889 nu. 2. lib. 5. Gramm. dec. 103. nu. 65. Boui. in tract. de statutar. Vrb. præscript. gl. 5. nu. 13. in fi. Honded. cons. 29. num. 52. lib. 1. [Menoch. de præsumpt. præsumpt. 89. n. 6. lib. 4. Mascard. concl. 1220. n. 15. & conclus. 1221.

100 nu. 87.] & ratio est: quia † præsumptiones cedunt veritati. Dec. cons. 400. n. 8. Crauett. cons. 35. num. 6. Roland. cons. 99. num. 10. & seq. lib. 1. Caualcan. in tract. de tutor. & curatore, nu. 112. [Gratian. discept. c. 243. n. 82 Aldou. cons. 34. nu. 20. Surd. cons. 7. nu. 61. & cons. 61. n. 48. Menoch. præsumpt. 145. nu. 4. lib. 3.]

Vnum non omittam, quod est valde vtile ad materiam istius exceptionis, scilicet,

101 † quod hæc exceptio metus, non solum põt opponi per eum, qui metum contraxit, verũ etiam per suos fideiussores, l. exceptiones, ff. de exceptio. l. si cum exceptio, §. Labeo ait, ff. quod metus causa. Natta consil. 50. nu. 20. lib. 1. [quod exceptio quæ competit principali an competat fideiussori, Gratian. discep. cap. 799. n. 53. Barz. dec. 56. n. 18. Moscatell. de fideiussor. q. 8. n. 1.]

Aliud etiam non omittam, scilicet, quod

102 † paria sunt, aliquid fieri per metum, vel per probabilem metus suspitionem. Alex. consil. 99. n. 7. vol. 3. Paris. cons. 53. num. 57. vol. 3. Cotta in memorial. in verbo, conductor. Neuizan. cons. 46. nu. 3. Surd. dec. 194. [idem Surd. cons. 337. num. 40.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio simulationis non censetur exclusa à Statuto excludente omnes exceptiones. Amplia vt nu. 3.*

2 *Exceptio simulationis quãdo admittatur aduersus executionem census Bullaris.*

4 *Instrumentum simulatum, non dicitur instrumentum.*

5 *Statutum loquens de instrumento, non intelligitur de simulato.*

6 *Instrumentum constat non esse instrumentum, eo ipso quod apparet de simulatione contractus.*

7 *In instrumentis, & contractibus simulatis deficit consensus.*

8 *Contractus simulatus est tanquam corpus sine anima, & ipso iure nullus, num. 9. & non habet substantiam, & est veluti coloratus, & depictus, n. 10. & 12.*

EXCEPTIO DVODECIMA.

Simulationis.

1 DVodecima exceptio, † quæ non censetur reiecta à Statuto reijciẽte omnes exceptiones, est exceptio simulationis. Bart.in l.1.§. & parui,n.4.ff.quod vi,aut clam.Bal.in l.fin.§. in computatione,nu.18. vbi adest additio in lit.C.& in l.precibus,in princ. C. de iure delib.& in l.si nõ verum,C.de don.inter vir.& vxo.& cons.118.vol.4.Fulgos.cons.134.circa fi. Abb.cons.73.vol.2.Alex.cons.101. nu. 5.vol.3.Soc.sen.cons.27.n.30.vol.4.Gabriel cons.3.n.9.lib.2.Barbat. cons.27. lib.5. & in c.ad nostram,col.2.de empt.& vend.Marsil. in tract.de bannitis, in verbo,omnia,nu.24. Corbol.in tract.ex quibus causis emphyt.iure suo priuet. tit.de causa priuat. ob alienat. limit.23. num.2. Ias.in l.cum ea quæ, n.3.C. de transact.Fely.in c.ex parte,il 2.nu.13.vbi etiam Dec.n.62.de offi.deleg. Afin.in pract. §.31.c.37.Ant.de Cana.in tract.de exequut. instrumen. q.13. nu.31. vbi ponit vtilem distinctionem. Tiraq. in tracta. de retractu Lignagier,§.1.gloss.2.n.13. & 14. Anto.Massa in tract.de oblig.in forma Cameræ, p.4.q.2. nu.5. Benedict.de Barz. in tractatu de instrument.guarentig.p.3.q.2. Horatius Carpan. super Stat.Mediol.lib.1.c.42.nu.192. Imola & Felin. in c. cum Ioannes, de fide instrum. Luc.Petus, in pract. Capitolij, lib.3.c.2.n.16 Ludouic.Alfer.in addit.ad cons. And. Alfer. ad cons.39. n.1. lit.A. cum alijs adductis, & allegatis per D.Cumiam super ritu istius Regni Siciliæ, cap.16.nu.65. Bernard.Pand. in tract.de præsent.instru. par.5. declar. 19. Et licet Bart. in d.nu.4.& ibi addition.in lit.D. dicant, quod ad hoc vt possit opponi exceptio simulationis, debeat esse probata præsumptione iuris, & de iure tamen hoc non est verũ, per ea quæ dicunt præcitati DD. [Pereg. dec.148.n.2. Scip.Rendin.in promptuar. in tit.de exception. num.10. Aldou. de Aldou. cōs.69.n.21. Alex.35.var.resolut.resolut.1. n.9.

n.9. de simulatio. lib. 1. v. in hac materia. Alex. Picus dec. Lucens.33. & dec.70. etiam in literis cambij Io. Batt. Cauatius de cābijs tit.de exceptionibus vers. quæro extat statutum fol.236. Intrigl.super Bulla q.46.nu.11. & 12. contrarium videtur Tusch.in lit.S. cōcl.266. nu. 42.] & admittitur † ista exceptio etiam contra exequutionem cēsuum bullarium, si reus præueniat in exceptionibus, implorando officium iudicis. Intrigl. in suis quæst. Bull.q.65.n.6.Milanēs.dec.7. n.2.& 3 lib.2.secus si fuisset incœpta executio. Septimus super eadem Bulla, in 4. arg. Milanens. dec.13.n.64.eo.lib.2. [Mastril.dec.157.n. 19. Giurb.dec.44.n.3. Iac.Gall.cons.37.n.5. admittitur etiam præsens exceptio aduersus confessionem dotis. Bim. cons.296. nu.13. à à Ponte cons.43. nu. 2. lib.2. etiam aduersus viam exequutiuam obtēta absolutione à iuramento Cęuall.comm.cōtra commu.q.804 n. 14. & an talis exceptio retardare debeat exequutionem liberarum cambij Io. Batt. Cauatius de Cambijs.tit.de exception. vers. quæro an posita exceptiones fol. 236. Bero. cōs.211.nu. 11.lib.3.& an admittitur aduersus instrumentum habētem obligationem iuxta formam Ritus, & obligationem Cameralem,& iuramentum Farin.dec.78.nu.4. in fi.& ibi Addēt.in lit.C.in dec.post cōs. crim. lib.1.] & in tantum est vera conclusio prædicta. vt hæc exceptio admittatur nō obstāte statuto prædicto,quod procedit,† etiam si statutum admitteret aliquas exceptiones tātum,& reliquas excluderet, quia nec isto casu cēsetur exclusa exceptio simulationis, Bal. in d.l.si nō verum,vers.nota,C.de donat. inter virum & vxor. Ias. in l.nemo potest, nu.43 & Ripa,n.66.& Io. Guttier.nu.375. ff.de leg. primo, vbi dicit,quod hęc opinio, quę est cōtra Bart.est communis,* & allegat Anto.de Meneses,& Auēdan.Hispanos, [& quando est clara retardat exequutionem. Gratia. discept.c.264.n.45.] & ratio cur hæc exceptio non censeatur exclusa potest assignari.q a † instrumētum simulatum nō dicitur instrumentum, Bal.in l.1.C.plus val. quod agit,& in l. fi. §. in computatione, de iure deliber. [Cauatius in suo tractat. fol. 172. col. 1. in princ. Ruin.cōs.142.nu.5. lib.1. Paris. cons. 86.n.23.& 24. lib.3.Gratian.discept. c.317. nu.14.Tusch.in lit.S.concl.265.nu.1. Paris. cons.54.nu.26.& 27.Soc.cons.65.nu.14.lib. 1.Bec.cons.52. nu.35. lib.1.Ioan.Bott.cons. 59. nu. 40. & quid si in parte est simulatum & in parte non an dicatur nullum Tiraq. in tract.de ligna.§.1.glo.2. nu.14. idem Bott.d. nu.46.] Barbat.cons.79.num.6.inter cons. Calcan.Corbol.d.num.2.Seraph.in tract.de priuil.iurament.priuil.59.nu.13. Barbat.cōsil.22.n.14.& 15.& cons.35.num.4.lib.4.Io. Franc.à Ponte cons.2.n.73.Matt.Colera in tract.de process.exequut.p.1.c.10.num.232. Nec Statutum † loquens de instrumento, intelligitur de instrumento simulato, Bal.Dec. Tiraq. & alij superius allagati,idem Bald.in d.§. in computatione.n.18.Calcan.cons.70. nu.6.Seraph.eod.nu.13. Asin.in tract.de exequut.in princ. c.13.n.1. [& de valido Roman.cons.42.n.3.vers.& hoc fundatur Tusc. in lit.E.concl.381.n.46.Carpan.in stat.Mediolan.in pręlud. n.788.] & eo † ipso quod constat de simulatione cōtractus, constat instrumentum non esse instrumentum, quamuis habeat figuram instrumēti, l. immaginaria,ff.de reg.iur. Matth.Brun.cons.68. nu.4. Roland.cons.47.n.3. & cons.76.nu.5. vol.4. Rim.iun.cons.160. num.19.lib.3. Asinius in tract.de exequut.in princ.c 13.n.2. vbi multos alios allegat. à Ponte,d.cōs.2.nu.73. Ex quo dico,quod cum ista exceptio reducat instrumentum ad non instrumentum, non est dubium quod debet admitti, cum exceptio quod non sit instrumentum,admittatur, per per ea quæ dixi supra, except.2. n. 3. & ratio rationis est; quia in instrumentis, † & contractibus simulatis deficit cōsensus, & deficiente consensu, deficiunt vires ipsorum, l. cōsensus, ff.de actionib.& oblig.l.emptione, vbi Bald.nu.1. C.plus vale. quod agit.& l.1. n.8.C.de oper.libert.& in l.fi. num.2. C. de non num.pecun. Bart.in d.§. & parui, nu.4. Abb.in c.ad nostram,nu.5.de empt.& vend. Ang.in l.fi. ff.qui satisd.cog. Paul. de Castr. in l.si quis pro eo,nu.5.ff.de fideiuss. Ias.in l. 2. col.fi. vers. sextò & vltimo, ff. de iureiur. [Soc.sen.cōs.66.n.14. lib. 1.Cuma.cōs.155. nu.2.Tusch.in lit.S.cōcl.265.n.4.Becc.cons. 52.n.37.Soc.cons.65.n.14.lib.1.] Seraph. d. priuil.59. nu.10. Purpurat.cōs.358.nu.2. Anna alleg.77. num.13. glo. in l. emptione, C.plus

C.plus val.quod ag.Idẽ Ias.in l.1. in fi. ff.de iureiur.& in l.nemo poteſt,in 1.Lectura,col. 8.ff.de legat.1. Paul. de Caſt. in l.ſi quis pro eo,col.1.ff.de fideiuſſ.Ruin.conſ.130.n.4.lib. 1.Caſſan.conſ.7.n.28.Gramm.dec.76.n.19. Pariſ.conſ.86.n.26.lib.3.Barbat.conſ.28.n. 14.lib.3.Becc.conſ.52.nu.107.& ſeq. Honded.conſ.46.nu.35.lib.1. vbi teſtatur de cõmuni * opinione. Immò † ſimulatus contractus eſt tanquam corpus ſine anima. [Panciról.conſ.149.n.16.Aldouin.conſ.69.n.17. Gratian.diſcept.c.317.num.14.Io.Pet.Bim. conſ.256.n.8.Rimin.iun.conſ.62.n.6. Tuſc. in lit.S.concl.257.nu.2.cum ſeq.& quando vnus contractus celebratur, & alius agitur in veritate Mart.de clauſ.p.2.clauſ.3.nu.10. & ex clauſulis inſolitis idem Mart.par.4.clauſul.18. num.2.Borgnin.decíſ.2. num.12. & dec.13.n.9.p.2.Crot.conſ.12.n.17.Bott.cõſ. 86.nu.38.] Tiraq. in tracta.de retractu lignagier,§.1.glo.2.n.14. Vinc. Annibal in addit.ad conſ.Mandell.conſ.9. num.1.lit.A. Io.Franc.à Ponte,d.conſ.2.n.7. & † ipſo iure eſt nulla,l.emptor,ff.de aqua pluuia arcenda,l.nulla,de contrah.empt.Alex. conſ.142. n.5.vol.5.Seraph.de Seraph.in tract.de priuileg.iuram.priuil.59.nu.11.Bart.& cet. in l. nemo poteſt,q.5.ff.de leg.1. [Hond.conſ. 40.n.9.& 10.lib.1.Gratian.diſcep.c.255.n. 31.& 32.] Pariſ.conſ.55.n.20.vol.1.Rim.iu. conſ.260.n.17.lib.3.Crot.conſ.51.n.5.lib.1

Et † contractus ſimulatus non habet ſubſtantiam,& eſt veluti coloratus depictus extrinſecus apparens, & intrinſecè nihil habens, Bal.in l.ab Anaſtaſio, not.4. C. mandati idẽ Rimin.conſ.260.nu.16.lib.3. [Pariſ. conſ. 54.n.26.lib.1.Soc.ſen.conſ.65. n.14.lib.1.]

Et † ſimulatio appellatur imago, quæ habet ſuperficiem veri,ſed non medullam, Bald.in l.ei qui,C.de diſtract.pignor. [Ceuall. cõmu.contra comm.q.804.n.16.Giurb.dec.22 n.9.& n.17.Bim.cõſ.256.n.8. maximè quando concernit præiudicium tertij, vt dicitur Giurb.dec.22.nu.9. nec dominium,nec poſſeſſio ex ea transfertur,vt idem Giurb. d.deciſ.n.10.vbi plures allegat.& ſimulatio ſicut habet locum in actis extraiudicialibus ita pariter habet locum in actis iudicialibus à Pont.conſ.99. nu.4. lib.2.] Riminal. conſ. præd.n.17.& 18.& Bald.in l.1. C. plus val. quod agi. qui dicunt, quod ideo † eſt veluti corpus ſine anima, quia conſenſus eſt remotus ab actu. Natta conſ.77.n.2.lib.1.ſed an † ſtatutum poſſit in ſpecie & indiuiduo tollere hanc exceptionem?& dico quod non. Bal. conſ.117.vol.4.Gutter.in l.nemo poteſt,nu. 376.vbi allegat etiam Ant.Meneſes,& dicit, quod ſi id faceret,cenſetur iniquum & inualidum, & propter talem iniquitatem eſt recurrendum ad iudicem Eccleſiaſticum,quod etiam prius dixerunt Fely.in d.cap.ex parte, & 12.limit.Aſin. in pract.§.31.c.37.n.2.addit.ad Bart.in l.1.§.& parui,num.4. lit.D.ff. quod vi aut clam. [Ripa in l. nemo poteſt, n.70. ff.de leg.1. Tuſch. in lit. S. concl.266. n.41. Rim.iun.conſ.755.num.41.] Immò, † ſi ſtatutum in ſpecie tolleret exceptionem ſimulationis eſſet iniquum, & per conſequẽs non valeret.Bald.in l.cum precibus,C.de pbat. Aſin.in tract. de exequut. in princ. c.13. num. 3. Et qui † opponit hanc exceptionem ſimulationis,debet illam probare, tanquam fundamentum ſuæ intentionis,ex quo in dubio contractus non præſumitur ſimulatus. Bald.in l. quamuis, C.ſi quis alteri, vel ſibi, [Aldou.conſ.69.n.27.vbi allegat authorem Menoch.conſ.343. n.1.] Cuman. conſ.40. Decius conſ.491.num.4. Ruin.conſ.119.nu. 1.lib.primo, Pariſius conſil.54. num.7.lib.1. [Tuſch.in lit.S.concluſ.259.nu.4.Maſcard. concluſ.448.num.3. Anchar.quæſt.33.num. 9.lib.2.Menoch.de præſumption.præſumpt. 125.num.2. lib.3.] Beccius conſil.52.num. 1. Crauetta conſ.145. num. ſecundo, Calca. conſ.36.num.10. Ioan. de Amicis conſil.44. num.20. vbi dicit,quod † in inſtrumento publico non præſumitur fraus,neque ſimulatio Anchar. in quæſt.famil.lib.3.quęſt.80.num. 1.Honded.conſ.46. num.1.Maſcard.in tract. de probat. concl.448. num.1. vbi alios allegat. Honded. conſ.41. num. 24. lib. primo, qui etiam alios adducit Crauett. conſ. 145. nu.2.lib. primo, [Iacob.Gall.conſ.57. nu. 3.Ludouiſ.dec.Rot. Roman.157.nu.20. Farin.dec.Rot.Roman.792.num.1. Flamin.de Rubeis conſ.62. nu.61. & conſ.100. nu. 17. lib. 2. quod non præſumitur ſimulatio quando contractus eſt productus à perſona proba honeſta, & fide digna, Marſil. in l. 1. §. ad quæſtionem num.10. in fi. Farinat.deciſ.30. nu.5.

nu.5.& ibi Addent.in lit.C.in fin. consil.crimin.lib.1.& cons.188.nu.28. lib.2. Roland. à vall.cons.96.n.11.& per totum lib.2. Iason cons.170. nu.3. vers. nam regula lib. 2. Cephal.cons.325.n.16. Tusch.in lit.S. conclus. 259. num. 1.] Menoch. in tractat. de præsumpt. præsumpt.122. num.2. lib.3. Decius consil.441.num 4. & non † solum debet probare simulationem, sed etiam in suis oppositionibus debet designare speciem ipsius simulationis. aliàs non auditur. Alex. consil. 111. num. secundo, vol.3. Becci. consil. 52. num.26. Decius cons.463. num.8. Paris.cōs. 86. nu.21. lib.3. Simon de Pretis cons. 120. num. 42. Mandos. cons.9. num.7. Bursattus cons.175. num.13. volum.2. Decian.cons.59 num.3. volum.1. Mozzius in tracta. de contractibus, titu. de diuisione contract. art. 4. num.47. Vrsil. in adnot.ad Afflict. decis.60. num. 5. Anchar. in quæst. famil. lib. primo, quæst.47. num.primo, Vital. in tracta.claus. tit. qualiter opponi debeat exceptio simulationis, num.2. Natta cons.537. num.33 lib.3. Honded. cons.46. num.2. & cons. 41. num.26.lib.2. Seraph.d.priuil.59.nu.23. Cephal.cons.533.nu.33. lib.4. Corneus consil. 203. num. 5. lib.3. Viuius dec. 104. num. 1. Bertran.cons.259. num.19. vol.7. [Gratia. discept. cap.255.nu.9.& 10. Bec. cons.548. nu.6. Idem Gratian.cap.586. num. 37. & c. 600. num.18. Prosper a Petr. in additionib. ad Grammat.dec.76.num.14. Mantic. de tacit.& ambigu.conuent.lib.13.tit.35. num.6. in fin. Iul. Cesar Gallupp.in praxi par.2.cap. 1.n.13. Farinat. decis.79.num.4. in additio. in lit.B. & dec.317.nu.3.in fin. 2.lib. consil. crimin. Anchar.cons.226.nu.3. & talis probatio causæ requiritur quando ageretur de probanda simulatione ex coniecturis secus quando adessent plenę probationes tunc nō requiritur probatio causę, Gabriel. cons.51. nu.7. lib.1. Gratian.discept.cap.600.nu.19. Rim. cons.255. nu.24.] Passerius cons. 45. nu.15. Barbat.cons.65. num.2. volum.4. Gozad. cons.94. num.54. Cepolla in tracta. de simulato contractu, num.89. Mascard. in tracta. de probat.concl.448. num.secundo, Purpuratus consil.358. num.5. Caroc. in tracta. de excussion. parte secunda, quæst.17. nu.43. Annaalleg.77.n.1. quod † tamen intelligas, si à patre petatur ista declaratio. Baldus & Salyc.in l.ab Anastasio, num.5. C. mandati, Cepolla d.nu.89. Bursat.cons.præd.num.14. Honded.dicto cons.46.nu.27. lib.1. [Gratian.discept.d.c.255. nu.14.] Nec † sufficit exprimere speciem simulationis, nisi exprimatur causa ipsius. Mozzi.vbi sup.nu.4. Vital.d.num.secundo, Achill.Personal.in tract. de adipiscen. possess. num.299. Bartol. cons. 65. num.3. lib.1. & in l.post contractum, nu. 9.ff.de donat. Bald.in d.l.ab Anastasio, num. 11. Paulus de Castro, in l.iurisgentium, §.dolum, nu.2.ff.de pact. [Aldou.cons.69.num. 57. Alex.35.variar.resolut.tit. de simulat. resolutio.1.n.3. lib.1. Gratian.discept.c.600. n. 18. Ludou. dicto dec. 157. num.21. & ibi Addent.num.27. Farin.dec.Rot.Roma.776. nu.1. Camill.de Medices cons.36. nu.10. Farin.dec.78.n.4.& ibi Addent.in lit.D. in fin. consil.crimin.lib.1.& cons.188.n.30. lib.2.] Natta eodem nu.33. Bero.cons.170. num.5. lib.1. Beccius d. consil. 52. num. 27. Veggi. cons.12.num.5. Decius cons. 548. nu.6. Anchar. consil.226. num.3. Ioan. Franc. à Ponte, cons. secundo, num.63. Honded.consil.46. num.3. lib. primo, Amatus dec.98. num.5. Mandell.consil.9. num.primo, cons.97. num. 28. lib.1. & cons. 388. num.4. lib. secundo, Aret.super instit.in tit.de exception. in prin. num.28. & sequen. [Rimin.iun. consil.62. nu.6. Natt. cons.628. nu.18. Tusch. in lit.S. conclus. 258. num. 1. & talis species debet exprimi ab eo, qui allegat simulatione, vt ibi Tusch.nu.2. Cepoll.in tract.de simulat. contractus in vltima præsumptione ad fin. Dec. cons.463. nu.9.] Bossius in suo tract. crim. tit.de partu supposito, num. 16. & multi alij quos data opera prætermitto, † quia deficiente causa simulationis, deficit simulatio, Bart. dicto cons. 65. num.4. & 5. Cepolla in dicto tract. de simulato contractu, præsumpt. 24. num.77. Amatus dicta decis. 98. nu.4. [Alba cons.571. n.9. Decian. cōs.67. n.6. lib.3. Gratian.discept.cap.628. num. 15.] & hæc † causa simulationis debet esse certa & sufficiens, & allegatio causæ extra propositum, & non verisimilis, nihil operatur, Mandell. dicto cons.9. num.1. & 7. lib.primo, Natta cōs. 628. num.17. & sequen.lib.3. Bertaz. cons. 230. n.6. & 9. lib.1. in crimin. Honded.cōs.41 nu.28.

nu.28.lib.2. [Gratian.discept.cap.729.nu. 28.] Item debet † probari modus quo fuit factus contractus simulatus per eundem qui allegat simulationem, Bart.dicto cons.65. Anchar.d.consil.226. Bald.in d.l.ab Anastasio, nu.5.C.mandat.Alex.in d.l.iurisgentinm,ff. de pact.Tiraq.in tracta. de vtroque retractu, §.1.primo,glo.14.nu.59. Mandell.dicto cõs. 9. num. 59. Mascard. eadem conclus. 448. num.6. Item † debet deduci & probari certa persona propter quam fuit facta simulatio, Ancharanus d.cons.226.num.secundo,Mandell.d.cons.9. nu.6.& cons.77.num.28.Passettus cons.74.num. 10. & 11. [Io. Bapt. Costa in tract.de iudit.c.1.num.155.& quid quando est supposita persona, Seraph.decis. Rot. Roman. 660. nu. 1.] Item debet probari † quod ita fuit à principio pactuitum inter contrahentes, quod si fuisset actum, postea contractus non diceretur simulatus,Bal. in l. 1.n.3 C.si ser.exter.Bar.& ceteri in l.pacta nouissima,num.secundo, C.de pact.Alex. cons.29.num.19. volum.7. Io.Franc.à Ponte cons.2. n.128. Mozz.dicto artic.4.nu.44. Iason in §.item si quis, num.8. Instit. de act. Port.cons.66.num.9.Rolan.cons.44. nu. 29. lib.4. Rim.iun.cons.83.num.18. vbi alios cõgerit, Bertazz. cons.230.num.7.vol.primo, in crimin.Honded.d.cons.46.num.4. lib. primo,Barbat.cons.65.nu.2. lib.primo. [Sed quando constat de veritate contractus excluditur simulatio, & omnis præsumptio simulationis, Ias.in l.post diuisionem,nu.2.C.de iuris & facti ignor. Ludouis.dec. Rot. Roma. nu.157.num.19. Tiraq.de retract.ligna. §.1. glos.2.nu.17.& glos.14. num.46. Io.Franc.à Ponte cons.92.num.7.lib.2. Bald.in l.1. n.8. C.plus valer.quod agit.Afflict.de iur.protomis.§.4. num.29. & contractus valet quando simulatio est in personis, & in actu est veritas,& tunc acquiritur ius vere personæ,Seraphin.dec. Rot.Roman.660. nu.5. & vt dicatur simulatus debent partes esse participes de simulatione] Sic etiam non † diceretur contractus simulatus quando vnus tantum contrahentium participauit de fraude, simulando,quia tunc est in electione alterius, qui fraudis non fuit particeps, si vult stare contractui, l.& eleganter,& ibi glo.Bart. num.2. & reliqui DD.ff.de dolo,l.trãsactione, C. de transact.l.Iulianus,§.si quis colludente,ff.de actio.empt. Io. Franc. à Ponte, dicto consil. secundo,num.85. [Gratian.discept.c.586. num.34.& 35.& cap.600. num.1.Flamin.de Rubeis consil.79.num.37. cum sequen.libt. 2.Peregri. cons.58. num.1. lib.2. Farin. cõs. 40.nu.12. cum seq. in crimin.lib.1.] Quomodo † autem probetur simulatio, ponit Mascardus in tract.de probat.concl.439.& seq. vsque ad concl.449. Bald.cons.35. n.2.lib.4. Vital. in tract.claus.tit. qualiter probet simulatio per tot. Pract. Papien. in for. opposit. contra instrumen. in glo. in verbo dignoscitur,n.1. Anchar.Regiens.in quæst.famil. lib. 3.quæst.45.num.3.& 4.Rimin.iun.cons.8.& sequen.lib.1.Menoch. in tract. de arbit. iud. casu 147.per totum. Osascus decis.42. num. secundo, Mari. Anguiss. consil. 52. num. 57. Mandell.cons.128.nu.7.lib.1.& consil.251. nu.36.lib.secundo,Honded.consil.32. num. 20.& cons.46.num.11.lib.1.& cons.33.num. 53.lib.2.vbi dicit,quod probatur leuibus cõiecturis,& alios allegat Bec.cons.52. per tot. [Farin.decis.29.n.1.& ibi Addent. in lit.O. in fi.lib.1.consiliorum crimin. Pedroch. cõs. 36.n.. Passet.cons.73.n.1. Rim.iun.cons.816 n.22. Milanens. decis.9. nu.131. lib.2. Paris. cons.55.nu.29.lib.1. Turrett.cons.92.nu.26 lib.1.dec. Auenion.67.nu.4.& probatur etiã per confessionem partium extra iudicialem idem Farin.dec.71. nu.2. in dicto libr. Marcell. Cala in tract. de modo artic. & probandi,glo.5.n.193.& seq. vbi nu.205. ponit,quibus coniecturis excludatur simulationis præsumptio.Turrett.consil.1.num.23.lib.primo [Mart.vot.54.num.9. Iacob. Gall.cons.57. n.14.Ludouis.dec.Rot.Roman.195. n.15.& 17.Iul.Cæsar Gallupp.in praxi par..1.cap.6 num.35. Farin.dec.29.n.1.& in Addit.ibi] Et quando † dicatur probata exceptio simulationis,relinquitur arbitrio iudicis, Corne. cons.347.col.1.lib.1.Crauetta cons.156. nu. 14.Paris.consil.53.num.8. & cons.54. nu.22 lib.1. Ioan. Franc. à Ponte, cons. 2. num. 90 Vincent.Annibal in addit.ad cons.Mandelli cons.9.lit.A. Magon.decis.Lucens.25. num. 7. Honded.dicto cons.46. num.13.Becc.cõs. 52. num.51. qui omnes multos alios allegãt quos non refero breuitati studens, Menoch. casu prædicto. [Alex.Picus dec.Lucens.33 nu.

nu.28.& dec.70.nu.24.Bim. conf.233.n.30. Crauet. conf. 73. num.7.]

28 Et nota, quod † exceptio prædicta durat longo tempore, Bald.in l.illud, nu.16. C. de sacrosf.eccles.& in l.1.C. plus val. quod agit. Vital. in dicto tract. clausul. in titu. de simulat. nu.8. vbi dicit, quod est perpetua, & in tit.an iuramentum validet contractum simulatum, ante l um. 24. carta mihi 284. Cefal. conf.101.num.25. lib.1. Ruinus, conf. 130. nu.6. lib.2.Gozad.conf.28.num.24.Pedroc. conf.36.num.403. Decian. conf.94. num.9. lib.3.Crauetta conf.81. per totum, Boui. in tract.de statutar.vrbis præter.gl.5.nu.13.circa med.Seraph.de Seraph.in tract. de priuil. iuram. priuileg.59. nu.30. vbi alios allegat, [quod imo durat perpetuo, Vital. in tract. clausular.in clausul. qualiter probetur simulatio, per totam, Prosp.à Petra in addit.a decis.Grammat.dec. 89.nu.2.Alex.35. var. resolut.de simulation.nu.12.lib.1.] Maluas. conf.98. num.7. quidquid dixerit Angel. de Gambell.conf.13.nu.95. inter conf.matrim. diuerf.vbi dixit, quod durat solum per biennium, sicut exceptio non num.pecuniæ, quę opinio Angeli potest intelligi, quod exceptio † simulationis succedit loco exceptionis 29 non numeratę pecuniæ, & non in alio casu: nam tunc est verissimum, quod durat solum per biennium. Io.Petr.Anguiss. conf.56. nu. 2.lib.6. [Aldouin.de Aldouin conf.69.nu. 31.& ex coniuntione personarum præsumitur Farin.d. decis. num. 7. vbi ad sunt plures modi probandi simulationem, & in decis.68. nu.4.Farin.conf.188. nu.28.lib.2. licet contrarium teneat Farin.decis.207.nu.1.in dict. lib.Menoc.conf.1111.num.28.cum sequent. Tusch.in lit. S.concl.260. nu.1.& concl.263 nu.1. cum seq.] Nec † potest huic exceptio- 30 ni renuntiari per contrahentes, secundũ Bar. in l. nemo potest, num. 11. vbi omnes Scribentes, ff.de leg.1. Boui.dicto nu.13. qui dicit, quod Doctores citati per Roland. consil. 83.n.40. non dicunt quod ipse Rolandus dicit, scilicet, quod ex interuallo possit illi renuntiari, sed quod geminata renuntiatio facta ex interuallo facit cessare præsumptionẽ simulationis. Sed in contrarium videntur multum vrgere dicta per Gozad.conf.69.nu. 19.& per Caroc.in tract.de excussi. par. 2. q. 27. num.40. [Prosp. à Petra in dicta additione Alex.35.variar. resolut.de simulat. nu. 4.lib.1. Afin. in conclusion. in verb. pactum circa finem, vers.pactum per quod renuntiatur fol. 60. & per talem renuntiationem magis simulatio augetur Roland.conf.40.num. 39.lib. 2.Gratian.discept. cap 255.nu.27.] qui dicunt, quod per † generalem renuntia- 31 tionem scilicet renuntians omni Iuris, & Legum auxilio, censeatur renuntiatum huic exceptioni. Quam opinionionem tenuerunt etiam Bernard. Henricus Genuens. in tract. de magis commu.opin.lib.3. concl.137. vbi * alios allegat & testatur de magis commu. ** opin. Mansuet.in pract. tit.30. num.9. carta mihi 149.Gutter.in d.l.nemo potest, nu.377. Anton.Meneses, in l.cum ea quæ, C.de transact.Mencaca in tract. de success. creat. §.9. num.17. [Pancirol.conf.14.num.17. Tusc. in lit. S. concl.266. nu. 15.] & licet ex numero Doctorum eam sectantium hæc secunda opinio videatur fortasse communior, at- * tamen prima est æquior ** & tutior, & huic primæ opinioni assigno rationem, quæ est si- 32 ne aliqua controuersia, hoc est, quod † si contractus principalis probatur simulatus, dicitur etiam fuisse simulata renuntiatio exceptionis simulationis. Glos. in l.si patronus, §. patronum, ff.quę in frau.patronor.per tex.in l.si.ff.de constit.pecu.Bald.in l. si absentis C. si cert.petat.& consil.268.nu.2.vol.5.Cuma. consil.155.num.2.Barbat.conf.42.num.8.& conf.43.num.13.volum.1.& conf.29.nu.11. vol.3.Gozad.conf.28.nu.23.Soc.sen.consil. 61.num.10.vol.4. Curt.iun. conf.130. nu.6. Soc.iun.conf.77.nu.51.lib.1.Beccius consil. 52.nu. 39. Seraph. de Seraphin. in tract. de priuil. iuram. priuil.110. nu.6. Ruinus cõsil. 105. in princ.vol.1. [declarat Farin. de simulat.q.162.nu...& an validatur iuramento pract. Papiensis in forma libelli super restitutione in integrum, glos.tunc iurauit in addit. in lit. A. Anchar. q. 14. num.12. lib.3.]

Quarto modo, † an ista exceptio possit al- 33 legari, & opponi non obstante iuramento ap posito in instrumento. Circa quam quæstionem aliqui simpliciter dixerunt, quod iuramentum non firmat contractum simulatum, & per consequens potest allegari simulatio, glo.in l.emptione, C.plus val.quod agit. Ias. in

l.1.in fi.ff.de iureiur. Neuizan. conf.23.nu.1. Gramm.dec.76.n.19. Barbat.conf.28.n.14. lib.3. Parif. conf.86.num. 26. lib.1. Beccius conf.52.nu. 107. & feq. vbi alios allegat, Seraph.in tract. de priuil.iuram.priuil.59.n. 12 [Cęuall.comm.contra comm.quæst.804.n. 14.Brun. conf.38.nu.12.Seraph.de priuileg. iurament.priuileg.70.nu.9.Mancin.de iurament.par.4. effect.1.quæst.11.nu.1.Iac.Gall. conf.116.nu.8.Aldou.conf.69.nu.19. & cōf. 34.nu.6. Bim.cōf.256. num.8. Tusc.in lit.S. concl. 265.nu.11.Surd.conf.489.num.24.] Pancirol.conf.149.nu.15.Borel.conf.35.nu. 31.Paulus de monte Pico, conf.86. num.22. Caroc.in repetit.cap.cum quid, parte 4. lim. 8.num.3. carta mihi 171. Hond. confil. 41. num.32.lib.2. Tiber. Decian. confil.6.nu.30 lib. quinto, vbi dicit, quod iudex laicus potest illud reijcere, [& appofito in tale contractu non indiget refcifione, quia caret confenfu, & est ipso iure nullum, Bald. in l.rogasti §.si tibi col.fi.ff.si cert.petat.& in l. per diuerfas, C.mandat. Io.Camill. Billott.de absolut.iurament.n.18.] immò, quod † iuramentum positum in contractibus simulatis, reddat illos magis sufpectos de simulatione, glos.in c.significauit, in verbo, interdicit, in fine, de censibus. Henric. Bohic, Hostienf. Io. Andr. Abb.& ceteri Scribentes in cap.ad nostram, de empt.& vend. [Alex.35.var.refolut.de simulat.nu.6. cum feq. lib.1. Gratian. difcept.c.479. num.72.73.& 74. Io.Griuell. dec. Dolani 14. num.31. nec eos confirmat. Surd. conf.489.nu.24. Cęuall.comm.contra commu.quæst.804.nu.16. Crott.conf.12.n. 23.Aldouin.conf.69.num.19. Billott.de abfolut.iur.c.14.n.18. lib.1. Menoc.conf.1111. n.36. Roland.a Vall.conf.40.nu.39.lib.2.] Guid. Papa fing. 938. glof. in d.l. emptione, Bald.in l.1.C.de oper.libert. Iaf.in §.fuerat, num.87. Instit. de action. Roma.conf.44.nu. quarto, & conf.293. num.3. Roland.conf.40 num.39.lib.fecundo, Menoc.cōf.109.nu.17. lib.2. Grammat.dicta decif.76.num.21. Paffett. confil. 70. nu. 13. & fequen. Tiraquell. in tract. de retractu conuention. in præfatio. num.16.& in tract.de iure constitut.par.3. limit. 7.num.32. Borell. dicto confil.35.num. 31.& confil. 11. num.6.& vtrobique alios allegat. Sed † in hoc articulo & hac quęstione, vtilius ac verius est distinguere: Aut iuramētum interpositum in instrumento, fuit promissorium, aut afsertorium, primo casu non est dubium quod procedit opinio prædicta, quod eo non obstante, possit allegari & opponi exceptio simulationis, ex quo tale iuramentum non habet fundamentum, quod est consensus, l.fi. vbi Baldus, num.fecundo, C. de non numer.pecun. Vital.in præcitato tractatu claufuI.tit. an iuramentum validet contrarium simulatum, num.3. glo. in l.fecunda, C.plus valere quod agitur, quæ glosa est * communiter à DD. approbata, fecundum Iafo. in l.nemo potest, nu. 45. ff.de leg. primo, in prima Lectura, Ambrof.de Vignate in tract. de vfuris, feu in repetit.cap.falubriter, num. 117. Neuizzanus conf.23. nu.1. [Gratian. difcept.cap.255.num. 28. Tusc.in lit.S. conclus.265.n.11.] Matth.Brun.cōf.91.n.9. Milanenf.dec.5.num.46. lib.fecundo, Maluaf. conf.98.num.5. Marelian.in repet.l.quoties, C.de rei vendic. Paul.de Castro in l.si quis pro eo, nu.8.ff.de fideiuf. Ruin.conf.130.num.4. lib.1. Cassan.conf.7. num.28. Grammat. dicta dec.76. num. 19. Barbat.conf.28. nu.14. lib.3. Becci.confil.52.num.107. Roland.qui testatur de commu. * opin.confil.47. nu.16. & 31.lib.4. Honded.conf.46.num.35. lib. 1. Seraph.in tract. de priuileg. iuram. priuileg. 59. num.12. Bellonus conf.4.num.6.& conf. 47. num.7.& conf.48.num.4. Boui.in tracta. de statutar. Vrbis præscrip.glo.quinta, num. 13.circa medium, Mandell.conf.791.nu.33. lib.4. & isto casu potest allegari simulatio cōtractus etiam non obtenta absolutione à iuramento. Purpuratus conf. 358. num. 3. lib. fecundo, vbi alios allegat. Aut † iuramentū fuit assertorium, vt quia fuit iuratum, omnia, & singula in instrumento cōtenta fuisse, & esse vera, & promisit attendere, &c. & tunc nō potest opponi exceptio simulationis per ipsos contrahentes, Alex.in l.Seius, & Augerius, num.7. ff. ad leg. Falcidiam, Iaso.in l.si ea quæ, num. 3. C. de transact. Honded. qui alios allegat, cōf.46.nu.6.lib.1. Affl.dec.69. num.1. vbi Vrfil. in adnotat. eodem num. 1. Marf.fing.574.& fing.327.& 474. Curt.iun. cōf.74.n.108.& cōf.228.nu.3. Parif.cōf.111. num.13.vol.4. Bonacoff. in comm.opi.lib.2. in verbo, iurās, Mozz. in tract.de cōtract. tit. de

de diuis.contract.art.quarto,nu.50.Turrett. cons.primo,num.26. lib.primo, Seraphin.d. priuileg.59.num.1.Ripa in l.nemo potest,n. 63.& 75.ff.de leg.primo, Menoc. cons.576. num.29.lib.6.Bernard.Henricus in tract. de magis comm.opin.lib.primo,concl.410. Riminal.iunior cons.62.num.1.2.& 3.vbi testatur de com. * opin. Hiero.de Laurent.in Rota Auenion.dec.67.num.secundo, Brun.à Sole,in compend. resolut.proposit.iur.in verbo simulationis exceptio,vbi ad hoc nonnullos alios congerit, quos non refero breuitati studens. Io.Gutter.in repet. eiusdem l.nemo potest,nu.386.& seq.Bero.cons.85.num.3.&4. & cons.211. num.9. volum.3. Caualca. dec. 9.nu.27.lib.1.Marelian.dec.30.n.7.Maluas. consil.106.nu.3.Mandell.consil.791.nu.34. & seq.lib.4. [Soc.cons.82. nu.2.lib.3.Bursat. cons.149.nu.18. lib.2. Gomes, §. si quis in fraudem,nu.3. vers.tamen hoc casu instit. de actio.Roland.cons.46. nu. 16. & cons.47. num.3. lib.4. qui de comm.testatur Manci. de iurament.parte 4.effect. 1.quæst.11.nu.5. Curt.iun.cōs.108. num.13. Simoncel.de decret. lib.3. tit.8. num.171. vers.declaratur, qui de magis commu.testatur Tusch.in lit.S. concl.266. num.20. Cephal.cons.325. n.41. Cozad.cons.69. num.16.] & hoc casu non solum ipse qui iurauit omnia & singula esse vera,& attendere, &c. non potest opponere

37 exceptionem simulationis,† verum etiam nec suus hæres, Ruinus consil.132.volum.4. Anchar.in quæstio. famil. lib. primo, quæst.45. nu. 2. Sed in hoc articulo communis opinio est in contrarium, vt scilicet hæres non obstante iuramento assertorio sui prædecessoris possit opponere & allegare simulationem, Salic.in l.3.C.plus val.quod agit.Aret.cons.96. in tertio dubio,Ripa in dicta l.nemo potest, num.78.ff.de leg.primo,Paris.cons.54.num. 73.77.& sequen.& cons.55. in fine, lib.primo, Osasc.decis.41.num.6.& 7. Seraphin.d. priuileg.59.num.9.Passett.cons.70.num.16 Mandell.dicto cons.791. num.36. [Tusch. in lit.S.concl.266.nu. 4.cum seq. Alex.cons. 57.nu.2.lib.1.] Honded.d. cons. 46. num. 39.lib.1. Surdus cons.165.num.9. lib.secun-

38 do,& hi omnes ponunt rationem, quia † effectus iuramenti & periurij, nō transit ad hæredes,c. veritatis,de iureiuran. Ruinus cons. 107.num.18.lib.1. Corne. cons.258. in fine, volum.4. Seraph in priuileg.præd.nu.29.Gabriel in suis commu.concl.tit.de iureiur.conclu prima,nu.18.Surd.cons.præcitato,num. 3.& 8. [quod & quando operatur etiam ad hæredes iuratis.Barz.dec.56.nu.25. quò ad periurium,secus quò ad obligationes Capy. dec.174.nu.11.Muñoz de Escobar de ratiocin. cap. 21. num.10. Io. Camill. Billott. de absol.iuramenti lib.2. cap.12. nu.2. Ioseph. Ludouic.dec.Perusin.15. nu.12. Vegg.cons. 68.n.29. Ann.allegat.28.Bertran.cons.32.n. 8.lib 3.Hond.cons.31.n.64.lib.1.Aldou.cōs. 106.n.15.] Nec isto casu est necessaria absolutio à iuramento,vt dicunt p̄citati DD.& istæ opiniones inter se contrariæ de facili possunt reduci ad concordiam,vt scilicet prima opi-

39 nio procedat † in hærede quem testator non erat astrictus instituere, idest in hærede extraneo, secunda verò in hærede suo, nam is potest excipere & allegare simulationem, nō obstante iuramento patris,ita Vitalin. in dicto tracta.clausul.titu.de simulatione,§.quæritur,carta mihi 253.Bart.cons.65.volum.1. Berous cons.147.num.4. vol.2. Caualca.decis.2.num.34.lib.secundo,Caroc.in tract.de excussion.parte secunda, quæst.17. num.44.

40 At si † esset obtenta absolutio iuramenti, tūc potest opponi ista exceptio ab ipsomet iurante.Io.de Imola in c.ad nostram, de empt. & vendit.& in cap. cum contingat, de iureiur. Bar.& Salyc.in l.finali,nu.2. ff.de non numerata pecunia.Afflict.dec.6.num.1. Paris.cōs. 54.num.84.& cons.53.num. 10.& seq.vol.1. vbi alios allegat. Abb. in cap. 1.num.12. & 56.de iureiu.Osasc.dec.42.num.5. Surd.cōs. 165.num.7.lib.2.Hond.cons.46. nu.37. lib. 1.Rim.sen.cons.61.nu.8.lib.1. Rim. iun.cōs. 62. num.19.lib.1.Franc.Mar.dec.166.lib.2 Caualcan.decis.præd. num.37. Maran.cons. 72. num.1. Fuscus in sing. lit.I. nu.9. & licet contrarium videantur tenere Paul. de Cast. cons. 306. num. 4. volum. 2. Gozad. consil. 69. num. 12. 15.16. & sequent. Passett. consil. 195. num. 5. Gramm. decis.45. num. 12. [Tusch. in lit.S. conclus. 266. num. 26.] Ruin. cons.132. num. 2. & 8. lib.4. Roland. cons.88.num.4.lib.3. & cons.93. nu.26. lib. 1.Crot.cons.185.in fi.vol.1. Ias.in d.l.nemo potest, num.47. ff.de leg. 1. vbi etiam Ioan. Gutter.in repet.super 5.quæst.Bar.num.382 & 398. Turret.cons.1.nu.27.lib.1.Seraph.in

tract.de priuileg.iuram.priuileg. 59. num.2. vbi latè examinat istam quæstionem, Neuiz. consi.23.num.4. qui dicit, quod absolutio ab isto iuramento non conceditur. Caualc.dec. 9. nu 26.lib.1.Caroc.d.q.17. num.41. tamẽ hæc secunda opinio cum prima potest concordari, intelligendo, quod prima procedat, quando absolutio non fuit simplex, sed in ea fuit facta mẽtio de simulatione, secunda verò opinio procedat, quando fuit simpliciter generaliter petita absolutio; ita dixit Vrsillus in adnotat. ad Afflict. dec.60. num.4. & aduerte, quod † si ille qui petit absolutionem à iuramento, iam incidit in periurium, vt quia non soluerit in termino cõuento, vel alio modo contrauenerit promissioni, non potest obtinere absolutionem à iuramento. Dec.& Felyn.in c.intelleximus, de iudic. Neuiz.consil. 23.num.8.Matth.Brun.consil.91.nu.1.Ripa respons.55.nu.4. Grimald.in addit.ad pract. Tartal.cap.1.num.134.&135.Innoc.Ant.de Butr. Abb. & alij, in c.debitores, de iureiur. Menoch. cons.24. num.17. lib.1. Muscatell. in pract.par.4. glo.2. nu.6. Gozadin. consil. 69.num.29. Viuius dec.120.nu.31.Caualca. in repert. primi libri suarum decisionum, in verbo absolutio. [Io.Camill.Billott.de absolut. iuram.lib.2.cap.14.n.1.Feder.de Sen. cons.300.in fi.vers.si enim est lapsus, Marescott.variar.resol.c.84.n.17.& 18. lib.2.Gratian.discep.c.470.n.40.& 41.& c.576.n.18. Menoch.cons.24.nu.17. Alex.cons.17.nu.4. lib.3.Roland. qui de magis communis testatur cons.26.n.30.lib.3.Molfes.cons.42.n.11 quod secus est quando petens absolutionem non perseuerauerit in periurio.idem Molfes. cons.43.nu.8. Iul.Cęsar Gallupp. in prax. c. 12.nu.35. & quando quis dicatur periurus d.Gallupp.in d.praxi par.2.cap.12.n.6. cum sequent. & an est concedenda post moram; Barz.dec.67.nu.23. non conceditur post contrauentionem, Bart. Bertaz.in repet.l.si quis maior.n.398.C.de transactio.post tract.clausular.& quando valet talis absolutio post incursum in periurio Marc. Anto. Genuens. in praxi Archiepiscop.cap.4. nu.4. Farin.decis. 78.nu.2.in fi.lib.1.consil. crim. & ibi addentes] Immò tunc ex † officio est repellendus à iudice, à quo petitur absolutio. Neuizanus d.nu.8. Bolognett.cons.28.in princ. Seraph. d.priuil.59.num.2. Cioff. cons.77.num.4.lib. primo, & intelligas, vt non possit petere absolutionem post incursum periurium, & possit repelli absolutione quando in supplicatione non expressit qualiter † iam fuit incursum periurium, sed simpliciter fuit petita absolutio, quia si illud expresserit hæc supplicatio non esset subreptitia, & potest obtinere absolutionem. Afflict. decis. 202. num. 57. in fi.Crauetta consil.7.num. 11.lib. 1. Marsil.sing.367. Muscatell. glos. præd. num. 11. Potest tamen tribus casibus non obstante iuramento allegari simulatio per ipsum iurantem in instrumento.

Primo, quando † iurans excipiendo allegat simulationem, & tractat de damno euitando, ille verò contra quem allegatur, tractat de lucro captando. ita dixit Bart. in l.iurisiurandi, §.procurator, num.6. ff.de iureiurando, vbi Alexand.nu.8. & 9. Aretinus cõsil.65.col.fi. vers.circa tertium. Socin. senior cons. 264. num.8. lib. 2. vbi dicit hanc esse communem * opinionem. Honded.cõsil.46. nu.31.lib.1. Neuizanus dicto cons. 23. n.5. Bertaz.cons.535. n.5.lib.2.in crim. Turrett. cons.1.n.25.lib.1.

Secundo casu, † non obstante iuramento potest allegari simulatio per iurantem contra illum qui fuit particeps simulationis, & fraudis. Bar.in l.post contractum, nu.6. ff.de donatio. Tiraq.in trac.de retractu lignag. §. 1.glo.2.num.17. Alex.cons.59. num.12.vol. 1.Dec.cons.14.nu.7.& cons.659. num.3.Seraph.dicto priuil.59.in fine, Rim.iunior cõs. 62. num.27.& seq.lib.primo, Honded.d.cõs. 46. num.35.lib.1.Bertaz.cons.prædic. nu.4. Soc.senior dicto nu.8.Turrettus cõs. 1.nu.24 lib.1. Surd. cons.165.nu.6.lib.secũdo, Aret. cõs.95. nu. 5. in tertio dubio. Alba consil. 9. n.10. [vid.Tusc.in lit.S.cõcl.266.per tot.]

Tertio casu † iurãs potest allegare simulationem nõ obstãte iuramẽto, si fuisset admissæ eius probationes. Fel. in c.tertio loco, col. 4.vers.quarto fallit, de probat. Gram. in addit.ad Afflict.dec.60. Ripa in præcit. l.nemo potest, nu.68. ff.de leg.1. Rim. iunior consil. 62.nu.5.& 34.lib.1.Hieron.de Laurent.dec. Auenion. 67.num.7.Anchar.in quæst.famil. lib.1.q.47.n.7.& seq. Caroc. in tract. de excuss.par.2.q.17.nu.42.vbi ponit, quando dicatur

catur constare de simulatione, ad hoc, vt illã opponens audiatur: & isto casu iudex potest super ea pronuntiare, etiam si obligatio esset in forma Cameræ. Baldus in l. fin. nu. 6. C. de non num. pecun. vbi Salyc. in princ. Alex. in dict. l. nemo potest, num. 17. ff. de leg. primo, Anto. Gallesius in tract. de obligat. in forma Cameræ, par. 4. q. 4. Virgin. Boccat. in tract. de societ. offic. n. 142. [quod potest allegari, & competit tam cõtra principalem, quàm contra singularem successorem, & cessionarium, Gratian. discept. c. 356. n. 1. cum seq.]

47 Nec est omittendum † circa materiã istius exceptionis, dicere, quod si contractus cui opponitur exceptio simulationis, est de illis, qui ex sui natura requirunt scripturam, vt est contractus emphyteuticus de iure communi, Berous quæst. 36. nu. 3. Boerius dec. 118. num. 1. vel contractus censualis de iure Regni, Intrigl. in quæstio. super Bulla, q. 5. tunc exceptio ipsa debet per scripturam probari, Afflic. dec. 72. num. 8. Vincent. Annibal in additio. ad Mandell. cons. 9. lit. A, [quod limita prout dicit Bald in l. 1. nu. 8. C. plus valere, quod agitur. Io. Aloys. de Leo ibi nu. 9. Tusch. in lit. S. concl. 262. & 263. Giurb. dec. 22. nu. 9. Muta decis. 26. nu. 33. Gratian. discept. cap. 749. num. 64.]

48 & aduertendum est † etiam, quod licet contrahentes principales non semper possint opponere istam exceptionem, vt supra dictum est, tamen tertius semper & indifferenter hoc facere potest. Salic. in l. emptione, num. 2. C. plus val. quod agit. Berous cons. 146. num. 40. in fine, volum. 2. Io. Gutter. in repet. l. nemo potest, nu. 387. ff. de leg. primo, Caroc. in repet. cap. cum quid, in 4. p. limit. 8. num. 4. de reg. iuris in sexto, Borginus decis. 2. num. 35. lib. 2. Paris. cons. 53. nu. 35. lib. primo, Paulus de monte Pico, consil. 86. nu. 23. Simon de Pretis, cons. 120. nu. 39. [Io. Bolognett. in l. nemo potest, n. 147. vers. secundam ponunt. ff. de legat. 1. vbi Ripa nu. 78. Pedroch. cons. 36. n. 136.]

49 Et postremò est aduertendũ, quod † istiusmodi exceptio simulationis, non potest opponi nec allegari aduersus confessionem, & contractum geminatum, Barto. in l. in contractibus, in nouis addit. n. 9. in vers. tertius casus, C. de non numerata pecun. Corset. in suo tra cta. de verb. geminat. n. 18. & nouissimè Marcus Ant. de Amat. decis. 98. num. 7. [quod nec quando constat de numeratione pecuniæ etiam ex partitis tabulæ, vel banci, Ludouis. dec. Rot. Roman. 195. nu. 3.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quæ nascitur ex illo instrumento, ex quo nascitur actio, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*

2 *Actor proponens suam actionem, censetur etiã proponere exceptionem, quæ nascitur ex fonte, ex quo nascitur actio.*

3 *Debitor potest opponere exceptionem, quæ nascitur ex eodem fonte, etiam si promisisset soluere absque aliqua molestia & exceptione.*

4 *Iudex ex officio etiam parte non opponente, tenetur opponere exceptionem quæ nascitur ex eodem fonte, ex quo nascitur actio num. 5. & num. 6.*

7 *Exceptio rei non traditæ non censetur sublata à statuto reijciente omnes exceptiones.*

8 *Exceptio rei non traditæ, an possit opponi aduersus exequutionem sententiæ.*

9 *Exceptio rei non traditæ, potest opponi, non obstante iuramento posito in instrumento.*

10 *Exceptio rei non traditæ, potest opponi etiam si in instrumento fuisset dictum, quod venditor vel locator rem tradidit, & assignauit.*

11 *Exceptio rei non traditæ, potest opponi etiam si conductor vel emptor rei se simpliciter debitorem constituit.*

12 *Exceptio rei non traditæ, non potest opponi per eum, qui habebat possessionem ipsius rei tempore contractus.*

13 *Exceptio rei non traditæ, sufficit, vt allegetur in allegationibus iuris.*

14 *Exceptioni rei non traditæ, potest renuntiari, & quid si renuntiatio non sit specialis, sed generalis, & n. 15.*

16 *Renuntiatio generalis non trahitur, ad futuras exceptiones.*

17 *Opponens exceptionem rei non traditæ, non tenetur aliquid probare ex parte sua, quod limita vt nu. 18.*

19 *Exceptio pretij non soluti, non censetur exclusa à statuto reijciente omnes exceptiones.*

20 *Exceptio pretij non soluti, dicitur nasci ex eodẽ fonte, ex quo nascitur actio.*

21 *Exceptio pretij non soluti, dicitur ita priuilegia-*

giata, sicut ipsa actio.
22 Iudex ex officio tenetur opponere exceptionem pretij non soluti.
23 Exceptio pretij non soluti admittitur etiam aduersus exequutionem census bullaris.
24 Reuenditio census iuxta formam bullae non dicitur facta, nisi soluto pretio, & nume. 26. & 32.
25 Relatum dicitur esse in referente.
27 Cancellatio reducitur ad causam ipsius cancellationis.
28 Causa finalis cancellationis instrumenti est pretium.
29 Causa finalis contractus, quę dicatur.
30 Causa cancellationis contractus cessante, cessat cancellatio.
31 Causa cancellationis contractus semper est inspicienda.
33 Contractus nihil operatur, si causa sperata, à contrahentibus nunquā fuit in esse deducta.
34 Venditor, qui habuit fidem de pretio non consequitur fructus, dum pretium non soluitur, sed debet agere, & petere pretium tantum.
35 Venditor quādo dicatur habuisse fidē de pretio.
36 Fraudibus & cauillationibus est obuiandum.
37 Exceptio adimplementi non facti, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.
38 Exceptio adimplementi non facti, non censetur exclusa à statuto reijciente exceptiones, & defensiones.
39 Agens tenetur adimplere contractum vsque ad minimam partem, & nu. 45.
40 Exceptio adimplementi non facti, admittitur, etiam si in instrumento interuenisset iuramentum.
41 Exceptio adimplementi potest opponi nō solum, quando constat de non adimplemento, uerum etiam si esset dubium.
42 Exceptio adimplementi potest opponi etiam si cessauerit causa, ob quam debebat adimpleri.
43 Exceptio non implementi potest opponi, tam si defecerit adimplementum circa substantialia, quam circa accidentia contractus.
44 Exceptio adimplementi potest opponi, etiam si actor fuerit impeditus implere, dummodo tale impedimentum nō proueniat ex parte debitoris, num. 49.
46 Adimplere non dicitur, qui non adimplet formaliter.
47 Exceptio adimplementi non facti, admittitur, etiam si in instrumēto dicatur, quod ipse creditor dedit, transtulit, & assignauit rem in eo contentam.
48 Exceptio adimplementi non facti, non potest opponi, nisi per eum, cui erat implendum.
50 Exceptio adimplementi non facti, non potest opponi, quando diceretur de non adimplemento alterius obligationis separata ab ea, cuius vigore agitur.
51 Exceptionem non adimplementi opponens, non tenetur aliqd probare ex parte sua, sed actor debet probare quod adimpleuit.
52 Exceptio non adimplementi, non est opus vt opponatur per partem, quia dicitur opposita ipso iure.
53 Iudex ex officio tenetur supplere exceptionem adimplementi non facti.
54 Exceptio adimplementi non facti, sufficit allegari in quacunq; parte iudicij, & etiam in allegationibus iuris, & nu. 55.
56 Actor vtrum pendente iudicio possit adimplere ex parte sua.
57 Contractus an rescindatur ob adimplementum non factum.
58 Contractus innominatus rescinditur ob non adimplementum, si prouenit ex dolo, vel culpa adimplere debentis.
59 Contractus nominatus potest rescindi ope exceptio. licet non iure actionis.
60 Contractus nominati qui sint, & qui innominati, remissiuè.

EXCEPTIO DECIMATERTIA.

Quae oritur ex eodem instrum. ex quo actio.

DEcimatertia exceptio, quæ non censetur reiecta à statuto, reijciēte omnes exceptiones, secundum ordinem Decij in c. ex parte, il secondo, de offi. deleg. nu. 64. & 65. est exceptio innocentiæ: sed quia talis exceptio nō potest adaptari ad nostrum propositum, ideo de ea hic non loquar, & in eius locum subijciam exceptionem, [Vinc. de Frāch. dec. 628 n. 1. Natt. cons. 289. num. 8. Nicol. Caluol. in praxi. §. exceptiones contra libellum concl. 1. n. 64. Ant. de Ball. in suo tract. lib. 5. q. 2. n. 20. super Bull. & q. 30. nu. 60. sicut etiam exceptio,

ceptio, quæ oritur ex equitate legis præualet, l.qui equitate, ff. de doli mali exception. Gratian. discept. cap.269.num.9.] quæ ortum habet ex ipsomet instrumento, ex quo

1 oritur actio, † quia nec ipsa censetur exclusa ab ipso præsumpto statuto. Alexan.cons. 119.nu.2.vol.1. Abb.cons.44. vol.1. Bald.l. si ex prædijs, C. de euictio. Dec.cons.421. num.2.Rom.cons.244.sub nu.5.& cons.472 nu.2.Brun.à Sole in compendio resolut. pro posi.iur.in verbo,exceptio ex eo fonte. Osasc. dec.50.num.19.& 20. [Mascar.de probat. concl.8.nu.18.Barz.decis.36.num.20. idem Surd.in tract.de aliment.titu.8. priuileg.53. nu.11.Giurb.dec.60. nu.10.Suarez in l.post rem iudicatam,§.sed pro euidentia,nu.38.ff. de re iudic. Parlador lib.2. rerum quotidiarum par.5. cap.fin.§.11.nu.26. Cancer. lib. 1.resol.cap.18.de exceptio.n.23.Cartar.dec. 3.nu.1.& dec.82.nu.2.Muta dec.73.nu.19. Fontanell.de pact. nuptial. claus.4. glos. 15. nu. 59.& perueniens ex mente pacti admittitur Seraph.dec.Rot.Rom.430. n.5.& dec. 980.n.13.Farin.cons.162.nu.39. in crim.] Paris.cons.33.nu.57.lib.1.Surd.cons.246.n. 25.lib.2.Franc.Monald.cons.6. nu.11. Fab. Turret.cons.91.nu.29.lib.7.Afflict.dec.403 num.17.Bar.in l.1.§.& parui, nu.5. ff. quod vi aut clam. idem Surd. in tract. de alim. tit. 8.priuil.53.num.11.vbi alios allegat.Carol. Grimal.in addit.ad pract. Tartal.c.1.n.113. Scaccia in tract.de iud. cap.63.num.1.vers. item licet.Menoch.in tract.de præsumpt.lib. 2.præsumpt.48.n.23.Mandell.consil.451.n. 2.Cumia super ritu istius Regni,c.16.nu.47. Afin.in pract.§.31.c.30. Milanens.dec.9. n. 3. vbi dicit,quod ista exceptio admittitur ēt aduersus exequutionem census,iuxta formā Bullæ, qua reijciūtur oēs exceptiones,præter realis solutionis,& ratio est,quia eo ipso, qđ

2 actor † proponit suam actionem, censetur eā proponere cum omni causa sua, & consequēter cum exceptione, quæ inest ipsi obligationi. Bart. in l.lecta, num. 21. ff. si certum pet. Ant.de Butr.in c.exceptionem, de exceptio. Ias.in §.actionum.n.128.Instit.de action.

Ampliabis modo prædictam conclusionē,

3 vt debitor † possit opponere hanc exceptionem,etiam si promisisset soluere omni molestia,& exceptione remota. Alex.cons.95. nu. 2.vol.2.Pau.de Cast.cōs.270.n.3.vol.2.Soc. sen.cōs.51.n.7.vol.1.Natta cōs.51.n.18.19.& 20.& cōs.25.n.2.& cōs.123.n.6.vol.1.& cōs. 474.n.25.lib.4.Rim.sen.cōs.300.n.55.vol.2 Rol.cōs.40.n.40.vol.2. Caualc.dec.28.n.4. vol.2. [Gratian.discept. c.325.n.9.Roman. cōs.42.n.3.& 4. Barbat.cōs.52.nu.9.vers.& si dicatur lib.4. Mancin. de iuram.par.4.effect. 216.nu.12.]

Amplia secundo, vt hanc exceptionem te-

4 neatur supplere † iudex ex officio, etiam si à parte non opponatur. Bal. Fulgos.& Dec. & ceteri scribētes in l.filiæ licet, C. de collat.idē Dec.cons.441.nu.7.Ias.cōs.9.num.13.vol.1. Crauet.cons.151. num. 10. Mascar. in tract. de probat.concl.1387. nu.2. Virgin. Bouat. in tract.de interdict.vti possidetis,c.21.n.28. Turret.cons.91.n.30.lib.1.Decia.cōs.1.n.68 li.3.Grimal.d.c.1.n.115.Io.de Amic.cōs.112. nu.4. [Tusch.in lit.I. concl. 395. nu.13.]

5 Et stante huiusmodi exceptione pro reo, actor † dicitur seipsum excludere, Bar. in l.cū qui ita,§.qui ita stipulatus,n.5.ff.de verborū oblig. Grimal.in d.addit.ad pract.Tartali.c. 1. num. 114. Immo dicitur, quod ipse actor

6 † opponit pro reo, Alex. in l. si duo patroni, num.3.& 4.ff.de iureiur.Bart.in d.l. lecta,nu. 21.vbi Cagnol.num.15.& Rim.iun.num.16 si cert.pet.Crauet.cons.151.nu.10.Grimald. d.nu.114. Et huius naturæ sunt exceptiones (rei non traditæ,pretij non soluti,& adimplementi non facti) quas singulas hic inferius examinabo. Et deueniendo ad primam,di-

7 co, quod istius naturæ est exceptio † rei non traditæ, vt si venditor vel locator ageret ad pretiū rei locatæ, vel venditæ,vigore instrumenti locationis,vel venditionis, cui ex forma statuti non posset opponi aliqua exceptio,poterunt eo non obstante emptor vel conductor,contra quos agitur,opponere,& dicere,non habui rem venditam, nō potui vti re locata. & in specie, quod ista exceptio non

8 † censeatur exclusa per statutum prædictum, tenuerunt Bald.in l.ex ijs prædijs,n.1. C. de euict.Alex.cons.95.n.2.& cōs.119.n.2.vol.1 Ant.de Canar.in tract. de exequut. instrum. q.27. [Flam.Cart.dec.3.n.1.& dec.82.n.1. Fontanell.de pact.nuptialib.glo.10.claus.4. p.1.n.39. allegat Authorem Gratia. discept. c.411.n.1. cum seq. & quid si res libere non est

est tradita, sed nō potest ex facto nullū dānū pati. Ludouis.dec.Rot.Rom.295.n.3.& ibi Addent.& quādo talis exceptio opponi possit, Mart.in tract.clausul.p.1. claus.189.n.4. Bim.cōs.165.n.9.Giurb.dec.100.n.22. Tusc. in lit.E.concl.381.n.30. Franc.Caldas Pereyra in analitico commentario cap.22.n.30 Geminianus cōs.149.n.1. vers. quinimo etiā bene vide Paul.de Cast.cons.166. ad fi.vers. tunc quia ista exceptio, lib.2.] Rom.cōsil. 244.nu.5. Magon.dec.Lucens.11.n.3. Dec. cons.119.n.1. Crau.cons.151.n.10. Ioseph. Lud.dec.eiusdem Rotę Lucens.50.n.1.Brun. à Sole in compendio resolut. iuris. in verbo, exceptio implementi.Bolognet.cōs.30.n.25 Natta cōs.305.n.1.& 2.& cons.360.n.1.vol. 2.Surd.cons.19.n.3.vol. Corne.cons.40.n.7 vol.4.Cephal.cons.312.n.100.& cōs.407.n. 15.& 19.Roland.cons.53.n.32. vol.1. Et an talis exceptio possit opponi aduersus exequutionem sentētiæ, vide dicta per Ant. de Butr. in c. cum Ioannes in princ. de fide instrum. & per addit.ad Bald.in d.l.ex ijs prædijs, in lit.D.vers.statutum. Cornazz.in Rota Lucana dec.168.n.4. Monte sperel.cons.297.n.3. & 4.Rimin.sen.cons.89.n.2.lib.1.Carpa.super stat.Mediol.lib.1.c.42.n.176.

9 Ampliabis supra positam conclusionem, vt hæc exceptio † possit opponi, non obstante iuramento apposito super instrumento, de cuius exequutione agitur. Ias. in l.si duo, §. si quis iurauerit, num.4. ff.de iureiur. Magon. dec. præd.num.4. Natta d.cons. 360. num. 1. lib. 2.

10 Amplia secundo, vt procedat nostra † principalis conclusio, etiam si in instrumento dicatur, quod prædium ipse venditor vel locator tradidit & assignauit, &c. ex quo talia verba quādo sunt lata extra præsentiam rei, operantur solum, vt emptor vel conductor possit propria auctoritate capere possessionem ipsius rei, & non translationem possessionis ipso iure, vel quod rem acceperit emptor vel cōductor, ita dixerunt Bar.in l.prædia, nu.1. & Alex.n.8. ff.de acq.poss. Natta cons.360.nu. 2.& cons.362.n.14.lib.2. Magon.d.dec.11. n.5. Paul.de Cast. cons.142. lib.2. Alex.cōs. 28.n.1.& 2.lib.2. Franc.Aret.cons.160. col. 7.vers.ex præmissis. Marius Anguiss.cōs.167 nu.6. Barnab. Cornaz.in Rota Lucana, dec. 60.num.7. [Nicol.Caluol.in communibus concl. §. exceptiones contra libellū conc.31 nu.11. fol.265.]

11 Amplia tertio, vt possit hæc exceptio † opponi, non obstante, quod emptor, vel conductor se debitorem cōstituit pro pretio, vel loherio simpliciter, quia ex hoc non sequitur, quod habuit prędium locatum, vel venditū. Natta præd.cons.360. num.5. [Surd.dec. 265. Marc.Ant.Bellon.dec.196.n.6.& cons. 411.nu.26.& ratione rei non traditæ ob moram in regularem debentur fructus si ex dicta re percipi possunt fructus, l.de diuisione, ff.soluto matr. Negusant.de pignor.p.3.q.2. n.2. vers.& probatur ista conclusio, & nu.19. Gratian.discept.c.223.n.17.]

12 Limitabis modo eandem † principalem conclusionem, ita superius ampliatam, quando conductor esset in possessione, vt si prius conduxerat, & habitabat rem conductam, & postea iterum sibi relocetur: vel rem, quā q̄s conducebat & habitabat, emisset; nam isto casu non potest opponere exceptionē rei nō traditæ. ita Plotus in repetit.l.si quando, §.4. n.57.C.vnde vi. Magon.dec.pred.n.6.

13 Et prædicta exceptio † sufficit, quod allegetur in exceptionibus, & allegationibus iuris. Bar.in l.csi qui ita §.qui ita, ibi. vbi Ias.n. 12.ff.de verb.obl. Fel.in c.cum ordinem, n.16 de rescr. Paris.cons.33.nu.57.lib.1. Idem Ias. in §.omnium, n.128. Instit.de actio. Magon. præd.dec.11.n.12.

14 Quæro nunc, an possit renuntiari huic exceptione, † & dicas, quod sic. ita Grat.consil. 84.nu.5.vol.1. Vrsil.in adnotati.ad Affl.dec. 283.n.4. Sed maior cadit difficultas, quando renuntiatio non esset specialis & particu-

15 laris † istius exceptionis, sed generalis, vt si esset renuntiatum omni iuris & legum auxilio, an non obstante ista renuntiatione possit opponi exceptio rei non traditæ. Vrsill.loco præcitato mouet hanc quæstionem, & dicit, quod videtur quod non, ex quo per talē renuntiationem videtur renuntiatum omni iuri sibi competenti, ex qua uis causa allegat Gozadinus cons.96. postea dicit sed tu cogita, ego verò putarem quod posset opponi ista

16 exceptio rei non traditę, non obstante prędicta generali renuntiatione, & moueor illa po tissima ratione, quia ista renuntiatio, cum sit gene-

generalis, non comprehendit exceptiones futuras. Menoc. consl. 212. nu. 28. lib. 3. Calefat. consl. 87. nu. 7. lib. 2. Turret. consl. 64. nu. 35. lib. 2. Becci. consl. 108. nu. 3. 10. & seq. Anch. Regiens. in qō. famil. li. 1. q. 2. n. 16. [Cornaz. dec. 168. n. 13. Gratian. discept. c. 411. nu. 9. Surd. consl. 267. n. 5. & consl. 408. nu. 28. etiam restringitur ad ius futurum ex causa de præsenti, Alb. consl. 66. nu. 2. Ann. sing. 439. Siluan. consl. 49. n. 47. & consl. 50. n. 32. Morott. consl. 83. n. 13. Vulteus consl. 17. n. 56. lib. 1.] & quod ista exceptio sit de futuris, & nō possit imaginari tempore contractus, patet, quia traditio, & assignatio rei fit post contractum, & sic non tradere euenit post contractum, & instrumentum celebratum; & non est verisimile, quod emens, vel conducens cogitauerit, quod res sibi non traderetur, quia si hoc cogitasset, non est dubium, quod non contraxisset.

17 Et nota, quod excipiens † simpliciter, quod res sibi vendita, vel locata non fuit tradita, non tenetur aliquid probare ex parte sua, sed actor ipse tenetur demonstrare, quod rem tradidit, l. actor, vbi Salyc. nu. 6. C. de probat. Magon. d. dec. 11. nu. 10. secus si non simpliciter negaret, sed diceret, † quod rem habuit, 18 & postea actor ipse eandem rem sibi abstulit quia isto casu tenetur opponens probare exceptionem tali modo propositam. Soc. sen. consl. 15. nu. 7. lib. 4. Bart. in l. illa, num. 4. ff. de verb. oblig. Corn. consl. 181. n. 17. lib. 2. Alex. consl. 127. n. 6. lib. 5. Magon. dec. præd. n. 9.

19 Secundo exceptio † istius naturæ, est exceptio pretij non soluti, quę etiam nunquam censetur sublata à statuto reijciente omnes exceptiones. [Ant. de Butrio in c. cum Ioannes n. 8. vers. quæro, an emptor de fid. instrument. Alex. in l. filiæ licet, num. 3. C. de collation. & consl. 119. n. 2. lib. 1. Scipion. Rendin. in promptuar. tit. de statut. n. 18. Alex. 35. variar. resolut. tit. de exception. resol. 1. nu. 11. lib. 2. Blancus de compromiss. q. 4. nu. 53. Intrigl. super Bull. q. 46. nu. 9. & talis exceptio potest opponi etiam post sententiam Bertachin. in repert. in verb. exceptio quando opponi possit, nu. 87. Franc. Caldas Pereyra in Analitic. commentario c. 13. n. 27. Ferdinan. Bongior. super Bull. n. 25.] Frecci. in tract. de præsent. instrum. p. 7. q. 1. nu. 2. vbi ponit 20 rationem, quia ista exceptio † dicitur ortum habere ex eodem instrumento, ex quo nascitur actio, quod ante eum dixit Bald. in l. peremptorias, nu. 10. C. sent. rescin. & in l. 1. C. de iur. & facti ignoran. [Io. Aloys. de Septimo in tract. de censibus, n. 76. & in d. tract. Ant. & Blascus Lancea nu. 33.] Immò ista 21 exceptio † dicitur priuilegiata, sicut ipsa actio. Alex. consl. 95. & consl. 119. vol. 1. & cōs. 20. nu. 7. vol. 7. Frecc. d. nu. 2. Et licet ista exceptio pretij non soluti, non fuerit à parte op 22 posita, tamen si iudex † ex processu cognouerit, pretium non fuisse solutum, poterit ex officio supplere pro reo. Bald. in l. si pater, n. 2. C. de act. empt. Petr. Calefat. in repet. l. iurisgentium, nu. 70. ff. de pact. Roma. consl. 42. n. 4. & consl. 76. n. 8. qui mouentur per doctrinā eiusdem Bar. in l. cum qui, §. qui ita, ibi n. 4. ff. de verb. oblig. & hoc adaptatur ad nostrā Pragm. super Bulla, qua licet tollantur omnes exceptiones, attamen ista exceptio potest opponi, & non erit reijcienda, ideo si 23 fuisset facta subiugatio, & venditor † seu subiugās cōfiteatur habuisse pretium per tabulā, vel bancum, dum non cōstat de solutione facta per bancherium, emēs nō potest agere ad census. Mascar. in tract. de probat. concl. 385. [Gratia. discept. c. 325. n. 20. Prosp. à Petr. in addit. ad Grammat. dec. 59. n. 16. Milan. dec. 13. num. 123. lib. 2. Pet. de Gregor. super Bulla q. 9. num. 5.] quod procedit ēt in redemptione redditus iuxta formam prę- 24 dictam, in qua si emptor redditus † reuendat, & cōfiteatur habuisse pretium per bācum, semper currūt fructus, [Feder. Campixan. super Bull. n. 26.] dum pretium non est depositatum, & apodixia nō est facta bona, pro ut in istis terminis voluerūt Pet. de Gregor. in lectura super prędicta Bulla. in 9. q. princ. vers. secūdo infero. n. 5. [Illust. D. Vincētius Spuices, maximus aduocatus M. R. C. & integerrimus Regius Consiliarius in quadam allegatione, quam fecit pro Tho. de Bellissimis V. I. D. contra Carolum etiam V. I. D. & Io. Bernar. de Castillitta, qui mouētur ea ra- 25 tione, quia † relatum dicitur esse in referēte, l. asse toto, ff. de hęred. instituen. & nō constito de re, ad quam referēs se refert, nō dicitur cōstare de facto. Alex. cōsil. 66. in princ. lib. 1 [Crauett. cōs. 45. n. 4. Rimi. iun. cōs. 6. n. 108

Surd.conf.460.n.47.& conf.556.n.15.Hondcd.conf.73.nu.16. & conf.108. num.43.] Cephal.conf.156.nu.42.lib.2. & non soluto

26 pretio, non dicitur facta reuenditio. [Farin.dec.Rot. Roman.341.] DD. in l.à Diuo Pio, §.sed si emptor,ff.de re iudic.& vltra prædictas possunt adduci aliæ rationes,qua-

27 rum prima est, quia cancellatio † reducitur ad causam cancellationis,l.cancellationis, l. cancellauerat, vbi Bart. ff. de his quæ in testamen. delen. nu.2. Cepoll. conf.7. num.9. in Crimin.Surd.conf.16.nu.15.lib.1. & qđ

28 pretium sit † causa principalis, & finalis, ob quam fit cancellatio,Bal.in l.fi. ff.de accept. Franc. Monald.conf.93.nu.5.Becci.conf.45.

29 nu.30. vbi dicit,quod causa † finalis contractus est illa, sine qua quis aliàs contracturus non esset,vel eo modo non erat, nisi causa illa fuisset,Becc.dicto nu.20.Soc.sen.conf.26. nu.6. lib.3. [Fontanell. de pact.nuptial.p. 1.gl.9.n.28.Rim.iun.conf.820.n.23. Ioseph Gonzal. var.quæstionum cap.33. n.6. Muta super Ritu c.101.n.69.] ergo quis dubitat, quod causa, ob quam fuit facta cancellatio fuerit pretium promissum,& quod aliàs quis non contraxisset, ex quo nemo præsumitur velle vendere, seu retrouendere, & non habere pretium, cum nemo præsumatur velle iactare suum l.cum de indebito,ff.de probat. [Marius Giurb.dec.79.nu.11.& 25.& dec. 108.n.22. Iac.Gall. conf.43.nu.15.non valet etiam cancellatio quando non constat de potestate cancellantis, Gratian.discept.cap. 699.nu.1.] Secunda potest adduci ratio, quare cancellatio prædicta nõ debet aliquid

30 operari,quia cessante† causa cancellationis, quod est pretium,vt paulò ante dixi,quis du bitat,quod cessat effectus ipsius, & sic cõtractus remanet prout ante erat, Tiraq. in tracta. cessante causa, in reg. num.58. [Surd. conf.16. n.15.] & per totum, qui licet loquatur in contractu, idem tamen est de distractu, cum valeat argumentum de vno ad aliud. Tertia potest adduci ratio, quia sem-

31 per est inspicienda causa † cancellationis cõtractus,Bal.in l.generalis C.de sent.pass.quę si est nulla, & reducitur ad causam, non est dubium,quod nullum operatur effectum,per ea,quæ dicam infra exceptione 20. num.25. & seq. [Surd.d.conf.16.nu.16. Flamin.de Rubeis conf.30. n.77. lib.1. Cepoll.conf. crim.7.nu.9. Intrigl.conf.27.n.15. Imol.cõs. 139.nu.2.] Mari. Anguiss. conf.167.nu.8. & seq.vbi ponit nonnulla, quæ corroborant istam opinionem. Quartam adduco rationẽ,

32 quia res † non dicitur empta, nisi pretium soluatur. Instit. de rerum diuis.§.venditæ.nec tali casu emptor efficitur dominus, vel lucratur fructus. Bart.in l.fistulas,§.qui fundum.ff.de contrah.empt.in princ. Bal.& Salic. in l.fructus,C.de actio.empt.Franc. Aret. conf.160. vers.circa quintum, Mari. Anguiss.conf.71. n.2.& conf.167.num.7. [Fabian.de Mont. de empt.& vendit. in quinta quæst. princip. n.33.fol.172.Lanar.conf.36. n.9.quia est de substantia venditionis.Surd.cõs.52.n.52.]

33 vbi dicit, quod quotiescunque causa † sperata à contrahentibus nunquam fuit deducta in esse,nihil operatur contractus respectu causæ,quæ nunquam fuit adimpleta.Ex quibus patet, quod instrumentum cancellatum per modum supra positum, habetur pro non cancellato, & potest exequi, ac si nunquam fuisset cancellatum, [Intrig.d.conf.27.nu. 16.] prout e conuerso si fuisset facta subiugatio,& non constaret de solutione pretij facta per bancum, habetur pro nõ facta,& ista exceptio impediret exequutionem. Nec obstat illud, quod fortasse dici posset, scilicet

34 qđ cessant fructus, & quod debet agi ad pretium,de quo nòn apparet, solutionem fuisse factam iuxta terminos l.in ciuile, de rei vendicat. & l.quod vendidi, de actio. empt. vbi disponitur, quod vẽditor, qui habuit fidem de pretio,non cõsequitur fructus, nec ad eos potest agere, sed bene ad consequutionem pretij, [Magon.dec. Lucens.17.n.11.Natt. conf.219.n.5.& conf.171.n.1.] quia respõdeo,quod in casu proposito non videtur habita fides de pretio,tum ex quo sumus in ven

35 ditione rei,quæ communiter† non solet vendi,nisi pecunia de contanti,quo casu non dicitur habita fides de pretio; tum etiam quia isto casu nulla dicitur data dilatio ad soluendum,l.si quasi.ff.de pignorat.action. glos. in l.quod vendidi.ff.de contrah.empt. vbi dicit quod non dicitur habere fidem de pretio,qñ emptor dicebat habere pecuniam præ manibus.Paul.de Cast.in d.l.in ciuile,n.2. vbi Salyc.n.2.& Bal.n.1.C.de rei vẽdic. Bar. in d.l. si quasi.

si quasi.ff.de pignor. action. in prin. [Alex. consi.86.n.6.lib.6.Io.Griuell.dec.Dolan.56. nu.9.Mart.voto43..n. 5.Addent.ad Bart. in l.quod vendidi, ff.de contrahend. emptio.] Fabian. de Monte in tract. de empt. & vendit.in 5.quæst.princ.nu.37.& seq.vbi ad hoc adducit nonnullas rationes;& si aliter dicere tur, esset aperire viam fraudibus ,& cauillationibus, † contra tex. in l.tres fratres. ff. de pactis,l.creditores ,§. Lucius.ff.manda.l.3.& ibi glossa,& l.diem proferre,§.stari, ff. de arbit.DD.in l.si vnus ,§.illud.ff.de pact.Ex quibus omnibus concludo, quod contractus modo prædicto cancellatus, habetur pro non casso,& habet omnia priuilegia, quæ habebat ante dictam cancellationem. [Dec. consi.458.n.5.Roland.a Vall.consi.75.nu. 6. lib.2.Giurb.dec.36.n.6.]

36

Tertia, & vltima exceptio, quæ est istius naturæ, est † exceptio adimplementi non facti ex parte actoris,& in specie, quod ista exceptio non censeatur reiecta à statuto prædicto reijciente omnes exceptiones, tenuerunt Bar.in l.1.§.& parui,ff.quod vi,aut clam.nu. 3.Dec.consil.119.nu.3.Roma.cõsil.144. nu. 5.Crauetta cõsil. 151.nu.10.Marcia. cõsil.47 num.6.Becci.cõsil.45. num.13. Turrett. cõsil.74. num.38.lib.1. vbi dicit, quod ista exceptio potest opponi etiam aduersus obligationem in forma Cameræ,& cõsil.78.nu. 15. eod. lib.Osasc.decis.50.nu.10.Brun.à Sole in cõpẽd. ppos.iur.in verbo, exceptio implemẽti. Cephal.cõsil.312.num.100.& cõsil.407. num.15.& 19.lib.3.Ioseph Ludouic.dec.Lucen.2.num.3.lib.1. Roland. cõsil. 53. num. 32 lib.1. Mascar. in tracta. de probat.cõclus. 1387.num.21.lib.3. vbi latè examinat istam materiam,& eam ampliat varijs modis,quarum ampliationum vtiliores hic referam. Andr. ab Exea in tract.de pactis, num. 435. [Ricc.in collect.decis.1245.p.4.versic.amplia. 5. Siluest. Zach. in addit. obligat.Camer.quæst.17.nu.17.Giurb.dec.100.nu.22. Gratia.discept.cap.307. nu.2.Ludon.cõclu. 14.n.94. Crauett.cõsil.127.nu. 14.Alex.cõs. 119.num.2. lib.1. Marescott. var. resol.cap. 88. nu.3.lib.1.& prædicta exceptio potest opponit etiam post sentẽtiam,& exequutionem ipsius,vt dixit idem Marescot.d.c.nu.13.Crauett.cõs.151.nu.10. Menoch. cõs.1. nu.367. & cõs.65.nu.4. & semper potest opponi, nec consideratur quis prius contrauenerit,sed quis prius agat Alex.consi.49. nu.4. lib.2. Marescott.d.tract.c.89.nu.8. Menoch.consi.1.nu. 366. Nicol.Caluol. in praxi §. exceptiones contra libellum concl.3. n.10. & an tale adimplementum potest fieri cępto iudicio Mascard.concl.1387.nu.60. Ant.de Ball. in suo tract.lib.5. de prohibita venditione, nu. 20. Aldou.consi.19.num.46.& consi.110.nu.69. & talis exceptio excusat à mora Aldou.dicta consi.19. num.66. Menoc.consi.132. n.5. neque per interpellationem constituitur in mora Ceph. consi.407. n.18. Aldou. d. consi.nu. 67. Grat. discept. c.273. n. 19. & talis exceptio impedit litis ingressum, & dicitur litis finitæ Crauett.consi.248. nu.6. versi.non obstat quod opponitur Gratia. discept. c. 307. nu.25.& retardat exequutionem instrumenti in forma Cameræ idem Gratian. cap.273. nu. 19. & 20. & nunquam censetur exclusa, Bim.consi.256.nu.30. & consi. 379. num.45. Gęuall.commu. contra commu. quæst. 757. n.81. Mandos.ad Roman.in consi.244.nu.5. Mancin. de iurament.p.4.effect.216.n.26.] Cumia super ritu istius Regni,cap.16.nu.68 Intrigl.in tract.de casibus conscientiæ,cent. 1.casu 14.nu.115.& 116. vbi more suo alios concordantes allegat; quod procedit etiam † si ex statuto vel pacto fuissent denegatæ exceptiones,& defensiones. Prouinzal. in addit. ad Bertachin. in verbo, exceptio. Intrigl.casu prędicto,nu.117. Et hanc exceptionẽ iudex ex officio etiam parte non opponente potest,& tenetur supplere. Roma. consi.244. nu.5. Cephal. consi.407. nu.20. & consi.148. nu.144. Ioseph.Ludou. conclu.14. illat.94. ampliat.2.Crauetta cõs.151.nu.1.& 10.Magon.dec.Floren.66.num.6. & dec.143. nu.5. [Giurb.vbi supra Tusch.in lit.E. concl.381 num. 34.]

37

38

Quæ conclusio † ampliat, vt vsque ad minimam partem teneatur adimplere agens,ad hoc vt audiatur.Crauet.d.num.10.Bald.in l. pacta conuenta,§.iurisgentium,num.1. ff.de pact.Ias.consi.216.num.1. lib.2. Marcianen. d.consi.47.num.5.Menoch.consi.1. num.168. & cõs.55. num.6.lib.1. Roland.cõs.53.num. 29.lib.1. Honded.consi.86.n.16.lib.1. Becci. cõs.45.n.10.vbi alios allegat. Natta cõs.673

39

num. 19. lib.4. Carol. Grimald. in addit. ad pract. Tartal. cap.1. num.109. Mascar. d.cõclus.1387. nu. 25. Cephal.cons.66. num.28. Surd. cons.52. nu.35. lib.1. [Rubeus cons. 30.nu.4. Neuiz. cõs.50. num.9.& 10. Berous cõs.25.n.14. lib.3. Marescott.dicto cap.n.4. quæ dicitur litis finitæ & impedit ingressum Paul. Staibanus cons.42.n.9. &est efficacissima omnium Io. Griuell.dec. Dolan.111.nu. 28.& est plene probandum de adimplemento maximè quando agitur de adimplendo cõditionem, Seraphin.dec.Rot.Rom.952.n.8. Gozad.cons.31.n.4.]

40 Ampliatur secundò, vt hæc exceptio † adimplementi non facti admittatur, etiam si in contractu interuenisset iuramentũ. Mascard. concl.præd.num.20. Ioseph Ludouic. in suis conclus.concl.14.illat.94. ampl.16. Roland. cõs.53.nu.30.& cons.6.num.19.vol.1.& cõs. 69.nu.11.vol.4. Menoch.d.cons.55. nu.9. & 10. lib.1. Intrigl.in tract.de casib.conscientiæ, cent.1.casu 14.num.118. Marsil.sing.42. Rom.cons.244. num.2. Gozad. cons.94. nu. 45. Socin.iunior cons.77.n.43. Magon. dec. 11.n.4. vbi dicit, hanc comm. * opin. Becti. consil.45.nu.6. & cons. 106. nu. 38. Maurus Burgius in tract.de Laudemijs, par.3. inspec. 40. nu.109. [Muta dec. 73.nu.20. Tusch.in verb.statutum concl.525.n.7. & nu.37. Gratian.discept.c.740.n.43. Farin.dec. Rot.Roma.90.n.4. Barz.dec.36.num. 24. quod talis exceptio adimplementi habeat etiam locum quando ageretur ex contractu vltro citroq; obligatorio Farinat. dec. Rot. Roman.364. num. 1.]

41 Ampliatur tertiò, vt procedat dicta † conclusio non solum, quando constat, agentem non adimpleuisse ex parte sua, verum etiam si est dubium, vtrum adimplemeuerit, Corn. cons.345. col.2. vol.1. Mandell.cons.591. n. 6. lib.3. [talis exceptio adimplementi nõ facti obstat etiam cessionario, Ludouis. dec. Rot. Roma.261.n.4. Dec.cons.421.num.14. Surd.cons.101.nu.2. Mantic.de tacit. & ambig.lib.3.tit.16. nu.18.]

42 Ampliatur quartò, vt dicta conclusio † procedat, etiamsi cessauerit causa, ob quam creditor agens aliquid facere tenebatur. Dec.in l.cum proponas, num. 4. C.de pact. Mascard. d.concl.1387. nu.60. [Manci. dicto effect. 6.nu.11. sic etiam contra eum, qui trãsactionis vincula rupit Farin.dec. Rot. Roma.271. num. 3.]

43 Ampliatur quintò, vt hęc exceptio † adimplementi non facti possit opponi creditori agenti, tam si non adimpleuit circa substantialia, quàm circa accidentalia contractus. Becci.consil.45. nu.6. lib.1. Magon. dec. Lucen. 11.num.8. Osascus dec.50.nu.10. Rolan.cõs. 6.nu.19. vol.1.& cons.69.nu.10. vol.4. Bal. in l.pacta conuenta, C.de pact. Alex.cons.49 num.4.vol.2. Corn. cons.208. num.33. vol. 2. Surd.cons.52.nu.33.lib.1. Intrigl. casu pd. nu.120. Ludou. vbi supra ampl.19. [& talis exceptio potest opponi in exequutione sententiæ Caluol.in praxi, §.exceptiones cõtra libellum concl.1. num.66. Manci.de iurament.p.4.effect.6.nu.9. Mantic.dec.270.nu. 2.cum seq. & talis exceptio an possit suppleri ex officio iudicis, Gratia.discept.c.246.n.13 & tunc habet locum dicta exceptio quando oritur ex eodem contractu de cuius exequutione agitur Farin.dec. Rot. Roma.272. n.2, & quid in capitulis separatis ex eodem contractu Farin.d.dec.n.3. Barz.dec.36. nu.25. Bim. cons.301.n.25.]

44 Ampliatur sextò, etiam si actor † fuisset impeditus adimplere, quia tale impedimentum eum non excusat. Butr.& Abbas in c.sicut, lo vltimo, de iureiur. Dec. in d.l. cum proponas num.3. C.de pact. Natta cõs.50. num.7. lib.1. Rolan.cons.69.num.12. vol.4. Menoc. cons. 1.num.368.& cons.55.nu.5. Surd.cons.186. num.21. lib.2. Mascard. dicta conclus.1387. num.43. Ludouic.dicta concl.14.ampliat.9. [Manci.dicto effect.6.n.10. & talis exceptio obstat agenti Seraph. dec. Rot. Roman.591. num. 12.]

45 Ampliatur septimò, vt hæc exceptio † adimplementi non sequuti possit opponi creditori agenti, etiam si ipse in minimo ex parte sua defecisset, quia oportet, vt totaliter adimpleat. Bal.in l.fi. C.commod. Ias. in Authen. qui rem, num.16. C. de sacrosanct. eccl. Angel. in l.si seruus, §. si plurium, colum.3. ff. si quis caut. Dec. Curt. & Claud. Seisell. in l. cum proponas, C. de pact. Menoch. cons. 1.num.368. & cons.55. num.6. lib.1. Roma. d.cons.244. nu. 4. Ias.cõs.216. vol.2. Bursat. cons.144. num.30. vol.2. Ioseph Ludouic. in suis

suis conclusionibus, concl.14. illat.94. ampl. 3. Roland. cons.53. num.29. vol.1. Bero. cōs. 15. num.14. vol.1. Rube. cons.30. num.4. Mascard. conclus. præd. num.25. Decian. consil. 102. num.9. vol.5. Intrigl. in dicto tracta. de casib. conscient. casu 14. nu.108. Becci. cons. 45. num.10. [Surd. cons. 101. num.2. Gratian. discept. cap.316. nu.24.] & adimplere 46 † non dicitur, qui non adimplet formaliter. Milan. dec.4. num.100. lib.2. [Et aliquando sufficit adimplementum per equipollens, Seraph. d. dec. Rot. Rom. 1243. n.2. & an possit adimpleri per equipollens, Farinat. dec. Rot. Roma. 367. nu.1.]

47 Ampliatur octauò prædicta conclusio, qđ actor, qui non adimpleuit ex parte sua, non possit agere, vt procedat, etiam si in instrumento, cuius vigore agit, adessent verba, qđ ipse actor dedit, transtulit, & assignauit rem in eo contentam, quia istis, & similibus verbis non obstātibus, adhuc potest opponi ista exceptio. Corn. consil. 245. lib.4. Natta cons. 340. num.5. & 6. lib.2. Mascard. concl. prædicta, num.34. Ludouic. vbi sup. ampliat.6. [& an possit opponi per eum, qui contractui acquieuit Ludouis. dec. Rot. Roma. 75. nu.2. & ibi Annot. n.5.]

48 Limitatur modo prædicta cōclusio, vt hęc exceptio non possit opponi, † nisi per eum, cui est implendum. Alex. cons.127. nu.5. lib. 7. Dec. cons.452. nu.10. Ioseph Ludouic. in suis conclusionibus, 14. ampliat. 12. illatio. 94. conclus.1. illat.94. limit. 12. Menoc. cons. 1. num.370. lib.1. Mascar. dicta conclus. 1387 n.63. Intrigl. d. casu 14. n.119. [Surd. dec. 265. nu.39. Gratian. discept. c.302. n.29. sed contrarium videtur tenere in c.301. n.14. & an possit habere aliquod lucrum si impossibile sit adimplementum, Gratia. discept. c.725 num.1. & talis exceptio adimplementi non competit ei, qui non habet, nec resultat damnum aut interesse Ludouis. dec. Rot. Roma. 347. nu.11. & ibi Addent. sub n.20. Farinat. dec. Rot. Rom. 86. n.15.]

Limitatur secundò, quando is, qui vole-49 bat † adimplere, fuit impeditus facto, vel culpa illius, cui erat faciendum adimplementū, arg. eorum, quæ habentur in libris ciuilis, ff. de condit. & demonst. l. qui operas, ff. loca. Ioseph Ludouic. vbi sup. limit.12. Simon de Pret. cons.28. nu.7. Mascar. in tract. de probat. concl. præd. nu.63. [& an detur purgatio moræ ob adimplementum nō factum detecto dolo, Seraph. dec. Rot. Rom. 591. nu.1. Gratia. discept. c.113. n.38. & c.301. n.15.]

50 Limitatur tertiò, vt hæc exceptio † non admittatur quotiescunque opponeretur de nō adimplemento alterius obligationis separatæ ab illa, cuius vigore agitur. Bursat. consil. 191. nu.5. vol.2. Alex. in l. cum proponas, nu. 2. vbi Curt. in addit. in vers. separatum, C. de pact. Cephal. cons.48. nu.42. vol.1. Intrigl. in tract. de casib. cōsciēt. casu 14. n.103 & 123 Ioseph Ludouic. suis concl. tit. de probat. conclus.1. illat.94. limit.1. Paris. cōs.33. n.64. lib. 1. Barnaba Cornazz. in Rota Lucana dec.70 n.6. [quòd hæc exceptio nō cōpetit quando nullū resultat interesse Ludouis. dec. Rot. Roma. 347. n.11. nec ex diuerso cōtractu, idē dec. 541. n.1. etiā ex capite separato d. dec. n.2.]

51 Et opponens hanc † exceptionem, non tenetur aliquid probare ex parte sua, sed actor ipse tenetur ostendere, quod ex parte sua adimpleuit. l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. Soc. sen. cons.273. nu.2. lib.2. Gozzad. cons. 94. nu.45. Anto. Rube. consil.30. num.4. Menoch. cons.1. nu.369. lib.1. Garger. patrocin. 36. n.6. Rol. cons.69. n.9. lib.4. Rim. iun. cons. 52. nu.11. lib.1. Turret. cons.60. n.14. & cons. 74. n.29. lib.1. Io. Botta cons.90. n.6. Neuiz. cons.50. nu.6. & seq. Paris. cons.33. num.57. lib.1. Corn. cōs.106. n.5. vol.1. Mascar. d. conclus.1387. num.2. Natta cons.226. nu.2. Magon. dec. Lucens.11. num.8. & dec.61. nu.1. Becc. cons.45. nu.18. [Surd. cons.52. n.28. cum seq. Gratian. discept. c.748. num.10. & vnicus testis deponens quod venditor interpellauit emptorem, vt adimpleret trasfert onus probandi in aduersarium, Gratia. discept. c.748. n.18. secus si pars tenebatur adimplere sine alia interpellatione, Crauett. cons.192. num.17. Bim. cons.282. n.76.]

52 Et est tantæ potentiæ hæc exceptio, † vt dicatur opposita ipso iure, nec requiritur oppositio partis. Fulgos. Bal. & Dec. in l. filia licet, C. de collat. Rimin. iunior d. cons.52. nu. 11. & seq. qui ponit multa ad corrobationē huius conclusionis. Turrett. qui testatur de * magis comm. opin. d. cons.74. nu.34. lib.1. licet contrarium, & male tenuerit Magon. d. dec.

d.dec.11.nu.20.& 21.vbi allegat Fel. & Anchar.Regiens.in quæst.famil. [& non opposita tali exceptione an reus absolui debeat, vel condemnari cum clausula adimpletis adimplendis, Cartar.dec.98. num.2. & quid si pars fuerit soluta an obstet talis exceptio. Gratian.discept.c.307.nu.9.& 10.] Immò

53 iudex † ex officio tenetur eam supplere,licet, à parte non fuerit opposita. Rom. cons.244. Rimin.iunior cons.pręd.num.12. Turrett.d. cons.60.num.15.lib.1. Ioan.Bapt. Marcian. cons.47. num.7.Mascar.d.concl.1387.n.23. Maluas.cons.56.num.44. Crauett.cons.151. num.10. Magon. dict.decis.61.nume.2. Ioseph Ludouic.in suis conclusionibus,titu. de probat.conclus.vnica,illat.94.ampliat.2.Cephal.cons.312.n.148.lib.3. Intrigl.dicto casu 14.num.114.Barnaba Cornazzan.dec. Lucana 160.num.10.Pedroch.cons.1.num.239 vbi alios citat. [dict.Gratian.discept.546.

54 num.25.] Et sufficit hanc † exceptionem allegari in allegationibus iuris. Bart. in l.eum qui ita,num.4.il 1. vbi Ias.nu.12.ff.de verb. oblig. Fel.in c.cum ordinem,nu.16.de rescr. Iason in §.omnium,nu.128. Instit.de action. Paris.cons.33.num.57.lib.1.Magon.dec.Lucen.11. num.12. [quod potest opponi talis exceptio etiam in exequutione sententię, Rolan.à Vall.cons.1.n.29.lib.1. Nicol. Caluol. in praxi.§.exceptiones contra libell.concl.1 nu.66. Fontanell.de pact.nuptialib. claus.4. glo.10. par.1. nu.40. & impedit litis ingressum,Aldouin.cons.19.n.41.& 42.etiam si in partem deficit an impediat omnem actionē, Gratian.discept.c.546.n.32.Imo dicitur exceptio,litis finitę,Ric.dec.210.n.1.p.3.sed talis exceptio,& facultas adimplementi an cēseatur remissa per eum,qui perseuerauerit in contractu. Bec.cons.45.nu.4.lib.1. Gratian.

55 discept.c.302. nu.20.] Immò potest † allegari quandocunque,etiam post sententiam. Bal.& ceteri Scribentes in l.1. C.de iuris,& facti ignor.Mari.Anguiss.cons.77.num.4.& consil. 142.num.1.& consil.144. num.8. & consil. 152. num. 2. Mascard. in dicta concl.1387. num.48. [Imò semper & quandocumque opponi potest. Bimius consil. 226. num.13.]

56 Nunc quæro,quid si pendente iudicio, actor,† qui prius non adimpleuerat,vellet adimplere an posset? Et respondeo, quod hic sunt distinguendi duo casus,scilicet,aut vult adimplere ante factum oppositionē per partem,cui adimpleri debebatur,aut postea; primo casu etiam cœpto iudicio potest actor adimplere ex parte sua. Menoch. in tract.de arbit.iudi.quæst.16.num.6.And.ab Exea in tract.de pact.nu.437.& seq. Milanen. dec.4. n.10.Passer.cons.159.num.5. Cephal. consil. 112.nu.17.18.& seq.lib.2. Secundo casu nō potest. Paul.de Cast.cons.70. n.8. vers. nam sufficit,lib.1. Alex.cons.237.n.13.lib.6. Marsil.sing.489.Aret.cons.123.nu.6.Crauet.cōsil.192.nu.16.& cons.248.nu.9.& cons.146. nu.5. Becci. cons.45. num. 50. Bolognin. in addit.ad cons.Ananiæ cons.50.vers.secundo principaliter.Magon. dec.Lucens.61.nu.10. Milanen.dec.pręd.n. 11.& 12.Mascar.in tracta.de probat. concl. 1387.num.60. [Bim. cons.223.n.24.] Ioseph Ludou.in suis conclus.tit.de probat.concl.1.illat.94. ampliat. 18. Bursat.cons.144.nu.32.Intrigl.in tracta. de casibus conscien. casu 14.num.122. Surd. cons.158.nu.30. Pedroch.d.cons.1. nu.272. vbi alios allegat.Ludouic. concl.14. illat.98 ampliat. 18.

57 Secundo quæro,an contractus † rescindatur ob contractum non adimpletum ex parte vnius ex contrahentibus? Et dico,quod hic etiam est distinguendum, aut contractus est nominatus,aut innominatus; si cōtractus est nominatus, tunc non rescinditur, sed debet peti adimplementum,vel interesse.l.sicut, C. de actio.& oblig.l. in commodato. §.sicut,ff. cōmod.l.1.vbi hoc notant omnes DD. & pręcipuè Paul.de Cast. Bal.& Sal. in l.in ciuile, C.de rei vend.Bar.in l.fi.num.13.& alij.ff.de condict.ob caus.& in l.2. C. eod.titu.notant etiam in l.ex placito, & l.cum precibus, C. de rer.permut. Mandell.cons.626. num.4.lib.4. Bec.cons.45.nu.1.Surd.cons.52.nu.36.lib. 1 Secus si contractus esset innominatus, quia talis rescinditur, ob non adimplementum, Natta cons.171.nu.2.lib.1. Ruin. cons.131. num.7. lib.1. Roland.cons.8. num.39. lib.1. Magon.dec.Lucen.61.num.12. [Menoch. cons.26.nu.33.Gratian.discept.c.307. nu.3. Morot. cons.6. nu.23.& 24. & quid in contractibus nominatis Gratian.dec.159. nu.1. Marescott.var.resol. cap.90. num.1.lib.1.]

Sed

58 Sed hoc intelligas, vt procedat, † quando is, qui adimplere tenebatur, non adimpleuit ex dolo, vel culpa, aliàs non rescinditur. Alex. in l. fin. num. 6. ff. qui satisd. cogan. Crauet. cõs. 204. nu. 25. vbi alios adducit. Brun. à Sole in compend. proposit. iur. in verbo, contractus. Ad hoc Ias. cons. 84. vol. 1. Cephal. cons. 24. nu. 14. Alex. cons. 92. col. pen. lib. 1. Alcia. in l. si quis maior. C. de transact. & illud quod dixi, quod contractus nominatus non rescin-
59 ditur ob non adimplemẽtum, intelligas, † qđ non rescinditur agendo, non autem excipiẽdo, quia tunc potest rescindi. Alex. cons. 105 num. 17. in fine, vol. 3. Rolan. cons. 69. nu. 8. & cons. 53. nu. 23. lib. 1. Surd. cons. 52. nu. 36
60 lib. 1. Nominati autem contractus sunt, † qui habent proprium, & speciale nomen, de quibus habetur in l. iurisgentium, ff. de pact. De innominatis habetur in l. naturalis, & per totit. ff. de præscr. verbis. Mozz. in tract. de cõtract. tit. de diuis. cõtract. art. 4. n. 11. 12. carta mihi 5. [Tusc. in ver. cõtract⁹ cõl. 998. ꝑtot.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, qua fundatur in confessione partis aduersæ, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*
2 *Confessio facta in iudicio, inducit notorium.*
3 *Confessio facta in iudicio, habet vim sententiæ.*
4 *Cõfessio quando dicatur facta in iudicio, & nu. sequentibus.*
5 *Iudex debet pro tribunali sedere pro ista causa, ad hoc vt confessio dicatur facta in iudicio.*
6 *Confessio facta coram iudice non sedente pro tribunali, non dicitur facta in iudicio.*
7 *Confessio non dicitur facta in iudicio, si fit coram duobus ex tribus iudicibus.*
8 *Confessio facta coram iudice incompetente, nõ dicitur facta in iudicio.*
9 *Confessio extraiudicialis geminata non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*
10 *Confessio geminata probat sicut confessio iudicialis.*
11 *Confessio geminata producit actionem.*
12 *Confessio geminata producit suos effectus, etiã si probetur testibus singularibus.*
13 *Confessio geminata excludit exceptionem non numeratæ pecuniæ.*
14 *Exceptio geminata non potest reuocari prætextu erroris.*
15 *Confessio geminata tantum operatur quantum confessio iurata.*
16 *Alienatio rei dotalis ita validatur per geminatum consensum, sicut per iuramentum.*
17 *Confitens delictum geminatè commissum, punitur, etiam si confessio fiat extra iudicium, quod intellige, & n. 18.*
19 *Audiri quis non debet contra proprium confessionem geminatam.*
20 *Actio & obligatio nascitur ex pacto nudo geminato.*
Pactum nudum geminatum producit actionem & obligationem.
21 *Hæreticus, qui vult se corrigere, non traditur Curiæ seculari, limita, si hæresim geminauerit, & nu. 22.*
23 *Verba enuntiatiua geminata probant, & inducunt dispositionem.*
24 *Verba geminata præsumuntur prolata cum maiori deliberatione, & demonstrant magnam firmitatem animi, n. 25. & maiorem expressionem, num. 26.*
27 *Verba geminata faciunt comprehendi in dispositione ea, quæ aliàs non comprehenderentur.*
28 *Verba geminata semper ampliant effectum, ad cuius finem ponuntur.*
29 *Verba geminata etiam operantur, ut licet lex loquens per verba futuri tẽporis, intelligatur mediante sententia, attamen accipiuntur ipso iure, & n. 30.*
31 *Verba geminata faciunt comprehendi in dispositione ea, quæ specialem prouisionẽ requirũt.*
32 *Legitima renuntiatio includitur in renuntiatione generali geminata.*
33 *Promissio geminata valet, etiã si est sine causa.*
34 *Concessio geminata habet vim clausulæ motus proprij, & nõ obstãte, quod intellige, vt n. 35. & 36. & tollit vitium surreptionis, & habet vim clausulæ, Ex certa scientia, & num. 37. 38. & 39.*
40 *Geminatio consensus, vel verborum positorum in contractu venditionis, tollunt remedium l. 2. C. de rescind. vend.*
41 *Geminatio actuum tollit coniecturam metus.*
42 *Geminata cautio tollit beneficium Velleiani.*
43 *Geminata donatio denotat plenam liberalitatẽ donantis, quæ excludit dolum.*
44 *Geminatio moræ tollit purgationem ipsius.*
45 *Geminatio delicti facit, vt quis puniatur pœna cor-*

EXCEPTIO DECIMA QVARTA.

De confessione partis aduersæ facta in iudicio, & de vi geminationis.

1 DEcima quarta exceptio est quæ non censetur reiecta à Statuto reijciēte omnes exceptiones, est exceptio, quæ fundatur in confessione partis aduersæ, facta in iudicio. Bal. in l. si vnus, §. pactus ne peteret, il 2. circa finem, ff. de pact. Fel. in c. ex parte, il 2. in 14. limit. vbi Decius, nu. 66. de offi. deleg. Menoc. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. num. 19. [Aldouin. de Aldouin. cons. 152. n. 4. & cōs. 77. n. 47.] Asinius §. 31. c. 29. num. 1. Carpan. super statutis Mediol. lib. 1. cap. 42. nu. 194. & rationem adducit Decius loco citato, nu. 63. quia non obstante tali nostro præsumpto statuto, potest opponi exceptio solutionis, vt dicam infrà except. 25. num. 1. ita pariter debet admitti exceptio confessionis factæ in iudicio, vt etiā voluit Bald. in l. si nō sortem, §. indebitum, nu. 5. ff. de condict. indeb. & vltra istam pōtest adduci alia ratio 2 tior, & magis valida, quę est, quod † confessio facta in iudicio inducit notorium, c. olim, de verb. sign. c. vestra, de cohabit. cler. & mulier. cum similibus cōgestis per Gramm. dec. 31. nu. 8. & dec. 36. nu. 38. Mari. Anguiss. cōs. 37. nu. 1. Bec. cons. 70. nu. 10. Bossius in suo tract. Crimin. tit. de confessis, num. 8. Thennini in pract. cautel. 28. n. 1. Eugen. cons. 30. n. 12 Triuis. dec. 46. n. 4. lib. 2. Affl. dec. 372. nu. 8. Surd. cōs. 188. n. 2. lib. 2. [Osasc. dec. Pedem. 134. n. 3. & quid facta coram arbitro an dicatur iudicialis. Marant. p. 6. act. 5. nu. 31. Io. Aloys. de Septimo super Ritu c. 132. col. 3. in lit. A. Aldouin. cons. 77. n. 45. Muta super ritu c. 132. n. 26. Scac. de iudicijs. c. 76. n. 2. quando dicatur legitime facta tradit Mascar. de probatio. cōcl. 345. n. 20. & quę requirantur vt dicaē geminata, Mascar. concl. 347. n. 43.] Et exceptio notoria non censetur sublata p supradictum statutum, vt dixi supra, except. 5. nu. 1. ergo nec ista exceptio confessionis 3 factæ in iudicio, & confessio facta † in iudicio, habet vim sententiæ, & rei iudicatæ, & non expectat aliud, nisi exequutionem, in ciuilibus, l. vnica, C. de confes. Bart. in l. actus sustiū, n. 4. ff. de his qui not. in fam. Affl. dec. 182. n. 8. Rot. Roma. dec. 425. in nouis. Eugen. cons. prædicto, n. 12. [Io. Bapt. Bonius de stat. vi b. glos. 26. n. 8. & an habeat exequutionem paratam, Cumia super Ritu, c. 19. n. 108. Monald. cons. 31. nu. 32. Surd. dec. 309. n. 15. Gratia. dec. 90. n. 13. Mascar. concl. 345. n. 18.] Corn. cons. 224. nu. 14. lib. 4. Ias. in l. filia, n. 39. ff. de verb. oblig. & in l. licet Imperator, n. 10. ff. de leg. 1. Mascar. in tract. de prob. concl. 344. n. 11. Bec. in tract. de statutar. vrb. præscript. gl. 26. n. 8. Thinnin. in pract. cautela 28. n. 1. Maranta in pract. p. 6. actu 5. n. 21. & seq. charta mihi 394. vbi adducit varia media hoc corroborantia. Sed videndum est, quan- 11 do confessio dicatur facta in iudicio, ad hoc vt non dicatur exclusa à nostro statuto. Et di- 4 co, † quod confessio tunc dicitur facta in iudicio, quando fit coram iudice sedente pro tribunali, & magistro notario scribente. Io. And. in addit. ad Specul. in tit. de deposit. §. 2. Abb. in c. fi. nu. 17. de confessis, & in c. at si clerici, n. 6. de iudi. & ibidem Fel. nu. 2. Glos. & Bart. in l. cum scimus, n. 6. C. de agricol. & censit. lib. 11. Mari. Anguiss. cons. 268. nu. 8. Sriaticus in pract. c. 19. nu. 83. qui testatur de * magis comm. opin. Mascar. d. cōcl. 344. n. 7. Corset. in suis singul. in verbo, confessio, n. 2 21 Maranta d. actu 5. n. 18. [Pancirol. cōs. 19. 5 n. 22. Roman. cons. 257. nu. 2.] qui † iudex debet pro tribunali sedere pro ista causa, & ad bonum iuris, & non aliter. Ant. de Butr. in præcit. c. fi. de confessis; Lanfr. in c. quoniam contra, in verbo, confessiones, de probat. Io. 6 de Amicis cons. 129. n. 9. & seq. ex quo † si fieret confessio coram iudice non sedente pro tribunali, vel coram notario solo, tunc confessio non diceretur facta in iudicio, & per cōsequens non posset opponi contra instrumentum, contra quod est prohibitum aliquid excipere. Glos. & Bald. in l. in omnibus, n. 1. & in l. interrogatam, C. de liberali causa. Calderin. in cons. 2. tit. de offi. ord. Bart. in l. 4. §. hoc autem, n. 10. & 11. ff. de damnum infect. Maranta in pract. p. 6. actu 5. n. 3. Soc. reg. 92 in prin. Io. de Amicis d. cons. 129. n. 10. Boer. qui alios allegat, dec. 90. n. 8. Tiraq. qui etiā more suo alios allegat, in tract. de retractu Lignagier, §. 36. gl. 2. n. 54. [Pet. Gerard. singul. 67. Corset. in verb. confessio. il 2. Farin.

de Reo confess.q.81.n.50. cum seq. sed facit indicium quo ad torturam. Mascar.cocl.351 nu.7.] Stiaticus in pract. c. 19. n.48. & 62. Mascar.d. concl.344.n.8.&cōcl.348.n.52.& non solum isto casu confessio non dicitur iudicialis; † sed nec etiam valet si fiat coram duobus ex tribus iudicibus competentibus in causa. Abb.in c.olim ex litteris, in fine, de rescript. Marsil. cons.80. nu.35. & sing.309. qui † iudex coram quo fit cōfessio, debet esse competens, alias si fieret coram iudice incompetenti, habetur pro non facta, nec generat praeiudicium confitenti. Doctores omnes, & praecipuè Dec.in c.at si clerici, de iud. Stiaticus in pract.c.19.n.27. [Anchar. q.5.nu.1. lib.1.Surd. cons.28.n.51.Albertin.de haeret. q.25.n.68. fol.159.Other.q.28. n.1.lib.1.Farin.de Reo confess.q.81.n.27. & 189. Bolognin.cons.8. n.1.]

Amplia modo praedictam nostram principalem conclusionem, quod scilicet exceptio confessionis factae in iudicio possit opponi nō obstante Statuto omnes exceptiones reijciente; † vt procedat etiam in confessione extraiudiciali, si fuerit geminata, ex eo, quia confessio extraiudicialis geminata producit eundem effectū, & habet eandem vim, quam cōfessio iudicialis. Bar.in praecitata l.cū scimus, n.6. C.de agricol.& censit.lib.11.Rom.cons. 290. n.7.& in l.nuda ratio, post principium, ff.de donat. Ias. in §.in personam n.48. Instit. de actio.& in l.si pacto, n.5. C.de pact.& in l. sed & si possessor, §.fi.n.8.ff.de iureiur. vbi & Rom.Marsil.in l.1. n.40. C.ad l. Cornel. de sicar.& in l.1.§.quaestioni, n.2.& 5.ff.de quaestio.Mynsing.cons.1.n.7. Bertrand. cons.175 nu.6.lib.2. Ruin. cons.72. num.1.& 3. lib.4. Grat.cons.54.n.21.lib. 1. Gram.cons. Ciuil. 79.n.12. Maranta in practica, p.6.actu 5.n.15 carta mihi 392. Eucrard. in Topica iuris, in loco à vi geminationis, num.2. Vital.in tract. clausul.in vers. enuntiatiua verba confessionis, num.10. carta mihi 157. [Borell. cons. 56.n.39. Marsil. in l.frater tuus, n.38. cū seq. C.de sicar. Dec.cons.163.n.2. Decian.cons. 46.n.38.lib.2.Ioseph Ludou. dec.Perus.9.n. 4.& 5. Siluan.cons.44.n.9.] Pancirol.cons. 194.n.6.Affl.dec.337.nu.5.Monald.cons.81 n.37.& cons.154. n.25. lib.2. Brun.à Sole in compēd.resol.proposit. iuris, in verbo, † confessio geminata, vbi dicit, quod probat sicut confessio iudicialis. Bar. in d.l.cum scimus, n. 6.Franc.Veggi.cons.29.num.4.Maranta loco citato. Paul.de Cast.in l. Publia, §.fin. ff. deposit. Corn.cons.123. col.fin. & cons.135. vol.2. Gabriel in suis com.conclu.tit.de confess.concl.1.n.61. vbi alios allegat. Surd.cōs. 188.n.11. Siluan.cons.44.n.9. Eucrard.in d. loco à vi geminationis, n.2. Hieron.de Laurent. in dec.Auenion.11.n.6. Ioseph Ludou. dec.Perus.n.5. Tiber.Decian.consil.46. n.36 lib.2. [Mascar.d.conclus.347. n.22. & 37. Barz.decis.5.num.17.&21. Tusch.in litt. G. concl. 28.num.41. & 43. Mascar.348.n.28. Rom.cons.290.nu.7. Surd.dec.10. num.8.] & † producit actionem. Barto.in d.l.cum scimus, num.7.vbi Alex.in addit. in lit. A. C. de agricol. & censit. lib.11. Abb.in c. si cautio, de fide instr. Cin.l.1.C.de cōfess. Port.concl. 22. quasi per totā, vbi allegat infinitos ferè DD. pro ista opinione. Io.de Anan. cons.55. Rom.in l.sed & si possessor, §.item si iurauero, ff.de iureiu. [Intrigl.cons.14.n.16. Curt. iun.cons.168.n.9.& 21.& plenè probat Mat cabrun.cons.29.n.144.& reddit actum validum, Aldouin.cons.77.n.6.& 3.] Soc. regula 63.in 3.fall. cum alijs allegatis per Gabriel.in d.tit.de confess.concl.3.n.1. quae omnia procedunt, etiam † si dicta geminata confessio probaretur testibus singularibus, vt si vnus deponeret de vna, alius de alia confessione. Paul.de Cast.cons.306. [Mascar. de probat.concl.347. nu. 55.] & dicta confessio geminata producit nonnullos alios iuris effectus, † scilicet, excludit exceptionem non numeratae pecuniae, gl.in l.cōtractibus, §.sed quoniam, in verbo, penitus opponi, C.de nō numerat.pecu.vbi etiam Bald. & Bar.in l.triticum, n.4.ff.de verb.oblig. Alex.in l. pen. § si vir, nu.2.ff.solu.matri. Aret.in l.si ita stipulatus, §.Grisogonus, nu.2. ff. de verb.oblig. Abb.in c.si cautio, n.12.de fide instr. vbi etiā Fel.n.56. Ias.in d.§.in personam, n.50. Instit. de actio. Marsil. in l.1. §. quaestioni, num.8. ff.de quaest. Gabriel in suis commu.conclus.in tit. de confessis, conclus.3.n.4.Grat.cons.118 n.3.lib.2. Affl.dec.110.nu.1. Eucrard.in Topica iuris, in loco à vi geminationis, nu.1.& 15.& Cepol. cautela 69. Mascar. in tract. de probat.concl.1264. n.49. Zuccard. cons.16. nu.

nu.11. Rausner.consf.2.nu.5.lib.2. Cabalin. Milleloq.675. Cephal.consf.192. n.2. lib 2. & consf.40.n.19.lib.1.& consf.700.n.13.lib.5. Rimin.iunior consf 60.n.8.lib.1. & super Instit.in tit.de donatio.in princ.n.501.vbi multos alios allegat,& nu.503. recenset aliquos contrarium tenentes,& n.504. concludit,nõ esse recedendum ab opinione gl.& sequatiũ. [Ruin.consf.75.n.3.lib.4. Mascar.de probat. concl.361.n.37. facit etiam cessare talis cõfessio exceptionem rei non traditæ, Crauett. consf.172.n.28. Mascar.d.tract.& concl.347. n.52. idem Mascar. concl.348. nu.2. Borell. consf.56.n.44. & an excludit simulationem, Ant.Amat.dec.98.n.10. Rom.cõs.356.n.9.] Decian.consf.46.nu.41. vol.2. Botta, consil. 23.nu.24.& 25. Mozzol.consil.16.n.5. Item, 14 † confessio geminata non potest reuocari prætextu erroris, vel falsitatis, l. non fatetur, ff. de confess.l.error, C. de iur. & facti ignor.c. fi.de confess. Rom.consf.346. nu.9. Curt.sen. consf.55.nu.13. Marsf.in d.§. quæstioni,n.11. Grat.consil.12.n.43. & 68.lib.1. Euerard. loco præd.n.11. Gabriel d. concl.3. nu.5. Menoch.consf.178.n.12. lib.2. Pedroch.consf.39 n.40. Brun.à Sole q.51. nu.43. [quod non præiudicat confessio etiam geminata, & iurata obtensa veritate in cõtrarium Curt. iunior consf.92. nu.4. & 8. Marc. Mantua consf. 115.n.27. cum seq. Pancirol. consf.19.n.27. Mascar.de probat.concl.347. nu.49. Baiard. ad Clar.q.55.n.72.] Matth.Brun.consf.20. n.17. Nicol.Rausner. Vltramontanus,consil. 2.nu.5.lib.2. Decian.consf.39.n.93.lib.2. Roland.consf.28.n.43.& seq. lib.4. Item, gemi-15 nata † confessio tantum operatur, quantum confessio iurata, & geminatio & iuramentũ quantum adhoc,à pari procedunt, Abb.in c. cum contingat,n.5.de iureiur. Fel.in c.si cautio,n.39. de fide instrumen. Marsil.in d.l.1.§. quæstioni,n.2. ff.de quæstio.& in l.1.n.3.ff. ad leg.Cornel.de Sicar. [Frider. Pruckm. consf.50.n.429.] Cefal.consf.35.nu.11. Gabrielius in d. titu. de confessis, concl.3. nu.7. Clau. Tuti.in repet.l.pregnantis, n.62.ff.de pœn. Euerard. in d.loco, à vi geminationis, 16 n.3. Ideo sicut † alienatio rei dotalis validatur propter iuramentum, ita etiam validatur propter geminationem cõsensus in ipsa alienatione interpositi. DD.omnes in dicto c.cũ contingat,de iureiu.& in Authent.siue,C.ad Velleia. Euerardus d.n.3. [Pancirol. consf. 17 59. Borell.consf.56.n.44.] Item qui † confitetur delictum extra iudicium punitur ac si confiteretur in iudicio si confessionem geminauerit, Bart.in præcit.l.cum scimus, num.6. C.de agricol.& censit.lib.11.vbi addentes,in litera L, Rom.in l.nuda ratio, ff. de donatio. Fel.in c.de hoc,nu.3.4.& 5. de Simon. Paul. de Cast.in d.l.Publia, §. Titius Sempronio, nu.5.ff.deposit. [Mascar.de probat. concl. 353.n.36.] Parisius consf.194. nu.6. lib.1. Abb.in d.c.si cautio,nu.12. de fide instrum. Gabriel d.concl.3.n.3. cum alijs adductis & allegatis per Diaz Regula 125. in tertia fallent.quod tamẽ intelligas,vt procedat, quan-18 do ipsas confessiones procedunt legitima inditia, Gabr.concl.3.n.10.in tit.de confess. Salic.in l.2. C. de custod.reorum. Alex.consf.5. nu.3.in princ.vol.1. Iasf.in l.qui aliena,§.Celsus,nu.37.ff.de acq.hæred. Fel.in d.c. si cau-19 tio,n.44.de fide instrum. Item,† contra suam confessionem geminatam quis non auditur, Th.Triuisf.dec.5.n.5. lib.1.& insequẽdo ipsã 20 materiam geminationis,dico, quod ex † pacto nudo geminato nascitur actio, & obligatio,licet ex eo simpliciter non nasceretur, l.1. §.debitum,ff.de constit.pecu. Bald.in l.fi. C. ad leg.Falc.& ibi Addentes, in litera C. Iasf. in l.iurisgentium,§.sed nulla, n.19. ff. de pactis,& in §.in personam, nu.47. Instit.de act. Roma.in l.si verò,§.de viro, Fallent.31.ff.soluto matrim. Corn. cõsil.68. vol.3. Alber. in Rubrica ff.de verb.oblig. nu.114. vbi Ripa, n.30. Curt.iun. cõsf.168.n.9. Ang. & Saly. in l.petens, C.de pactis, Soc. iunior in repet. l. Centurio,n.300 ff.de vulg. & pupill. substit. [Cephal.cõsf.40.n.10. Decia. consf.46.n.39. lib.2. Tusc.in lit.G.concl.28.nu.24.] Marsil.in d.l.1.§.quæstioni,nu.6. ff.de quæstion. Foller.in pract.Censuali,in ver.quæ quidem exequutio,nu.45. Parisf.cõsf.82.num.16.lib.1. Affli.dec.13.n.24. Gabriel d. concl.3. nu.6. Alciat.in d. Rubr.de verbor.oblig. n.14. vbi 21 dicit, quod hæc est comm. opin. Item † licet hæreticus qui vult se corrigere non tradatur Curiæ seculari, c.pen.§. qui autem, de hæret. [Farin. quæst.8. num.76. idem Author frater meus de effect.cleric.effect.1.num.837.] 22 tamẽ † si hæresin geminauerit, etiam si vellet se corrigere nõ auditur, sed traditur Curiæ seculari, c.super eo,& c. accusatus, de hæret. in 6.

in 6.& vtrobique Doctores. Euerard.in d.loco à vi geminationis, n.6. [idem Author d. n.837.] Item† verba enunciatiua si sunt geminata, probant & inducunt dispositionem, glos.in c.per inquisitionem, de elect. l.ex hac scriptura, ff.de donat.vbi Paul. de Cast. n.2. & cons.386.n.2.Bart.& Bal. in præcit. l. cum scimus, vbi Iac.Rebuff.n.2. C.de agricol.& censit.lib.11.Iason.in l.ex ijs,nu.2. C. de testam.mil.Laur. Palatiol.cons.83.nu.6. inter consilia Io.Bapt.Marciani. Ludouicus Iunctus,in conc.pro vxore,n.365. Rolan.consil. 60.nu.25.lib.1. [Pancirol.cons.96. nu.57. Crauett.de antiquit.tempor.p.1.in tit.verb. enuntiatiua,n.26.fol.41.Rol.à Vall.cons.60. n.25.lib.2.Ceph.cõs.468. n.47. Sforz. Odd. cons.64.n.5.] Gigas in tract.de pension.ecclesiast.quæst.97.nu.9.Roma.in l.gerit,ff.de acq.hered.Mari.Anguissola cons.13.n.19.& cons.18.n.14. Brun.à Sole in compend.proposit.iuris,in verbo,enuntiatiua probant; q. duo vltimi alios allegant. Item verba † geminata præsumuntur prolata cum maiori deliberatione, c.etsi Christus, de iureiurando, Crauett.cons.105. n.4. vol.1. Rimin. iunior cons.65.nu.28.lib.1.& consil.110.nu.54.lib. 2. Anna allegat.127.nu.8.lib.2. Mars.in l.1.§.quæstionem,nu.9. ff.de quæst.Tho.Triuis. dec.5.n.5.lib.1. [Ceph.cons.40.n.8.Pancirol.cons.89. n.25.lib.3.Tusch.in lit.G. concl.28.n.14. Decian.cons.57.nu.41.lib.1. Fanut.de moment.tempor.c.20.n.7. Ruin.cõs. 150.nu.13.lib.2. Surd.cons.63.n.65.] & demonstrant magnam firmitatem animi & propositi, [Bec.cons.24.nu.24. Menoch.cons. 63.n.13. Surd.cons.179.nu.18. Marc. Mantua cons.102. n.6.lib. 2. Paris.cons.10.n.57. & cons.32.n.52.lib.1.Crauett.cons.105.nu. 4.Scrad.de feud.p.10.sect.1.n.124.] Fel. in d.c.si cautio,n.40.& seq.de fide instr. & Marsil.d. n.9.† & maiorẽ & firmitatẽ expressionẽ denotãt. Rom.in l.si verò,§.de viro,in 31.Fallẽt.ff.solu. matr. Dec.cons.315.n.5. [Corn. cons.59.n.8.lib.2.& cons.140. nu.2. lib.2.] Gigas d.quæst.97.num.5. Item, verba † geminata faciunt comprehendi in dispositione ea,quæ aliàs non comprehenderentur, Alex. in l.si patroni,n.15. ff.ad Trebell. Ruin.cõs. 32.n.2.lib.2. Rim.iun. cons.65.nu.27.lib.1. Cæphal.cons.58.n.18.lib.2.Pancirol.cons.4 nu.12. Berous cons.43. n.44. lib.3. Pedroch. cons.6.nu.16.lib.1. [& reddit actum validum licet alias non esset validum, Aldouin. cons.77.n.6.& 37. Schrad. de feud. p.10. sect.io. 20.n.126. Aldou. cons.63.n.34.& cons. 71.nu.15. Gozad. cons.30.nu.2. Paris.cons. 9.n.20.lib.3. Siluan.cons.95.n.11.] Item † verba geminata semper ampliant effectum ad cuius finem interponuntur, l.Balista, ff.ad Trebellianum, l.fructus, C. de action.empt. c.cum ex te,de rescript.gl.& Sal.in l.cum pater, ff.de pactis dotal. [Io. Franc. à Pont. cons.46.nu.28.lib.2. Aldou. cons.39.n.23.] Ias.in l.nominatim,num.8.ff.de liberis & postum. Ripa in Rubrica de verborum oblig. Soc.iunior in d.l.centurio,n.300. ff.de vulg. & pupill.substit. Paris. cons.6. nu.12. vol.1. Ruin.cons.218.vol.1. Osasc.dec. Pedem.39. n.16. Item † geminatio verborum operatur, vt licet lex sit loquens per verba futuri temporis, intelligatur mediante sententia, iuxta glo.in l.in criminali, in gl.magna, C. de iurisdict. om. iud. Mathes. Singular 116. † attamen si sint geminata, vt puta, si statutum dicit, cassentur,& annulletur, vel annulletur, & irritetur, intelligitur ipso iure, absq; sententia, Bal.in titu.de pace Constãt. §.priuilegia omnia, verbo,& in irritum deducantur,& in verbo, cassentur, Roma.sing.1.2. & 3. Ias. l.non dubium, in 10.not. C.de legibus, & in l. cum postea quam, in tertio notab. C.de pact. Cotta in Memor. in verbo, geminatio, il 3. vbi alios allegat, Mars.in tract. de bannit. in verbo mortui, n.96. Item,† verba geminata specialem expressionem significant, & comprehendunt id, quod specificam mentionem requirit, l.in fideicommissariam, iuncta l. Balistam, ff.ad Trebellian. Achil. Pedrocha cõs. 6.n.9.10.& seq. lib.1.Mantica,in tract.de cõiect.vlt.volunt.lib.7.tit.10. nu.12. vbi testatur de magis communi opinione, & alios allegat, & ex hoc infert ipse Pedroch. loco cit. [Rol.à Vall. cõs.60.n.2.lib.1. Dec.cõs.1.n. 9.vers.ista enim verba & cõs.23.num.4.vers. quinto quia, Soc. cons.65.nu.18. lib.1. idem Bec.cons.66.nu.15.lib.1. Paris.cons.50.n.15. lib.4. Camil.de Laratha cõs.2.n.58.] quod † licet lex requirat specialem expressionem, vt legitima sub renũtiatione includatur, attamẽ si in renũtiatione adsunt verba geminata

nata, tunc in ea comprehenditur ipsa legitima. [Morot.conf.9.nu.20.Mantic.de coniect.lib.6.tit.2.n.109. Peregr.de fideicomm. artic.36.nu.100.Gratian.discept.cap.247.n.37.cum seq. Decian.consf.78.num.28.lib.5. Molfes.in additionibus ad consuet.par.4.de successionibus.q.15.n.1.& conf.14.n.20.Menoch.conf.71.nu.1.& 24.Barz.dec.103.n.8. Apicell.alleg.11. Fontanell.de pact.nuptial. clauf.4.glos.24. num.52. Intrig.sing.99. nu. 101.lib.3. Surd.conf.299.nu.13. Placentin. conf.11.nu.9.lib.2. Milanen.dec.10.nu.30. lib.1.Ripa obser.36.] Item † geminatae promissiones etiam sine causa, valent, & obligāt promittentem, licet simplex promissio sine causa eum non obligaret. Ang.in l. petens, in 3. colum.C.de pact. Ias.in d.§.in personam,nu. 48.Institu.de action. Cauens.super Ritu M. C.V. Ritu 128. num.8. [Martabr.conf.29. n.131. Carpan. in statut. Mediolan. cap.16. nu.74.] Item, † concessio geminata habet vim clausulae Motus proprij, Bald. in l. nec damnosa,num.primo, C. de precibus Imperat. offer.vbi add.in lit.A,Cremens.sing.136 Bertrandus conf.181, num.8.volum.3.Rom. in l.si verò,§.de viro,n.31. ff. soluto matrim. Alex.in l.3.n.4.ff.quod quisque iuris Th. Triuis. dec.65.num.12. lib.1. Fusc. in suis singu. litera G.num.4.Maluas.sing.50.nu.31.Marsil.in l.prima,§.quaestioni, nu.4. ff.de quaest. Felinus in c.si quando, num.14. de rescript. [Paris.conf.9. nu.21.lib.3. Curt.iun.consil. 310. n.131.] Cotta in memor.in ver. geminatio,il primo, Ias. in dicta l.3. vbi † limitat hoc procedere, quando secundum Rescriptū facit mentionem de primo, illud approbando,secus si nullum mentionem de eo faceret, Bald.in l.secunda,col.2.vers.item quid si Imperator, C. de petit. bonorum subla. lib.10. Cotta in d.ver.geminatio,& † operatur tantum, quantum clausula. Non obstante Butrius in c.primo,vers.saluari potest dictū Legistarum, dicto titu.de rescrip.& in c.quae in Ecclesiarum,in penult.colum. vers. quandoque est dubium,de Constitut.Cephal.consil. 190.nu.30.Felinus dicto num.14.Marsilius in dicto §.quaestioni,num.8. Gozadinus d.consil.70.nu.7. [Soc.sen. conf.63. nu.1.lib.3. Ruin.conf.98.num.13.lib.2. Surd.conf.278 nu.17.Bec.conf.56,nu.48.Menoch.de arbit.

33

34

35

36

q.9. nu.12.Claud.Bertaz.ad consilium Bertazoli.conf.478.in lit.G. Pet. Cened.in collect.iur. Canon.53.nu.2.Camill.de Laratha conf.2.n.59.& 69.] Euerard.in Topica Iuris,in Loco à vi geminationis, num.7. Curt. iunior conf.330. num.131. & † tollit vitium subreptionis, Curtius loco citato.Bolognetus conf.primo,num.76. [Io.Franc.à Ponte conf.1. nu.121. & 122. Molin. de primogenijs lib.2.c.7. nu.18. Pedroch. conf.1. nu. 137. de Laratha conf. 2.nu.61.] sic † etiam habet vim clausulae, ex certa scientia, cap.si quando, vbi glos.& Fely. num.14. Marsilius in d. §.quaestioni, num.8. Gozadinus consil. 70. num.7. Euerardus in Topica Iuris,in Loco à vi geminationis,num.7. Curtius iunior conf.310. nu.131. & tollit vitium subreptionis, Curtius loco cit. Bolognetus conf.1. nu. 76. [Bec. dicto conf. n.46. Ceph. cōs.302, nu.33. Surd.d. consil. nu.18. Alciat. de praesumption.reg.3.praesumpt.11.nu.13. Nepita in consuetud.Catan.tit.vltim.nu.8.& 9.Cened. in dict.collect.nu.3. Molin. vbi supra.] sic † etiam habet vim clausulae, Ex certa sciētia,c.si quando,vbi glossa,& Felinus, nu.14. de rescript.glos.in c.primo, in verbo, nascatur, de constitut. in 6. & glos. in c. rescripta, 25. quaestio. 2. Ioan.Andr. in c.porrecta, de de confirmat. vtili vel inutili. Eucrardus dicto num.7. Item, geminata † consensus praestitus in alienatione eiusdem rei,vel geminata verba posita in instrumento ipsius alienationis,tollunt remedium,l.secunda, C.de rescindenda vendit. Bald. in dicta l. secunda, quaestio. 3. vbi Arius Pinellus in repet. in 3. parte,cap.1.num.16. Paulus de Cast. consil. 386.num.2.lib.secundo, Decius consil.216. in fine, Crauetta conf.151. num. 31. & consil.160. num.3.& 6.lib.secundo, Cassa.super cōsuet.Burgund.rubr.7.§.12.num.37. Socin. senior cōsil.85.num.6. volum. 1. Couarruu. in repet. cap.quamuis pactum, in 3. parte, §. fin.num.6. versic.octaua conclusio,de pactis in sexto, [Sebast.Medic.de regul.iuris par. 1.regul.3.nu.65. Caroc.de locat.tit.de rescindenda locatione, nu.10. Aldouin.conf.70.n. 95. nec est locus restitutionis in integrum, idem Aldou.d.conf.70. nu.96. Decian.conf. 46.nu.38.lib.2.Tusch.in lit.G,concl.28.nu. 76.] Cefal.conf.142.n.5. Rub. Alexandri. conf.

37

38

39

40

conf.133.nu.9.& conf.147. nu.18. Menoch. consil.343.nu.16. lib.4. quidquid dixerit sibi contrarius conf.918. nu.27. lib.10. Item
41 geminatio † factuum tollit coniecturam metus, §. Pauonum, Instit. de rerum diuis. l. in criminali, vbi glo. ff. de iurisdict. om. iud. Io. Th. Minad. cons. 13. num. 16. Crauetta cons. 114. nu.9. lib.1. [Intrigl. conf.6. n.108. Menoc. conf.1. nu.301. Tusc. in lit. M, concl.226. nu. 27. & lesionem Crauett. conf.54. nu.7. Tusc. in lit. G, concl.28. nu.90.] de qua conclusione latius loquutus fui supra exceptione 11. nn.. ideo modo me remitto ad ea quæ ibi
42 dixi. Item † geminata cautio tollit beneficiũ Velleiani, iuxta l. si mulier, C. ad Velleian. vbi Bal. Scribentes omnes, in c. ex rescripto, de iureiur. Iason in §. in personam, Instit. de actio. Euerardus in Topica iuris, in loco à vi geminationis, num.3. [Tusch. in lit. G, concl.28. nu.7.] Item in geminata † donatio-
43 ne, plenam præsumitur interueniſſe donantis liberalitatem, quæ dolum excludit, glos. in c. si quis iratus, secunda quæstio.3. Matth. Brunus conf.20. num.17. [Frideric. PrucKman conf.8. n.26. & conf.10. nu.161. Alb. Mandell. conf.434. nu.29. Tusch. in lit. G, concl.
44 28. nu. 25. & 51.] Item † geminatio moræ tollit purgationem ipsius, l. insulam, vbi Bar.
* nu.16. & communiter * DD. & præcipuè Iason, num. 26. & Ripa, nu.77. ff. de verborum oblig. Rom. cõsil.352. num.8. vbi Mandos. in addit. litera G, Paulus de Castro cons. 228. num.2. lib.2. Corsettus in tract. de verb. geminatis, nu.58. idem Iason in l. cum procurator, §. si dominus, num.7. ff. de nou. oper. nunt. & in l. secũda, nu.79. C. de iure emphy. Alex. in addit. ad Barto. in littera B, in l. cum scimus, num.7. C. de agricol. & censit. lib. 11. [Crauett. conf.346. n.12. cõ seq. Tusc. in littera G, concl.28. nu.32. & 33.] Euerard. d. loco à vi geminationis, num.9. Marsil. in l.1. §. quæstioni, num.10. ff. de quæst. & consil.2. nu.63. Cefalus conf.25. num.2. Gozad. consil.57. num.9. Capycius decis.19. num.4. Turrettus conf.3. num. 10. lib. secundo. Item
45 geminatio † delicti, facit vt quis puniatur pœna corporali, etiam si alias ex dispositione Legis, vel Statuti pro tali delicto imposita esset pœna pecuniaria, Bald. Angel. Oddoffred. Io. de Platea, & alij, in l.1. C. de exactor. tribut. lib. 10. Doctores omnes in l. seruus, C. ad legem Iuliam de vi publica Decia. in Auth. cassa & irrita, n.16. C. de sacrosanct. eccl. Bal. in Authent. sed nouo iure, C. de seruis fugit. & in cap. cum Ecclesia, nu. 16. de causa possess. & propriet. Io. de Arno, singul.64. Anch. in c. fi. de foro competenti, Marsi. in tracta. de bannit. in verbo, delictis, num.24. & singul. 378. Afflict. super constit. Regni, tit. de hæreticis & Patarenis, num.65. Mascar. in tracta. de probation. conclus.838. num.2. & seq. Simon de Pretis, consil.104. num.24. & 27. Euerard. in dicto loco à vi geminationis, nu. 13. Piaggia, in tract. de consuet. quæst.8. nu. 4. vbi alios congerit, Gramm. dec.48. n.4. & 17. nu.16. in criminal. Caroc. in tract. de locato, & conducto, tit. de mercede omissa, nu. 25. [Crauett. d. conf.346. nu.12. Gramm. vot.17. n.9. & 13. Io. Bonifac. in tract. de furt. §. 12. quod de iure naturali, num.28. Anto. Scapp. de iure non scripto, lib.5. de delict. &
46 delinquentib. cap.5. nu.1.] Quod † procedit etiam, si pro primis delictis delinquens fuerit punitus pœna ordinaria imposita pro eo delicto, d. l. seruus, C. ad legem Iul. de vi publica, l.3. C. de Episcopali audient. l. capitalium, §. solent, ff. de pœnis, Vbertus de Bobio, allegatus per Ang. Aret. in tracta. malefic. in verbo, vestem celestem, num.14. Additionator ad Vital. in tract. malefic. in tit. de furtis, nu.3. Euerard. loco præcitato, num.13 Clar. in pract. crim. §. furtum, n.13. [Farin. de furt. quæst.167. par.4. num.64. cum seq. Io. Bonifac. in dicto tract. de furt. §. 12. n.32.
47 Gramm. vot.17. n.12.] quod † similiter procedit, si delinquens pro primo delicto habuerit gratiam à Principe. Addit. ad Ang. Aret. d. num. 14. lit. A, Cassan. super consuet. Burgund. in princip. num.23. [Bonifac. in dict. §.12. nu.39.] Couarruu. lib. secundo, variarum resolut. c.10. nu.2. circa finem, Clar.
48 in d. §. furtum, num. 14. secus † si fuerit penitus absolutus per sententiam. Addit. ad Aret. loco præcitato. [Bonifac. in dict. §.12. nu.
49 38.] Item, procedit dicta conclusio, † etiã si alia furta vel delicta commiserit alibi, & in aliena iurisdictione, nam vbi committit vltimum delictum, ibi potest puniri pœna capitis, Bar. in l. si cui, §. cum sacrilegium, num.6. ff. de accusat. Bald. & Sal. in Authen. sed nouo

uo

uo iure, C de seruis fugit. Io. Platea, in l. omnes, C. de dilator. lib. 10. [Iul. Clar. in §. furtum in vers. sed pone, n. 11. lib. 5. Ant. Scapp. de iure non script. tit. de furt. lib. 5. cap. 156. Io. Bonifac. d. §. 12. nu. 40. Augustin. ad Angel. de maleficij, in verb. vestem cęlestem, n. 14. & n. 24. Farin. in tract. de furt. q. 167. p. 4. n. 53. cum seq.] Euerard. in loco prædicto, num. 12. in fine. Immò, geminans † delictum, non debet sperare veniam, nec comprehenditur in indulto seu gratia concessa delinquentibus, Bald. & ceteri omnes, in d. l. 3. C. de episcopali audient. not. in cap. secundo, de filijs presbyterorum, in 6. Cefal. consil. 40. num. 8. Ruinus cons. 208. volum. 1. Paris. consil. 6. n. 9. volum. 2. Mars. sing. 111. [Frider. PrucKman cons. 1. nu. 83. Simon de Pretis consil. 104. nu. 24. & 27. Gramm. voto 9. num. 23. & vot. 17. num. 8. Mascard. de probation. conclus. 838. nume. 5.] Euerardus in Topica Iuris, in loco à vi geminat. num. 12. Decius consil. 10. num. 5. Hinc est, quod † si quis obtinuerit gratiam de secundo delicto, non facta speciali mentione de primo, talis gratia tanquam subreptitia nō valeret. Rochus de Curte, in cap. fin. nu. 56. de consuet. Piaggia in tract. de consuetud. quæst. 8. num. 43. [Io. Arnonus singul. 11. Lupus in cap. per vestras, nu. 11. de donat. inter virum, & vxorem Boerius dec. 217. num. 22. Mascard. de probat. concl. 838. num. 8. Egidius Bossius in tracta. crimin. tit. de remedijs iustitiæ, nu. 35. Iulius Clarus quæst. 58. num. 8. Farin. quæst. 6. nu. 49. & 50. Tusch. in lit. G, concl. 56. per totam, Alb. Mandell. cons. 723. num. 3. Grammat. vot. 17. num. 11.] & † geminatio peccati venialis, facit peccatum graue, cap. criminis, 25. distinct. Roma. in l. si verò, §. de viro, casu 16. Fallent. 31. ff. soluto matrim. Marsil. in l. primi, §. quæstioni, num. 7. ff. de quæstio. Cortet. in tract. de verb. geminatis, num. 57. Alexand. in addit. ad Barto. in l. cum scimus, nu. 7. ff. de agricol. & censit. lib. 11. Euerard. d. loco à vi geminationis, num. 13. [Summa Panteolog. titu. de peccato, cap. 22.] Item, geminatio † actus demonstrat enixam mentem agentis, l. Balista, ff. ad Trebellin. Bar. in precit. l. cum scimus, num. 5. Decius cons. 1. num. 6. & cons. 66. num. 3. & cons. 88. num. 3. Sebast. Medices, in tract. de legibus & statut. parte 3. quæst. 20. num. 14. Bec. cons. 20. num. 12. & cons. 21. n. 24. vbi multos alios allegat. Mascardus in tract. de probat. concl. 347. nu. 42. Surdus cons. 10. num. 51. lib. 1. Rimin. iun. cons. 235. num. 44. lib. 3. Grat. cons. 4. num. 71. & cons. 12. num. 41. & consil. 25. num. 27. & cons. 59. num. 24. lib. 1. [Iacob. Gall. cons. 39. nu. 4. Gratian. discept. cap. 621. n. 29 Bellon. cons. 8. num. 11. & 12. Anell. Amat. cons. 74. nu. 24. PrucKman cōs. 8. num. 27. & cōs. 50. num. 428. & idem potest geminatio quod iuramentum, Pruckman dicto consil. num. 429. & operatur plenam deliberationē Nicol. Noal. in tracta. de trasmission. cas. 1. num. 80.] & † magnam firmitatem animi & propositi, Fely. in cap. si cautio, num. 40. & seq. de fide instru. Marsil. in d. l. 1. §. quæstioni, num. 9. ff. de quæstio. & maiorem vim & expressionem denotant Rom. in l. si verò §. de viro, in 31. Fallent. ff. soluto matrim. [Intrigl. cons. 6. num. 108.] Dec. cons. 315. nu. 5. Gigas in tract. de pensio. Ecclesiast. quæst. 97. num. 5. Euerard. in Topica Iuris, in loco à vi geminationis, num. 1. & vt finem imponā huic materię geminationis, si uis scire nōnullos ipsius effectus, tum in verbis, tum etiam in actibus, consulas DD. in d. l. cum scimus, C. de agricol. & censit. lib. 11. & in d. cap. si cautio, de fide instrumen. Cauens. super Ritu M. C. V. Ritu 28. num. 12. & Ritu 166. nu. 38 Annam alleg. 85. num. 5. & alleg. 127. nu. 7. [Tusch. in lit. G, concl. 28. vbi multa adducit] Mascard. in tracta. de probat. conclus. 1415. num. 36. Beccium consil. 74. num. 11. Curt. iun. cons. 215. num. 21. Mynsinger. cōs. 1. num. 8. Claud. Tuti. in repet. l. si prægnantis, num. 62. ff. de pęnis, Mars. in tract. de banit. in ver. pluribus, num. 8. Geminatum autē † dicitur illud, quod fit per duas vices, Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. C. de apochis public. lib. 10. Mascard. in tract. de probat. conclus. 838. num. 11. [Gramm. vot. 17. num. 22.] Sed actus † ad hoc vt dicatur geminatus, debet fieri interpollatis temporibus, & non eodem instanti. Paris. consil. 71. num. 19. & 20. vol. 3. Rimin. iun. cons. 602. num. 32. lib. 6. [Petr. Ant. Anguissol. consil. 11. nu. 4. lib. 2. Surd. cons. 369. num. 15. Decian. cons. 46. nu. 431. lib. 2. PrucKman cons. 8. num. 251. cum seq.] quia fit † vnico contextu aliquid plu-

ries

ries repeteretur, vel fieret, diceretur vnicus actus, & vnica confessio, gl. in l. si conuenerit, ff. de pignorat. actio. Baldus in procem. C. n. 36. vbi est optima additio in lit. C, Fel. in d. cap. si cautio, num. 44. de fide instrum. & in c. fin. de offi. deleg. vbi etiam Barbat. Dec. in l. 2. num. 7. de errore calculi, Ias. in l. si certis annis, num. 6. & in l. si quis in conscribendo, nu. 25. C. de pact. Ripa, in Rub. de verb. obl. lig. num. 3. Mascard. in tractat. præd. conclus. 1264. num. 48. Afflict. dec. 285. num. 12. Mari. Anguiss. conf. 137. num. 16. Pancirol. cons. 194. num. 24. Cæsar Contard. in repet. l. diffa mari, in limit. num. 75. C. de ingen. & manumiss. Port. conclus. 22. in fine. Eucrard. loco prædicto, num. 16. Brun. à Sole, in compend. resolut. proposit. iur. in verbo, interpellatio multiplicata, [Aldouin. cons. 20. num. 95. Marcabrun. cons. 75. num. 58. Placent. cons. 21. nu. 4. lib. 2. Paris. in l. stipulatio nu. 11. ff. de verborum oblig. Aldouin. cons. 70. nu. 95. Cephal. cons. 468. nu. 47. Tusch. in lit. G, concl. 28. nu. 107.] Pet. Anguiss. cons. [illegible] lib. 2. Marc. Ant. [illegible] in tract. de Mora, in prin. num. 6. & seq. Tiraq. in repet. l. si vnquam in verbo, Reuertatur, num. 49. & seq. C. de reuoc. donat. qui duo vltimi hoc corroborant varijs medijs, & posset etiam ad hoc prosimili adduci id scilicet, 59 † quia vt monitiones dicantur binæ, vel trinæ, debent fieri diuersis temporibus, secundum Alex. in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, num. 2. ff. de noui oper. nunt. Fel. in c. ex literis, nu. 8. de constitut. Contard. loco præcit. nu. 74. Asinius in tract. de exequut. §. 5. cap. 22. num. 6. [Grammat. vot. 35. nu. 12. & 13. idem Author Grassus in tract. de effectibus, effect. 10. nu. 806. Brun. cons. 64. nu. 38. Alex. de Neuo consil. 60. nu. 7. Socc. reg. 327. in verb. monitio.] 60 & † vnica citatio non sufficit, licet dicat pro tribus, vbi ex forma Legis vel Statuti requiritur vt quis ter citetur. Bald. in d. cap. ex literis, de rescriptis, Iason in d. l. si certis annis num. 6. vbi hoc no. communiter * Doctores, Abb. in cap. 1. de concession. præbend. Mari. Anguiss. cons. 195. num. 2. & seq. Ripa in Rub. de verborum oblig. num. 30. [Sigismund. Scac. de iudic. lib. 1. cap. 91. nu. 33. Aldouin. cons. 20. n. 94. vbi refert Authorem Neguss. de pignor. ib. in 1. memb. 6. p. nu. 4.] Olasc. 61 dec. 39. nu. 16. & † ratificatio actus facta bis in continenti in eodem instrumento, nō operatur vim geminationis, quia tunc vnica dicitur ratificatio. Affl. dec. 285. nu. 12. vbi allegat glo. in l. si conuenerit, ff. de pignoratitia actione, Ias. in l. 1. col. 9. ff. de officio eius cui mādata est iurisdict. Barbat. in c. fi. de offi. deleg. Seraph. in tract. de priuileg. iuram. priuil. 62. num. 5. & appellatio reiterata in eodem actu 62 dicitur vnica † appellatio, Roma. cons. 427. Abb. in cap. bonæ, in fine, & in cap. delictos num. 2. & in cap. tua nobis, num. 10. de appellatio. [Roman. cons. 41. num. 4. circa finem, Dec. in cap. sua nobis, nu. 3. de appellat. & in l. si quis in cōscribēdo, n. 2. C. de pact. Seraphinus priuilegio prædicto, nu. 6. & huius speculationis est etiam illud quod dici- 63 tur, quod † si extaret Statutum, vt qui dederit alapam, puniatur in centum, si aliquis eodem impetu dederit plures alapas, punitur vnica pœna tantum, secus, si ex interuallo. Abb. in cap. [illegible] & ibi Addent. in litera A, & B, de pœnis. Bruno in repert. in verb. Alapa, Hyppolit. Bonacossa in quæst. criminal. lib. 2. in eodem verbo, Alapa Io. Bologne. cōs. 33. n. 1. [Ioseph Ludou. dec. Lucens. 61. num. 3. Ant. Bard. de tempor. vtil. & continuo c. 18. nu. 18. Brun. à Sole in proposit. in verb. adulterium ex continuatione Arnon. dialog. 47. 64 Aplaca lib. 1. c. 1. nu. 19.] & † blasphemans pluries, dum est in eodem calore iræ, dicitur semel tantum blasphemasse, ideo solum vnica pœna debet puniri, Cępoll. cons. 77. nu. 9. in criminal. Alciat. in tract. de præsumpt. regula 3. præsumpt. 6. num. 4. Baldus in l. si familia, ff. de iurisd. omn. iud. Viu. dec. 351. nu. 1. [Tiraquell. de pęnis temperandis caus. 1. num. 13. & 14. Ant. Bardus de tempore vtili cap. 18. nu. 18. Farin. quæst. 22. nu. 29. Frater Pacific. in summa Pacifica in 2. præcepto de iurament. c. 5. col. 2. vers. giurare deliberatamente, vbi dicit quod vnicum est pecca- 65 tum.] & † percutiens clericum pluribus percussionibus, in vnam tanta incidit excommunicationem, si eodem impetu id faciat. Couar. lib. 2. variarum resolut. c. 10. num. 8. vbi * testatur de com. * opin. Aplazza in Epitome delict. c. 1. nu. 19. Clar. in §. fin. quæst. 84. * num. 2. vbi etiam testatur de comm. * opin. & dicam in meo tract. de effect. in ti. de effect.

Cle-

Clericatus. [idem Author in tract. de effectib.cleric.effect.9. nu.312. Baiard. ad Clar. §.fi.quæst.77.num.19. verf. fed pone facit in multis Caball.in refolut.crimin.caf.155. dicta fumma Pacifica, vbi fupra.] Et † fi ftatutum puniret illum qui commiferit tertium furtum pœna mortis, non debet mori is qui vnico actu furto fubtraxit plures res diuerfas, fed furta debent effe diftincta, non folum re, fed etiam tempore, vt poffit puniri pœna Statuti, Baldus conf.247.num.1.lib.5. Ang. in tract.malefic.in verbo, veftem cęleftem, n. 14. Cepolla in tracta. de feruis fugitiu. num. 105. Marc.Ant.de Comit.in Scholia ad Bal. dicto conf. 247. nu.1. Bard. in tract. de tempor.vtil.& continuis, cap.18.num.18.verfic. prout. Viuius d. dec.352. nu.9. ficut etiam fi ftatutum diceret: Quod fi quis proferret iniuriam erga aliquem puniatur indecẽ, fi qs vnico cõtextu & eodem impetu proferret plura verba iniuriofa punitur vnica pœna, l. itẽ apud Labeonem, §. coniunctim, ff. de iniur. vbi glo.& Bart.nu.2. glo.in l.nunquam plura, ff.de priuat.delict.vbi etiam Baldus nu.2. idem Baldus in l.fi infamia, ff. de iurifd. om. iud. Bard.d.nu.18.in prin. Viuius dec.pręd. num.2. Lazar. Fenut. in tractat. de momento Temporis, c.20.nu.10.& feq.vbi latiffimè tract.hanc cõclufionem, & allegat varios Docto. [quod tunc vnica pęna teneretur Bald. in l.fi infamia, ff.de iurifd.om.iud. Io.Bolognett.conf.30.nu.2.cum feq. Viuiu.dec.352. n.2.cum feq. Arnon. dialog.47. à Sole in cõpend.in verb.adulterium, Bonacoffa in verbo alapha lib.2. Clar.in §. fin. quæft.84. in verf.hæc autẽ omnia Farin.de delict.& pęn. q.22.num.16. Bolognett.conf.33. num.1.] & † tunc non fufficit quod adfit aliquod interuallum, fed omninò debet intereffe tempus feparatum, vt fi quis in continuatione fermonis protulerit aliqua verba iniuriofa & poftea intermediantibus alijs fermonibus, rurfus alia proferat verba contumeliofa, non tamen dicitur iniuriatus, nifi femel & vnica vice, & per confequens, pro vnica iniuria puniretur Cepolla confil.76. num.4.& fequen.& confil.feq. per totum, in crim. Fenut.dicto c. 20.num.15. [Diaz Regul.125.limit.3. Mafcard.de probat.concl.347.nu.51.] & facit ad hoc, quia licet ad inducendam † confuetudinem fufficiat binus actus, attamen fi eodem momento reiterentur plures actus, per hoc non dicitur inducta confuetudo, fed requiritur interuallum temporis inter vnum actum & alium, l.fi triennio, ff.de ftatu liberis glo.in cap. Lotharius, in verbo, appellauit, 31.quæft.fecũda, Iafon in dicta l.fi certis annis, C.de pact.Ripa, in Rubr.de verborũ obligat.nu.30. Ofafcus dec. Pedem.58.num.37 & dec.39.num.16. [Peregr.dec.115.nu.6. & ex quibus actis confuetudo introducatur, & quo animo Scipion Rendi. in promptuar. titul. de confuetud. num. 2. & non inducitur confuetudo ex actibus difformibus, Menoc. conf.317.n.15. & conf.187. n.57. & de præfumptio.præfumpt.31.nu.8.lib.4. Surd.dec. 66.nu.9.& conf.254. n.29.& 31. Viuiu.dec. 311.num.7. Cofta conf.65.nu.12. Giurba in in confuetud.Meffan.p.1. in prooemio, n.15. Gratian.difcep.cap.79.n.9. Rimin.iun.conf. 220.nu.26. Caball.conf.10. nu.40. & confil. 114.n.33.lib.2. Marilianus dec.60.nu.16.& quid ex multis fententijs in eodem cafu latis Gratian.difcept.cap.460.n.23. & c.554. nu. 34. Morot. conf. 34. nu. 8. & an inducatur ex pluribus inftrumentis, idem Morot. dicto conf.34.n.15.& conf.90.n.12. nec inducitur ex diuerfis fententijs non vniformibus, Farin.dec.38.nu.10. poft lib. 1. confil. crim. Menoch.conf.187.num. 50. Eugen.conf.73. nu.8. Mauritius Apicella alleg.13.n.12. Caroc.de locat.tit. de merced. deform.q.5. nu. 16.& 20. Valafc.dec.95. nu.8. & 11. Clar.§. feudum q.13. verf. nunc.] Crotus in l. prima, num.22.& feq. ff.de verb. oblig. Viuius dicta dec.352. num.5. Bard.in dicto tract.de tempor.contin.& vtil.cap.18. num.18. Itidẽ hoc corroboratur ex eo: † quia venditio de pluribus rebus in eodem inftrumento & tempore & pretio facta, dicitur vnica venditio, & non plures. Angel.de Peruf.in tract.de iure prothomif.nu.20. Tiraq.in tract. de retractu lignagier, §.23.glof.1.nu.234.& feq. Viuius dec.præd.num.4. Bard.in d.tract.de tempor.contin.& vtili, cap.18.nu.18. verf. facit etiam. [Cęfar. Barz.dec.Bonon.62. nu.20. Boffius in tit. de remiffio.merced. nu.21. Albert.Leonin.conf.4.n.15. Hieron.Gigas cõf. 67. num.8.]

Amplia fecundò, (vt redeamus vnde digref-

de Reo confess.q.81.n.50. cum seq. sed facit indicium quo ad torturam. Mascar.cócl.351 nu.7.] Stiaticus in pract. c.19.n.48.& 62. Mascar.d.concl.344.n.8.&cócl.348.n.52.& non solum isto casu confessio non dicitur iudicialis; † sed nec etiam valet si fiat coram duobus ex tribus iudicibus competentibus in causa. Abb.in c.olim ex litteris, in fine, de rescript. Marsil. cons.86. nu.35. & sing.309. qui † iudex coram quo fit cófessio, debet esse competens, alias si fieret coram iudice incompetenti, habetur pro non facta, nec generat praeiudicium confitenti. Doctores omnes, & praecipuè Dec.in c.at si clerici, de iud. Stiaticus in pract.c.19.n.27. [Anchar. q.5.nu.1. lib.1.Surd.cons.28.n.51.Albertin.de haeret. q.25.n.68. fol.159.Other.q.28. n.1.lib.1.Farin.de Reo confess.q.81.n.27. & 189. Bolognin.cons.8. n.1.]

Amplia modo praedictam nostram principalem conclusionem, quod scilicet exceptio confessionis factae in iudicio possit opponi nó obstante Statuto omnes exceptiones reijciẽte; † vt procedat etiam in confessione extraiudiciali, si fuerit geminata, ex eo, quia confessio extraiudicialis geminata producit eundem effectũ, & habet eandem vim, quam cófessio iudicialis. Bar.in praecitata l.cũ scimus, n.6. C.de agricol.& censit.lib.11.Rom.cons. 290.n.7.& in l.nuda ratio, post principium, ff.de donat. Ias.in §.in personam n.48. Instit. de actio.& in l.si pacto, n.5. C.de pact.& in l. sed & si possessor, §.fi.n.8.ff.de iureiur. vbi & Rom. Marsil.in l.1. n.40. C.ad l. Cornel. de sicar.& in l.1.§.quaestioni, n.2.& 5.ff.de quaestio. Mynsing.cons.1.n.7. Bertrand. cons.175 nu.6.lib.2. Ruin. cons.72. num.1.& 3. lib.4. Grat.cons.54.n.21.lib. 1. Gram.cons. Ciuil. 79.n.12. Maranta in practica, p.6.actu 5.n.15 carta mihi 392. Euerard. in Topica iuris, in loco à vi geminationis, num.2. Vital.in tract. clausul.in vers. enuntiatiua verba confessionis, num.10. carta mihi 157. [Borell. cons. 36.n.39. Marsil. in l.frater tuus, n.38. cũ seq. C.de sicar. Dec.cons.163, n.2. Decian.cons. 46.n.38.lib.2. Ioseph Ludou. dec.Perus.9.n. 4.& 5. Siluan.cons.44.n.9.] Pancirol.cons. 194.n.6. Affl.dec.337.nu.5. Monald.cons.81 n.37.& cons.154. n.25. lib.2. Brun.à Sole in compẽd.resol.proposit.iuris, in verbo, † confessio geminata, vbi dicit, quod probat sicut confessio iudicialis. Bar. in d.l.cum scimus, n. 6. Franc. Veggia.cons.29.num.4. Maranta loco citato. Paul.de Castr.in l. Publia, §.fin. ff. deposit. Corn.cons.123. col.fin. & cons.135. vol.2. Gabriel in suis com.conclu.tit.de confess.concl.1.n.61. vbi alios allegat. Surd.cós. 288.n.11. Siluan.cons.44.n.9. Euerard. in d. loco à vi geminationis, n.2. Hieron.de Laurent. in dec.Auenion.11.n.6. Ioseph Ludou. dec.Perus.n.5. Tiber.Decian.consil.46. n.36 lib.2. [Mascar.d.conclus.347. n.22. & 37. Barz.decis.5.num.17.&21. Tusch.in litt. C. concl. 28.num.41. & 43. Mascar.348.n.28. Rom.cons.290.nu.7. Surd.dec.10. num.8.] & † producit actionem. Barto.in d.l.cum scimus, num.7. vbi Alex.in addit. in lit.A. C. de agricol. & censit. lib.11. Abb.in c. si cautio, de fide instr. Cin.l.1.C.de cófess. Port.concl. 22. quasi per totã, vbi allegat infinitos ferè DD.pro ista opinione. Io.de Anan. cons.55. Rom.in l.sed & si possessor, §.item si iuraue ro, ff.de iureiu. [Intrigl.cons.14.n.16. Curt. iun.cons.168.n.9.& 21.& plenè probat Mat cabrun.cons.29.n.144.& reddit actum validum, Aldouin.cons.77.n.6. & 3.] Soc. regula 63.in 3.fall. cum alijs allegatis per Gabriel.in d.tit.de confess.concl.3.n.1. quae omnia procedunt, etiam † si dicta geminata confessio probaretur testibus singularibus, vt si vnus deponeret de vna, alius de alia confessione. Paul.de Cast.cons.306. [Mascar. de probat.concl.347. nu. 55.] & dicta confessio geminata producit nonnullos alios iuris effectus, † scilicet, excludit exceptionem non numeratae pecuniae, gl.in l.cótractibus, §.sed quoniam, in verbo, penitus opponi, C.de nó numerat.pecu. vbi etiam Bald. & Bar.in l.triticum, n.4. ff.de verb.oblig. Alex.in l. pen. §. si vir, nu.2.ff.solu.matri. Aret.in l.si ita stipulatus, §.Grisogonus, nu.2. ff. de verb.oblig. Abb.in c.si cautio, n.12. de fide instr. vbi etiã Fel.n.56. Ias.in d.§.in personam, n.50. Instit. de actio. Marsil. in l.1. §. quaestioni, num.8. ff.de quaest. Gabriel in suis comm.conclus.in tit.de confessis, conclus.3.n.4. Grat.cons.118 n.3.lib.2. Affl.dec.110.nu.1. Euerard.in Topica iuris, in loco à vi geminationis, nu.1.& 15.& Cepol. cautela 69. Mascar. in tract. de probat.concl.1264.n.49. Zuccard. cons.26. nu.

nu.11.Rausner.consf.2.nu.5.lib.2. Cabalin. Milleloq.675. Cephal.conf.192. n.2.lib 2. & conf.40.n.19.lib.1.& conf.700.n.13.lib.5. Rimin.iunior conf.60.n.8.lib.1.& super Instit.in tit.de donatio.in princ.n.501.vbi multos alios allegat,& nu.503. recenset aliquos contrarium tenentes,& n.504. concludit,nō esse recedendum ab opinione gl.& sequatiū. [Ruin.conf.75.n.3.lib.4. Mascar.de probat. concl.361.n.37. facit etiam cessare talis cōfessio exceptionem rei non traditæ, Crauett. conf.171.n.18. Mascar.d.tract.& concl.347 n.52. idem Mascar. concl.348.nu.2. Borell. conf. 56.n.44. & an excludat simulationem ? Ant.Amat.dec.98.n.10. Rom.cōf.356.n.9.] Decian.conf.46.nu.41. vol.2. Botta, consil. 23.nu.24.& 25. Mazzol.consil.16.n.5. Item, 14 † confessio geminata non potest reuocari prætextu erroris, vel falsitatis, l. non fatetur, ff. de confess.l.error, C. de iur. & facti ignor.c. fi.de confess. Rom.conf.346. nu.9. Curt.sen. conf.55.nu.13. Marsil.in d.§. quæstioni,n.11. Grat.consil.12.n.43. & 68.lib.1. Euerard. loco præd.n.11. Gabriel d. concl.3. nu.5. Menoch.conf.178.n.12.lib.2. Pedroch.conf.39 n.40. Brun.à Sole q.51. nu. 43. [quod non præiudicat confessio etiam geminata, & iurata obtensa veritate in cōtrarium Curt. iunior conf.92. nu.4. & 8. Marc. Mantua conf. 115.n.27. cum seq. Pancirol. conf.19. n.27. Mascar.de probat.concl.347. nu.49.Baiard. ad Clar.q.55.n.72.] Matth.Brun.conf.20. n.17.Nicol.Rausner. Vltramontanus,consil. 2.nu.5.lib.2. Decian.conf.39.n.93.lib.2.Roland.conf.28.n.43.& seq. lib.4. Item, gemi-15 nata † confessio tantum operatur, quantum confessio iurata, & geminatio & iuramentū quantum adhoc,à pari procedunt,Abb.in c. cum contingat,n.5.de iureiur. Fel.in c.si cautio,n.39. de fide instrumen.Marsil.in d.l.1.§. quæstioni,n.2. ff.de quæstio.& in l.1.n.3.ff. ad leg.Cornel.de Sicar. [Frider. Pruckm. conf.50.n.429.] Cefal.conf.35.nu.11.Gabrielius in d. titu. de confessis, concl.3. nu.7. Clau.Tuti.in repet.l.prægnantis, n.62. ff.de pœn. Euerard. in d.loco, à vi geminationis, 16 n.3. Ideo sicut † alienatio rei dotalis validatur propter iuramentum, ita etiam validatur propter geminationem cōsensus in ipsa alienatione interpositi. DD.omnes in dicto c.cū contingat,de iureiu.& in Authent.siue,C.ad Velleia. Euerardus d.n.3. [Pancirol. conf. 17 59.Borell.conf.56.n.44.] Item qui † confitetur delictum extra iudicium punitur ac si confiteretur in iudicio si confessionem geminauerit,Bart.in præcit.l.cum scimus, num.6. C.de agricol.& censit.lib.11.vbi addentes,in litera L, Rom.in l.nuda ratio, ff. de donatio. Fel.in c.de hoc,nu.3.4.& 5. de Simon. Paul. de Castr.in d.l.Publia, §. Titius Sempronio, nu.5.ff.deposit. [Mascar.de probat. concl. 353.n.36.] Parisius conf.194. nu.6. lib.1. Abb.in d.c.si cautio,nu.12. de fide instrum. Gabriel d.concl.3.n.3. cum alijs adductis & allegatis per Diaz Regula 125. in tertia fallent.quod tamē intelligas,vt procedat, quan 18 do ipsas confessiones procedunt legitima inditia,Gabr.concl.3.n.10.in tit.de confess.Salic.in l.2. C. de custod.reorum. Alex.conf.5. nu.3.in princ.vol.1.Ias.in l.qui aliena,§.Celsus,nu.37.ff.de acq.hæred. Fel.in d.c. si cau-19 tio,n.44.de fide instrum. Item,†contra suam confessionem geminatam quis non auditur, Th.Triuis.dec.5.n.5. lib.1.& insequēdo ipsā 20 materiam geminationis,dico, quod ex † pacto nudo geminato nascitur actio, & obligatio,licet ex eo simpliciter non nasceretur,l.1. §.debitum,ff.de constit.pecu.Bald.in l.fi. C. ad leg.Falc.& ibi Addentes, in litera C. Ias. in l.iurisgentium,§.sed nulla, n.19. ff. de pactis,& in §.in personam,nu.47. Instit.de act. Roma.in l.si verò,§.de viro, fallent.31.ff.soluto matrim. Corn. cōsil.68. vol.3. Alber. in Rubrica ff.de verb.oblig. nu.114. vbi Ripa, n.30. Curt.iun.cōf.168.n.9.Ang. & Saly. in l.petens, C.de pactis, Soc. iunior in repet. l. Centurio,n.300 ff.de vulg. & pupill. substit. [Cephal.cōf.40.n.10. Decia. conf.46.n.39. lib.2. Tusc.in lit.G. concl.28.nu.24.] Marsil.in d.l.1.§.quæstioni, nu.6. ff.de quæstion. Foller.in pract.Censuali,in ver.quæ quidem exequutio,nu.45.Paris.cōf.82.num.16.lib.1. Affli.dec.13.n.24. Gabriel d. concl.3. nu.6. Alciat.in d. Rubr.de verbor.oblig. n.14. vbi 21 dicit,quod hæc est comm. opin. Item † licet hæreticus qui vult se corrigere non tradatur Curiæ seculari,c.pen.§. qui autem,de hæret. [Farin. quæst.8. num.76. idem Author frater meus de effect.cleric.effect.1.num.837.] 22 tamē † si heresim geminauerit,etiam si vellet se corrigere nō auditur, sed traditur Curiæ seculari,c.super eo,& c. accusatus, de hæret. in 6.

in 6.& vtrobique Doctores. Euerard.in d.loco à vi geminationis, n.6. [idem Author d. n.837.] 23 Item† verba enunciatiua si sunt geminata, probant & inducunt dispositionem, glos.in c.per inquisitionem, de elect. l.ex hac scriptura, ff.de donat.vbi Paul. de Cast. n.2. & cons.386.n.2. Bart.& Bal. in præcit. l. cum scimus, vbi Iac.Rebuff.n.2. C.de agricol.& censit.lib.11. Iason in l.ex ijs, nu.2. C. de testam.mil.Laur. Palatiol.cons.83.nu.6. inter consilia Io.Bapt.Marciani. Ludouicus Iunctus, in conc.pro vxore, n.365. Rolan.consil. 60.nu.25.lib.1. [Pancirol.cons.96. nu.57. Crauett.de antiquit.tempor.p.1.in tit.verb. enuntiatiua, n.26.fol.41. Rol.à Vall.cons.60. n.25.lib.2.Ceph.cōs.468. n.47. Sforz. Odd. cons.64. n.5.] Gigas in tract.de pension.ecclesiast, quæst.97.nu.9. Roma.in l.gerit, ff.de acq.hæred. Mari. Anguissola cons.13.n.19.& cons.18.n.14. Brun.à Sole in compend.proposit.iuris, in verbo, enuntiatiua probant; q; duo vltimi alios allegant. 24 Item verba † geminata præsumuntur prolata cum maiori deliberatione, c. etsi Christus, de iureiurando, Crauett. cons.105. n.4. vol.1. Rimin. iunior cons.65.nu.28.lib.1.& consil.110.nu.54.lib. 2. Anna allegat.127.nu.8.lib.2. Mars.in l.1. §.quæstionem, nu.9. ff.de quæst. Tho. Triuiss. dec.5.n.5.lib.1. [Ceph.cons.40.n.8. Pancirol.cons.89. n.25.lib.3. Tusch.in lit.G. concl.28.n.14. Decian.cons.57.nu.41.lib.1. Fanut.de moment.tempor.c.20.n.7. Ruin.cōs. 150.nu.13.lib.2. Surd.cons.63.n.65.] 25 & demonstrant magnam firmitatem animi & propositi, [Bec.cons.24.nu.24. Menoch.cons. 63.n.13. Surd.cons.179.nu.18. Marc. Mantua cons.102.n.6.lib.2. Paris.cons.10.n.57. & cons.32.n.52.lib.1. Crauett.cons.205.nu. 4. Scrad.de feud.p.10.sect.1.n.124.] Fel. in d.c.si cautio, n.40.& seq.de fide instr. & Marsil.d. n.9. 26 † & maiorē & firmitatē expressionē denotāt. Rom.in l.si verò, §.de viro, in 31. Fallēt.ff.solu. matr. Dec.cons.315.n.5. [Corn. cons.59.n.8.lib.2.& cons.140. nu.2. lib.2.] Gigas d. quęst.97.num.5. Item, verba † geminata 27 faciunt comprehendi in dispositione ea, quæ aliàs non comprehenderentur, Alex. in l.si patroni, n.15. ff.ad Trebell. Ruin.cōs. 32.n.2.lib.2. Rim.iun. cons.65.nu.27.lib.1. Cephal.cons.58.n.18.lib.2. Pancirol.cons.4 nu.12. Berous cons.43. n.44. lib.3. Pedroch. cons.6.nu.16.lib.1. [& reddit actum validum licet alias non esset validum, Aldouin. cons.77.n.6.& 37. Schrad. de feud. p.10. sectio. 20. n.126. Aldou. cons.63.n.34.& cons. 71. nu.11. Gozad. cons.30.nu.2. Paris.cons. 9.n.20.lib.3. Siluan.cons.95.n.11.] Item 28 † verba geminata semper ampliant effectum ad cuius finem interponuntur, l.Balista, ff.ad Trebellianum, l.fructus, C. de action.empt. c.cum eâ te, de rescript.gl.& Sal.in l.cum pater, ff. de pactis dotal. [Io. Franc. à Pont. cons.46.nu.28.lib.2. Aldou. cons.39.n.23.] Ias.in l.nominatim, num.8. ff.de liberis & posthum. Ripa in Rubrica de verborum oblig. Soc.iunior in d.l.centurio, n.300. ff.de vulg. & pupill.substit. Paris. cons.6. nu.12. vol.1. Ruin.cons.218.vol.1. Osasc.dec. Pedem.30. n.16. 29 Item † geminatio verborum operatur, vt licet lex sit loquens per verba futuri temporis, intelligatur mediante sententia, iuxta glo.in l.in criminali, in gl.magna, C. de iurisdict. om. iud. Mathes. Singulari 116. 30 † attamen si sint geminata, vt puta, si statutum dicit, cassentur, & annullētur, vel annulletur, & irritetur, intelligitur ipso iure, absq; sentētia. Bal.in titu.de pace Constāt. §.priuilegia omnia, verbo, & in irritum deducantur, & in verbo, cassentur, Roma.sing.1.2. & 3. Ias. l.non dubium, in 10.not.C.de legibus, & in l. cum postea quam, in tertio notab. C.de pact. Cotta in Memor.in verbo, geminatio, il 3. vbi alios allegat, Mars.in tract. de bannit. in verbo mortui, n.96. 31 Item, † verba geminata specialem expressionem significant, & comprehendunt id, quod specificam mentionem requirit, l.in fideicommissariam, iuncta l. Balistam, ff.ad Trebellian. Achil. Pedrocha cōs. 6.n.9.10.& seq. lib.1. Mantica, in tract. de cōiect.vlt.volunt.lib.7.tit.10. nu.12. vbi testatur de magis communi opinione, & alios allegat, & ex hoc infert ipse Pedroch. loco cit. [Rol.à Vall. cōs.60.n.2.lib.1. Dec.cōs.1.n. 9.vers.ista enim verba & cōs.23.num.4.vers. quinto quia, Soc. cons.65.nu.18. lib.1. idem Bec.cons.66.nu.15.lib.1. Paris.cons.50.n.15. lib.4. Camil.de Laratha cōs.2.n.58.] quod 32 † licet lex requirat specialem expressionem, vt legitima sub renūtiatione includatur, attamē si in renūtiatione adsunt verba geminata

nata, tunc in ea comprehenditur ipsa legitima. [Morot.conf.9.nu.20.Mantic.de coniect.lib.6.tit.2.n.109. Peregr.de fideicomm. artic.36.nu.100.Gratian.discept.cap.247.n.37.cum seq. Decian.conf.78.num.28.lib.5. Molfes.in additionibus ad consuet.par.4.de successionibus.q.15.n.1.& conf.14.n.20.Menoch.conf.71.nu.1.& 24.Barz.dec.103.n.8. Apicell.alleg.11. Fontanell.de pact.nuptial. claus.4.glos.24. num.52. Intrig.sing.99. nu.101.lib.3. Surd.conf.299.nu.13. Placentin. conf.11.nu.9.lib.2. Milanen.dec.10. nu.30. lib.1. Ripa obser.36.] Item † geminatæ promissiones etiam sine causa, valent, & obligāt promittētem, licet simplex promissio sine causa eum non obligaret. Ang.in l. petens, in 3. colum. C.de pact. Ias.in d.§.in personam, nu.48. Institu.de action. Cauens.super Ritu M. C.V. Ritu 128. num.8. [Martabr.conf.29. n.131. Carpan. in statut. Mediolan. cap.16. nu.74.] Item, † concessio geminata habet vim clausulæ Motus proprij, Bald. in l. nec damnosa, num.primo, C. de precibus Imperat. offer. vbi add. in lit.A, Cremens.sing.136 Bertrandus conf.181. num.8.volum.3.Rom. in l.si verò, §.de viro, n.31. ff. soluto matrim. Alex.in l.3.n.4.ff.quod quisque iuris Th. Triuis. dec.65.num.12. lib.1. Fusc. in suis singu. litera G.num.4.Maluas.sing.50.nu.31.Marsil.in l.prima, §.quæstioni, nu.4. ff.de quæst. Felinus in c.si quando, num.14. de rescript. [Paris.cons.9. nu.21.lib.3. Curt.iun.consil. 310. n.131.] Cotta in memor.in ver. geminatio, il primo, Ias. in dicta l.3. vbi † limitat hoc procedere, quando secundum Rescriptū facit mentionem de primo, illud approbando, secus si nullum mentionem de eo faceret, Bald.in l.secunda, col.2.vers.item quid si Imperator, C. de petit. bonorum subla. lib.10. Cotta in d.ver.geminatio, & † operatur tantum, quantum clausula. Non obstante Butrius in c.primo, vers.saluari potest dictū Legistarum, dicto titu.de rescrip. & in c.quæ in Ecclesiarum, in penult. colum. vers. quandoque est dubium, de Constitut. Cephal.consil. 190.nu.30. Felinus dicto num.14. Marsilius in dicto §.quæstioni, num.8. Gozadinus d.con sil.70.nu.7. [Soc. sen. conf.63. nu.1.lib.3. Ruin.conf.98.num.13.lib.2. Surd.conf.278 nu.17.Bec.conf.56.nu.48.Menoch.de arbit. q.9. nu.12. Claud.Bertaz.ad consilium Bertazoli.conf.478.in lit.G. Pet. Cened.in collect. iur. Canon.53.nu.2. Camill.de Laratha conf.2.n.59.& 69.] Euerard.in Topica Iuris, in Loco à vi geminationis, num.7. Curt. iunior conf.330. num.131. & † tollit vitium subreptionis, Curtius loco citato. Bolognetus conf. primo, num.76. [Io. Franc. à Ponte conf.1. nu.121. & 122. Molin. de primogenijs lib.2.c.7. nu.18. Pedroch. conf.1. nu.137. de Laratha conf. 2.nu.61.] sic † etiam habet vim clausulæ, ex certa scientia, cap.si quando, vbi glos.& Fely. num.14. Marsilius in d. §.quæstioni, num.8. Gozadinus consil. 70. num.7. Euerardus in Topica Iuris, in Loco à vi geminationis, num.7. Curtius iunior consil.310. nu.131. & tollit vitium subreptionis, Curtius loco cit. Bolognetus consil.1. nu. 76. [Bec. dicto conf. n.46. Ceph. cōs.302. nu.33. Surd.d. consil. nu.18. Alciat. de præsumption.reg.3. præsumpt.11.nu.13. Nepit. in consuetud. Catan.tit.vltim.nu.8.& 9. Cened. in dict. collect.nu.3. Molin. vbi supra.] sic † etiam habet vim clausulæ, Ex certa sciētia, c.si quando, vbi glossa, & Felinus, nu.14. de rescript.glos.in c.primo, in verbo, nascatur, de constitut. in 6. & glos. in c. rescripta, 25. quæstio. 2. Ioan.Andr. in c.porrecta, de de confirmat. vtili vel inutili. Euerardus dicto num.7. Item, geminata † consensus præstitus in alienatione eiusdem rei, vel geminata verba posita in instrumento ipsius alienationis, tollunt remedium, l.secunda, C.de rescindenda vendit. Bald. in dicta l. secunda, quæstio.3. vbi Arius Pinellus in repet. in 3. parte, cap.1.num.16. Paulus de Cast. consil. 386.num.2.lib.secundo, Decius consil.216. in fine, Crauetta conf.151. num.31. & consil.160. num.3.& 6.lib.secundo, Cassa.super cōsuet.Burgūnd.rubr.7.§.12.num.37. Socin. senior cōsil.85.num.6. volum. 1. Couarru. in repet. cap.quamuis pactum, in 3. parte, §. fin.num.6. versic.octaua conclusio, de pactis in sexto, [Sebast.Medic.de regul. iuris par. 1.regul.3.nu.65. Caroc.de locat.tit.de rescindenda locatione, nu.10. Aldouin.conf.70.n.95. nec est locus restitutionis in integrum, idem Aldou.d.conf.70. nu.96. Decian.conf. 46.nu.38.lib.2.Tusch. in lit.G, concl.28.nu.76.] Cefal.conf.142.n.5. Rub.Alexandri. conf.

consl.133.nu.9.& consl.147. nu.18. Menoch. consil.343.nu.16. lib.4. quidquid dixerit sibi contrarius consl.918. nu.27. lib.10. Item

41 geminatio † factuum tollit coniecturam metus, §. Pauonum, Instit. de rerum diuisl.l. in criminali, vbi glo. ff. de iurisdict. omn. iud. Io. Th. Minad. consl.13. num.16. Crauetta consl.114. nu.9. lib.1. [Intrigl. consl.6. n.108. Menoc. consl.1. nu.301. Tusc. in lit. M, concl.226. nu.27. & lesionem Crauett. consl.54. nu.7. Tusc. in lit. G, concl.28. nu.90.] de qua conclusione latius loquutus fui supra exceptione 11. nn. ideo modo me remitto ad ea quæ ibi

42 dixi. Item † geminata cautio tollit beneficiū Velleiani, iuxta l. si mulier, C. ad Velleian. vbi Bal. Scribentes omnes, in c. ex rescripto, de iureiur. Iason in §. in personam, Instit. de actio. Euerardus in Topica iuris, in loco à vi geminationis, num.3. [Tusch. in lit. G, con-

43 cl.28. nu.7.] Item in geminata † donatione, plenam præsumitur interuenisse donantis liberalitatem, quæ dolum excludit, glos. in c. si quis iratus, secunda quæstio.3. Matth. Brunus consl.20. num.17. [Frideric. PrucKman consl.8. n.26. & consl.10. nu.161. Alb. Mandell. consl.434. nu.29. Tusch. in lit. G, concl.

44 28. nu. 25. & 51.] Item † geminatio moræ tollit purgationem ipsius, l. insulam, vbi Bar.

* nu.16. & communiter * DD. & præcipuè Iason, num. 26. & Ripa, nu.77. ff. de verborum oblig. Rom. cōsil.352. num.8. vbi Mandos. in addit. littera G, Paulus de Castro consl. 228. num.21 lib.2. Corsettus in tract. de verb. geminatis, nu.58. idem Iason in l. cum procurator, §. si dominus, num.7. ff. de nou. oper. nunt. & in l. secūda, nu.79. C. de iure emphy. Alex. in addit. ad Barto. in littera B, in l. cum scimus, num.7. C. de agricol. & censit. lib. 11. [Crauett. consl.346. n.12. cō seq. Tusc. in litera G, concl.28. nu.32. & 33.] Euerard. d. loco à vi geminationis, num.9. Marsil. in l.1. §. quæstioni, num.10. ff. de quæst. & consil.2. nu.63. Cefalus consl.25. num.2. Gozad. consil.57. num.9. Capycius decisl.19. num.4. Turrettus consl.3. num. 10. lib. secundo. Item

45 geminatio † delicti, facit vt quis puniatur pœna corporali, etiam si alias ex dispositione Legis, vel Statuti pro tali delicto imposita esset pœna pecuniaria, Bald. Angel. Oddoffred. Io. de Platea, & alij, in l.1. C. de exactor. tribut. lib.10. Doctores omnes in l. seruus, C. ad legem Iuliam de vi publica Decia. in Auth. cassa & irrita, n.16. C. de sacrosanct. eccl. Bal. in Authent. sed nouo iure, C. de seruis fugit. & in cap. cum Ecclesia, nu. 16. de causa possess. & propriet. Io. de Arno, singul.64. Anch. in c. fi. de foro competenti, Mars. in tracta. de bannit. in verbo, delictis, num.24. & singul. 378. Afflict. super constit. Regni, tit. de hæreticis & Patarenis, num.65. Mascar. in tracta. de probation. conclus.838. num.2. & seq. Simon de Pretis, consil.104. num.24. & 27. Euerard. in dicto loco à vi geminationis, nu. 13. Piaggia, in tract. de consuet. quæst.8. num. 4. vbi alios congerit, Gramm. dec.48. n.4. & 17. nu.16. in criminal. Caroc. in tract. de locato, & conducto, tit. de mercede omissa, nu. 25. [Crauett. d. consl.346. nu.12. Gramm. vot.17. n.9. & 13. Io. Bonifac. in tract. de furt. §.12. quod de iure naturali, num.28. Anto. Scapp. de iure non scripto, lib.5. de delict. &

46 delinquentib. cap.5. nu.1.] Quod † procedit etiam, si pro primis delictis delinquens fuerit punitus pœna ordinaria imposita pro eo delicto, d. l. seruus, C. ad legem Iul. de vi publica, l.3. C. de Episcopali audient. l. capitalium, §. solent, ff. de pœnis, Vbertus de Bobio, allegatus per Ang. Aret. in tracta. malefic. in verbo, vestem celestem, num.14. Additionator ad Vital. in tract. malefic. in tit. de furtis, nu.3. Euerard. loco præcitato, num.13 Clar. in pract. crim. §. furtum, n.13. [Farin. de furt. quæst.167. par.4. num.64. cum seq. Io. Bonifac. in dicto tract. de furt. §.12. n.32.

47 Gramm. vot.17. n.12.] quod † similiter procedit, si delinquens pro primo delicto habuerit gratiam à Principe. Addit. ad Ang. Aret. d. num.14. lit. A, Cassan. super consuet. Burgund. in princip. num.23. [Bonifac. in dict. §.12. nu.39.] Couarruu. lib. secundo, variarum resolut. c.10. nu.2. circa finem, Clar.

48 in d. §. furtum, num. 14. secus † si fuerit penitus absolutus per sententiam. Addit. ad Aret. loco præcitato. [Bonifac. in dict. §.12. nu.

49 38.] Item, procedit dicta conclusio, † etiā si alia furta vel delicta commiserit alibi, & in aliena iurisdictione, nam vbi committit vltimum delictum, ibi potest puniri pœna capitis, Bar. in l. si cui, §. cum sacrilegium, num.6. ff. de accusat. Bald. & Sal. in Authen. sed nouo

uo

uo iure, C de seruis fugit. Io. Platea, in l. omnes, C. de dilator. lib. 10. [Iul. Clar. in §. furtum in vers. sed pone, n. 11. lib. 5. Ant. Scapp. de iure non script. tit. de furt. lib. 5. cap. 156. Io. Bonifac. d. §. 12. nu. 40. Augustin. ad Angel. de maleficij, in verb. vestem cęlestem, n. 14. & n. 24. Farin. in tract. de furt. q. 167. p. 4. n. 53. cum seq.] Euerard. in loco prædicto, num. 12. in fine. Immò, geminans † delictum, non debet sperare veniam, nec comprehenditur in indulto seu gratia concessa delinquentibus, Bald. & ceteri omnes, in d. l. 3. C. de episcopali audient. not. in cap. secundo, de filijs presbyterorum, in 6. Cefal. consil. 40. num. 8. Ruinus cons. 208. volum. 1. Paris. consil. 6. n. 9. volum. 2. Mars. sing. 111. [Frider. PrucKman cons. 1. nu. 83. Simon de Pretis consil. 104. nu. 24. & 27. Gramm. voto 9. num. 23. & vot. 17. num. 8. Mascard. de probation. conclus. 838. nume. 5.] Euerardus in Topica Iuris, in loco à vi geminat. num. 12. Decius consil. 10. num. 5. Hinc est, quod † si quis obtinuerit gratiam de secundo delicto, non facta speciali mentione de primo, talis gratia tanquam subreptitia nō valeret. Rochus de Curte, in cap. fin. nu. 56. de consuet. Piaggia in tract. de consuetud. quæst. 8. num. 43. [Io. Arnonus singul. 11. Lupus in cap. per vestras, nu. 11. de donat. inter virum, & vxorem Boerius dec. 217. num. 22. Mascard. de probat. concl. 838. num. 8. Egidius Bossius in tracta. crimin. tit. de remedijs iustitiæ, nu. 35. Iulius Clarus quæst. 58. num. 8. Farin. quæst. 6. nu. 49. & 50. Tusch. in lit. G, concl. 56. per totam, Alb. Mandell. cons. 723. num. 3. Gramnat. vot. 17. num. 11.] & † geminatio peccati venialis, facit peccatum graue, cap. criminis, 25. distinct. Roma. in l. si verò, §. de viro, casu 16. Fallent. 31. ff. soluto matrim. Marsil. in l. prima, §. quæstioni, num. 7. ff. de quæstio. Cortr. in tract. de verb. geminatis, num. 57. Alexand. in addit. ad Barto. in l. cum scimus, nu. 7. ff. de agricol. & censit. lib. 11. Euerard. d. loco à vi geminationis, num. 13. [Summa Panteolog. titu. de peccato, cap. 22.] Item, geminatio † actus demonstrat enixam mentem agentis, l. Balista, ff. ad Trebellia. Bar. in præcit. l. cum scimus, num. 5. Decius cons. 1. num. 6. & cons. 66. num. 3. & cons. 88. num. 3. Sebast. Medices, in tract. de legibus & statut. parte 3. quæst. 20. num. 14. Bec. cons. 20. num. 12. & cons. 21. n. 24. vbi multos alios allegat. Mascardus in tract. de probat. concl. 347. nu. 42. Surdus cons. 10. num. 51. lib. 1. Rimin. iun. cons. 235. num. 44. lib. 3. Grat. cons. 4. num. 71. & cons. 12. num. 41. & consil. 25. nu. 27. & cons. 59. num. 24. lib. 1. [Iacob. Gall. cons. 39. nu. 4. Gratian. discept. cap. 621. n. 29 Bellon. cons. 8. num. 11. & 12. Anell. Amat. cons. 74. nu. 24. PrucKman cōs. 8. num. 27. & cōs. 50. num. 428. & idem potest geminatio quod iuramentum, Pruckman dicto consil. num. 429. & operatur plenam deliberationē Nicol. Noal. in tracta. de trasmission. cas. 1. num. 80.] & † magnam firmitatem animi, & propositi, Fely. in cap. si cautio, num. 40. & seq. de fide instru. Marsil. in d. l. 1. §. quæstioni, num. 9. ff. de quæstio. & maiorem vim & expressionem denotant Rom. in l. si verò §. de viro, in 31. Fallent. ff. soluto matrim. [Intrigl. cons. 6. num. 108.] Dec. cons. 315. nu. 5. Gigas in tract. de pensio. Ecclesiast. quæst. 97. num. 5. Euerard. in Topica Iuris, in loco à vi geminationis, num. 1. & vt finem imponā huic materię geminationis, si vis scire nōnullos ipsius effectus, tum in verbis, tum etiam in actibus, consulas DD. in d. l. cum scimus, C. de agricol. & censit. lib. 11. & in d. cap. si cautio, de fide instrumen. Cauens. super Ritu M. C. V. Ritu 28. num. 12. & Ritu 166. nu. 38 Annam alleg. 85. num. 5. & alleg. 127. nu. 7. [Tusch. in lit. G, concl. 28. vbi multa adducit] Mascard. in tracta. de probat. conclus. 1415. num. 36. Beccium consil. 74. num. 11. Curt. iun. cons. 215. num. 21. Mynsinger. cōs. 1. num. 8. Claud. Tuti. in repet. l. si prægnantis, num. 62. ff. de pęnis, Mars. in tract. de banit. in ver. pluribus, num. 8. Geminatum autē † dicitur illud, quod fit per duas vices, Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. C. de apochis public. lib. 10. Mascard. in tract. de probat. conclus. 838. num. 11. [Gramm. vot. 17. num. 22.] Sed actus † ad hoc vt dicatur geminatus, debet fieri interpollatis temporibus, & non eodem instanti. Paris. consil. 71. num. 19. & 20. vol. 3. Rimin. iun. cons. 602. num. 32. lib. 6. [Petr. Ant. Anguissol. consil. 11. nu. 4. lib. 2. Surd. cons. 369. num. 15. Decian. cons. 46. nu. 431. lib. 2. PrucKman cons. 8 num. 251. cum seq.] quia fit † vnico contextu aliquid pluries

Clericatus. [idem Author in tract. de effe-ctib. cleric. effect. 9. nu. 312. Baiard. ad Clar. §. fi. quæst. 77. num. 19. vers. sed pone facit in multis Caball. in resolut. crimin. cas. 155. di-cta summa Pacifica, vbi supra.] Et † si sta-tutum puniret illum qui commiserit tertium furtum pœna mortis, non debet mori is qui vnico actu furto subtraxit plures res diuer-sas, sed furta debent esse distincta, non solum re, sed etiam tempore, vt possit puniri pœna Statuti, Baldus cons. 247. num. 1. lib. 5. Ang. in tract. malefic. in verbo, vestem cęlestem, n. 14. Cepolla in tracta. de seruis fugitiu. num. 105. Marc. Ant. de Comit. in Scholia ad Bal. dicto cons. 247. nu. 1. Bard. in tract. de tem-por. vtil. & continuis, cap. 18. num. 18. versic. prout. Viuius d. dec. 352. nu. 9. sicut etiam si statutum diceret: Quod si quis proferret in-iuriam erga aliquem puniatur indecẽ, si qs vnico cõtextu & eodem impetu proferret plu ra verba iniuriosa punitur vnica pœna, l. itẽ apud Labeonem, §. coniunctim, ff. de iniur. vbi glo. & Bart. nu. 2. glo. in l. nunquam plu-ra, ff. de priuat. delict. vbi etiam Baldus nu. 2. idem Baldus in l. si infamia, ff. de iurisd. om. iud. Bard. d. nu. 18. in prin. Viuius dec. pręd. num. 2. Lazar. Fenut. in tractat. de momen-to Temporis, c. 20. nu. 10. & seq. vbi latissimè tract. hanc cõclusionem, & allegat varios Do cto. [quod tunc vnica pęna teneretur Bald. in l. si infamia, ff. de iurisd. om. iud. Io. Bolo-gnett. cons. 30. nu. 2. cum seq. Viuiu. dec. 352. n. 2. cum seq. Arnon. dialog. 47. à Sole in cõ-pend. in verb. adulterium, Bonacossa in ver-bo alapha lib. 2. Clar. in §. fin. quæst. 84. in vers. hæc autẽ omnia Farin. de delict. & pęn. q. 22. num. 16. Bolognett. cons. 33. num. 1.] & † tunc non sufficit quod adsit aliquod in-teruallum, sed omninò debet interesse tem-pus separatum, vt si quis in continuatione ser monis protulerit aliqua verba iniuriosa & po stea intermediantibus alijs sermonibus, rur-sus alia proferat verba contumeliosa, non ta men dicitur iniuriatus, nisi semel & vnica vi-ce, & per consequens, pro vnica iniuria puni retur Cepolla consil. 76. num. 4. & sequen. & consil. seq. per totum, in crim. Fenut. dicto c. 20. num. 15. [Diaz Regul. 125. limit. 3. Ma-scard. de probat. concl. 347. nu. 51.] & facit ad hoc, quia licet ad inducendam † consue-tudinem sufficiat binus actus, attamen si eo-dem momento reiterentur plures actus, per hoc non dicitur inducta consuetudo, sed re-quiritur interuallum temporis inter vnum a-ctum & alium, l. si triennio, ff. de statu liberis glo. in cap. Lotharius, in verbo, appellauit, 31. quæst. secũda, Iason in dicta l. si certis an-nis, C. de pact. Ripa, in Rubr. de verborũ ob-ligat. nu. 30. Osascus dec. Pedem. 58. num. 37 & dec. 39. num. 16. [Peregr. dec. 115. nu. 6. & ex quibus actis consuetudo introducatur, & quo animo Scipion Rendi. in promptuar. titul. de consuetud. num. 2. & non inducitur consuetudo ex actibus difformibus, Menoc. cons. 317. n. 15. & cons. 187. n. 57. & de præ-sumptio. præsumpt. 31. nu. 8. lib. 4. Surd. dec. 66. nu. 9. & cons. 254. n. 29. & 31. Viuiu. dec. 311. num. 7. Costa cons. 65. nu. 12. Giurba in in consuetud. Messan. p. 1. in procemio, n. 15. Gratian. discep. cap. 79. n. 9. Rimin. iun. cons. 220. nu. 26. Caball. cons. 10. nu. 40. & consil. 114. n. 33. lib. 2. Marilianus dec. 60. nu. 16. & quid ex multis sententijs in eodem casu latis Gratian. discept. cap. 460. n. 23. & c. 554. nu. 34. Morot. cons. 34. nu. 8. & an inducatur ex pluribus instrumentis, idem Morot. di-cto cons. 34. n. 15. & cons. 90. n. 12. nec indu-citur ex diuersis sententijs non vniformibus, Farin. dec. 38. nu. 10. post lib. 1. consil. crim. Menoch. cons. 187. num. 50. Eugen. cons. 73. nu. 8. Mauritius Apicella alleg. 13. n. 12. Ca-roc. de locat. tit. de merced. deform. q. 5. nu. 16. & 20. Valasc. dec. 95. nu. 8. & 11. Clar. §. feudum q. 13. vers. nunc.] Crotus in l. pri-ma, num. 22. & seq. ff. de verb. oblig. Viuius dicta dec. 352. num. 5. Bard. in dicto tract. de tempor. contin. & vtil. cap. 18. num. 18. Itidẽ hoc corroboratur ex eo: † quia venditio de pluribus rebus in eodem instrumento & tem-pore & pretio facta, dicitur vnica venditio, & non plures. Angel. de Perus. in tract. de iu-re prothomis. nu. 20. Tiraq. in tract. de retra-ctu lignagier, §. 23. glos. 1. nu. 234. & seq. Vi-uius dec. præd. num. 4. Bard. in d. tract. de tem por. contin. & vtili, cap. 18. nu. 18. vers. facit etiam. [Cęsar. Barz. dec. Bonon. 62. nu. 20. Bossius in tit. de remissio. merced. nu. 21. Al-bert. Leonin. cons. 4. n. 15. Hieron. Gigas cõs. 67. num. 8.]

Amplia secundò, (vt redeamus vnde di-gres-

70 gressi sumus) in † confessione facta in supplicatione, quia ipsa benè probat, & habet vim iudicialis confessionis, & sic ipsa non censetur reiecta à præsumpto statuto, reijciĕte omnes exceptiones, Iason in l. cum te transegisse, num.12. vbi Curtius iunior in princ. C. de transactio. Paris. consil. 15. nu. 30. lib. 1. Martinus Laudensis in tract. de princip. Rubrica de fisco, conclus. 87. Viuius dec. 60. num. 8. [Doctor. Mart. vot. 5. nu. 10. Surd. consil. 61. nu. 32. etiam si rescriptum esset subreptitium Crauett. consil. 201. nu. 6. dicto Mart. vot. 86. nu. 5. Barz. dec. 29. nu. 27. Gramm. consil. 12. n. 13. in ciuil. Marescot. var. resol. c. 1. nu. 116. & 118.] Mascard. in tract. de probat. conclusio. 368. num. 1. vbi alios allegat; in du-
71 bio autem † supplicatio præsumitur oblata ad instantiam illius cuius fauorem continet, Speculat. in tit. de appellat. §. nunc breuiter, num. 14. Gomesius super Regula Cancellariæ in Reg. de impetr. benefic. viuentis, quæstio. 5. Viuius dec. præd. num. 6. Abb. in cap. cum nonnulli, §. sunt & alij, num. 9. de rescriptis, vbi etiam Fely, num. 7. [Capyc. dec. 4. nu. 19. Menoch. de præsumpt. præsumpt. 11. lib. 6. nu. 4.] Oddo consil. 87. num. 32. lib. 1.
72 Sic etiam in simili, dicimus in citatione, quæ præsumitur facta ad instantiam illius qui est in ea nominatus. Aret. consil. 36. in fine, Soc. iunior consil. 17. num. 2. & consil. 97. num. 14. volum. 2. Mascard. in dicto tracta. de probat. concl. 5. num. 7. [Fuluius Pacian. de prob. cap. 48. num. 70. lib. 2.] quæ conclusio
73 † limitatur, quoties supplicatio porrigitur iudici ante litem contestatam, additio. ad Aretinum in l. cum te, C. de transactionibus. Stiaticus pract. cap. 19. num. 89. qui dicit ad hoc esse omninò videndum Baldum in l. de ætate, in fine, C. de interrogatorijs actionib.
74 Secundò amplia † in confessione facta in libello, quia eius verba probant contra libellantem, l. secunda, & ibi Bart. Alex. & Ias. C. de institutio. & substitutio. idem Ias. in §. si minus, colum. 2. Instit. de actio. Bart. in l. certum, §. si quis absente, ff. de confess. Abb. & alij, in c. fin. eodem tit. de confess. Imola in c. si cautio, colum. 3. de fide instrumentorum, Mascard. in dicto tracta. de probatio. concl. 368. num. 4. Stiaticus in pract. c. 19. num. 87 Gozadinus in consil. 9. num. 11. & consil. 70. nu. 6. & consil. 99. num. 6. notant Bald. & Salic. in l. cum precum, C. de liber. caus. Decius consil. 534. num. 4. Rebuff. in Pract. in 3. parte Signaturæ, nu. 20. Parisius consil. 10. nu. 48. lib. 2. Monald. consil. 159. num. 14. lib. 2. & cōs. 165. nu. 9. eodem libro, qui loquitur de confessione facta in positionibus. Magon. decis. Florent. 3. n. 15. Sim. de Pretis consil. 10. n. 30. & consil. 73. n. 10. & consil. 151. n. 3. [Peregr. consil. 20. nu. 3. lib. 3. & consil. 148. nu. 3. lib. 5. Pancirol. consil. 13. n. 1. Alduin. consil. 70. n. 4 & consil. 75. nu. 35. & consil. 86. n. 17. & consil. 94 num. 13. Surd. consil. 273. nu. 16. Mascard. cōclus. 348. num. 48. & an possit reuocari si nō fuerit à parte acceptata, Mascar. de probat. concl. 368. n. 12.]

75 Amplia quarto nostram principalem conclusionem, † vt procedat etiam, si confessio esset facta per verbum, credo: quia talis confessio ita præiudicat confitenti, sicut si esset facta per verbum assertiuum veritatis, glo. in c. ex litteris, de iureiurando, glo. in l. & quia, ff. de iurisdictio. omnium iudicum, & in l. secunda, §. quod obseruari, C. de iuramēto calum. Abb. in c. litteras, num. 3. extra, eodem tit. de iuramento calum. [Aldouin. consil. 34. n. 19 Io. Bapt. Costa de fact. scient. & ignorant. inspectio. 62. n. 8.] Crotus in tract. de testibus num. 316. vbi Moncada in additio. in literis RR. Socinus Regula 94. Surd. dec. 17. n. 11. Mascard. in tract. de probationib. concl. 348
76 num. 23. Marelianus dec. 35. n. 13. quod † secus est in teste, qui si deponit per verbum, credo, nihil probat, l. testium, C. de testibus, l. fi. C. si cert. pet. Bald. in l. 2. §. idem Labeo, num. 5. ff. de aqua pluuia arcenda. Alex. in l. 1. nu. 21. ff. si certum pet. Feli. in c. quoties, n. 7. testibus, Ias. in l. 1. nu. 17. ff. de iustit. & iure, & in l. qui hæreditatem, n. 7. ff. de acq. hær. Viuius in suis comm. opi. in verbo, testis deponēs de credulitate, [Matth. Brun. cōs. 168 n. 5. quod secus est quādo deponit ad defensam Mazol. consil. 41. nu. 44. & cōs. 51. n. 43. & quid si reddit bonam rationem dicti sui an probeat Sim. de Pretis consil. 134. nu. 9. Rol. à Vall. cōs. 17. nu. 30. lib. 1. Aldou. cōs. 69. nu. 78. & cōs. 70. n. 40. Rimin. iun. cōs. 816. n. 52. Sicard. consil. 2. de testament. Marant. cōs. 12. n. 7.] Alba consil. 566. n. 12. vbi Vinc. Annibal in addit. Campeg. in tract. de testib. Regula

gula 209. Triuis. dec.49. num.41. lib.2. Honded. conf.15. num.26. lib.1. vbi dicit, hoc procedere etiam, si testis dicat se pro certo credere, & conf.97. num.37. & 38. & conf.107. nu.18. eodem libro, & vtrobique dicit, † quod testes ita deponentes, nō solum non probāt, verum etiam nec faciunt præsumptionem, & ad hoc allegat alios Doctores Monald. conf. 31. num.19. lib.1. Alba conf. 139. nu.19. lib.1. & conf.566. num.12. lib.2. Quæ conclusio fallit aliquibus modis, & primo, in testibus peritis in arte, qui etiam si deponant per verbum, credo, plenè probant, l.1. & ibi Bar. n.4. ff. de vent. inspicien. c. significasti, il 2. §. & quidem, de homic. Bal. in l.7. mense, n.2. ff. de statu hominum, Cepolla conf.61. n.9. in crimin. Campeg. loco præcit. Fallent.3. Ioseph. Ludou. dec. Perus.28. nu.18. Bossius in tract. crimi. tit. de delict. n.7. Martanus in tract. de tribunal. Vrbis, c.5. nu.11. Vinc. Annibal in addit. ad consil. Albę conf.139. in lit. C, Alex. conf.141. nu.10. lib.2. Franc. Monald. conf. 1. nu.5. & conf.127. nu.7. lib.1. Io. de Amicis conf.102. nu.8. [Alex. cōs.56. nu.2 lib.2. Corn. cōs.80. n.6. lib.3. Rimi. iun. conf.836. n.4. Mascar. de probat. concl.458. n.9. & concl.1363. n.3. Marant. vbi sup. Sforz. Odd. cōs. 21. n.56. Idem Mascar. concl.1363. n.10.]

77

78 Secundò fallit, † quando agitur de probando aliquid qđ certitudinariè sciri non potest, Bal. in d.l. testium, C. de testibus, Ant. de Butr. Abb. Imola, & Feli. nu.10. in c. quoties, de testam. Bursat. conf.87. n.5. lib.1. Honded. conf.15. n.28. lib.1. [Marf. sing.19. vers. in hac materia Curtius de testib. concl.51. n.100. vel in his Tindar. de testib. p.1. c.5. n.12 Farinat. de testibus q. 68. n.81.]

79 Tertiò fallit, quando † testis deponit ad defensam, quia tunc probat, etiam si deponat per verbum, Credo, Mādellus conf.94. n.4. lib.1. vbi Vinc. Annibal, in addit. Ias. in l. nō solum, §. sciendum, num.8. ff. de noui operis nūtiat. Dec. cōs.469. nu.8. Tob. Nonnius conf.101. nu.4. Vinc. Honded. cōs.102. n.14. lib.1. Corn. cōs.161. nu.19. lib.4. Bec. conf.78 n.42. [Marf. conf.4. n.12. & sing.19. tu scis Clarum Rimin. senior conf.44. n.7. Dec. cōs. 459. n.8. Honded. cōs.87. n.34. lib.2. Crauet. cōs.2. n.3. & 4. Farin. cōs.6. n.32. in crimi. lib. 1. Clar. in §. fin. quæst.53. vers. præterea dixi Farin. de testib. q.68. nu.79.]

80 Quartò fallit, † si testes deponerent contrà producentem, quia isto casu probāt, etiam si deponant per verbum, Credo, Roma. consil. 104. nu.6. Crauetta conf.201. nu.7. lib.2. Socin. iunior conf.69. nu. 11. vol.1. Cefal. conf. 435. nu.70. Ant. Gabriel in suis commun. conclus. tit. de testibus, concl.1. n.15. Vinc. Honded. consil.79. n.61. & conf.102. num.13. lib.1. vbi dicit hoc procedere, etiam si talis testis deponeret in præiudicium fisci, ad quod allegat Tob. Nonn. conf.99. n.10. Bursat. conf. 20. nu.23. lib.1. & conf.152. nu.46. lib.2. qđ etiam voluit Fab. Turret. conf.56. n.3. lib.2. Franc. Monald. conf.63. num.14. lib.1. [idē Monald. conf.78. nu.2. & conf.92. n.4. lib.2. Bim. conf.278. nu.19. & conf.282. n.24. Crauett. conf.73. n.14. Neuiz. conf.47. n.2. Aldouin. conf.21. n.3. & conf.22. nu.31. Menoch. conf 437. nu.30. Soc. iun. conf.69. n.2. lib.1. Amat. conf.94. nu.10. Paris. conf.50. nu.60. lib.1. Riminald. sen. conf.58. num.4. Farinat. de testib. q.68. nu.75. Borgin. dec.12. nu.30. p.1. Honded. conf.102. n.14. Triuisan. decis. 41. n.10. lib.1. Viuius dec.172. n.9. Surd. cōs. 40. n.20. & cōs.61. n.40.] Fallit ēt regula p̄dicta, qđ testis deponēs per verbū, Credo, probet multis alijs casibus, qui videri possunt penes Ant. Gabr. & Campeg. locis supra cit.

81 Amplia quintò † nostram principalem cōclusionem, vt procedat, etiam si confessio facta in iudicio esset sine causa, nam & ipsa potest opponi, ex quo tali casu cōfessio sine causa valet, & tenet glo. fi. in l.1. §. fi. de interrogat. actio. Feli. in c. quoniam contra falsam, col.7. de probat. & in c.1. nu.15. de pact. Ang. in l. si vnus, §. pactus, col.2. de pact. Barbat. in repet. Rubr. de fide instrum. in 3. col. Bald. in l. sicut, C. de repud. hæredit. Marsil. in repet. Rub. de fideiuss. num.320. Ant. de Butr. in c. fi. de confess. Io. de Amicis, conf.129. n.7. Mascar. in tract. de probat. concl.348. nu.7. & 8. vbi alios allegat, & dicit, quod hæc est com.* opinio. [Hieron. Marilian. dec.30. n.2. maximè facta in instrumento, Fel. in c. si cautio, n.15. de fide instrumen. sic etiam facta in vltima voluntate, Mandell. consil. 223. n.13.]

*

82 Amplia sextò nostram conclusionem, † vt procedat, etiam si cōfessio fuisset facta in iudicio parte absente, quia potest opponi non obstante statuto prædicto, cum ipsa probet, vt ceteræ confessiones iudiciales, Marant. in

pract.p.6. actu 5.n.21. Surd.conf.151.n.42. lib.2. Aret.in l.cum te,C.de transact. Stiat. in pract. c.19. num.89. Maranta d. tract. de probat.concl.368.n.4. [Surd. dec.309.nu. 14.& facta absente parte si est geminata plenè probat Dec.conf.163. n.2.Surd.conf.60. n.7. & si facta sit sine causa, Mascar. conclus. 348. nu. 7.]

83 Amplia septimò prædictam principalem conclusionem, vt procedat etiam in confessione extraiudiciali iurata, quia plenè probat,& præsumitur cum maxima deliberatione emanata.Rom.conf.373.num.5. Alc.cõs. 85. nu.4.lib.7. Bal.in l. Lucius,la 2.§. quisquis mihi,de leg.2. & in l.cum quis decedēs, §.codicillis,ff.de leg.3.& in l.Aurelius,§.fin. ff.de libert.legat.Bal.in l.pactum quod dotale, q.9. C. de collat. Soc. Reg.63.Fallent.8. Gomes.in §.item si quis,nu.13.Instit. de act. Ant.Gabr.in suis com.concl.in titu. de confess. concl.1.n.41.vbi more suo infinitos congerit,Seraph.in tract.de priuil.iuram.priuil. 93.nu.4.Mars.sing.202.& sing.402.& in Rubr.de probat.n.94. Gramm.conf.40.n.17.in crimin.Conan.in tract.de pact. c.14. nu. 22. Surd. d. conf.151.num.43. [& aliquando talis confessio extraiudicialis habet vim iudicialis,& probat, ac producit actionem ita Io.Franc.Marcabrun.conf.29.n.131. à Pōte conf.3.num.137.lib.2. sic etiam facta coram personis honestis habet vim confessionis iudicialis Mandell. Alb.conf.95.nu.7.à Sole in proposition.in verb.confessio.geminata Euerard. à vi geminationis Portius conclus. 22. lib.1.Mars.de fideiuss.n.320.Borell.conf.56 num. 40.]

84 Amplia octauò supra positam conclusionem,quod † quod confessio facta in iudicio, possit opponi non obstante statuto reijciente omnes exceptiones,vt procedat,etiam si confessio non fuisset facta ab ipso debitore conuento,sed à suo prædecessore, vt quia agit hereditario nomine, quia confessio facta à defuncto,nocet suis hæredibus. Bal.in l.2.n.23 C.de edend.Mascard.in tract.de probat.concl.348. nu.22. vbi ad hoc allegat etiam Ruinum conf.128.nu.16.vol.2.Io.And.in addit. ad Specul.in tit.de test.§.nunc tractemus, in addit.magna. [Roman.conf.23.n.1.Mantic.dec.139.n.9. idem Roman.conf.311.nu. 5. Crauett. conf.217.nu.7. Surd.dec.10.nu. 9. Ruin.conf.32. nu.6.lib.1.Menoch.consil. 2.nu.373. Surd.conf.169. nu.1. & conf.151. n.38.& conf.188.nu.3.] Aret.conf.36.col. 2. vers. secundo dico,& dicit, quod hoc procedit non solum contra hæredem, verum etiā contra quemlibet singularem successorem, vt dixerunt etiam Aretin.& Ioan. Andr. locis citatis.

85 Amplia nonò, vt hoc idem procedat † in confessione facta in iudicio per procuratorē, tutorem, curatorem, vel syndicum, quia ipsa plenè præiudicat domino, sicut si esset facta ab ipsomet domino,notat glos. in l.non solū, C.de procurat.& in l.si defensor, in princ. ff. de iur.& facti ignor.c.2. de transact. Albert. Galeott.in Margar. c.17. nu. 5.& 7. Bar.in l. certum,§.sed an ipsos,col.2.de confess. Dec. conf.221.col.1.& conf.297.col.fi.Brun.à Sole,in comp.resolut.proposit.iur. in verbo,cōfessio procuratoris, Mascard.de probat. concl.369. per totam. [Cagnol.in l.singularia nu.85.ff.si cert.pet. Anchar.q.61.nu.1. lib.1. Surd.conf.168.n.22.Alb.conf.229.n.2.Neuiz.conf.17.n.39. Soc.conf.57.nu.11. lib.4. Caroc.dec.20.nu.10. & quando potest dixit Intrigl.dec.4.n.78. & dec.10.nu.14.] Sed

86 an † requiratur speciale mandatum ad hoc vt valeat talis confessio, vide dicta per Doctores,in c.1.vt lite non contest. Bart.in d. §. sed an ipsos,Bellam.dec.695.Gigas conf.99.n.8 Brun.à Sole in loco præcitato.

87 Amplia decimò † & vltimò prædictā princ. concl.vt procedat,etiam si confessio esset facta in iudicio calore iracundiæ,quia ipsa plenè probat,nisi reuocata fuerit. Dec. in c.at si clerici,nu.125.de iudi. Mascar. in tract. de probat.concl.348.n.5.& 6. [Alex. Stiat.in praxi,cap.19.n.27. Farinac. de Hep confesso q. 85.num.50.]

88 Limitabis † modo prædictam principalē concl. ita superius ampliatam, quando aduersarius confessionem non acceptat, sed conatur illam impugnare, Bal. in l.eum procum in prin. C.de liberal. causa, & in l.si quis testibus, in princ. C.de testib.& in Authen. cōtra qui propriam, in fine, C. de noui oper. nunt. Alexand.Stiat. in pract. cap. 19. num. 40. Alba Mandell. conf.9. num.29.& consil. 127. nu. 10. lib. 1. sic etiam dicimus in simili, quod

89 quod † licet producens scripturam, censeatur approbasse omnia in ea contenta, tamen hoc procedit, quando pars conatur talem productionem impugnare, Bald. in l. si magnam, in fine, C. qui accusare non poss. Fel. in c. si cautio, col. 7. vers. secunda declaratio, de fide instru. Paris. cons. 115. num. 31. lib. 1. Osascus dec. 39. nu. 8. Surd. cons. 151. num. 94. lib. 2. [nec quando scriptura non probat Alex. cõs. 124. n. 4. lib. 7. Rimin. iun. cons. 84. nu. 23. Menoch. cons. 80. n. 61. Honded. cons. 66. nu. 52. lib. 1. nec quando in eo enuntiatiue posita sunt tunc non cẽsetur ea fateri Viui. dec. 370. num. 4.]

90 Limita † secundo, quando confessio non esset facta intuitu illius, qui vult ea vti, sed ad alium effectum, vel inter alias personas, quia isto casu reus non potest illam opponere, l. procuratore, ff. de interrogat. actio. Abb. in cap. quamuis, nu. 4. & 31. de re iud. Stiat. qui adducit duas rationes pro ista opinione in pract. c. 19. n. 43. Zuccar. cons. 64. n. 5. [Pancirol. cons. 19. n. 24. Muta dec. 83. n. 12. & 13 Surd. dec. 309. nu. 4.]

91 Limita † tertiò, quando confessio esset facta in iudicio à minore, sine auctoritate sui curatoris, quia ita confitens sibi non praeiudicaret, ex quo talis confessio esset ipso iure nulla. Rolãd. à Valle, cons. 51. nu. 38. & cõs. 31. per totum, lib. 1. l. clarum, C. de auctorit. praestan. Alex. Stiatic. in pract. c. 19. nu. 24. & de ista conclusione dicam latissimè in meo tract. de effectibus, in titu. de effectu minoris aetatis, num. [Farin. de Reo confess. quaest. 81. num. 11. & quid facta cum authoritate tutoris an sibi praeiudicet, Scac. de iudit. cap. 7. num. 743. cum seq. lib. 2. Mascar. de probatio. conclus. 371. num. 1. & 5. Roma. cons. 257. n. 3.]

92 Limita † quartò & vltimò, quando confitens suã confessionem reuocat antequam per notarium esset in scriptis redacta, etiam non probato de errore, Alex. cons. 34. num. 1. vol. 1. Mascard. in tract. de probat. concl. 348. nu. 53. qui ambo allegant glos. in c. apud misericordiam, 31. q. 1. glo. & DD. in c. fi. in verbo, iusta causa, de iureiu. in 6. Herculan. in tract. de proban. negat. nu. 198. Ias. in l. quidquid astringendae, n. 9. 10. & 11. ff. de verb. oblig. & Alex. cons. 20. num. 1. lib. 4. Pedam. dec. 39. nu. 8. Marescott. var. resol. c. 44. n. 8. lib. 1. Io. de Deo in doctrina Aduocatorum, c. 16. nu. 23. lib. 5.]

93 Quaero modo, quid si confessio † esset facta in iudicio inter easdem partes in vna causa, an in alia causa praeiudicet confitenti, ita vt de ea possit opponi? & dico quod non, nisi causa esset talis, cuius decisio pareret exceptionem rei iudicatę in causa in qua postea opponitur de tali confessione, l. cum quęritur ff. de except. rei iud. Soc. sen. cons. 122. volum. 4. Mazzol. cons. 51. nu. 4. Mascar. d. concl. 348. vbi latissimè loquitur. Alber. Galeott. in Margar. c. 17. nu. 21. [& facta ad vnum finẽ potest reuocari in alio ad alium finem. Curtius iun. consil. 41. num. 15. Muta decis. 83. num. 13. Surd. consil. 311. num. 70. & cons. 423. num. 24.]

94 Quaero secũdò, quid si confessio esset † qualificata, vt quia creditor agens confiteretur habuisse à suo debitore aureos tot, sed ex alia causa, an tunc debitor possit opponere de tali confessione est videndus Bar. in l. Aurelius §. idem quaesiuit, ff. de libert. leg. Stiat. in pract. c. 19. n. 37. & seq. vbi alios allegat, & concludit cum Abbate in c. cum venisset, de instit. quod quando contra qualitatem adiectam confessioni militat aliqua praesumptio iuris, tunc siue dubio talis qualitas omninò reijcitur, & potest poni exemplum, quando creditor petit centum ex instrumento emptionis, & postea in iudicio confitetur habuisse centum à debitore, sed ex alia causa, vt puta, mutui: quia tũc militat praesumptio iuris, hoc est ęqualitas summarum, talis qualitas adiecta confessioni, reijcitur, nisi creditor ex parte sua probet verè mutuasse illa centum. Gigas cons. 45. n. 35. Magon. dec. Florent. 3. num. 32. Gallia cons. 74. nu. 76. vbi loquitur in confessione quae continet duo separabilia. [Grat. cons. 127. n. 4. p. 2. Menoch. de arbit. cas. 93. n. 36. Ferrett. cons. 74. n. 3. lib. 1. Fuscus singul. in lit. C, nu. 178. Marilian. decis. 82. nu. 4. Bim. cons. 85. n. 16. lib. 1. Amat. dec. 82. n. 3. Leonin. cons. 29. n. 1. Gratia. discept. c. 130. n. 16. Marescott. var. resolut. lib. 2. cap. 45. nu. 7. 8. & 10. Farin. in tract. de Reo confess. q. 81. c. 4. num. 149. Seraph. dec. Rot. Roma. 204. nu. 1. Turrett. cons. 56. nu. 11. lib. 2. Surd. cõs. 410. n. 65. Griuell. dec. 12. n. 1. & 2.]

Po-

Postremò, pro complemento istius exceptionis sciendum est, quod † confessio tunc dicitur facta in iudicio, si fiat verbis simpliciter tum etiam, si fiat in scripturis, vt puta, in libello, in supplicatione, in exceptionibus, in positionibus, & in instrumentis productis. Barbat. cons. 18. col. 11. & cons. 12. per totum, lib. 2. Stiat. d. cap. 19. num. 87. Mascard. d. concl. 348. num. 48.

95

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quæ fundatur in alio instrumẽto æquè sollemni non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones.*

EXCEPTIO DECIMAQVINTA.

1 Decimaquinta exceptio, quæ † non censetur exclusa à statuto, excludente omnes exceptiones, est illa, quæ fundatur in alio instrumento æquè sollemni. Bald. in cap. pastoralis, num. 6. de appell. Ant. de Canar. in tract. de exequut. instrum. q. 9. in fine, Dec. in c. ex parte 2. nu. 69. de offi. deleg. Asinius in pract. §. 31. cap. 40. Menoch. in tract. de arbit. iud. casu 17. in fine, & in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. nu. 2. Cumia super Ritu istius Regni, cap. 16. n. 48. & 49. Marcabr. cons. 33. nu. 46. Carpan. super Statut. Mediolan. lib. 1. c. 42. num. 195. [Aloys. de Septim. super Bull. n. 70, Mancin. de iurament. par. 4. effect. 216. num. 25.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio compensationis non censetur reiecta à Statuto reyciente omnes exceptiones, quod amplia, vt nu. 3.*

2 *Exceptio compensationis admittitur etiam aduersus exequutionem instrumenti in forma Cameræ.*

4 *Exceptio compensationis quando admittatur aduersus exequutionẽ instrumenti Bullaris.*

5 *Opponens compensationem non dicitur instrumentum impugnare.*

6 *Opponens compensationem repellit agentem à limine iudicij.*

7 *Exceptio compensationis resultat ex facto creditoris.*

8 *Compensatio non est propriè exceptio.*

9 *Compensare idem est, quod soluere.*

10 *Compensatio est species solutionis.*

11 *Compensatio habetur loco solutionis.*

12 *Compensatio dicitur ficta solutio.*

13 *Compensatio habet vim solutionis.*

14 *Compensatio extinguit actionem ipso iure, quod intelligas, vt nu. 15.*

16 *Compensatio est adimplenda in forma specifica.*

17 *Iurans soluere non incidit in periurium compensando.*

18 *Petere plus debito dicitur agens ex debito, cui potest opponi compensatio.*

19 *Secundum decretum dicitur plus debito interpositum, & est nullum, si interponitur pro debito, cui potest opponi compensatio.*

20 *Compensatio si reperitur exclusa, nihilominus debitor potest vti iure retentionis.*

21 *Retentio non est exceptio.*

22 *Retentio est magis fauorabilis, & priuilegiata, quàm actio.*

23 *Actio, cui datur, eidẽ semper conceditur retẽtio.*

24 *Exceptioni compensationis an possit renuntiari, & n. 25. & 26.*

27 *Debitor, qui cum iuramento promisit soluere, an possit compensare, & n. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 24. 35. & 36.*

37 *Exceptio compensationis, quæ potest opponi contra cedentem, an possit opponi contra cessionarium.*

38 *Exceptio, quæ potest opponi cedenti, potest opponi etiam cessionario, si respicit rem cessam.*

39 *Cessionarius an possit opponere exceptionem cõpensationis ex debito sibi cesso.*

40 *Fideiussor an possit opponere exceptionem compensationis, sicut ipse principalis. Amplia, vt n. 41. 42. & 43.*

44 *Fideiussori competit omnis exceptio competens reo principali, si ipsa exceptio respicit obligationem. Amplia vt num. 45. Limita vt nume. 46.*

47 *Compensatio regulariter non fit ipso iure. Fallit, vt n. 48. 49. & 51.*

50 *Emphyteuta cessans à solutione Canonis, nõ incidit in commissum, si vult compensare Canonem cum eo, quod sibi debet dominus directus.*

52 *Debitor an possit opponere exceptionem compensationis, quando debitum compensandum est liti...*

litigiosum.

53 *Opponens exceptionem compẽsationis an videatur debitum fateri.*

54 *Exceptio compensationis an possit opponi contra eum, qui representat duas personas.*

55 *Debitor an possit opponere compensationis exceptionem de eo, quod sibi debetur sub conditione.*

56 *Compensatio non admittitur quando debitum compensandum esset liquidum.*

57 *In continenti posse liquidari debitum quando dicatur.*

58 *Compensatio non fit de debito naturali tantum, cum debito naturali, & ciuili.*

59 *Compensatio non fit quando solutioni datur certa forma.*

60 *Compensatio non admittitur contra agentẽ pro alimentis, quod limita, vt n. 61. & 62.*

73 *Alimenta præterita non sunt ita priuilegiata, prout futura.*

64 *Compensatio nõ admittitur contra pensionariũ.*

65 *Compensatio non admittitur aduersus fiscum agentem contra suos debitores.*

66 *Compensatio non admittitur de quantitate ad speciem, vel è contra, quod intellige, vt num. 67. & 68.*

69 *Compensatio non admittitur de specie ad speciẽ.*

70 *Compensatio non admittitur in deposito, quod amplia, vt num. 72. & 73. Fallit vt num. 74. & 76.*

75 *Priuilegia concessa deposito non habent locum in deposito confessionato.*

77 *Compensatio non admittitur quando debitor promisit soluere in pecunia numerata.*

78 *Compensatio an possit opponi mulieri agenti ad suas dotes.*

79 *Compensatio quando admittitur, tam pro toto debito admittitur, quàm pro eius parte.*

EXCEPTIO DECIMASEXTA.

Compensationis.

1 DEcimasexta exceptio, † quæ non censetur exclusa à Statuto reijciente oẽs exceptiones, est exceptio cõpẽsationis. Guid. Pap. dec. 171. Gozad. conf. 69. n. 2. Grat. cõs. 121. n. 18. lib. 1. Meno. in tract. de præsump. lib. 2. psum. 48. nu. 34. Tiraq. in tract. de retractu Lignagier, §. 3. gl. 3. nu. 4. Asinius in Pract. execut. §. 32. c. 46. n. 2. Sebast. Medic. in tract. de com pensat. p. 2. q. 20. per tot. Ant. Bauer. in tract. de virtute iuramenti, nu. 33. Ang. cõs. 182. in fi. Bertrand. cõs. 280. col. 1. lib. 2. Bened. de Barz. in tract. de guarentig. p. 3. q. 1. in princ. Ias. in l. eum qui, §. 1. n. 3. ff. de iureiu. Intrigl. in cons. 8. nu. 14. lib. 1. Surd. dec. 191. n. 10. & cõs. 268. n. 27. lib. 2. Bursat. cõs. 305. n. 7. li. 3. Turret. cons. 75. n. 1. lib. 1. & cõs. 49. num. 41. lib. 2. Rom. cons. 76. n. 3. Dida. Segura in repet. l. si ex legati causa, nu. 212. ff. de verb. oblig. Carpan. super Stat. Mediol. lib. 1. c. 41. n. 172. vbi alios citat. Alex. cõs. 12. nu. 12. lib. 2. [Cartar. dec. 77. n. 1. cum seq. Roder. de annuis reddit. q. 18. n. 3. lib. 2. Nicol. Caluol. in pract. §. exceptiones concl. 3. n. 19. Aldouin. cons. 97. num. 17. vbi allegat Authorem de Grasso, Bim. cons. 230. nu. 6. & differt ab alijs exceptionibus Barbosa in l. diuortio §. ob donationes, n. 32. ff. solut. matr. Tusc. in lit. E. cõcl. 381. n. 40.] Cornazan. dec. 94. num. 10. Th. Zerola in praxi Episcopali, in verbo, cõpensatio, vers. septimo idem, vbi dicit, quod 2 ista exceptio potest opponi † etiam aduersus exequutionẽ instrumenti in forma Cameræ, & alios ad hoc allegat. Boer. super consuet. Bitur. tit. 2. §. 7. Feli. in c. cum inter, nu. 24. & 25. de except. & in c. ex transmissa, num. 9. de præscript. Io. de Imola cons. 42. in fine, [Farin. cons. 15. nu. 41. in crimi. lib. 1.] Cepoll. cautela 121. Ludo. Bologn. in suis primis interpretationib. in l. 1. C. quę sent. sine appell. rescind. Abb. & Fely. in cap. cum Ioannes de fide instr. Alex. cõs. 12. n. 13. lib. 2. [etiam in exequutione sententiæ opponi potest, Iul. Cæsar Gallup. in praxi p. 3. c. 4. nu. 8. & quando num. 10. cum seq. etiam si sentẽtia fuisset transacta in iudicatum Ludou. à Pguer. dec. 175. nu. 1. p. 1. Bim. cons. 209. nu. 2. Petr. Barbos. in l. viro atque vxore, n. 5. ff. solut. matrim. Caluol. in praxi §. exceptiones contra libell. concl. 1. n. 56. Sebast. Medic. in tract. de compensat. n. 25. & q. 31. n. 9. p. 1. Magon. decis. Florent. 42. nu. 8. Surd. dec. 191. n. 7. Marescott. var. resol. c. 121. n. 52. lib. 2. & nu. 53. Iac. Gall. cons. 48. nu. 17. & potest admitti in secundo iuditio, Magon. dec. Lucens. 26. nu. 37. Surd. cons. 226. nu. 11. cum seq. Muta dec. 3 12. nu. 21.] & supra † dicta conclusio in tãtum est vera, vt etiam si statutum diceret, qđ con-

contra publicum instrumentum nulla possit opponi exceptio, nisi solutionis, nihilominus admittitur exceptio compensationis, Feli.in c.suborta.col.2.de re iud. Medices in d.tract. de compensat.par.1. q.25. n.20. Menoch.d. presump.48.nu.25.Angel.cons.132.Alex.d. cons.12.n.13.li.2. vbi Marc. Ant.de Comit. in Scholijs in addit. penul. Paul. de Castro cons.66.num.2. lib.2. Socin.iunior cons.79. num.9. lib.3. Ias.in l.si vnus,§.pactus ne peteret, col.6. vers. hinc notabiliter, ff.de pact. & in l.eum qui,§.1.num.3.ff.de iureiur. Ant. de Petrut.in repet.l.1.num.28. ff.de iureiur. Hippolyt.sing.208.Bauer.d.num.33. Gigas in tract.de pension. Ecclesiast. q. vlt. num.6. Intrigl.super Bulla, quæst.22.nu.2.Foller.super eadem Bulla,seu in pract.Censuali, in verbo,quæ quidem exequutio,num.53.Purpur. cons.485.in fine,Osasc.dec.92. num.12. Milanens.qui alios allegat,dec.14.nu.18. lib.2. Surd. dec.191. nu.11. [Ibi & talis exceptio compensationis potest opponi etiam in causa appellationis quando fuit obmissa in causa principali, Capell. Tholosan. quæst.263. n.1. Nicol.Caluol.in praxi §.exceptiones cõtra libellum concl.2. n.6. etiam potest opponi post sententiam Io.Aloys.de Ricc.in Collect.dec.306. vers.quæro an potest,& in collect.800. vers. 4. facit Alex. 35. var. resolut. tit.de except. nu.16. lib.2. Gratian. discept. 129.n.19.Ludou.dec.Rot.Rom.342.n.2.& an possit opponi post terminum susceptũ aduersus obligationem Cameralem. Addent.in dicta dec. Ludouis. & an retardet obligationem Cameralem,Gratia.discept.c.728.n.12. Addent.ad dec.Ludouis.dec.342.n.7.Farin. dec.Rot.Roma.858.n.3.Seraphin. dec.Rot. Rom.814.n.3.& datur in omni materia Molfesius in consuetud.Neapol.p.3.q.21.n.4.& datur officio iudicis etiam si partes illi renuntient,idem Molfes.par.4.de renuntiation.q. 1.nu.3. Flamin.de Rubeis cons.90.nu.45.& 50. lib. 2. & potest opponi etiam extra iudicium, Muñoz Escobar de ratiocinijs cap.14. n.12.p.2. & admittitur compensatio ad effectum petendi reuisionem ita Mastrill.dec.99 nu.6.& in rei vendicatione quando admittitur Pet.Barbosa in l. diuortio §.ob donationes,n.12 .solut.matrim. & voluntas compensandi qualiter probetur Io.Aloys.de Septim. super Ritu cap. 104. in fi.] Quæ conclusio non procedit † contra exequutionem contractus, iuxta formam nostræ Bullæ, & Regiæ Pragmaticæ, qui eam non impedit, vt tenuerunt nostrates super eadem bulla, & præcipuè Intrigl.d.quæst.22. nu.11. Foller.d.vers. quæ quidem exequutio, num.54.Bongior.super eadem bulla,in verbo, solutionis , Milanens.dec.13.num.89.lib.2. & dec.14.nu.19. [sic etiam non opposita nõ impedit exequutionem Farin.dec. Rot.Roma.69. n.10. & an obstet confessioni factæ, nec inualdat cõfessionem Farin. dec. Rot.Roma.68. num. 6.] & ratio cur in bulla non admittatur,est,quia Pragmatica super bulla admittit solum exceptionem realis solutionis,& compensatio nõ dicitur realis,sed ficta solutio,vt dicam infra num. 10. Milanens.d. nu. 19. Alia ratio põt esse, quia quando in aliquo actu requiritur realis solutio, tunc non admittitur compensatio,vt dicam infra,num.62. Ratio autẽ cur exceptio compensationis non censetur exclusa à statuto reijciente omnes exceptiones,esse potest,quia † opponens compẽsationem, nõ dicitur instrumẽtum impugnare, sed illud approbare, Affl.dec.122.in 3. dubio. Cornaz. dec.94.num.9. Rodoan.in tract.de spol. Ecclesiast.q.13.num.36.vbi dicit,quod hęc exceptio non impugnat instrumẽtum , sed limitat,& modificat exequutionem ipsius. allegat text.in l.2. & ibi Bal. C.de compens. Ias. in l.1.C.de iur.& facti ignor.Fel.in c.Ioannes eremita, de fide instru. Alia potest esse ratio, quia obijciens † compensationem repellit agẽtem à limine iudicij, l.2.ff.de compẽs. ibi, vnusquisq; creditorem suum, eũdemque debitorem repellit, si paratus est compẽsare. Foller.in d.pract.Censuali, in d. verbo, quæ quidem exequutio, num.53. Aliam adducit rationem ipsemet Foll. loco citato, scilicet, quia licet statutum prohibeat omnem exceptionem, tamẽ † nõ intelligitur prohibere illam,quæ resultat ex ijs, quæ ipsemet agẽs facit; de qua dicam infra,exceptione 37. nu.1. sed compensatio est huiusmodi,quia resultat ex facto aduersarij se obligãtis ad soluẽdum, ideo nõ excluditur. [quod compensatio potest opponi etiam à tertio possessore conuẽto contra creditorem,Menoch.cons.1187.n.16 maxime quando creditum procedit ex eadẽ cau-

causa, Peregr.cons.92.nu.1. lib.4.] Aliam & validiorem adduco rationem: quia † cõpensatio non est propriè exceptio, & qui obijcit compensationem, non dicitur propriè excipere, l. amplius non peti, vbi glo. Bar. nu. 8. & alij, ff. rem ratam habe. Innoc. in c. cum inter, de except. vbi etiam Fely. nu.24. & 25. idem Bar. in l.2. num.3. ff. de excep. vbi Alex. in addit. idem Fely. in c. cum Ioannes, col. fi. versic. & dicit Bald. de fide instrum. Osascus dec.92. nu.12. Surd. dec. 191. n.9. & dec.24. nu. 6. [quod exceptio compensationis non continet meram defensionem, sed habet in se impugnationem, Cartar. decis.93. nu.4. quod compensatio est debiti, & crediti inuicem inter se contributio, Bertaz. in tract. claus. claus. 41. glos.8. nu.4.] & harum rationum rationes esse possunt: quia † compensare idem est quod soluere, l. Iulianus ait, ff. de cond. & demonst. l. solutionis, ff. de solut. Bart. in l. diuortio, §. ob donationis, num.21. ff. solu. matrim. Alberic. in l. si quid à fideiussore, num.2. ff. de compens. Paul. de Cast. cõs. 228. num.1. lib.1. Menoc. in tract. de præsum. lib.2. præsumpt.48. nu.35. Socin. iunior cõs. 79. num.6. lib.3. Mascard. in tract. de probat. concl.334. num.2. Pancirol. cons.10. num.8. Surdus in tract. de aliment. tit.3. q.7. nu.21. Turrett. cons.10. n.2. lib.1. Cephal. cons.374 num.44. lib.3. Tiraq. in tract. de retractu Lignagier, §.3. gl.3. nu.2. [Giurb. in consuet. c.9. glo.9. nu.3. Io. Franc. à Ponte cons.13. n.4. lib.2. Cartar. dec.93. nu. 14. & 18. Fontanell. de pact. nuptial. glos.19. p.5. claus.4. nu. 14. de Laratha cons.39. nu.2. Iul. Cęsar Gallup. in praxi p.3. c.4. n.1. Bimi. cons.209. n.1. à Ponte cons.13. nu.4. lib.2. Muñoz de Escobar de ratiocin. c.14. nu.16. p.2. Garbanet de condict. & demonst. par.2. cap.4. q.3. num.4. Bongior. super Ritu c. 188. vers. an possit cõpensare,] & † est species solutionis, l. si debitor, ff. qui pot. in pignor. habean. Bart. in l. auferunt, §. qui compensat. num.2. ff. de iure fisci, Medices in d. tract. de compens. in præfat. num.2. Menoch. in tract. de præsump. lib. 3. præsumpt.142. num.1. Guido Papa decis. 567. num.1. Iason in §. in bonæ fidei, nu.62. Instit. de actio. Surd. cons.112. num.52. lib.1. & cons.246. nu.12. lib.2. & in tract. de alim. tit.6. q.4. num.4. [quando compensatio fit inter duos quarum vterque est creditor, & debitor ęquiparatur vere solutioni respectu liberationis, Seraph. dec. Rot. Roman 302. nu.4. Giurb. in consuetud. Messan. c.9. Glos. 9. p.1. nu.4. & c.2. glo.16. num.9. Ricc. collect. dec.800.] & habetur † loco solutionis, & ei comparatur. Purpur. cons.273. n.11. lib. 1. Marcian. cons.49. num.2. [Io. Bapt. Costa de retrotract. cas.4. c.9. nu.1. non est propriè, & strictè solutio sed large. Cart. dec.77. num.5. lim. quo ad formalitatem actus secus quò ad effectum, nu.27. Bilotta de absolutio. iurament. lib.2. c.16. nu.7. & vbi non interuenit iuramentum habetur pro vera, & naturali solutione, Auendan. de exequend. mandatis p.1. cap.17. nu.7. fol.115. Cart. dec.77. nu.12. Muta dec.34. n.20. Aldouin. cons.70. n.138. imo plus operatur compensatio quam solutio, vt ibi Aldouin. nu.139. Gratian. discept. c.728. n.9. Bim. cons.255. nu.11. Flamin. de Rubeis cons.45. nu.40. lib.2. Surd. cons.562. nu.12. Alex. Picus dec. Lucens.48. nu.45.] & † dicitur ficta solutio, l. si peculium, ff. de statu homin. Felin. in cap. suborta col.2. de re iudic. Dec. in cap. cum inter, n. 58 de except. Paris. cons.121. nu.19. lib.1. Crot. cons.137. nu.7. Surd. cons.142. nu.12. & consil.82. nu.4. lib.1. Tiraq. in tract. de retractu Lignagier, §.3. glo.3. num.6. Immò dicitur vera solutio secundum Turret. cons.49. n.37. lib.2. vbi alios allegat, [Marc. Ant. Bellon. dec.213. n.2. Hieron. Ferdinand. de Othero var. quæst. par.1. q.29. nu.4. de Laratha cõs. 90. nu. 64. Gratian. discept. cap.105. n.5. Ludouis. decis. Rot. Roman.342. num.5.] & † habet vim solutionis, Tiraq. d. glos.3. nu.2. [Io. Aloys. de Sept. super Ritu cap.104. & c.188. Ferdinand. Bongior. in eodem capit. & compensatio est vera solutio maximè quãdo est opposita ab homine Marc. Ant. Bellon dec.214. nu.5. & dec.16. num.31. cum seq. & decis. 104. nu.3. Farin. decis. Rot. Rom. 858, nu.4.] Intrigl. super bulla, quæst.22. nu.4. & † extinguit actionem ipso iure, §. in bonæ fidei, vbi Aret. col. 5. vers. tertio principaliter, & Iason nu. 77. vbi testatur de com. * opi. Instit. de action. Afflict. decis.121. num.1. & 4 Turret. d. cõs.49. n.38. lib.2. Rim. iun. cõs.392 n.69. lib.4. Osasc. dec.192. num.16. vbi alios allegat. Surd. in tract. de alim. tit.3. quæst.1.

T nu.

nu.68. & tit.7.q.10.nu.15.& conf.82.nu.5. lib.1. Intelligi † autẽ,quod extinguat actionem ipso iure a die,quo fuerit opposita,& nõ antea. Surdus dec.117.num.5,& dec.161.nu. 1.& hæc dicitur exceptio realis,& exclusoria actio. Intrigl. conf.8.nu.9. [& talis exceptio compensationis tollit obligationem naturalem Bal. in l.rei iudicatæ,§.hæredi,ff.soluto matrim. Rodoan. de spolio eccles.q.13.n. 36.& talis exceptio perimit intentionem creditorum, Moscatell.in praxi ciuil. p.4. nu.19 Ricc.collect. dec.800.vers. 5. adducitur Muñoz de ratiocin.c.14.nu.8.p.2. si fuerit opposita Petr.Barbosa in l.diuortio, §.fin.ff.solut. matrim. nu.24.] & in tantum conclusiones supradictę sunt verę,vt licet†conditio sit adimplenda in forma specifica, vt dicam infra except.33. num... per tex. in l. Meuius, ff. de condit. & demonst. attamen si esset conditio soluendi, diceretur adimpleta per compensationem,l.si peculium, §. de illo, ff. de statu homin. Surdus in tract. de alimen. tit.8. priuileg.53.num.1.Tiraq.d.glo.3. nu.2. Socin. iun.consil.79.nu.7.&8. lib.3. Intrigl.d.q.22 nu.7. [sic etiam in promissione dandi, vel faciendi, quia compensando liberatur Io. Aloy.Ric.collect.dec.800. vers.secũdo,] & qui † iurauit soluere,non incidit in periurium cõpensando, l.si peculium, §.1. ff. de statu homin. Soc.iun. conf.præd.num.7. Medices in tract.de compens. p. 1. quæst. 25. per totam. [Billott.de absolut.iuram.lib.2. c.16. num. 9.Sed nõ dicitur adimplere, Asin.de exequutione §.9.cap.374. num.7.] Et plus † petere dicitur ille,qui agit ex credito,cui debitor potest opponere exceptionem compensationis. Ruin.conf.160.num.26.lib.2.Asinius in tract.de exequut.§.4.cap.12.num.1.& c.14. etiam nu.1. & vtrobique ex hoc infert,quod † secundum decretum dicitur plus debito interpositum, & per consequens est nullũ,quãdo interponitur à creditore,cui obstat exceptio compensationis. [& quando competit exceptio compensationis tunc debitor non dicitur constitutus in mora, Bellon.dec.4.n. 24. Gratian.discept. cap.728.n.31. Asin.de exequutione,§.4.cap.14. fol.91. Simoncell. de decret.titu.1.num.25. Ruin.conf.560.nume. 26. lib. 2. ibi exceptio compensationis &c. Adde Sforz. Odd. consil. 86. nume. 6. Menoch. de retin.poss. remed.1.n.35.cũ seq. Caroc.de except.aduers. exequ.sent. except. 123.nu.2.Abb.conf.43.vers.tertio principaliter nu.3. volum... & Roman.conf.454.n.9.

Sed contrarium vidi decisum in M. R. C. die 12.Septembris 5.ind.1617. inter D.Henricũ Sigona Baronẽ,& Agatã Sigona,& Magistris, contra quã ad instantiã dicti Baronis fuerat tentata nullitas decreti, contra eũ interpositi pro credito pro quò fuerat decisum procedat executio,& pro pinquevalente,cõpẽsando in decreto pecuniolam eidem Agatæ solute subfideiussione in forma cum alijs creditis dictæ Agatæ spectantibus, & non cũ credito pro quò executio processerat; Ea potissima ratione quia de iure compensatio, & extintio de vno credito, cum debito ab ipsomet creditore non fit nisi parte petente,& opponente,& ab illo die oppositionis,& nõ ante per tex.in l. verum de compensat. vbi glo. & DD. omnes glo.in l.1.§.si constat C.de cõpensat.l.si quid & in l.2.ff.eod.glo.in l.fin.& l.si quid à fideiussore,ff.eo. & post multos Tiraq.in l.si vnquam in verb. Reuertatur n.15. de reuoc.donat.Seraph.de priuil.iuram. priuileg.74. n.145. Rot.Bononiens.dec.37.nu. 22.Medic.de compẽsat.qui plures refert p.2 q.21.per tot. Turrett. conf.44.nu.16.lib.1. Magon.in Florent.dec.5.n.2. Camill.de Laratha conf.39.nu.10. Bursat.conf.408.n.10. & post alios Surd.dec.191.num.14.15.16.& seq.vbi refert Purpurat.conf.310.nu.5.dicẽtem quod si vxor creditrix docium recipit aliquod de bonis mariti, attamen non pro hoc est inducta compensatio,& dotis diminutio, si compensatio non fuerit allegata,& dos remanet integra etiam si postea compensatio fuerit opposita eamdemq; opin. tenuit idem Surd. dec.117.& in conf. 246.nu. 27.& 28. vbi post Angel.Benintend. & alios, dicit qđ compensatio ab illo die in quo opponitur operatur,& non ante, & facultas compensandi antequam opponatur competit solum in potentia,& ideo si non est in actu deducta nihil operatur prout etiam dixit idem Surd.d. dec.117.n.4.&5. & dec.191.n.5.6. & 15. & in tract.de alim.q.42.n.87.& 88.quibus addendus est etiã Guid.Pap.dec.201.n.1. Vincent.de Franch.dec.53. nu.2. Rolan.à Vall. conf.87.n.28. lib.1. & post Soc.iun.conf.74. nu.

nu.25.lib.3. testando de magis comm.opin. Author sui,n.47.& 48. vbi alios etiam allegat Roderic.de ann. reddit.lib.2. quæst.19. nu.21.& Caroc.de except.aduers.sent.exeq. except.132.n.10.Rot.Genu.dec.15. n.19. & dec.190. num.19.& Cephal.consil.47.n.48. lib.1. Vrsill.ad Affl.dec.121. & Asin.de exeq. §.4. c.12. n.7.

Quæ conclusio procedit etiam in casibus in quibus fit compẽsatio ipso iure de quibus per Autorem hic nu.49. & 51. & Medic.d.q. 21. nam etiam in dictis casibus compensatio numquam locum habet nisi parte volente cõpensare,& petente,vt pulchrè, dixit Surd.d. dec.191.nu.16.Autor hic nu.50.& Caroc.d. except.132.n.11.& post Bald.& alios Tusc. in verbo compensatio concl.693.n.25.28. & 29.ea ratione moti,quia beneficium non cõfertur in inuitum,vt in punto dixit Menoch. cons.460.n.6.Surd.d.dec.191.n.17.& Scac. de comerc.& camb.§.2.glo.5.num.435. qui licet in nu.424.cum seq.tenuerit quod in omni casu compensatio fit ipso iure,& hic cõtra prædictam magis comm. opin. attamen declarando suam opinionem dixit quod procedit considerata exequutione iuris velata, secus considerata exequutione iuris aperienda,quia in eius aperitione requiritur factum hominis,& iudicis,& exequutio iuris velata, donec aperiatur habet suos effectus iuris latentes,qui sunt, ac si non essent, & sic esto ꝙ ipso iure fieret compensatio requiritur semper factum hominis quod dum non interuenerit ante exequutionem sententiæ,& receptionem secundi decreti censetur quod debitorem, & condemnatum tali exceptioni renuntiatum, Ludouis.in Rot.Rom. dec.342. nu.7. ex eadem Rot.773. sub nu.5.in recentior. par. 2.

Et in punto quod secundum decretum interpositum pro credito ad cuius diminutionem poterat per debitorem opponi compensatio, & non fuit opposita sit validum dixit Cephal.cons.47.nu.47.& 48. in pri. Bursat. cons.184.sub n.45.& Bertazol. in cons.16.n. 4.& 5.in ciuilibus,& n.9. qui consuluit in eadem causa cum Bursat.& allegat Andr.Alex. Cephal.& alios,& post eundem Cephal.cõs. 198.lib.2. Asin. omnino videndus de exequ. §.4.c.12. n.7. vers.hanc præcedentem,& pulchrè,Franc.Aret. in l.iustè possidet sub nu.1. vers. sed tunc quæritur ff.de acq.poss.optimè Bal.in l.si constat n.8. C. de compens.quem, & alios refert, & sequitur Bolognett. in d. l. iuste possidet sub nu.58. vers. primum exemplũ, &c. idemq; dixit Annibal Trois super pragm.Regn.Neapol.nu.3. de mod. proced. qui ea ratione mouentur,quia dum exceptio compensationis ex credito debitoris resultante non est petita, & in iuditium deducta, creditum pro quo decretum interponitur,nõ dicitur diminutũ,nec plus debito petitum,& exequutum Alex.cons. 12.n.12.lib.2. & post eum Tusch.in verbo debitor concl.35. n.18. dixit ꝙ non ex eo ꝙ aliquis potest à creditore suo summã sibi debitã ex aliqua causa petere & contra suũ creditorem exceptionem compensationis deducere,& opponere, sequitur ꝙ nõ potest à suo creditore molestari pro integro credito,quia dũ cõpẽsationẽ non opponit est verus debitor in tota summa,& qui cõpensat dicitur debitum soluere pro ut etiam dixit Bald.in d.l.si constat,nu.8.Franc.Aret. in d.l. iuste possidet Io. Aloys. de Sept. super rit.104. & Autor hic n.13.

Et loquendo in decreto interposito ꝑ creditorem aduersus cuius petitionem erat debitor tutus aliqua exceptione quam non opposuit quod sit validum decretum dixit mirabilis gl. in l. fulcimus in verbo oportet vers. quid ergo,ff.quib.ex caus.in poss.eat. Specu. in tit.de secundo decreto §.nunc dicamus n. 22. Alberic.in d.l. fulcimus, §.prætor ait, & Bald.in l.alio quæ est secunda,§.si absens q. 10. sub nu. 17. ff. si ex nouali causa dicit ꝙ si creditor bona fide agit pro suo credito esto ꝙ reus rè vera exceptionem habeat, & illam non opposuit,sibi est imputandum,& decretum est validum & debitori est aliunde consultum pro consequutione sui crediti, vt considerauit Bolognet.vbi supra in fine,vers.primum exemplum,& post glo.in d.l. fulcimus, & Specul.dixit Vinc.de Franc. dec.120. n.8. in secunda impress.& in dec.660.lib.4.& Alberic. in d.l. fulcimus §. prætor ait sub nu. 3. vbi dicit ꝙ debitor quando erat tutus aliqua exceptione decretum non est nullum, nè vitietur,& tollatur tãta sollemnitas, sed habet actionem ad id,quod ex exceptione sibi cõpetebat,ideq; dixit Anch.in c. 2.n.10. de dilat.

Non obstat Author hic d.nu.19.quia ipse puntum non examinat, sed tantum viso per eum Ruin.illius verba retulit, Alij verò quos in principio cumulauimus ex eorum lectura apparet φ difficultatem non gustarunt neq; conclusionis veritatem; dicunt etenim φ creditor cui potest opponi exceptio compensationis non est verus creditor, & ideo decretum interpositum ex falsa causa allegando Bart.in l.fulcimus, §.2.ff.ex quib.caus.Alex. in l.si finita, §.Iulianus,ff.de dam. infect.qui vltra φ non loquuntur in debitore cui competebat exceptio compensationis, quæ non perimit obligationem ab initio, sed postquã fuerit apposita, vt dixerunt DD. per nos relati quibus addendus est Aretin. in d.l. iustè possidet, qui dicit φ compensationis exceptio non est ordinata ad extintionem obligationis, sed ea opposita admittitur ad lites dirimendas, & circuitum euitandum; sed de debitore cui competebat exceptio peremptoria, quę ab initio sui ortus debitum extinguit vt ex eodem Bar.Alex. & alijs per eos relatis est videre, & latius dixerunt DD.per nos pro validitate allegati, & præsertim idem Asin. in eod.c.12.nu.7. & pulchrè Fulgos. in cons. 202.col.pen.ante vers. secundum autem Cu man.cons.24.in fine Tusc.in verb.debitor, & Mandos. ad Rom.in d.cons.454. in lit.R.]

20 Et etiam † si reperiretur exclusa exceptio cõpensationis, nihilominus debitor conuentus potest vti iure retentionis, glos.in l. grege, §. cum pignori, in verbo, compensatum, ff.de pignor. Cephal.cons.658.num.25.lib.5. Corneus cons.67.nu.16. Boer. super consuetud. Bituricen.tit.2.§.7. circa finem, vers.& nota, carta mihi 33.Paris.cons.110.num.33.lib.1. Crauetta cons. 148.col.1.vers. modo, Ant. Gabriel.in suis comm.conclus.in tit. de iureiur.concl.7.nu.2.Sebast.Medices, in tract.de compens.par. 2. quæst.28.n.5.Ioan.Pet.Malignat. in tract.de iure retent.num.7. Gallia, cons.78.num.31.vbi alios allegat. Anna cõsil.101.num.3.7.& 8.lib.2. Nicol. Rausner. 21 cons.5.num.1. lib.2. cum † retentio non solũ non sit exceptio, per ea, quæ dicit Bald.cons. 315.lib.1. Milanens.dec.1. num. 181. lib.2. [Gratian.discept.c.728.nu.30.& 31.vbi facit mentionem de Authore, Surd.de alimen. tit.3.q.7.n.12.Crauett.cons.148.n.2.Ceph. cõs.86.n.20.Cagnol.in l.diem functo n.154. ff.de officio assessor.& facilius datur quam actio Farin.dec.Rot.Roman.457.n.3. & dec. 889.n.8. Iul.Cęsar Gallup. in praxi p.3. c.4. 22 nu.28. cum seq. Bim.cons.230.nu.24.] verum † etiam est fauorabilior, & magis priuilegiata, quàm actio. Milanens. dicto num.181. [sed retentio pro alio debito non habet locum quando debitum pro quo vult fieri retentio esset illiquidum Ludouis.dec.Rot.Roma.254.nu.3. & ibi addent.nu.8. & talis exceptio retentionis potest opponi etiam post sententiam ad impediendum exequutionem Mantica dec.334.nu.5.Roland.à Vall.cons. 28.nu.23.lib.1.Rimin.iun.cons.800.num.5. Gratian. discept. c.734. nu.19. & potest etiã retineri res, quæ peruenit ad creditorem ex causa illius debiti pro quo peruenit quamuis ad sit vitium, Surd. dec.46. nu.12. Gratian. c.706.n.14. & retentio pretij rei venditæ nõ potest retineri nisi pro parte rei super qua euenit molestia, Gratia.discept. c.787. nu.9. & an potest res retineri oblata, & præstita fideiussione maxime quando debitum non est liquidum quod non tenet Flamin. Cartar. dec.Genu.15.nu.16. per plura iura, & rationes, vt ibi Caroc.de locat.tit. de compensat. nu.9.] Decian.cons.94.num.27.& 28.lib. 3.Magon.dec.Lucen.64.num.5. Medices, in tract.de compensat.par.2.q.28.num.5. Stella in l.repetitio, num.48. ff. de condict. indebiti. Io.Pet. Molignat.in tractatu de iure retent.num.6.& 7. Anna, cons.102. n.2. lib.2. [retentio habet etiam locum in quibus casibus non habet locum compensatio, vt est in instrumento iurato, Alex.35.var.resolu.1.n. 19.lib.3.Gratian.d.c.129.num.34.& transit ad singularem successorem sine cessione, idẽ Gratian.c. 203.nu.28. & an acquiritur sine vllo pacto c.269. num.8. cum seq. Ludouis. dec.Rot. Roma.265. nu.3. & non reijcitur à statuto reijciente omnes exceptiones, Boer. dec.43. nu.15. & seq. Milan. dicta dec. in fi. Decian.cons.94.n.27. lib.3. & competit etiã possessori victo ob expẽsas per eum factas, & pecunias solutas, Muta dec.12.nu.24. & militat etiam compensatio post conclusum Vrsill.ad Affl.dec.121.n.6.Iul.Cæsar Imbrian. de primo & secundo beneficio considerat.9. 23 n.54.] Hinc dicitur, quod † cui datur actio, eidem

eidem non denegatur retentio,l.1.§.nam cui damus,ff.de superfic.l.inuitus, §.cui damus, ff.de reg.iur.c.qui ad agendum,de procurat. in 6. Rausner.cons.5.num.6.lib.2. [Benintend.dec. Bononiens.77. nu. 1.] Et ista exceptio compensationis in tantum est fauorabilis, † vt ei non possit renuntiari,& facta renuntiatione,non tenet Affl.dec.121.nu.5.& 6. vbi dicit, quod non obstante tali renuntiatione,fuit decisum per Sacrum Consilium Neapolitanum,quod fiat compensatio. Cumia super ritu istius Regni Siciliæ, c.9. n.12. Anchar.in quęst.famil.lib.1.q.2.nu.12.quo loci dicit, non esse habendam in consideratione decisionem Afflicti, dec.381.& nu.11. vbi declarat, quomodo intelligatur illa clausula, Renuntiauit exceptioni compensationis. [& talis compensatio potest fieri officio iudicis non obstante quod partes ei renuntiassent Io.Bapt.Thor.in compendio decisionum Neapolit. in verb. compensatio an admittatur Andr. Molfes. in consuetud. Neapol.de renuntiation.p.4.q.1.n.3.] Sed hæc conclusio fallit † in contractibus mutui,quia in eis potest illi renuntiari. Et ita est intelligendus Afflict. d.dec.381. Cumia loco prædicto nu.11.& posito,& non dato, quod valeret † renuntiatio exceptionis compensationis,nihilominus intelligitur de non facienda compensatione cum debitis constitutis ante renuntiationem, secus de debitis posterioribus,& contractis post renuntiationem. Anchar.loco iam dicto,nu.13. Capyc.dec.167. in fine,vbi dicit, quod licet Tindar. in tract. de compens.quæst.9.col.2.teneat, quod possit renuntiari exceptioni compensationis,tamen intelligitur de cõpensatione debiti prędteriti,& non futuri. [Affl.dec.381.nu.3. & 4. Surd.cons.246.nu.15.lib.2.Bursat. consil. 106.n.1.in fi. Marescott.var.resolut.c.121.n. 54. Bertaz.in tract.clausul. clausul.41. glos. 8. num. 6.]

Quæro nunc, † si cum iuramento fuisset promissum soluere,an promissor possit obijcere exceptionem compensationis? Bar.in l. amplius non peti, vbi Alex.& Rom.in addit. lit.H,& I, ff. rem ratam haberi, quem ibi sequuntur Ang.Fulgos.& Paul.de Cast.tenẽt, quod non obstante ista promissione iurata, potest iurans opponere exceptionem compensationis. Cum qua opinione transeunt Io.Faber in §.in bonæ fidei,nu.12. Instit.de actio. & ibi Io.de Platea, col.1. Alex.cons.12.n.15 volu.2. Barbat.cons.43. col.10.vers.& facit, vol.2. Anchar.in c.statutum,§.si quidem,de rescript. in 6. Rom.in l.eum qui,§.1.de iureiur.Capell.Tolos.dec.139.vbi Aufrer.in addit.Mari.Anguiss.cons.55.n.13.& cons.196. n.11.Affl.dec.121.n.4.& 5.Marc.Ant.Bauer. in trac.de virtute iuramenti, n.33.Tindar.in tract.de compensat.art.7.nu.13. vbi testatur de communi * opi. Capyc. dec. 167. num.4. Osasc.dec.92.nu.18. qui vltra supra notatos multos alios hanc opinionem sectantes adducit Alciat.responso 393.nu.3.qui dicit,quod opinio Bartoli videtur communis, & quod in Regno Neapolitano hæc opinio seruetur, attestatur Marcell.Calà in tract.de modo articul.& probandi,§.1.gl.4.nu.17.&18.Tho. Zerol. in praxi Episcopali,in verbo,compensatio, vers. sextò an compensatio. Supradictis authoritatibus tamen minimè obstantibus, contraria opinio est verior, tutior & communior,* quod scilicet, si quis promisit cum iuramento soluere, tunc non potest opponere compensationem, cap.ad nostram,de iureiu. vbi Innoc.Ioan.And.Ant.de Butr.Ancha.& Felin.Anch.Regiens.in suis quæst.famil. lib. 1.quæst.2. nu.3. qui dicit istam esse communem * opin. Villalobus in commu.opin.lit.I, num.122.Bero.cõs.155.num.27. lib.1.vbi et testatur de comm.* opin. Osasc.dec.92.num. 26. in fine, vbi multos refert hanc opinionem tenentes, & testatur de magis commun. * opin.Caualc. dec.9.nu.11.lib.1.& dec.28. nu.43.lib.2. Camill.Borell. super Pragmat. Odia litium,§.2. glo.1.nu.251. Couar.in repet.c.quamuis pactum,in 2.p. §.4.num.9.de pact.in 6.Lancell.Gallia cõs.78.num.24.qui dicit hanc esse magis communem * opin. Sebast.Medices,in tracta.de compensat.p.1.q. 25.n.1. vbi dicit, quod hæc opinio, quæ est Canonistarum,est magis* cõmunis. Et alios recenset Fuscus in sing.lit.I,num.81. Boui.in tract. de statutar.vrb.præscr.gl.29.n.11. Michael de Grassis in suis commu.opi.c.7.q.17. vbi alios propè infinitos allegat, [Ferdin. Bongiorn.super Ritu c.188.vers.& statutum loquens.Caluol.in d.cõclus.1.n.57.§. exceptiones quando debeant opponi, Marescott. di-

dicto c.121.n.53.Purpur.cõſ.118.n.1.lib.1.] Kirchou. etiam in commu.opin.cent.1.concl.44.Iac.Machell.patrocin.37.nu.6. Hond. conſil.18.nu. 40.lib.1.qui non ſolum teſtatur de communi * opi. ſed dicit opinionem Bar. & ſequacium eſſe reprobatam. Idem dicit Natta conſ.54. nu. 1.lib.1. qui etiam addit, quod iura per Bart. allegata non loquuntur in terminis,in quibus allegantur per eum Rolan.conſ.6.nu.31. & conſ.17.nu.14.lib.1.Gabriel qui ferè infinitos adducit in ſuis concluſionibus,tit.de iureiur.concl.7.nu.1.Surdus concl.246.num.13. lib.2.Tiraq. in tract. retract.Lignagier,§.3.gl.3.num.6. & in legib. connub.glo.3.num.189.Cotta in Memorab. in verbo,iuramenti religio, Crot.conſ.139. num.6. Boer.conſ.14.num.8.& ſeq.Monald. conſ.62.num.5.lib.1.Cumia ſuper ritu iſtius Regni,c.9.num.11.Marilian.in repet.l.quoties,num.211.C.de rei vend.Siluan.conſ.40. num.23.Intrigl.conſ.8.n.27. qui etiam alios citat,& teſtatur de cõmuni * opinione. Grat. conſ. 121. num. 2. lib. 1. Retenta igitur iſta ſecunda opinione, quæ re vera eſt tutior, & communior, quam amplexi ſunt quamplurimi Doctores,eam limitabis pluribus modis. [Mancin.de iurament.p.4.effect.30.Thorus in compend.dec.in verb.compenſationis exceptio Io.Aloyſ.Ric.in collect.dec.305.verſ. limita. 4.& in debito iurato licet non admittitur compẽſatio an admittatur retentio idẽ Ric.d. collect.305.limita.13.& collect.800. in principio,& collect.1357. verſ.ſeptimo,& collect.2032. Fontanell. de pact. nuptial. p. 1.gl.7. nu.43.Menoch.conſ.1111. n.46.Gratian.dicto c.120. n.20.idem Gratia. diſcept. c.515.n.34. vbi de magis comm.opin.teſtatur ꝙ non admittitur tenet Caroc. de locat. & conduct.tit.de compenſa.n.4.vbi de cõm. teſtatur Bertaz. in tract. clauſ.clauſ.41.gl.8. num. 7.]

28 Primò,vt non † obſtante iuramento poſſit opponi exceptio compenſationis, quando de debito compenſando conſtat per publicũ inſtrumentum,gloſ.& Doctores in dicto cap. ad noſtram, de iureiuran.Io.Faber,in d.§.in bonę fidei,n.15.Inſtit.de actio. [poteſt opponi quando proceditur ſola veritate inſpecta, Mancin.de iuram.p.4.effect.30. nu.4.& quid in exequtione ſententiæ, Nicol. Caluol. in prax. §. exceptiones contra libellum, num. 56.]

29 Secundò poteſt opponi compenſatio,non obſtante iuramento, quando proceditur de bono, & æquo, ſola facti veritate inſpecta, Ioſeph Ludouic.dec.Peruſ.15.n.9. & 10.Caualc.dec.9.nu.11.lib.1.Grat.d. conſ.127. n. 11.& 13. vol.1.Ant. Gabriel dicta conclu.7. num.12. de iureiur. Oſaſc.pręcitata dec. 92. num.35.Marcell.Calà in tracta. de modo artic.& probandi,§.1.gl.4.n.18. Intrigl.conſ.8 num.20. [Gratian.diſcept.c.728. num.15. Caroc. de locat. & conduct.titu.de compenſat.num.21.]

30 Tertiò poteſt † opponi exceptio compenſationis contra debitum iuratum, quãdo debitum, cum quo petitur fieri compenſatio, eſſet poſterius debito, quod petitur ab actore. Pariſ.conſ.121.n.40.lib.1.Grat.conſ.prædicto,n.3. Capyc.dec.167.n.7. Oſaſc.dec.p̃cit.n.30.& 34.vbi iſtud ponit pro diſtinctione,& concordia opinionum contrariarum ſupra paulò ante poſitarum, quod etiam dixit Alba conſ.128. n.1.& 3.Caualc.d.n.11.Anchar.Regienſ. in quæſt.famil.lib.1. quæſt.2. nu.4. Affl.dec.381.nu.3.Cotta in memorial. in verbo,iuramenti religio, Gabriel d.tit. de iureiur.eadem concl.7.n.56.& 57.vbi declarat hanc limitationem Ant.Maſſa in tract.de oblig.in forma Cameræ, p.4. q.2. n.9. Rimin.conſ.122.nu.26.lib.2. Honded.d.conſil. 18.num.45. lib.1.Couar.in repet.c.quamuis pactum,in prima parte relectionis,§.4.n.6.& & ſeq.de pact.in 6.Tindar.in tracta. de compenſ.art.7.nu.14. Siluan.conſ.40.nu.22.Monald.conſ.62.nu.14.lib.1. Intrigl.ſuper bulla,quæſt.22.num.8.Surd.conſ.166.num.28. lib.2. [Gratian.diſcept.728.n.20.Seraph. de priuil. iuram. priuil.74. nu.143. Mancin. de iurament.par.4. effect.30. nu.2.] Quod

31 † ſublimitatur, quando debitum ſuperueniẽs eſſet continuatio anterioris crediti, cui per promiſſionem iuratam diceretur renuntiatũ, Afflict.dec.præd.nu.3. Gabriel d. concluſ.7. num. 8. [Caroc. de locat. & conduct. titu. de compenſat. n.10. verſ.limitatur ſecũdo.]

32 Quartò † poteſt opponi, & admittitur exceptio compenſationis non obſtante iuramẽto, quando debitor eſſet pauper, vel grauatus onere filiorum, Pariſ.d.conſ.121. n.41. lib.

lib.1. Tiraquell. in tracta. de vtroque retractu, §.3. glos. 3. num. 6. Afflict. qui testatur ita fuisse decisum per Sacrum Consiliũ Neapolitanum, decisio. 163. num. 4. Anchar. d. quæst.2. num.5. Gabriel d. concl.7. num.11. Hond. eod. cons.18. n.41. lib.1. Osasc. dec.92. nu.35. Corset. in repet. rubr. de iureiur. q.8. nu.40. Medic. in tract. de compensat. q.25. n. 25. Thinnin. in pract. caut.24. nu.6. Lancell. Gall. consil. 79. num. 29. vbi alios allegat. [Seraph. de priuil. iuram. priuil.74. nu.142. Marchesan. de commission. appellat. contr. obligat. cameral. cap.16. nu.167.]

33 Quintò † potest opponi exceptio compensationis non obstante iuramento de soluẽdo per hæredem mortuo iurãte. Franc. Marzar. cons.56. nu.4.5.6.18. & seq. vbi ad hoc adducit nonnullas rationes, & iura. Caualc. in repert. primæ partis suarum decisionũ, in verb. compensatio, il 2. Ioseph Ludouic. decis. Perus.15. nu.11. & 12. [idem Caroc. de locat. tit. de compens. n.11.]

34 Sextò † potest opponi cõpensatio non obstante iuramento, quando tractatur de pęna, vel periurio euitando. Bouius in tract. de statut. vrb. præscrip. gl.19. n.14. vbi alios allegat Tiraq. d. gl.3. n.4. qui etiam alios concordãtes cumulat Ant. Gabriel d. concl.7. nu.9. de iureiur. Grat. d. cons.121. n.3. lib.1. Paris. loco præcit. Anna allegat.8. n.5. Franc. Monal. cons.62. nu.15. lib.1. [Ias. in §. bonæ fidei, n.85. instit. de actio. Guid. Pap. dec.171. n.5. vers. in pęnalibus, Alb. cons.118. n.2. Marescott. var. resolut. c.6. nu.13. lib.2. Caroc. de locat. tit. de compensat. n.14. Mancin. de iurament. p.4. effect.30. n.8.]

35 Septimò † potest opponi hæc exceptio cõpensationis non obstante iuramento, quando non esset in specie promissum soluere, sed satisfacere, vel attendere & obseruare, Grat. d. cons.171. n.6. Gabriel d. conclus.7. nu.13. vbi nu. 2. ponit aliam limitationem, quæ ex non potest adaptari ad nostram materiam, ideo eam referre hic non curaui. Surd. consil. 166. n.30. lib.2.

36 Octauo, & † vltimo, non obstante iuramento potest opponi exceptio compensationis, quando debitor non iurasset in specie soluere in pecunia, sed simpliciter soluere. Bart. nu.8. Angel. & Cuman. in l. amplius non petí, ff. rem ratam haberi, Bald. & Abb. in c. ad nostram, il 1. de iureiu. Io. Faber, & Io. de Platea, in §. in bonę fidei, Instit. de actio. Hond. d. cons.18. n.48. lib.1. quod secus est, si fuisset promissum soluere in pecunia (prout fit in isto Regno, in quo debitores semper obligãtur soluere in pecunia numerata) Surd. cõs. 246. nu.18. lib.2. & in tract. de aliment. titu. 8. priuil.53. num.2. Natta cons.54. nu.1. lib. 1. [idem Caroc. de locat. titu. de compensat. n.18. Grat. d. cons.121. n...]

37 Quæro secundò, an † exceptio compensationis, quæ potest opponi contra cedentem, possit opponi contra cessionarium? Et respondeo, quod sic, etiam si ex quauis causa fuisset facta cessio, ita notant DD. in l. apud Celsum §. sed cum legitima, & §. & cum de authoris, ff. de except. doli, & in l. doli mali, §. diuersam ff. de nouat. [Cartar. dec.62. nu.1. M. Ant. Bell. dec.120. n.3. Mauritius Apicell. alleg.4. n.9. & 17. Ludouis. dec. Rot. Rom. in Addit. dec.121. n.6. Bim. cons.230. n.32. à Pont. cõsil.95. n.2. lib.2. Bertaz. in tracta. claus. claus. 29. gl.7. n.4. sic etiam emptor potest eam opponere contra creditorem, idem claus.41. gl. 8. nu. 1. & transit ad emptorem, & cessionarium, & e contra Nicol. Noali. in tractat. de transmissione cas.26. n.14.] Bart. in l. si quis in rem, n.3. ff. de procurat. vbi Porti. in addit. in lit. A. Salic. in l. qui stipendia, col. 1. in fin.
* C. de procurat. vbi testatur de communi* opinione. Soc. iunior cons.74. nu.7. vol.3. Guid. Papa dec.167. nu.1. vbi Zanch. in addit. testatur de communioni opinione, & sing.564. Brun. à Sole, in compend. resolut. proposit. iur. in verbo, cessionario agenti, vbi more suo alios congerit. Raudens. cons.13. n.16. lib.2. Medices, in d. tract. de compens. p.1. q.43. per totam, Carpan. super statu Mediol. lib.1. cap. 447. n.31. Rota Genuen. dec.120. n.3. Surd. dec.191. num.14. Th. Docci. cons.57. nu.14. Port. cõs.47. n.4. Vrsill. in adnot. ad Affl. dec. 74. n.7. Tessaur. dec.121. n.1. Intrigl. cõs.8. n. 9. Surd. cõs.82. n.29. lib.1. Marelian. dec.311 n.3.5.6. & 8. qui duo vltimi dicunt, quod tũc potest fieri compensatio cum cedente, quãdo nõ interuenit vnum ex illis tribus requisitis in l.3. C. de nouati. aliàs secus. qui ambo allegant Ang. cons.259. Sed salua reuerentia tãtorum virorum, dico, quod hoc non põt subsistere,

ſiſtere, cum eo ipſo, quod cedens agit contra debitorem, debitor remaneret excluſus à facultate opponendi hanc exceptionem, cum agendo iam interueniret vnum ex illis tribus requiſitis in d.l.3. & ſic eſſet in facultate cedentis excludere debitorem ab exceptione, quæ ſibi competit de iure, & veram reſolutionem puto eſſe illam, quam ponit Teſſaur. dicta dec.221.nu.2. vt ſcilicet tunc poſſit opponi compenſatio, quando ceſſio eſſet facta poſt contractum debitum, quod petitur compenſari, & ſic ceſſio eſſet facta tempore, quo debitori ceſſo cōpetebat iſta exceptio, ſecus ſi tempore factæ ceſſionis nondum erat contractum debitum, quod petitur compenſari, quia tunc non pōt opponi iſta exceptio ex debito ſuperuenienti. Hoc idem voluit Lanari.conſ.44. n.38. & 39. & hoc putarē poſſe limitari, quoties debitor ceſſus contraxiſſet ſub ſpe faciendi talem compenſationem, & aliàs non fuiſſet contracturus: quia tunc ſi ceſſio fuiſſet antea facta, non obſtabit debitori ceſſo; & hoc tanto magis procederet, ſi ceſſio eſſet facta ex cauſa lucratiua. Et ratio, quare cum debito contracto ante ceſſionem ſemper pōt opponi exceptio compenſationis aduerſus ceſſionariū agētē, licet nō fuerit poſita à Teſſauro loco prædicto; tamen puto quod ſit, quia exceptio, † quæ poteſt opponi cedenti, poteſt etiā opponi ceſſionario, quādo reſpicit rem ceſſam. Doctores omnes, in præcit.§.cum in legitima, & in d.l.doli mali, ff.de nouat.Bar.in d.l.ſi quis in rē n.3.ff.de procurator.Sal.& alij in d.l.ſi q̃s ſtipendia, C.de procurator.Franc.Aret. cōſ.96. n.3.Anchar. cōſ.244.Alba, cōſ.289.n.12.& 14.vbi præcipuè meminit de ipſa exceptione cōpenſationis contra ceſſionarium, & ibi Vinc.Annibal in addition. in lit. E, Guido Papa, dec. 567. Alex.conſ.54.n.7.8.& ſeq.vol.1. Sebaſt.Medices, in tractatu de compenſ.p.1.q.43. n.5. Milanenſ.dec.1.n.1.lib.2. Neuiz.conſ.50.n.4. Brun.à Sole, q.10. per tot. Rim.conſ.138. num.4.lib.2.Soc.iun.d.conſ.24.n.2. vbi etiā loquitur de iſta exceptione compenſationis. Verum ſi in actu ceſſionis debitor fuiſſet præſens, & promiſiſſet ſoluere ceſſionario, tunc non poſſet opponere iſtam exceptionem cōpenſationis; ita Teſſaur.d.dec.221.nu.3.verſic.vlterius. [Io.Aloyſ.Ric.collect.118.verſic.item exceptio p.1. Fontanell.de pact.nuptial.clauſ.4.gl.18. p.2.nu. 78. & quando p̄iudicat ceſſionario, Gratia.diſcept.c.356.n.7.Peregr.conſ.107.nu.1. lib.2. præſertim ex cauſa lucratiua Peregr.conſ.13.nu.14.lib.2. Pereyrā Annalitico cōmētario, c.24.n.56.]

38 (margin)

39 Quæro tertiò, quid è contra, † an ceſſionarius poſſit opponere exceptionem compenſationis ex debito ſibi ceſſo contra ſuum creditorem agentem? Et dico, quod ſic. [Fachine. contrauerſ.lib. 11. c.6. Billotta de abſolutio.iurament.lib.2.c.16. nu.10. M.Ant. Bellon.dec.120.n.3. Apicell.tutamen: pauperum titu.4.nu.96.Io.Aloyſ.Ric.in collect. dec.1180. verſ.item num debitor p.1. & quid ſi debitum eſſet factum poſt ceſſionem, idem Ric.collect.305.verſ.limita.10.etiam debito liquido, Alex.35. var.reſolut.tit.de compenſat.reſolut.1.n.5. lib.3. Bim.conſ.209. nu.4. etiam procurator in rem ſuam conſtitutus, idem 207. n.8.] Paulus de Caſtro, in l.eius nu.2.C.de compenſat. Tindar.in tract.de cōpenſat.n.53.& ſeq.Natta conſ.101.num.16. vol.1. Botta conſ.85.nu.20. Medices, in tractatu compenſat.p.1.q.11.nu.2.& q.43.n.1. & ſeq. vbi alios allegat, & dicit, quod hæc eſt communis * opinio. Socy. iun. conſ. 147. nu.4.lib.3. Rota Genuenſ. dec.28. nu.5.

40 Quæro quartò, an † exceptio compenſationis, quæ poteſt opponi per debitorē principalem, poſſit opponi per ſuum fideiuſſorē? Et dico, quod ſic. Ferrar. in Pract. Papienſi, in forma libelli in actione reali, in glo.in verbo, ſaluis alijs exceptionibus, nu.14. & carta mihi 231. Roncagal.in l.ſi duo rei, nu.4.& 8. ff.de duob.reis, Menoch.conſ.119.n.5. lib.2. Iaſ.in §. in bonæ fidei, nu.76. Inſtit.de actio. Medic.in tract.de compenſat.p.1.q.11. n.3.

41 & p.2. q.4. in qua hanc concluſionem † ampliat ſex modis. Pariſ. conſ.121.nu.7.lib.1. & intelligas, vt fideiuſſor poſſit opponere compenſationem tam de eo, quod ſibi debetur, quàm de eo quod debetur debitori principali. Medices, d.q.4.num.2. vbi ad hoc allegat Din.in d.§.in bonę fidei, nu.12. Inſtit. de actio. gloſ.in l.verum, ff.de compenſat. Bal.in l.tam mandatori, col.3. C.de non num.pecu. [Bertaz. in tract.clauſul.clauſ.41.gloſ.8.nu.4. quod ſecus eſt in correo ibi Bertaz. n.5.] Doctores in l.quis prior, ff.ſolu.matri. Iaſ.in d.§.

42 d.§.in bonæ fidei,nu.6.& † quando opponit compensationem de eo, quod debetur debitori principali,tunc potest eam opponere, tã si debitum compensandum ortum habuerit ante præstitam fideiussionem,quàm postea,l. defensiones,de except.l.si cum,ff.de fideiuss. Paris.cons.121.nu.7.vol.1. Medices, d.q.4. n.5. Et fideiussor † potest opponere exceptionem compensationis de eo,quod debetur debitori principali,etiam ipso debitore inuito,& contradicente : quia talis exceptio est realis,l.exceptiones,l.omnes, ff.de except. l. ex persona,ff.de fideiuss.Marsil.in repet.rub. de fideiuss.n.168. Doctores communiter * in c.cum inter,de except.Paris.d.cons.121.n.12 vol.1.Tindar.in tract.de compensat.art.7.n. 9.& 30. Medices,dict. q.4.n.6.p.2.Magon. dec.Flor.110.n.4.Crau.cons.810.nu.3.lib. 5. [Apicell.tutam. pauper.tit.1.n.83.etiam nolente principale.Bim.cõs.292.n.25. Surd. cons.506. nu.5. & competit cuicumque creditori.Bertaz.in tract.clausul.claus.41. glo.8. n.3.Paris.cons.121.num.8.lib.1.] Et ratio, quare fideiussor potest opponere hanc exceptionem, est clarissima : quia fideiussori competit omnis exceptio,quæ competit debitori principali,& præcipuè quando ipsa exceptio respicit obligationem,& merita causæ,l.2.ff. quæ res pignori obligari poss. l. constitutionibus,vbi Bald. C.de vsur. l.omnes,ff.de except.Paris.cons.96.nu.39.vol.3. Marsil.in rubr.de fideiuss.nu.268. Natta cons.50.nu.23. lib.1.& cõs.658. num.6.lib.4. Surd.dec.301. n.13.& cons. 20.nu.1.& 36.lib.1. Grat.cons. 28.nu.1.lib.2. Becci.cons.45.nu.46. Garger. patrocin.96.n.6.lib.2. Crot.cons.296. n.60. lib.3. Conan.in tract.de pactis,lib.1.c.6.nu. 91. Euerard.Bronchorst,in suis conciliationib.cẽt.4.asser.56.57.& 59. Nicol.Euerard. cons.7.nu. 1. qui omnes alios concordantes allegat. [Magon.dec.110.n.3.Muscatel.de fideiussor.p.2.q.8. nu.1. Marsil.de fideiussor q.36. Camill.de Laratha cõs.67.n.10. Natt. cons.50.n.24.Gratian.discept.c.799.n.53.]

43

44

45 Quæ conclusio † ampliatur, etiam si talis exceptio incipiat competere postquàm fideiussor fuit condemnatus, & sententia transiuit in rem iudicatam,l.& post rem, vbi Paul. de Cast. ff.de transact. Marcabr.consil.41.n.19.

46 quod † secus est, si exceptio esset personalis, quia fideiussor nõ potest ea vti,l.& si fideiussor,ff.de re iudic.l.1.C. de fideiuss. minorum. Surd.cons.327. n.22.lib.3. dicam in meo tractа.de effectib.tit.de effectib. minoris ętatis, nu... [Cęsar Berz. dec.78.n.13.]

47 Quæro quintò,an † compensatio fiat ipso iure,an verò requiratur factum hominis,hoc est, vt pars illam opponat? Et dico,quod debet opponi per partem,aliàs non fit ipso iure,gl.in l.si constat,C.de compens.Guid.Papa,dec.221.nu.2.Soc.iun.cons.74. num.25. * lib. 3. vbi dicit, quod gloss. prædict. est magis * cõiter approbata,& cons.147.n.4. lib. 1.Vinc.de Franch.dec.53. n.2.lib.1. Rolan. cons.87. num.28.lib. 1. Intrigl.cons.8.lib.1. Surd.dec.191.num.15. Euerard.Bronchorst in Conciliat.cent.1.assert.81. [quid in creditore,qui percipit fructus ex bonis debitoris an eos in sortem computare teneatur, & ipso iure compensetur.Rot.Genuens.decis.4. n.22.Asin.de exequution. §.7.c.61.nu.1.fol. 180. & quid in debitis ex contractibus non fit ipso hoc Camill.de Laratha cons.39.n.10 Bellon.dec. 19. Ias.in l.2.quæst.19.nu.60.C. de iur.emphyt.Paris.cons.208.nu.50. lib.1. Tiraq.de retract.lignag.§. 3. glo.3.n.4. Marescott. var.resolut.c.16.n.12.lib.2.Io.Aloy. Ric.in collect.1183. & collect.1357.Camill. de Laratha cons.78.n.22.Aldouin.cons.97. nu.7. & nu.16. & vt fiat ipso iure est necesse, vt opponatur Alex.35. var.resol. tit.de compensat.resolut.1. nu.24. lib.3. vbi ponit plures casus in quibus fit absq; facto hominis, Gratian.discept.c.728.nu.7. & cum talis exceptio opponitur fit ipso iure compensatio, Camill.de Medic.cons.137. n.7. Roderic.de ann. reddit.lib.2.q.18. n.1. cum seq. & quid in redditibus idem Roderic. de ann. reddit. q.18.n.14.lib.2.& ipso iure tollit obligationem postquam fuerit opposita & petita, Farin.cons.13.n.16. in crimin.lib.1.] & sufficit,

48 † quod compensatio fiat per partem extra iudicium, quia statim inducitur liberatio pro concurrenti quantitate isto modo opposita. Soc.iunior dicto cons.147.n.5.vbi allegat Bart.& alios,in l. verum,nu.1. ff.de compensat. [Aldouin.cons.97.nu.12.& 17. Iul. Cæsar Imbrian. de primo, & secundo Beneficio considerat. 1. nu.75.]

49 Fallit † tamen ista conclusio,quod compensatio non fiat ipso

de statutar. vrb. præscript. gl. 21. n. 58. vbi ad confirmationem istius conclusionis, nonnulla media adducit, & allegat Probum in cinemo, nu. 9. de elect. in 6. in addit. ad Iac. Monach. Bald. in cap. literas, vbi etiam Fel. de præsumpt. Mandos. in addit. ad Roma. cons. præd. lit. E, [Dec. in l. non videtur rem amittere, n. 4. de reg. iur. Magon. dec. Florent. 44. n. 8. Ruin. cons. 148. nu. 3. lib. 1.] quod etiam voluit Natta cõs. 684. n. 2. vol. 4. Surd. cons. 24. nu. 7. lib. 1. vbi ponit rationem, cur contrarium sit determinatum in opponente exceptionem solutionis. Sed contraria opinio semper mihi visa fuit verior, & * tutior, quam sequuti fuerunt Alex. in l. decem, n. 29. ff. de verb. oblig. Fel. in c. cum venerabilis, n. 17. de exceptionib. Io. de Amicis, cons. 49. n. 7. Felin. Patian. in tract. Cui incumbat onus probandi negatiuam, p. 1. c. 22. nu. 19.

54 Quæro octauo, an † exceptio compensationis possit opponi contra eum, qui repræsentat duas personas, vnam scilicet tanquam creditor agens, & aliam tanquam debitor, vt si esset creditor nomine proprio, & debitor hæreditario nomine? Et respondeo, quod non, ita Bald. in l. eius, nu. 3. C. de compensat. Pet. de Vbald. in tract. de duobus fratribus, p. 5. num. 35. versic. socij habent. Ferrar. in pract. Papiens. in forma libelli responsor. rei, in gl. saluis alijs, n. 15. & 16. carta mihi 231. Caualc. in tract. de tutore, & curatore, n. 220. ex quo inferunt tam præcitati, quam inferius citandi Doctores, quod si aliquis sit debitor nomine societatis, & creditor nomine proprio, si conuenitus nomine societatis, non potest obijcere compẽsationem debiti proprij; sic etiam, & è contra, si ageret nomine societatis, non potest sibi obijci compensatio debiti proprij, Vbald. & Caualc. locis citatis. Marcian. cons. 49. nu. 21. Laurent. de Pinu, cons. 156. nu. 4. Paul. de Cast. in l. is qui plus, §. fideiussor, n. 2. ff. de condictione indebiti. Rota Genuens. dec. 20. n. 30. [Cartar. dec. Genuens. 62. n. 11. Giurb. in consuetud. Messan. c. 9. gl. 9. n. 54. p. 1. & talis exceptio competit etiam fideiussori succedenti debitori, Seraph. dec. Rot. Roma. 327. nu. 4. & datur et vbi concurrit actio crediti, & passio debiti, Bim. cons. 209. n. 3. nec potest opponi compensatio contra vnum de eo quod ab alio cõsequi debeo, Io. Franc. à Ponte cons. 95. n. 12. Iac. Gall. cons. 72. nu. 3. & 14. Alex. Picus decis. Lucens. 48. nu. 11.]

55 Quæro nonò, & vltimò, an † debitor conuenus possit opponere exceptionem compẽsationis de eo, quod creditor agens sibi debet sub conditione, vel in diem, conditione nondum adimpleta, etiam die nõ peruento? Et respondeo, quod non, quia tempore oppositionis non potest dici debitum, sed indebitum. Bart. in l. statu libero, in princ. ff. de statu liberis. Medices in tractatu de compensatio. p. 1. q. 49. ad quod allegat l. 2. C. de compens. glo. in l. quæcunque, in verbo, veniunt, ff. eodem titulo, de compensat. l. quod in diẽ, & l. si cum mihi, §. cum intra, ff. eod. tit. de cõpensat. [nec admittitur compensatio cum alieno credito, Muta dec. 84. nu. 32. & nu. 36 Io. Aloys. Ricc. in collect. dec. 305. vers. limita. tertia p. 1. nec cum debito societatis, Fontanell. de pact. nupt. clausul. 4. glo. 9. p. 2. n. 63. Camill. de Lafatha cons. 39. n. 6. & cons. 55. n. 4. nec fit compensatio de debito vnius rationis ad aliam rationem etiam in eadẽ persona, Seraph. dec. Rot. Roma. 1214. n. 1. Menoch. cons. 1217. n. 7. sed cum debito proprio idem Menoc. cons. 1249. nu. 7. Bim. 232. nu. 27. Muñoz de Escobar de ratiocinijs c. 36. n. 6. p. 2. nec inter diuersas personas fit, Farin. cons. 133. nu. 5. & n. 22. in crimin. Et an habeat locum indebito voluntario sicut indebito necessario Lelius Caput. in cõsuet. Neapolit. si moriatur p. 2. §. 10. n. 4. & an admittatur cum debito quod tempore mortis testatoris non exiftit, sed incipit deberi ab hærede post mortem testatoris Caput. ibid. nu. 24.]

Et quia non passim, & omni casu ista exceptio compensationis admittitur, sed aliquã reperitur exclusa, ideo est videndum, quando non admittatur, & ante omnia dico, quod

56 † non admittitur compensatio, quando debitum, quod petitur compẽsari, esset illiquidũ, l. fi. & l. si constat, C. de compens. l. si ambo, ff. eo. tit. Purpur. cons. 218. n. 8. & cons. 284. etiã nu. 8. [Mantic. dec. Rot. Rom. 221. n. 8. Medic. in tract. de compensat. 24. q. p. 2. M. Ant. Bellon. dec. 190. nu. 29. & dec. 213. n. 1. Marescott. lib. 2. c. 121. n. 87. Iac. Gall. cons. 48. nu. 21. & n. 22. & cons. 119. n. 5. & 7. Ricc. in collect. dec. 305. vers. limita. 5. p. 1. Alex. 35.

var.resolut.tit.de compensat.solut.1.n.5. Gratian.discept. 129.n.11.& discept.c.742.n.47 sic etiam quando esset litigiosum idem Gratian.c.515.nu.39.Surd.cons.246.nu.4.idem Gratian.d.c.515.n.36.Ludouis.dec.Rot.Roman.552.nu.5.& suadente ęquitate admittitur idem Ludouis. dec.342.num.4.] Caualc.dec.35.nu.14.& in tract.de tut. & curat. nu.216. in fine.Ioseph Ludou.dec. Perus.15 n.15.lib.1. Io.Asina, in suis concl.in verb.cōpensatio, Ripa,resp.26.n.3.Cumia super ritu istius Regni Siciliæ,c.9.n.13. Tho.Zerol. in praxi Episcopali,in verbo,compēsatio, vers. quarto compensatio,Soc.regul.86.Menoch. in tract.de arbit.iudi.casu 14.n.1. Thinnin. in pract.cautela 24.nu.1.Medices,in d.tract. de compensat. p.1.q.13. nu.1. vbi alios allegat. Fallit, quando in continenti posset fieri liquidatio,l.fi.C.de compensat. Abb. in c.2. deposit.Purpurat.cons.348.n.6. Soc.reg.prædicta,in 2.fallent.Anna,alleg.80.nu.4.lib.2. [Gratia.discept.c.633.nu.5.& c.734. n.14. Seraph.dec.Rot. Roma.1455. nu.4. Iul.Cęsar Gallupp.in praxi p.3.c.4.nu.10. & quando res ,vel quantitas est liquida Iudex ex necessitate debet compensare,& admittere compensationem Ludou.à Peguer.dec.175.n.2. p.1.Bim.cons.230.n.45.& debet incontinenti probari quod debitum est liquidum , Bertaz.in tract.clausul.claus.1.gl.5.nu. 26. Bim. d.cons.230.n.12.lib.3. & datur quando vellet probari ex confessione partis, vt ibi n. 13. Roderic.de ann.reddit.q.18.nu.10.lib.2. Alex.Pieus dec.Lucens.48.nu.12. Galganett. de condit.& demonstr.p.2.c.4.q.3.n.4. Ant. Lanz. super Ritu c. 104. & ibi Io. Aloys. de Sept.vbi dicit in quibus casib' admittitur.] Curt.iunior cons.236.nu.23.& 24.lib.3. Socin.sen.cons.65. num.3.lib.4. Ias.in §.in bonæ fidei,n.71.Instit.de actio. Vrsill.in adnot. ad Affl.dec.121. n.5. Intrigl.cons.8. num.3. Thinnin.d.n.1.Dicitur autem † in continenti,vel de proximo posse liquidari, quando liquidatio potest expediri infra duos menses. Purpurat.loco citato.Zerola in dicto verbo , compensatio,vers.quinto compensatio.Menoch.dicto casu 14.nu.2. Sed magis communis ** opinio est,vt hoc totum remittatur arbitrio iudicis,Ias. in §.præd. n.72. Alex.cōs. 94.n.3.&4. &cons.95.n.2.&3.lib.4.Intrigl. dicto cons.8.n.4.& 5.vbi alios allegat Thinnin.in pract.cautela 24.nu.1. Neuiz. cōs.56. nu.9. Menoch.d.casu 14.nu.4.Mascar.in tracta.de probat.concl.334.num.5.& 6. [Capyc.dec.84.n.2.Gratia.discep.c.129.n.16.]

57 (margin) · * (margin)

58 Secundò † non fit compensatio de debito naturali tantum,cum debito naturali, & ciuili.Franc.Cremens.sing.117. [Fontanell. de pact.nuptial. claus.4.gl.7.p.1.n.43.Alex.35. variar.resol.tit.de compensat.resol.1. n.3. & 4.lib.3.nec fit compensatio de credito nō iurato ad creditum iuratum Farin.cōs.133.nu. 4. in crim.]

59 Tertiò non fit † compensatio quādo solutioni datur certa forma, vt si quis promisit soluere in pecunia argentea vel numerata , (vt solet communiter fieri in isto Regno) vel si statutum requireret solutionem per tabulam vel per bācum.Bart.in l.solutionis,nu. 1.ff.de solut. [Giurb.in consuetud.c.9.glo.9.nu.2. Gratian.discept.c.742.nu.47.& an possit cōpensatio reprobari per iudicem d.Gratia.discept. c.445. n.22. nec datur compensatio in casu assecurationis, Io. Castagna in tract.de benefic.deducto ne egeat,q.1.n.80. vbi allegat Authorem,] Natta cons.60. nu.4.lib.1 Surdus dicto cons.246. nu.2.lib.2.& illo casu nec etiam posset debitor offerre tot de bonis suis , vt satisfaciat creditori , quod aliàs fieri posset.Roland.consil.6.nu.44.vol.1.Ias. consil.9.num.19.lib.1. Surd.in tracta.de alimentis, tit.9.q.41.n.28.& 29. vbi hoc modificat, quando debitor facta diligenti perquisitione non posset inuenire pecuniam , & ponit rationem; quia iuramentum non obligat ad impossibilia.Beninten.dec.Bononien.28. Maranta disput.7. n. 19.

60 Quartò,non † admittitur compensatio cōtra agentem ad alimenta, l. in ea quæ est, 4. C.de compensat.Io.Faber in d.§.in bonæ fidei,num.19. Instit.de actio. Ferrar.in pract. Papiens. in forma libelli quo agitur pro legato rei particularis, nu.85. [Bim. cons. 156. nu.17. Polid.Ripa obser.54. nu.1. Io.Aloys. Ric. in collect. dec.305. vers.limita.12. p.1. Molfes. in consuet.Neapol.p.6.q.11. nu.22. & an inducatur compensatio cum debito si testator,id non expresserit Molfes. ibi n.6. & 18.& p.2.q.13.nu.8. & 9.tit.de bonis, & an fiat compensatio delegato alimētorum cum inte-

interesse dotis, idem Molfesius in addit. p.6. q.11.n.14. Lelius Caput. in consuetud. Neapol. si moriatur p.2.§.11.n.27. & quid in vita militia fratribus ibi n.28.]

61 Quod † limita in eo qui tenetur laborare pro alimentante: nam isto casu si alimentarius non operatur, alimentans potest obijcere, vt compensentur opera cum alimentis. Surdus d.priuil.53.num.9. Salic.in l.si constat, col.2.vers. exempla huius, C.de compensatio. Aret.in dicto §.in bonæ fidei, nu.7. Instit.de actio. Medices in tractatu de compensatio. p.1.q.14.n.4.

62 Secundò † limita, quando alimenta essent præterita, quia tunc potest opponi exceptio compensationis. Franc.Monald.consil.52.n.9. [Gratian. discept. c.728. nu.23. & 35.]

63 & ratio est: quia † alimenta præterita non sunt ita priuilegiata prout futura. Cumia, super Ritu istius Regni, c.38. n.65. & seq. vbi adducit varia media quibus demonstratur quod alimenta præterita non sunt ita priuilegiata sicut futura. Gigas in tract.de pensio. Ecclesiast.q.51.n.28. [sicut etiam alimenta quę proueniunt ex vltima voluntate sunt fauorabilia quam ex dispositione inter viuos. Io.Bapt. Valenzuela consil.10.n.4. & compensatur legatum cum debito necessario, Afflict.dec.44.nu.9. Gratian.discept.c.448.nu.14. Seraph.dec.Rot.Rom.1365.n.2. & quando legatarius est coniuncta persona cum testatore, & hæres est extraneus tunc non fit compensatio, Ludou.Morot.consil.31.n.11. nec quando plus est in fideicōmisso quam in legato Bim.cons.286.n.13. Menoch.de præsumpt.lib.4.præsump.110.n.12. & admittitur etiam in bonis fideiussori debitis, vt ibi Bim. n.22. & quando legatum fit coniunctæ personæ non præsumitur factum animo compensandi, & hæres est extraneus, & an detur cum eo qui tempore relicti nō erat debitum, Molfes. in addit. Neapol. p.6.q.11.n.10. & 32. & quando animo compensandi, Bim.cons.239. n.55. & quid si est clausula per omni, & quocumque iure, idem consil.286.nu.1. & consil. 303.n.61.]

64 Quintò non potest † opponi compensatio contra agentem ad pensionem quæ fuit imposita pro subministrandis alimentis pensionarij. Gigas in tract.præd.q.92.n.4. Monald. dicto consil.52. num. 4. Surdus d. priuil.53. nu.6. & 7. secus si pensio non fuisset constituta pro alimentis Medices d.q.14. n. 5. Surd. d.n.7. Quod ampliatur in quocunque debito ex causa victuali. Surd.d.priuil.53.n.8.

65 Sextò, non potest † opponi compensationis exceptio contra fiscum agentem contra suos debitores. Peregrinus in tract.de iure fisci lib.6.tit.7. nu.15. vbi ponit multos & varios casus in quibus fiat compensatio contra fiscum, quos casus hic non refero, ex quo parum conferunt ad materiam nostram. [Thorus in compend.dec.in verb.compensatio an fieri. Io.Aloys.Ric. in collect.dec.1357.vers.4. admittitur. quod sicut compensatio potest obfici cum priuatis debitis ita pariter in delictis fiscalibus Io.Frāc.à Ponte cōsil.19.n.6. lib.2. in quibus casibus fit, Pet. Barbos. in l. diuortio, §.ob donationes, n.33. ff.solu. matrim. parte petente fit ipso iure, Ant. de Virgilio in suo tract.de legitimat. personæ in iudicijs c.3.q.1.nu.12.]

66 Septimò, non † potest opponi compensatio de quantitate ad speciem, vel è contra, de specie ad quantitatem, l.si conuenerit, la seconda, in principio, vbi glo. ff. de pignorat. actio. glo. & DD. in l.fi. C.de compensat. Bal. in l.quoniam nouella, C.de inoffi.testam. & in l.liberti, C.de oper.libert. Soc.iun.consil. 60. nu.3. lib.1. & consil.130. n.20. & consil. 173.nu.6.lib.2. & consil.10.n.22.lib.3. Loffred.consil.32.nu.12. Simon de Pretis, consil.182.num.4. Anchar.in quæst. fam. lib.1. q.33.n.6. & q.52.n.16. Ioseph Ludouic.dec. Perusi.15.nu.5. & dec.88. nu.17. Surd.cōsil. 112.nu.55.lib.1. Menoc.in tract.de præsum. lib.4.præsumpt.109.nu.18. & 38. [Muñez de Escubar de ratiocin.c.4. nu.25. versic.neque huic, Io.Aloys. Ricc.in collect. dec.305. versic. limita sexto Camill. de Laratha cōsil. 78.nu.23. Gratia.discept.c.129.n.6. & c.134 n.12. idem Gratia.discept.c.515.nu.45. & c. 490.n.22. Barz.dec.86. nu.42. Io.Petr.Bim. consil.230.nu.34. Morot. consil.31.nu.5.]

67 & hoc † intelligas, nisi species fuisset reducta in quantitatem, glo.Bart.nu.1. Bald. & Salic. & alij, in l.fin. C.de compensat. Iason in §.in bonæ fidei, n.66. Instit.de actio. Matth.Brun. cōsil.55.nu.14. Thinnin. cautela 24. num.4. [Io. Bapt. Costa de remedijs subsidiar. remed.

med.3.nu.3.Peregr.dec.39.n.8.Seraph.dec. Rot.Roma.1455.n.5. Flam.de Rubeis consil.14.nu.50.lib.2.] Rausner.consil.14.lib. 1.Laur.de Pinu,consil.138.n.16.Soc.iunior consil.60.n.8.lib.1. vbi dicit, quod quando species petita non extat, bene admittitur compensatio, quia tunc non dicitur fieri compensatio de specie ad quantitatem, quia ipsa fieri non potest, vt supra dixi, sed † de æstimatione rei, ad quam ipse conuentus tenetur, & sic de quantitate ad quantitatem, quo casu semper admittitur compensatio. Ias. in l.huiusmodi, §.cum pater, n.12.ff.de leg.1. Io.à Fina, in suis conclu.in verbo compensatio, Soc. iun.cons.11. n.10. lib.2. & consil.74. nu.12. lib. 3. Anchar.in quæst.famil.lib.1. q.2. n.1. Surd.consil.246. num.11. lib.2.Maluas.consil.72. nu.24. [& quando inducitur per factū hominis nō potest fieri de specie ad quantitatem; Muñoz Escobar de ratiocin. comput.14. n.5. secus si est facta à lege. ibid.n.6. Peregr.cons.39.nu.13.lib.4.Petr.Barbosa in p.3.rubr. ff.solut.matr.n.29.]

69 Octauò, non † admittitur cōpensationis exceptio de specie ad speciem, l. si ex pecunia, C.de rei vendicat.l.si conuenerit, ff.de pign. actio.Curtius iunior consil.236.nu.22.Surd. consil.112.n.38. lib.1. Euerard. Bronchorst in conciliat. cent. 1. assert. 83. [& quando admittitur compensatio in speciebus, Barbosa in l.diuortio, §. ob donationes, n.8.&9. ff.solut.matri.]

70 Nonò non † admittitur compensatio contra depositantem agentem ad depositum, l. fi.& ibi Bar.& ceteri Scribentes, C.depositi, Purpuratus consil.284.nu.3. Iason in d.§. in bonæ fidei, nu.10. Institu. de actio. vbi ponit rationem istius dicti. Sebast.Medic.in d. tractatu de compensat. par.1. q.15. per totam. [Caluol.in d.§.exceptiones concl.1.nu.58. M.Ant.Bellon dec.34. nu.9. Camill. de Laratha consil.39.nu.4.Menoch.cons.1111.nu. 44. cum seq.Gratia.discept.273.nu.14. & c. 728. nu.21. vsq; ad num.27. Seraphin. dec. Rot.Roma.1226.nu.4. Alex. Ricus dec. Lucens.84. nu.13. Petr.Barbos.in l.diuortio, §. ob donationes, n.6.ff.solut.matrim.& de deposito ad depositum non admittitur, vt idem Barbos.vbi sup. n.13. Vinc.Percoll.super Ritu c.114.in princ.nec admittitur compensatio in spolio, Io. Aloys.de Septhis super Ritu c.135. colon.4. in lit. B.] Cumia super Ritu istius Regni, c.9.n.9. & c.19.nu.19. Surd. cons.146. nu.8.lib.1.Kirchouius in suis commu.opi.cent. 2.concl.67. Viuius dec.191. n. 4.Crotus consil.137.n.20. Natta consil.438. num.1. lib.3. Pract.Papiens.in forma libelli in actio.hypothecaria, in gl. in verbo, in deposito, n.3. eart. mihi 758. Baldus consil.317. vol.3. Vinc.de Franch.dec.151.nu.2. Quam

71 conclusionem † ampliabis, etiam si depositū consisteret in pecunia numerata, quia etiam isto casu non potest opponi compēsatio, licet dominium ipsius pecuniæ transierit in depositarium, Saly.in l.pen. C.depos.& in l.fi.col. vlt.C.de compēs.Bal.d.cōsil.317.vol.3. Crot. cōs.139.n.3.Natta cons.438.n.7.lib.3. Surd. cōsil.146.nu.10.lib.1. Medic.d.q.15. num.8. [Gratia. discept. c.728.n.24.& quando admittitur, Bim. consil.209. n.12.]

72 Secūdò amplia, † vt nec admittatur exceptio compensationis in deposito etiam alterius depositi, nisi ambo sint liquida; Bart. & Sal. in l.si quis, nu.2.C.depos.Pau.de Cast. cōsil.170. vol.2. Additionator ad Ias.in d.§. in bonæ fidei, lit.D, Insti.de act.Cumia super Ritu istius Regni Siciliæ, c.19.n.21.

73 Tertiò amplia, † vt non possit obiici exceptio compensationis aduersus agentem ad depositum, etiam si non interuenit vera, sed ficta numeratio ipsius depositi, vt quia debitum ex vna causa fuisset conuersum in depositum, iuxta tex.in l. si ex pretio, ff. si certum pet. Paul.de Cast.consil.præd. Natta d.cons. 438.n.5. Milanen.dec.2.n.41.lib.2. [Mozzius de contractibus tit.de naturalibus deposit.n.31.f.37. Caroc.in tract.de deposit.p.1. in Rubric. quantum veniat in actione deposit.nu.8.f.70.]

74 Fallit modo supradicta † conclusio, vt non procedat in deposito confessionato, ex quo aduersus eius exactionem admittitur compēsatio, Bal.consil.384.in fine, lib.1. qui ad hoc allegat gl.in l.assiduis, in verbo, datę, C.qui potior. in pignore hab. quem sequuti fuere Soc.cons.143.colum.fin.lib.1. Milanen.dec. prædict.nu.40. Surd.consil.246. nu.3. lib.2. vbi dicit, quod isto casu admittitur compensatio, etiam si debitum compensandum non fuisset liquidum. [Rim. iun.cons.60. n.36. Ca-

Cagnol.in l.singularia,n.33. ff. si cert. pet.] Mandellus consil.635.nu.2. lib.4. vbi Vinc. Annibal in addit. in litera A, & rationē adducunt, † quia priuilegia concessa deposito, non habent locum in deposito confessionato,& ficto,sed in vero,& reali.Scribentes omnes,in l.2. ff. si cert. pet. Cagnol.in l.contractus,n.21.ff.de reg.iur.Plot.in repet.l.si quādo,§.10.n.32. vnde vi.Bald.consil.384. lib. 1. Soc.sen. consil. 143. lib.1. Boer. dec.295. nu.8. [Carpan.in statut.Mediolan.c.43.n. 65. & c.417.nu.604. Cumia super Ritu 101. nu.12.Tiraq.de retract.conuentio.§.4.gl.6. n.14. Roland.consil.17. n.6. lib.1. Crauett. cons.924.n.1.Caroc.in tract.de deposit.p.1. q.2.n.2. fol.2.]

75

76 Secundò fallit, † quando fuisset de compensatione oppositum & probatum, & pars tacuerit: nam isto casu admittitur compensatio in deposito,Bal.in d.l.si quis,C.de compens. Affl.super constit. Regni,Rubr.5.n.14

77 Decimò, non admittitur † hæc exceptio compensationis,quando debitor promisisset soluere in pecunia numerata,vel soluere realiter, vel verè, vel manualiter, vel in contanti,vel alio simili modo. Natta cons.60. nu.3. lib.1. Intrigl.consil.8.n.15.& 16. Ias. in l.eū qui,§.si iurauero,nu.7.ff.de iureiur.& consil. 134.lib.4. Fran.Marcus dec.148. n.4. lib.2. Felin.in d.cap.suborta,nu.2.de re iud.Boer. consil.14.in fi. Crot.cons.139.num.7. lib.1. Milan.dec.14.n.19.lib.2. [Gratian.discep. c.742. nu.47. Giurb.dec.60.nu.9.]

78 Vndecimò,& vltimò, † nō pōt opponi cōpēsationis exceptio(secūdū aliquos) mulieri agenti ad recuperationem suarum dotium, Bald.de Bartol.in repet.l.1.n.230.ff.solu.matrimo.Io.à Fina,in suis concl.in verbo,Dos. Contraria opinio tamen est verior, & communis,* quam tenuere Bar.in l.rei iudicatæ, §.hæredi, num.1.ff.soluto matr. Coras.in repet.l.qui liberos,n.265.ff.de ritu nupt.qui testatur de communi * opinione, Michael de Grassis in suis communibus opinionibus,lib. 1.q.10.c.6. Soc. sen.consil.85.nu.8.lib.1. Intrigl.d. consil.8. nu.7. Nepita super consuet. clarissimæ Ciuitatis Catha.tit.15.n.75.Surd. consil.9.& nouissimè eandem opinionem tenuit Fabius de Anna consil.101.nu.5. lib.2. [Franc.dec.642.nu.2. Bald. de dote in 8.p. principali, in princ. vbi de commu. testatur nec potest fieri compensatio quod tutor debet cum eo quod pupillo debetur nec è contra Io.Aloys. Ric.in collect.dec.305. versi.limita.8. & versi.an possit obijci, collect.1357 Camill.de Laratha consil.90.n.61.Alex.35. tit.de compensat.resol.1.n.18. Ludouis.dec. Rot.Rom.568.n.12.Molfes.in consuet. Neapol.p.7.q.16.n.16.& in addit.p.6.q.9.n.1.& qđ pōt opponi quando tali exceptio compēsationis est liquida dixit Seraph. dec. Rot. Rom.1455.n.4.idem dixit Mastrill.dec.189 n.6.& 10. & an possit opponi aduersus matrē tutricem petentem dotem.Franc. Podius super Ritu c.101.& quid in casu assecurationis dotiū,Io.Castag.in tract.deduct.ne egeat,q. 1.n.80.vbi allegat Authorem,Giurb.in consuet.Messan.c.9.gl.9.p.1. nu.7.Muta dec.34. n.38. Aldouin. cons.70.nu.141.& consil.97. num. 12.]

79 Postremò † pro complemento istius exceptionis,vnum non omittam dicendum, hoc est, quod compensatio in casibus in quibus de iure non prohibetur, admittitur, etiam si debitum oppositum non absorberet totū debitum petitum, sed aliquam eius partē, quia admittitur pro illa parte in qua conuentus est creditor. Alciat.in l.quidam æstimauerit nu.9.ff.si cert.pet. Intrigl.d.cons.8.n.6. lib.1. [Peregr. consil. 107.n.5.lib.2. & facilius inducitur de toto ad totū quā de parte ad partem, idem Peregr.consil.61.nu.9. lib.3. & nō solum compensatio potest opponi ante sententiam verum etiam in exequutione ipsius sentētiæ,quæ transiuit in iudicatum, Ludou. à Peguera dec.175.n.1. vbi plures allegat, & post obijci potest publicatas attestationes,& sententia, quæ transiuit in rem iudicatam, Alex.35.var. resolut.tit.de compens. resolut. 1.n.25.lib.3. Ludouis. dec.Rot.Rom.342.n. 2.& an admittitur compensatio aduersus spolium quod fit ex adductis, per Seraph. dec. Rot.Rom.448.n.2. & admittitur etiam talis exceptio aduersus saluianum interdictum, idem Seraph.dec.327.n.3. & admittitur etiā in actione tutelæ quando tutor est creditor pupilli, Galganett. de tutelis, & cura. lib. 2. tit.27.n.31.& quando differt cōpēsatio & solutio, Cartar.dec.77. nu.38. & prohibita solutione dicitur prohibita etiam compēsatio, Cart.

Cart.dec.93.n.17. & est fundata compensatio in æquitate idem Cartar.d.dec.nu.13. & etiam non opposita per partem Iudex ex officio potest eam admittere quando apparet in esse ex proprio contractu, ita M.Ant.Bellon. dec.34.n.6.& dec.15.n.6.& aliquando fit cũ debito alieno per viam iurium cessionis, idẽ Bellon. dec. 28. nu.5. & an fiat compensatio de debito proprio cum debito sociale, idem Bellon.dec.20.nu.30.& non fit compensatio melioramentorum in vna parte cum deteriorationibus in alia parte Rim.sen.consl.74. n.17.lib.1. Gratia.discept.c.21.n.24.& quãdo exceptio compẽsationis mereatur, Farin. dec.Rot.Rom.451.nu.1. & excipiens de cõpensatione si succumbit non prohibetur agere per viam actionis, Bim.consl.209. nu.48. & quando compensatio non potest opponi directe ad euitandum moram opponitur ope exceptionis, à Ponte consil.19.n.5.lib.2. habet etiam locum compensatio in contractu locationis,& conductionis, Alex.Picus dec. Lucensl.46.n.4.Roderic.de ann.reddit.q.18. num.10.lib. 2.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio cessionis bonorum non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones.*
2 *Factum iudicis reputatur factum partis.*
3 *Cessio bonorum perimit actionem.*
4 *Cedens bonis, non tenetur amplius suis creditoribus.*
5 *Exceptio cessionis bonorum respicit actum exequutionis, & non instrumentum.*
Exceptio cessionis bonorum non admittitur aduersus exequutionem contractus iuxta formam Bullæ eod.n.5.
6 *Debitor qui cessit bonis, quando possit opponere talem exceptionem, si peruenit ad pinguiorẽ fortunam, & nu. 8.*
7 *Debitor non potest cedere bonis ignominiosè inuitis creditoribus.*
9 *Exceptioni cessionis bonorum an & quando possit renuntiari, & quid si renuntiationi adest iuramentum, n.10.11.12.& 13.*
10 *Renuntiari an & quando possit cum iuramento exceptioni cessionis bonorum, & nu. seq.*
14 *Debitor qui contraxit sciens se non esse soluendo, non potest bonis cedere, intellige, vt n.15.*
16 *Debitor qui negat debitum non potest cedere bonis, intellige vt n.29.30.& 31.*
17 *Fideiussor qui negat se fideiussisset, amittit beneficium excusationis.*
18 *Hæres qui negat rem legatam esse hæreditariã, amittit beneficium legis Falcidiæ.*
19 *Feudatarius seu Emphyteuta negans rem esse feudalem, illam amittit, quod intelligas, vt n.20.vsque ad 25.*
26 *Possidens si est interrogatus, negãs se possidere, amittit possessionem, & n.28.*
27 *Negans fit de Reo Actor.*
32 *Debitor qui bona sua dissipauit, nõ admittitur ad cedendum bonis.*
33 *Debitor ex delicto, non potest cedere bonis, quod limita, vt n.34.35.& 36.*
37 *Debitor qui contraxit sub spe cessionis bonorum non potest illis cedere.*
38 *Delinquens sub spe immunitatis Ecclesiasticæ confugiendo ad Ecclesiam, illa non gaudet.*
39 *Delinquere sub spe immunitatis Ecclesiasticæ quando aliquis dicatur.*
40 *Peccans sub spe Indulgentiæ consequendæ, eam quidem consequitur, licet grauius peccet.*
41 *Debitor fiscalis non potest cedere bonis, quod intellige, vt nu.43.*
42 *Debitor Vniuersitatis, non potest cedere bonis.*
44 *Debitor qui luxuriosè viuendo & ludendo bona consumpsit, non potest cedere bonis.*
45 *Debitor qui nolit acceptare dilationem quinquennalem, non potest cedere bonis.*
46 *Debitor qui acceptauit dilationem quinquennalem, non potest cedere bonis, quod amplia vt nu.47.& limita vt n.48.*
49 *Debitor obligatus ad factum, non potest cedere bonis.*
50 *Debitor obligatus ad speciem, non potest cedere bonis.*
51 *Officialis non potest cedere bonis ob pecunias ad se peruentas tanquam officiali.*
52 *Debitor qui nolit polliceri de soluendo si peruenerit ad pinguiorem fortunam, non potest cedere bonis & sufficit iuratoria cautio, & num. 53.*
54 *Debitor diues non potest cedere bonis.*
55 *Debitor non potest cedere bonis si creditor promittit eum non carcerare.*
56 *Debitor amittit beneficium cessionis bonorum, si occultauit bona sua, vel eorum partem, & num. 57.*

Debi-

EXCEPTIO DECIMASEPTIMA.

Cessionis bonorum.

1 Decima septima † exceptio, quæ non censetur reiecta à Statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio cessionis bonorum. Carpan. super Statut. Mediol. lib. 1. c. 42. nu. 203. & c. 408. n. 163. qui allegat. Corne. cons. 212. nu. 2. lib. 3. Matth. Brun. in tract. de cessio. bonor. q. 13. princ. in fine, Suarez in l. post rem iudicatam, n. 21. ff. de re iudic. Foller. super constit. Regni, c. si quis, nu. 28. Anna consil. 124. nu. 13. lib. 1. vbi alios allegat. Lucas Pet. in pract. Capitol. lib. 3. c. 2. n. 18. q. loquitur in fortioribus terminis, hoc est, quando statutũ excludit omnes exceptiones, aliquas tantum tamen reseruans, Ang. in l. in computatione, C. de iure deliber. Socin. Reg. 343. Fallent. 11. & ratio istius conclusionis esse potest, quia cum hæc exceptio sit similis, exceptioni liberationis & pacti de non petendo, & exceptio liberationis, & pacti de non petendo, non censetur exclusa ab isto præsumpto statuto, vt dicam inferius, except. 35. n. 1. ita etiam nec exceptio ista exclusa esse censetur, & quod ista exceptio sit similis exceptioni liberationis, & pacti de non petendo, patet, ex quo liberatio & pactum de non petendo fit ex voluntate partis, & hæc liberatio fit ex voluntate iudicis mandãtis debitorem admitti ad illud miserabile refugium, [in tali materia vid. Apicell. de tutamen pauper. tit. 4. & Mauritius Apicell. alleg. 6. n. 12. cum seq. & an valeat statutum per quod tollitur cessio bonorum Alex. 35. var. resolut. titu. de solut. resolut. 27. nu. 39. & talẽ priuilegium conceditur solum pauperibus, Gratian. discept. c. 486. nu. 5. & facta contra duos an excludat alios ibi num. 13. ex quibus concedatur hoc beneficium, Vinc. Viuacito super Ritu c. 190. Ludou. à Peguera dec. 1. n. 1. p. 2.]
2 & † factum iudicis reputatur factum partis, l. si ob causam, C. de euictionib. vbi hoc notant DD. Bar. n. 5. Bald. & alij, in l. eleganter in princ. ff. de pignor. actio. l. si pignora, ff. de euict. cum similibus congestis per Surd. cons. 49. num. 1. lib. 1. [Honded. cons. 111. n. 53. lib. 1. Vrsill. in addit. Afflict. dec. 130. nu. 3. Soc. cons. 37. nu. 3. lib. 4. Neuiz. cons. 45. n. 18 Bellon. cons. 29. nu. 3. & 11. Ceph. cons. 154. n. 13. Decian. cons. 3. n. 36. lib. 4. Alb. consil. 739. n. 25. Ascius dec. Barensis 200. Gratia. dec. 193. n. 20.] Alia potest esse ratio: quia
3 † cessio bonorum perimit actionem. Abb. in c. qui frustra, nu. 6. de vsur. Brun. à Sole, in cõpend. resolut. proposit. iuris, in verbo, exceptio cessi, & exceptio quæ perimit actionẽ, non censetur reiecta à nostro præsumpto Statuto, vt dicam inferius dicta exceptione 35. nu. 1. [& liberat debitorem à carceribus, Io. Aloy. de Septi. super Ritu cap. 190.] Alia etiam
4 potest adduci ratio, † quia cedens bonis, non tenetur amplius suis creditoribus, & est liberatus ab obligatione ope exceptionis, & præcipuè quando cessio est facta ignominiosè, (vt solet fieri in isto Regno in plena Curia tacto lapide nudis natibus, iuxta formã traditam à Rege Ferdinando, in c. 10. ab eo edito, si cedens est vilis & abiecta persona, si est nobilis, per commemorationem per annum in publicis carceribus) Ias. in §. fi. n. 29. vers. cum eo quoque, Instit. de actio. vbi dicit, cõ statutum & consuetudo cedendi bonis modo prędicto, non valet. Guido Papa, dec. 343

Fely. in c. ad liberandum, sub nu. 3. vers. sed declara istam regulam, de iudicijs, Menoch. in tract. de arbit. iudicum, casu 183. nu. 22. & 23. vbi respondet ad Couarr. qui tenet contrarium Brun. à Sole in compēd. resol. præd. in verbo, Debitor cedens, & in q. 3. n. 9. Bill. in tract. de re milit. p. 9. titu. de saluis conductis, nu. 47. Soc. Reg. 65. & Reg. 68. in princ. Carpan. d. c. 408. nu. 110. vbi dicit, quod in tantum est liberatus, vt non possit amplius conueniri. alleg. tex. in l. item si vnus, in prin. ff. de recept. arbitr. Salic. in l. 1. nu. 1. C. qui
* bonis cedere poss. vbi testatur de com. * opi. [Pet. Caball. in resolut. crim. lib. 1. c. 77. n. 31 Philip. Paschal. de virib. patriæ potest. c. 9. n. 53. Alex. 35. in infrascripta resolut. 27. vnica resolut. n. 37. Io. Griuell. dec. Dolani 78. n. 6. Iul. Cęsar Gallup. p. 3. cap. 9. nu. 14. cum seq. & quid si peruenerit cedens ad pinguiorem fortunam, Ludou. à Peguer. dec. 1. n. 24. p. 2. Marchesan. de commission. p. 2. c. 7. nu. 50.]

5 Alia potest adduci ratio, † qua non excluditur ista exceptio per Statutum reijciens oēs exceptiones, quia hæc exceptio respicit actū executionis, & nō substātiā instrumēti, & obligationis. Imola in cap. Odoardus, de solut. Brun. in tract. de cess. bonor. q. 2. n. 11. Carpa. vbi sup. n. 204. & sic ista exceptio non opponitur contra instrumentum, sed contra exequutionem ipsius instrumenti, quod est permissum, vt dicam infra exceptione 23. n. 1. & ideo ista exceptio non potest opponi aduersus exequutionem census Bullaris, vt voluerunt nostrates super eadem Bulla, & præcipuè Intrigl. q. 65. nu. 5. Milanen. dec. 7. nu. 2. lib. 2. quia Bulla nostra siue Pragmatica edita super ipsa Bulla, non dat priuilegium non opponendi instrumento, sed ipsi exequutioni, vt habetur ibi, quæ quidem executio. [Brun. d. tract. q. 12. princ. Soc. cons. 204. lib. 1. Tusc. in lit. C, concl. 219. n. 14.]

6 Quæro modo, an † debitor qui cessit bonis, possit opponere hāc exceptionem si peruenerit ad pinguiorem fortunam? & respondeo, quod si illis ignominiosè cessit, etiam si peruenerit ad meliorem fortunam, non tenetur amplius satisfacere suis creditoribus, & per consequens si conuenitur, poterit opponere talem exceptionem. Roman. sing. 24. n. 2. & 3. [Paschal c. 9. nu. 52. de virib. patriæ potest. sed si postea peruenerit cedens bonis ad pinguiorem fortunam tenetur in foro poli, ita Sotus de iustit. & iure. quæst. 7. art. vlt. Marchesan. de commission. p. 2. c. 7. n. 12. Simon Viuacit. super ritu cap. 190. vers. ibi ad pinguiorem Pet. Rizzar. in eodem c. vers. ibi deducto.] Guid. Pap. d. dec. 343. Menoc. casu 183. n. 22. & 23. Brun. à Sole, in cōpend. resolut. proposit. iur. in verbo cedens bonis. Vrsill. in adnotat. ad Afflict. dec. 39. n. 5. Ias. in §. pœnales, n. 46. Instit. de actio. idem Guido Papa, cons. 124. n. 7. Paris de Put. in tract. de syndicatu, in verbo, pęna, Steph. Aufrer. in addit. ad Capell. Tolos. q. 61. in lit. I, Carpan. super Statutis Mediolan. lib. 1. c. 408. n. 140. Annibal Monter. in Scholijs seu Commentar. Statut. Bononiens. lib. 2. in tit. de pręcept. faciendi confess. vel conuict. in gl. in verbo, non liberetur, vers. sic autem, carta mihi 261. Idem Brun. à Sole, q. 6. n. 8. & q. 7. nu. 9. & q. 9. n. 38. quibus locis recenset varias consuetudines cedendi bonis ignominiosè. [& quomodo & quando super bonis inde quæsitis potest creditor agere, Iulius Cęsar Gallup. in praxi c. 9. nu. 16. p. 3. nec super partum bonorum postea quæsitis vltra alimenta, Barbosa in l. maritum nu. 15. ff. solut. matrim.] Intellige tamen prædictam conclusionem in debitis contractis ante factam cessionem, & non pro debitis superuenientibus post eam, quia pro eis nullo modo potest lętari, est tex. in l. 3. C. de bon. auctor. iud. possid. Ias. in §. ff. num. 4. Instit. de actio. Soc. Reg. 66. Limit. 3. Carpa. d. c. 408. n. 144. Brun. in tract. de cessio. bonor. q. 2. n. 9. Brun. à Sole, d. q. 7. & ex quo dicta cessio ignominiosè facta in tantū liberat debitorem, vt non teneatur amplius suis creditoribus etiam si peruenerit ad pinguiorem fortunam, ideo † debitores nō

7 possunt deuenire ad istiusmodi cessionem nisi volentibus creditoribus, & non aliter. Ias. in d. §. pœnales, n. 46. Instit. de actio. Vrsill. in adnot. ad Afflict. dec. 379. num. 5. [Alex. 35. in d. var. resolut. 27. n. 49. & 50.] Brun. à So

8 le, d. q. 7. n. 12. sed si illis † non ignominiosè cessit, potest debitor à suis creditoribus conueniri super bonis quæ post cessionem acquisiuit, & isto casu non potest conueniri, nisi in quantum facere potest, deducto ne egeat, l. q. autem, §. 1. ff. quæ in fraud. cred. §. fi. vbi Ias.

&

& Ang. Aret. Instit. de action. l.4.6.& 7.& l. sunt qui, ff. de re iudic. l. fin. C. quæ in fraud. credit. l. in condemnatione, in prin. vbi Dec. Petrus, Fab. Cagnol. & alij Doct. ff. de regu. iur. Vvesembech. cons. 17. n. 24. & 48. lib. 1. Carpan. super dictis Statutis Mediol. lib. 1. c. 408. n. 127. Couarru. lib. 2. variarum resolut. c. 1. nu. 6. Menoch. in tract. de arbitr. iudicũ, casu 183. n. 20. & 21. Cumia super Ritu istius Regni, c. 295. n. 43. [Scip. Rendin. in promptuar. tit. de cession. bonorum, nu. 1.]

9 Quæro secundò, an possit † renuntiari huic beneficio cessionis bonorum? & dicas quod non. & hoc non solum tacitè, sed nec expressè. ita Menoc. qui testatur de magis communi* opinione, in dicto casu 183. num. 18. Neuizan. cons. 59. nu. 6. Euerard. Bronchorst in conciliat. cent. 4. assert. 20. Carpan. super d. c. 408. nu. 169. & nu. 170. vbi alios allegat. gl. in Auth. Imò, C. de actio. & oblig. Bart. in l. alia, §. eleganter, n. 15. & 16. ff. sol. matr. vbi etiam Imola, Ang. in repet. l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10. Alber. de Rosate in Rubr. C. qui bonis cedere poss. nu. 11. 12. & 13. Iacobin. in §. quod autem, Auth. de fideiuss. Ant. de Butr. & Henric. Bohic, nu. 2. in c. Odoardus, de solut. Imol. & Cardinal. in c. lator, de pignor. Couarr. lib. 2. var. resol. c. 1. n. 7. vbi multos alios allegat. Io. Faber & Ias. n. 30. in §. fi. Instit. de actio. vbi etiam Aret. col. fi. Seraph. de Seraph. in tract. de priuil. iuramenti, priuileg. 91. n. 1. Cuman. in præcit. §. eleganter, vbi testatur de communi* opinione, Bart. cons. 116. n. 2. lib. 2. Specul. Loffred. Barbat. Matth. Brun. Ioseph. Ludou. Rot. Roma. Alciat. Gasp. Beat. & alij, in locis allegatis per Tessaur. d. dec. 36. n. 2. vbi nu. 3. ponit rationem istius conclusionis, & duas distinctiones positas à Doctorib. locis per eum citatis, quæ videri possunt penes eundem, & in fine dict. n. 3. testatur ita aliàs fuisse iudicatũ per Senatum Pedemontanum, & vltra allegatos ibi per eum, ita etiam tenuere Cinus, & Salic. in l. 1. C. qui bonis cedere poss. Ripa in l. obligatione, nu. 30. & 33. ff. de pignor. & hypothecis. Soc. reg. 343. Vitalin. in tract. clausular. qui per varias columnas hoc disputat. Monterent. in Scholijs seu Commentarijs Statut. Bononiens. lib. 2. in tit. de præcep. faciend. confess. vel conuictis, in gl. in ver. nõ liberetur, carta mihi 261. Brun. à Sole, q. 8. n. 1. & seq. vbi ad hoc adducit varias rationes & testatur de communi* opinione, Hierony. Magon. dec. Lucensi 68. nu. 9. Illustris. Cardinal. Albanus in lucubrat. ad Bart. in l. qui bonis, ff. de cess. bonor. Brun. in d. tractat. de cess. bon. q. 20. per totam, qui distinguit & concordat hanc cum cõtraria opinione; quæ distinctio mihi non videtur vera, sed tu considera. Cumia super Ritu istius Regni, c. 95. nu. 3. [Io. Aloys. Ricc. in Collect. dec. 121. vers. item num cessioni, Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 10. nu. 12. & quid si interuenerit iuramentum in renuntiatione ibi n. 13. & qñ possit, Marches. de commission. p. 2. c. 7. n. 37. & 38. & non valet pactum de non cedendo bonis, Vinc. Percoll. super Ritu c. 190. Curt. sen. in quæst. forens. q. 22. n. 2. cum seq. Barbos. in l. alia, §. eleganter num. 49. ff. solu. matrimon. Ioan. Castagn. in tracta. deducto ne egeat, quæst. 11. num. 18. & 19.] Mazzol. consil. 22. num. 4. Becc. cons. 10. num. 5. licet contrarium tenuerint nonnulli relati ab ipso Becc. cons. prædicto n. 1. & Carpa. d. c. 408. n. 171. qui alios allegat. & à Tessauro d. nu. 3. quos breuitatis gratia nolui hic referre, quia eorum opinio nunquam mihi placuit. Retenta igitur dicta prima opinione, quæ reuera est communior,* humanior, & magis vera,

10 illam ampliabis, † vt procedat, etiam si tali renuntiationi adesset iuramentum. Bar. n. 2. & 12. & Imola in d. l. alia, §. eleganter, ff. solu. matrim. Cin. & Sal. in l. 1. C. qui bon. cedere poss. Soc. Reg. 279. Menoc. d. casu 183. n. 18. Tessaur. d. dec. 36. n. 4. vbi dicit hanc esse magis commu. opin.* Capell. Tolos. dec. 67. Neuiz. d. cons. 59. n. 6. Carauita super Ritu Regni Neapol. Ritu 179. n. 4. Ioseph. Ludouic. dec. 64. nu. 21. Gasp. Beat. in tract. de inope debito. c. 1. n. 42. Vinc. Maxill. super consuet. Barens. tit. de cessio. bon. in prin. n. 19. Brun. à Sole, q. 8. nu. 13. & 14. [Mancin. de iuram. p. 4. effect. 56. & effect. 223. Amescua in tract. de potest. in seipsum c. 22. num. 10. lib. 2. Paschal. in d. tract. de vir. patriæ potest. c. 9. n. 54. qui de magis com. opi. testatur Apicell. tutamen pauperum tit. 4. n. 74. Gratia. discept. c. 222. n. 46. Iul. Cæsar Gallup. in praxi p. 3. c. 9. n. 2. à Peguer. dec. 1. n. 2. & 7. p. 2. Vinc. Percoll. super ritu c. 190. & ibi Io. Aloys. de Sept.

Becc.conf.10.n.6.]¹ Cumia d.c.95.n.4.vbi dicit, quod tale pactum est contra bonos mores, Mazzol.præcit.conf.22.n.4. Bec.d.conf. 10.num.5. vbi dicit, quod istud iuramentum continet inhumanitatem. Ripa in d.l. obligatione, num.28. ff. de pignor. & hypothec.

11 Quam ampliationem subamplia, † vt etiam procedat, nõ obtenta absolutione à iuramento, Guido Papa dec.211. vbi etiam Apostillat. Bero.q.133. nu.5. Ioseph. Ludouic. dec. prædict. n.20. Tessaur. d.n.4. Gasp. Beat. d.n. 42. Seraph. de Seraph. in tract. de priuil. iuramento, priuil.91. n.3. vbi recenset Doctores qui tenuere contrariam opinionem, & postea concludit, quod hæc est cõmunis opinio. * Alciat. qui etiam testatur de communi * opinio. in c. cum contingat, nu.72. de iureiuran. Suarez in Thesauro recept. sent. litera C, n.42. Menoc. d. casu 183. nu.18. Bossi. in suo tract. crim. tit. de carcerat. fideiuss. relaxand. nu.25. vbi testatur, quod Senatus Mediol. semper fuit sequutus hanc opinionem. Bec. d. conf. 20. n.6. [Alex.35. variar. resol. tit. de solut. resolut.27. n.24. lib.3.]

12 Limitabis † modo conclusionem superius ampliatam, vt non procedat stante consuetudine permittente renuntiationem huius beneficij, ex quo casu isto potest iure optimo illi renuntiari, Aufrer. in addit. ad Cappellam Tolos. dec.61. Brun. à Sole d.q.8.n.10.

13 Declara etiam vt † pactum renuntiationis istius beneficij operetur, vt debitor non obstante cessione, possit in solidum conueniri, etiã, quod deducto ære alieno egere debeat, ita Bald. in l.1. C. qui bon. cedere poss. Brun. à Sole, d.q.8.n.17. Ripa in d.l. obligatione, nu. 33. ff. de pignor. & hypothecis. Et quia non ita passim omnibus conceditur hoc beneficiũ cessionis bonorum, idem videndum est, quibus casibus de iure sit denegandum; &

14 Primò, qui † contraxit sciens se non esse soluendo, non potest gaudere hoc beneficio, l. pen. ff. de cessio. bon. Bar. in d.l. alia, §. eleganter, in fi. ff. sol. matr. Rebuff. conf.184. n.7. Ripa d.n.33. Ang. in l.4. ff. de cessi. bon. Soc. d. Reg.343. in 2. Fallent. Plot. in repet. l. si qñ, §.4. n.62. C. vnde vi, Card. & Imola in c. lator, de pignor. Brun. d. tract. de cessio. bonor. q.3. 4. q. princ. per totam, vbi latè examinat istam materiam. [Scip. Rendin. in prompt. tit. de cessio. bonorum, n.5. Ludou. à Peguer. dec.2. n.16. lib.2. Pet. Barbos. in l. maritum, n.71. ff. sol. matr. Carau. in addit. ad Affl. dec. 5. Io. Castagn. in tract. deducto ne egeat q.12 ampl.3. n.7.] Cumia, super Ritu M.R.C. c.95. nu.18. Ant. Cioff conf.99. nu.2. lib.1. Alc. in c. cum non ab homine, n.78. de iudic. Pau. de Cast. in l. etiam, §. licet, n.3. vers. item quid, vbi etiam ceteri Scribentes, ff. sol. matri. & in l. indubitati, n.3. C. de non nume. pecun. Carbon. in pract. practicar. lib.3. c.8. n. 42. Carauita in addit. nouiss. ad Affli. dec.5. vbi multos alios hoc dicẽtes allegat. Carpan. super Statutis Mediol. c.408. num.59. lib.1.

15 Quam conclusionem † intelligas, si ipse debitor induxerit creditorem ad secum contrahendum, secus, si ipse creditor sponte cõtraxerit cum eo. Pau. de Cast. in l. etiam, §. licet, n.3. ff. sol. matr. Brun. q.3. 4. quest. prin. Carpan. c. præd. num.60.

16 Secundo casu, non potest † debitor gaudere beneficio cessionis bonorum, nec illis cedere, si negaret debitum, vel super eo litigaret: nam si postea esset condemnatus, non potest amplius illis cedere, l. item si vnus, ff. de arbi. Rebuff. d.n.7. Affl. dec.369. nu.1. Soc. d. reg. 343. in 7. Fallent. Ias. in §. fi. nu.16. vbi etiam Aret. n.8. Instit. de actio. Neuiz. conf.59. n.8. Brun. à Sole, q.9. n.27. & seq. Brun. in tract. de cessio. bon. q.2. per totum. Henric. Bohic. in c. Odoardus, n.5. de solut. Carpa. super Statutis Mediol. d.c.408. n.89. lib.1. Boss. in tract. crim. in tit. de carcer. fideiuss. relaxan. nu.26. [Vinc. Maxilla in consuet. Barens. rubric. de cessiõ. bonor. n.27. Paschal. de vir. patriæ potest. c.9. n.58. p.2. Ant. de Ballis in suo tractã. pragm.1. tit.17. de cessio. bonorum lib.5. n.13. Io. Aloys. Ric. Collect. dec.121. in prin. p.1. Alex.35. var. resolut. resolut.27. n.27. & resolut.2. n.14. lib.3. à Peguer. dec.2. nu.17. p.2.] Caroc. in tract. d. excus. p.2. q.69. per totam, vbi dicit, hoc procedere, etiam si debitor nõ negaret expresè, sed tacitè, vt quia nec negat, nec confitetur; Ad quod corroborandum facit, quia † fideiussor qui negat se fideiussisse, amittit beneficium excussionis.

17 Ang. in l. si fideiussor, ff. de fideiuss. Bald. in Auth. contra qui propriam, C. de non num. pecun. Grat. conf.163. nu.44. lib.2. Asin. in pract. exequutiua, §.31. c.2. ampl.1. vigesimæ-

mæ secundæ ampliationis principalis, Marsil. in rubr. ff. de fideiuss. n. 380. Iaf. in l. quod te, n. 30. ff. si cert. pet. & in l. 1. n. 11. C. de transact. Corbol. in tract. ex quibus causis emphyteuta iure suo priuetur, causa 1. nu. 6. [Io. Aloys. Ric. dec. 115. nu. 5. p. 3. Marsil. de fideiussor. n. 19. Rol. à Vall. cons. 88. nu. 2. lib. 4.]

18 sic etiam † hæres, qui negat rem legatam esse hæreditariam, amittit beneficium legis Falcidiæ in illo legato, l. hęreditatum, §. si quis hęredibus, & ibi hoc notant Bart. in fine, Paul. de Cast. num. 1. Alex. nu. 2. & ceteri Scribentes, ff. ad leg. Falcid. Marsil. in repet. Rubr. præd. n. 381. Iaf. d. nu. 30. & d. n. 11. Corbol. loco cit. n. 5. [nec gaudet hoc beneficio hęres si non confecerit inuentarium, Tho. Triuis. dec. 8. num. 7. Ricc. collect. dec. 121.]

19 sic etiam dicitur, quod † si feudatarius, seu emphyteuta negat rem esse feudalem, vel emphyteuticam, amittit feudum, seu emphyteusim, aut illam partem quam negat esse talem, Specul. in tit. de locato, & conducto §. nunc aliqua, n. 82. Ang. in l. fi. n. 3. C. de rei vendic. Marsil. in d. Rubr. 384. Iaf. in §. omnium, n. 87. Instit. de actio. Ripa in l. priuilegia, n. 25. ff. de priuileg. credit. Grat. cons. 93. num. 30. & cons. 111. etiam n. 30. vol. 1. Rol. cons. 88. num. 4. vol. 4. gloss. Laudens. Iacob. de Bellouis. Andr. de Isern. Iacob. Aluarot. & * cõmuniter Doctores, in c. 1. §. vasallus, tit. si de feudo fuerit controuers. Hostiens. in c. ceterum, n. 1. & ibidem Iaf. n. 21. & Fel. n. 18. de iudic. [Iacobin. in tract. de feud. vers. dictiq; vassalli, il 1. n. 34. Ripa in l. qui cum se, n. ff. de re iudicat. Bald. in c. cęterum, nu. 6. de iudic. Loffred. cons. 45. nu. 17. à Rosental de feud. c. conc l. 32. n. 2. Schrad. de feud. p. 9. c. 6. nu. 19. cum seq. Clar. de feud. q. 59. Surd. de alim. tit. 9. q. 26. nu. 71. d. Clar. in §. feudum quęst. 59. num. 2. Foller. de censibus titu. huiusmodi cens. nu. 13. fol. 160. Surd. consil. 151. num. 45.] Curtius iunior in tract. de feud. in 4. p. n. 41. Corbol. qui latissimè loquitur in d. tract. ex quibus caus. emph. iure suo priuat. dicta causa prima, per totam, vbi etiam nonnullos alios allegat, & hoc limitat aliquibus modis. Quam vltimam

20 † conclusionem intelligas, si vasallus ex certa scientia, & ex dolo malo negauerit rem esse feudalem, c. 1. §. vasallus, il primo, & ibi Doctores, & §. vasallus, il secondo, & ibi etiã Doctores, si de feudis fuerit controu. Iac. de Bellouí. Andr. de Isern. Bal. Alciat. Præposit. & Matth. de Affl. in c. 1. §. fi. de lege Conradina. Iacobin. de Sancto Georgio in trac. de feud, in verb. dictique vasalli, il primo, nu. 34. Zasius in tract. de feud. in 10. p. n. 53. [Berous cons. 82. nu. 14. lib. 1. Roma. cons. 70. num. 5. Alex. cons. 35. n. 1. & 6. lib. 5. Gozadin. cons. 86. circa finem, Gratia. discept. c. 109. n. 34.] Fel. in d. c. ceterum, n. 18. Barbat. n. 105. & ibi etiam Bal. n. 8. Panor. n. 21. & Dec. nu. 19. de iudic. Ripa in l. cum te, n. 2. ff. de re iudic. ideo

21 † si per ignorantiam negauerit rem esse talẽ, ea non priuabitur, nisi talis ignorantia esset crassa & supina, vel affectata, gl. in d. §. vasallus, il primo, in verbo, scientia, vbi etiam ceteri Scribentes supra citati. [Grat. cons. 37. n. 3. lib. 2. Surd. dec. 237. n. 2.] Secundò, dicta conclusio fallit,

22 † quotiescunque libellus in quo feudatarius conuenitur esset ineptus; nam eo casu negando non priuatur iure suo, cum pœna imposita neganti nunquam habeat locum quando negatio est facta super libello inepto, Bal. in l. edita, in 3. col. in repet. Patauina, C. de edendo. Alex. & Iaf. in l. eum qui, in prin. ff. de re iudic. idem Alex. in l. etiam, §. licet, n. 9. vers. quarto limita, ff. solut. matr. & in l. sed hoc, §. quod autem, & ibi Iaf. n. 5. ff. de re iud. idẽ Alex. in l. 1. n. 2. C. de his qui potent. nom. Fel. in c. ex tenore, col. 3. de rescriptis. Iaf. in §. actionum, num. 97. Instit. de action. Cotta in memorial. in verbo, Actus nullus, & in verbo, Mendax. Tertiò fallit,

23 † quotiescunque emphyteuta non negaret in totum rem esse feudalem, sed tantum aliqua eius pacta, vel conditiones, vt quia dominus peteret plus quam sibi debetur, quia tunc feudo non priuatur, etiam si reperiretur mendax, Alex. cons. 35. n. 2. & 3. lib. 5. qui mouetur per text. in l. in testamento, la prima, & ibi Bal. ff. de condit. & demonstr. [Gratian. discept. c. 36. n. 48. & c. 109. n. 43.] Quartò fallit

24 † si emphyteuta vel vasallus postquam fuerit conuentus, & negauerit, pœnitẽtia ductus hanc suam negationem reuocauerit, & confiteretur rem esse talem, prout petebatur. Iacob. de Bellouis. Bal. Aluarot. Præposit. & Affl. in c. 1. §. vasallus, il primo, si de feudo fuerit controuers. & ibi etiam Andr. de Isern. [Lu-

[Ludolph. Schrader de feud. p.11.c.6.n.39.]

25 Quæ pœnitentia † debet esse ante litem contestatam, quia si fiat post litem contestatam, non euitabit pœnam, l. electio, §. neque, ff. de noxalibus actionibus, l. is qui se obtulit, ff. de rei vendicat. gl. in §. item mixta, Instit. de actio. & in l. de ætate, §. fi. ff. de interrog. actio. Bal. in l. quidam æstimauerunt, ff. si cert. pet. Imola in l. sicut, §. quod autem, & ibi Aret. & Alex. ff. de re iudic. Scribentes omnes, in l. si dubitetur, in prin. & in §. 1. ff. de fideiuss. Bal. & Alex. in l. eum qui, & ibi Ias. n. 9. ff. de iureiur. Fel. in c. ceterum, nu. 18. de iudic. [idem Schrader d.c.6.n.45.]

Item ad hoc facit quod dicitur in l. fi. ff. de rei vendic. vbi habetur, 26 † quod possidens aliquod prædium, si est interrogatus an possideat, & neget se possidere, & postea fuerit cõuictus de mendacio, amittit possessionem, & illa transfertur in actorem. Hoc idem notauit glos. in Auth. de triente & semisse, §. illud quoque, in verbo, possessio, & in Auth. Item si possessio, in verbo, transferat, C. qui pot. in pignor. habeant. [Bald. consl. 201. propter mendacium lib. 3. Barbat. cons. 36. n. 1. lib. 3. Roma. cons. 70. n. 6. Grat. cons. 93. n. 29. lib. 1. Surd. cons. 214. n. 3. Brun. à Sol. in proposit. in verb. rei vendicatio. Plautius in l. qđ te, nu. 115. ff. si cert. pet. in 8. Surd. dec. 237. n. 1.] 27 & † negans fit de Reo, Actor, Bal. cõsil. 201. lib. 3. Barbatia consil. 36. nu. 1. lib. 3. Ias. in §. omnium, n. 86. & in §. item si quis, il primo, n. 17. Instit. de actio. Becc. cons. 64. n. 1. vbi ponit, quomodo practicetur dispositio d. l. fi. ff. de rei vendic. Caualc. in repert. lib. 1. suarum Decisionum, in verbo, Reus si negat, Rol. cons. 88. nu. 1. & 10. lib. 4. vbi dicit, quod est optima cautela, [Bartolom. Cepoll. cautel. 161.] quod actor semper in principio litis, interrogare faciat reum, an possideat rē contra quam intendit litem intentare, & si conuentus dixerit se possidere, dicitur liti se obtulisse, l. is qui se obtulit, l. si autem, in prin. ff. de rei vendic. & sic iudicium tenet; si verò Reus negat se possidere, & tunc si dicit verū, non est amplius contra eum procedendum, si verò apparet ipsum mentiri, vt quia possidet Reus, consequitur pęnam mendacij, amittendo possessionem, vt iam dixi, qui Bec. & Rol. latè examinant materiam dictæ legis fin. in locis supra citatis, prout etiam eam exactissimè examinat Vinc. Caroc. in d. tract. de excuss. p. 2. q. 69. vbi adducit multos casus in quibus negans amittit ius suum propter mendacium. Ias. in l. quod te, n. 30. ff. si cert. petat. Gabriel in suis conclus. tit. de acq. poss. conclus. 5. n. 2. quæ omnia 28 † intelligas, si à iudice fuerit interrogatus, vtrū rē petitam possideat & negauerit, secus si à parte, gloss. in d. l. fi. in verbo, non possidere, ff. de rei vendic. [Gratian. d.c.109.n.37.] Et redeundo ad rem nostram, dico, quod dictam conclusionem qđ 29 † debitor negans debitum, non possit cedere bonis, limitare poteris, quando debitor habuit iustam causam negandi, & ante sententiam pęnituit, & confessus fuit debitum. Bal. in l. 1. C. qui bonis cedere possunt. Affl. dec. 379. n. 2. Tho. Doccius cons. 146. nu. 1. [& quid si debitor qui negat debitum cum iuramento, aut aliter incurrit in periurium an gaudere possit beneficio cessionis bonorum, Anell. Amat. cons. 50. nu. 14. & quid si fuit in dolo versatus debitor conuertens fructus in proprios vsus, & non soluit creditori, idem Amat. d. cons. n. 15. Gratian. d. c. 109. nu. 39. Caroc. in tracta. de exequutione p. 2. q. 69. Surd. cons. 214. nu. 16.]

30 Secundò † limita, quando debitum originem sumeret ab ipsamet sentētia, vt quia esset actum actione in factum, ex quo illo casu post sentētiam debitor condemnatus, potest cedere bonis. Salic. in l. 1. vers. iuxta hoc modo, vbi etiam Bald. C. qui bonis cedere poss. Affl. dec. pręd. n. 3.

31 Tertiò limita, † si fuisset appellatum à sententia condemnatoria, quia pendēte appellatione debitor potest cedere bonis, Aret. in §. fi. Instit. de actio. Affl. eod. nu. 3. vbi Vrsill. in adnot. Carpan. super Stat. Mediol. cap. 408. nume. 94.

32 Tertius † casus, in quo debitor non admittitur ad istud miserabile refugium cessionis bonorum, est, si debitor bona sua dissipauit 45 in fraudem creditorum, est textus expressus in l. fi. in fine, ff. quæ in fraudem creditorum, Rebuff. consil. 184. n. 4. Ripa, in l. obligatione, nu. 33. ff. de pignor. & hypot. Soc. d. Reg. 343. in Fallentia prima, Ias. in §. item si quis in fraudem, n. 92. Instit. de actio. Neuiz. d. cõsil. 59. n. 2. Bal. cons. 220. lib. 3. Suarez in thesauro

sauro receptarum sententiarum, lit. C, nu. 42. Brun. à Sole, q. 9. n. 34. Paris. cõs. 94. n. 9. vol. 2. Natta consil. 361. n. 7. lib. 2. Stracha in tracta. de mercat. in tit. de decoctor. §. circa tertiam speciem, nu. 9. 10. 29. & seq. Brun. in d. tract. de cess. bonorum, q. 28. 4. quæst. principalis, per totam, Carbon. in pract. practicar. lib. 3. c. 8. n. 42. Henric. Bohic, in c. Odoardus de solut. Carpan. eod. c. 408. n. 54. & 123. vbi ferè infinitos allegat. [& quid si mercator est decoctus an possit cedere bonis, Boer. dec. 349. n. 10. Maxill. in consuet. Barens. in titu. de cessio. bonor. n. 34. Paschal de vir. patriæ potest. c. 9. n. 61. p. 2. nec quando bona sua in fraudem creditorum alienauit, & venditio facta in fraudem creditorum est nulla, vt est tex. in l. si quis cum haberet, ff. quæ in fraudẽ credit. & ibi Bart. l. 2. in princ. ff. de iur. fisci, Ang. in §. si quis in fraudem nu. 11. instit. de actio. & ibi Ias. nu. 46. Crot. cons. 201. nu. 24. vbi etiam præsumptiue venit rescindenda, Tusc. in lit. A. concl. 268. n. 1. Borell. consil. 58. n. 2. Imo alienationes factæ in fraudem futurorum creditorum possunt reuocari, Pancirol. cons. 99. n. 18. Affl. de iure prothom. §. 4. n. 3. Mart. vot. 76. n. 4. Crauet. cons. 143. n. 9. & 12. Apicell. tutamen pauper. tit. 4. n. 29. vers. nec etiam conceditur Io. Bapt. de S. Seuerin. in tract. de debitor. suspecto, & fugitiuo 1. quæst. principali in fi. Alex. 35. var. resolut. tit. de solution. 27. num. 28. lib. 3. Ludou. dec. 2. n. 20. p. 2. Pet. Barbos. in l. alia, §. eleganter n. 54. ff. solut. matrim. Io. Aloys. de Sept. super Ritu c. 190. in princ. Io. Castagn. in trac. deducto ne egeat q. 12. ampl. 3. n. 11.]

33 Quartus † casus, in quo debitor non admittitur ad cedendum bonis, est, si debitum processit ex delicto, vel quasi, tam contra fiscum, quàm contra partem, Io. Faber, in §. fi. Instit. de actio. Brun. in d. tract. q. 17. quartæ quæstionis principalis, per totam, Rebuf. cõsil. 184. n. 5. Tessaur. dec. 182. nu. 1. & 3. [Io. Aloys. Ricc. in collect. decis. 121. Ioan. Griuell. dec. Dolani 78. num. 5. & quid si debitũ pro quo cedere vult deuenisset ex causa interesse debiti ratione delicti, Iul. Cęsar. Gallup. in praxi p. 3. c. 9. n. 3. Ludou. à Peguera dec. 68. n. 5. p. 1. Ant. Lanza super Ritu c. 190. vbi Pet. Rizzari in d. c. 190. Muta sup Ritu c. 190 n. 7. Afin. in cõclusio. in verb. cessi. col. 2. vers. cessio. bonorum, Io. Castagn. in d. tract. o. 11. n. 5.] Natta cõs. 361. lib. 2. Boer. dec. 148. n. 8. Clarus in pract. §. fi. q. 95. Couarru. in lib. lib. 2. variar. resolut. c. 1. n. 8. Cumia super ritu istius Regni Sicilię, c. 95. n. 9. Carbon. d. n. 42. gl. in c. cum tu, de vsur. Henric. Bohic, in d. c. Odoardus, n. 4. de solut. Capel. Tolos. decis. 61. n. 3. Menoc. in tract. de arbit. iud. casu 447. n. 17. Ioseph Ludou. dec. 32. nu. 3. Seraphi. de Seraph. qui alios hanc opinionem tenentes congerit, in tract. de priuileg. iuramẽti, priuileg. 91. nu. 8. Suarez in Thesauro recep. sentent. lit. C, nu. 45. & 46. Vrsill. in adnot. ad Afflict. dec. 378. n. 2. Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, bona, nu. 5. C. de reuocan. donat. Brun. à Sole, in compend. resol. proposit. iuris, in verbo, condemnato ex delicto. Ias. in l. si quis id quod, n. 28. ff. de iurisd. omn. iud. licet cõtrarium tenuerint aliqui relati à Tessaro, dec. prædicta, n. 4. quando pœna applicatur parti, qui Ant. Tessaur. optimè distinguit in nu. 7. dum dicit, quod aut pœna applicatur parti vti pœna, & isto casu non admittitur debitor ad cedendum bonis; aut applicatur parti vti interesse, & tũc admittitur; à qua distinctione nõ esse recedendũ puto, tã in consulendo, quàm in iudicando, Quæ principalis conclusio † limitatur tribus modis.

34 Primo modo, quando pœna debetur parti ex contractu, quæ licet sit pœna pecuniaria, tamen non descendit ex delicto, vel ex cõtractu: ideo debitor potest pro ea cedere bonis. Alex. in d. l. si quis id quod, n. 5. ff. de iurisdict. om. iudic. & in l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10. in addit. ad Bartol. cum alijs relatis à Cumia, d. c. 95. nu. 14.

35 Secundo † modo limitatur, quando creditor, cui fuit applicata pęna pecunia, voluerit vt debitor luat in corpore, quia tunc admittitur ad cedendum bonis. Cumia vbi sup. nu. 15. Brunorus d. q. 17. n. 2. 4. quæst. principalis, Carpan. d. c. 408. n. 65. [Ias. in l. si quis id quid. ff. de iurisd. om. iud.]

36 Tertiò limitatur † dicta conclusio, vt procedat in pœna pecuniaria, quæ imponitur ex dispositione iuris communis, vel statutorũ, secus in multa quæ imponitur iudicis arbitrio, quia istam potest remittere iudex propter paupertatem, l. illicitas, §. fi. vbi gl. & Bar. nu. 1. ff. de offic. præsid. cum concordantibus addu-

adductis per Ias. in d. l. si quis ita quod, n. 29. Cumia loco iam citato, num. 16. Carpan. c. pred. nu. 66.

37 Quintus casus, † in quo non admittitur debitor ad cedendum bonis, est, si ipse contraxit sub spe huius beneficij, & refugij. Io. de Platea, & Ias. num. 21. in §. fi. instit. de action. addit. ad Dinum, in reg. peccatum, in vers. veniæ, de reg. iur. in 6. Ang. in l. 4. §. item non gaudet, ff. de cessio. bonor. Brun. in d. tract. q. 30. nu. 14. quæst. princ. Soc. reg. 95. limit. 18 Carpan. super stat. Mediol. lib. 1. c. 408. n. 61. Tho. Zerola in praxi Episcopali, in verbo, literæ quinquennales, vers. 9. Plot. in repet. l. si quando, §. 4. num. 62. C. vnde vi, vbi dicit quod dolose contrahés debita, asserens se habere facultates sufficientes, cum sit fallitus, non admittitur ad cedendũ bonis; quod postea voluit Vinc. Annibal in addit. ad Mandel. cons. 710. [Apicel. in tract. tutamen pauper. tit. 4. nu. 29. vers. similiter negatur Mart. de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 123. nu. 16.] Alciat. in c. cum non ab homine, n. 78. de iudic.

38 sicut etiam dicimus in simili, quod † delinquens sub spe immunitatis Ecclesiasticæ, ea vti non potest, si ad ipsam Ecclesiam confugerit, ne ipsa commoditas det causam delinquendi. Alciat. in tract. de præsumpt. regu. 3. præsumpt. 33. Ant. Gomes. in tertio tomo variar. resol. c. 10. nu. 2. Aufrer. in addit. ad Capell. Tolos. dec. 423. n. 1. Nauar. in manuali, c. 25. n. 20. Iodoc. Damboud. in pract. criminali, c. 106. n. 8. Alfons. Alzeu. in lib. 1. noua. recompil. lib. 3. nu. 24. Ant. Quesada diuers. quæst. c. 1. n. 6. Clarus in §. fi. q. 30. n. 13. Couar. in lib. 2. var. resol. c. 20. n. 15. circa fi. Remig. in trac. de immun. eccles. fallent. 3. Lelius de Zanch. in tract. de priuileg. Eccl. priuileg. 13. n. 11. Didac. Perez super leg. Tauri, lib. 1. tit. 2. l. 6. in glossa mãcando. Lupus in repet. c. per vestras, in prin. nu. 6. Vulpell. cons. 130 nu. 1. & per tot. [Io. Franc. à Ponte dec. 14. n. 2. Mart. de iurisd. fol. 265. c. 51. n. 1. p. 2. Menoc. de præsum. lib. 5. præsum. 10. nu. 5. Graff. cons. 3. n. 5. tit. de vot. Alc. de præsumpt. reg. 3. præsum. 33. in prin. Nauar. in manuale c. 25 n. 20. Siluester in summa in verb. immunitas 3. n. 2. Summa Pacifica c. 13. col. 3. vers. nota qui fol. 194.]

39 & tunc † dicitur delinquere sub spe Ecclesiasticæ immunitatis, quãdo quis delinquit prope Ecclesiam animo deliberato, & non si casualiter in rixa ibi exorta, c. fi. & ibi hoc notat Anch. de immun. Eccles. c. Ecclesiæ, vbi Henric. Bohic, co. tit. Alciat. d. præsumpt. 33. n. 3. Io. Bapt. Baiard. in addit. ad Clar. in §. fi. q. 30. n. 20. & 21. Octau. Vulpell. cons. 130. n. 7. [& in tract. de libertat. ecclesiastica p. 1. n. 28. Muta super Ritu c. 71. n. 36. & quis erit Iudex competens ad cognoscendum si gaudet nec ne ponit. Pet. Bellug. in Specul. Princip. §. sed quia loquitur n. 19. fol. 68. Alciat. dicta præsumpt. 33. n. 2. Farin. de carcer. & carcerat. q. 28. n. 56.] Menoch. in tract. de præsump. lib. 5. præsump. 10. quod

40 secus est in foro poli, † in quo delinquens siue peccans sub spe indulgentiæ consequendæ eam consequitur, licet grauius peccet, vt si quis sub spe cõsequẽdi absolutionẽ ex bulla Cruciatæ, aliquod committat peccatum si in confessione Sacramentali confiteatur peccatum cum hac qualitate, siue circunstantia, plenissimam consequitur remissionem, & absolutionem. Syluester in verbo, Indulgentia, q. 10. vers. 5. Nauar. cons. 10. de priuileg. lib. 5. Iacob. de Graff. in dec. aureis, p. 1. lib. 1. c. 13. n. 59. & c. 20. n. 5. eod. lib. & lib. 4. c. 15. n. 16. ead. p. 1. & circa hanc quæstionem videas dicta per Lupum, in d. repet. c. per vestras, in princ. n. 2. Ant. Corduba in tract. de casib. cõscient. q. 21. [Menoch. de præsumpt. præsumpt. 10. lib. 5. n. 4.] Couar. in lib. 2. var. resol. c. 20. nu. 15. Viuald. in Cand. lib. aur. tit. de confess. nu. 42. Emanuel Rodriguez in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dubio 6. n. 99.

41 Sexto † casu (vt redeamus ad nostrũ institutum) non potest cedere bonis debitor fiscalis. Soc. reg. 65. Diaz reg. 24. Boer. dec. 349. per totam. Guido Papa dec. 211. n. 13. Gasp. Beat. in tract. de inope debitore, c. 11. Ias. in §. fi. nu. 14. Instit. de actio. Saly. in l. 1. q. 6. C. qui bona cedere poss. Aufr. in addit. ad Capel. Tolos. dec. 28. Brun. in d. tract. de cessione bonorum, q. 9. per totam, 4. quæst. princ. Couar. lib. 2. var. resolut. c. 1. n. 4. Ioseph. Ludouic. dec. 32. nu. 1. & 2. [Alex. 35. var. resolut. tit. de solut. resolut. 27. n. 26. lib. 3. Ludou. à Peguera dec. 68. nu. 1. p. 1. & quando potest nu. 8. Io. Aloys. de Sept. super Ritu c. 190. Castagn. in d. tract. q. 11. n. 6.]

42 Quod procedit † etiam in debitore vniuersitatis, l. ne-

nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10. Soc. regula prędicta, limit. 10. Sed istud † limitatur, quando aliquis esset debitor fisci ex causa contractus, glo. in §. pen. in verbo, debita, de societ. Guliel. de Laudo, sing. 44. Cepol. cons. 9. in princ. in ciuil. Ioseph. Ludou. dec. præd. n. 4.

44 Septimo † casu excluditur à beneficio cessionis bonorum ille, qui bona sua, & creditorum pecunias luxuriose viuendo, vel ludēdo consumpsit, [Apicell. tutamen pauper. titu. 4. n. 48. Alex. 35. d. resolut. 27. n. 27. Castag. d. q. 11. n. 17.] Neuiz. cons. 59. nu. 10. Rebuff. cons. 184. n. 3. Tessaur. dec. 36. n. 5. in fi. Ias. in d. §. fi. n. 18. Instit. de action. Marsil. in l. 1. §. cum quis latrones, num. 9. ff. de quæst. Henric. Bohic, & Imola, in c. Odoardus de solut. Bald. in l. 1. nu. 8. in fi. C. qui bon. cedere possunt. Carbon. in pract. practic. lib. 3. c. 8. n. 42. Carpa. d. c. 408. n. 55. lib. 1. Sed Cumia d. c. 95. n. 48. dicit, quod in Regno etiā isto casu admittitur debitor ad cedēdum bonis, sed non aduertit, quod hoc est contra capitulum Regni Regis Ioannis, & Regis Ferdinandi, hoc nu. 10. illud n. 24. quibus cauetur, quod debitor non possit cedere bonis, nisi prius probatis infortunijs, seu casibus fortuitis. ex quo patet, quod ille, qui bona sua cōsumpsit ludendo, vel meretricando, nō potest probare casum fortuitum, & sic ex dispositione iuris Regni non admittitur ad cedendum bonis, & vnum statutū declarat aliud, vt dixi supra, except. 3. n. 4.

45 Octauo † casu excluditur debitor à beneficio cessionis bonorum, quando nolit acceptare dilationem quinquennalem, quam ipsi offert se velle concedere creditor, glos. in l. fi. in verbo, inducias, C. qui bon. ced. poss. Ang. in l. alia, §. eleganter, ff. solut. matr. Soc. d. regula 343. in 3. fallen. Rom. cōs. 439. n. 6. Bru. in tract. de cessione bonor. q. 2. nu. 1. 2. & 4. Contrarium nihilominus tenuit ipsa glos. in d. l. fi. in verbo, detur, vbi dicit, quod stat in electione debitoris, velle cedere bonis, aut acceptare dilationem quinquennalem, & nō creditoris, prout dicit glo. primo loco citata, quas glos. hoc modo concordant Alberic. in d. l. fin. & Vinc. de Franch. dec. 251. quod si debitor nolit dilationem, sed statim cedere bonis, quod potest, & tunc electio est creditoris. quod etiam voluerunt Cyn. & Salyc. in d. l. fi. C. qui bon. cedere poss. Carpa. d. c. 408. nu. 79. [Nicol. Caluol. in praxi lib. 3. c. 8. num. 42. Intrigl. de casibus conscient. c. 35, nu. 98. & 99.]

46 Nono † casu non potest cedere bonis debitor, qui acceptauit dilationem quinquennalem, glo. & Ang. in præcitata l. alia, §. eleganter, ff. solut. matr. glo. Bal. & Sal. Paul. de Cast. & alij, in l. fi. C. qui bon. ced. poss. Matt. Brun. cons. 151. n. 2. Soc. d. reg. 343. fallent. 4. Affl. dec. 378. n. 2. Brun. d. tract. de cessio. bo. q. 27. n. 1. Trois. super ritu M. C. V. ritu 287. n. 4. Brun. à Sole, q. 8. n. 8. vbi dicit, quod acceptans dilationem quinquēnalem, videtur tacitè renuntiasse beneficio cessionis bonorū Vinc. de Franch. d. dec. 251. n. 2. vbi respondet DD. contrarium tenentibus. Tho. Zerola in praxi Episcopali, in verb. literæ quinquennales, vers. tertio, Carbon. d. n. 42. Carpan. q. alios citat, d. c. 408. n. 77. [Ric. collect. 121 in princ. p. 1. Alex. 35. d. resolut. 27. n. 22. lib. 3. Gratian. discept. c. 222. n. 17. Iulius Cęsar Gallup. in praxi p. 3. c. 9. n. 6. Mart. de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 123. nu. 7. Nepit. in consuet. Catanæ consuetud. vnica n. 4. tit. 27.] Ampliabis modo † hanc conclusionem, vt procedat, etiam si debitor qui obtinuit hanc dilationem, non præstitisset cautionem de soluendo finito tpe dilationis, ita Vrsill. in annot. ad Affl. d. dec. 378. nu. 1. Nunc eandem conclusionem † limitabis, quando debitor obtinuisset Rescriptum, vt non obstante oblatione admittatur ad cedendum bonis. Brun. d. q. 27. n. 2. Carpan. c. præd. n. 78.

49 Decimus † casus, in quo debitor est prohibitus cedere bonis, est, quādo esset obligatus ad factum, Cyn. in l. 1. q. 2. C. qui bonis cedere poss. Socy. in d. reg. 343. in 7. fallent. Brun. in d. tractat. de cess. bonor. q. 4. quartæ quæst. principal. vbi distinguit, & ponit multos casus diuersos. Ias. in §. fi. n. 12. & ibi Mōticula, n. 15. Instit. de actio. & nos in isto Regno Siciliæ habemus Statutum expressum, dictans, quod obligatus ad factum, seu operas, non possit cedere bonis. ita dicit c. Ritus 190. [Michell. patrocin. 42. n. 2. Siluester Zachia in addit. obligat. Cameral. q. 19. n. 1. & an possit gaudere beneficio quinquennalis Apicell. tutamen pauper. tit. 1. nu. 184.

Y Alex.

Alex.35.in d.resolut.27.n.47. Vinc.Percoll. super Ritu c.190. & promittens de ratho an possit cedere bonis quod sic tenet Hierony. Fimia in c.Rit. 193.in lit.C, Petr. Rizzari su per Ritu d. c. 190. Apicell. tutamen pauper. tit.4. nu.51. Alex.35. d.resolut.27. nu.46.] vbi Cumia adducit multos DD. hoc dicẽtes. Carbon.in d.num.42.l.si quis curiales,C.de episc. & cler. Henric.Bohic,in c.Odoardus, n.7. de solut.vbi etiam vtitur certa distinctio ne. Saly.in l.1.n.6. C.qui bon.ced.poss.Matt. Colera,in tract.de processi.exequut. p.1. c.9. n.78. DD.in l.stipulatio,§.pen. ff. de nou.oper.nunt. Masuer.in pract.Forensi, tit.de oblig. & renunt. n.6. Carpan.in d.c.408. n.57.

50 & 124. Quæ conclusio † procedit,etiam si debitor esset obligatus ad rẽ in specie. [Matt. Brun.de cessio.bonorũ q.12.4.quæst. princ. super statut.Mediolan.c.408.n.56. quod licet possit cedere bonis contra creditores an possit cedere contra eorum fideiussores, Io. Aloys. de Septi. super Ritu c.138. vers.ibi in cedendo bonis.] Bart. in l.continuus, §.illud,n.4.ff. de verb.oblig.Alex.in l.is qui bona, la 2. ff. de cess. bonor. in prima addit. ad Bart.Brun.in tract.præd.de cess. bonor.q.13. quartæ questionis principalis,vbi distinguit & ponit multos casus.

51 Vndecimo † casu non potest cedere bonis officialis ob pecunias ad se peruentas, tanquam officiali, & administratori officij. Bal. in l.si quis curialis, in fi.C.de episc.& cler. Socin.d.regula 343.in fallentia 8. [Apicel.tutamen pauper.titu.4.nu.51. Alex.35.var.resol.27. nu.46.]

52 Duodecimus † casus, in quo debitor non potest cedere bonis,est,si nolit polliceri, qđ si peruenerit ad pinguiorem fortunam,satisfaciet,in solidum,aliàs in quantum facere potest.Socin.loco iam dicto,in 13.fallent. [Io. Aloys.de Ricc.in collect.decis.121.vers.item cedẽs Alex.35.var.resol. resol.27.n.6.lib.3.] Neuiz.cons.59.nu.9.Carpan.super stat.Mediol.c.408.n.134.vbi alios allegat.Brun. in præcit.tract.q.7. per totum, vbi hoc declarat aliquibus modis. Cumia super ritu M.R.C. c.95.n.26. vbi dicit, qđ ex dispositione eius-

63 dem ritus † sufficit iuratoria cautio, quod est etiam dispositum de iure communi.Salyc.in l.1.n.10. C.qui bon.ced.poss.Henric.Bohic, Io.de Anania,& Abb.in c.Odoardus, de solut.Couar.lib.2.var.resolut.c.1.n.5.vers. in quam, Ioseph Ludou.dec Perus.63.n.8.Carpan.d.n.34. [Menoch.de arbitr.cas.183.n. 20.Ludou.à Peguera dec.1.n.20. p.2. [Th. Triuis. dec.8.n.9. lib.1.vbi n.10.adducit rationes : scilicet, si propter paupertatem admittitur ad istud miserabile refugium, quomodo posset inuenire fideiussores : nam hoc esset impossibile.

54 Decimus † tertius casus, in quo quis non admittitur ad istud miserabile refugium cessionis bonorum,est, si debitor esset diues, & non pauper,l.propter honorem,C. qui bon. ced.poss. Carbon. in pract.practic.lib.3.c.8. n.42. [Apicell.tract.tutamen pauper.tit.1. n.157. Marchesan.de commissionib.p.2.c.7. num. 69.]

55 Decimus quartus casus,& vltimus,in quo debitor non admittitur ad cedendum bonis, est, quando creditor renuntiauit beneficio carcerandi debitorem, cum hoc remedium concedatur, ne debitores in carceribus moriantur; ideo si non carcerãtur, in consequẽtiam non possunt cedere bonis.Bal.in l.1.nu. 17. C.qui bon. cedere poss. Carbon. d.n.42. Sed in multis ex supradictis casibus in isto Regno vigore d. Ritus, admittitur debitor ad cedendum bonis, dummodò probauerit sibi euenisse casus fortuitos post contractũ debitum,vt est dispositum per c.præd.24.Regis Ioannis, & per c.10. Regis Ferdinandi [Io.Aloys. de Septimo super Ritu c.138. in fine,Pet. Rizz. in d.c.Ritus,Alex.35.var.resol.tit.de solut. resol.27.num.30. lib.3. Gratia.discept.c.221.n.11. & 14. à Peguer. dec. 1.n.9. p.2. nec quando ille qui fecit debitorem carcerari facit eum excarcerare, & liberauit Marches.de commission.p.2.c.7.n.18.] Visis nunc casibus, quibus debitor non admittitur ad cedendũ bonis,nunc consequenter videndum est,quibus casibus facta cessione ea vti non possit. &

56 Primò, † ea vti non potest, quando debitor cedens non demonstrauit suis creditoribus omnia eius bona,sed dolosè ea occultat. gl.in l.pen.ff.de cess.bonor. Bal.in l.fi.C.qui bon.ced.poss. Rebuf. cons.184. n.1. Suarez in Thesauro recept.sent.lit.C, n.44. [Ant. de Ballis in suo tract.lib.5.tit.de cession. bonorum

norum,n.6.Alex.35.var.resol.tit. de solutio. resol.27.n.9.lib.3.à Peguer.dec.1. n.15.p.2. Roderic.de ann.reddit.lib.2.q.10.nu.14.& quando fraudolenter lib.3.q.4. nu.44. Ant. Lancea super Ritu c.190.] Brun. in tracta. de cess.bonor.q.5.n.2. Cumia super d. c.95. Ritus, n.18. Brun.à Sole, q.9. nu.31.& non 57 solum† non gaudet isto beneficio,si occultauit omnia bona,verum etiam,si aliquam eorum partem. Ias.in §.fi.n.8.& 12. vers.secundo fallit,Instit.de actio. Rol.cons.7.n.6. vol. 2.Carpa.super stat.Mediol.c.408.nu.102.& 58 165.lib.1.& ratio est; qa oĩa eius bona creditoribus cedere cogitur,ita, † vt nec vnus obolus cedenti remaneat, præter camisiam, atque ceteras quotidianas,& viliores vestes Aret.in d.§.fi.n.6.Instit.de actio. Matth.Colera,in tract.de processl.execut.p.1.c.6. n.111. [Neuiz.cõs.59.n.2.Ballus in d.tit. de cessio. bonorum,n.9. Alex.35.var.resolut.resol.27. n.14. Io.Aloys.pe Septim.super Ritu c.190. vers. sed an cedens bonis.] vbi alios citat. Gomes.in §.item Seruiana,n.37.Instit.de actio.Brun.in tract.de cessio.bono.q.3. princ. n.9.qui testatur de communi * opinione.Aufre.in addit.ad Capell.Tholos.dec.136.n.2. & 3. vbi dicit,quod doctoribus, & Scholaribus relaxantur libri,& militibus arma, si isti 59 tales cederent bonis,& non †solum non gaudet isto beneficio debitor, q̃ occultauit eius bona tempore cessionis bonorum,verum etiã punitur in duplum eius, quod occultauerat. Bal.in l.1.vbi Sal.col.2. vers. reddeo ad quęstionem,C.qui bon.ced.poss.Brun.d.n.2. Aretin.in d.§.fi.n.18.Instit.de actio.Brun.à Sole,d.q.9.num.32. [Luc.Matthei Apicell.in tract.tutamen pauper. tit.4. n.29.]

60 Secundus casus est, quãdo † cedens bonis non citauit suos creditores, quia ea cessione vti non potest contra non citatos, quod intellige, si non citauit eos per publicum ꝓclama, cum creditores non sint citandi citatione particulari, sed isto casu sufficit citatio per edictum,ita Brun. à Sole,q.9.n.25.& 26. [Polid.Rip.obs.273.& quando debitor fuit carceratus ad instantiam vnius creditoris,& cedit bona cęteris præiudicat,vt dixit Ludouic.à Peguer.dec.1.n.19.p.2. vbi plures allegat Io.Bapt.Marchesan.de commissionibus p.2.c.7.n.24.& debent citari creditores, Io. Aloys.de Sept.super Ritu c.128.] & ita sunt intelligendi Brun.& Aret. locis proximè citandis,dum dicunt,quod cessio bonorum nõ obstat creditoribus non citatis. Brun.in pręcit.tract.q.2.n.7.& Aret.in d.§.fi.n.21.& ita etiam sunt intelligendi Doctores paulo inferius allegandi,dum dicũt,etiam quod in cessione facienda non est opus partis citatione: intelliguntur enim de citatione particulari,cum sufficiat citatio per edictum, Pract. Papiens.in forma inquisitionis, sub num.26. vers.& regula est, vbi adest optima additio. Brun.à Sole,quæst.pręd.n.21.in fi.& n.23.& 24.Alberic.de Rosate,in rubr. ff. de cess. bonorum, col. pen. Guido Papa cons.124. col. etiam pen. Saly.in l.1. in princ. C. qui bon. ced.poss.in isto autem Regno practica est, vt soleant citari creditores citatione particulari,& postea incusari eorum contumacia,& in sequenti regimine Curiæ fieri cessio ex c. Ritu 190. vbi Cumia,n.32.& in actu cessionis bonorum,quando fit vituperosè, & tacto lapide, solet cedens dicere hæc formalia verba, Cui haui, di riciuiri, si vegna, & paga, & hoc ter replicat,sicut ter tangit lapidem: si verò non fieret vituperosè,vt quia cedens esset persona nobilis,tunc creditoribus notificatur sententia, qua debitor fuit admissus ad istud miserabile refugium.

61 Tertiò,& vltimò,† non potest vti cessione bonorũ debitor omnibus casibus supra narratis,in quibus nõ potest bonis cedere, quia istis casibus etiam facta cessione ea non iuuabitur, vt latissimè examinat,& concludit Carpan. super statut. Mediolan. cap.408. num. 119. lib.1.

62 Quæro quartò,an † valeat Statutum, quo cauetur, ne debitores admittantur ad cessionem bonorum? Et dico,quod sic. secundum Imolam in l.alia, §.eleganter, ff. solut. matr. Bar.in l.Titio,§.2.n.3.ff.de cond.& demõst. Soc.reg.343.in fallent.5.Sed opinio contraria est verior,& communior,quod scilicet nõ valeat tale statutum. Guido Papa d.cõs.124. n.9. Rol. cons.6.n.9.vol.2. Menoch.in tract. de arbit. iudic. casu 183. n.14. Brun. à Sole, q.7.nu.12.& 13. Ias.in §.fi. n.29. Instit. de action.Carpan.in c.præd.408. nu.182. Quod 63 secus est, †quando statutum dictaret, quod possit illi renuntiari, quia tunc simul iunctis,

pacto,& statuto,valeret renuntiatio, Cumià super d.c.95. Ritus, n.8. & ita procedit opinio Bar. Imolę, & Soc. locis præcit.

64 Quintò quæro, an † valeat Statutum, vt cedens bonis debeat deambulare cum vestibus, seu pileo alicuius coloris, vt puta, viridis,vel albi? Et respondeo,quod sic. Pet.Iacob. in Pract.in tit.de cessione bonor. Guido Papa d.q.7.nu. 13. & 14. secus, si statutum induceret aliquid inhonestum,vel contra bonos mores,aduersus eos,qui cedunt bonis,vt puta,quod possit à suis creditoribus verberari,vel alio modo personaliter offendi,quia tale statutum non valeret. Alberi.de Rosate,in prima parte statuti,q.37.& in rub.C.qui bo. ced. poss.DD.in c.Odoardus,de solut.Ias.in §.fi.in fine,Instit.de actio. Addit. ad Suarez in tit.de cess.bonorum, in prin. litt.D, carta mihi 296.

65 Sextò quærò,an† debitor possit cedere bonis,dum non est molestatus à suis creditoribus, [vel à maiori parte creditorũ, Paschal. c.9.n.6.Scip.Rendin.in prompt.tit.de cessio. bonorum,nu.3.qui de commu. testatur Ant. de Ballis tract.varij lib.5.de cessio.bonorum n.2.à Peguer.dec.1.n.11.p.2.] Et dicas,qđ non. Henric.Bohic,in c.Odoardus, & ibi ceteri Canonistæ,de solut.Alber.de Rosate,in rub.C.qui bon.ced.poss.in 2.col.Cyn. in l.1. q.8.C.eodem tit.Bal.Io.Fab.Ias.n.17.& Sebast. Monticula,n.19.in § fi. Instit.de actio. Brun.in d.tract.de cess.bon.q.7.4.quæst.principal.Brun.à Sole,q.9.nu.21. vbi testatur de * cõmuni * opinione.Boer.dec.349.nu.8.Soc. reg.65. limit.17. Papo.in suis consuet.tit.de cessione bonorum, §.71. vers. his enim foro cedere.Rol.cõs.7.n.9.vol.2. Carpa.super statu.Mediol.c.408. n.105.Ant.Cioff.cons.99. n.4. lib.1.

66 Sed hanc conclusionem † limitabis,quotiescumque debitor esset molestatus ab vno ex pluribus creditoribus, quia tunc potest cedere bonis in præiudicium creditorum eum non molestantium, l.4. vbi omnes Scribentes, ff.de cessione bonorum. Sal.in l. 1.n.4.C.qui bonis cedere possunt.Guido Papa cons.124.n.7.Brun.à Sole d.n.21.Couar. lib.2.var.resolut.c.1.nu.5. Carpan. c.prædicto, num. 106.

67 Quæro septimò, † vtrum fideiussor gaudeat beneficio cessionis bonorum factæ per principalë debitorë? Et respõdeo, minimè ca vti posse,est textus in §.fi.vbi hoc tenent cõmuniter * Scribentes,& præcipuè Aret.n.10.& * Ias.n.25.Instit.de action.l.hæres à debitore, §.quod si stipulator,& ibi Bar.in fin.Paul.de Castr. etiam in fine, & ceteri Doctores, ff.de fideiussorib. Pet.Iac.in Pract.in tit.de cessione bonorum. Guido Papa dec.211. Brun. in pluries citato tract. de cessione bonorum, q. 8.n.1. Matth. Colera in tract.de process. exequut.p.1.c.6.n.13. Paul.Fuscus in singul.lit. C,nu.44.Papo.in suis consuet.tit.de cessionę bonorum,§.72.vers.notandum item est. Siluan.cons.24.nu.1.Carpan.super statut. Mediolan.c.408.nu.118.lib.1. & in isto Regno habemus c.quondam Serenissimi Regis Caroli, n.65. quo hoc in specie cauetur, tam in fideiussoribus,quam in solidum obligatis, & in c.66. eiusdẽ Regis disponitur, quod istud beneficium habeat debitor tam contra fideiussores, quam contra in solidum obligatos, qui fortè soluerunt, & obtinuerunt iurium cessionem à creditoribus. Et in isto Regno sola M.R.C. cognoscit de causis cessionis bonorum,vt dicit Cumia, super ritu,c.95.n.30. [& qđ in dilatione moratoria,& quinquennalis an gaudeat fideiussor tali dilationę sicut principalis pendente termino dilationis, & videtur quod non si aliter non fuisset concessa per Principem, Salyc. in l.quoties n.4. vers. quæro C. de precib. Imperat. offerend. Carauit.super Ritu 287.nu.16. Apicell.tutamen pauper.tit.2.n.23. Alex.35. d.resol.27. n.38.Guid.Pap.dec.211.nu.3. Sim.Viuacit. super Ritu c.190. in fi.]

68 Octauò quæro,an debitor,qui † semel cessit bonis,possit iterum admitti ad cedendum pro alijs debitis? De qua quæstione vide dicta per Alex.in l.alia,§.eleganter,n.14.ff.soluto matri. & per Albam cons.710.nu.2. vbi videntur tenere,quod non, propter præsumptionem fraudis. [Ceph. cons.193. per totum, Philip. Paschal. de viribus patr.potest. c.9.n.68. p.2.Alex.35.d.resol.27.n.35.]

69 Nonò, & vltimò quæro, an † debitor sub conditione, vel in diem, possit cedere bonis pro talibus debitis, ante purificatam conditionem,vel euentum diei? Circa quam quæstionem vide dicta per Brun.in tracta.prædicto, de cessione bonorum,q.12.princ.ad quã

se

se refert Carpan.d.c.408.n.145. [Apicell. de turamen pauper.tit.4.n.73. & quid cedēs possit bonis re integra talem cessionem reuocare non dum bonis occupatis per creditores quod sic ita Ceph.cons.193.n.3.cum seq. Paschal. de vir. patriæ potestat. d.c.9.nu.55. & an possit exercere actione contra suos debitores si bona non sunt occupata per creditores, Paschal.d.c.9.n.57. Scip.Rendin. vt ibi, & quid si bona fuerunt acceptata per creditores, Alex.35.d.resol.27.n.4.Iul.Cæsar Gallup.in praxi p.1.c.6.n.79. & quando est formandus processus in cessione bonorum vid. eiusdem Alex.35.in fi. d.resol.27.debet etiā debitor ante cessionem requirere creditoribus si velint concedere dilationē quinquennalem ad soluēdum, & si creditores recusant dare prædictam dilationem tunc admittitur ad cessionem bonorum,& si infra dilationem non soluerit detruditur in carcere, Iac. Machel.patroc.56.in fi. Gratia.in 2.lib.discept. c.222.nu.3.& ad capiendum bona debitoris debet dari curator ipsi debitori à Peguer.decis.1.n.32.p.2.& in tali electione concedendi dilationem, aut cessionis bonorum sit ad voluntatem creditorum, Philip. Paschal. de vir.patriæ potest.c.9.nu.64.& 65.p.2.& tale remedium impedit exequutionem sententię d. Iul.Cæsar Gallup.in praxi p.3.c.9. num.1. & hæres ob non confectionem inuentarij nō potest cedere bonis, q̄a præsumitur in dolo, Ias.in §.fi. num.8.instit.de action.Maurit.de inuentar. 6. princip. requisit. Ant.de Ball.in suo tract. lib.5. in pragmat. de cessione bon. n.3. Et quid quando creditor est ęque pauper sicut debitor Ball.in d.pragmat.de cessio. bon. num.10. & an creditor consentiens expresse cessioni bonorum debitoris videatur liberare fideiussores, Ball. ibid. nu.11. & an cedens bonis possit postea agere contra suos debitores pro debitis ante cessionem bonorum quod non tenet Cornaz.dec.175.n.7.& 20. Riccius in collect. dec. 121. in fin.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio incompetentiæ iudicis non censetur reiecta à statuto excludente omnes exceptiones.*
2 *Iudicis incompetentia non est propriè exceptio, sed defensio.*
3 *Iudicis incompetentia potest opponi etiam si statutum excluderet exceptiones, & defensiones.*
4 *Obligatus in forma Cameræ, non potest excipere de iudicis incompetentia.*
5 *Iudex competens, vel incompetēs, quis dicatur.*
6 *Exceptio incompetentiæ iudicis quæ obstat cedenti, an obstet cessionario.*
7 *Exceptionem incompetentiæ iudicis, an possit opponere reus, qui se obligauit posse conueniri vbique locorum, & coram quocunque iudice.*
8 *Exceptio incompetentiæ iudicis, an possit opponi simul cum exceptione recusationis ipsius.*
9 *Iudex, cui opponitur incompetentia, an ipse decidat talem articulum, an verò sint dandi arbitri.*
10 *Exceptio incompetentiæ iudicis competens reo principali, non competit suis fideiussoribus.*
11 *Debitor, qui promisit soluere certo loco, si ibi conuenitur, non potest opponere exceptionem incompetentiæ iudicis.*
12 *Reus si habet plures iudices competentes, tunc electio est actoris, coram quo velit agere.*
13 *Exceptio incompetentiæ debet opponi in principio litis, & quid si à principio ignorabatur.*
14 *Processus factus coram iudice incompetenti, est nullus circa probationes.*
15 *Iudex procedendo ad vlteriora, non videtur reijcere exceptionem incompetentiæ iudicis.*

EXCEPTIO DECIMAOCTAVA.

Incompetentia iudicis.

1 DEcima octaua † exceptio, quæ non censetur exclusa à Statuto excludente omnes exceptiones aduersus instrumentum, est exceptio incompetentiæ iudicis.gl.fi.in Clem.1.de sequest.posses.& fruct.Bal.in l.exceptionem,n. 27.C.de probat. Dec.in c.ex parte, il 2.n.73 de offi.delegati,& cons.38.nu.7.idem Bal. in l.generaliter,C.de episc.& cler.& in l.1.n.7. C.si à non competen.iudice. Marsil. in repet. l.fi.n.155. ff.de iurisd.om. iudic. & sing. 10. Abb.in d.c. ex parte,n.6.& ibi etiam Fel.nu. 16.Bolognet.cons.8. n.3. Ancha.in Clem.1. de re iudic.Maranta in pract. p.4. in 16. dist. nu.7.

nu.7. Parif.cõf. 109.n.3.& feq.lib.4. Fulgof. conf.150.n.1. Cuman.conf.44. Geminian.cõ fil.24. num.12. Bertrand.conf.127. num.42. lib.3. Corne.conf.144.in fi.vol.1.& cõf.203 n.8.vol.2. Alex.conf.77.nu.8.vol.2. Paul.de Caft.conf.99.n.2.lib.2. Soc.iunior conf.78. vol.1. Guido Papa conf.121. Ant. Gabriel. in fuis commu.concl.in tit. de Statutis, cõcl. 3.n.1.& feq.vbi alios congerit. Et hanc conclufionem pluribus modis ampliat, & limitat Cumia fuper ritu iftius Regni, c.16.n.58. Natta conf.413.n.3.lib.2. Ant.de Padilla, in l.quamuis, n.31.C.de iur.& facti ignor. Epifcop.Ciuitatenf.in fua pract.c.25.n.4. Curt. in l.2.n.34.ff.de iurifd.om.iud.& in l.2.n.3. C.fi quis in ius vocatus, Aret.in Rubr.Inftit. de except.n.11. Becci.conf.31.n.5. Carauita fuper Ritu Regni Neapolitani, ritu 166.n.74 Couar.in regula, poffeffor, in prima parte relectionis, n.5. verf.quinto hic apparet, de regul.iur.in 6. [Aldoui.conf.20.n.43.& n.160 &162. Laderch.conf.79.n.3.& põt opponi ẽt in caufa capitali, vt tradit idẽ Author in tracta.de effect.cler.effect.1.n.492. & defectus iurifdictionis iudicis poteft opponi in quacunque parte iudicij etiam poft fententiam, Menoc.de adipifc.poff.remed.4.n.823. Man dell. Alba conf.62. n.5. & conf.690. num.2. Rip.in l.ait prætor §. condemnatam, nu.24. verf.amplia fecundo, ff. de re iudic. Ludou. Bologn.conf.8.nu.3. Nicol.Caluol. in praxi §.exceptione contra libellum concl.3. n.1.] vbi ponit rationem: quia iudicis † incompetẽtia non eft propriè exceptio, fed magis defenfio. Intrigl.fing.112.nu.4.lib.1.& in fuis quæft. fuper Bulla, q. 18. vbi ad hoc allegat alias authoritates, Baldi, in l.1.n.4.& 6. C.de iur. & facti ignor. Mufcatell.in Pract.p.2. in gl.in verbo, competens, n.21. quod procedit, fi iudex effet penitus incompetens. [Sigifm. Scac.de iudic.cauf.ciuil.c.101.n.29.] Intrigli.d.q. 18. quod etiam ante eum voluit Cumia fuper ritu iftius Regni, tum loco citato, tum etiam in c.40.n.123. dicens, hoc procedere, † etiam fi ftatutum excluderet exceptiones, & defenfiones (vt eft Pragmatica fuper Bulla) nihilominus poteft opponi exceptio ifta. ad quod allegat apoftillam ad Bal. in l.1.n.8.C.fi à non competen.iudice. Foller. fuper eadem Bulla, feu in Pract. Cenfuali, in verbo, quæ quidem exequutio, n.10. [Ruin. conf.14.n.17.lib.2.] Pet.de Greg. fuper eadem Bulla, q.8.n.7. vbi Maftrill.in addition. in litt. A, alios allegat, & refert ita pluries fuiffe iudicatũ per M. R. C. & per Confiftorium Sacræ confcientiæ, & ipfe tanquam iudex huius vrbis Panormi, ita etiã alias iudicaffe Milanenf.dec.5.n.7.8.23.37.38.& 39. lib.2. licet n.42.& 44. dicat, quod cõtrarium eft vfu receptum in M. R. C. in caufis Bullaribus, fed ego femper vidi admitti iftam exceptionem etiam qñ eft caufata exequutio vigore contractus bullaris; & de ifto articulo modo nõ dubitatur amplius tàm in M. R. C. tum etiam in ceteris Curijs Regni. [Ant. de Ball. fuper bull.q.24. Marfil. fingul.10.]

Sed aduertendum eft, quod iftam exceptionem non poteft opponere ille, qui fe † obligauit in forma Cameræ, ex quo ifte talis poteft conueniri vbique locorum, Doctores in l. fi conuenerit, ff.de iurifd.om.iud. Gallef.in tracta.de oblig.in forma Cameræ, p.2.q.1. Surdus conf.280.n.13.lib.2. Marc.Ant.de Amatis, dec.81. n.2. [& an talis obligatio in forma cameræ contineat renuntiationem omni legum auxilio etiam beneficio diuifionis, Silueft.Zacch.in addit.oblig.camer.q.17.n.8.]

Quis autem dicatur iudex competens, † vel incompetens, ponunt Doctores in Rubr.extra, de foro competenti. Ferrar. in Pract. Papienfi, in forma libelli in actione reali, in tit. de declinator.iurifdicton.in gl.in verbo, nec fuiffe, per totã, & præcipuè n.6. car.mihi 147 [Milan.dec.11.n.38.lib.1. Aret. conf.75.n. 10. Magon.dec.Florent.60.n.1. Io. Drezeler in tract.nihil Baldum ignoraffe, §.5. incipiẽs nunc arguamus, n.57. & 60.] Boffi. in tract. crim.in tit.de foro competenti.n.1. vbi ponit quinque requifita, quibus cognofcitur, quando iudex fit cõpetens, vel incompetens. Aret. in §.item fi in iudicio, nu.8. Inftit. de action. Pelf.in proceffu iudiciar.tit.16. n.5. vbi allegat DD.& præcipuè Bero.in c.at fi clerici, de foro compet. Anch. Regienf.q.14. nu. 1. & 2. lib.2. [Viui.dec.470.n.1. cum feq. Io. Pelf. in proceffu iudiciario tit.16.n.5. cum feq. Mago.dec.Flor.60.nu.1.& quid fi iurifdictio eft in fufpẽfo an dicatur competens, Aret. conf. 75.nu.90. Carta.dec.1.n.6.]

Quæro nunc, an ifta † exceptio obftet cef-fio-

ſionario,ſicut obſtat cedenti? Et dicas,quod non. Afflict. dec.74.nu.1.vbi Vrſil.in adnot. etiam num.1. Hieronym.Marelian. dec.12. nume. 2.

7 Quæro ſecundò, an † exceptionem incompetentiæ iudicis poſſit opponere reus, quando ſe obligauit, vt poſſit conueniri vbique locorum,& coram quocunque iudice. Hanc quæſtionem ponit Sigiſm. Scacc. in tract. de iudic.p.1.c.22.n.27.& c.101. n.3.quibus locis hoc modo diſtinguit: aut debitor promiſit ſoluere vbicunque fuerit cōuentus,aut ſolum ſe poſſe conueniri vbique locorum, primo caſu ſubmiſſio tenet ratione deſtinatæ ſolutionis,l. Lucius,ff.depoſit.l.Titius, §.tutores,ff.de admin.tutor. Emanuel à Coſta in l. ſi conuenerit,ff.de iuriſd.om. iud. Anch.cōſ. 138. Thom.Triuiſ.dec.48.nu.2.& ſeq.lib.1. Brun.à Sole,in compend.reſol. propoſit. iur. in verbo, obligatus de perſona, vbi adducit alias authoritates,& rationes Bronchorſt in ſuis conciliat.cent.1.aſſert.17.in fine. Thennin.in pract.cautela 93.nu.11.vbi alios allegat. Secundo caſu iterum diſtinguit: aut loquimur de iure communi, aut loquimur de conſuetudine; ſi de conſuetudine, ipſe Scaccia dicit,ꝙ in Curia Romana ſeruatur,vt debitor ex ipſa promiſſione obligetur, & conueniatur coram quocunque placuerit creditore,allegat Pau.de Caſt.in l.ſi quis in conſcribendo,n.6.in fi. C.de pact.quæ lex eſt penul. ſi de iure communi, item ego diſtinguo: aut promiſſio eſt ſimplex, aut iurata, ſi ſimplex, non obligat promittentem, ſed pęnitere poteſt ante litem conteſtatam. Scac.loco citato,vbi allegat Bar.& alios,in l.ſi conuenerit, ff.de iuriſd.om.iud. Ferrar.in pract.Papienſ. in gl.in verbo,nec fuiſſe,n.2.car.mihi 14. & ibid. Manſuer.in addit.Iaſ.in l.ſi quis in conſcribendo.nu.12. C.de pact. Euerard.Bronchorſt in Conciliat. cent.1. aſſert.17. per totam, ſecus poſt litem conteſtatam, quia tunc non poteſt pęnitere. DD. communiter in dictis ll.ſi quis in conſcribēdo,& ſi conuenerit, Bronchorſt loco citato; ſi iurata,tunc obligat debitorē,taliter vt poſſit cōueniri corā quocunque iudice. Seraph.de Seraph.in tract.de priuil.iuramenti,priuil.74. n.165. Couar. in c.quamuis,in 1.p.§.4. nu.7.de pact.in 6. Fachin. lib.1.controu. c.61. in fine,Matth. Golera in tract.de proceſſ.exequut. p.1.c. 16. n. 184. & ſeq. vbi ponit multas ex ſuprapoſitis diſtinctionibus, & pro eis allegat nonnulla iura,& authoritates. Rauſner. conſil.6.num. 20. lib. 2.

8 Quæro tertiò, an † exceptio incompetentiæ iudicis poſſit ſimul opponi cūm exceptione recuſationis ipſius? Et dico,quod ſic.l.cū qui,& l.contra maiores, C.de inoffic.teſtam. not.Dyn.in c.nullus pluribus, de reg. iur. in 6.Pract. Papienſ.in tit. de declinator. iuriſd. in gl.in verbo,& in quantum appareat, n.2. carta mihi 157. Io.Pelſ. in proceſſu iudiciar. tit.16. num.34.

9 Quæro quartò, † quando opponitur hæc exceptio incompetentiæ iudicis, an iudex, cui opponitur, cognoſcat, an ſua ſit iuriſdictio? Et dico, quod in hoc articulo multi fuerunt huius opinionis, vt ipſe iudex iſtud cognoſcat,& terminet.not.DD.in c. ſuper literis, de reſcript.& in l.2. ff.ſi quis in ius vocatus non ierit,& in l.præſcriptione ff.ſi con tra ius,vel vtil.public. Io. Pleſ.in d.proceſſu iudiciar.tit.16. n.22. vbi hanc opinionem ponit pro regula, & eam nonnullis modis limitat, prout eam etiam limitat Fel. in d.c.ſuper litteris.ſed contrarium,& melius tenuerunt Afflict.dec.354.n.16.& 17. Innoc. in d.c. ſuper litteris,& in c.prudentiam,de offi.deleg.Bar. in l.quidam conſulebat,de iudic. [Maurus Burg.de modo procedend. ex abrupto q.98. n.2.] Muſcatell.Pract.p.2.in glo.in verbo, competentes, nu.57. Abb. in eodem c. ſuper litteris, qui dicunt,quod iſto caſu ſunt eligēdi arbitri ad terminandum iſtum articulum.

10 Quęro quintò,an † exceptio incompetentiæ iudicij competens reo principali,competat etiam ſuis fideiuſſoribus? Et dico, quod non,l.ſi reus, ff.iudic. ſoluen. l.ſed ſi reſtituatur,§.1.ff.de iudic. Rom.ſingul.627.Arnon. problem.79.Caball.in tract.de euict.§.3.nu. 132. vbi alios allegat. Et ratio eſt: quia hęc exceptio reſpicit perſonam ipſius principalis, & non rem obligatam. [ꝙ ſecus eſt quādo cohæret rei Moſcatell.de fideiuſſ.p.2.q.8. n.1. & in exceptione declinatoria,Moſcatel. in d.p.2.q.9. nu.34. Valent.Francus de fideiuſſoribus c.3.n.28.]

11 Quæro † ſextò, & vltimò, quod ſi debitor promiſit ſoluere certo loco,ſi ibi cōueniatur, an

an possit opponere exceptionem incompetẽtiæ iudicis? Et dico, quod non: si conuenitur coram iudice illius loco, in quo debebat fieri solutio. Abb. in c. dilecti filij, in princ. de foro compen. M. Ant. de Amatis, decis. 81. n. 8. [Io. Plesi. pcessu iudiciar. tit. 9. n. 20. cũ seq.]

12 Et quando † reus habet plures iudices cõpetentes, tunc electio est actoris, coram quo velit agere. Bertach. in Repert. in verbo, electio à quibus fiat, n. 11. [Borg. dec. 2. n. 2. p. 1. Caluol. in §. actor concl. 1. n. 4. Marant. cõs. 26. n. 2.] Affl. super constit. Regni, rubr. 37. nu. 18. Intrigl. cons. 19. n. 4. lib. 1. & sic in isto casu reus non potest opponere de incompetentia iudicis, sicut non potest de ea opponere debitor fugitiuus. Anch. cõs. 192. Rom. cons. 242. Alex. in l. de pupillo, §. si quis riuos ff. de noui oper. nunc. Rom. Ias. & alij, in l. 2. ff. de iudic. Alciat. in c. cum non ab homine, n. 72. de iud.

13 Et si reus † scit sibi competere hanc exceptionem, tunc tenetur à principio eam opponere; si verò ignorat, potest illam quandocunque obijcere, l. præscriptiones fori, C. de except. l. fi. C. si a nõ comp. iud. Albert. Galeot. in Margar. c. 21. nu. 3. Io. de Arno, differ. 76. Muscatel. in pract. p. 2. in gl. in verbo, competentes, n. 55. & 56.

14 Et processus † circa probationes factus coram iudice incompetenti, est nullus, c. at si clerici, vbi omnes Doctores, de iudicijs. Matth. Colera, in tract. de process. exequut. p. 2. cap. 1. n. 11. [Matth. Brun. cons. 64. n. 14. Ruin. cons. 7. n. 6. lib. 5. Tutius allegat. 17. n. 7. idem Author de effectib. cleric. effect. 1. n. 228. Angel. cons. 200, in Ciuitate Lucana n. 3.]

15 Postremo † pro complemento istius exceptionis dico, quod licet eo ipso, quod iudex procedit ad vlteriora intelligatur exceptiones à partibus oppositas reijcere, c. ex parte, il 2. & ibi Abb. Bal. Pet. de Anch. Card. Imola, Philip. Franc. Dec. & alij de appell. Ant. Gabriel. in suis conclusion. lib. in tit. de excep. concl. 1. attamen hoc non procedit in exceptionibus respicientibus personam iudicis, qd̃ videlicet ipse careat iurisdictione; ipso iure namque talis exceptio per processum ad vlteriora reiecta non censetur. [Iac. Gall. cõs. 107. n. 21. & 24. Anchar. q. 29. n. 2. lib. 2. Roman. cons. 411. n. 2. Turret. cons. 45. num. 8. & cons. 75. n. 2. lib. 1. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 77. n. 56. Brun. à Sole in propositio. in verb. Iudex ad vlteriora. Botta cons. 4. n. 14.] Ant. de Butrio, in c. super litteris, col. 13. & ibi Imola, col. 6. de rescrip. Paul. de Cast. & Ias. in l. 2. ff. si quis in ius vocatus non ierit. Marsil. in l. si quis ne quæstio, nu. 82. & 83. ff. de quæstion. Ant. Gabriel. dicta concl. 1. n. 3. Fel. in c. suborta, col. 5. vers. limita quarto, de sent. & re iudi. Vant. in tracta. nullit. tit. quibus modis sent. nulla repar. nu. 8. Scrader. in tract. de feud. p. 10. in præamb. nu. 39. [Ant. de Amatis dec. 76. n. 2. vbi dicit quod quando iudex tacite se declarat competentem per processum ad vlteriora quo casu potest pars appellare, vt ibi n. 3. Honded. cons. 27. n. 20. lib. 1. Grammat. dec. 36. n. 76.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quæ patet ex inspiratione ipsius inspectione, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*

2 *Exceptio, quod instrumentum sit aliquo modo defectuosum, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*

3 *Scriptura defectuosa non potest dici publicum instrumentum, & nullam fidem facit.*

4 *Instrumentum quãdo dicatur defectuosum, & quæ sint eius requisita.*

5 *Inuocatio Diuini nominis est de essentialibus instrumenti, & ea deficiente, est nullum, & nullam fidem facit, & n. 6.*

7 *Inuocatio Diuini nominis facta in præcedentibus instrumentis, censetur repetita in sequentibus.*

8 *Signum Sanctæ Crucis an sit requisitum essentiale instrumenti.*

9 *Anni Incarnationi Domini requiruntur de necessitate pro validitate instrumenti.*

10 *Annus appositus in præcedenti instrumento, vel in principio libri, censetur repetitus in sequentibus.*

11 *Notarius potest apponere in instrumento tempus, quod iam omiserat, sed quid si non fuit omissum, sed erratum, & n. 12. & 14.*

13 *Error potius quàm dolus præsumitur in notario.*

15 *Indictio requiritur de necessite pro validitate instrumenti.*

16 *Instrumentum non vitiatur si indictio in ea apposi-*

cit instrumento, non facit illud vacillare. secus si sunt duo, quando agitur ciuiliter, & n. 83. & 84. & quid si pro instrumento deponit vnicus testis, nu. 85.

86 *Testis qui se subscripsit instrumento, potest dicere quod aliud fuit dictum quam scriptũ.*

87 *Testes ad hoc vt reprobent instrumentum, debet probari esse ipsosmet, qui in instrumẽto sunt subscripti.*

88 *Testes non instrumentarij ad hoc vt reprobent instrumentum, debent esse omni exceptione maiores.*

89 *Testes reprobantes alios testes, debent esse omni exceptione maiores.*

90 *Testes quãdo dicãtur omni exceptione maiores.*

91 *Qualitas hæc, quod testes sint omni exceptione maiores, debet articulari, & probari.*

92 *Statutum si requirit vt probatio fiat per testes bonæ conditionis, vel famæ, talis qualitas debet articulari, & probari, quod intellige, vt nume. 93.*

94 *Bonus, integer, & legalis quilibet præsumitur.*

95 *Testes instrumentarij qui contradicunt instrumento non est opus, vt sint omni exceptione maiores, quod amplia vt n. 96.*

96 *Testes instrumentarij censentur à partibus approbati. quod limita vt n. 97. 98. & 101.*

99 *Notarius an censeatur à partibus approbatus prout testes.*

100 *Notarius nunquam censetur approbasse testes instrumentarios.*

102 *Testes instrumentarij si deponunt pro instrumento, non repelluntur ex superueniente inhabilitate.*

103 *Testes qui deponunt contrà instrumentum debent optimè concludere, & non interrogati debent assignare causam sui dicti. n. 104.*

105 *Testes descripti in præcedentibus instrumentis, censetur repetiti in sequentibus.*

106 *Notarius quando possit in continẽti, & quando ex interuallo addere id quod omisit in instrumento.*

107 *Statutum vel consuetudo minuens sollemnitatem instrumenti, an valeat.*

108 *Sollemnitas introducta à statuto vel consuetudine an vitiet instrumentum si omittatur.*

109 *Instrumentum defectuosum an faciat aliquam probationem.*

EXCEPTIO DECIMANONA.

Quæ patet ex inspectione ipsius instrumenti.

1 DEcima nona † exceptio quæ non censetur exclusa à Statuto excludẽte omnes exceptiones, est exceptio quæ patet ex inspectione ipsius instrumenti. Ant. de Butrio, in c. cum Bertold. col. 6. vers. quintus casus, de re iud. Calder. cons. 8. in tit. de re iudic. Bald. in l. si non sortem, §. 1. num. 6. ff. de condict. indebit. Angel. Aret. in l. fi. ff. à quibus appell. nõ licet, Dec. in c. ex parte, il secondo, nu. 74. de offic. deleg. vbi etiam Felin. num. 7. Turrett. cons. 78. n. 10. lib. 1. Caualcan. dec. 19. num. 15. lib. 3. Caroc. in tract. de excussion. par. 2. quęst. 14. nu. 15. Matth. Brun. consil. 68. nu. 1. & 2. vbi dicit, quod ista exceptio dicitur notoria, Milanens. decis. 2. nu. 151. lib. 2. Bonifac. Roger. cons. 23. num. 52. Io. Sicard. cõsil. 11. num. 30. in criminal. qui ponit exemplum, quãdo deficit annus vel dies. Carpan. super Statutis Mediol. cap. 42. nu. 183. lib. 1. Grammat. consil. 1. num. 49. post suas decisio. Mascard. in tract. de probat. quæst. 8. nu. 18. vbi alios allegat. Marsil. cons. 64. num. 24. & cons. 81. n. 69. & in tract. de bannit. in verbo, omnia, nu. 22. [etiam quando exceptio est legitima, & rationabilis, Corsett. in singul. in verb. exceptio 1.] Ex quo infert, quod po-
2 test † opponi, quod instrumentum sit defectuosum ex quo caret aliquo requisito necessario, prout in specie tenuerunt DD. omnes in l. generali, C. de tabular. lib. 10. & in l. in nomine Domini, C. de offic. Pręfec. Prætor. Afflict. decisio. 22. num. 14. & in constitut. Regni Rub. 79. de fide instrument. num. 32. Bartol. in l. 1. §. & parui, num. 3. ff. quod vi aut clam, & in l. Diuus Traian. in princ. ff. de testam. milit. Pand. in tract. de præsentat. instrument. parte prima, declarat. tertia, nume. 10. Luc. Pet. in practic. Capitolina, lib. tertio, cap. secundo, num. 14. Maluas. consil. 86. num. 18. Freccia in tracta. de præsentat. instrument. par. 5. num. 4. Roland. consil. 49. nume. 30. libro quarto, Anton. Gomes. in comment. variarum resolutio. tomo 2. cap. 6. num. 3. vers. secundo quia, [Paris. cons. 27. n. 5. lib. 2. Gratia. discept. cap. 551. n. 5.]

& ra-

3 & ratio istius dicti ea esse potest, † quia talis scriptura non potest dici instrumentum, immò nullam fidem facit, ita Scribentes omnes in l. contractus, C. de fide instrum. & in c. cũ P. tabellio, extra eo. tit. Ripa in l. admonendi, n. 158. ff. de iureiur. Franc. Monald. cons. 81. n. 4. lib. 1. instrumentum autem † dicitur
4 defectuosum quotiescunq; in eo deficit vnũ ex illis decem à iure requisitis, de quibus particulariter loquitur Dec. in c. 1. n. 15. & seq. de fide instrumen. quæ decem requisita hic inferius ponam. [Menoc. cons. 48. n. 1. Carpan. in statut. Mediol. c. 318. n. 7.]

5 Et deueniendo ad primum, dico, quod in instrumentis requiritur inuocatio Diuini nominis, hoc est, In nomine Domini nostri Iesu Christi; ideo, si in instrumento deficit talis inuocatio, dicitur defectuosum, c. non licet, 26. q. 5. l. 1. C. de offic. Præfect. Prætor. Bald. in proœm. C. Alex. & Bologn. in rubr. ff. de noui oper. nuntia. Freccia in tract. de præsentat. instrum. p. 1. n. 1. Paul. d. declar. 3. n. 11. Dec. in d. c. 1. n. 16. Boui. in tract. de statutar. Vrbis gl. 1. n. 5. vbi dicit, quod attenta consuetudine quæ viget vbique locorum, inter Christianos instrumentum sine inuocatione Diuini nominis est nullum; & allegat Apostolum ad Colossenses c. 3. ibi, Omnia quæcunque facitis in verbo, vel in opere, in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, quæ verba sũt præceptiua; allegat etiam aliam rationem, scilicet, quia si omissio nominis Papæ, vel Imperatoris vitiat instrumentum, vt dicam inferius n... quanto magis debet vitiare omissio nominis Domini nostri Iesu Christi, qui est Rex Regum & Dominus Dominantium. DD. omnes, in prædicta Rubrica de operis noui nuntiat. Soc. cons. 2. n. 4. vol. 3. [Io. de Imola cons. 8. n. 2. Tusch. in lit. I, concl. 244. n. 51. Io. Ples. in processu iudiciar. tit. 38. nu. 17.] Neuiz. cons. 79. n. 15. vbi dicit, quod
6 † instrumentum carens inuocatione Diuini nominis, nullam fidem facit. Suarez in Thesauro recept. sententiarum lit. I, nu. 114. Couar. in lib. pract. quæst. c. 20. nu. 1. Marelian. dec. 53. nu. 10. & 11. Cumia super Ritu istius Regni, c. 6. n. 45. vbi dicit, quod ratione consuetudinis hæc sollemnitas est facta de substantialibus instrumenti, Affl. super const. Regni, lib. 1. Rubr. 73. de fer. & salar. n. 17. licet contrarium, & malè tenuerit Crass. in suis cõ. opin. c. 18. q. 2. Nepita super consuetudinib. Clarissimæ Ciuitatis Cathan. titu. 72. nu. 6. [Pet. Nic. Mozz. de contractib. ... 7. de accidentalibus contract. n. 28. fol. 9. Bertaz. in tract. claus. in proœmio, n. 3. cum seq. Io. Ples in d. tit. n. 15.] dum dicunt, quod si omittatur inuocatio Diuini nominis, non per hoc instrumentum redditur nullum. Aduertendum tamen est, quod si † inuocatio Diuini
7 nominis fuisset facta in principio libri, vel in instrumento præcedenti, præsumitur repetita in subsequentibus, Bartol. in l. si quis ex argentarijs, §. si initium, n. 6. ff. de edendo. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 82. num. 3.

Secundum requisitum † pro essentia & va-
8 liditate instrumenti, est signum Sanctæ Crucis, cuius omissio vitiat instrumentum, l. fi. §. igitur, C. de iure deliberan. vbi Alber. n. 14. qui refert ita tenuisse Oldradum & Mart. ibidem quos etiam ibi sequitur Rainerius, Ang. Aret. & Saly. Ang. de Perus. in l. 1. §. hæc stipulatio, n. 22. ff. si cui plus quam per leg. Falcid. qui affirmat hanc opinionem seruari de consuetudine. & quod hæc opinio sit commu-
* nis, * refert Grego. Lopez super ll. Tauri, l. 5. titu. 6. in verbo, la sennal. p. 5. Menoc. hac. in tract. de successionum creati. §. 9. nu. 12. contrariam tamen opinionem tenuerunt in d. §. cum igitur, Odofr. & Vbert. de Bobio, Cin. in 2. q. Bar. ante n. 4. Bal. Ang. & Alex. n. 10. & Ias. n. 4. idem Bart. in l. 2. §. prius, nu. 5. vbi etiam Alex. n. 7. & Ias. nu. 13. qui testatur de
* com.* opin. de vulg. & pup. Nicon. in repet. Rub. de noui operis nunt. nu. 112. Ripa in c. cum Ecclesia Sutrina, n. 1. de causa possess. & propriet. Padilla in l. si qua beneficia, nu. 16. ff. de diuers. rescript. Affl. qui testatur de ma-
* gis communi ** opin. in const. Regni, Rubr. 73. n. 17. de fer. & salar. [Bertaz. in d. tract. claus. 1. Glos. 1. n. 2.]

9 Tertium requisitũ instrumenti est † vt apponantur anni Domini nostri Iesu Christi. Specu. in tit. de instrumenti editione, in prin. Affl. super iam dicta constit. n. 18. Padilla in d. l. si qua beneficia, nu. 7. de diuers. rescript. Andr. Barbat. in repet. Rubr. de fide instru. n. 42. Fel. in c. 1. n. 2. vbi etiam Dec. nu. 18. d. Rubr. de fide instru. Rim. iun. cons. 384. n. 23.

lib.3. Nepita, super consuet. clariss. Ciuitatis Cathan. tit. 72. nu. 7. Scribentes omnes in d. Rub. de oper. noui nunt. Crauet. cons. 197. in fine, Boccat. super constit. Aegidiana, gl. 7. n. 21. Gigas cons. 58. n. 1. glo. in c. cum inter dilectos, de fide instrum. Frecc. in tract. de præsentat. instrum. p. 1. [Bertaz. in d. tract. & procemio, nu. 6. Mascard. de probat. concl. 6. n. 82. Franc. de Caldas, & Pereyra in analitico commentario c. 5. n. 1.] Marcian. consil. 71. n. 22. Cumia super Ritu istius Regni, c. 6. n. 46. Honded. cons. 66. n. 26. lib. 1. vbi alios allegat. Couar. in lib. Practic. quæst. c. 20. n. 2 Pand. in tract. de præsent. instrum. p. 1. declar. 3. nu. 13. & annus † positus in præcedenti instrumento, vel in principio libri, censetur positus & repetitus in sequētibus, Bar. in l. si q̃s ex argentarijs, §. si initium, n. 10. ff. de edend. Bald. in l. patris & filij, vbi etiam Alex. nu. 8. & Ias. n. 7. ff. de vulg. & pup. Lanfran. in prac. tit. de instrum. producti. nu. 46. Boccat. super constit. Aegidiana, d. n. 21. Menoch. in tract. de præsump. lib. 2. præsump. 82. n. 4. [Alex. cons. 59. n. 5. & 6. versic. non obstat secundū, cum lib. 2. Tusch. in lit. I, concl. 244. n. 20. & nu. 22.] Modo circa prædicta quæro, quid † si notarius omisit apponere tempus in instrumento, in quo illud celebrauit, an ex interuallo possit illud apponere, & an ad hoc requiratur consensus vtriusque partis? & dico quod potest illud apponere, etiam vna ex partibus reluctante. Dec. in l. si librarius, ff. de reg. iur. Cuman. cons. 23. nu. 1. [Fontanell. de pact. nuptial. claus. 1. n. 23. & 24. vbi adsūt plures conclusiones, Bertaz. in tract. clausul. claus. 1. gl. 2. n. 5.] Mandell. cons. 10. nu. 17. quod † intellige, si hæc omissio prouenerit ex errore, secus si per malitiam, vt dicit ibi Mandell. in † dubio autem præsumitur potius error, quam malitia in notario. Alex. cons. 65. n. 9. & cons. 74. n. 4. & consil. 45. nu. 9. lib. 1. Roman. consil. 142. nu. 12. Cassian. cons. 309. n. 8. Bertaz. in tract. claus. claus. 2. gl. 2. n. 36. Menoc. in tract. de arbit. iud. cas. 187. per tot. Anchar. Regiens. in quæst. familiar. lib. 3. q. 12. per tot. Mascar. in tract. de probat. concl. 638. n. 26. vbi alios congerit, [Soc. cons. 94. n. 5. vers. & si dicatur lib. 1. Farin. in tract. de falsit. q. 156. n. 77.] & quando non fuit omissum sed † erratum in appositione anni Domini, tunc sunt videndi Bart. in l. si liberarius n. 6. ff. de reg. iur. & in l. Imperator, nu. 3. vbi alios Scribentes, ff. de statu hominum, Dyn. cons. 13. Dec. in c. 1. n. 19. de fide instru. Affl. d. nu. 18. vbi etiam dicit, quod istud tempus debet poni per extensum, & nō per abacum.

Quartum requisitum ad validitatem instrumenti † est indictio. Bar. in d. l. si librarius, n. 6. & seq. ff. de reg. iur. Ripa in l. admonendi n. 158. ff. de iureiur. Maluas. cons. 45. nu. 39. Nepita super d. consuet. nu. 11. Cumia d. c. 6. n. 53. Frecc. in tract. de prę sentat. instru. p. 1. n. 5. Pād. in eod. tract. p. 1. declar. 3. n. 16. Piag. in tract. de consuet. q. 6. n. 43. Dec. in d. c. 1. n. 30. de fide instru. Couar. in lib. Pract. quæst. c. 20. nu. 1. vers. de indictione. Marcian. dec. 53. n. 13. Fel. in c. inter dilectos, n. 23. de fide instrum. Marsil. sing. 431. Menoc. cons. 37. n. 1. lib. 1. Honded. cons. 66. nu. 61. [Bertrand. cons. 1. n. 119. & cons. 2. n. 11. lib. 2. Soc. cons. 98. n. 15. lib. 3. Bertaz. in tract. claus. in procemio n. 7. & in claus. 1. gl. 4. n. 2. 10. Ples in processu iudiciario tit. 38. n. 21.]. sed quid si † indictio non fuit in totum omissa, sed erronea, vt si pro prima fuisset posita secunda, vel tertia, an isto casu instrumentum vitietur? & dico quod nō. Lanfr. in pract. tit. instrum. producti. nu. 2 & Nepita, & Maluas. locis paulo ante citatis. Natta cons. 47. n. 3. lib. 1. Bart. in d. l. si liberarius, n. 7. de reg. iur. Hond. d. cōs. 66. n. 41. lib. 1. quidquid dixerint. Mars. sing. 431. Calcan. cons. 118. nu. 3. Seraph. in tract. de priuil. iuram. priuil. 31. n. 5. secus, si † fuisset in totum omissa, vt quia esset dictum anno 1599. die decimo Septembris, Indict. &c. (quo tempore scribo præsentem tractatum), quia isto casu instrumentum esset nullū. Bal. in c. cum in iure peritus, n. 16. de offic. deleg. Ias. in l. argentarius, n. 12. ff. de edēdo, Corn. cons. 93. n. 4. lib. 4. Ruin. cons. 23. per tot. lib. 4. Natta d. cons. 47. n. 4. vbi dicit, quod actus non vitiatur ex errore alicuius requisiti expressione, sicut ex omissione. Bero. cons. 90. n. 17. lib. 3. Honded. d. cons. 66. nu. 42. [& quid si instrumentum reperitur absq; die, & anno, & notarius est mortuus an probet Fontanell. de pact. nuptial. clausul. 1. n. 32. Farin. in tract. de falsit. q. 156. n. 10. 46. & 47. & indictio est de substantia instrumenti, & eius ommissio vitiat ita Tusc. in lit. I, concl. 90. n. 1. Bero. consil.

consil.203.n.9.lib.1.& consi.90.nu.10.lib.3. 18 & consi.66.in fi.lib.1.] Sed quid † si in loco vbi fuit celebratum instrumentum non solet apponi indictio, an tali casu eius omissio vitiet? & dico quod non. Fel. in d.c. inter dilectos, n.23. de fide instrument. Barbat. in repet.rub. extra de fide instrum.nu.49. [Bertaz. in tract. clausi. in d. proœmio, nu.9.] Marelian. d. dec.53.n.13. vbi dicit quod hæc con 19 suetudo † probatur per multa instrumenta in loco celebrata in quibus non adsit Indictio, quæ consuetudo valet, vt tenuerunt Iac. de S. Georgio in l.1.§. editiones, n.5. ff. de edendo. Piagg. in tract. de consuet. q.6.n.38. Se 20 raph. de Seraph. d. priuil.31.n.51. & hæc instrumenta debent esse multa, & facta diuersis temporibus, adeo, quod verisimiliter ex eorum numero appareat tacitum cõsensum populi interuenisse, Bar. in repet. l. de quibus, n. 21. in fine, vers. quandoque ad probationem ff. de legibus. Alba cons.253.n.15.lib.2. quæ instrumenta debent esse omnino conformia, 21 aliàs si sunt varia non † attenditur talis consuetudo, sed standum erit dispositioni iuris communis. Alex. cons.5.col.2.vol.5. Decius cons.8.col.2. in fi. & cons.129.col.2. in princ. & cons.215. etiam col.2. Alba cons. præd. nu. 16. [Soc. cons.92.n.12. vers. sed ad hoc fundamentum lib.3. Menoc. cons.8. nu.17. Gratian. discept. c.561.n.26. Aldou. cons.9.n.6.] & licet talis consuetudo probetur per ostensionem multorum instrumẽtorum ita factorum, vt dixi, attamen, probandum est etiam 22 quod semper talibus † instrumentis ita defectuosis fuit fides præstita. Natta cons.574. n.14. & cons.575.n.34.lib.3. Surd. cons.431. 23 n.4. lib.3. Indictio † autem quæ est posita in principio libri, vel in præcedenti instrumento, præsumitur repetita in sequentibus. Soc. iun. cons.127.n.3.lib.3. Ruin. cons.159.n.10. lib.4. Menoch. in tract. de præsumptio. lib.2. præsumpt.82.n.5. [Bertaz. in tract. clausul. claus.1. glo.4.n.9. & quid si sit apposita in medio libri tunc habet locum in sequentibus tantum, Bart. in l. si quis §. si initium n.14. de edendo, & ibi Bertaz.] 24 Quintum requisitum † instrumentorũ est, vt in eis apponatur dies eius celebrationis, [illegible] de apochis public. lib.10. l. contractus, C. de fide instru. l. optimam, C. de contrah. &

commit. stipulat. Lanfr. in pract. tit. de instrumentor. product. n.16. Nepita super consuet. clariss. Ciuitatis Catha. tit.72. num.10. Dec. in c.1.n.26. de fide instrum. Io. de Amic. cõs. 78.n.3. Padill. in l. si qua beneficia, n.6. C. de diuers. rescript. Sal. in l. diuersa, eod. tit. Frec. in tract. de præsent. instrum. p.1. n.7. Pand. in eod. tract. declar.3.n.14. Seraph. de Seraph. in tract. de priuil. iuram. priuil.77.n.74. [Mascard. de probat. concl.6. n.33. Fontanell. de pact. nuptial. claus.1.n.32. & quid si notarius ommisit apponere diẽ in instrumẽto an possit deinde apponere, Vital. in tract. de claus. in verbo de errore notarij, n.19. Scacc. de iudicij causar. ciuil. lib.2. cap.11. nu.1210. vbi tenet quod sic. Tusch. in lit. I, concl.244.n.12 & 14. Maceratẽs. var. resol. resol.106. nu.34. 35.] Alex. cõs.86.n.6.lib.2. Cumia super Ritu istius Regni, c.6.n.50. Bero. q.36.n.1. Couar. in lib. pract. quæst. c.20.n.2. vers. quarto 25 eadem ratione. Dies † autem apposita in vno instrumẽto, cẽsetur repetita in sequentibus, Rom. sing.238. & ibi addentes, Ias. in l. Prætor ait, §. si initium, nu.5. & seq. ff. de edendo, Boccat. super constit. Marchiæ gl.7. num. 21. [Alex. cõs.147.nu.11. lib.2. Bertaz. in tract. clausul. claus.1. gl.5.n.14.] Menoch. in trac. de præsump. lib.2. præsump.82. n.6. & in tracta. de arbit. iudic. casu 64. per tot. vbi ponit quid si fuerit posita in medio, quid in fine libri, & quid si in quinternis diuersis. Lãbert. 26 in tract. de contract. glo.8.n.10. Hora † verò non est de substantialibus instrumenti, sicut dies, Fel. in c.1.n.12. de fide instrum. Padilla in d.l. si qua beneficia, n.8. C. de diuer. rescr. 27 Mars. sing.319. Cumia d.c.6.nu.52. & † licet hora non sit de essentialibus & necessarijs requisitis in instrumẽto, attamen si apponatur, operaretur hunc effectum, vt si eodem die reperitur celebratum aliud instrumentum, illud in quo adest hora expressa, præsumitur prius factum, glo. in l. si ex pluribus, §. Lucius in verbo, die obligauit, ff. de solut. & alia gl. in c. ex duobus, in verb. si non appareat, de rescript. in 6. Ias. in l.1. §. editiones, n.4. ff. de edend. Tiraq. in tract. de primoge. q.2. nu.2. Purpur. in l.2. §. creditum, n.46. ff. si cert. pet. Cotta in Memorialibus in verbo, Actus, in princ. Cagnol. in l. in ambiguis, ff. de reg. iur. Mars. sing.319. & in tract. de bannit. in ver-

tem-

tempus, n.24. Menoch. in tract. de præsumpt. lib.4. præsumpt.13. n.5. vbi dicit, quod est fauorabilius, Gigas cōs.12. n.2. [Io. Faber in §. item verborum nu. 3. instit. de inutil. stipulat. Bertaz. de clausl. claus.1. gl.5. nu.41.] Osasc. dec.1. n.22. Brun. à Sole q.44. n.7. & in compend. resol. iuris, in verbo, hora, vbi latè istam conclusionem examinat, & in verbo, 28 instrumentum priuati, dicit, quod † licet instrumentum dotale factum eodem die cū instrumento priuati, præsumatur prius factum, attamen, si in instrumento priuati adest horę expressio, præsumitur prius celebratum. allegat Cinum, Bald. & Saly. in l. de rebus, C. de donat. ante nupt. idem Sal. in l. qui debitor, C. de priuil. fisci, Io. de Platea, in l.1. C. de iure fisci, lib.10. Soc. & Ripa, in l.1. ff. sol. matr. cum alijs ibi relatis.

29 Aduerte tamen, quod supradicta non intelliguntur† de nomine proprio diei, vt scilicet Lunæ, vel Martis, sed de die Mensis, idest 18.19. vel 20. Alber. in 1. p. Statut. q.155. Cumia d. c.6. n.5. Couar. in lib. pract. quęst. c.20 30 n.2. vers. quarto. & † si extaret consuetudo, vt dies apponeretur in nomine proprio, vt Martis, vel Iouis, tunc si isto modo non apponeretur, instrumentum esset defectuosum, & non probaret. Piagg. in tract. de consuet. q.6 31 n.41. sed si † instrumentum fiat de nocte, tunc si fiat ante mediam noctē, ponitur in eo dies præcedens si post mediam noctem, ponitur dies sequens. Host. Bal. Abb. Fel. & alij omnes, in c.1. de fide instrum. Innoc. & Ant. de Butr. in c.1. de offi. deleg. Bar. in l. non minorem, n.1. C. de transa. Ang. in l. mora, ff. de ferijs, & in l. in vsucapionibus, ff. de vsucapion. Imola in l. de qua ætate, ff. de testam. & in c.1 vt de eccles. benefic. Cepoll. in l.1. §. fi. ff. de verb. sign. Bal. & Alex. in l. more Romano, n.1. ff. de ferijs, Cumia super Ritu istius Regni, c.6. n.56. circa medium. [Ægid. Bellamer. cons.1. n.3. & 4. Tusch. in lit. I, concl.244. nu.17. Bertaz. d. gl.5. nu.7.] Viuius dec.452. 32 n.6. vbi dicit, quod † si notarius nescit horam noctis, tūc debet in instrumento dicere, actū de nocte, inter talem diem & talem, hoc est inter primum & secundum diem mensis No-33 uembris; & † quando fiunt talia instrumenta de nocte, debent adesse tria luminaria accensa in eius celebratione, ad hoc vt instrumentum valeat, & hoc vt cognoscātur cōtrahentes, l.1. §. tria luminaria, ff. de vētre inspic. [Cagnol. in l. si librarius, n.72. ff. de reg. iur. Bertaz. in d. gl.5. nu.6. Durād. de arte testādi, tit.2. cautela 8. n.3] Menoch. in tractat. de præsumpt. lib.4. pręsump.9. n.1. Vinc. Hond. cōs.47. n.6. & 9. lib.2. & aduerte etiam, quod 34 † notarius qui errauit in appositione diei in instrumēto, potest errorem suum corrigere. Spec. in tit. de instrum. edit. §. postremo, vers. sed nunc quid. Alba cōs.776. n.28. lib.4. [Io. Pet. Bim. cons.232. n.7. Alex. cons.190. n.5. lib.6. Paris. cons.28. nu.41. cum seq. lib.2. Bertaz. d. glo.5. nu.23. Farin. in tract. de falsit. q.35 156. nu.51.] Sed an † valeat cōsuetudo, qđ in instrumentis non apponatur dies? & dico quod non. Roma. in l. de pupillo, §. qui nunciat, ff. de noui oper. nunt. & ibi addent. ad Alex. Barbat. in addit. ad Bal. in l. optimam, col.1. vers. per veram scripturām, C. de contrah. stipulat. Fel. in c.1. n.6. de fide instr. Corneus cons.60. n.4. lib.4. Natt. cons.575. n.31 lib.3. Paris. cons.68. n.3. & 25. lib.3. Soc. iun. cons.4. n.15. lib.4. Grauet. cons.116. n.2. lib.1. Rol. cons.38. n.8. lib.1. Roma. in tit. de cōsuetud. dec.6. in antiquis. Piag. in tract. de consuet. q.6. n.34. Couar. in lib. practicar. quæst. c.20. n.3. Dec. in c.1. n.24. de fide instrum.

36 Sextum requisitum † in instrumentis validandis est apponere nomen Papę in terris Ecclesiæ, Imperatoris in terris imperij, & Regis, vel Principis in terris subiectis Regibus, vel Principibus non recognoscentibus superiorem in temporalibus. Felyn. in cap.1. nu.2. de fide instru. vbi etiam Dec. nu.22. Pand. in tract. de præsent. instru. p.1. declar.3. n.12. Frec. in eod. tract. p.1. n.6. Menoch. in tract. de præsumpt. lib.2. præsumpt.82. nu.2. Affl. super const. Regni, lib.2. Rub.73. de fer. & salar. n.19. Hartman. lib.1. pract. forens. obser. tit.14. obser.1. nu.1. & seq. Nepita super consuet. clariss. Ciuitatis Cathan. tit.72. n.8. Cumia in d. c.6. Ritus Regni istius, n.47. Th. Docc. alleg.5. n.11. post cons.154. Suarez in thesaur. recept. sent. lit. I, n.116. [Ang. cōs.291. incipiens visis omnibus Alex. cons.148 n.4. lib.7. Sigism. Scac. de iudic. causarum ciuilium lib.2. c.11. n.1175. Tusc. in lit. I, cōcl.244. n.26. & 27. Rom. cōs.294. nu.1. Couar. pract. quæst. c.20. n.1. Io. Ples, & in processu iudi-

iudiciar.tit.38.n.23.] Couar. in lib. pract. quæst.c.20.n.1.vers.secundo,vbi dicit,quod hæc sollemnitas est antiquata, & forensi vsu sublata, quod puto verum in Hispania, & locis in quibus ipse versatus fuit; cum Doctor 37 † qui testatur de aliqua consuetudine, intelligatur quod talis consuetudo adsit in loco in quo ipse versatus fuit. Paris de Puteo in tractatu de Syndicatu in verbo Doctor, c.2. incipit an Doctor seu aduocatus, vers. consuetudo enim cōtra ius. Ant.Gabriel. in suis conclusionib.tit.de consuet.concl.4.n.3.tracta.de comm.opi.incerti auctoris,lib.1.tit.7. num.5.& 6.secus in alijs locis, [Honded. cons.101.n.39.& cons.110.n.19.& 20.lib.1. Mascard.de probat.concl.528.n.6.Rim.iun. cons.648.n.18.Bursat.cons.201.n.47. lib.2. Iac.Berrett.cons.89.n.51.Franc.Becc.cons. 67.nu.32.Torniola cons.84. nu.45.Farin.in tract.1.crim. q.14.nu.32.] prout est in isto Regno Siciliæ, vbi in extractione instrumentorum in forma publica, solet apponi hodie nomen Inuictissimi ac potētissimi Regis Philippi Tertij Hispaniarum & vtriusque Siciliæ, qui quidem Rex Siciliæ 38 † non recognoscit alium in superiorem in temporalibus, vt dixi latè supra exceptione prima, nu...& voluerunt Gulielm.de Perno,in tracta.de Rege & Regina,n.14. inter eius cons.feudalia Afflict.in prælud.constit.Regni,q.1.n.6.& dec. 120.n.6.Isern.in c.1.nu.11.de his qui feuda dare possunt,Frecc.in tract.de subfeud. lib.1 tit.de origine Baronum,n.35.carta mihi 10. Pet.de Greg.in tract.de concess. feud. p.1.q. 2.n.4.& q.4.n.10. Marāt.in pract. p.6.n.238 Cumia in proęmio Ritus n.6. & in repet.c.si quis aliquem,in prælud.n.159.Nepita super consuet.clariss.Ciuitatis Cathan.in prælud. n.82.& seq. Borellus super Pragm. Odia litium,§.3.gl.1.n.47.Io.de Amic. cons.22.nu. 20. Intrigl.cons.5.n.16. [Io.Franc. Leon. in causa de labr.aur. p.1.c.1.n.54. Ias.in l.1. n.11.C.de summa Trinit.& fide Cath.] qui omnes firmant, etiam quod est 39 † solutus Imperio;de qua re etiā dixi supra except. præd. n.20.& voluit Affl. super constit.Regni, lib. 1.rub.79.de fide instrum.n.21.& vt reddeamus vnde digressi sumus,dico,quod 40 † nomen Papæ,Imperatoris,Regis,vel Principis positum in pręcedenti instrumento, præsumitur repetitum in sequentibus. Lamberteng. in tract.de contract. glos.8.n.9. Menoc.in trac. de præsumpt.lib.2.præsumpt.82. n.7. Nepita super consuet.pręd.tit.72.n.9. & 41 † consuetudo vt non apponatur nomen Papæ,vel Imperatoris,vel Regis,aut alterius Principis dominantis,in instrumentis,valet,& tenet.Purpur.cons.6.n.15.lib.1. Piagg.in tract.de consuet.q.6.n.39. [Bertazz.in tract.clausul.in proęmio nu.9.]

42 Septimum requisitum † quod est necessarium apponi in instrumentis,est locus in quo illud celebratur. Io.de Amic. cons.78. nu.3. Affl.super const.Regni,lib.1. Rub.73.de ferijs & salarijs,nu.19.vers.quarto requiritur, Bar.in l.si quis ex argentarijs,§.si initium,n. 8.ff.de edendo,Couar. in lib. pract. quæst.c. 20.n.3.vers.quintum est necessarium, Dec.in d.c.1. n.23.de fide instrum. Orosius in repet. d.§.si initium, nu.51. Ant. de Padill. in d. l.si qua beneficia,n.11.C.de diuers.rescript.Nepita d.tit.72.n.10.Cumia d.c.6.n.48.Brun.à Sole,in compēd.resolutor.proposit.iur.ī verbo,instrumentum nō valet,Frecc.in tract. de præsent.instrum.p.1.n.8.Berret. cons.88.nu. 19.Maranta in pract.p.6.actu 8.n.33. car.mihi 442. [Tusc.in lit.I,concl.244.n.11.Barzius dec.39.n.25. Io.de Amic.cons.78. nu.3. & cons.154. n.20. Io. Peles in processu iudicia. tit.38.n.25.Bertaz.vbi supra in proęmio n.10. Io.Faber in §.item verborum nu.3. instit.de in vtili.stipul.Bertrand.cons.2.nu.55. lib.5.] Natta cons.329.n.1. lib.2. vbi etiā dicit,quod 43 † requiritur locus loci. quod voluit etiam Lanfran. de Oriano,in pract.ti.de instrum.product.n.16.in fine,Fel.in c.1. n.11. de fide instrum.vbi etiam Dec.nu.9. Afin. in tract.de exequut.§.1.c.9.n.2. vbi dicit,quod * hæc est magis comm.** opin. & ponit quomodo dicatur appositus locus loci.Paris.cōs. 29.nu. 10. lib.2. Brun. à Sole loco prædicto * vbi testatur de cōmuni* opi.Ferrar.in pract. Papiensi, in forma libelli in actione reali, in glo.in verbo, exhibens, & producens, nu.9. Bald.in l. cōtractus,C.de fide instrum. Ang. cons.218.circa finem,Cumia d.n.48.Suarez in thesaur.recept.sent.lit.I,n.117. Ruin.cōs. 154.n.4.vol.3.quod tamen 44 † de cōsuetudine nūquam vidi obseruari in isto Regno, quæ consuetudo isto casu valet,& tenet, Cardin.

Spur.

Spur.dec.336.quem allegat Piag.in tract.de consuet.q.6.n.37. Sed an † valeat consuetudo qua remittitur apponi locus, vel dies in instrumento? & dicas quod nō. Couar. loco ante citato. Rota Rom.dec.440. in antiquis, aliàs dec.6.in tit.de cōsuet. Dec.in c.1.n.24. de fide instrum.Bertrād.cōs.275.col.4.lib.3. Curt.in tract.de cōsuet.n.103. Roma.in l.de pupillo,§.qui nūtiat. ff. de noui operis nunt. Fely.in d.c.1. nu.6. de fide instrum.Iac.de S. Georg.in l.de quibus,n.53.ff.de legib.Natt. cōs.575.n.31.lib.3.Paris.cōs.68.nu.3.&25. lib.3. [Couar.pract.quæstio. cap.20.nu.3. Bertaz.in tract.clausf.clausf.2.gl.1.n.4. Ruin. cōs.134.nu.13.lib.5.] Soc. iun.cōs.4.n.15. lib.4.Crauet.cōs.116.n.2.lib.1. Rol.cōs.38. n.8.lib.1.Piag. in tract.de cōsuet.q.6. nu.36.

46 Item quæro,an † notarius possit ex interuallo addere locum omissum in instrumento? & dico quod sic. Alba cōs.10.n.17. lib.1. [Farin.in tract.de falsit.q.156.Bertaz.d.numero vers. an Iesus.]

47 Octauum requisitum necessarium instrumenti † est nomen Notarij,qui de instrumēto fuit rogatus.Menoc.in tract. de præsump. lib.2.præsump.82.n.2.qui Notarius debet se subscribere instrumento de quo fuit rogatus Nepita super consuet.Cathan.tit.72.nu.14. Pancirol.conf.110.n.2. Fel.& Dec.in c.1. de fide instrum.Marcian.conf.15.n.24.Rebuff. in tract.de nominat.q.10.n.11.& seq.& maximè n.17.& 18.Purpur.conf.572.nu.5.Caroc.in tract.de excussi.p.2.q.11.n.3. Frecc.in tract.de præsent.instru.p.1.n.11.Couar.lib. 2.pract.quæst.c.2.n.5.Decian.conf.24.n.35. lib.1. vbi dicit, quod instrumentum aliàs nō valeret,Osasc.dec.37.Ant.à Sola,super constit.Sabaudiæ,tit.de tabellion.gl.vnica,n.8. [Pancirol.cōs.110.n.2.Alex.conf.124.n.4. lib.7.Guid.Papa dec.122. Franch.dec.300. Bertaz.in tract.clausul.in proœmio nu.12.]

48 Nonum requisitum instrumentorum, est signum notarij, qui instrumentum leuauit, Io.Orosi. in l.si quis ex argētarijs,§.si initiū, n.62.ff.de edend. Ant.de Padil.in l.si qua beneficia,n.14.C.de diuers. rescript. Cepol. in l.1.§.si intelligatur,n.12.ff.de ædil.edict.Nepita d.tit.72.n.15.Duen.regula 100.vbi hoc ampliat aliquibus modis.Pancirol.conf.110 n.3.Frecc.loco præd. n.12.Pand.in tract.de præsentat.instru.p.1. declar.3.n.18. Purpur. conf.572.n.5.Cassan.super consuet.Burgun. in consuet.& approbat.consuet. quod est in fine totius operis,in verbo, signandi aliam, n.1.cart.mihi 1517. Fel. post Abb. in c.cum P.Tabellio,nu.6.de fide instrum.Dec.in c.1. n.37.eod.tit.Corne.conf.126.n.2.& 3.lib.3. Paris. cōs.27.n.6.& cōs.28.n.13.li.2. Nouel. reg.111.Io.de Amic.conf.154.n.16. Cumia super Ritu istius Regni,c.6.n.56.vbi testatur

* de magis com.** opi.Asin.in pract. §.1.c.6. n.1.& 4. Couar.loco præd. nu.5. Suarez,qui

* testatur de cō.* opi.in thesauro recept.sent. lit.I,n.119. Marcian.cōs.15.n.24.Franc.Monald.cōs.81.n.14.lib.1. Mascard. in tract.de probat.concl.920.n.1. & 2. vbi allegat nonnullos Doctores contrarium tenentes,& n.3. & 4. conciliat istas opiniones inter se discrepantes, dum dicit,quod si esset consuetū non apponi,tunc nō noceret eius omissio; allegat Oldrad. cōs.105. Alex. conf.84. vol.5. Boer. dec.37.n.10.Nouel.d.reg.111. [Tusc.in lit. I, concl.244.n.12. Aret.cōs.51.nu.30. Io.de Amic. cōs.vlt.n.16. Paris.cōs.27.nu.6.lib.2. Crauet.cōs.72.n.4.lib.2.Bertaz.vbi sup.Gratia.discept.c.551.n.5.] & an † istud signum

49 possit poni à substituto vel locum tenente vide dicta per Rebuff.in tract. Nominati,n.24 & per Asin.in tract.de exequut. §.1.c.6.n.2. in protocollo aūt non est necessarium apponi signum notarij. Michael de Grassis in cō. opi.c.18.q.3. Nepita in pluries citato, tit.72. nu.15.Ant.de Padill.loco præd.nu.15. Rol. conf.44.n.40.lib.1.

50 Decimum & vltimum requisitum est,† apponere testes in instrumēto,quod non solum requiritur de iure communi verum etiam de iure Regni,vt disponitur per c.Regis Alfonsi 258.& in constit. Regni,lib.1. Rubr.78. de fide instrum. vbi Afflict.nu.1. & quod de iure communi requirantur testes ad validitatem instrumenti, tenuerunt gl.in l. generali, C.de tribut.Fel.in c.1.n.2.de fide instru.vbi etiam Dec. n.33. qui dicit, quod non est necessariū vt dicti testes sint rogati. Auth.quomodo instrumentis quæ apud iudices,§.si qs igitur,l.fi.C.si cert.pet. Alex.cōs.13.n.8. lib. 1.& cōs.166.n.11.lib.1. vbi est bona additio Menoc.in tract.de præsump.lib.2. præsump. 82.num.2. Crauetta consil.56. num.1 lib.1.

Alex

[Alex.cõſ.37.n.12.lib.3.Betrand.conſ.230. nu.3.lib.2.& conſ.200.num.5.lib.3.Crauet. conſ.122.num.13. Bertazz.in d.tract.clauſ. 2.gl.2. n.38.] Frecc.in d.tract. de præſent. inſtrum.p.1.n.13.& p.4. n.2.Rol.cõſ.38.n.6. lib.1.Boccat.ſuper cõſtit. Aegid.glo.7.n.22. 51 Matth.Bru.cõſ.93. n.1. vbi dicit,quod † inſtrumentum aliter factum ſine teſtibus, non probat. Couar.in lib.pract.quæſt.c.20.nu.4. vbi multos alios hanc opinionem ſectantes adducit,Berrett.conſ.89.n.12.Nepos à Monte Albano, in libello de exception. titu. 2. in princ.verſ.item vide.Rimin.iun.in §.1.num. 890. Inſtit.de donat. [Io.Ant.de Nigris in c.Regn.Neapol.c.290.n.7.Dec.in c.1.n.12. de fide inſtrumentorum, Tuſch. in lit.I,concluſ.244.n.1.] Boerius dec.118.n.1.& 2.qui 52 dicit,quod † ad minus debent eſſe duo teſtes. Cumia ſup d.c.6.n.54. vbi hoc limitat quatuor modis,Calcan.conſ.124. in fi. Pand.in tract.de præſent.inſtrum.p.1. declar.6.n.33. [Soc.regul.510.in verb.teſtis in ſcriptura.] Bertaz.in tract.clauſul.clauſ.2.gl.2.n.12. & & ſeq. vbi ſcribit varios caſus in quibus re- 53 quiruntur plures quam duo † teſtes,qui omnes dicunt,quod hoc procedit, quãdo in inſtrumẽto continetur res minoris valoris quã ſit libra auri,ſecus ſi maioris,quia tunc ad minus debent eſſe tres,Gramm.ſuper cõſtit.Regni,lib.1.Rubr.78.de fide inſtrum.n.22.carta mihi 40. Gloſ. & Bart. in Auth. ſed nouo iure, C. ſi cert. pet. Quæ concluſio quod re- 54 quirantur teſtes † ad validitatem inſtrumẽti: Fallit duobus caſibus primo in actu, ſeu inſtrumento facto in Conſilio publico vel Capitulo vel publico Parlamento, quia tunc nõ requiruntur teſtes.Marſil.ſing.56. Virg.Boccat.ſuper conſtit. Aegidiana,gloſ.77. nu.22. [Io.Arnon. problemata 64. Soc.d.reg.510. verſ.tertio fallit. Felin.in c.1.n.16.de fide inſtrumentorum , Hortenſius Caualc.in pract. 55 teſtium,p.2.n.12.] Secundò fallit † in actibus iudicialibus,qui probant etiam ſine teſtibus,Alex.conſ.13.n.8.lib.1. Rol.conſ.38.n. 6.lib.1.Boccat.d.n.22. [Soc.reg.510.verb. teſtes in ſcriptura verſ. ſecundo fallit, Felin. in c.1.n.15.de fide inſtrumẽtorũ,& in c.quoniam contra nu.12. de probation. vbi etiam Dec.n.19.Bertaz.d. gl.2.n.10.] quorum te- 56 ſtium † debet ſcribi non ſolum nomen,verum etiam & cognomen, quia ſine illo poſſet eſſe dubium vel incertum, arg.text. in l.duo ſunt Titij,ff.de teſtam.tutel. & l.ſi fuerit, ff.de rebus dubijs,Bertaz.in tract.clauſ.clauſ.2.gl.2. n.2.& 3. vbi ponit multa hanc concluſionem facientia, quæ ne videar aliena ſcripta hic transſcribere,remitto me ad ibi dicta,& allegat Durand.de arte teſtandi,tit.2.cautela 1. in fine. Pariſ.in c.auditis,n.26. de præſcript. Affl.dec.245.n.6. [Franc. Caldas Pereyra in Analitico commentario c.6. n.2.] & di- 57 cti teſtes † debent intelligere tenorem & continentiam ipſius inſtrumenti,quia ad hoc requirit̃ eius præſentia,ſcilicet,vt ex præſentia, inducat̃ intelligẽtia,l.corã,ff.de ver.ſig.& ibi Bar.& Alc.idẽ Bar.& Bal.in l.diem proferre, §.coram, ff.de arbit. [Couar.in c.relatũ nu. 11.de teſtament.Soc.iun.conſ.102.n.8.lib.3 idem Bertazz. in proœmio nu.17. Alex.conſ. 190.n.6.lib.7.] Io.de Amic. conſ.115.n.3. Dec.& Alciat.in Rubr.C.de in ius voc. cum multis alijs adductis & allegatis per Bertaz. 58 d.gl.2. n.4. & 5. vbi ponit, † an ex præſentia ſola præſumatur intelligentia, Rimin.junior. conſ.234.n.332.lib.3. [Caſtrenſ.conſ.466. n.5.lib.1. Vital.in tract.clauſul. §. quid autẽ nu.5. fol. 219. in 4. Tuſch. in lit. P, concluſ. 600.nu.5. Surd.conſ.414.n.75.] & non eſt 59 opus † vt intelligant verba & tenorem inſtrumenti ex ipſiſmet contrahentibus, ſed ſufficit, vt omnia intelligant, dum notarius publicat ipſum inſtrumentum, Ruin.conſ.12.n. 9.verſ.nec obſtat,lib.2.Ceſal.conſ.546.n.75. lib.4.Gerard.Mazzol.conſ.31.n.15. Burſat. conſ.311.n.43. Honded.conſ.99.n.36.lib.2. 60 & iſtiuſmodi † teſtes inſtrumentarij debent eſſe maiores,Alex.conſ.18.vol.1.& conſ.180. vol.6. Dec.in c.at ſi clerici,col.18. de iud.Fely. in c.cum Ioannes, de fide inſtrumentorũ, Curt.ſen.conſ.56.n.3. [Io.de Amic.cõſ.115 n.3.Capyc.dec.192.n.3.] Iaſ.conſ.69.vol. 61 1.Pand.d.declar.6.n.34.& † an valeat cõſuetudo faciendi inſtrumenta ſine teſtibus ? & dico quod ſic. Gramm.conſ.65. in ciuilibus, Pariſ.in repet. c.quoniam contra falſam,col. 17.de probat.Bal.conſ.267. vol.2. Roſatius in l.in donatione,C.de donat. Pãd.d.declar. 6.n.41. Butr.Imola, Panorm.& Fely. in c.1. de fide inſtrum.idem Fely.in c.cum dilectus, n.35.de fide inſtrum.Bertazz.d.gloſ.2.n.10.

[Pet. Rauennat. de consuetud. in tract. Roch. de Curt. sect. 4. nu. 80. fol. 148. Cassan. cons. 21. nu. 7. Piag. de consuetud. q. 11. nu. 301.]

62 Sed an † testes debeant esse rogati in celebratione instrumentorum, & dico quod non in quolibet instrumento, sed tantum in illis casibus in quibus hoc reperitur expressum de iure communi, vel ex forma Statuti, in ceteris autem sufficit, vt instrumentum celebretur coram eis, & à notario describantur, l. at fidem, ff. de test. gl. in §. sed & si instrumenta, in verbo, adijciantur, in Auth. de instrumēt. caut. & fide, & gl. in verbo, adierunt, in c. testes, in §. de ijs, 3. q. 9. Spec. in tit. de test. §. 1. col. antepen. Bald. in Rubrica C. de fide instrum. col. 6. [Dec. cons. 162. n. 9. Surd. cōs. 129. n. 27.] Bertaz. in tract. claus. clausula secunda, glos. 2. num. 6. vbi alios allegat, & nu. seq. ponit in quibus casibus testes debeāt esse rogati; 63 & si ipsi † testes negarent se interfuisse instrumenti celebrationi, vel illi cōtradicunt, tunc reddunt illud falsum, Bald. in l. prima, §. si quis neget, nu. 6. vbi Angel. ff. quemad. testam. aper. Felin. in d. cap. cum Ioannes, num. 46. de fide instrument. Couar. lib. secundo, variarum resol. cap. 11. num. 12. vers. secunda conclusio. Bertaz. dicta glo. secunda, num. 29. Menoch. in tract. de arbitr. iudic. casu 105. num. 9. Turret. cons. 38. num. 1. lib. secundo, Euerard. in Topica iuris, in loco à vi numeri, num. 5. Ioan. de Amic. consil. 13. num. 9. & consil. 44. num. 4. Socin. iunior consil. 88. num. 1. lib. 3. [Peregr. consil. 100 n. 16. lib. 4. Bossius in tit. de falsit. nu. 32. Lanfrāc. in cap. quoniam contra in verb. instrumentorum productiones, n. 46. Matth. Brun. consil. 127. n. 42. Becc. cōsil. 86. n. 11. Marsil. sing. 285. Surd. consil. 129. nu. 26. dec. Auenion. 91. n. 2.] Pancirol. consil. 58. nu. 14. & consil. 140. nu. 8. 64 nec † isto casu potest considerari aliqua singularitas in testibus, Menoch. & Bald. locis supra allegatis. Fel. in d. cap. cum Ioannes, num. 35. Anchar. consil. 73. Crauet. cōsil. 56. n. 17. quidquid dixerint Abb. & alij relati per ipsum Menoch. dicto casu 105. n. 10. 65 & si vnus † tātum testis contradiceret instrumēto, vel negaret se fuisse præsentem in eius celebratione, & esset testis ex numero necessario in actu requisito, tūc ēt reddit illud suspectū de falso, ita vt fides ei non adhibeatur ad faciendam probationem, l. 1. §. si quis neget, vbi Bar. num. 2. Bal. Ang. & Imol. ff. quemadmodum testam. aperian. Socyn. senior, consil. 46. vbi testatur de magis communi opinione, * * & consil. 143. num. 5. volum. 1. & consil. 203. nu. 15. volum. 2. & consil. 129. nu. 5. eodem lib. Io. de Amic. cons. 44. nu. 5. Pancirol. consil. 149. num. 9. Matth. Brun. consi. 127. num. 42. & cō sil. 87. nu. 3. Angel. consil. 169. colum. pen. vers. at secundum, Bossius in tract. crim. titu. de falsis, n. 2. & 15. Fel. in d. c. cum Ioannes, nu. 50. de fide instru. Affl. dec. 166. n. 5. Boer. dec. 118. num. 6. [Farin. consil. 190. nu. 1. in crimin. vbi fit declaratio quando agitur ciuiliter, & criminal. & consil. 170. n. 1. Pancirol. consil. 140. n. 7. & 8. cons. 149. nu. 9. Couar. variarum resolut. cap. 3. nume. 11. lib. 2. Villalob. in verb. instrumentum, nu. 73. Albert. Galeott. in sua margarita cap. 20. nu. 5. Io. Peles in processu iudiciar. tit. 38. num. 6. Honded. cōsil. 99. nu. 2. lib. 2. Surd. cons. 414. nu. 18. Farin. de falsit. quæst. 158. num. 20.] Zasius lib. 2. sing. intellect. cap. 23. num. 11. Menoch. d. casu 105. num. 13. Crauett. cons. 56. n. 20. Mandell. consil. 324. num. 5. vol. 2. vbi Vinc. Annibal. in addit. Bertaz. in d. trac. clausul. claus. 2. glo. 2. nu. 33. Neuizan. cons. 27. num. 19. & 20. Marcell. Calà in tract. de modo articul. & probandi, §. 2. num. 90. Ferrar. in pract. Papiensi, in forma oppositionis contra instrumentum, in glo. in verbo, digno scitur, num. 2. carta mihi 345. Natta cōs. 95. num. 9. lib. 1. Socy. iunior cons. 147. num. 17. lib. 2. Beccius cons. 86. nu. 11. vbi alios allegat, & testatur de communi * opinione. Surd. consil. 129. num. 26. lib. 1. qui testes 66 ad hoc, vt † reddant instrumentum nullū, cōtradicendo instrumēto, est necesse, vt directè contradicant ipsi instrumēto, vel dicēdo, q̄d non interfuerunt, vel quod interfuerunt: sed non fuit dictū, prout est scriptū. DD. omnes in d. §. si quis neget, Fely. in d. c. cum Ioannes, circa finem, de fide instrum. Boss. in tit. de falsis, num. 9. 67 Quod tamen † limitabis, quando tractatur de leui præiudicio partis, vt quia ageretur possessorio, q̄a hoc casu nō vacillat fides instrumenti, licet neget vnus testis ex numero necessarius. Bald. & Angel. in d. §. si quis neget, Boer. dec. prædicta, nu. 7. vbi dicit hanc

hanc opinionem esse magis ** æquam,& algat Matthes.sing.1.2.& 3. [Benintend.dec. Bononiens.62. num.3. Farin.de testib.q.63. n.30.] Secūdo limitatur,† quando tractatur de conuincendo notarium de falso, quia tūc non sufficit vnus testis,etiam de necessarijs,& numerarijs in instrumentis, sed ad minus requiruntur tres,vel saltem duo. Bar.in d. §. si quis neget,n.10. Fely.in c.inter dilectos,nu. 35.& 46. de fide instrum. Boer.dec.118.n.8. Menoch.d.casu 105.n.32.36.& 37.Alba cōs. 324.num.4.lib.2. [Mastrill. decis.170. per totam, Hondedeus consil. 99. num. 28. lib. 2. Sesse dec.107. num.2.Antonius Thesaur. q.31.nu.6.] vbi Vinc.Annibal.in addit. in lit.B,quam quidem conclusionem ita limitatam † ampliabis,etiam si ceteri testes examinentur,& deponerent ad fauorem instrumēti: nam isto casu etiam si essent maiores numero, nihilominus vacillat fides instrumenti. Soc.sen.cons.28.in princ.lib.3.Alex.cons. 17.n.14.lib.3. Paris.162.n.24.lib.4. Socyn. iun.cons.88. nu.12. & cons.132. nu.5. lib.3. Menoch.d.casu 105.num. 16.Alciat.responso 599.vbi dicit,quod Iason,qui contrarium consuluit cons.124. lib.3. & cons.137. nu.7. lib.4.male consuluit,& DD.per eum allegatos non affirmare id,ad quod allegantur. [q̄ plus creditur duobus testibus deponētibus pro instrumēto quam pluribus contra dicentibus Borell.cons.44. n.11.Mascar. de prob. concl.919.n.9.Anania cons.97.n.3.Surd.cōs. 414.n.18.Intrigl.dec.13.n.18.Bim.cons.26 n.7.] sed Menoch.d.casu 105.nu.18.& 19. quem sequitur Turret.cōs.38.n.7.lib.2.recēset aliquos tenentes opinionem Iasonis,& dico, quod hoc est remittendum arbitrio iudicis, qui attenta qualitate testium vtriusque partis, & conditione notarij arbitrabitur. [Mascar.d. concl.919.n.10. Surd. cōs.414. n.100.] Io.de Amicis,cons.137.n.26. vbi dicit, quod hæc ampliatio procedit, † etiam si mille testes approbarent instrumentum, & deponerent pro eo, Soc.iun. cons.132. nu.5. lib.3. vbi ponit hanc rationem: quia si vnus contradicit instrumento, non remanet perfectus numerus in eo requisitus,quæ ampliatio limitatur tribus modis, vt per Menoch. casu prædicto,n.20.21.22.& 23. per Fely.in d.c.cum Ioannes,n.50.& 51.de fide instrum. Boer.dec.118.n.7.& 27.& hęc omnia procedunt,quando † testes simpliciter deponerent pro instrumento, vt quia dicerent, quod instrumētum fuit celebratum,vel quod ita fuit scriptum,prout fuit dictum,secus, si non simpliciter, sed deponerent dicendo, quod instrumentum fuit celebratum,& quod in eius celebratione talis, qui nunc contradicit,fuit testis adhibitus,& rogatus; vel quod ita fuit scriptum, prout fuit dictum,& quod talis, q̄ nunc contradicit,eius tenorē audiuit, & erat in loco,à quo illum audire poterat,quia tunc instrumentum sustinetur, etiam si adempto tali teste numerus non remanet perfectus.ita Surd. cōs.378. n.25. lib.3. & ita sunt intelligendi infrascripti Doctores, qui tenueruut opinionem contrariam illius,quam supra firmauimus. & hęc puto, q̄ sit verissima distinctio harum opinionum inter se discrepantiū: Hāc inquā opinionē tenuerūt multi ex Scribētibus,in d.§.si q̄s neget,& in d.c.cum Ioannes,& alij nōnulli relati p̄ Surd.d.n.25.29.& 30.& cōs.414.n.85.eo.li.3. Sed † si testis,qui cōtradicit instr̄o,esset supernumerarius,& superfluus in instr̄o,tūc instr̄um nō redditur suspectū, verbi gratia,si in testamēto essent adhibiti octo testes,vel in codicillo, sex & vnus eorū dicit,qđ nō interfuit instrumēti celebrationi,tūc instr̄um non redditur suspectū.Bar. in d.l.1.§.si quis neget,n.2.& 7.quemadmodum testam. aperiant. Io.de Anan. cons. 97. n.3.& ibi Bologn. in addit. [Hond. consil. 99.n.45.lib.2. Surd.cons.378.n.11.& n.26.] Menoch. d. casu 105.nu.11. Quod procedit † solum, quando ceteri testes in instrumento descripti,sunt viui,secus, si essent mortui, & vnus ex supernumerarijs negaret interfuisse in instrumēti celebratione: nam isto casu fides instrumenti debilitatur.Boer.d.dec.118. nu.20. Menoch. casu præd. n.25. Et hoc etiā sublimitatur † quando is, qui tenetur, & potest instrumentum impugnare, tantum distulisset, ita vt verisimiliter expectauerit mortē aliorum testium, quibus eius aduersarius instrumētum cōfirmasset. Menoch.loco citato, n.30. Bald.cons.37.per totum,lib.1.Boerius d.dec.118.n.21.Fulgos.cōs.79.col.pen. Marcell.Calà in tract. de modo artic.& probādi, §.2.n.91. Sed si sunt † duo testes instrumentarij, q̄ actui cōtradicūt, licet sint sup̄numerarij,

rarij, & perfectus numerus in instrumẽto remaneat integer, nihilominus instrumentum redditur suspectum. Bar. in d. l. 1. §. si quis neget, n. 8. quemad. testam. aper. Rimin. consil. 260. Menoc. d. casu 105. n. 24. Crauetta, qui alios concordantes adducit, cons. 56. n. 2. & cõs. 16. lib. 1. Bertaz. in tract. clausular. claus. 2. gl. 2. n. 29. vers. ampliatur primo, Couar. lib. 2. pract. quæst. c. 11. n. 10. vers. secunda cõclusio, Zasius lib. 2. singul. respõsor. c. 23. n. 12 [Pancirol. cons. 58. n. 17. Lanfrãc. de Orian. in c. quoniã contra nu. 46. vers. instrumentorum productiones, & vers. aut testes contradicentes de probatio. Ludouic. Bolognin. in addit. ad cons. Anania 97. n. 3. Farin. in tract. de falsit. q. 158. nu. 7. & n. 20.] Boer. d. dec. 118. n. 18. licet contrarium, & malè tenuerint Bossi. in tract. crim. tit. de falsis, n. 32. & 39. Alba cons. 139. nu. 20. lib. 1. [q; ad reprobandum instrumentum debent deponere conclu dentur contra contenta in instrumento, Morot. cons. 39. n. 8. & reprobant instrumentum quando eum contrariũ asserunt Io. de Amic. cons. 44. nu. 4. cum seq.] cum alijs per eum ibi allegatis, quod dictum Bossij, Albæ, & aliorum, potest intelligi, & limitari, quando

76 testes, † qui remanent ad necessarium, & perfectum numerum instrumenti, deponunt pro ipso instrumento, quia isto casu non vacillat fides instrumenti. Crauetta d. cons. 16. Menoch. d. casu 105. n. 27. Turret. cons. 38. n. 5. vbi dicit, quod hęc est magis cõis ** opi. Ias. cons. 137. col. 3. lib. 3. Mars. sing. 285. Boccat. super constit. Aegidiana, glos. 7. n. 15. in fin. vbi testatur de communi * opinione. Zasius d. c. 23. n. 12. vers. secundo fallit, vbi dicit, qđ

77 secus est, quando numerus † reprobantium excederet numerum confirmantium. Ferrar. in prax. Papiensi in forma opposit. contra instrum. in gl. in verbo, dignoscitur, n. 4. vbi dicit, quod isto casu est multum deferendum arbitrio iudicis. [Morot. cons. 39. n. 4. cum seq.] Soc. iun. cons. 132. n. 25. lib. 3. Soc. senior cons. 28. in princ. lib. 3. Neuiz. cons. 25. nu. 19.

78 Quid autem si † vnus non negat se interfuisse in celebratione instrumenti, sed solum dicit, se non recordari de eo, quod dictũ, vel factum fuit in instrumento? Et dico, qđ isto casu instrumentum non redditur modo aliquo suspectum. Bart. in pluries citata l. 1. §. si quis neget, n. 9. ff. quemad. testam. aper. Innoc. Abb. Butr. & Imola, in c. cum Ioannes de fide instrum. & ibidem Fely. nu. 51. Alex. cõs. 33. n. 22. lib. 3. & cons. 88. num. 3. lib. 4. & cons. 53. n. 17. vol. 7. Bossi. in tract. crim. tit. de falsis, n. 11. pract. Papiens. in d. glo. dignoscitur, n. 3. & 6. Gram. cõs. 67. n. 8. in crim. Zasius d. c. 23. n. 11. Bertaz. d. claus. 2. glos. 2. nu. 34. [Io. Peles idem processu iudiciar. tit. 38. n. 10. Surd. cons. 414. n. 74. Intrigl. dec. 13. nu. 18. Arnon. problemata 65. Farin. cons. 170. n. 10. lib. 2. in crim. Menoc. cons. 1151. nu. 16. Farin. in tract. de falsit. q. 158. n. 118. & 119.]

79 Menoc. d. casu 105. n. 31. sicut è contra, † cõprobatur instrumentum per alios testes reprobatum, si testes deponerent se non recordari. Curt. sen. cons. 56. n. 6. Corne. cons. 232 col. 3. lib. 1. Io. de Amic. cons. 44. n. 11. Bertaz. d. n. 34. vbi dicit, quod secus est, si testes se referant ad instrumentum, quia tunc censentur deponere secundum instrumentum, & illud confirmare.

80 Sed quid si † testes dicunt, quod aliter fuit dictum, quàm scriptum, & respondeo, quod tali casu instrumentum redditur, & arguitur falsum, & nullũ, si testes sunt duo vel plures. Bart. in d. §. si quis neget, n. 10. Fel. in c. cum Ioannes, num. 48. de fide instrum. [Io. Peles in processu iudiciar. tit. 38. nu. 8. Sesse dec. 107. n. 7. Crauet. cons. 75. n. 8. Mazol. cõs. 102. n. 84. Guid. Pap. dec. 540. Gram. cõs. 67. nu. 7. Rolãd. à Vall. cõs. 38. num. 24. lib. 1. Ant. Thesaur. in quæst. forens. 31. n. 1. à Ponte cons. 129. n. 9. Farin. de falsit. q. 158. n. 4.] Bologn. in addition. ad Io. de Anan. cõs. 97. n. 3. in fi.

81 Et quid † si dicunt se nõ audiuisse talia verba à notario descripta, an isto casu testes reprobẽt instrũm? Et dico qđ nõ. Bal. in l. 1. in princ. C. de sent. quæ sine certa quantitate. Fel. in d. c. cum Ioannes, n. 51. de fide instrum. cum alijs allegatis per Surd. cõs. 414. nu. 49. & 74. lib. 3. [& quid si testis dicit nõ interfuisse instrumẽto, Farin. in tracta. de falsit. q. 158. n. 80.]

82 Quæro modò, quid † si illi, qui instrumento contradicunt, non sunt testes instrumentarij, an reprobent instrumentum? Et respondeo, aut est vnus, aut plures, si est vnus, non nocet instrumento, si sunt duo, vel plures, tũc illud inualidant. Natta cõs. 166. n. 8. lib. 1. Io. à Fina, in lib. reg. iur. in verbo, instrumentũ.

Innoc.

Innoc.Io.Andr. Butrius,& Calder. quos refert Abb.in d.c.cum Ioannes,n.13.vbi Fely. n.35. de fide instrumen.Gramm.conf.51.n.4 in Ciuil.Lancell.in tract. de Prætore, in verbo, instrumentum,vbi hanc conclusionem limitat sex modis. Io. Bapt. à Villa, concl.74. lit.I, qui hoc etiam varijs modis ampliat, & limitat. Zasius in d.lib.2. sing. respons.c.23. n.13.Couar.lib.1.pract.quæst.c.20.n.6.vers. prima conclusio, Vergin.Boccat. super Constit.Marchiæ,gl.7.n.15. Bertaz.d.gl.2.n.25. Viuius dec.81.n.5. Pancirol. cons.58. n.17. [Io.de Anania cons.97.n.3.] Et quod immò requirantur † tres testes non instrumentarij ad minus,& duo non sufficiant ad inualidandum instrumentum,tenuerunt glo.in l. in exercendis, C. de fide instrument. & in l. optimam,C.de contrahenda, & commit. stipulat.& in c.tertio loco,de probat. Felyn.in d.c.cum Ioannes,nu.41. Couar.lib.2.var.resolu.c. 13.nu.10.vers.prima conclusio,Io.de Amic.cons.44.n.6.& cons.13.n.10.Alba cõs. 139.n.17.& 18.lib.1.Ferrar.in pract.Papiensi,in forma opposit.contra instrumentum, in glo.in verbo dignoscitur,nu.1. vers.secundo casu,Menoch.d.casu 105.n.38.vers.secunda fuit, vbi ponit rationem ex Ruino ibi per eũ allegato,& tandem nu.42. concludit, quod hoc totum relinquitur iudicis arbitrio. Bertaz.d.claus.2.glo.2.nu.27.vers.si igitur. Sed precitati Doctores, qui tenent quod tres testes ad minus requirantur ad conuincendũ instrumentum de falso,intelliguntur, quãdo agitur criminaliter,secus, si ciuiliter, ex quo tunc procedit prima opinio, vt scilicet sufficiant duo testes; ita distinguit Viuius præd. dec.81.n.5.Bertaz.d.gl.2.n.28.vbi alios allegat.Crauet.cons.56.nu.20. at † quando pro instrumento deponit vnus testis instrumentarius, licet duo non instrumentarij contradicant, tali casu fides instrumenti non vacillat. Imola in d.c.cum Ioannes, de fide instrumen.& in d.l.1.§.si quis neget,n.5. ff.quemad.testa.aper.Crauet.cons.56. nu.11. & cõs. 93.n.3.lib.1. [Bursat. cons.33.nu.15. Morot.cons.39.n.12.&Hortens. Caualc.in pract. de testibus p.2.n.174.f.76.] Io.Arnon.problem.65.Marsil.sing.61. Io.Fab.in §.itẽ verborum,n.18.Instit.de inutili stipulat. Fel.in d.c.cum Ioannes,n.43. Alba cons.139.n.19. lib.1.Dec.cons.101.n.2.Bertaz.in tract.clausular.claus.2.gl.2.n.26.vers.quarto declaratur,qui alios allegat. Meno.d.casu 105.n.43 vbi dicit,quod secus est si contra instrumentum deponerent tres, vel quattuor testes, vt ibi nu.44. quod declara duobus modis,vt n. 45. & 46.

Iterum quæro, † quid si testis se subscripsit instrumento,an possit illud impugnare, dicẽdo,quod aliud fuit dictum, quàm scriptũ? Et respondeo,quod sic.ita Bart. in d.l.1.§.si quis neget nu.10.ff.quemad.testam.aper. Io. de Amic.cons.44.n.12.Matth.Brun.cons.87 n.6. & licet ipse ibi nu.44.dicat,quod isto casu testis tenetur probare se fuisse deceptum, attamen hoc non est verum,ex quo Barto.in ibi loquitur indistinctè,& Doct.quos ipse allegat,vt est Alex.Guido Papa, iste dec. 503. & ille cons.147. n.4. lib.2. non loquuntur in teste contradicente,vel in parte,quo casu ipsa tenetur probare deceptionem. [Surd.cõsil.378.n.22. Morot.cons.39.nu.7.] Et aduertendum † est,quo ad hoc, vt testes, qui in instrumento contradicunt, vel dicunt se non interfuisse eius celebrationi,vt annullent, & reprobent instrumentum,debet constare esse illosmet,qui in instrumento sunt descripti.Iason cõsil.13.col.pen.lib.3.Card.Abb.& Fel. n.51. in d.c.cum Ioannes,de fide instru. Alexan.cons.190.n.31.lib.6.Dec.cons.101.col. 1.Crot.in tract.de test.n.353.Bertaz. d.gl.2. n.34. in fi.Menoch.d.casu 105.nu.5. Bossi.in tract.crim.tit.de falsis,n.51. [Foller.in prac. crim.in verb. Item quod commisit falsitatẽ, n.64.col.3.vers.intelligitur etiam f.204.Alc. Stiatic. in consilia crimin. diuers. cons. 117. n.52.cum seq.lib.1. Baiard.in Clar. in §.falsum n.107.Bursat.cons.33.n.12.] Et si † sunt testes non instrumentarij, qui deponunt contra substantiam, & tenorem instrumenti, debẽt esse omni exceptioni maiores, [Farin. cõs.170.n.4.in crim.vbi ampliatur quod hęc conclusio procedit etiam in testibus instrumentarijs, & nihil operantur nisi deponant de toto tenore instrumẽti, vt ibi Farin. n. 5. Honded.cõsil.99. n.26. lib.2. Alex.cõsil.53. n.2.lib.7. Crauet.cõsil.75.n.34. Natt.consil. 392.n.5.Bursat.cõsil.311. n.35. qui de com. testatur Surd.cõsil.378.n.33.Berous cons.45 n.18. lib.3.d.Surd.cõs.414. n.92. Morot.cõs. 69.

69.n.14.Paſſet.conſ.8.n.22.& conſ.183.nu. 13.Maſtrill.dec.170.n.13.& 14.à Ponte cōſ. 43.n.15.li.2.Farin.d.q.158.n.98.& n.100.] Bar.in d.l.1.§.ſi quis neget,n.12. ff.quemad. teſtam.aper.Felin.in d.c.cum Ioannes,n.44. de fide inſtrum.Soc.iun.conſ.189.n.52.lib.2 Boer.d.dec.118.n.14, Crauett.conſ.56.n.9. & conſ.75.nu.34.lib.1. Tho. Doc.conſ.150. n.5. Maſcar.in tract.de probat.concl.919.n. 5.Alex.cōſil.43.n.24.&37.lib.4. Turret.cōſ. 3.n.10.lib.1.& cōſil.38.n.15.16.17.& 18.lib. 2.Iaſ.conſ.153.n.5.lib.2.Gramm.conſ.35.in ciuil.Couar.lib.2.variar.reſol.cap.13. n.10. verſ.prima cōcluſio,& in libro pract. quæſt. c.20.n.6.verſ.prima concluſio. Menoc.d.caſu 105.n.33.Anchar.in quæſt.famil. lib.1.q. 71.n.3.Alba conſ.139.n.2. & 8.lib.1. Io. de Anan.conſ.97. col.2. & ibidem Bolognin.in addition.qui ambo dicunt, quod debent eſſe omni exceptione maiores,tàm in dictis, q̃ in perſonis, & quod iſto caſu nō defertur iuramentum ſuppletorium.Bertaz.qui alios allegat in tract.clauſular.clauſ.2.glo.2.nu.26. verſ.quarto declaratur.Boccat.ſuper conſtit. Aegidiana,gloſ.7. num.14.16. & 17. vbi dicit † idem eſſe in reprobatione teſtium, qui tunc etiam requiruntur teſtes omni exceptione maiores.Bertazz.d.nu.26. verſ.quinto declaratur.teſtes autem † tunc dicuntur omni exceptione maiores, quando contra eos nihil poteſt opponi. Marzar. conſ.17. nu.16. Maluaſ.conſ.6.n.14.Matth.Brun.conſ.88.n. 8.Soc.iun.conſil.29. n.25.lib.2. [Alex.cōſ. 18.nu.9.lib.1. Pancirol. conſ.140.nu.11. Pedroch.cōſ.17.n.5. Turret.conſ.59.lib.3. Farin.in tract.de falſit.q.158.n.104.] Turret. conſ.9.n.46.lib.1. Boccat.d.gl.7.n.18.vbi latiſſimè examinat quando teſtis dicatur omni exceptione maior.Bertaz.d.gl.2.n.27.& iſto † caſu in ſpecie eſt articulandum, & probandum, quod teſtes ſunt omni exceptione maiores,vt notatur in l.eum actum, ff.de negot, geſt.Bar.in d.l.1.§.ſi quis neget,n.9.ff.quemad.teſtam.aper.Angel.in l.2. §.diem autem, col.2.eod.tit.Grat.conſ.2.nu.35. lib.2. Euerard.conſ.19.n.12.Bertaz.in d.tract.clauſul. clauſ.2.glo.2.nu.27. vbi allegat multos Doctores tenentes hanc opinionem, & teſtatur de cōmuni* opinione. Maluaſ.cōſil.33.n.17. [Peregr.conſ.75.n.17.lib.1.Paſſet.cōſil.8.n. 23. Nizol.allegat.45.n.3. Farin.de teſtibus q.62.n.6. qui de magis cō. opi.teſtatur Curt. in tract.de teſtibus cōcl.35.n.75.in fi.Alciat. de præſumpt.reg.3.præſumpt.2. nu.10.Rol. cōſil 84.n.7.lib.3. Maſcar.de probat.concl. 1248.n.13.Surd.cōſ.472.n.181. Caroc.dec. 126.n.11.qui de com. teſtatur Plot. in tract. in litem iurando, §.3. nu.43. circa fi.Anell. Amat.conſ.45. n.15.Honded.conſ.99.n.29. Boer.dec.118.n.27.verſ.& eorum indemptitus] Soc.iun.d.conſ.29.nu.26. vbi videtur in principio tenere contrarium,& tandem cōcludit, quod attenta authoritate Doctorum tenentium iſtam partem, ſuper contraria ſe non firmat. Sic etiam videmus, quod † quādo ex diſpoſitione Legis,vel Statuti requiritur, vt probatio fiat per teſtes bonæ conditionis,vel famæ, debēt iſtæ qualitates articulari, & probari, aliàs probatio ipſorum teſtiū non valeret,Barb.conſ.32.nu.5. lib.1. Pariſ. conſ.24.n.14.lib.3. Burſat. conſ.135.n.5.lib. 1.vbi dicit, quod hæc opinio eſt cōmunis.* Honded.conſ.33.n.100. lib.2. Laderch,qui alios coaceruat,conſ.183.n.9. & loquitur de varijs,& diuerſis ſtatutis. [Roland.conſ.84 n.7. lib.3. Ant.Theſaur.quæſt.forenſis q.89. nu.10.] Sed Alba,conſil.244.num.6.lib.2. dicit,quod † tunc eſt articulanda,& probanda iſta qualitas, quando pars contraria hoc opponeret,aliàs ſecus.allegat Curt. in tract. de teſtib. concl.35. & puto, quod hæc ſit veriſſima reſolutio,ex quo quilibet † teſtis præſumitur integer,bonus, & legalis, l.pen. §.1. ff. de var.& extraord.crimi. l.quæcunque, §. fi.ff.de public. Bart. in tract. de præſumpt. in princ. Alciat.in tract.de præſumpt.reg.3.præſumpt.2.Curt.d.concl.35. [Io. Crot.de teſtibus n.397.Bouicont.in tract.de accuſatio: quia eſt intus tract.crim.diuerſor.n.52.Grat. conſ.41.n.14.lib.2.Farin.de teſtibus q.47.n. 277.] & Socyn. d. num. 26. ſecus, ſi teſtes eſſent † inſtrumentarij, quia tunc non requiritur vt ſint omni exceptione maiores. Corn. conſil.232.col.3.verſic.non obſtat quod,lib. 1.Crauet.conſil.56.n.9. & 10. vbi affert optimam rationem. Socin.iun. cōſil.189. nu.52. lib. 2. & conſil. 17. nume. 15. lib. 3. Boſſius in tractat. crimin. in titu. de falſis, num. 47. Viuius deciſion. 400. vbi dicit, quod ex † quo cenſentur approbati à partibus, admit-

mittuntur etiam domestici, affines, consanguinei, ac fratres vtrinque coniuncti, & quod isti legitimè probent, isto casu dixerũt gl. in §. & licet, in verbo, & supplicijs, in Authent. de testib. Bald. & Salyc. in l. parentes, C. de testib. idem Bal. Paulus de Cast. & Imola, in l. at testium, §. 1. ff. de testib. Ang. Corn. & Ias. in l. 1. C. de testa. Imola in c. ex literis, de transact. Port. Aret. & Bauer. in §. pater, Instit. de actio. Fel. in c. cum inter, de excep. [Bertaz. in tract. clausul. claus. 2. gl. 2. n. 13. Farin. cõs. 99. n. 72. li. 1. crim.] Meno. in trac. de arbit. iud. casu 105. num. 6. & 7. vbi dicit, quod contrarium, & malè tenuerunt Ias. cõs. 124. n. 2. lib. 1. & consil. 153. nu. 5. lib. 2. Bal. consil. 37. lib. 1. Cepol. consil. crim. 21. nu. 5. & 6. Marcell. Calà, in tract. de modo articul. & probandi, §. 2. num. 92. Neuiz. cons. 25. nu. 19. Bertazz. in tracta. clausular. claus. 2. gloss. 2. num. 13. & sequent. vbi alios allegat. Et

97 hanc conclusionem multis modis † limita, quarum limitationum illa non est omittenda, scilicet quando talis defectus ignorabatur ab vna ex partibus, quia ita ignorans nõ censetur eos approbasse. Angel. Ias. & ceteri Scribentes, in l. 1. C. de testib. Cepol. cautela 217. Felyn. in c. cum inter, in fine, de except.

98 Qui tamen sunt intelligendi, † quando agitur criminaliter, secus, si ciuiliter, quia tunc procedit opinio Menochij; ita dicit Anch. in quæst. famil. lib. 1. q. 71. n. 4. & 8. Crauet. cõsil. 75. n. 34. lib. 1. & intelligas, vt testes censeantur approbati, quoad personam, non autem quoad dictum. Natta consil. 196. nu. 8. lib. 1. [Bertaz. in d. glos. 2. nu. 13.] Sed an

99 † notarius censeatur approbatus à partibus, prout censentur approbati testes, ita vt consãguineus possit recipere instrũm pro alio cõsanguineo, vel affine, dicam infra except. 24.

100 n. 37. Et licet † testes instrumentarij censeantur approbati à partibus, ita vt contra eos non possit aliquid opponi, nihilominus non videntur approbati à notario, qui instrumentum approbauit, quia sibi semper remanet facultas opponendi contra dictos testes. Cepol. d. cõsil. 21. n. 7. Alex. consil. 70. n. 6. Bossi. in tit. de falsis, n. 46. Anchar. d. q. 71. num. 9. [Bertaz. in d. tract. clausul. claus. 2. gl. 2. n. 7.] & illud, quod dictum est, quod testibus instrumentarijs non obstat aliquis defectus, ita vt non sint omni exceptione maiores, intelligi-

101 tur, † quo ad defectus existentes tempore celebrati instrumenti, secus, si defectus superuenerint postea: nam isto casu benè repellerentur propter defectum supraucnientem. Alex. consil. 191. n. 7. lib. 7. Crauet. consil. 56. n. 10. Bald. in l. 1. n. 6. C. de testam. Menoc. dicto casu 105. nu. 7. Cepol. d. consil. 21. n. 7. in crim. Ancha. d. q. 71. n. 5. lib. 1. Purpur. cons. 381.

102 n. 12. Quod secus, † si deponerent pro instrumento, quia tunc ex supraucnientia inhabilitatis non repelluntur. Bal. d. n. 6. Ancha. d. q. 71. n. 7. [Marc. dec. 486. n. 15. p. 1. Farin. in tract. de falsitat. q. 158. n. 112. & in tract. de testibus q. 62. nu. 304. Campeg. de testib. reg. 107. in 4. fallentia.] Et vt finem imponam

103 huic requisito, non omittam dicere, † quod testes, q. examinãtur cõtra instrũm, debẽt optimè cõcludere. Abb. in c. tertio loco, n. 7. de pbat. Ias. cõs. 13. vers. pro eadẽ, li. 3. Alex. cõs. 33 n. 8. lib. 3. & cõs. 95. n. 12. lib. 5. Menoc. d. casu 105. n. 2. & 34. Bar. in d. l. 1. §. si quis neget, n. 13. quemad. testam. aper. Crauetta cons. 56. n. 6. Ias. in l. iuris gentium, §. quod ferè, ff. de pact. Bertazz. d. gl. 2. n. 26. vers. tertio declaratur, [Io. Franc. a Ponte consil. 43. n. 107. lib. 2. Molfes. in addit. in consuetud. p. 10. q. 6 n. 10. Honded. cõsil. 99. n. 31. lib. 2. Alex. cõs. 70. n. 1. li. 1. Dec. cõs. 188. n. 2. Farin. in tract.

104 de falsit. q. 158. n. 6. & n. 134.] & † etiam nõ interrogati debent assignare causam sui dicti, Bal. in l. presbyteri, la 1. col. fi. C. de episc. & cler. Fel. in d. c. cum Ioannes, n. 42. de fide instrum. Alex. cõs. 53. col. 1. vol. 7. & cons. 93. col. pen. lib. 5. & cons. 33. col. 5. lib. 3. Bertaz.

105 in d. vers. tertio declaratur, & testes † descripti in præcedẽtibus instrumẽtis, censent repetiti in sequẽtibus, Bertaz. d. claus. 2. gl. 2. n. 37

106 Quæro modò, quid † si aliquid fuerit omissum in instrumento, an notarius in continẽti, vel ex interuallo possit illud addere? Et respondeo, qđ si est omissum aliquid ex substãtialibus, vt sunt testes, nõ potest: si vero aliquid ex concomitantibus, vt sunt locus, vel dies, potest Ant. de Butr. cõsil. 11. nu. 3. & 4. vbi Cabal. in addit. lit. C, Io. Andr. in add. ad Spec. tit. de instrumenti editione, §. instrumẽtum, vers. sed nũquid cõfecto, in addit. magna, circa finem. Domin. in c. abbate sanè, colum. fi. de re iud. in 6. Cagnolus in l. librarius,

n. 27.

69.n.14.Paſſet.conſ.8.n.22.& conſ.183.nu. 13.Maſtrill.dec.170.n.13.& 14.à Ponte cõſ. 43.n.15.li.2.Farin.d.q.158.n.98.& n.100.] Bar.in d.l.1.§.ſi quis neget,n.12. ff.quemad. teſtam.aper.Felin.in d.c.cum Ioannes,n.44. de fide inſtrum.Soc.iun.conſ.189.n.52.lib.2 Boer.d.dec.118.n.14, Crauett.conſ.56.n.9. & conſ.75.nu.34.lib.1. Tho. Doc.conſ.150. n.5. Maſcar.in tract.de probat.concl.919.n. 5.Alex.cõſil.43.n.24.&37.lib.4. Turret.cõſ. 3.n.10.lib.1.& cõſil.38.n.15.16.17.& 18.lib. 2.Iaſ.conſ.153.n.5.lib.2.Gramm.conſ.35.in ciuil.Couar.lib.2.variar.reſol.cap.13. n.10. verſ.prima cõcluſio,& in libro pract. quæſt. c.20.n.6.verſ.prima concluſio. Menoc.d.caſu 105.n.33.Anchar.in quæſt.famil. lib.1.q. 71.n.3.Alba conſ.139.n.2. & 8.lib.1. Io. de Anan.conſ.97. col.2. & ibidem Bolognin.in addition.qui ambo dicunt, quod debent eſſe omni exceptione maiores,tàm in dictis, q̃ in perſonis, & quod iſto caſu nõ defertur iuramentum ſuppletorium.Bertaz.qui alios allegat in tract.clauſular.clauſ.2.glo.2.nu.26. verſ.quarto declaratur.Boccat.ſuper conſtit. Aegidiana,gloſ.7. num.14.16. & 17. vbi dicit

89 † idem eſſe in reprobatione teſtium, qui tunc etiam requiruntur teſtes omni exceptione maiores.Bertazz.d.nu.26. verſ.quinto declaratur.teſtes autem

90 † tunc dicuntur omni exceptione maiores, quando contra eos nihil poteſt opponi. Marzar. conſ.17. nu.16. Maluaſ.conſ.6.n.14.Matth.Brun.conſ.88.n. 8.Soc.iun.conſil.29. n.25.lib.2. [Alex.cõſ. 18.nu.9.lib.1. Pancirol. conſ.140.nu.11. Pedroch.cõſ.17.n.5. Turret.conſ.59.lib.3. Farin.in tract.de falſit.q.158.n.104.] Turret. conſ.9.n.46.lib.1. Boccat.d.gl.7.n.18.vbi latiſſimè examinat quando teſtis dicatur omni exceptione maior.Bertaz.d.gl.2.n.27.& iſto

91 † caſu in ſpecie eſt articulandum, & probandum, quod teſtes ſunt omni exceptione maiores,vt notatur in l.eum actum, ff.de negot. geſt.Bar.in d.l.1.§.ſi quis neget,n.9.ff.quemad.teſtam.aper.Angel.in l.2. §.diem autem, col.2.eod.tit.Grat.conſ.2.nu.35. lib.2. Euerard.conſ.19.n.12.Bertaz.in d.tract.clauſul. clauſ.2.glo.2.nu.27. vbi allegat multos Doctores tenentes hanc opinionem, & teſtatur de cõmuni* opinione. Maluaſ. cõſil.33.n.17. [Peregr.conſ.75.n.17.lib.1.Paſſet.cõſil.8.n. 23. Nizol.allegat.45.n.3. Farin.de teſtibus q.62.n.6. qui de magis cõ.opi.teſtatur Curt. in tract.de teſtibus cõcl.35.n.75.in fi.Alciat. de præſumpt.reg.3.præſumpt.2. nu.10.Rol. cõſil 84.n.7.lib.3. Maſcar.de probat.concl. 1248.n.13.Surd.cõſ.472.n.181. Caroc.dec. 126.n.11.qui de com. teſtatur Plot. in tract. in litem iurando, §.3. nu.43. circa fi.Anell. Amat.conſ.45. n.15.Honded.conſ.99.n.29. Boer.dec.118.n.27.verſ.& eorum indemptitus] Soc.iun.d.conſ.29.nu.26. vbi videtur in principio tenere contrarium,& tandem cõcludit, quod attenta authoritate Doctorum tenentium iſtam partem, ſuper contraria ſe non firmat. Sic etiam videmus, quod

92 † quãdo ex diſpoſitione Legis,vel Statuti requiritur, vt probatio fiat per teſtes bonæ conditionis,vel famæ, debẽt iſtæ qualitates articulari, & probari, aliàs probatio ipſorum teſtiũ non valeret,Barb.conſ.32.nu.5. lib.1. Pariſ. conſ.24.n.14.lib.3.Burſat. conſ.135.n.5.lib. 1.vbi dicit, quod hæc opinio eſt cõmunis.* Honded.conſ.33.n.100. lib.2. Laderch,qui alios coaceruat,conſ.183.n.9. & loquitur de varijs,& diuerſis ſtatutis. [Roland.conſ.84 n.7. lib.3. Ant.Theſaur.quæſt.forenſis q.89. nu.10.] Sed Alba,conſil.244.num.6.lib.2. dicit,quod

93 † tunc eſt articulanda,& probanda iſta qualitas, quando pars contraria hoc opponeret,aliàs ſecus.allegat Curt. in tract. de teſtib. concl.35. & puto, quod hæc ſit veriſſima reſolutio,ex quo quilibet

94 † teſtis præſumitur integer,bonus, & legalis, l.pen. §.1. ff. de var.& extraord.crimi. l.quæcunque, §. fi.ff.de public. Bart. in tract. de præſumpt. in princ. Alciat.in tract.de præſumpt.reg.3.præſumpt.2. Curt.d.concl.35. [Io. Crot.de teſtibus n.397.Bouicont.in tract.de accuſatio: quia eſt intus tract.crim.diuerſor.n.52.Grat. conſ.41.n.14.lib.2.Farin.de teſtibus q.47.n. 277.] & Socyn. d. num. 26. ſecus, ſi teſtes eſſent

95 † inſtrumentarij, quia tunc non requiritur vt ſint omni exceptione maiores. Corn. conſil.232.col.3.verſic.non obſtat quod,lib. 1.Crauet.conſil.56.n.9. & 10. vbi affert optimam rationem. Socin.iun. cõſil.189. nu.52. lib. 2. & conſil. 17. numc. 15. lib. 3. Boſſius in tractat. crimin. in titu. de falſis, num. 47. Viuius deciſion. 400. vbi dicit, quod ex

96 † quo cenſentur approbati à partibus, admit-

mittuntur etiam domestici, affines, consanguinei, ac fratres vtrinque coniuncti, & quod isti legitimè probent, isto casu dixerũt gl. in §. & licet, in verbo, & supplicijs, in Authent. de testib. Bald. & Salyc. in l. parentes, C. de testib. idem Bal. Paulus de Cast. & Imola, in l. at testium, §. 1. ff. de testib. Ang. Corn. & Ias. in l. 1. C. de testa. Imola in c. ex literis, de transact. Port. Aret. & Bauer. in §. pater, Instit. de actio. Fel. in c. cum inter, de excep. [Bertaz. in tract. clausul. claus. 2. gl. 2. n. 13. Farin. cõs. 99. n. 72. li. 1. crim.] Meno. in trac. de arbit. iud. casu 105. num. 6. & 7. vbi dicit, quod contrarium, & malè tenuerunt Ias. cõs. 124. n. 2. lib. 1. & consil. 153. nu. 5. lib. 2. Bal. consil. 37. lib. 1. Cepol. consil. crim. 21. nu. 5. & 6. Marcell. Calà, in tract. de modo articul. & probandi, §. 2. num. 92. Neuiz. cons. 25. nu. 19. Bertazz. in tracta. clausular. claus. 2. gloss. 2. num. 13. & sequent. vbi alios allegat. Et 97 hanc conclusionem multis modis † limita, quarum limitationum illa non est omittenda, scilicet quando talis defectus ignorabatur ab vna ex partibus, quia ita ignorans nõ censetur eos approbasse. Angel. Ias. & ceteri Scribentes, in l. 1. C. de testib. Cepol. cautela 217. Felyn. in c. cum inter, in fine, de except. 98 Qui tamen sunt intelligendi, † quando agitur criminaliter, secus, si ciuiliter, quia tunc procedit opinio Menochij; ita dicit Anch. in quæst. famil. lib. 1. q. 71. n. 4. & 8. Crauet. cõsil. 75. n. 34. lib. 1. & intelligas, vt testes censeantur approbati, quoad personam, non autem quoad dictum. Natta consil. 196. nu. 8. lib. 1. [Bertaz. in d. glos. 2. nu. 13.] Sed an 99 † notarius censeatur approbatus à partibus, prout censentur approbati testes, ita vt consãguineus possit recipere instrũm pro alio cõsanguineo, vel affine, dicam infra except. 24. 100 n. 37. Et licet † testes instrumentarij censeantur approbati à partibus, ita vt contra eos non possit aliquid opponi, nihilominus non videntur approbati à notario, qui instrumentum approbauit, quia sibi semper remanet facultas opponendi contra dictos testes. Cepol. d. cõsil. 21. n. 7. Alex. consil. 70. n. 6. Bossi. in tit. de falsis, n. 46. Anchar. d. q. 71. num. 9. [Bertaz. in d. tract. clausul. claus. 2. gl. 2. n. 7.] & illud, quod dictum est, quod testibus instrumentarijs non obstat aliquis defectus, ita vt non sint omni exceptione maiores, intelligi-101 tur, † quo ad defectus existentes tempore celebrati instrumenti, secus, si defectus superuenerint postea: nam isto casu benè repellerentur propter defectum supraruenientem. Alex. consil. 191. n. 7. lib. 7. Crauet. consil. 56. n. 10. Bald. in l. 1. n. 6. C. de testam. Menoc. dicto casu 105. nu. 7. Cepol. d. consil. 21. n. 7. in crim. Ancha. d. q. 71. n. 5. lib. 1. Purpur. cons. 381. 102 n. 12. Quod secus, † si deponerent pro instrumento, quia tunc ex supraruenientia inhabilitatis non repelluntur. Bal. d. n. 6. Ancha. d. q. 71. n. 7. [Marc. dec. 486. n. 15. p. 1. Farin. in tract. de falsitat. q. 158. n. 112. & in tract. de testibus q. 62. nu. 304. Campeg. de testib. reg. 107. in 4. fallentia.] Et vt finem imponam 103 huic requisito, non omittam dicere, † quod testes, q. examinãtur cõtra instrm, debẽt optimè cõcludere. Abb. in c. tertio loco, n. 7. de pbat. Ias. cõs. 13. vers. pro eadẽ, li. 3. Alex. cõs. 33 n. 8. lib. 3. & cõs. 95. n. 12. lib. 5. Menoc. d. casu 105. n. 2. & 34. Bar. in d. l. 1. §. si quis neget, n. 13. quemad. testam. aper. Crauetta cons. 56. n. 6. Ias. in l. iuris gentium, §. quod ferè, ff. de pact. Bertazz. d. gl. 2. n. 26. vers. tertio declaratur, [Io. Franc. a Ponte consil. 43. n. 107. lib. 2. Molfes. in addit. in consuetud. p. 10. q. 6 n. 10. Honded. cõsil. 99. n. 31. lib. 2. Alex. cõs. 70. n. 1. li. 1. Dec. cõs. 188. n. 2. Farin. in tract. 104 de falsit. q. 158. n. 6. & n. 134.] & † etiam nõ interrogati debent assignare causam sui dicti, Bal. in l. presbyteri, la 1. col. fi. C. de episc. & cler. Fel. in d. c. cum Ioannes, n. 42. de fide instrum. Alex. cõs. 53. col. 1. vol. 7. & cons. 93. col. pen. lib. 5. & cons. 33. col. 5. lib. 3. Bertaz. 105 in d. vers. tertio declaratur, & testes † descripti in præcedẽtibus instrumẽtis, censent repetiti in sequẽtibus, Bertaz. d. claus. 2. gl. 2. n. 37

106 Quæro modò, quid † si aliquid fuerit omissum in instrumento, an notarius in continẽti, vel ex interuallo possit illud addere? Et respondeo, qđ si est omissum aliquid ex substãtialibus, vt sunt testes, nõ potest: si vero aliquid ex concomitantibus, vt sunt locus, vel dies, potest Ant. de Butr. cõsil. 11. nu. 3. & 4. vbi Cabal. in addit. lit. C, Io. Andr. in add. ad Spec. tit. de instrumenti editione, §. instrumẽtum, vers. sed nũquid cõfecto, in addit. magna, circa finem. Domin. in c. abbate sanè, colum. fi. de re iud. in 6. Cagnolus in l. librarius, n. 27.

n.27.ff.de reg.iur. Bertaz. in d.tract.clausul. clauf.2. gl.2. n. 27. in fi. [Farin. in tract.de falsitat. q.156. p. 1. per tot. Vital. de Camban.in tract. clauf.in tit.de errore notarij, n. 13.in fi.Port.conf.94. n.1.& seq. Mascar. de probationib. concl. 4.nu.16. Alciat.de præsump.reg.3.præsum.13.n.6.Bertaz.in tracta. clauf.clauf.1.gl.5.n.24.Gram.cõsil.24.n.8.]

107 Quæro secundò, an valeat † consuetudo, vel statutum diminuens sollemnitates requisitas in instrumentis, puta, quod non apponatur dies, vel indictio? Circa hanc quæstionem vide Bal.consil.402.n.2.lib.3. & consil. 469.lib.5. Caball. loco cit. in fi. Hartmann. lib.2.Pract. obser.tit.14. obser.1. n.3.

108 Quæro tertiò, quid † si de consuetudine sit introducta aliqua sollemnitas vltra supra narratas, an eius omissio vitiet instrumentũ, sicut omissio alicuius requisiti de iure communi? Et dico, quod sic.glo.in Auth.vt præponi.nom.Imperat.§.erit ego. Alex.consil. 37.n.13.lib.3.Crauet.consil.216.nu.4.lib.3. Piagg.in tract.de consuet.q.6.n.41. [Bertaz.in tract. clausul.in proœmio n.5. Triuisa. dec.40.n.6.lib.1.Aldouin.consil.51.n.26.& 27.& cõsil.77.n.18.Camill.de Laratha cõsil. 5.n.34.Crauet.consil.170.n.11.]

109 Quæro quartò, & vltimò, an † instrumentum defectuosum faciat aliquam probationem? Et respondeo, quod facit semiplenam probationem, si notarius est mortuus. Bar.in l.admonendi, n.34. ff.de iureiur.& ibi Ripa, n.164. qui testatur de communi * opin.Ant. de Butrio in c.fi.de iureiur.Alex.consil.187. num.1. lib.7. Io. de Amic. consil.154. num. 20.Tob.Nonni.consil.79.n.10. Neuiz. consil.24.n.18.Menoc.consil.42.n.6.lib.1.Honded.consil.66.nu.7.lib.1. [Menoch.consil. 48. per tot. Mascard. de probat. concl.917. nu.1. Carpan.in statut.Mediol.cap.318.nu. fin. & cap. 332.nu.31. Cornazan. decis.10. num. 43.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio nullitatis non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones, quod intellige vt nu.2.& 5.*

3 *Nullitas dicitur potius defensio, quã exceptio.*

4 *Exceptio nullitatis potest opponi non obstante statuto, etiam si nullitas esset contractus, & non instrumenti.*

6 *Exceptio nullitatis admittitur etiam aduersus executionem instrumenti in forma Cameræ.*

7 *Exceptio nullitatis an possit in specie tolli statutum, & an tunc censeatur defensio.*

8 *Nullitas notoria non censetur reiecta à statuto predicto, quod limitatur, vt num. 12. 13. 14. & 16.*

9 *Iudex tenetur supplere ex officio si videt actum euidenter nullum, & si reus non possit ex forma statuti nullitatem opponere, quod amplia vt num.10.*

11 *Nullitas quando dicatur notoria, & euidens, & num.15.*

17 *Nullitas, quæ prouenit à iure naturali non censetur exclusa à statuto reijciẽte exceptionem nullitatis.*

18 *Nullitas dolosa non censetur exclusa à statuto reijciente exceptionem nullitatis.*

19 *Nullitas, quæ prouenit ex defectu iurisdictionis nunquam censetur exclusa à statuto, quantumuis generali, excludente nullitatem, qđ ampliatur duobus modis, vt num.20. 21.& limitatur, vt n.25.*

22 *Nullitas incompetentiæ iudicis, est maior quæ possit in mundo inueniri.*

23 *Statutum tollens exceptionem nullitatis, quam nullitatem tollere censeatur.*

24 *Statutum tollens exceptiones, & defensiones, nõ censetur tollere exceptionem nullitatis.*

26 *Exceptio nullitatis non potest allegari nisi ab eo, in cuius fauorem fuit introducta.*

27 *Minor, & Ecclesia si contrahunt, licet ex parte sua contractus sit nullus, attamen secum cõtrahens non potest allegare istam nullitatem, licet ipsi hoc facere possint, intellige, vt num.28.*

29 *Statutum si differt, & non tollit in totum exceptionem nullitatis, an censeatur differre omnem nullitatem, etiam notoriam.*

30 *Instrumentum si est nullum, an contractus in eo contentus annulletur.*

31 *Confessio facta in instrumento nullo, & defectuoso, an valeat.*

32 *Nullitas contractus an impediat executionem instrumenti celebrati de ipso contractu.*

33 *Iuramentum an validet contractum, & obligationem nullam, quod intellige, vt nu.34.*

EX-

EXCEPTIO VIGESIMA.

Nullitatis.

1 Vigesima † exceptio, quæ non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio nullitatis. Angel. in l. non erit, §. data, ff. de re iudic. Bald. in l. scire oportet, §. hæc de his, num. 1. ff. de excus. tutor. Dec. in pluries citato cap. ex parte, num. 75. de offic. delegati, Franc. in c. dilecti, nume. 134. de appellat. Socyn. senior cons. 83. num. 3. & consil. 97. num. 52. lib. 4. Roman. cons. 42. nu. 3. in fine, Rimin. iunior cons. 48. nu. 58. & seq. lib. 1. & cons. 399. nu. 10. & 84. lib. 4. Caualc. dec. 21. num. 82. lib. 1 Curt. iun. cons. 129. num. 13. Suarez in thesaur. recept. sentent. lit. E, nu. 166. Bolognet. cons. 30. num. 25. Mascard. in tract. de probationib. conclus. 159. num. 73. Vanti. in tract. de nullit. tit. quid sit nullitas, num. 7. in fine, Afflict. super Constit. Regni, lib. 3. rubr. 18. num. 20. Vrsill. in adnot. ad eundem Afflict. decis. 283. nu. 3. vbi dicit, quod prius, & ante omnia est inspiciēdum de validitate, & postea de exequutione instrumenti. Socyn. regula 14. in fine, Menoch. in tractatu de præsumptionib. lib. 2. præsumpt. 48. nu. 24. Brunor. à Sole, in Compēd. resolut. proposit. iur. in verbo, statutum licet, vbi nonnullos hanc opinionem sectantes adducit, & loquitur in nullitate, quæ prouenit ex natura, & inspectione ipsius instrumenti, Franc. Viuius, dec. 220. num 1. [Peregr. decis. 148. nu. 6. Maurit. Apicell. allegat. 2. nu. 11. cum seq. Nicol. Caluol. in praxi, §. exceptiones contra libellum concl. 3. nu. 9. Aldouin. cons. 1. num. 95. & cons. 20. nu. 162. Alex. 35. var. resolut. titu. de exception. nu. 6. lib. 2. Franc. Merlin. dec. Lucensis 8. num. 3. & quando nullitas est exclusa excluditur etiam restitutio in integrum Cęuall. commun. contra commu. quæst. 808. nu. 62. Io. Aloys. de Septimo super Ritu cap. 211. in lit. E, Tusch. in lit. E, conclus. 381. nu. 43.] Intrigl. cons. 6. num. 72. lib. 1. Anton. de Canar. in tractatu de exequut. instrum. 2 quæst. 11. vbi distinguit hoc modo: aut nullitas est euidens, vt quia instrumētum sit defectuosum, carens sollemnitatibus, de quibus dixi exceptione proximè præcedenti, per totam: vel quia non sit publicum, de quo loquutus sum supra exceptione secūda, & isto casu admittitur exceptio nullitatis. Aut nullitas requirit altiorem indaginem, & tunc non admittitur: sed quia alij supra notati, sunt loquuti indistinctè, ideo prædictam distinctionē puto non esse veram, & tāto magis, attenta ratione Decij loco prædicto, nu. 76. dum dicit, quod ideo exceptio nullitatis non censetur exclusa à prædicto statuto, quia est potius defensio, quàm exceptio; & sic ratio ipsa cōuenit omnibus nullitatibus. Et qđ 3 † nullitas sit potius defensio, quàm exceptio, tenuerunt etiam Bald. Ang. Roma. & Franc. allegati per ipsum Dec. Calcan. cons. 16. nu. 48. Bero. in cap. item cum quis, nu. 3. de resti. spol. Lancel. in tractatu de attentat. tit. de attentatis nullitate pendente. Bossi. in suo tractatu Crimin. tit. de nullitate, num. 9. Menochius, dicta prę sumpt. 48. n. 25. Asin. in practica, §. 31. c. 31. Intrig. loco iam citato, vbi dicit quod nullitas est vera defensio. Mauri. Burg. Cathan. in tractatu de Laudem. p. 3. inspect. 40. num. 81. vbi alios allegat. Petr. Anton. à Petra, in tractatu de potestate Principum, c. 26. num. 17. vbi dicit, quod est propriè defensio. [Seraph. de priuileg. iurament. priuil. 77. num. 65. Cels. Vgo. cons. 48. num. 8. Curt. iun. cons. 119. num. 4. Cumia super Ritu cap. 40. nu. 218. Muta super Ritu c. 135. n. 4 15.] Et supradicta conclusio procedit, ēt † si nullitas esset ipsius contractus in instrumento contenti, licet instrumētum esset validum: nam exceptio talis nullitatis potest opponi, non obstante statuto reijciente omnes exceptiones, dummodò ipsa nullitas contractus appareat ex inspectione, & lectura ipsius instrumenti. Marant. qui alios allegat, cons. 39. num. 32. & disput. 6. nu. 33. [& potest opponi semper, & quandocūq; Caluol. in praxi §. except. contra libellum concl. 1. n. 50. Aldou. cons. 20. num. 137. vers. & hęc.] Amplia modo principalem conclusionem, vt procedat, etiam si statutum aliquas tantum re-5 seruasset; verbi gratia, Si statutum † excluderet omnes exceptiones aduersus instrumentum, præter exceptionem falsitatis, nam eo non obstante, poterit opponi hæc exceptio nullitatis. Cornazzan. decisione

Lucensi 48. num. quarto, qui allegat Bartol. in l. Diuus Traianus, ff. de testam. milit. Alexand. consil.3. num.6. lib.secundo,& cons.101.num.3.lib.4. Dec.cons.499.num.4. Gabriel cons.142.n.21.lib.2.vbi dicit,quod 6 ista exceptio† admittitur etiam aduersus exequutionem instrumenti in forma Cameræ. [etiam ad impediendum exequutionem sententiæ,Gabriel.cõsil.43. n.38. lib.1. Caluol. d.cõcl. n.51. quod secus esset quando opponeretur talis exceptio contra tres sententias conformes etiam si excipiens haberet probationes in promptu,Aret.cons.75.nu.12. Caluol.d.concl.n.52.& quid aduersus citationẽ, Thor.in compend.dec.in verb.exceptio nullitatis.] Sed tota difficultas consistit,quan-7 do† in specie per statutum est exclusa ista exceptio nullitatis, prout loquitur Pragmatica super Bulla; quia tunc censetur exclusa et defensio.Bal.post glo.in l.1.nu.6.C.de iur.& facti ignor.Aret.in l.1.§.si quis ita,ff.de verb. oblig. Cumia super ritu M. R. C. istius Regni c.17.num.47.& 54. & dico, quod pluribus casibus, non obstante tali speciali prohibitione,potest excipi de nullitate; [maximè quando nullitas oritur ex ventre instrumenti,& si tali casu requireretur altior indago,Cassador.dec.10.de rescript.Roman.cõs. 42.n.3.Dec.consil.8.n.7. Marescott. var.resol.c. 121.n.36.lib.2. secus quando ex dicto contractu oritur nullitas,& defensio,ita Bar. in l.1. §.& pauci, nu.3. ff. quod vi,aut clam, Alex.cons.20.n.2.lib.6. Marescot.dicto cap. 121.n.33.& talis exceptio tunc impedit exequutionem quando proponitur incidenter, vt dicit idem Marescot. ibi n.42. secus quãdo proponitur principaliter, quia tunc non impedit exequutionem, Roman. in l.si feriatis in fine de ferijs, Alex.cõs.83.n.9. lib. 5. Grat. cons.163.n.41.lib.2. Lancellot. de attentatis p.2.c.17. n.60.& 90.vbi de commu.testatur & quid quando nullitas prouenit ex minori etate, & in bulla in prima instantia, Ant. de Ballis in suo tract.super Bulla lib.5.q.30.nu. 56. cum seq.etiam in exequutione sententię, Io. Aloys.Ricc.in collect.dec.245. in princ. Alex.35.var.resolut. tit.de exceptio. resolut. 1.n.6. Iul. Cęsar Gallupp. in praxi par.3. c.7. n.1. & qualis esse debet ibidem,n.6. & quando non operatur suspensionem exequutionis sententiæ,ibidem Gallupp.nu.21. à Peguer. dec.38.n.1.par.2. & talis exceptio nullitatis opposita post ceptum iudicium acquirit ius opponenti, Crauett.consil. 192. n.16. & cõsil.245. col.fi.vers.3.mora,Mart.de iurisdict. p.4.cent.1.cas.78.n.9.& exequutionem sententię,Io.Maria Nouar.q.101.n.1.cum pluribus seq. Vinc.Percoll. super Ritu cap. 117. & c.127. & non potest opponi post prefixum terminum dicendi de nullitate, Farin.decis. 102.n.6. in fi. consil.crimin.lib.2. Crot.cõs. 12. n. 2. Imo potest opponi in exequutione, Tusc.in lit.E, concl.381.n.3.7. nec contrahitur mora, Gratia.discept.cap.400.n.14.] &

8 Primò,si nullitas † esset notoria,& euidẽs, Abb.cons.54.lib.2.Alex.in addit.ad Bart.in l.1.§.& parui,n.7.lit. A, circa finem,vers.ad-de quod stante, ff. quod vi, aut clam, Ruin. cons.74.num.12.lib.4. & cons. 37. num.13. vol.5. Rom.cõs.42.n.4. Vant.in tract.de nullit.tit.quis possit dicere de nullit. nu.54. Rebuff.in tit.de liter.obligat.artic.1.glos.9.nu. 4. Dec.cons.49.nu.3. Menoc.in tract.de adi. pscen.poss.remed.4.n.893. & in tract.de arbit.iudic.casu 9.nu.2. Roland.cons.29.n.43. lib.1. Viuius dec.220.n.2.Anchar.cons.107. Gramm.consil.1.n.43. post dec. & cons.43. n.3.in ciuil.Alba cons.609.nu.2. lib.4. Turrett.consil.91.nu.24.& consil.78.nu.4.& consil.35.nu.11.& 12.lib.1.& cons.49. nu.25. & 27.lib.2.Scacc.in tract.de iudic.p.1.cap.97. nu.192. Natta cons.120.n.14.& cons.172.n. 5. Alex.consil.225.nu.2.lib.6. Aret.cons.75. in fine,Barbat.cons.38.n.2.& 8.lib.2.Cellus Vgo cons.87.nu.3.&4.Bertrand.cons.5.nu. 11.vol.1.Cabal.in addit. ad Ant. de Butrio, cons.18. lit. B, vbi recenset varios Doctores hoc firmantes, Anchar.in quæst.famil. lib.1. q.43. Io. Bapt. de S.Seuer. in repet. l. omnes populi,n.210. ff.de iust.& iure, Fely.in c. ex parte,il 2.n.7.de officio delegati, Afin.in practica,§.31. cap.53. Becci.consil.12. num.55. Modern. Cathan.in tract.de Laudem. parte 3. inspect.40.num.81.vbi alios congerit. Mascard. in tract.de probationib.quæst.8.n.17. [Caluol.d.concl.1.num.53. Vinc.de Franc. dec.688.n.3.Gratian.discept.cap.339.n.15. Farin.cons.85.n. 103.in crimin. lib.1.& consil.111. nu.12. lib.2. Cumia super Ritu c.17. num.67.Seraphin.de priuileg. iurament.priuil.

uil.4.n.60.d. Gratian.discept. c.118.nu.47. Bim. conf.174. n.20. idem Gratian. discept. c.581.n.13. Carpa in statut. Mediol.cap.116 n.166. cum seq. Aretin.cons.75.in fi.& admittitur etiam replicando in iudicio exequutiuo, Soc.cons.3.n.12.lib.1. Intrigl.sing.4.lib. 3. Affl. in constit. fratribus, n.19.& 20. Couar. pract. quæst.c.25.n.2. Peregr.cons.73.nu.15. lib.1. Boccat.de pactis p.3. nu.124. Anchar. cons.43.n.8.lib.1. Borgnin.dec.10. nu.18.p. 1. Franc. Caldas Pereyra in Analitico comment.c.35.num.40.] Mari. Anguiss.consil. 272.num.4. Milanens. decis.2. nu.134. 136. & 147.lib.2. vbi num.m135.dicit, quod licet ex forma Statuti non possit opponi exceptio nullitatis, attamen † si actus est euidenter nullus, iudex tenetur supplere: quia actor potest se fundare ex actu nullo, allegat Alex. consil. præd. & alios Doctores, & voluit etiã Afin. in tract. de exequut. §.3. cap.259. qui & alios allegat. [Ludou. à Peguer. dec. 154. num.3. Bero.consil.177.n.1. lib.1. Camill.de Laratha consil.67.n.4. Fulgos. cons.150. nu. 3. vers.4. roborantur Tusch. in lit. I, concl. 395.n.8.] Maranta cons.39.nu.32. & 137. 139.140.& 145. dicit, quod talis nullitas admittitur aduersus exequutionem census Bullaris; quod voluit etiam Follerius in Pract. Censuali, in verbo, quæ quidem exequutio, nu.6.& 12. Rom. in l. si verò, §. de viro, n.61. ff. sol. matrim. vbi dicit, quod dum creditor præsentat acta, ex quibus exceptio, & nullitas colligitur, ex eius visione, & inspectione se ipsum excludit. immò plus dicit idem D. Milan. præd. n.137. quod etiam † non obstante pacto de non opponendo, & pœna apposita in instrumento, ac iuramento, iudex debet agentem ita nulliter, & sine actione repellere, non obstante pœna, vel iuraměto, si de nullitate constat ex actis. Rom. cons.42. per tot. vbi Mandos. in addit.& in d. §. de viro, n.62. Foller. d. vers. quæ quidem exequutio, n.5.6. & 7. Becci. consil.40.n.8. [idẽ Tusc. in lit. I, cõcl.195.n.9.] Intrig. in suis quæst. super Bulla, quæst.19. Nullitas † autem dicitur notoria, & euidens, quæ legi potest oculis corporeis. Franc. in c. dilecti, num.153. de appell. Ripa in l.4. §. condemnatum, n.17. ff. de re iudi. Gabriel in suis cõib. conclus. tit. de re iud. conclus.1.nu.1.8.& seq. Contard. in tract. de moment. possess. limit.7.nu.19. Cephal. cons. 201. in fine, lib.1. Bursat. consil.74.nu.21.lib. 1. Turrett. cons.76.n.19.lib. [Farin.consil. 85.n.146. in criminalibus, lib.1. Carpan. in statut. Mediolanensis cap. 158. num.198.] Sed istam conclusionem, quod exceptio nullitatis notoriæ non censeatur exclusa à statuto excludente in specie nullitatem. Limita † quoties verba statuti prohibentis opponi de nullitate essent geminata. Soc. senior cõs. 242.n.2.lib.2. Cephal. cons.772. lib.5. Turret. cons.35.nu.14.lib.1. Secundò limitabis, † quoties nullitas esset geminata. Bart. cons. 38.num.5. Corset. in tract. de verb. geminat. col.3. vers. decimoseptimo, Milanens. d. dec. 2.nu.142. lib.2. Tertiò † limitabis, quando nullitas notoria reciperet aliquam disputationem. Corn. cons.10.nu.3.lib.4. Alex. consil.126.num.2.lib.6. Cont. in d. tract. de moment. poss. limit.9.nu.9. Rim. iun. cons.53.n. 30.lib.1. Caualc. dec.10.n.10.lib.1. Io. Botta cons.101.nu.22. Turrett. cons. præd. nu.15. [Cephal. cons.201.nu.10. & cons.202.n.16 Bursat. cons.73.nu.3. Rim. iun. subscriptus in consilio Bursat.74.nu.93. Roman. cons.265. in fi. Gabriel cons.28.nu.2.lib.2. & cons.49. in fi. lib.1. Carpan. d. c.116. n.142. Honded. cõs.28.n.49.lib.1. Intrigl. dec.10.n.9. Giurb. dec.69.n.24. Sforz. Oddo cons.20.nu.52.& 53.] quia si aliquid in contrarium allegat, tunc nullitas non dicitur † notoria, & euidẽs, & sic non admittitur. Rimin. iun. cons.421.n. 13.lib.4. Lancell. in tract. de attentatis, tit. de attent. lite pendente, lim.9. num.5. Turrett. consil. prædicto, nu.16. vbi etiam ponit, quãdo nullitas dicatur notoria. Anchar. in suis quæstionib. famil. lib.1. quæst.43. num.8. Caualc. dec.1.n.18. Quartò fallit, † quando statutum præfigeret terminum ad dicendum de nullitate, quia tunc si terminus esset elapsus, non posset opponi de nullitate quantumuis euidente, & notoria, Alex. consil.105.nu.4.& seq. lib.5. Natta cons.120. nu.15. lib.1. Rol. cons.83.nu.16.vol.1. Osasc. decisio.22.num. 14. Cephal. cons.263.nu.36. Becci. dicto cõs. 40. nu. 5. Surdus consil. 60. num. 20. lib. 1. [Dyn. cons.2. visis, & diligenter in fi. vers.& posito etiam, Paul. de Castr. cons.189.nu.2. vers. circa secundum, lib.1.]

Secundò, non obstante † statuto prohibẽte

te opponi de nullitate; potest opponi nullitas, quæ prouenit à iure naturali, Angel.cōsil. 172. Bald. consil.110. lib.4. Alexand. in addition.ad Bart.in l.1.§.& parui, lit.A, vers. adde quod stante statuto, ff.quod vi, aut clā. vt si esset nullitas proueniens ex defectu citationis, Calder. consil.8.de re iudic. Anchar. consil.212. Angel. cons.177. in fine, Decius cons.410.num.25.Passer.cons.128.num.21. [Barbat.cons.18.nu.4.& 5.lib.1.Carpan.in statut.Mediolan.cap.116.n.176.]

18 Tertiò, non obstante † statuto prohibente dici de nullitate, potest opponi nullitas dolosa, Alexād.loco citato, Socy.iun.consil.48. nu.52. lib. 1. [d.Carpan. in statut. Mediolanens.cap.116.n.186.Anchar.cons.218. n.2. Soc.sen.cons.283.n.12. lib.2. Vant.de nullitat.tit.qualiter sententiæ, & processus dicuntur nulle, n.31.& 32.]

19 Quartò, non obstante † statuto quantumuis generali reijciente omnem nullitatem, nō censetur reiecta nullitas, quę prouenit ex defectu iurisdictionis, Ripa in l.4. §.condemnatum, n.24. ff.de re iudic.Fely.in rubr.de foro comp.nu.2.Paris.cons.45, nu.28, vol.1. Alex. de Neuo cons.56.nu.7.Calcan.cons.16.n.94 [Polid. Ripa obseru.74.n.2.& sollemnitatū requisitorum à statuto, Cartar. dec.46.nu.4. Marescott.var.resol.cap.121.n.40.lib.2. Aldouin.cons.20.n.43.Bertaz.cons. crim.51.n.3.Ceuall.comm.contra commun.quæst.808. n.60.Menoch.cons.2.n.151.& 152.Gramm. cons.124.nu.1.in ciuil.Pet.Afflict,q.28.Carpan.in statut.Mediolan.cap.116. nu.172. & 173. Dec.cons.8. n.7. Berous cons.30. n.21. lib.3. Soc.sen.cons.124.n.11.lib.1. Vantius de nullit.tit.quod, & q bus modis, n.33. Bec. cons.40.n.7. Tusch.in lit.E, concl.381. n.6. Port.Imolens. lib.4. conclus. seu reg.24. per totam.] Ant. Gabriel. qui propè infinitos allegat in suis Conclusionib.tit.de statut.cōclus.3.num.1.Intrigl.in tract.de feudis, cent. 2. art.96.num.3. vbi testatur de magis cōmuni ** opi. Guido Papa cons.221.nu.4.Gigas consil.77.nu.3. Ruin. cons.16. nu.25. lib.2. Soc.iun.cons.18.nu.2.& cons.78. nu.15. lib. 1.Port.conclus.4.per totam, lib.4. Cumiā su per ritu istius Regni, cap.17. nu.72. Caualc. dec.19.num.5, lib.3. Milanens.dec.5. nu.18.

20 lib.2. quod † ampliat duobus modis. Primò, etiam si cum iuramento esset promissum non allegare nullitatem, quia etiam non obstante potest allegari nullitas, quę prouenit ex defectu iurisdictionis. vt ipse dicit nu.29. Angel.cōs. 187. in fine, & cons. 198.etiam in fine. Curt. sen. cons.68.circa finem, Ripa in eod.nu.24. Fely.d.nu.2.Paris.d.consil.45.n.29. Gozad. cons.62. Afflict. super Constit. Diuæ Memoriæ, n.57. Philip.Franc. in cap.dilecto, in 3. limit. de appell. Ruin. cons.14. circa finem, vol.2. Gabriel dicta conclus.3.n.7. Secundò

21 amplia, † etiam si lex diceret esse fauendum exequutioni, non obstante exceptione nullitatis. glos. in Clemen.1. de sequest. possess. & fruct. Bal. in l.scire oportet, §. fin. ff. de excusat. tutor. Ripa, & Milanens. locis præcit. iste, nu.3. ille verò, num. 23. alias ampliationes, & limitationes illius conclusionis ponit Gabriel.loco prædicto, & ideo eas hic non refero, quia parum, aut nihil faciunt ad rem nostram. Et ratio cur prædicta nullitas possit semper & omni casu opponi, potest esse, quia nul

22 litas incompetentiæ iudicis ex defectu iurisdictionis est maior, quæ in mundo inueniri potest, Guliel.de Benedict.in repet.cap.Raynutius, in verbo, mortuo itaque testatore, n. 17. de testa. Bal. in l.2.n.10.ff.si quis in ius vocatus nō ierit. Muscatel.in Pract.p.2.in gl. in verbo, cōpetentes, n.19. Marcabr.cons.46.n. 65. [Doctores allegati sup.n.19. Fulgos.cōs. 180.n.1.Cuma.cōs.60. n.3. Alb.cōs.70.n.14.]

Et licet ex supra narratis videatur quodāmodo statutum istud seruire de vento; nihi-

23 lominus dico, quod statutum † prohibens opponi de nullitate, intelligitur tollere nullitatem, quæ non est notoria, neque euidens, sed posset habere aliquam dubitationem, & disputationem. Roma.cons.45. n.3. & 5. Cephalus cons.207.num.10. lib.2. Neuiz.cons. 70.nu.37. Barsat. cons.73. nu.3. & consil.74. nu.21.22.& 23. lib.1. Ripa in dicta l.4. §.condemnatum, num.17.ff.de re iudic. Milanens. dec.7.n.12. li.2. Cacher.cons.67.n.23.lib.1. [Tusc. in lit.E, cōcl.381.n.52. Cōstit. Ægid. li.6.c.1.vers.nullitate n.1.fol.364. q nō cēset prohibita nullitas, quæ prouenit ex alio statuto, Farin.cōs.86.n.76.in crim.lib.1. nec q̄n est ex defectu citationis Marcabr.cōs.72.n.39.]

24 Quæro modò, quid † si statutum tolleret exceptiones, & defensiones simul, an isto ca-

quod

su possit opponi exceptio nullitatis? Dicas, quod sic. ita voluit Sigism. Scac. in tractatu de iudic. par. prima, c. 97. nu. 191. ꝙ Sacca cons. 43. nu. 15. Anania cons. 83. col. 2. versic. circa verò secundum Tusch. in lit. S, conclus. 525. num. 8. Anchar. cons. 207. nu. 10.] Sed 25 † si tolleret exceptionem, defensionem, & nullitatem, tunc exceptio nullitatis non admittitur, etiam si proueniat ex defectu iurisdictionis. Bal. in l. reos, in 7. col. vers. venio ad quartum, C. qui accus. non poss. Gabriel. in suis communib. conclus. titu. de Statut. concl. 3. n. 22.

26 Quæro secundò, † vtrum exceptio nullitatis contractus possit à quocunque allegari? Respondeo, quod non, nisi ab eo, in cuius fauorem fuit introducta nullitas, glossa in l. eleganter, in princ. vbi etiam Bar. num. 4. ff. de dolo malo, glossa in l. iurisgentium, §. prætor ait, in verbo, dolo malo, vbi Bal. Ang. & alij, ff. de pactis, Crot. consil. 119. num. 7. lib. primo, Bero. cons. 30. num. 26. lib. secundo, Ruinus consil. 48. num. 12. lib. quarto, Crauetta cons. 179. num. 5. Caualcan. in tractatu de tutore, & curatore, num. 170. [& non competit quando statutum requirit ꝙ venditio debet fieri requisito vicino etiam si adesset clausula nullitatis, nisi ad instantiam vicini cui competit retractus, & non alteri, Fulgos. in l. 2. num. 4. versic. ex qua authoritate, C. de iur. emphyt. Ruin. cons. 35. nu. 31. lib. 1. Gratian. discept. cap. 752. nu. 45. Io. Criuell. dec. Dolani 105. n. 5. & quando non potest allegari per agẽtem principaliter potest per eum excipere, Seraph. dec. Rot. Roman. 356. nu. 14. Tiraq. de legib. connubial. glo. 8. nu. 95. Millan. dec. 8. num. 332. & 335. lib. 1. & an possit dici de nullitate à tertio quando reus non potest, Bald. cons. 122. n. 5. lib. 3. Surd. dec. 108. n. 2. Barzius dec. 50. nu. 38. & quid si tertius non habet interesse, Gratian. discept. c. 153. nu...], Surd. dec. 108. num. secundo, & in tractatu de alimẽtis, tit. 8. priuil. 56. n. 81. vbi 27 nu. 80. dicit, † quod licet minores & Ecclesia non possint se obligare, & contractus cũ eis factus sit nullus, possunt tamen compellere illum, qui secum contraxit, ad obseruantiam contractus, licet ipse ad eam non possint compelli, & ille, qui conuenitur, non potest dicere, quod contractus est nullus, l. Iulianus, §. si à pupillo, ff. de actio. emptio. glossa, Hostiensis Butr. Io. Andr. Card. & Abb. in c. 1. de ijs quæ fiunt à prælat. sine cõsensu Capit. Tiraq. qui more suo multos alios citat, in legibus connub. glo. 8. nu. 91. & seq. Surd. cons. 9. nu. 10. Boccat. supra constit. Marchiæ gl. 10. nu. 18. Soc. iun. cons. 28. nu. 11. vol. 2. Matth. Brun. cons. 75. n. 23. Ancha. Regiens. in suis quæst. famil. lib. 3. q. 49. n. 13. Brun. à Sole, in compend. resol. proposit. iur. in verbo, nullitas actus, Surd. cons. 1. n. 85. lib. 1. & cons. 284. n. 7 28 lib. 2. Sim. de Præt. cons. 116. nu. 24. & † licet hoc sit verum, tamen isti contrahentes cum minoribus, vel Ecclesijs sine debitis sollemnitatibus si dubitant ne aliquando illi velint recedere à contractu, possunt petere, vt contractus ipse ratificetur, vel ab eo recedatur, Bart. in l. Iulianus, §. si quis, ff. de actio. empt. Pinel. in l. 1. p. 3. n. 32. C. de bonis maternis, Ruin. cons. 40. n. 7. & 8. lib. 5. Bursat. cons. 82 nu. 11. lib. 1. Menoch. cons. 655. nu. 13. lib. 7. [Capyc. dec. 110. n. 1. Surd. dec. 179. n. 19.]

29 Quæro tertiò, † quid si Statutum non repellit in totum exceptionem nullitatis, sed illam differt post aliquot tempus prout est nostra Pragmatica super Bulla, an isto casu possit opponi exceptio nullitatis notoriæ, vel defectus iurisdictionis? Milanens. dec. 8. n. 86 lib. 2. videtur tenere, quod non possit opponi, ad quod allegat Præpos. Imol. Barb. & alios, [quod contrarium videntur tenere Gozadi. cons. 72. n. 6. Syluan. cons. 69. n. 13. Vant. de nullitate in tit. quis possit dicere de nullitate, n. 37. & 38. Soc. iun. cons. 78. n. 14. lib. 1. Bertazz. cons. 222. nu. 18. lib. 1. in crim. Caual. dec. 19. n. 5. p. 3. Hieronym. de Laurent. dec. 142. n. 4. Personal. q. 12. n. 2.]

30 Quæro quartò, † quid si instrumentum sit nullum aliquo defectu, an contractus in eo contẽtus sit etiam nullus? [Pau. de Castr. cõs. 66. notandum est primo col. 1. lib. 2. Bertaz. in tract. claus. claul. 29. glo. 11. n. 17. & 18. Tiraq. de retract. lign. §. 2. glo. 1. nu. 2.] distingue, aut est cõtractus de illis qui ex eius natura requirũt scripturam, vt est cõtractus emphyteuticus, & in isto Regno cõtractus iuxta formam Bullæ; aut nõ requirit scripturam, primo casu est ita nullus contractus, vt non possit probari testibus, secundo casu secus, Bal. in l. huiusmodi, §. si ita, circa finem, de legat. 1. Dec. cõs. 17. col. 1. Tiraq. in tract. de retract.

tract.consangu. §.2.gl.1.n.2. & 3. Surd.cōs. 144.n.13.lib.1.qui ambo alios allegant.Menoch.consf.881.n.13.& 14. lib.9. Natta cōs. 609. num.21.lib.4. Rol.consf.43.n.10.lib.3. Marius Anguiss.consf.36.num.3.&9.Mascar. in tract. de probat. conclus.358.nu.1.& seq. vbi dicit, 31 † quod cōfessio facta in instrumento nullo, & defectuoso valet & ꝑbat, allegat Paul.de Castr.in l.si ita stipulatus,§.Chrysogonus,num.4. ff.de verbor. oblig. [Iacob. Gall.consf.12.nu. 24.& 43. Muta dec.48.nu. 24. Borell.consf.11.n.14.] & ibidem, Alex. Angel.& Imol.Bart.in l.1. §. si quis ita, & in l.decem,in fi.ff.eodem tit.de verb.oblig. Angel.in l.1. C. de præscript. pig. vel quadrag. annor.qui Mascar.aliquibus modis hanc cōclusionem ampliat,& limitat,vt ibi per eum.

32 Quæro quinto, † quid si econtra nullitas non esset instrumenti,sed contractus in eo cōtenti,an ista nullitas censeatur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones contra instrumentum? dicas quod non nisi appareat ex inspectione ipsius instrumenti,vt dixi sup. nu... [Siluest.Zacchias in addit.oblig.Camer.q.3.n.1.Rota Bononiens.dec.146. vers. & pro inde; & talis exceptio potest opponi etiam ad impediendum exequutionem sententiæ quando excipiens habet probationes in prōptu,Ang in l.1.n.3.C.quand.prouoc. non est necesse, Alex.consf.181.n.4.lib.6.Gabriel.consf.43.n.38.lib.1. Crauet. consf.207. n.8.& potest opponi semper, & quandocunque Nicol.Caluol. in praxi §.exceptiones cōtra libellum concl.1. n.50. Io. Bapt. Magon. de recta patrocin. ration.cap.18. num.14.] Rom.præcit.cōs.42.nu.2.Corn.consf.93.vol. 4.Bal.in l.in ementis, in 3.not.C.de contrahen.empt. in l.Sancimus C.de donat.Maranta consil.39.n.32. vbi dicit,quod tunc iudex potest repellere actorē à limine iudicij.Alex. consf.119.lib.1. Imola in l.fi. ff. à qui. appel. non licet. Ias.in l.iurisgentium, §.quod fere, col.fi. ff. de pact.

33 Quæro sextò,& vltimò, an † iuramentum validet contractum,obligationem,vel instrumentum nullum? & dico quod non, ex quo ipsum sequitur naturam actus super quo interponitur, & cum ipsum instrumentum sit nullum,iuramentum quoque erit nullum,gl. in l.emptione,C.plus vale.quod agit. Bald. consil.375. vol.3. Guid.Papa consf.180.col. pen. Vital.in tract. clausul. tit. an iuramentū validet cōtractum simulatum. Gram.dec.76. n.71.Borell.consf.38.n.21. Marsil. in rubrica de fideiuss.num.353. Tiraq.in repet. l.si vnquam, in præfat. num.165. C. de reuoc. donat. & in tract. de retractu couent. in præfatione,n.18.& in tract.de iure constituti, p. 3. limit.7.nu.28.& seq. Franc.Marc. dec.47. n. 2.& dec.484.nu.10. lib. 1. Bald.in l.non dubium,col.pen. C.de leg.glo.Bal.Paul.de Castro,Saly.& alij Scribentes,in l.fi. §.filijs, ff. de bon.quæ liber.Ang.cōs.160.col.2.vers.cū igitur.Seraph.in tract.de priuil.iuram.priuileg.61.num.11. Cephal.consf.312. num.106. lib.3.& consf.466.n.36. lib.4. Rim.iun. consf. 467. num.62.& seq.lib.4.consf.239.n.70. & seq.lib.3.Honded.consf.45. n.34. lib.1. & licet in isto articulo contrarium tenuerint nōnulli relati ab ipso Honded.consf.42.n.18.& 19.eod.lib.1. [Cartar.dec.18.num.4.Hieron.Fernand.de Otero var.quæst. p.1. q.21. nu. 9. & an confirmet actum, qui est contra bonos mores,Rendin.in promptuario tit.de iurament.n.4.& 9.Iac.Gall.consf.68.num.47. Fontanell. de pact.nuptial.claus.4.gl.21.p.1. n.52.Aldouin.consf.1.n.71.Menoch.cōs.388. n.9.Simoncell.de decret.lib.3. tit.8.nu.185. vers. limitatur 21. Io. Griuell. decis. Dolani 14. nu.28. Molfes. par.5. quæst. 10. num.15. & quid si actus est prohibitus de iure ciuili, Barz.decis.32.num.26. & quid si interpositū sit in contractu contra formam statuti celebrato an validat contractum quod non, Ludou.à Peguer.dec.134.n.4. Menoc.cōs.1239 n.6.& 7. Bart.Bertaz.in repetit. l.si quis maior num.464.&471.C.de transact.post tract. clausul.& an ille qui promisit, & iurauit non venire contra contractum non potest dicere contractum esse nullum,Bertazz.in repet. l.si quis maior nu.470. & 475. Farin.in tract.de falsit.quæst.160.nu.242. & 252. Marta vot. 181.nu.1.Molfes.consf.28.num.8. Viuiu.dec. 183.n.2. Surd.consf.83.n.21. Asin.de exequ. §.9.c.328.num.2.] attamen istæ opiniones possunt conciliari distinguendo; quod 34 † tūc iuramentum est nullum in contractu nullo appositum, quādo cōtractus esset in totum & ipso iure nullus; secus, quando ex aliquo defectu tātū esset inutilis; ita distinguit Caroc. in

in repet. c. cum quid, in 4. par. in 8. limit. num. 5. carta mihi 173. vbi allegat gloss. in Auth. si qua mulier, C. ad Velleian. Rom. in l. 1. col. 3. ff. de vsucap. Bauet. in tract. de virtute iuram. nu. 29. Marsil. cons. 125. nu. 36. [Becc. cons. 63. num. 2. lib. 1. Paschal. de vir. patriæ potest. cap. 1. nu. 102. par. 2. Alex. 35. variar. resolut. titu. de iureiurand. resolut. 1. num. 1. cum seq. lib. 2. Morot. cons. 52. nu. 5. & 33.]

fensione, vel officio iudicis, opus est, vt soluat & postea solutum repetat, vel quod compareat coram iudice Ecclesiastico, & ab eo petat inhibitorias, quibus pendentibus iudex non potest exequi instrumentum.

SVMMARIVM.

1 *Defensio non censetur sublata à Statuto tollente exceptiones.*
2 *Defensio nunquam censetur exclusa per quamuis defensionem.*
3 *Defensio non potest tolli per Statutum, intellige vt n. 10. & 11.*
4 *Statutum potest differre & modificare defensionem.*
5 *Statuta tollentia defensionem, non valent.*
6 *Defensio non potest tolli per Principem, vel Papam, & n. 7. & n. 12.*
8 *Defensio est inducta & permissa omni iure.*
9 *Defensio non solum directè verum etiam neque indirectè tolli potest.*
13 *Princeps in causis criminalibus quas defensiones possit tollere.*
14 *Statutum tollens defensionem, censetur tollere friuolam, & inanem; item censetur tollere ciuilem & non naturalem, item illam quæ grauat defendentem onere probandi: item defensiones facti, & non iuris, vt num. 15. 16. & 18.*
17 *Statutum potest tollere defensiones inductas de iure ciuili.*
19 *Statutum tollens defensiones, an tollat recursũ.*
20 *Statutum tollens defensionem an tollat officiũ iudicis, quod intellige, vt n. 22.*
21 *Officium iudicis censetur exclusum per pactum de non opponendo.*
23 *Officium iudicis non censetur exclusum per Statutum excludens exceptionem.*
24 *Officium iudicis differt ab exceptione.*
25 *Officiũ iudicis an censeatur exclusum à Pragmatica super Bulla.*
26 *Statutum tollens exceptionem an sit validum.*
27 *Defensio an possit reseruari post certum tempus per Statutum.*
28 *Debitor qui non potest se tueri exceptione, de-*

EXCEPTIO VIGESIMA PRIMA.

Defensionis.

1 VIgesimo primo † non censetur reiecta defensio à Statuto reijciente omnes exceptiones, quia licet exceptio tollatur, tamen defensio non tollitur, vt notauit Domin. in c. dilecti, in glo. 3. in fine, de lit. contestat. in sexto, Dec. in d. cap. ex parte, il secondo, num. 77. de offic. deleg. vbi etiam Fely. n. 9. idem Fel. in Rubr. de exceptio. in princ. Contard. in repet. l. diffamari, super glo. nu. 4. C. de ingen. manumiss. Ang. Aret. cons. 81. nu. 35. Bonacoss. in quæst. crim. in verbo, defensio, vers. finali, lib. 1. Carpa. super statuto Mediol. lib. 1. cap. 42. num. 194. [Aldouin. de Aldouin. cons. 20. num. 188. Carpan. in statut. Mediolan. in præludijs, nu. 815. Marsil. singul. 388. Farin. cons. 16. num. 18. lib. 1. cons. crim. Bonacoss. in quæst. crimin. in verb. defensio versic. statutum licet possit Tusch. in lit. D, conclus. 130. nu. 14.] Bart. in l. 1. §. & parui, nu. 3. ff. quod vi, aut clam, vbi ponit differentiã, quãdo statutum tollit exceptionem, & quãdo defensionem, & hoc non sine ratione: qa 2 defensio † nunquam censetur per Legem, Statutum, vel aliam dispositionẽ sublata, Clem. Pastoralis, de re iudic. l. 1. §. cum arietes, ff. si quadrup. pauper. fecisse dicat. [Boss. in tit. de fauorib. defens. n. 15.] Natta consil. 119 nu. 13. lib. 1. Curt. iun. cons. 235. nu. 12. & 13 & non solum non censetur sublata à statuto 3 tollente exceptiones, immò nec † in specie potest tolli defensio per aliquod statutum. Kircou. in suis commun. opi. cent. 4. conclus. 62. nu. 34. vbi alios allegat. Bonacoss. in d. vers. defensio, & in verbo, defendere per totum, lib. 2. [Aldouin. cons. 20. nu. 189. qui Authorem allegat.] Becc. cons. 51. nu. 9. sed be- 4 ne potest † differri, modificari, variari, & alterari, Abb. in c. cum olim, nu. 22. de appell. [Io. Aloys. de Sept. super Bulla n. 58. Tusch.

in

in lit.D.concl.130.nu.13. Carauita rit.167. nu.12.& rit.220.] Alex. consil.225. nu.11. lib.6.Rol.cons.19.n.39.& 40.lib.1. Vant. in tract.nullit.tit.de nullit. ex defectu citation. nu.9.in fine,Intrigl.cons.23.n.5.vol.1.quod intellige de defensione quæ prouenit de iure naturali: nam si proueniret de iure positiuo, 5 posset tolli,vt dicam infra nu...& ideo † talia statuta tollentia defensionem, non valent, nec tenent, Marsil.in pract.crimin. §.vltima quæstio,nu.23.& 31.& cons.8.n.30.& cons. 16.num.24.& consil.25.num.52. Becc.cons. 51.nu.9.Brun.in suo repertorio,in verbo,defendere.Bonacos.in d.verbo,defendere,Cartar.in tract.de exequut. sent. capto bannito, c.3.num.20.vbi dicit,quod tale statutum est iniquum,& contra ius naturale. Portius cõs. 3.nu.30. [Farin.in tract.crim. q.125. n.13. Aldouin.cons.20.nu.189.Ludou.Sacc.cons. 53.nu.55.& quid si causa est legitima tollendi defensionem,Roland.Cauagnol. in decretis Montisferrat.decret.12. §.8. q.2.nu.4.] Carauita super ritu Regni Neapol.Ritu 220 nu.13. 6 Immò nec † per Principem potest tolli defensio.Becc.d.num.9.& Marsil.d.consil. 8.nu.28.& consil.81.num.79.& consil.16.nu. num.20.& 21. [Farin. cõs. 103. nu.7. lib.1. cons.crim.] Io.de Amicis cons.147.num.6. Marius Anguiss.cons.42. nu.13. Cartar. d.c. 3.num.46.Gramm.cõsil.150.num.2.in ciuil. 7 & quod plus est,nec etiam per Papam potest tolli defensio,Marsil.in pract.§.quoniam,nu. 79.& d.cons.16.n.22.& cons.25.num. 52.& cons.81.nu.43.& cons.73.nu.52. [Camill. de Laratha cons.85. nu.8. Marsil.cons.8. nu. 35. Lanar.cons.40. num.6.Franc. Casson.de iudic.nu.19. tract.9. inter tract. crim.diuersorũ, Farin.cons.101.n.22.lib.2.cons.crim.] Borell. super pragm.Odia litium, §.2. glo.4. nu. 38. 8 & ratio est: quia defensio † est permissa & inducta de iure Diuino, Canonico, Naturali,Gentium,& Ciuili cap.non inferẽdo,23.q.3.l.scientiam,§.qui cum aliter,ff.ad leg.Aquil.l.1.C.vnde vi no.Mars.in l.vnus, §.cogniturum,num.56. ff.de quæst. & in l.vt vim,ff.de iust. & iure,& cons.4. num.4. & in pract.in d.§.quoniam,nu.76.Glos.in §.quod verò, Instit. de iure nat. gent.& ciuili,]Curt. iun.cons.235.nu.11.Becc.d.cons.51.num.8. Neuiz.cons.61.nu.43. [Farin.in tract.crim. quæst.125. nu. 1. cum seq. Camill. de la Ratha cons.5.nu.159. Farin.d.cons. num.21.] Loffred. cons.48.nu.20. Maluas.cõs.14.n.9. 9 & † non solum directè verum nec etiam indirectè tolli potest defensio,Mari.Anguiss.cõs. 76.nu.19. Becc.consil.præd.num.9. [Alex. cons.225.nu.7.lib.6.Farin.cons.156. nu.35. lib.2.cons.crim.] 10 quæ † conclusio procedit tantum in causis criminalibus, vel status, in quibus Papa & ceteri Principes de plenitudine potestatis non possunt tollere defensionem, Clemen.Pastoralis,de iudic.Guido Papa,cõs.6.col.5.vers.plus dicit, Bald. Fel.in c. dilecti,nu.7. in fi. de except. Marsil.qui alios allegat sing.388.Pet.Ant.à Petra in tract.de potest.Princ.c.26.nu.16.vbi testatur de cõ.* opi. [nec etiam tolli potest in casu hęresis & crimine lęsę maiestatis, Boss.in titu.de iudic.num.78.Farinat.in tract. de crimine lęsę maiestat.quæst.117.n.17.& cõs.103. num.2. lib. 1. cons. crim.] 11 & hoc † etiam procedit in causis ciuilibus grauibus, in quibus nec et possunt principes tollere defensionem de plenitudine potestatis,Soc.sen.cons.164.nu.16 & cons.266.nu.8.& 9.vol.2. [Gerard. Mazzol.cons.71. num.10.Stiatic. in pract.cap.2. nu.3.] Rebuff. super constit.Regni Franciæ,to.3. tit.de citatio.nu.36. 12 secus † in causis non grauibus & leuis præiudicij, quia in eis princeps de plenitudine potestatis, & nulla subsistente causa potest defensionem tollere, [Nellus de bannit.in secunda p.2.temporis,nu.2.] Bal.in l.3. §.si is pro quo,n.2. ff.quod quisque iur.vbi etiam omnes Scribẽtes, Fel. in c.dilecti, num.30.in fi. de except. Marsil.d.sing.388.Hiero.de Tortis, cõs.vnico,nu.22. post cons.Ant.de But.quidquid dixerit à Petra d.c.26.num.33.& Alex. ibi per eum allegatus. 13 & † intelligas,vt Princeps nõ possit tollere defensionem in causis criminalibus concernentem ventilationem innocentiæ, secus in defensione concernente multiplicationem citationum,Bald.in l.1.in prin. ff.ne quis eum qui. Abb. & alij, in cap. cum inter,de except.Affl.decis.391.Rebuff.super constit.Regni Franc.to.3. tit.de citation. nu. 36. Hiero.de Tort.in consil. vnico, num.22. post cõsil.Ant.de Butr.Bald.& alij,in l.3.§.si is pro quo,ff.quod quisque iur. Pet.Ant.à Petra, in d.tract.de potestate princ.c.26. n.18. 19.&

19.& 21. [Marsil.consf.81.n.80. Camill.de Laratha consf.85.nu.1.cum seq. Baiard. ad Clarum q.49.nu.53.]

14 Statuta † autem tollentia omnes defensiones, censentur solummodo tollere friuolas & inanes, & non legitimas & iuridicas, Bar.in l.omnes populi, in pen. col. vers. vltimo quæritur, ff.de iustit.& iure, & in l.1.§.1. n.3.ff. quod vi aut clam, Alber.de Rosate, in prima parte Statut.quæst.65. Paul.de Castr. consf.183.col.3. Mars.consf.16. nu.1.& consf. 64.n.5.& in pract. §.vlt.quæstio, nu.1.& 32. Iason in l.1.in 2.col. C. de sacrosan. Eccles. [Alex.consf. 113. viso col.3.lib.5. Tusch.in lit.S, concl.525.nu.30. Corsett. in singul.in verb. exceptio la 1. Carpan. in stat. Mediol. c.44.n.166.cum seq. nec tollit exceptionem innocentiæ, Rimin.iun. consf. 345.nu.34.]

15 Item statutum † tollens defensionem, intelligitur tollere illam quæ grauat defendentem onere probandi, non autem illa, quæ consistit in mera negatiua, Felin.in Rubr. de except.col.1.Pet.Ant.à Petra, in tract. de potestate Princip.c.26.nu.11. [Bertaz.in tracta. clausf.clausul.29. gl.9.n.5.]

16 Item censetur † tollere defensiones ciuiles non autem naturales, Bald. in c.a nobis, in fine, de except.Fel.in c.cum dilecti, col.5. eodem tit. Marsf.consf.25. nume.52. & consf.31. nume..42. & consil.73. num.5. & in Pract.c. §.quoniam, nume.78. Borell.super Pragmatica, Odia litium, §.secundo, gl.4.nu.38. Bonacoss.in quæst.crim.lib.1.in verbo defensio in prin.vbi alios allegat, & ratio est, quia

17 † Statutum potest tollere defensiones inductas de iure ciuili, & positiuo. Decius consil. 175.n.1.Sal.in l.fi.in fi. C.de sent.Marsf. consf. 103.num.41. [Aegidian.constit.lib.4.cap. 54. versf.ad defensionem, num 8. fol.286.] Gemin.in c.non solum, in secundo notab. de appellat. in sexto, Intrigl. consf. 23. num. 4. lib.1. Pet. Anto.à Petra, in tracta.de potest. princip.c.26.n.4.& 8.

18 Item censetur † tollere defensiones facti, & non iuris, Felin. in d.cap. cum dilecti, nume.7. de exception. Dom. Camia, super Ritu istius Regni, cap.40. num.42. [quod non potest tollere appellationem, quæ est defensio, vt dixit Decia.in tract.crim.p.1.lib. 2.c.34.n.20.Giurb.dec.68.n.5.]

19 Quæro modo, † an statutum tollens defensionem, tollat etiam recursum ad superiorē? & respondeo quod sic, ita voluit Marsil. in sua Practica, §.opportunè, nu.60. Bonacoss. in dicto verbo, Defensio, circa medium. [Ruin.consf.157.n.16. lib.5. Marcabr.consf. 87. n.53.& n.60.]

20 Quæro iterum, † an Statutum tollens defensionem, tollat etiam officium iudicis? & dico quod sic, Barto. in l.1. §. & parui, num. 8.ff.quod vi aut clam, & ibi addent.in litera B, Milanensf.dec.2. num. 245. lib.2. Parisius consf.107.nu. 118. lib.3. Honded. consil.18. num.81.lib.1. Magonus dec. Lucensf.11. nu. 21. Ant.de Canar.in tract.de exeq. instrum. num.92. Abb consf.44.num.3.lib.1. Roland. consf.29.num.4. vol.1. Paul.de Castr. consil. 257. num.5. volum. 2. Menoch. in tracta.de præsumpt.lib.2. præsumpt.48. nu.28. Maur. Burg. in tract.de Laudem.par.3.inspect.40. num.11. vbi alios allegat. Cartarius in tracta.exequut.sent.capt.bannit.cap.3.num.43 Asinius in pract.§.31.cap.34.& cap.42.Carpanus super Statutis Mediol. cap.4. nu.208. lib.1.& cap.116.nu.217.eodem lib. [Marsil.singul.88. Roman.consf.325.n.14.& 15. Gratian.discept. cap.411. num.21. Carpan. in statut. Mediolan.cap.58. num.12. Giurb. dec.67. n.1.& nu.5. declarat factum,] Camia super Ritu istius Regni, cap.4. num.64. & cap. 16. num.71. & cap.11.nu.6.vbi dicit,

21 quod per pactum de non opponēdo, quo denegatur etiam defensio, censetur exclusum officium iudicis, allegat DD. in l.planè, ff.de petit.hæred.& Bar.in d.l.1. §. & parui, nu.8.

22 ff.quod vi, aut clam. Sed † hoc intellige, vt censeatur exclusum officium iudicis, quod imploratur à parte, & non illud quod impartitur ab ipso iudice, ex mero eius officio. Milanensf. dec.2. nu.145. 148.157.163.164. &167. lib. secundo, Cumia super Ritu dicto cap.16.nu.74.& 75. Rolandus a Valle consf. 29.num.50. lib.primo, Petr.Ant. a Petra, in tracta.de potestate Principis, cap.26.num.9. in fi. [nec quando nititur æquitati, Gratia. discept.cap.604.nu.3.& cap.793. num.22.]

23 Quod † secus est, quando Statutum tollit solum exceptiones, quia tunc non excluditur officium iudicis, d.l.planè, ff.de petit. hæred. vbi Bart.in secundo not.n.4.& in d.§.& parui,

ui,nu.7. Abb.Ant.de Butrio,Felin.nu.18.& Dec.n.78.in c.ex parte,il 2.de offi.deleg. Roma.consſ.42.n.4.Siluan.consſ.17.nu.6. Marſ. in repet.Rubricæ de fideiuſ.nu.328.Alex.cõſil.113.n.16.vol.5.Bened.de Barz.in tract.de guarentig.p.2.q.20. Pariſ. conſ.107. n.118. volu.1.Becc.conſ.12.nu.69. Illuſtriſs.Card. Alban.in lucubrat.ad Bart.in l.1.nu.10.ff.de iuriſd.omn.iud.Ruin.conſ.209. n.23. vol.1. Honded.conſ.18. nu.80. Socy.ſen. conſ.27. vol.4.n.31.Roland.conſ.1.nu.56.lib.1. Aſin. in pract.§.31.c.33.& 34. Natta conſ.172. n. 10.vol.1. Maur. Burg.in tract. de laudem.p. 3.inſpect.40.nu.14. Cumia ſuper Ritu iſtius Regni,c.17.nu.39.& 54.& Abb.in c.cum q. nu.8.de reſtit.ſpol. vbi etiam Bero. nu.37. & idem Abb.in c. ex parte,il ſecũdo,n.6.de officio.deleg.vbi etiam Fel. num.6.& 7. Lancell. cell.Gallia,in l.4.§.Cato,num.101. ff.de verborum obligat. Marſil. ſing.88. [Roman. conſ.325. n.14.& 15.& ibi Addent.in lit.N, Roland.à Vall.conſ.1. n.56.lib.1.Gratian.diſcept.c.411.n.21. Menoch.conſ.818. n.101. & de præſumpt. lib. 2. præſumpt.28. numc. 28. Aldou. de Aldouin. conſ.110.num.100. Tuſch.in lit.E, concluſ.381.n.38.] Carpanus ſuper Statut. Mediolan. lib. primo, cap. 42.num.207.& cap. 116. num.215. & 196. eodem lib. Aſin. in practic. §. 31. cap. 33. & 34.& in tract.de exequ.§.3.c.323. n.5.Pract. Papienſ. in forma exequ.ſent.diffin.in princ. n.18. & ibi Addit.in littera G, Alexand.in l. ma, §.ſi is,num.11.ff.quod quiſque iuris, Iaſon in l.vbi pactum, num.14. C. de tranſact. Marſil.in l.vnica,num.160.C.de raptu virg. Calcaneus conſil.28. num.29. & 30. & conſil. 35. num.37. & 38. Et ratio eſt promptiſſima, † quia aliud eſt officium iudicis, & aliud exceptio, & qui non poteſt excipere, poteſt implorare officium iudicis. Dominus Cumia dicto cap.17. num.40. Maſcardus in tractat. de probat. concluſ. 1236. num.9. & 11. Burg. d. inſpect. 40. num. 15. Carpanus dicto cap.116.num.216.vbi allegat Alexan. in addit.ad Bartol.in l. planè,in add.magna, circa medium, ff. de petit. hæredit. Calcaneus conſil.28. num. 29. & 30. [deciſ.Milan.8.nu.59. lib.2.] Sed an † iſta exceptio mittatur aduerſus exequutionem contractus iuxta formam Bullæ,vide dicta per Dominũ Cumiam, dicto cap.17. nu.37.38. & ſeq. vſque ad num. 54. Dom. Intrigl. q. 15. ſuper Bulla Milanenſ.dec.8.à nu.59. vſque ad nu. 73. [Io.Aloyſ.de Sept.ſuper Bulla,n.37.& nu.38. Corradin.Puteus ſuper Bulla n.19.& ibi Io. de Paternion. n.35. & etiam Hieron. Fimia num.8. Roman. conſ.42.nu.4.]

24 — 25

26 Item quæro, † an Statutum tollens defenſionem poſt certum tempus, ſit validum, & iuſtum? & dico quod ſic; quia hoc Statutũ non tollit defenſionem, ſed tantum limitat tempus ad defendendum, Afflict. ſuper conſtitut. pœna eorum, num.7. & ſeq. vbi etiam Iſernia, Cartar.in tract.de exequut.ſentent. capto bannito cap.3.nu.19.& 40. Nellus in tracta.de bannitis, in ſecunda parte,ſecundi tempor.q.2. Ale.conſil.105.nu.9.lib.3. Carauita ſuper Ritu M.C.V.Ritu 210. num.5. [vid. ſupra additiones ad numerum 4. præſentis exceptionis.]

27 Quæro poſtremò, † an defenſio poſſit per ſtatutum reſeruari poſt certum tempus, prout eſt noſtra Pragmatica,ſuper Bulla qua reſeruantur exceptiones & defenſiones poſt factam ſolutionem? & dico quod ſic, l.fin. C. de compenſat. l. ille à quo, §. ſi teſtamento, ff. ad Trebell. l. ſecunda, C. de edicto Diui Adriani tollẽn. Ang. in l.ſi ſic, num.ſecundo, ff.de legat.1. Aſinius in tracta. de exequut.§. ſecundo,cap.4.nu.3.4. [Affl. in conſtit.pœnam eorum n.12.rubr.3.lib.3.]

28 Vnum non omittam hic dicendum pro complemento præſentis materiæ, ſcilicet, quod † vbi deficiunt exceptiones, defenſiones, & officium iudicis,remedium eſt,quod debitor ſoluat,& poſteà ſolutũ repetat.ita dixit Bartol.in l.prima, §. & parui, num.9. ff. quod vi aut clam, Cumia dicto cap. vndecimo, num. 16,vel quod petatur iudice Eccleſiaſtico inhibitorias fieri iudici ſeculari per ipſum iudicem Eccleſiaſticum,qui iudex ſecularis pendentibus talibus inhibitorijs, non poteſt exequi inſtrumentum; ita dixit Prouinzal. & addit. ad Bertachin. in verbo exequutio, Alexand.in l.4.§. condemnatum, num. 17. ff. de re iudic. vbi etiam Ripa, num.29. Dominus Intrigl. conſ.30.num.28.libro primo, quæ inhibitio debet fieri parte citata, Domin. Intrigl. conſil. prædict. nume. 4. & 5. quas inhibitorias nunquam vide practicari. [& eſt

[& est talis defensio quod nemo potest ei renuntiare maxime in criminalibus, Io. Anto. Rubeus Alexand. in tract. de potest. procurat. & defensor. nu. 29. inter tract. crimin. diuersorum, Natt. consil. 359. nu. 3. Surd. consil. 118. nu. 6. Muta dec. 60. num. 17.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quæ causatur ex dolo partis aduersæ, non censetur exclusa à statuto excludēte omnes exceptiones.*
2 *Promissio extorta dolo aduersarij, infringitur, saltem ope exceptionis.*
3 *Statuta non debent præbere occasionem delinquendi.*
4 *Statuta potius debent esse superuacanea & nihil operari, quam se extēdere ad iniquitatē.*
5 *Statuta nutritiua peccati non tenent.*
6 *Dolus reddit actus ipso iure nullos.*
7 *Contractus omnes quibus dant causam dolus, sunt nulli, quod amplia, vt nu. 8.*
9 *Iuramentum interpositum super contractu doloso, non obligat iurantem. quod intellige, vt num. 10.*
11 *Clausula, Iurantes, &c. facit vt iuramentum referatur ad omnia pacta apposita in instrumentis.*
12 *Dolus ad hoc vt annullet instrumentum, qualis debeat esse.*
13 *Dolo præterito potest legitimè renuntiari, secus est in dolo futuro. quod amplia, vt num. 14. & 15.*
15 *Exceptioni doli non potest renuntiari tàm tacitè quàm expressè.*
16 *Renūtiatio doli quo pacto fieri debeat vt valeat & num. 17.*
18 *Factum sciri non sufficit, nisi sciatur cum suis qualitatibus.*
19 *Renuntiatio exceptionis doli, semper præsumitur facta per ignorantiam.*
20 *Ratificatio non trahitur ad incognita.*
21 *Ratificatio ad hoc vt valeat, debet fieri à certo & de omnibus instrumento, & non ab ignorante.*
22 *Dolus non potest allegari per eum qui scienter fuit deceptus.*
23 *Clausula (non vi, non dolo) posita in instrumentis, quid operetur.*
24 *Dolus non præsumitur remissus per contrahentes per quæcunque verba.*
25 *Dolus nunquam præsumitur.*
26 *Dolus debet probari per eum qui se fundat in illo.*
27 *Dolus quomodo probetur.*
28 *Dolus dicitur probatus statim quod constat de enormi vel enormissima læsione.*
29 *Dolus quibus coniecturis excludatur.*
30 *Exceptio doli est compatibilis in qualibet alia exceptione.*

EXCEPTIO VIGESIMA SECVNDA.

Quæ causatur ex dolo partis aduersæ.

1 VIgesima secunda † exceptio quæ non censetur exclusa à Statuto excludente omnes exceptiones, est exceptio quæ causatur ex dolo partis aduersæ, vt quia dolus fuit causa cōtractus, vel quia fuit causa ne debitor potuerit adimplere. Ant. de Butrio in c. cum Bertoldus, vers. secundus casus, de re iudic. Frāc. in c. cum dilecti, q. 62. limit. 7. de appell. Fel. in c. ex parte, il 2. vbi etiam Dec. num. 79. de offic. delegati. Io. Bapt. Marcian. cons. 15. nu. 42. qui ad hoc allegat textum, in l. 3. cum gl. in l. diem proferre, §. stari, ff. de arbit. l. Aurelius, §. centum, ff. de liberis legat. l. si finita, §. eleganter, ff. de dam. infect. Natta cons. 166. nu. 26. lib. 1. Tartal. in pract. M. C. V. c. 1. nu. 49. Marsil. sing. 96. & cons. 89. nu. 20. Bero. q. 61. nu. 1. Soc. iun. cons. 48. nu. 52. lib. 2. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. nu. 29. Afin. in pract. §. 31. cap. 49. Carpanus super Statutis Mediol. lib. 1. c. 116. num. 206. vbi dicit, quod isto casu de dolo notoriè cōstare debet, vel si in continenti offeratur probari, allegat l. 1. §. dolo malo, ff. de doli mali except. l. 1. §. persuadere, de seruo corrupto, Matth. Colera, in tract. de process. exequut. p. 1. c. 10. n. 220. [Aldouin. cons. 110. n. 37. & cons. 1. n. 101. & cons. 75. nu. 10. Billott. de absolution. iuramenti lib. 1. cap. 13.]

2 Et ratio posset adduci, † quia promissio extorta dolo aduersarij, infringitur saltem ope exceptionis, Rimin. sen. cons. 102. num. 24. & 27. volum. 1. Franc. Monald. cons. 16. num. 5. [Alba Mandell. cons. 251. nu. 31. Alex. cōs. 9. nu. 11. lib. 5.] Alia potest esse ratio: quia

 si hæc

3 † si hæc exceptio doli non posset opponi, Statutum istud præberet occasionem delinquendi, contra textum in l.conuenire, ff.de pactis dotal. & in l.3.ff.de iureiur. & l.si vnus, §. illud, ff.de pact. [Decian.in tract.crim.lib.2. 4 p.1.c.34. nu.23.] & potius est † admittendum, vt statutum sit superuacaneum, & nihil operetur, quam vt extendatur ad iniquitatẽ, Paul.de Cast.consil.258.col.1.lib.2. Corne. cons.219. col.2. in fine, lib.2. Crau. consil. 70.num.29. lib.1. Alex.cons.52.nu.2. lib.1. Schrad.in tract.de feud. p.10. sect.3.num.8. [& potest semper retractari, Ant.à Sola super decret. Subaudiæ in proœmio, gl.2.n.38. Marcabr.ab Anguill.cons.14.nu.18.] Tertia 5 potest afferri † ratio, quia si statutum prohiberet opponi de dolo, esset nutritiuum peccati, & sic non valeret. Hostiens.in Sum. tit. qui filij sint legitimi, Bal. in l.eam quam, C. de fideicom. [Petr.Augustin.Morla in empor.iuris p.1. titu.1.num.8. Idem Author in tract.de effect.cleric.effect.2.nu.101. Farin. in tit.de falsit.q.160. nu.70. Rol.Cauagnol. in decret.antiquis montis Sterrat. decret.73 §.1.q.1.n.6.Crauett.cons.137.n.2. Decian. tom.1.lib.2.cap.34. nu.22.in crimin.Fontanell.de pact. nuptial.claus.3. glo.3.nu.32.] Marcian.d.cons.15. num.44. Quarta etiam 6 posset adduci ratio, † quia dolus reddit actũ ipso iure nullum, Bald. cons.213. volum.1. Gramm.dec.76.num.12.Euerard.in Topica iuris in loco à contract. ad distract. num. 5. Neuizanus cons.52. num.50. Natta dicto cons.166. num.26.lib.1.Cefal.cons.201.nu. 82.lib.2.Alex.cons.62.nu.3.lib.2. Iosephus Ludou.dec.Perusi.18.nu.51.Ang.de Vbald. cons.234.nu.5.& exceptio nullitatis non censetur reiecta à nostro præsumpto statuto, vt dixi sup.except.20.nu.1.ergo nec ista exceptio doli, & hoc intellige prout dixi in dicta except.20. nu... vt reddat actum nullum, & illum rescindat, si velit is, qui fuit deceptus, secus, si ille approbat contractum dolosum, Loffred.consil.23.nu.11.vbi alios allegat, & & circa istud quod paulo ante dixi, quod dolus reddit actum nullum ipso iure, sunt aliqui Doctores qui videntur quasi tenere contrarium, dum distinguunt, quod aut contractus cui dolus dedit causam est bonæ fidei, aut stricti iuris, si stricti iuris, valet ipso iure, licet possit elidi exceptione doli, per tex.in l.dolo, vel metu, C.de inutil.stipulat. Ant.de Padilla, in l.2.nu.3.C.de rescind.vendit. Ang.Porus.qui testatur de comm.opin.in l.Iulianus, §.si venditor, in glo.in vers.persuaserit, ff.de act.empt. glo.in §.actionum, in verbo, bonæ fidei, vbi Aret.nu.11.Ias.nu.31. & 32.& Gomes.nu.12.Instit. de action. Diaz Reg.200. Nicellus in tract.de concord.gl.cap.13.Euerard.Bronchorst in suis conciliation. cent.1. assert.38. Padilla dicto nu.3. Curt.iun.cons. 205.nu.22.Mascard.in tract.de probat. conclus.75.nu.11. [Surd.cons.528. nu.6. dans causam contractui in l.si mora, nu.77. ff.soluto matrimonio. Molina de contractibus disputat.352. idem Surd.dec.253.nu...Berous cons.197. nu.8. lib.1.] Sed ista differentia 7 non obstante, omnes † contractus quibus dat causam dolus, sunt nullius momenti de iure Canonico, Bal.in c.vnico, in fine, de plus petitio. Iason in d. §.actionum, num.36. quod Ius Canonicum debet attendi in hac materia in omni foro, cum respiciat peccatum, vt not.in c.possessor, de reg. iuris in sexto, Ant. de Büt.cons.45.Alex.cons.34.vol.3.Rol.cõsil.72.nu.13. vol.4.Intrigl.cons.30.nu.3.vbi concordantes allegat & idem procedit, si cõtractus esset duplex scilicet bonæ fidei, & stricti iuris, nam etiam isto casu ratione doli contractus rescinditur ipso iure, Bal.in d.l.dolo, vel metu, C. de inutil.stipul.Ias.in d. §.actionum, nu.33.vbi in nu.seq.ponit, an dolus annullet Statutum, testamentum, vel matrimonium. [Marchesan. de commissione in forma commission. quæst.62. Billott.de absolution.iuramenti, c.13. nu.5. & 7. Gratian.discept.c.113.nu.48.Mantic. de tacit.& ambiguis lib.1.tit.9.n.23.Giurb.in cõsuet. Messa. p.1.c.1.gl.8.n.62. Parlador.lib.1.rerum quotidian.c.3.n.13.Maceratens.lib.2.resolut.17. nu.7. Molin.disput.352. nu.7. Caball.cons. 144.nu.69.lib.1. Iacob.Gall.cons.39.n.18.]

8 Amplia supradictam † conclusionem, vt contractus cui dedit causam dolus, sit nullus ipso iure, etiam si in eo interuenerit iuramentum, Anton.de Padilla in d.l.2.n.4. C.de rescind.vendit. Abb.in c.cum contingat, n.23. vbi etiam Alciat.nu.13.de iureiur. [Farin. decis.148.nu.1.in lib.2.cons.crimin.] quia 9 † iuramentum interpositum super contractu dolo-

doloso, non obligat iurantem, c. nō est obligatorium, de regulis iur. in 6. c. si verò, de iureiur. c. quamuis, de pact. Panzirol. consil. 1. nu. 67. Maluas. consil. 39. nu. 7. & consil. 89. nu. 12. [& quando præsumitur dolo extortum, Barz. dec. 25. n. 14. Farin. consil. 176. nu. 4. in criminal. Mancin. de iurament. p. 4. effect. 1. q. 1. n. 1. Butr. consil. 45. nu. 1. vers. vnde quamquam Pedamont. dec. 41. nu. 3. Crauet. consil. 142. n. 27. & requiritur absolutio à iuramento, Marta de iurisdict. p. 4. cent. 1. cas. 72. nu. 28. Pereg. consil. 73. nu. 40. lib. 1. Asin. de exequution. §. 9. c. 3 29. nu. 1.] Quod intellige

10 † de iuramento promissorio, secus si cum iuramento promissorio adesset iuramētum assertorium, vt quia fuisset iuratum, (omnia & singula contenta in instrumento, fuisse, & esse vera, & promiserunt attendere, &c.) quia tunc contractus ita iuratus non rescinditur ipso iure prætextu doli, sed opus est, vt debitor soluat & postea solutum repetat. Abb. in c. 1. nu. 5. de iureiurando, Gramm. dec. 45. & dec. 89. Roland. consil. 93. vol. 1. & consil. 88. n. 14. vol. 4. Ruin. consil. 135. n. 3. vol. 1. Anchar. Regiens. in suis quæstion. famil. lib. 1. q. 47. n. 2. Bero. consil. 85. n. 3. & 4. & consil. 211. n. 9. vol. 3. Caualc. dec. 9. n. 27. lib. 1. vbi n. 28. dicit, quod illa

11 † clausula quæ solet per notarios apponi de consuetudine in fine instrumentorum, scilicet (iurantes, &c.) refertur ad omnia in ipso instrumento contenta, perinde, ac si in quolibet pacto & conuentione exprefsè esset inserta. allegat Paris. consil. 97. nu. 89. 90. & 91. & est tex. in l. talis scriptura, §. fin. ff. de leg. 1. [Dec. consil. 9. n. 28. d. Asin. in §. 9. c. 385 n. 14. Raudens. consil. 9. n. 41. lib. 1. Menoc. cōs. 343. n. 16.] Sed aduertendum est, † quod

12 ad hoc, vt contractus dolo factus sit nullus ipso iure, oportet vt dolus sit talis, qui posset cadere in prudentem virum, & non sufficit dolus simplex, c. cum dilecti, de his quæ vi metusve causa fiunt, vbi Abb. n. 4. & 12. Baldus in Rubrica C. de rescind. vendit. n. 3. vbi adest optima additio Alex. in l. & eleganter, ff. de dolo, Marsil. sing. 407. nu. 7. Gayll. lib. 2. practic. obseru. obseru. 93. n. 10.

13 Quæro nunc, an possit † renuntiari exceptioni doli? In ista quæstione est distinguendum hoc modo; videlicet, aut loquimur de dolo præterito, aut de futuro, primo casu potest renuntiari absque difficultate, Iason in princ. & ceteri Docto. in l. si vnus, §. illud, ff. de pactis. Iac. Butrig. in tract. de renunt. versic. beneficio exceptionis doli, Panzirol. cōs. 8. nu. 10. Ant. Gomes. in tract. de testam. c. fi. num. pen. Suarez in thesau. recept. sent. lit. D num. 105. Curt. iun. consil. 288. nu. 15. Matth. Colera, in tract. de process. execut. p. 1. c. 10. n. 221. [Paris. consil. 84. nu. 30. lib. 1. Surd. consil. 506. nu. 17. Caroc. de deposit. p. 1. in tit. de dolo depositarij caus. 8. n. 4. 5. & 6. à Sol. in constitut. Subaud. fol. 96. nu. 19. Bero. cōs. 144. nu. 13. lib. 1.] Secundo verò casu nullo modo potest renuntiari dolo futuro, DD. omnes in dicto §. illud, Anto. de Butr. consil. 24. n. 2. Soc. sen. consil. 121. nu. 7. lib. 3. Camill. Borellus super Pragmatica, Odia litium §. 2. gl. 6. nu. 69. Bombinus consil. 49. num. 34 Euerar. in Topica Iuris, in loco à vi iuramen

14 ti, nu. 63. vbi dicit, quod etiam cum † iuramento non potest illi renuntiari, Bellamera consil. 24. nu. 8. Bombin. d. consil. 49. num. 33. [Ant. de Butr. consil. 24. nu. 2. vers. communis sententia, Tusch. in lit. D. concl. 588. nu. 1. & nu. 7.] Brunor. à Sole, q. 23. nu. 20. qui di-

15 cit, quod † non solum non potest tacitè renūtiari dolo futuro, verum etiam nec exprefsè, & si esset renuntiatum exceptioni doli, intelligitur de dolo præterito, & non futuro, [Tusch. in d. conclus. 588. nu. 6.] Afflict. decis.

16 220. num. 6. & † debet fieri renuntiatio doli præteriti in alio instrumento ex interuallo celebrando, vt teneat talis renūntiatio. Affl. dec. prædict. num. 8. [& per verba expressa, Tusch. dicta concl. 588. num. 10. 11. & 16.]

17 & † habita scientia ipsius doli, Crauetta, cōsil. 160. nu. 4. volum. 1. quæ probatio scientiæ debet esse in specie clara, & satis distincta cō-

18 cludenter, & plenè probata, quia † non sufficit scire factum, nisi sciatur cum suis qualitatibus, glo. in c. concertationi, de appell. in 6. vbi Geminian. Corsett. in suis singular. in verbo, scientia, nu. 11. Osascus decis. 174. nu. 3. & 4. Caualc. dec. 12. num. 37. lib. 1. [Mandell. Alb. consil. 252. nu. 9. Caroc. dec. 96. n. 11 Io. Bapt. Costa de facti sciēt. & ignorant. inspectio. 63. nu. 11. Borgnin. decis. 12. n. 37. lib. 1. Simon de Pretis consil. 3. n. 14. Turrett. cōs. 9. nu. 81. lib. 1. decis. Auenien. de Laurentio 143. n. 9. Alb. Mandell. consil. 18. nu. 7. Amat. dec.

dec.1. num.27.] vbi allegat concordantes, 19 † alias semper præsumeretur renuntiasse per ignorantiam, Crau.consf.192.nu.5.lib.2.Paris.consf.20.nu.98.lib.1. [Io.Bapt.Costa de facti scient.& ignor.in responso inspection.6 n.25.quia Authorem allegat.] Franc.Personal.in tract.de indit.& tortura, quæst.16.nu. 20 23.ex quo † ratificatio non trahitur ad incognita, Iason consf.207.col.fin.lib.4. [Surd. consf.28.nu.118. Gratian.discept.c.162.n.3. & c.647.nu.4.& c.752.nu.16. Becc.consf.37. n.24.] Ruin.consf.48.nu.10.lib.1. qui dicit, quod † ratificatio debet fieri à certo, & de 21 omnibus instructo, non autem ab errante, & ignorante; & propterea requiritur scientia non solum actus, verum etiam qualitatis facti & iuris, Parisius consf.100.n.7.lib.1. Gabriel consil.36.nu.60.lib.1. Caualcan.decisf. 46.nu.162. volum.1. [Crauett. consf.197. nu.14.versf.præterea, Natta consf.162.n.33. Barz.dec.48. nu.24. Simon de Prætis consil. 29.nu.2.Surd.consf.189.nu.49. Gratian. discept.c.789.nu.11. Magon.decisf. Florent.9. nu.26. Natt.consf.162.nu.33. Peregr.consil. 22 74.nu.1.lib.4.Borel. consf.31.n.35.] & † per taliter scientem, & volentem non potest alligari dolus, l.cum donationes, C.de transact. Bald.in l.2. q.7. C.de rescind.vend. Marius Anguiss.consf.152.nu.17.Alex.consf.42.n.3. lib.1.Panciroi.consf.1.nu.71.Natta consf.451 nu.29.lib.1. [Iac.Gall.consf.39.nu.33.Gratian. discept.c.752.nu.16. Simon de Prætis consf.71.nu.37. Decian.consf.55.nu.27.lib.2. Rimin.iun.consf.194. num.101. Becc. consil. 37.nu.24.lib.1. Menoch.consf.303.num.37. Surd.consf.183.nu.32. Ofasc.dec.119.nu.27. Polid.Rip.c.65. nu.21. Turrett.consf.44.nu. nu.40. lib.1. Natta consf.636. nu.194. Bursat.cōl.36.n.29.Garger.patrocin.107.n.9.] 23 Curt.sen.consf.43. n.22. lib.1. clausula † quæ communiter apponi solet in instrumentis, (non vi, non dolo, &c.) quid operetur ponit Curt.sen.consf.65.nu.26. versf.secundo apparet. [Crauet. consf.461.nu.2. versf. tertio in donatione, Menoch.consf.37.n.131. Mart. in tract.de clausul.par.1. clausul.313.nu.2.] 24 & † dolus non præsumitur, remissus per contrahentes per quæcunq; verba, l.si res fratres, ff.de pactis, l.creditor, §.Lucius, ff. mandat. Gratus consil.30.n.10.lib.1.Bombinus consil.49.nu.34. [Bald.consf.187.in causa præsenti, lib.2.Signorol.consf.110.nu.13. Rolan. à Vall.consf.49. nu.58.lib.1. Alex.consf.164. n.2.versf.tamen Salyc.lib.5. Marsil.sing.289. Parisf.consf.84. nu.30. lib.1. Caroc.de deposit.p.1.causa 8.de dolo depositarij, n.4.Gratian.discept.c.165.nu.32.]

25 Quæro secundò, † an dolus præsumatur? & respondeo quod regulariter non præsumitur, l.quoties, §. qui dolo ff.de probat.cum simil.congest.per Mascard.in tract.de probat. concl.531. nisi certis casibus, quos congerit in dicta conclusione Menoch.in tract.de præsumpt.lib.4.præsump.12.per totam, ideo de- 26 bet probari per eum qui illum allegat. [Valenz.consf.2.nu.15. & consil.77.n.20. Giurb. dec.13.nu.10.Gall.consf.92.nu.12.Barz.dec. 100.nu.8.Surd.consf.528.nu.34.Barbosf.in l. si moram, nu.95. ff.soluto matrimon.] Marius Anguiss. consf.43. num.30. Surd. consil. 298.nu.38.lib.2.Beccius consf.78.num.18.& consf.106.nu.26. Brun.à Sole, q.51.num.68. Tho.Doccius consil.48.num.4.Ancha.q.72. nu.27.lib.3. [Iac.Gall.consf.81.nu.3. Barz. dec.15.nu.14.] Curt.iun.consf.179.nu.8.qui omnes allegant alios concordantes. Quomo- 27 do autem probetur † dolus, ponit ipsemet Mascard.concl.530.per totam, Panciroi.consf.8. n.24. & consf.174.nu.10. Surd. consf.32.nu. 16.lib.1. Bellameta consf.40. n.13. [Aldoun. consf.1.n.98. Valenz.consf.29. nu.42. Camill. de Laratha consf.14. n.18.decisf.Auenion.59 nu.9.] Capra consf.140.nu.5.Gratus consil. 132.num.9. & consf.135. num.42. lib.1. Affl. dec.69.nu.8. Minadous consf.18.nu.9. & consil.28.nu.2. Ofasc.dec.115.n.8. Ioseph Ludouicus dec. Perusf.18.nu.53.Menoch.in tracta. de præsumpt. lib.5. præsumpt. 3. per totam, Bartolin.in tract.de subrept.rescript.q.9.art. 28 6.per totum, & dolus † dicitur probatus, statim quod cōstat de enormissima læsione Bal. in l.1.col. 5. versf. & facit ad quæstionem, C. de iis qui penæ nomine, Io.de Amicis, consf. 35.n.29.Surd.consf.39.nu.49.lib.1.Bologni. consil.44.n.118. [Iac.Gall.consf.68.nu.24. Aldouin.& consf.110.nu.95. Vinc.de Franc. dec.247.n.1.Alex.consf.47.n.5.lib.1.]

29 Quæro tertiò, † quibus coniecturis excludatur præsumptio doli? & respondeo, quod varijs, quas enumerat Becc.d.consf.106.n.26. An-

Anch ir. Regiens. q. 72. nu. 41. lib. 3. sed duobus præcipuis, videlicet ex præsentia iudicis, l. fin. ff. de eo quod metus causa, Bartol. in l. frater à fratre, n. 51. q. 3. ff. de condict. indeb. [& excluditur ex qualitate personæ, Farin. cons. 14. nu. 54. in crimin.] Borell. consil. 10. nu. 4. cent. 1. Curt. iun. cons. 127. nu. 4. & præsentia propinquorum & affinium contrahentis. Caualc. in tract. de tut. & curat. n. 111. vbi more suo alios congerit, idem Bar. in supradicto loco.

30 Et vt finem imponam, dico, quod hęc exceptio doli est compatibilis cũ qualibet alia exceptione, l. secunda, §. generaliter, ff. de doli except. Rolan. in tract. de inuentar. §. exceptio inuentarij, num. 9.

SVMMARIVM.

1 *Statutum reijciens omnes exceptiones aduersus instrumentum, illas nõ reijcit aduersus eius exequutionem.*

2 *Exceptio, ne quis conueniatur vltra quam facere potest, non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones aduersus instrumentum.*

EXCEPTIO VIGESIMA TERTIA.

Quæ oppon. aduersus executionem instrum.

1 Vigesima tertia exceptio, † quæ non censetur reiecta à statuto reijciẽte omnes exceptiones, est illa, que opponitur aduersus exequutionem instrumenti, & non aduersus instrumentum; quia licet contra instrumentũ opponi non possit, tamen contra eius exequutionem legitime opponi potest. ita no. Bar. in l. si filius, ff. quod cum eo. in fi. Ant. de Canar. in tract. de exequut. instrum. q. 28. Bened. de Barz. in tract. de guarent. p. 2. vers. nunc capio, nu. 16. Corn. cons. 202. lib. 2. Dec. in c. ex parte, il 2. nu. 81. de offic. deleg. [Giurb. dec. 44. nu. 9. Muta dec. 94. nu. 26.] Lancellott. Gallia cons. 118. nu. 11. lib. 1. Asinius in pract. §. 31. c. 44. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. nu. 31. qui exemplificat hanc exceptionem in eo, qui habet

2 † beneficium ne conueniatur vltra quam facere potest, quia debitor opponens hanc exceptionem, non videtur impugnare instrumentum, sed eius exequutionem, vt scilicet non fiat in personam, sed tantum in rebus. Lucas Petr. in pract. Capitoli. lib. 3. c. 2. nu. 18. quod etiam procedit in exceptione Inuentarij, vt dixit Ant. de Canario loco prædicto. [& quid si talis promissio restituendę dotis sit promissa medio iuramẽto an cessat tale iuramentum, & videtur quod sic ex Mancin. de iurament. p. 4. effect. 82. & effect. 201. nu. 2. p. 4. Barbos. in l. maritum, nu. 59. cum seq. ff. soluto matrimon. Brun. cons. 89. num. 4.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio recusationis iudicis non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*

2 *Recusatio non venit appellatione exceptionis, sed defensionis.*

3 *Recusatio iudicis non censetur sublata à Statuto excludente exceptiones & defensiones.*

4 *Statutum tollens appellationem, non censetur tollere recusationem iudicis.*

5 *Exceptio recusationi nunquam censetur exclusa per verba quantumuis generalia.*

6 *Iniquum est litigare coram iudice suspecto.*

7 *Exceptio recusationis debet probari statim post eius oppositionem.*

8 *Suspicionum probetur per solum iuramentum recusantis, quod iuramentum quomodo debeat præstari, vide num. 9.*

10 *Suspitio non probatur per solum iuramentum recusantis de iure Canonico, sed requiritur cautela, & hac opinio seruatur in Regno, n. 11*

12 *Iudex potest procedere ad vlteriora, non obstante recusatione, quando videt quod causa ipsius recusationis est irrationabilis.*

13 *Iudex procedendo ad vlteriora videtur reijcere hanc exceptionem.*

14 *Processus factus coram iudice recusato, est nullus, si causa ipsius recusationis est rationabilis.*

15 *Recusatio iudicis an tolli possit per Statutum.*

16 *Statutum tollens recusationem in specie, censetur tantum tollere friuolam, & inanem.*

17 *Recusatio an tolli possit per Principẽ, distingue vt num. 18.*

19 *Exceptio recusationis iudicis an possit per tertium*

EXCEPTIO VIGESIMA QVARTA.

Recusationis iudicis.

1 VIgesimaquarta † exceptio, quæ non censetur reiecta à Statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio recusationis iudicis, quia remota exceptione non videtur remota recusatio, glos. in c. quoniam

contra, in verbo, exceptiones, de probation. vbi etiam Abbas, & Dec. qui latè examinat materiam, n.102. & seq. & ponit quæstionē, quam examinat ad partes, an appellatione exceptionis veniat recusatio: & tandem concludit, quod non. Et nostram conclusionem, quod non censetur sublata à Statuto prædicto, tenuerunt Dec. in cap. ex parte, n.82. de offi. deleg. Asin. in Pract. §.31. c.45. Menoch. in tract. de præsump. lib. 2. præsumpt. 48. nu. 32. & ratio est illa, quam posui hic in principio. [Polidor. Rip. obs. 197. vbi facit mētionem de authore sicut etiam Io. Baptist. Costa de iudic. c.1. n. 202. in ista materia vid. Apicell. de suspett. officialium Aldouin. cons. 20. n. 46. & ad recusandum Iudicem requiritur mandatū speciale Ludouis. decis. Rot. Rom. 368. n.1. & ibi addent. Intrigl. cons. 23. nu. 8. Claudius Cantiuncul. cons. 10. nu. 2. & cons. 27. n. 101. & talis exceptio recusationis Iudicis debet opponi in premissis quia est exceptio declinatoria, sed fallit quando superueniret. Carpan. in statut. Mediol. c. 23. n. 44. &

2 45.] Alia potest esse ratio, quia iudicis † recusatio dicitur defensio, c. cum inter, de except. ibi (legitima defensione, maximè iudicis recusatione) Franc. in c. postremo, nu. 32. de appel. & in c. pastoralis, n. 20. eod. tit. Socin. in l. 2. not. 3. ff. de empt. & vendit. Bald. in l. reos, num. 36. Cod. de accus. Maur. Burg. in tractat. de Laudem. par. 3. inspect. 40. num. 40. vbi alios citat. [Marsil. singular. 292.] Domin. Intriglol. cons. 23. num. 2. lib. 1. quæ defensio non dicitur sublata per nostrū præsumptum statutum, vt dixi supra in except. 21. numer. 1. Immò quod plus est, dicit ipse

3 Dom. Intrigl. 160. num. 6. quod † recusatio iudicis non censetur sublata, etiam si statutum in specie tolleret exceptiones, & defennes, [Io. Baptist. Asin. in pract. Iudiciar. §. 31. c. 45. Dec. in c. ex parte nu. 82. de officio delegat. Menoch. de præsumpt. præsump. 48. nu. 26. lib. 2.] ad quod allegat nonnullos ex nostris Regnicolis, & dicit, quod potest opponi in causa spolij, in qua per cap. Regni, sunt sublatæ exceptiones, & defensiones: & nostra conclusio corroboratur ex eo, quod in

4 simili dicimus, quod † statutum tollēs appellationem, non censetur tollere iudicis recusationem. Speculat. in titul. de recusation. §. 2. vers. sed quid si, Bald. & Salicet. in l. fin. C. de sent. & interloqu. omn. iudic. not. DD. in l. 1. C. ne liceat tertio prouoc. Fel. in cap. postremo, vbi Abb. & Dec. num. 1. & ceteri DD. de appell. Grat. cons. 134. nu. 9. lib. 2. D. Cosimus Nepita, super Consuetud. Clariss. Ciuitatis Cathan. tit. 1. consuetud. 4. §. 1. nu. 25. Additionator ad Dec. in c. quoniam contra, nu. 27. de probat. Schrader. in tractat. de feud. p. 10. sect. 3. nu. 6. [nec quando de iniquitate constaret euidenter Ruin. cons. 101.

5 nu. 7. lib. 5.] & ratio prædictorum est, quia † exceptio ista nunquam censetur sublata per statutum, vel aliam dispositionem, quātumuis generalem, & prægnantem, c. cum inter, vbi Abbas, nu. 8. Felin. etiam, num. 8. & Dec. num. 7. de exceptio. glos. in c. ad hæc, in verbo, elegerint, circa fin. & ibi Barbat. num. 48 de rescript. Abb. in c. accedens, il 1. n. 6. vt lite non contest. & in cap. cum olim, il 2. de offic. deleg. & in dicto capit. quoniam contra, de probat. vbi etiam Dec. nu. 27. Innoc. in c. ex transmissa, de foro compet. glos. in cap. valde in verbo, dubitare, distin. 94. Philip. Franc. in cap. postremo, nu. 3. & 4. de appell. Schrader. d. sectio. 3. num. 5. & huius rationis ratio

6 puto quod sit, quia † esset iniquum cogere aliquem, vt litiget coram iudice suspecto, l. apertiss. & ibi omnes Scribentes, C. de iudic. c. quia suspecti, 3. quæst. 5. dicto cap. cum inter, & ibi etiam Scribentes, de except. cap. 2. requiris. §. fin. de appell. [Aldouin de Aldouin. cons. 20. n. 45. Roman. cons. 521. num. 6. vers. aduertat Tusch. in lit. S. concl. 910. n. 1. Hortens. Caualc. in pract. de testib. p. 4. num. 105. in lit. R.] Schrader. in d. tract. de feud.

7 p. 10. sect. 3. n. 7. Et ista † exceptio statim post eius oppositionē debet verificari, & probari Abb. in c. cum speciali, & in c. secundo requiris, de appell. & in c. iudex, vbi etiam Philip. Franc. de offic. deleg. in 6. Camil. Borel. super Pragmat. Odia litiū, §. 4. glos. 3. n. 4. [Cumia super Ritu. c. 42. n. 23. & debet exprimi causa iusta, & legitima Hortent. Caualc. de Brachio Regio parte. 3. numer. 331.] Quæ pro-

8 batio, † & verificatio de iure ciuili, fit per solum iuramentum partis recusantis, secundum glos. in lege. apertissimi, in verbo, recusare, vbi Baldus, numero. 8. Codice de iudic. Bartol. in leg. quia poterat, nu. 2. ff. ad

Tre-

Trebell. Abb. in repet. cap. si quis contra, nu. 12. de foro compet. vbi testatur de commu.* opi. Lanfranc. in repet. c. quoniam contra, in verbo, recusationis, num. 11. de probat. Dec. in d. c. cum speciali, de appell. Couarr. in lib. pract. quæst. c. 26. n. 1. Matth. Brun. cons. 95. n. 1. Marcel. Calà, in tract. de modo articul. & probandi, §. 5. n. 1583. Io. Bapt. Marches. in tract. de comiss. seu rescript. commiss. 3. c. 1. n. 8. Caualcan. decis. 28. num. 97. lib. 2. Crass. in comm. opin. lib. secundo, c. 8. q. 13. qui testatur hanc esse communem* opinionem, & hoc 9 iuramentum † non potest præstari per eum, qui vult iudicem recusare, sed requiritur, vt hoc faciat de mandato iudicis, seu alterius potestatem habentis. Io. Bapt. Caccialup. in tractat. de debit. suspect. & fugit. in 6. quæst. princ. col. antepen. vers. item aduerte. Ruin. cons. 6. nu. 6. vol. 4. Marches. vbi supra, & in isto articulo differt ius ciuile à iure canonico [Caualc. in ditt. p. 3. n. 332. Catelin. Cott. in memorial. in verbo iuramẽtum probat vers. 10 & idem de suspectione] † à quo iure requiritur causa suspitionis, c. cum speciali, de appell. c. suspitio, de offic. deleg. Matth. Brun. d. cons. 95. n. 2. Rota Rom. decis. nouissimis, to. 3. decis. 563. n. 1. decis. 901. n. 2. 3. & 6. Villal. in suis comm. opin. in verb. suspitio, Caualc. d. n. 97. Scaccia in tract. de iudic. p. 1. c. 66. n. 16. vbi transit cum distinctione supradicta, & alios allegat Lucas Pet. in Pract. lib. 1. c. 6. n. 13. [Caualc. vbi supra n. 337.] quæ secunda opinio seruatur in isto Regno, in quo exprimitur causa suspitionis in supplicatione, 11 quæ iudici recusato porrigitur. Forma † autẽ recusationis iudicis quæ nam sit, ponit glos. in d. l. apertissimi, C. de iudic. Curt. iun. cons. 312. n. 9. vol. 3. Aufrer. in tract. de recusat. n. 46. Bertach. in tract. de episc. p. 4. lib. 4. n. 46. Caualc. d. decis. 28. nu. 105. lib. 2. [Morl. in empor. Iur. part. 1. tit. 2. nu. 203. ff. de iurisd. omn. iud.] Aduertendum tamen est, quod 12 quãdo † iudex videt, quod causa suspitionis est irrationabilis, potest illã reijcere, & procedere ad vlteriora Abbas in d. cap. cũ speciali, circa finem, de appel. Dom. & Lapus in c. si iudex, de offic. deleg. in 6. Natta cons. 152. nu. 8. lib. 1. [sic etiam quando causa est friuola vel calumniosa Ludouis. dec. Rot. Rom. 466. n. 7. & n. 13. imo frequens recusatio arguit quod sit per calumniam idem Ludouis. decis. 327. n. 15. Claud. Cantiuncul. cons. 10. n. 31. Morla in empor. tit. 2. n. 213. Lapus allegat. p. n. 6. Bursat. cons. 21. n. 25. Gratian. discept. cap. 701. nu. 21.] & ita procedendo, † 13 videtur tacitè pronunciare exceptionem oppositam non obstare. Bald. in c. ex parte, de appell. Bertach. in suo repert. in verbo, iudicis potestas, Hartman. in Pract. obseruat. lib. 2. tit. 1. obseru. 10. nu. 4. [& quando Rimin. Iun. cons. 74. n. 29. Apicell. de suspett. officia-14 lium n. 23.] Sed † si causa esset rationabilis, & iudex procederet ad vlteriora, talis processus esset nullus, Hartman. d. obseru. 10. n. 3. Capel. Tolos. decis. 478. [Paris. cõs. 98. n. 7. lib. 3.

15 Quæro † nunc, an per statutum possit tolli exceptio recusationis iudicis? Et respondeo, quod non. Alc. in l. quantitate, ff. depositi, Paris. cons. 46. n. 3. vol. 1. & cons. 2. n. 157. vol. 4. Dom. Nepit. super d. consuet. Cathan. tit. 1. consuet. 1. §. 1. n. 32. Ancharan. Regiens. in suis quæst. famil. lib. 1. q. 43. n. 14. [Rom. cõs. 220. nu. 7. vers. ego autem vbi Mendos. in lit. M. nec si est denegata audientia censetur de-16 negata recusatio Carpan. in statut. Mediol. c. 10. n. 88.] Et † si statutum expresse, & specialiter tolleret exceptionem recusationis, tale statutum intelligitur tollere tantum recusationem friuolam, & inanem, non autem illam, quæ fit ex iusta, & legitima causa. Specul. in tit. de recusat. §. 1. vers. quid si sit causa Domin. in c. si iudex, col. penul. vers. quæro quid si est datus, de offic. deleg. in 6. Philipp. Franc. in c. postremo, n. 5. vbi etiam Dec. nu. 1. de appell. Felin. in c. cum inter, nu. 8. de except. Anton. de Butrio in c. pastoralis, col. fi. in princip. de appell. Ias. in l. apertissimi, n. 17. & 18. C. de iudic. Barbat. in c. ad hæc, nu. 47. de rescript. cum alijs allegatis per Scharder. in tract. de feud. p. 10. sectio. 3. n. 9.

17 Secundò † quæro, an ista exceptio recusationis possit tolli per Principem? Distingue, aut sumus in causa criminali, & tunc indifferenter tenendũ est, quod non possit per Principem tolli, prout dixit Marches. in d. tract. de commiss. seu rescript. commiss. 3. c. 1. n. 43. & seq. Lancelot. Corrad. in templ. omn. iud. lib. 1. c. 1. §. 4. de Imperator. tit. ius positiuum tolli, nu. 6. ad quod allegat Rol. cons. 12. vol.

3.& cons.35.n.11.vol.4. qui Roland.locis iã dictis nihil dicit de recusatione, sed solũ loquitur de defensione, quæ prouenit à iure naturali, prout est citatio, & eius dictum potest solum adaptari ad casum nostrum, dum dicimus, quod recusatio est defensio proueniens à iure naturali, cap.quod suspecti, in fine, ibi (quodammodo naturale est) 3.q.5.c. secundò requiris, in fine, vbi Francus, n.6.de appell. Abbas in c.cum inter, nu.9. circa medium, de excep. Dom. Intrigl. cons.23.nu.9. lib.1.[Dec.in c.quoniam contra n.27.vers. his tamen nõ obstantibus de probat. Claud. Cantiuncula cons.27.nu.101. Petr. August. Morl.in empor. Iur. tit.2.n.186.] Aut † sumus in ciuilibus, & tunc communis * opinio est, quod possit eam tollere. Duen.reg.43.in vlt.vers.Abb.in c.ad hæc, in fine, de rescript. vbi Zaccar.in addit. Felin. in d.c.cum inter, nu.5. de except.Philip.Franc.in c.postremo, de appell. Lancelot. Corrad. d. n.6. qui tamẽ dicit, quod contraria opinio, quam tenuit Barb. ibi per eum allegatus, est honestior, & tutior, & ei esse adhęredum, sed melior, & tutior est, inhærere distinctioni Schraderi, in tract.de feud.p.10.sect.3.num.11. vbi dixit, quod respectu certæ causæ, & personæ iudicantis potest tollere hãc exceptionem Princeps non recognoscens superiorem. Et allegat glos.in d.l.apertissimi, in verbo, recusare, & ibidem Angel. Salicet.& Ias.n.17. & ceteri DD. C. de iudic. glos. in l.eos, in princ. in verbo, decisam, & ibidem Bald. C. de appel. Imol.in c.ex transmissa, de foro compet. Bal. in l.fi.C.de sentent. & interloquut.omn.iud. Barbat. in c.ad hæc, à nu.48.ad 53.vbi etiam Dec.n.7.de rescript.idem Barb. in c. ex parte, il 2.nu.24.de offic.deleg. Fel.in d.cap.cum inter, n.8.& ibidem Dec.n.12.Franc. in cap. postremo, nu.5. de except. vbi etiam Decius n.1. [Carpan in statut.Mediol.c.23.n.48.]

18

19 Tertiò quæro, an exceptio † suspitionis iudicis possit per tertium allegari? Et respondeo, quod sic. Abb. in c. cum super, de offic. deleg.Philip.Franc.in c.cum speciali, qu.20. & in c.postremo, de appell. Felin. in c. exceptio, n.25.de except. Anna, singul.500. vbi testatur ita aliàs fuisse iudicatum. [in fin. Ant. Corsett.singul.in verb.recusatio. & ad recusandum Iudicem requiritur mandatum speciale alias nõ valet recusatio Bar. in l. si Procurator ff.de condic.indeb.Gratian. discept. cap.701. n.19.]

20 Quartò quæro, † quo tempore sit opponenda, & proponenda ista exceptio recusationis? Et respondeo, quod in principio causæ, l.fi.C.de except. [Idem Author.in tract. de effectib.Cleric.effect. p.nu.1107. an ante contestationem litis opponi debet Apicell. de suspitio. Official.nu.24. vbi adsunt plures limitationes Io.Aloijs.Ricc.decis.143.nu.p. & 3. Io.Franc.de Leonard.in prat. c.114. n. 16. & an causa recusationis est proponenda in libello ibi n.17. Intrigl.singul.79.n.174.] Bart.Alex.& omnes Scribentes, in l.quidam consulebat, ff.de re iudic.idem Bar. Ias. & reliqui omnes, in l.si conuenerit, ff. de iurisd. omn.iudic.idem in l.apertissimi, nu.11.C.de iudic. Crass. qui testatur de communi * opinione, & alios ad hoc allegat, in suis Comun. opin.lib.2.c.8. q.14. Hartman. in Pract.obseruat.lib.2.tit.1.obseru.10.nu.11.Mysinger. in suis obseruat.cent.4.obseru.59. Feriar. in Pract. Papiensi, in forma libelli, in action. real.in glos.in verbo, iudicẽ suspectum, nu.7. Mars.in l.si quis ne quæstio, n.14.ff.de quæst. Neuizan.cons.36.n.2. Marches.in tractat.de commiss.seu rescriptis, cõmiss.3.c.1.n.20.vbi alios allegat. Sed hoc limitatur, quãdo causa suspitionis esset noua, vel de nouo reperta, quia tunc potest recusari vsque ad calculum ferendæ sententiæ. Dec.in c.cum super, nu.2. de officio delegati. Mansuet. in addition.ad Pract.Papiens.in forma libelli in actione reali, in glos.in verbo, & in quantum, n.2. Ruin. cons.6.n.3.& seq.lib.1.[Idem auctor in ditt. effect.p.n.1108. Mascard.concl.951.n.35.& 37. Mart.vot.751.] Rebuf. super Constitut. Franc.tit.de recusat.artic.1.gl.6.nu.2. Crass. d. quæst.14. vbi dicit, quod isto casu debet iurari, quod causa suspitionis sibi superuenerit, & quod hæc limitatio est vera absque aliqua controuersia.

22 Quintò quæro, † an merus exequutor possit vti suspectus recusari? Et dico, quod non, nisi aliquo modo cognoscere habeat de causa exequutiua, vt de oppositionibus, quæ aduersus exequutionem præsentantur. Scribẽt. in cap.nouit, & præcipuè Dec.n.6. de appell. Bertach.in tract.de episc.in 2.p.lib.4. n. 22.

Abbas

Abbas in c.super,nu.3.& seq. de offic.deleg. Caualcan.decis.28.nu.95.lib.2.Pess. in processu iudiciario, tit. 16.numer.68.[an calculatores a partibus elePtis possint recusari, & quid nudo ministro Menoz Excobar de raciocin.c.8.n.13.& 19. Mastrill.decis.91. nu. 3.& quid in arbitratore an possit recusari Mastrill.in ditta decis.91. n. 3.& quid in arbitratore an possit recusari Mastrill. in d.de. 91.nu.4. affert istam quæstionem vbi plures allegat ad partes,& sub.n.6.tenet ꝙ possit recusari Barz.decis.63.num. p. Aegid.in tract. ad reprobatione testium n.36.inter tractatus testium diuersor.in 4. & reddit etiã suspectũ iudicem ex omni grauamine, & per quas causas Tusc.in lit.S.concl.908.n.30.& 33.]

23 Quæro sextò,& vltimò, † ex quibus causis iudex possit vti suspectus recusari? Et respõdeo,quod sunt multæ, quas omnes enumerant,& referunt Maranta in Pract.p.6.actu. 2.nu.25.& seq.Aufrer.in tractat. de recusat. per tot.Caualcan.decis.72.nu.114.lib.2. Iacob. Aegidius in tract. de reprobat. test. nu. 36. quæ tamen ad tres principaliores reducuntur,scilicet,Amoris,Odij,& indifferentis Berret.cons.138.n. 1. quarum aliquas practicabiliores hic inferius referre nõ grauabor. [Intrigl. cons. 23. num.10.Io.Franc.de Leonard.in pract.c.14.n.p.& nu.9. Cumia super ritu.c.42.n.16.Carpan.in statut.Mediol.cap. 23.n.54. vbi dicit quod ex quatraginta causis est suspectus Iudex.]

24 Prima itaque † causa, ex qua iudex vti suspectus potest recusari, est inimicitia inter ipsum iudicem,& litigatorem, l.apertissimi,C. de iudic.vbi Salicet.n.4.Paulus de Castro,n. 6.& Ias.n.7. Alexand.cons.99.n.13.lib.1.idẽ Ias.in l.filiusfamil.nu.1. C.de inoffic.testam. Menoc.in tract.de præsum.lib.1.q.89. n. 54. [Franc.a Ponte decis. 30.n.2. Morl.in emp. iur.tit.2.nu.203.vbi ponit sex qualitates necessarias ad legitimam recusationem iudicis Tusch.in lit. S.cõcl.908.n.25. etiam in omni inimico secreto,& publico ibi n.28.Carpan. in statu.Mediol.c.23.n.57.]Maran.loco prędicto,n.35. Fel.in c.repellũtur,n. 6. de accus. Thom.Triuis. in tract. de modo procedendi inter regulares,cap.15.n.6.Viuiu.decis.363. nu.3.Roland.cons.16.n.3.lib.2. Osasc.decis. 15.nu.7.vbi multos alios allegat,sicut etiam

25 in simili dicimus, quod † inimicus repellitur à testificando cõtra alium inimicum.Ias. cõs. 167.n.16.lib.4.Bursat.cons.331.n.40.vol.3. [Crot.in tract.de testib.p.3.nu.115. Nell.in eodem tract.n.3.Butrigar.in d.tract.n.15.c.1 Mars.sing.178.cãpeg.de testib.reg.23.princ. Boss.in tit.de opposit.contra testes n.52.Rol. cõs.24.n.27.lib.p.& cõs.63.n.30.li.2. Clar. in §.fi.quæst.24.vers.item quero Vulpe. cõs. 26.n.p.Bursat.cons.69.nu.31. Monald.cons. 65.n.12.& 13.& cons.72.n.53.Aldouin.cõs. 26.n.35.Peregr.cons.2.nu. 22. lib.2. Brun.à sole quæst.51.n. 22.] Alex. cons.99. nu.1.& seq.vol.1. Innoc. in c.cum P. Manconella,in fi.de accus.Crauett.cons.99.n.3.lib.1. Franc. Monald.cõs.150.n.36.37.79.80.& 99.lib.1.

26 Ampliatur prędicta † conclusio principalis,vt procedat, etiam si iudex esset inimicus vnius ex affinibus litigãtibus, quia inimicus affinis mei nõ potest esse iudex in causa mea. Philip.Franc.in c.postremo,n.20.vers.tertio quando iudex,de appell.Bald. in l.quoniam liber,C.de testib.Abb.in c.1.in 1.not.vt lite non contest.Paul.de Castr.cons.313.n.1.lib. 1.Aufrer.in tract.de recus.n. 40. Beretta cõs. 138.nu.9.lib.1.Alex.de Neuo in d.c. postremo,nu.25.vbi dicit, quod in materia recusationis iudicis non datur differentia, si inimicitia proueniat ex parte patris, vel ex parte matris.Milanens. decis. 15.num. 5.6.7.& 8. Mascard.in tract.de probat.concl.952.n.16. lib. 2.vbi dicit, quod iudex recusatur vti suspectus ex causa inimicitiæ, non solum quo ad personam offensi,verum etiam quo ad om

27 nes de familia: & ista causa inimicitiæ quo ad recusandum iudicem, extenditur ad consanguineos, & cognatos vsque ad septimum gradum, glos. in l. fœminæ, C. ad Senatusc. Turpil.Bald.in l.Athletæ,§.dat remissionem, in secundo notab.ff.de excusat.tut. Dec.in l. qui iurisdictioni, nu. 13. ff.de iurisdict.omn. iudic.idem Bald.in c. accedens,il secundo,n. 4. versic.item vsque,vt lite non contest.Osas. decis.15.nu.4. [Morl.in empor.iur. tit.2.nu. 200.] Milanens.d.decis.15.nu.9.& seq. vbi

28 ad hoc nonnulla scitu digna refert, & † inimicitia contracta cum vno ex cõsanguineis, dicitur contracta cum omnibus alijs.Abbas, & Fel.in d.c.cum P.Manconella,de accusat. Bald.in c.si vasallus,il primo, titul. si de feud. fue-

fuerit controuerf. Honded. conf.102.nu.65. lib. 1. vbi etiam dicit, quod testis inimicus vnius ex consanguineis, repellitur a testimonio ferendo contra alium consanguineum. [Gramm.conf.12.n.3.Farin.resol.6.n.2.post lib. 2. consilior. criminal.]

Amplia † secundò, vt procedat dicta con-29 clusio, etiam si iudex non ostendat se inimicū, nam sufficit, quod recusans ostendat iustā causam inimicitiæ. Fel. in c.cum oportet, nu. 14.de accusationib. Ias.in d.l.apertissimi, n.7. C. de iudic. Marf. in l.1.§.præterea n.3.ff.de quæst.& fing.178.[idē a Ponte decis.30.n.5] 30 Triuis.loco citato. Quod † etiam procedit in repellendo testem à testimonio, quia licet non probetur inimicitia, tamen si constat de causa, ex qua resultat præsumpta inimicitia, repellitur à testimonio, etiam si testis diceret, se nullam habere inimicitiam. Innocentius, in c. cum I.& A. in fine, de re iudic. Bald. in l. præscriptione, col.penult. C.si contra ius, vel vtilitatem publicam. Abb. in c. repellantur, & in c.cū oportet, de accusationib. Cresce. decis.271.aliàs 3.in tit.de test. Gramat.conf.58 n.5.8.& 9.in Crimin. Honded.conf.10. n.27. lib.1. [Fari.de testib.quęst.53.n.27.cū seq.]

31 Amplia † tertiò, vt hæc conclusio, quod inimicitia repellat iudicem à iudicando, procedat, etiam si inimicitia nō sit capitalis, sed sufficit qualis qualis sit, dummodo allegetur in specie,& non genere. Franc. in d. c. postremo, n.20. vers.32. causa, de appellation. Capic. decis.138.n.32. [Io. Frāc.a Ponte decis. 30.n.9. Rol.a Vall.conf.16.n.4.lib.2. Milan. decis.15.nu.5. lib. p. Tiraq.in tract. cessante caus.limit.16.n.7. Marant.conf.18.n.4.] Carauita super Ritu Regni Neapol. ritu 265.n. 33. Crauet.conf.6.n.31.lib.1. Alex.de Neuo, in d.c.postremo, n.32. Roland. conf. 16.n.4. lib.2. Milanens.d.decis.15.n.19.lib.1. Cristophor.in addit.ad process.iudic. Ioan. Pels.tit. 16.n.41. Abb.in c.accedens, nu.3. vt lite non 32 contest. Quod secus † est in teste, in quo ad hoc vt repellatur à testimonio, requiritur, ꝙ inimicitia sit capitalis, nec sufficit, quod inimicitia sit simplex. Specul. in tit. de testib.in princ. Nell.de sancto Geminiano, in tract.de test.n.3. Petrus Moncad. in addition. ad tractatum de test. Ioan. Crot.n.169. Marius Anguiss.conf.196.n.12. Marf.in l.1.§.præterea, n.1.& 6.& in l.de min.n.8. ff.de quæstionib. Tho.Doct.conf.152.n.14. Hieron.de Monte, q.17.n.1. Thom. Triuis.decis.49.n. 47. vbi alios allegat, [etiam si inimicitia nō esset capitalis tamen est suspectus Honded. consil. 100.n.26.lib. p. Franc. Aret.conf.122.nu.5. Ancharan.Iun.quæst.42.n.12.lib.3. Brun. à sole q.51. n.22. Monald.cōs.73.n.22.& conf. 150.n.36. Intrigl.conf.6.n.109. cum seq. Armon. in soliloquio. 55. Mascard. de probat. conclus.1046.n.30.cū seq. Farin. decis. 279. n.5.in 2.libr.consil.Crimin.] & hoc diuersis modis ampliat. Inimicitia † autem ex multis 33 causis oritur capitalis, quæ causæ videri possunt penes Alber.de Malet. in tract. de test.c. 2.nu.10.11.12.& 15. Lanfranc.de Oriano, in eodem tractatu de test.n.50. Iodoc. Damhuder.in tract. prædicto, rubr. 1. de reprob.test. n.4. Petrus Moncada in addition. ad Crotū in tract.de test.p.3.n.170. 171. & 172. Becc. consil.85.n.5. Mauagnan. in tract.de comm. opi.lib.tertio, c.7.n.10. [Hieron.de Federico resol.6.n.p. in lib.2. Consil. Criminal. Farin. Mascard.d.concl.n.32. Farin.decis. 371. nu. 12. post.lib.2.conf.crimin. Idem Farin. conf. 56.n.11.lib.p. Clar. in §.fin.quæst.24.nu.6.] Eugen.conf.76.n.1.2.& 3. Marf.in l.1.§.præterea, n.23.& in l.si quis ne quæstio, nu.23.ff. de quæstionib. Io. Pless.in processu iudiciario, tit.16.n.40. Sed melius, † & tutius est, vt hoc 34 totum remittatur arbitrio iudicis, qui attenta qualitate facti,& personæ testis, iudicare habeat. Fel.in c.repell.nu.3.de accusationib. Suar.in thesauro recept.sentent.lit. I.nu.66. Nellus de sancto Geminiano, in d.tractatu.de test.n.40. Grammat.conf.59.n.9. in Crimin. Menoc.in tract.de arbr.iudic.casu 10.n.3. Fr. à Ponte decis.30.n.11. Grammat.conf. 57. n. 9. Farin.conf.102.n.14. lib. p. cōs.crim.]

35 Amplia † quarto, vt iudex possit recusari tanquam inimicus, etiam si inimicitia non habeat initiū veritatis, sed litigator reputet iudicem vt inimicum. Innoc.in c.cum in ea, de re iud. Viuius, decis.363.n.3. [& quando inimicitia esset præsumpta Tusch. in litt. S. concl.908.n.10.]

36 Quinto, † & vltimò amplia, etiā si inimicus esset reconciliatus, sed de proximo: nam is vti suspectus potest recusari. Ias.in d.l.apertissimi, nu.3. C.de iudic. Triuis. in d.tractatu de

de modo procedendi inter regulares, c.15.n, 6.Beretta, consil.138.n.14.Marant.in Pract. p.6.actu.2.n.64.Ioan.Pelſ.dicto nu.41.[Fridericus Pruchman conſ. 18. num. 20. & 21. Marc. Ant. Blanc.in tract.de inditijs n. 135. & 162.] & hoc procedit † etiam in teste, qui eſt reconciliatus de proximo, nõ eſt idoneus teſtis contra eum, cum quo ſe reconciliauit. Imol.in l.filiustam. ff.de donationib.Innoc. in d.c.cum I.& A.de re iudic. Roman, ſingul. 315.Alciatus.in tractatu de præſumptionib. regul.3.præſump.3.& reſponſo 450.n.27.Ripa, in c.1.nu.17.de iudic.Iacob.de Leonard. inter conſ.Bruni, cõſ.114.n.73.& 74.Plotin. in repet.l.ſi quando, n.799. C.vnde vi, Crau. conſil.9.n.6.& conſil.73.n.13. Couar.in lib. pract.q.c.18.n.3.Menoch.in tract.de arbitr. iudic.q.28.n.8.Tiraq.in tract. ceſſante cauſa ceſſat effectus, lim.16.n.7. vbi more ſuo alios congerit.Becci. conſ.67.n.17.qui quamplurimos etiam adducit. [Farin.conſ.62.nu.5. lib.p.Conſil.Crim. & ibi Addẽt. Burſat.cõſ. 346.n. 12.verſic.quibus inſtantibus, & n.37. Idem Farin. conſ.79.n.6.ditt.lib.p.Campeg. de teſtib.regul.26.in princip.Purpurat.conſ. 206.n.48.Bertaz.conſ.170.n.25.]

Et ratio † eſt clariſſima, quia per reconciliationem de recenti nõ eſt ſublatus effectus inimicitiæ.Marſ.in l.1.§.1.ff. de quæſtionib. Grammat. voto 30. Carrer.in Pract. p. 1.§. quartum iudiciũ, n.9. carta mihi 46. Couarr. in lib.Pract.quæſt. c.18.n.3.Nicol.Roccher. in tract.de offic.commiſſ.ad examin.teſtes, in verbo, aliquos ex commiſſarijs. Maſcard. in tract.de probat.concl.952.num.10.[Stefan. Aufrer.de teſtib.in verſ.inimicus capitalis n. 56.Borell.conſ.45.n.33.Brun.à ſol.in propoſit.in verb.reconciliatus Plot. in l. ſiquando n.799.C.vndeui. Hortẽtius Caualc.in tract. de teſtib.part.n.105.Petr.Ant. Anguiſſ.conſ. 10.n.4.lib.p.] Io. Pelſ.in proceſſu iudiciario, cap.16.n.42. Sed tutior ſentẽtia eſt, vt † hoc totum committatur arbitrio iudicis, qui conſiderata, & examinata qualitate perſonæ, deponentis, & rei, ſuper qua deponit, arbitrabitur, an ſit iuſta cauſa, vel non, repellendi teſtem à teſtimonio. Bald. in Authent.Si dicatur colum.2. de teſtib. Doctor.in c.cum oporteat, de accuſationib.Alba, conſ.182.nu. 11. vbi Vincent. Annibal, in addition. litt. E.

Et nota, quod in dubio † inimicitia nunquam præſumitur, & qui ſe fundat in ea, tenetur illam probare.Crauett.conſ.8.n.8.lib. 1.Marc.Mantua conſ.52.nu.17.& conſ. 276. n.40.Maſcardus in tract.de probat. concluſ. 85.n.3.Honded.conſ.107.nu.27.lib. primo. [Crauett.conſ.8.n.8.Maſcard.concluſ. 898. n.3.Farin.conſ.56.nu.15.libr.1.in Crimin.] Quomodo † autem probetur inimicitia, ponunt Maſcard. in tract. prædicto concl.898. per totam.Marcell.Calà in tract.de modo articulandi, & probandi, §.5.n.343. & ſequen. vbi etiam n.350.ponit, [Honded.conſ.105. n.66.lib.p.Grammat.conſ.44.nu.2.in Crim. Farin.conſ.55.n.43.& conſ.102.nu. 4. & 16. lib.p.in Crimin.] quomodo excludatur prę ſumptio inimicitiæ: & aduertendũ eſt, quod † minor cauſa repellit iudicem à iudicando, quod teſtem à teſtificando. Dec.in c.poſtremo, n.9.de appellat. Io. de Amicis, conſ.78. n.11.Maſcard.tract.pręd.conc.408.n.5.Surdus conſ.50.n.1. lib. 1. [Rebuff. in tract.de recuſation.art.14.Gloſ.p.n.44. Intrigl. ſing. 79.nu.51.] & † ſententia lata ab inimico notorio, eſt ipſo iure nulla, Marſil.in tractat.de bannit.in verbo, ſententia, §.5.n.51. [Iaſ.in l.qui iuriſdictionem n.7.ff.de iuriſdict. omn. iud.Intrigl.ſing.75.num.48.] Martin.Vran. conſ.4.nu.2.lib.ſecundo.& † ratio eſt quia facilius eſt reperire alium iudicẽ quam aliũ teſtem, gl.in c.inſinuante, in verbo familiarem de offic.deleg.Iaſ.in l.apertiſſimi, n.72. C.de iudic.Gayl.obſeruat.33.nu.10.lib.2. Pelſ.in proceſſ.iudic.tit.16.n.48.

Secunda cauſa principalis ex qua † iudex poteſt tamquam ſuſpectus recuſari, eſt conſanguinitas vel affinitas, cap. abſens, ſecunda, quæſt.8.Angel.de Peruſ.in tract. an frater poſſit eſſe teſtis in cauſa fratris, n. 17. inter tract.de teſtibus diuerſ. Doct.in 4.Borel. conſ.23.n.57.centur.1. [Maſuer.in pract.tit. 6.de iudicib.& eorum iuriſdition.verſ.adnumerum 14.fol.35.Io. Baptiſta Coſta de fact. ſcient.& ignorant.inſpect.85.n.40.Tuſch.in lit.S.concluſ.108. n.17. ſed hoc procedit quãdo conſanguineus, vel affinis eſt ſucceſſibilis alias ſecus vt ibi Tuſch. n. 18.] Portius.cõſ. 91.n.17.Maranta in Practica, p.6.actu.2.nu. 29.Neuizanus conſ.44.nu. 5.Pleſ.in proceſſ. iudic.tit.16.n.47.vbi dicit, hoc procedere tã

in

in iudice delegato quam ordinario. Bertrād. consl.93.vol.3. p.1. Asin. in suis concl. in verbo, iudex, carta mihi 212. vbi dicūt, qđ iudex
46 †potest recusari si est consanguineus, vel affinis, vsque ad decimum gradum. Th. Triuis. in tract. de modo procedendi inter Regulares, q.15.n.6. Viuiu.dec.363.nu.5. Goffr. in Sum.tit.de appel.n.20. Berrett. consl.138.n.3. vbi dicit, quod repellitur tantum vsq; ad septimum gradum. Iac. Ægid. in tract. de test. & eorum reprobat.nu.3. inter præd. tract. de testib. diuers. in 4. [Io. Peles in suo process. iudic.tit.16.n.47. Intrigl. sing.79.n.53.lib.3. à Ponte dec.30.nu.8.] Albert. de Mallet. in tract. de testib.p.1.n.48. in eod.lib. Sed ēt
47 dicimus in † teste, qui si est affinis, vel consanguineus, potest vti suspectus à testimonio repelli. Specul. in tit. de testib. §. sed nunq̄d, in fi. Cāpeg. in tract. de testib. Reg.8. in princ. Albert. de Mallett. d. nu. 48. & seq. Nepos à Monte Albano, in tract. de testib.nu.6. Aufr. in d.tract. de testib.n.9. vbi dicit, quod repelluntur tantum vsque ad quartum gradum, & & alios allegat Suarez in thesau.recept.sent. lit.A, nu.137. [Io.Pet.Surd.consl.205.n.8. à Ponte consl.3. num.109. Mascard. de probation.conclus.408.n. 3. vers. huic opinioni Farin. de testib.q.56. n.2. Ortens. Caualc. in pract. de testib. p.4. n.53.fol.191.] Eugen. consl.63.nu.57.

48 Amplia modò conclusionem istam, † vt p̄cedat etiam in affine naturali tātum, quia inter eos viget ratio naturalis, licet non ciuilis. Alber. de Mallet. in d.tract. p.1.n.7. vbi loquitur in teste, & tamen minor causa repellit iudicem, quàm testem, vt dixi paulò ante, nu...

49 Amplia secundò, † vt affinis possit recusari etiam si affinitas esset morte dissoluta. Berretta, qui hoc disputat ad partes, consl.138. p totum, [Intrigl. singul.79. nu.57. Tusch. in lit.S, concl.908.n.14.& nu.23. Crot. de test. p.3.n.77. cum seq. Campeg. de testib. regul.8 in 2. fallent. Farin. de testib.q.54. num.32.]
50 quod secus est in teste, † qui non repellitur à testimonio dissoluta affinitate, Ang. in l.cuiorum, §. affinitas, ff. de postulando, Petr. de Anchar. in c. canonum statuta, in 4. q. de const it. Aret. in §. pœnales, in 5. col. Instit. de act. & in §. sacrum, Instit. de nupt. Marsil. in l. etiā si hæredibus, in 2. col. ff. de quæstio. Io. Crot. in tract. de testib.p.3.n.29. vbi Pet. Moncad. in addit.nu.146.& iterum idem Crot. in 4. p. n.16. ad quod corroborandum adducit opti-
51 mum simile, vt scilicet † stante statuto, quod de litibus inter affines vertentibus fiat compromissum, istud statutum non habebit locū, quando per dissolutionem matrimonij affinitas esset dissoluta. ita dicit Crot. in d.3.p.n.81. Bar. Bal. in præcit. §. affinitas, Paul. de Ca. in l. rei iudicatę, §. fi. ff. sol. matr. Borell. super pragm. Odia litium, §.1.gl.3.nu.131.& 132. [Apicell. tutamen pauper. tit. de suspitio. official. nu.127. Arnon. cautel.89.] Suarez in thesa. recept. sent. lit. A, n.135.

52 Fallit primò dicta † conclusio, quod consanguineus non possit esse iudex in causa sui consanguinei, quando iudex esset probatæ fidei, & sanctimonię, & talis probatæ qualitatis vitę, quod in eo verisimiliter non cadat suspitio, nam talis potest esse iudex etiam in causa suorum filiorum, Alex. in l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omn. iudic. Io. de Amicis, consl.120. nu.20. & 23. & consl.74. num. 12. [Borell. consl.23. n.57. Neuiz. consl.44.nu.5. Intrigl. sing.79.n.48.lib.3.]

53 Fallit secundò, si † iudex esset æqualiter coniunctus vtrique parti, nam talis iudex nō potest vti suspectus recusari. Maranta in pract. p.6. actu 2.n.30. Anna alleg.73.num.11. [Io Franc. à Ponte dec.30. nu.15.] Quod corroboratur ex eo, quod in simili dicimus
54 † in teste, qui si est coniunctus amicus, vel inimicus vtriusq; partis, non potest repelli ratione coniunctionis, amicitiæ, vel inimicitię. DD. omnes, in c. cum oporteat, de accusat. [Alex. consl.156.n.7.& 8.lib.5. Ias. in l. qui iurisdictioni, n.9. vers. septimo fallit. ff. de iurisdiction. omn. iudic. Ant. Gomes var. resolut. tom.3.c.12.tit. de proband. delict.n.14. Boss. in tit. de opposit. contra testes nu.61. vers. & vbi est per causa Mascar. de probat. concl.26 n.5. Ant. Gabriel. tit. de testib. concl.13.n.18 & concl.15.n.5. qui de comm. testatur Rim. iun. consl.42.n.92. Rol. à Vall. consl.16.n.21. Farin. de testib.q.54.n.45.] Aret. consl.13. nu.10. Marsil. in l.1.§. cum quis latrones, nu.12.ff. de quæst. Io. de Amicis, consl.119.nu.4. Pet. Duen. reg.383. in 5. limit. Alba consl.56. nu.10. Thom. Triuis. decis.10. num.11.& 12. lib.1. vbi multos alios allegat. Et ratio est

vt

55 vt dixit Marsil. loco paulò ante citato, quia paritas affectionis excludit omnem dolum, & sinistram opinionem, l.non solum,§.1.ff. de ritu nupt.gloss.in c.cum R.Canonicus,de offic.delegati. & in c. postremo, de appellat. Bal.in l.1.ff.vbi pupill.educ.debeant.

56 Et nota,quod asserens † iudicem esse consanguineum sui collitigantis, tenetur hoc probare. Bar.in l.1.§.ait prætor,ff.ne quid in flumine publ.Bald.in l. si quis non dicam rapere, C. de episc. & cler. Socinus senior consil. 57.num.13. lib.3. [& an comparens coram iudice recusato post recusationem videatur recedere accusatione, Ludou. dec. Rot. Roman.292.n.1.& ibi Addent.n.4.Intrigl.dec. 47. nu.18. Tusch.in lit.S,concl.108.n.27.] Camillus Borell.super pragmatica, Odia litium,§.1.glo.4.num.14.vbi num.16. ponit,

57 † quomodo probetur consanguinitas,quod etiam posuit Mascard. in tractatu de probationib.conclusio.410. per totam, Marcellus Calà, in tractatu de modo articulandi, & probandi,§.5. num.616. [Surd.dec.145. nu.1. cum.seq.] Claudius Tuti. allegat.40.nu.8.

58 qui omnes concludunt,quod † testes debent incipere à communi parente, vel à fratribus primi gradus,& hoc per textum cap.licet ex quadam, de testib. ibi (singulos gradus clara computatione distinguant) Corneus consil.145. num.3. lib.3. Bertazzolus consil. 67. num.7.lib.primo,in Ciuil. Alciatus in tractatu de præsumptionib. regula prima,præsum. 28. num.7. Tiraquellus in tracta. de retractu Lignagier,§.1.gl.16.Maluasia consi.57.n.9. [Bursat.consil.151.num.35. Borgnin. decisio.29.num.7.lib.3. Peregrin. de fideicommiss. artic.43. num. 63. & num. 72.] Raudens.consi.18.nu.22.libro 2. nec sufficit probare, quod aliqui se habuerunt pro consanguineis,& ita se tractauerunt,vt dicunt Tuti. dicto num.8. & Natta consil.388. nume.3.&

59 sequent. & ideo † huiusmodi testes probantes affinitatem debent esse personę antiquæ, & graues,ac omni exceptione maiores. Dec. consil.321.nu.11. Maluasia consil.33.nu.16. [Dec.consil.595.num.1.& post num.8. Mascard. de probat. conclus.401. nume.3. cum sequent.]

60 Tertia causa, ex qua † iudex recusatur tã quam suspectus,est,amor, beneuolentia, vel amicitia vnius ex litigantibus cum iudice. Alexander in l.apertissimi, C. de iudic. Bartol.in l.sciendum,§.1.vbi Iason,nu.7. ff.qui satisd.cog. Paulus de Castro,in l.liberi,ff.de in offic.testam. Osasc.decisio.15.num.8.Purpuratus cons. 595. num.77. Gratus consil. 134.num.5.libro secundo, [Menoch.de arbitr.cas. 152. nu.3. Maranta in pract. p.6.in secundo act.nu.29. vers. tertia causa,de Leonardis in pract.cap.14. Garger.patrocin.40. nu.5. Io. Ples.in processu iudiciar. tit.16. nu. 47.Billot.de absolut.iurament.allegat.8.Intrigl.sing.79. nu.45.& 47.lib.3.Mo. la in empor.iuris tit.2.num.173.Tusch.in litt.S,conclu.908.num.24.] Nauarr.in relect.c. cum contingat,in 10.causa nullitatis,num.7.& ra

61 tio est euidentissima, quia † coniunctus magna amicitia, reputatur,& habetur,ac si esset sanguine coniunctus. Barb. cons.22. volu.4. Ab.in c.requisiti,in vlt.col.de test.Pet.Moll. Hispan.in Responso pro amico,dubio 1. nu. 136. Marsil.repet. Rubr.de fideiuss. nu.277. & 280. vbi alios allegat, [Menoch. consil. 683. nu.23. ipse Author in tract.de amicitia

62 nu.81.84.86.& 87.] † immo talis amicus venit appellatione suorum gl.in l.2.C.ex quib. caus. col.cens.lib.10. Bald.in c.si pater,nu.6. de testam. Petr.Monc. in addit. ad Crotum, in tractatu de testib. par.3. num. 180. [Io. Botta consil. 1. nume. 9. Catelian. Cotta in verb.amor.Anchar.quæst.20.nu.6.lib.3.Bu-

63 trius cons.23.num.2.] & † quanta,& qualis debeat esse amicitia ,ad hoc, vt iudex possit recusari , relinquitur iudicis arbitrio , qui attenta qualitate personæ, & negotij, arbitrabitur. Glossa, Paul. & ceteri Scribentes , in cap. insinuante , de officio delegati. Alexander, consil. 154. columna secunda , libro quinto , Nauarr. in relect. capit. cum contingat, in decima causa nullitatis , nume.tertio, & dicam latius in meo tractatu de effectib. in titu. de effectib. ami-

64 cit. sic etiam † dicimus in teste , qui si est amicus illius , pro quo deponit , repellitur à testificando, l. tertia. ff. de testib. Thom. Docc. consil.89. num.quarto, Marc. Antonius Eugenius consil.63.nu.61. Franc. Monald. consil. 60. nume. 26. libro primo,

Ioan.Campeg.in tractatu de test.regula 21. vbi hoc ponit regula,& dicit,qđ fallit quinque modis, sed Ioannes Crotus ponit regulã contrariam, & eam limitat diuersis modis, quæ limitationes videri possunt in suo tract. de test.parte 4.num.103. & sequent. & num. 65 183.ponit,quomodo probetur† amicitia,qđ etiam posuere Mascard. in tracta.de probat. concl. 85.per totam,& Marcellus Calà in tractatu de modo articulandi,& probandi,§.2. num.341. & 342. [Menoch. de arbitr. cas. 99.num.87. Author.in tract.de effect.amicitię.num.34.]

Quarta causa,ex qua iudex potest vti suspectus recusari, † est affinitas,seu coniunctio spiritualis;nam compater non potest esse iudex in causa alterius compatris, Innocentius & Abbas in c.cum speciali,de appellationib. vbi etiam Decius, num.6. [Aldouin. cons. 20. n.241.] Petrus Plaza in epitom. delict. c.4.num.11.vers.quarto,vbi multos alios allegat. Bertach. in suo repert. in verbo, compater,n.13. & in tract.de episcop. in 4.parte, lib.quarto,num.23.Curt.iun.consil.201.nu. 18.lib.3. Maranta,in pract.par.6.actu 2.nu. 71. Bernard. Vurmser. Germanus, in pract. obseruat.lib.1.titu.18. obseru.11. Tiraq.in tract.de pœnis temperandis,casu 2. nu.5. 6. & seq. Nellus de S.Gemin.in tract.de test.n. 67 35. & ratio afferri † potest,quia affinitas spiritualis est maior carnali, glo. in cap. qui dormierit, 28. q.secunda, Hieron.de Laur.dec. Rotæ Auenio.33. nu.10. Baldus in l.prima, col.12. C.qui accus.non poss. Curt. in tract. de test.conclus.30.num.67.vbi alios allegat.

68 Et † an compater vel alius affinis spiritualis sit testis idoneus pro compatre, ponit Hiero. de Laurent. dicta decis. 33. num. 3. Albert. de Malet. in tract.de test.par.1.num.25. Bal. sibi contrarius,in l.generaliter,ff.de in ius vo can. & in l. parentes, C. de testam. Curt. in tract. de test. conclus.30.num.63. Vurmser. d. obseruat.11.Crot.in eod. tractat. parte 3. num.101.qui omnes concludunt, quod non. Matth. Brunus consil. 151.num.18. [Crot. in tract.de testibus,p.3.n.119.Simon de Prætis cons.129.n.18. Brun.cons.151.n.18.Hondod.cõs.106.n.36.Menoch.cas.100.n.2.cum seq.Ann.sing.65.Crau.cons.169.n.1.Farin. de testib.q.54.n.148.] & id quod dictũ est 69 de compatre, procedit etiam † in filio & patre spirituali, qui possunt vti suspecti recusari, Tiraq.in repet.l.si vnquam, in verbo, Susceperit liberos, num.28.& seq. C.de reuoc. donat. Surdus in tract.de alim.titu.1. quæst. 11.nu.10.& 11. [Carpan.in statut.Mediol. cap.23.num.55.Guid. Pap.sing.99. versic. si compater.]

70 Quinta causa recusandi † iudicem vti suspectum est, si iudex sit eiusdem patrię,vel nationis cum litigante, si sunt in partibus longinquis, cap.penult.vt lite non contest. Abb. in cap.fin. de appellat. Barto.in l.fin.ff. de offic.assess. Segura de Aualos, in direct. iudic. parte prima,cap.9. num.7. Goffred. in Sum. titu.de appell.num.19. Maranta d.actu 2.nume.39. Berretta consil.138.num.11.Ioan.de Amicis consil. 52. nume. 13. Pelf. in process. iudic.tit.16. num.50. Nauarra in relect.cap. cum contingat,in decima causa nullitat. nume. 4. Nepos à Monte Alb. in libello de except.tit.3.vers.item si iudex; [Io.Pless.processus iudiciarius in tit.16.nu.58. in 4. & nu. 71 56.] & † idem procedit in duobus conciuibus in propria ciuitate, quando litigatur cum extero, quia exterus potest conciuem sui aduersarij recusare. Hostien. in cap. accedens, vt lite non contest. vbi etiam Butrig. nu. 23. & Abb.nu.7. qui dicit, hoc bene procedere in iudice delegato, at secus in ordinario, refert & sequit Pels.in processu iudi.tit.16.n.51.& hæc opinio Abbat. procedit sine difficultate in isto Regno, vbi iudices ordinarij propter priuilegia ferè omnium Ciuitatum & terrarum debent esse ciues illius loci, vbi prę72 sunt, quod † procedit etiam in testimonio ferendo, cap. accedens, vbi Baldus, vt lite non contest. Curt. in dicto tractat. de testib. conclus. 30. num. 65. [Farinat. de testib. quæstio. 55. nume. 252. Bertrandus consil. 200, nume.10.]

73 Sexta causa ex qua iudex potest vti † suspectus recusari, est, si aliqui fuerit datus iudex ad petitionem vnius ex litigantibus, Baldus in l.qui iurisdictionem, colum. prima, ff.de iurisdict.omn.iudic. Maranta,d. actu 2. num. 52. Thom. Triuisan. decis 64. num.7. lib. secundo, glos. in capit. accidens, il secondo, vt lite non contest. Ioseph. Ludou. decisio. Perus.108.num. 7. & 8. lib. secundo,

[Claud.

[Claud.Cantiuncul.conſ.27.n.103.Intrigl. ſing.79.n.161.li.3.Io.Bapt.Coſta de fact.& ſcient.& ignorant.inſpectio.85. in reſponſo. n.35.Caualc.dec.28.n.114.lib.2.Giurb.deciſ.99.n.1. Camill. de Laratha conſ.28. nu. 3.] Grat.conſ.134.nu.6.lib.2. Marcheſ.in tract.de commiſſ.ſeu reſcript.cõmiſſ.3. c.1.n. 26.vbi alios citat. Io. Pelſ. in proceſſ. iudic. tit.16.n.37. ſicut è conuerſo, recuſatur † iudex qui procurat ſe impetrari pro iudice. Specul.in tit.de iudic.deleg.§.ſupereſt verſ.item ſi ipſe.Maranta d.p.6.actu 2.num.60.& hoc † intellige, vt poſſit recuſari per aliam partẽ, quia ille qui illum petijt,non poteſt amplius eum recuſare, [Muñoz Eſcobar de ratioc. c.8.n.14.p.1. Anchar.conſ.158. n.19.] niſi ex noua cauſa ſuperueniente. Goffre.in ſum. tit.de reſcript.nu.55.& in tit.de offic. & põt. iud.deleg.n.31. [Garger.patrocin.40. n.9. Cumia ſuper Ritu c.42.n.15.] Thom.Triuiſ.dec.pręd.n.4.& † ideo præſidens non debet dare iudicem nominatum ab ipſa parte. Paul.de Caſt.in l.obſeruandum, vbi Iacobi. nu.6. ff.de iudic. Rebuff.in tract.de ſent.exe cut.art.8.gl.2.n.3.Natta conſ.394.nu.1.vol. 2.Anna ſing.280. vbi Fab.filius in addit.

74 75 76

77 Septima cauſa ex qua † iudex poteſt arceri ab officio iudicandi vti ſuſpectus,eſt,ſi iudex patitur ſe ſecretè alloqui ad aures ab vna ex partibus litigantibus. Specul.in tit.de aduocat.§.hinc dicendum,in fi.Maranta d.p.6. actu 2.n.44.Pal.Rub.in repet. c.per veſtras, c.10.de donat.inter virum & vxor. Io. Segura de Aualos in direct.iud.p.2.c.4.n.2. Marcell.Calà in tract.de mod.articul.& prob.gl. 2.n.98. Iaſ.in l.apertiſſimi,nu.9. C.de iudic. [Ripa obſeruat.197.per totam,Arnon.problema 7.Rodolfin.concl.8.fol.151. n.1.Maſuer. in pract.in tit.de iudicib.fol.36.in ſigno tertio,Tuſch.in lit.S,concl.903.n.7.] & hoc † limitare poteris duobus modis.primò,ſi iudex palam dicat ea omnia quæ litigator ſibi ad aures locutus fuit, Io.Segura vbi ſupra, addit.ad Roman.ſingu.261.Rebuff.ſuper cõ ſtit.Galliæ,tit.de exequ.ſent.art.9.gl.2.n.27. Natta in repet.Clement.ſępè,nu.33. de verbor. ſignif. Marcell.Calà, loco cit. Secundò † limita,quando iudici fuiſſet commiſſum vt expediat cauſam ſine ſtrepitu & figura iudicij, iſto namque caſu minimè poteſt recuſari iudex, propter talem allocutionem. Bart. in conſti.ad reprimendum, in verbo, ſine ſtrepitu,nu.2.vbi addent. in lit.G. Iaſ.Natta, & Calà locis præcit. [an poſſit recuſari iudex ſi aliquis recomendat cauſam ad inſtantiam vnius ex litigatoribus,Roland.Cauagnol.in decret.Montisferrat.in decret.20.§.1.q.1. n. 5.vbi tenet quod non.]

78 79

80 Octaua cauſa † ex qua iudex vti ſuſpectus recuſatᷓ,eſt,ſi iudex litigaret in alia Curia cũ eo qui litigat coram illo, tam ſi lis eſt ciuilis, quam criminalis. Nepos de Monte Albano, in libello de except.tit.3. verſ. item ſi iudex. Viuius dec.363. Ripa in c.1. n.15. de iudic. Maranta,d.actu 2.n.47.Carauita ſuper Ritu M.C.V. Ritu 288.n.32.

81 Nona cauſa † recuſandi iudicem propter ſuſpitionem,eſt, ſi ipſe iudex haberet & litigaret cauſam conſimilem in alio Magiſtratu c.cauſã,de iud.c.perſonæ,de teſt.Spec.in tit. de iud.deleg.§.ſupereſt videre,n.19. Philip. Francus in c.pen.in penul.col.verſ.38.de appell.Maranta d.actu 2.nu.46. Iac.Aegid.in tract.de teſt.& eorum reprobat,n.36. Viuius d.dec.363.n.6.& 7. [Rebuff.ad conſtit.Regn. tit.de recuſat.art.9.gl.1.nu.32. Aloyſ.de Leo in l.apertiſſimi,n.9. C.de indit. Menoc. conſ.94.n.13.Gratia.diſcept.c.4.n.4.Giurb. dec.99.n.12. Intrigl.dec.47. n.20.38. & 40. idem Intrigl.ſingul.79. num.117.] Io.Pelſ. in proceſſ.iudic.tit.16. n. 44. & ſeq. & quia textus in d.c.cauſam quæ,dicit (penè ſimilis cauſa) † ideo non eſt neceſſarium, vt iudex habeat omninò & in ſpecie ſimilem cauſam, ſed ſufficit, vt habeat ferè conſimilem. Pelſ. d.nu.44. quod † procedit etiam in teſte, qui ſi haberet & litigaret cauſam conſimilẽ,repellitᷓ adhuc à teſtificãdo,c.perſonas, de teſt.c.ſi teſtes,§.liberi teſtes,4.q.3.l.quoniam, C.de teſt.Alex.conſ.45.vol.2.Specu.in tit.de teſt. §.1. verſ. item quod habet. Albert. de Mattarell.in tract.de teſt. tit.quando teſtis repellatur ratione affectionis, n.11. Gram.cõſ. 41.nu.1.in ciuilibus. [Nell.in tract. de teſtib. n.218. Rot. Roman. dec.52.n.1. verſic. præterea ſimilitudo cauſæ repellit teſtem in nouis titu. de appellat. Roland.à Vall. conſ. 98.n.32.lib.4. Farin.de teſtib.q.60.n.41.]

82 83

84 Decima cauſa † ex qua poteſt iudex vti ſuſpectus recuſari, eſt,ſi à iudice fuerit appel-

latum per recusantem, tàm in ipsa, quam in alia causa, qui pendente tali appellatione legitime recusatur, c. ad hæc, c. proposuit, de appel. Goffr. in Summa eiusdem tit. n. 19. Capic. dec. 147. per totam, [& ibi Addent. Guid. Pap. singul. 607. Marc. Ant. Blancus de indit. n. 133. Carpa. in Stat. Mediolan. c. 23. n. 58.] vbi ponit optimam distinctionem in isto casu, ideo est omninò videndus Iac. Aegid. in tract. de test. & eorum reprobatione, nu. 36. Maranta d. actu 2. nu. 61. Nauar. in relect. c. cum contingat, in decima causa nullit. nu. 7. vbi allegat c. directè, & c. accepta, de appell. c. ob Romana, eodem tit. lib. 6. c. suspitionis, de offi. deleg. Pess. d. tit. 16. nu. 59. vbi etiam Christophor. in add. Nepos de Monte Albano in libello de except. tit. 3. vers. item si appellatum, quod † tamen non procedit ita simpliciter, sed opus est vt appellans probet grauamen vna cum malitia ex proposito iudicis Bart. & alij in l. 1. ff. apud eum à quo appell. est. Abb. in d. c. ad hec, de appel. Alba consil. 221. n. 5. lib. 2. Menoch. in tract. de arbit. iudic. casu 121. nu. 7. qui dicit, quod est tutius relinqui arbitrio iudicis, qui pro qualitate negotij, & personarum, consideret, an sit aliquod odium, vel suspicio aliqua remanserit inter iudicem, & recusantem. refert, & sequitur Christoph. in addit. ad Pless. d. tit. 16. n. 59

Vndecima causa † ex qua iudex vti suspectus recusatur, est, si ageretur de proprio interesse, vt quia esset iudex in causa propria, l. 1. C. ne quis in sua causa, l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdict. omn. iud. Natta cons. 294. nu. 1. vol. 2. & cons. 614. nu. 10. vol. 3. Maranta in pract. d. p. 6. actu 2. nu. 32. Roland. cons. 16. nu. 1. & 5. lib. 2. Surd. cons. 47. num. 1. lib. 1. & cons. 50. nu. 9. lib. eod. & cons. 193. n. 6. lib. 2. [Pract. Papiens. in pract. in forma declinandi iurisdictionem, §. nec esse iudicem nu. 14. Morla in empor. iur. tit. 2. n. 202. Crauet. cōs. 23. n. 6. process. iudiciar. Ples. tit. 16. nu. 49. Intrigl. sing. 80. nu. 16. lib. 3. & in quibus casibus esse potest, Alex. 35. variar. resolut. lib. 2. n. 5. cum seq. Albert. Brun. cons. 147. Afin. in titu. de iudic. in verb. iudex col. 3. lib. 3.] Amanell. sing. 189. Oldrad. cons. 284. Vant. in tract. de nullitat. titu. de nullit. ex defectu iurisdict. nu. 93. Boss. in tract. crim. tit. de foro compet. nu. 38. Alba cons. 427. nu. 2. lib. 3. in tantum, quod † sententia lata in causa propria, est nulla, Hostien. in Summa tit. de iud. c. quæ sint, vers. in causa propria. Butrius in c. dilecti, de appellation. Vantius loco iam dicto, n. 94. Surd. d. cons. 50. n. 10. & præcipuè hoc procedit, quando pars aduersa contradicit; Sic etiam aliàs dicimus, quod † quis non potest esse testis in causa propria, l. nullus, l. omnes, C. de test. Corneus cons. 141. n. 2. lib. 4. [Maluas. cons. 6. n. 22. Magon. dec. Lucens. 2. nu. 15. Anchar. q. 24. nu. 11. lib. 3. Honded. cons. 19. n. 23. lib. 1. Viuius dec. 168 n. 4. Rimin. iun. cons. 42. n. 96. Surd. cons. 61. n. 26. Berous cons. 124. n. 27. lib. 1. Brun. à Sole in proposit. in verb. testes in eadem, Turrett. cons. 24. nu. 5. lib. 1. idem Rimi. iun. cōs. 769. n. 1. Pedroc. cons. 34. n. 11. Io. de Amicis cons. 8. nu. 24. & dicitur causa propria quando ex ea damnum, vel commodum sequi potest, Crauett. cons. 99. n. 2. Tiraq. in tract. res inter alios acta n. 6. & etiam pro se exonerando, Ceph. cons. 170. n. 42. Bursat. cons. 99. n. 25. Surd. d. cons. 61. n. 27. Bim. cons. 282. n. 39 Farin. de testib. q. 60. 2. & 15. cum seq. Boss. in tit. de opposit. contra testes, n. 55. Natta cōs. 473. nu. 4. & dicitur in causa propria quando commodum, aut interesse aliquo modo hēt, Farin. d. q. 60. n. 4. Mascard. de probat. concl. 1357. num. 1. cum seq. Magon. dec. Florent. 70. n. 13. Rim. iun. cons. 769. nu. 1.] Bald. in l. iudices, col. fi. C. de fide instrum. Felin. in c. quoniam contra, n. 72. de probat. Rimin. iun. cons. 260. n. 33. lib. 3. Eugen. cons. 7. num. 34. & cons. 63. nu. 39. Becc. cons. 85. n. 8. Crauet. cons. 99. nu. 2. lib. 1. Hond. consil. 100. nu. 7. lib. 1. Anchar. in quæst. famil. lib. 3. q. 34. nu. 11. Monald. cons. 28. n. 10. lib. 1. Viuius dec. 179. n. 4. Grat. cons. 38. nu. 17. lib. 2. & ad hoc bene faciunt dicta per Bart. in d. l. qui iurisdictioni, vbi voluit, quod Comites † & Barones non possunt cognoscere de causis vertentibus inter eos, & eorū vassallos. Oldrad. cōs. 124. nu. 3. Surd. d. cons. 50. n. 9. Natt. cons. citato, n. 1. Roland. n. 16. [Oldrad. cons. 301. n. 1. & 2. Rosental. de feud. tit. de iudic. c. 12. concl. 2. n. 21. Schrad. de feudis p. 10. fection. 2. n. 16. & n. 21. 63. nec alteri delegata. idem Schrader d. p. 10. fection. 4. num. 39.] Nec etiam † possunt deputare iudicem vt de ea cognoscat Surd. vbi sup. n. 15. & 16. [& quid si Ba-

si Baro est inimicus an possit prouidere de iudice Capiblanc.de author. Baron. pragm.8. nu.92. Alciat.cons.2.num.23. tomo 1.lib.3. Capyc.dec.124.nu.3.& ibi Masull.num.1.]

91 Quod etiam procedit † in prælato,qui potest vti suspectus recusari in causa suæ Ecclesiæ. Philipp.Franc.in c.postremo,in q.5. de app. Maranta d.actu 2.n.51. Abb.in c. cum venisset,nu.9.vbi etiam Decius,n.6.in fi.& Felin. n.7. de iud.Surd.cons.50.nu.18.vbi multos alios allegat, & dicit, quod hæc opinio est * verior, [Natt. cons.174. nu. 6. Alciat.d. cons.2.nu.24.Intrigl.sing.79. num.65.lib.3. Viui. in commu.opin.in verb. suspectus post nu.19. Schrad.de feud.p.10.sect.6.n.193.] quidquid voluerit Aufrer. in tract.de test.n. 62. cuius opinio † posset procedere cum di-

92 stinctione de qua per Surd.in consil. prædic. n.1.& 19. [Intrigl.d.sing.79.n.66.] scilicet aut res pertinet ad mensam Episcopi, & tunc potest recusari;aut pertinet ad Ecclesiam pro eius seruitio,seu fabrica, & tunc non potest recusari,gl.in c.si quis erga, in verbo priuet, 2.q.3.gl.in d.c.cum venisset,de iudi.Quæ di-

93 stinctio † procedit etiam in testimonio ferendo,à quo arcetur prælatus in causa suæ Ecclesię siue pertineat ad suam mensam, [Menoch.de arbit.cas.106.n.16. Farin.de testib. q.60.n.569.Viu.commu.opin.in verb.testes de collegio Mascard. de probat. concl. 624. n.3.] secus si ad Fabricam,vel seruitiũ Ecclesiæ.Nellus de S.Gemin.in tract. de test.n. 14.Innoc.in c.cum super,de test. Campeg. in tract.de test.Reg.89. & 90. Crot.in tract. de testib.p.4.n.79.& 80. Aufrer.in tract.prædi. n.1. Boss.in eodẽ tract. de testib.n.114. Surd. d.cons.50.n.2.20. & 22. vbi ad hoc nonnullos alios allegat.Brun.à Sole in compend.resolut.proposit. iur. in verbo, Abb. in causa, vbi etiam alios citat, & latè examinat istam conclusionem, & dicit, quod hęc distinctio est verissima,& communiter * approbata. Et

94 quid † in clerico,vide Nell. de S. Gemin. in trac. de test.nu.22. carta mihi 126.Alber.de Malet.eod.trac.cart.376.nu.59.& 70. & Oriani.eodem trac.car.484.nu.64. [Farin.de testib.q.61.n.70. cum seq. & quando examinatur in testem debet examinari cum licentia superioris alias non valet Ann. sing.128. Guid.Pap.cons.31.nu.23. Roland. cons.24. n.77. lib.1. Carauit.super Ritu Neap.c.144. Farin.de testib.q.61. nu.84.]

Sed supradicta cõclusio quod ratione sui interesse quis vti suspectus possit recusari.

95 Fallit, † quando extaret consuetudo,ex quo talis consuetudo valet & tenet, c.cum contingat,in fi.de foro competenti,c.1.de pen.in 6. Alex.in præd.l.qui iurisdictioni, in 9. Fallẽt. ff.de iurisd. omn. iud. Natta dicto cons.294. num.2. lib. 2.

96 Secundò fallit † in Principe,non recognoscẽte superiorem,vt est Papa, vel Imperator, vel Reges,vel similes Principes,quia ipsi etiã possunt esse iudices in causa vertente inter eos,& eorum subditos,& non possunt vti suspecti recusari, ita notat.in l.& hoc Tiberius ff.de hæred. instit. & in l.proximè, de ijs qui in test.delent.§.fi.Instit.de vulg.substit. Bal. in c.1.n.5.de inuestit.in mari.fact.Abb.& Felin.in c.1.n.5.de prob.Martin.Laud.in tract. de Principe,q.108.Bertach.Firman.in tract. de Episcopo,lib.4.p.5.n.19.Maranta in Practi.p.6.actu 2.n.34. Oldr. d.cons.124. nu.3. Lancel.Conrad.in templo iudic.lib.1.c.1.§. 4.tit.de potest.& potent. Imperat. vers.iudicat in causa propria,nu.1.vbi alios etiam cõgerit.Surd.d.cons.50.nu.9.lib.1. [Gratian. discept.c.4.n. 24. Aldouin.cons.22.nu.241. Menoch.cons.301.nu.53.Boss.in titu.de foro competent.n.171. Intrigl.sing.79. nu.196.] Carol.Tapia,in Rubr.de constit. Princip.c.1 nu.33. qui etiam alios congerit, Restaur. in tract.de Imperat.q.110. vers.sexto cognoscere, Soc.cons.96.n.7.lib.1.vbi dicit, quod nullus inferior à Principe potest esse iudex in causa propria. [Surd.cons.59.n.9. Capyc. dec.124.n.3.process.iudiciar. Ples tit.16.nu. 49.Intrigl.sing.80.n.16.] & ratio cur Princeps possit iudicare in propria causa,est,quia

97 † ipse non præsumitur aliter iudicare quam ipse Deus,l.1.ff.de offic.præfec.prætor.c.nouit,de appel. Ant.Rosel.in tract.de Concilio q.13.n.27. [Boss.in tit.de Principe, & priuil.eius n.70.Sacca cons.1.nu.69. Cumia de feud.in verb.maior natu.nu.190.] Lancell. loco cita. Sed † si causa verteretur cum non

98 subdito,tunc etiam Principes non recognoscentes superiorem, non possunt esse iudices in causa propria,Soc.sen.cons.120. col.9. in fi. volum.1.verum melius & honestius est,vt Prin-

Principes lites vertentes inter eos & eorum subditos, alteri delegent, iuxta tex. in l. prætor, ff. de iurisd. omn. iud. glo. in c. 1. in verbo Ecclesia, 16. q. 6. vbi loquitur in Sũmo Pontefice, Oldrad. d. consl. 124. n. 3. Isern. in c. Imperialem, §. præterea, col. 8. vers. Rex, aut Imperator, de prohib. feudi alienat. Sal. in præcit. l. 1. C. ne quis in causa sua, Lancell. Corrad. loco paulo ante citato, nu. 2. Maranta d. actu 2. nu. 33. [Aldouin. consl. 20. n. 50. Menoch. consl. 94. nu. 12. cum seq.] Alciat. consil. 161. n. 21. Rausner. consl. 6. n. 36. lib. 2. Surdus d. consl. 50. nu. 28. lib. 1. Dec. in cap. cum venissent, num. 34. de iudic. Carolus Tapp. in d. c. 1. num. 34. vbi etiam alios allegat, ex quo † Principes non recognoscentes superiorem, vt sunt Papa, Imperator, & noster Rex Siciliæ, possunt se submittere iurisdictioni inferioris, DD. omnes, & præcipuè Iason in prin. in l. est receptum, ff. de iurisd. omn. iudi. vbi hanc conclusionem limitat aliquibus modis. [quod potest esse vassallum Cumia de. feud. in verb. mortis n. 130.]

99

Tertiò fallit dicta conclusio, quod nemo potest esse iudex in causa, in qua sentiret vtile, vel interesse, † vt non procedat, quando illud vtile, vel interesse veniret in consequentiam, & non principaliter Bossi. in tract. crim. tit. de foro compet. num. 173. Crauetta consil. 232. num. 8. Natta consl. 98. num. 28. & 29. lib. 1. [nec potest recusari iudex vti suspectus post conclusum in causa, Franc. dec. 431. n. 1. Iul. Cæsar Imbrian. considerat. 9. nu. 21. in tract. de 1. & 2. benefic. Morla in empor. iuris tit. 2. n. 202.] Amod. à Ponte in tract. quis sit iudex in cau. feud. col. 2. in fine, Surd. consl. 193. n. 3. lib. 2. Quam limitationem non audeo firmare, per ea quæ dicit Maranta in pract. p. 6. actu 2. nu. 65. fol. 489. ideo tu cogita, magna est auctoritas, Surdi, & pro ea bene facit quod in simili dicimus, scilicet, † quod aliquis non repellitur à testimonio ferendo, quando principaliter deponit in fauorem alterius, licet in consequentiam sibi eueniat cõmodum, vel incommodum, c. insuper, de test. Alex. consl. 172. nu. 7. lib. 2. Corn. consil. 61. nu. 16. lib. 3. [Cephal. consl. 65. n. 37. Farin. de testib. q. 60. n. 7. cum seq. vbi plures distinctiones facit, Franc. Marc. dec. 93. nu. 4. p. 2. Moroc. cõl. 96. n. 4. Borgni. dec. 5. n. 7. lib. 5.]

100

101

Rol. consl. 98. n. 2. & seq. lib. 4. vbi alios cõgerit, Suarez in thesauro com. opin. lit. T, n. 21. Bursat. consl. 87. n. 37. lib. 1. Honded. consl. 77 nu. 36. lib. 1.

102 Duodecima causa, ex qua iudex potest tãquam suspectus recusari, est, quando iudex votum suum partibus propalauit, Ioan. And. Abb. & alij, in c. irrefragabili, §. excessus, de offi. ordinar. Ias. in l. apertissimi, n. 9. C. de iudic. Aufrer. in tract. de recusat. n. 15. Io. Segura de Auol. in direct. iudic. p. 1. c. 4. n. 7. [Ortens. Caualc. in practic. de testib. tit. de offic. iudi. circa testes, p. 5. n. 228. n. 6. Borgnin. Caualc. dec. 28. n. 114. lib. 2.] & isto casu † nõ solum Iudex potest recusari, sed etiam tenet pœna falsi, l. 1. ff. de falsis, l. obseruandum, ff. de offic. præsid. Innoc. in d. c. irrefragabili, Paris de Puteo, in tract. de syndic. in verbo, suspitio, n. 7. Segura, d. n. 7. Angel. de Perus. in tract. de testi. n. 18. Iac. de Beluisio consl. 91. nu. 4. inter consl. Io. Bapt. Marciar. vbi n. 2. dicit, idem procedere, si iudex † vel notarius reuelaret dicta testium ante factam publicationem, tex. in d. l. 1. §. qui instrumenta, ff. de fals. & in l. saecularij, §. 1. ff. de extraord. crim. [Boss. in tit. de fals. n. 130. Franc. Marc. dec. 120. n. 3. p. 1. Farin. de falsit. q. 154. n. 107.] quod † procedit etiam in aduocato, & procuratore reuelante secreta sui clientis parti aduersæ. Iac. de Beluisio d. consil. 91. nu. 3. [& qua pœna tenetur Fusch. in lit. A, nu. 31. Io. Bapt. Magon. in tract. de recta patrocin. ration. c. 39. nu. 7.]

103

104

105

106 Decima tertia † causa ex qua iudex potest tanquam suspectus recusari, est, si iudex esset aduocatus partis aduersæ, c. postremo, cum ibi no. extra de appell. l. prætor. ff. de iurisd. omn. iud. l. quisquis, C. de postuland. Ples. in process. iud. titu. 16. num. 56. Nepos à Monte Albano, in libello de except. tit. 3. vers. item si in vna causa, Bar. in l. quisquis, C. de postulando, Ias. in l. solet, n. 1. ff. de iurisd. omn. iudic. Maranta in pract. p. 6. actu 2. n. 42. Berretta consil. 138. nu. 15. [Bertaz. consil. 550. in crim. Anna sing. 8. Masul. ad Capyc. dec. 146 n. 2. & ad dec. 147. nu. 3. Carauit. super Ritu 11. n. 5. Giurb. dec. 5. n. 5. & dec. 99. n. 7. Cauagnol. in decret. Montis ferrat. 20. q. 1. n. 11 Gratian. discep. 4. n. 3. Azeued. in l. 13. Taur. tit. 16. lib. 2. n. 4. recopil. Carpan. in stat. Mediolan.

diolan.c.61.n.1.Intrigl.sing.79.n.88. lib.3.]
Carauita super Ritu Regni Neapol.Ritu 11.
107 nu.5. sicut † etiam non potest esse testis, cap. Romana,de test.in 6.l.fi. ff.de test. Io. Bapt. de S.Blasio cons.76.inter cõsil.Io.Bapt.Marcianens.Anchar.in quæst. famil. lib.3. q.24. n.11.Hartman.lib.2.Pract.forens. obseru.2. n.1.& seq. Corn.consil.309.n.15.lib.4.Feli. in c.cum à nobis,de testib. Anchar.in quæst. Mandell.cons.303.n.8.lib.2. Vinc.de Franchis dec.222.per totam.Tho.Zerola in prax. Episcop. in verbo aduocatus,in fine, [Grã. cons.41.n.6. in ciuilibus Caroc.de locat.tit. de probat.q.5.p.6. Io.de Amic.cons.53.n.9. Afina in conclusionibus suis in verb. testis, lib.4.Surd.dec.219.n.1.Bertaz.cons.252.n.1 Summa Russelli in verb.aduocatus n.11.Iac. Benius de priuileg. iuris consultorum priuileg.53.n.6. p.2.Nauar.in Manual.c.25. n.4. Tusch.in lit.S, concl.908. nu.16.] Gratus consil.51.n.8.lib.2. & ad hoc vt possit recusa-
108 ri,debet esse iudex in eadem causa,inquit,qđ vel fuit,vel est aduocatus, secus si in alia causa. Maranta vbi supra,nisi vna originem haberet ab alia; vel ei esset connexa, quia tunc etiam recusatur. Philippus Franc.in c.postremo,col.2.de appellat.Capyc.dec.146. nu.2. Christophor.in addit.ad Ples. in processu iudic. tit.16. n.56. [sed quid si aduocatus suscepit patrocinium, sed non fuit informatus de causa an possit esse iudex in illa causa qđ non tenet Ann.sing.8.]

109 Decima quarta causa † ex qua iudex põt propter suspicionem legitimè remoueri est, si ipse alias iudicauerit in causa simili, Franc. Aret.cons.29.n.25.Innoc.in c.irrefragabili, in princ.de offic. ordinar. Capyc.d.dec.146. nu.1.& 4. Rebuff. super consuet.Galliæ,titu. de recusat.art.9. num.32. Menoc.cons.94.n. 13.lib.1. Marches.in tract.de commis.seu rescript.commiss.3.c.1.n.30.& seq. [Intrigl. dec.47.n.19.Ceph.cons.28.n.36.Cauagnol. in decret.Montisferrat.decret.20.§.1.q.1.n. 10.Cuttia super Ritu c.42.n.17.Intrigl.singul.79.n.1.2.&c.] Sed † quid si iudex qui aliàs
110 iudicauit, sit creatus iudex apppellationis, an possit in eadem causa iterum iudicare, an verò sit arcendus vti suspectus? Maranta in pract.p.6. actu 2. n.63. tenet quod non,ad quod allegat Philipp. Franc. in c.postremo, col.20.vers.29. de app. cuius opinio mihi videtur nimis dura, & si esset vera, sequeretur maximum absurdum,vt scilicet iudex qui iudicauit in simili,remoueatur, vt iam dixi, & qui iudicauit in eadem causa, non remoueretur, & in isto Regno practicatur contra dictam opinionem Marantæ;& hæc nostra practica corroboratur ex alio, quod voluit ipsemet Maranta d.actio.2. nu.52. vbi dicit, qđ
111 † si iudex aliàs fuerit in eadem causa consultor, is legitimè vti suspectus arcetur à iudicando; quod voluit etiam Franc.loco citato. Capy.d.dec.146.n.3. & modernissimè Marc. Ant.Amat.dec.14.per totam,qui est omninò videndus ad hanc materiam. [Io.Pelf.in suo process.iudiciar.c.16.n.56.]

112 Decimaquinta causa ex qua † iudex legitimè recusatur,est, quando aduocatus partis aduersę esset consanguineus,vel amicus strictissimus iudicis,Grat. cons.234. nu.5. lib.2. Sed in hoc articulo teneo,quod cõtraria opinio,vltra quod est communior, sit etiam verior,quam tenuerunt Franc.in d.c.postremo, nu. 17. vbi Innoc. & Decius de appell. idem Dec.in c.1. de offic. iudic. Maranta d. actu 2. nu.47.Alba cons.92. nu.1.& 2. vbi alios allegat, & loquitur in patre, & filio, Bertach. in repert. in verbo,iudex suspectus, Menoch. in tract.de arbit.iudi.casu 458. n.17. & consil.94.n.14. Aufrer.in tract.de recusat.nu.35 Port.cons.91.n.20.&cons.110.n.16.Cephal. consil.28.nu.36.lib.1.Intrigl.cons.23. n.12. lib.1.& si uis sequi primam opinionẽ, eam limitabis, & intelliges, si sit aduocatus in eadẽ causa vertẽte coram iudice recusando,secus, si in alia causa; quia tali casu non potest recusari iudex. Franc.loco præcitat. Maranta, d. actu 2. num.55. [Maranta par.6. actu 2. nu.47. Author frater meus in tract.de Amicit. num.298.]

113 Decimasexta † causa recusandi iudicem tanquam suspectum, est, si esset nimia familiaritas inter iudicem, & litigantem, c.insinuante,vbi glo.Abb.& Fely.de appell.c.1.& c.accusatores,33.q.5.Specul.in tit. de iudic. delegati,§. superest,vers.item si est nimis Maranta d.actu 2. n.28. Pelf. in suo processu iudiciario,tit.16. n.36. Nepos à Monte Albano, in libello de except.tit.3. vers.item si multum, Iac.Aegid.in tracta.de testib. num. 36. [In-

[Intrigl.sing.79.n.45.lib.3.Garger.patroci. 40.nu.5.] Coffred.in Summa,tit.de appel. nu.21.& eodem † modo si esset commensalis alterius partis litigantis,Abb.in d.c.accedés col.1.versic.secunda causa,vt lite nō contest. Franc.in d.c.postremo,vers.8.de appellationib. Maranta in practica, p.6. actu 2.nu.38. [Intrigl.sing.79. nu.73. lib.3. Bursat. cons. 265. nu. 20. lib. 3. Tusc. in lit.S, concl.908. nu. 6.] Idem † etiam est dicendum,si iudex esset socius litigantis,vel habitaret in eadem domo,Specu.in tit.de iudic.deleg.§.superest vers.quid si sit socius,Franc.in dicto cap. postremo,Maranta dicto actu 2.nu.59. [& q.d si filius sit iudex,& pater aduocatus an possit recusari, vel contra Alba Mandell. cons.92. n.2.Lancellot.de attentat. p.2. c.6.nu.49.] & supradictis casibus repelluntur † etiam à testificando tales familiares, domestici, vel socij.Nepos in tract.de except.art.19.n.2.in 13. tomo,tract.diuers.Butrius in c.in litteris vbi Felin.num.6.de testib. Cyn.in l.etiam,n. 1. C.de testib.Anchar.in c.filij,nu.4. de hæret.in 6.Marsil.cons.40.num.11.Tho.Triuis. decis.35.n.5.& sequent.& dec.53.nu.12.lib. 2.Monald.consi.30.n.7. Gabriel.in suis commun.concl.titu.de test. concl. 10.per totam. Io.Crot.in tract.de test·b.p.4.num.21.[Paris.cons.104.n.159.lib.1.Purpurat. cons.498 n.24. Mazzol.cons.90.n.113. Simon de Pretis consil.104.n.1.Bertaz.cons.225.n.5.Grā. consil.26. n.33. Roland.à Vall. cons.50.nu. 19.lib.2.Bero.cons.191.n.36.lib.1.Io.Bapt. Ferrett.cons.259. n.4.& cons.296.n.2. Nell. in tract.de testib.nu.9.& 11.Sacc.in cons.17. nu.3.& 4.lib.1. Viui.lib.1.comm.opin.versic. testes affines Port. cons.94.n.30. Gram.dec. 34.n.18. Siluan.cons.91.n.18.Natt.cons.53 n.6.Cephal.consil.65.n.25. Neuiz. cons.78. nu.12. Rimin.iun.cons.208.n.29.Botta cōs. 2.n.34. Boss.in tract.crimin.tit.de oppositio. contra testes,n.93.Berous cons.97.n.2. cum seq. lib.3. Rimin. iun. cons. 211. num.41.] vbi dicunt hanc regulam fallere aliquibus modis, sed principaliores sunt duæ: prima, quando † agitur de probando eo quod domi factum est,l.consensus, vbi Baldus, C.de repud.Bart.in l.& quæ tutores,ff.de administr. tutor.Affl.dec.304. n.10.Alex.cons.62. n.5. lib.1. Gabriel concl.prædi.n.33.vbi alios allegat Honded.consil.15.n.20.& consil.106. n.40.lib.1. [Franch.dec.538.n.3. Mascard. de probat. concl. 104. Borgnin. de vsufruct. n.86.Ant.Rondinel.in tract.de sindic.n.149 Viuii.dec.167. n.11.Sfort.Oddo cons.21.n. 62.& cons. 77. n.12.]

Secundò † admittuntur testes domestici ad defensam, & ad probandum alicuius innocentiam,Bertaz.cons.148.n.20.Triuisan. dec.49. num.53.Bossius in tract.crim.in titu. de crim.lęsę maiestatis,nu.114.vbi alios congerit. Cęphal. cons. 140. nu.8. & seq. lib.1. Gabriel.d.concl.10.n.42.& 64. [Anan.cōs. 59.Panciról.cons.67.n.10. Crot. in tract.de testib.n.80. Mazzol.cons.77.nu.10. Crauett. cons.119.nu.9. Farin.cons.161. nu.8.lib.2.in crim.& cons.174. n.2. eod.lib. Clar.in §.fin. q.24.vers.quæro modo,in fi.& vers. idē scias Marsil.cons.4.n.13.Gram.cōs.56.n.21. idem Farin.cons.35.nu.8.lib.1.crimin. & in tract. de test.q.62.n.90. cum seq. Baiard.ad Clar. q.53. in fi.Natt.cons.359.nu. 2. Gomes var. resolut.tom.3.cap.12.in rubric.de probatio. delictor.n.23. Honded.cons.87.n.36.lib.2.] Herculan.in tract.de probanda negat.n.325 Honded.d.consil.106.nu.42.& cons.102.n. 25. lib.1. Domestici † autem dicuntur, non solum hi, quibus imperari potest,verum etiā & hi, qui sunt de domo producentis, glos.in c.in litteris,de testibus, Pels. dicto tit.16.nu. 36.Io.Igneus in repetit.l.primæ, §. serui appellantur,num.24.ff.ad Senatuscons. Syllan. Thom.Triuisanus dec.35.num.quarto,libro primo,& si vis scire quis† dicatur domesticus familiaris,vel commensalis, videas Anchar. cons. 398. Gomesium super Regula Cancellariæ,titu.de impetrandis benefic. q.16. Viui. dec.349. num.1. [Valenz.cons.57.n.22 cum seq.Paris. cons.75.n.22. lib.1. Rol.cons. 50.n.19. lib.2.Borgnin.in tract.de vsufruct. nu.86. à Sole in proposit. in verb. domestici Anan.cōs.17.n.16.Intrigl.cons.6.n.21.Alb. cons.7.n.11.Nepit.in cōsuet.Catan.consuet. 1.n.23.tit.2. Viu.commu.opin.in verb.testes affines Valasc. dec.45. processu iudiciar.Peles tit.34.nu.38. Rim. iun. cons.752.nu.10. Rim.sen.cons.82. nu.25. Gratian. discept.c. 340.nu.24.] Nepit.super consuet.Cathan. tit.2.consuet.1.n.24.& 25.& tit.32.n.16.Rota Rom.dec.303.n.2.lib.2.in nouiss.Caualc. dec.

decis.31.n.177.lib.3. Mascard.in tract.de probatio.concl.755 n.4. Menoch.in tract.de arbitr.iud.casu.201.nu.119. Cepol. in l.9 fine lit.§.quod in procuratore, nu.6. ff.de ædilit. edict. Liparul.in addition.ad Summam Odofred.tit.quid in fidelit.contin.litera G, carta mihi 31. Nepos à Monte Albano in tractatu de testib.num. 7. Carauita super Ritu Regni Neapol.Ritu.46.nu.29.Marcell.Calà in tracta. de modo articul. & probandi, gl.quinta, num.683.& 684.vbi ponit etiam, quomodo

121 † probetur familiaritas, quod etiam posuit Mascard.in d.tract.de probat. concl. 756. in princ. Et quotuplex sit familiaritas, & quos effectus producat, ponit Bald.in l. prima, nu. 2.C.de Epis.& Cle.[Moed.decis.Rot.Ro.2. alias 30.n.1.fol.3.Carpa.in statu.Mediol.c. 380.n.3.cũ seq.p. 2. Garger.patroc.40.n.5]

122 Decimaseptima † causa ex qua iudex, tanquam suspectus recusatur, potest esse, quãdo iudex esset subditus illius cũ quo litigatur, cap.accedens, il primo, vt lite nõ contestata. Natta consil.174.nu.1. lib.1. Pels.in suo processu iudic.tit.16.nu.60.vbi allegat, c.causã, quæ, de offic. deleg.cap. accusatores, 4.q.5.c. quattuor.11.q.3. Nepos à Monte Albano in libello de excep.tit.3.vers.itẽ si fit.Hartman. lib.2.pract.obseruation.tit.1.obseruat.9.nu. 7.& 9. Intrigl.sing.79.n.110.lib.3.Capibl.de autohor. Bar.Goffred.in Summa, tit.de app. nu.20.Maranta in pract.p.6.actu 2.nu.40.sic

123 etiam, & è conuerso, si superior † esset iudex in causa sui subditi, c.causam quæ de offic.de legati, Natta, di.n.1. Loffredus loco citato, n. 19.Beretta, cons.138.n.13.& eodem modo si

124 esset subditus † inimicus litigantis. Abb. in c.accedens, col. 1. vers. quarta causa, vt lite non contestata.[Tusch.in lit.S.concl.108.n. 21.] Maranta d.artic.2.nu.41.ita etiam sub-

125 ditus † non est testis idoneus pro suo domino, Io.Andr.in addit.ad Specul. in tit. de testib.§.primo, n.21.Ruinus, cons.53.n.6. vol. 4. Surd.cõs.151.n.78.lib.2.[Boss.de opposit. contra testes nu. 100. vers. & quia dixi Alex. cons.68.num.17. lib.2. Hieron. de Monte de finib.regundor.c.57.& 58.Alb.cons.139.nu. 7. & quid si non habet interesse Farin. decis. 245.n.1.post cons.crimin.lib.2.Horten.Caualc.in prat.de testib.tit.de reproba. tertium p.4.n.26.Albert.de Malet.de testib.c.2.vers. super est n.43.& 44.Io.Crot.de testib.n.184. Farinat.de testib.q.55. n. 212.]

126 Decimaoctaua † causa ob quam iudex reputatur suspectus, est, si fuerit adhibitus testis in eadem causa, in qua vult iudicare, l.fi. ff.de test.l.fin. C.de assessor.Specul. in tit. de iudic.delegat.§.superest vers. item si fuit testis. Aret.cons. 20.in fi. Pels.in process.iudic. tit.16.nu.58. Hartmanus lib.2. pract.forens. tit.15.obseru.1.n.3.& obseruat.secunda, etiã n.3.Marenta d.actu 2.n.54. Alber.de Malet. in tract.de testib.c.4.nu.5.inter tracta. de testi.in 4. Seraph.de Seraph.in tract.de priuil. iuram.priuil.12.n.4.[Albert.Malet.in tract. de testib.c.4. & 5. Seraph. de priuileg. Iurament.priuileg.120.nu.4. Intrigl. ditt.singul. num. 112.]

127 Decimanona causa † ex qua iudex tanquã suspectus recusatur, est, si dominus, qui illum deputat, esset suspectus, Imol. in c. insinuãte, de offic.deleg. Anna, sing. 189.[Capic.decis. 124.nu.3. Capiblanc.de authorit. Baronum pragmat.3.n.130.& pragmat.16.nu.56. Roland.cons.16.n.6.lib. 2.] Rimin.senior cons. 539.num.6.lib.6.Brunus cons.30.Natta cõs. 294. Crauetta cons.16.n.33. Marant. d.actu secundo, n.31.Surd.cons.47.nu.2. lib. 1. qui omnes assignant rationem, quia deputans, & deputatus reputantur vnum tribunal.

128 Vigesima causa † principalis ex qua iudex vti suspectus remouetur à iudicando, est, si iudex minatus fuerit se velle nocere parti litiganti coram eo. Abb.in cap.cum sæpe, vers. tertia causa, de offic. deleg.

129 Vigesimaprima causa † ex qua iudex vti suspectus recusatur, est, si ipse pecuniam vel pretium receperit ab vna ex partibus litigãtibus, l. Iulianus ait, ff.de iudic.c.cum ab omni, de vita, & honest.cler.Pels. in processu iudic.d.tit.16.nu.53.Nauar.in relect.cap. cum contingat, in 10. causa nullit.n.8. & aduertẽ-

130 dum est, † quod iudex aliquid accipiẽdo nõ solum recusatur vti suspectus, sed etiam committit barattariam, & simoniam, etiam si bonam, & rectam ferat sententiam. Io.à Fina, in reg.iur.in verb.iudex, lib.3. carta mihi. 217. Paris de Puteo, in tract.syndic.in verbo, corruptio.Gram.cons.35.nu.3.Menoch.in tract. de arbitr.iudicum, casu 342. num. 19. Quod

131 procedit, † etiam si officialis aliquid accipiat

nomine mutui, nam etiā tali casu committit barattariam,& per consequens potest vti suspectus recusari.Bart.Bald. & Salic.in l.quisquis. C.si cert.pet.Paris de Puteo in tractat. syndicatus, in verbo præsumitur contra officialem,n.2.carta mihi 269. Bald.in l.1.C.de calumniatoribus. Graff. in decis.aureis p.1. lib.2.c.123.n.10.Grām.consi.35.n.8. Paslet. consi.182.n.3.Viu.decis.113.nu.3. Io.Franc. de Leonard.in pract.offic.c.2.nu.58.& c.10. num.3.Menoch.loco citato,n.34.[quę ratio est quod nullo modo possunt Iudices recipere pecuniam,aut munera post quam est prohibitum de iure naturali diuino, & Comuni Petr.Angel.Morla in empor.iuris.tit.2.p.1. q.10.n.5.] & idem † procedit,si iudex accipit sibi donatum,licet ex parte sua nihil promittat,l.1.ff.ad leg.Iul.repetund.Gram.d.consi. 35.n.8.Graffius d.n.10. Boss. in tract.crimin. in tit.de official.corrupt.nu.2. Menoch.dicto casu 342.nu.27. [Anhar. consi.271.incip.de titulis.n.5.Tusch.in lit.B.concl.26.n.1.] idē procedit, † etiam si ipsi iudici nihil donetur sed remittitur aliquod debitum quod ipse debebat, quia isto casu non est dubium quod committit barattariam,l.secunda, & l.seq.ff. de calum. Grammat. d.consi.35.n.8.Graff.in decis.aur.p.1.lib.2.c.123.nu.10.Menoch.casu prædicto,n.28.idem † est etiam, si aliquid datur iudici,vt iustitiam faciat, vel vt celeriter sententiam ferat.Boer.decis.153.n.2. Menoc.d.casu 342.n.26. [Bartol.soccin. Regul. 55.in lit. B. Io. Franc.de Leonardis in pract. officialium cap. 14. n. 26.] Idem † procedit, etiam si iudici nihil detur de præsenti sed solum promittitur ei aliquid dari de futuro, Gram.d.consi.35.n.6.Boer.d.decis.153.n.34. per text. in l. iubemus, C. ad legem Iuliam repetūd. Authent.Nouo iure, C. de pœn.iudic.qui male iudic.Menoch.d.casu 342.n.28 [Tusch. in litt.C.concl.1053.num.3.& 4. & equiparatur cū crimine lęsæ maiestatis Marsil.in l.leg.Cornel.n.2.ff.ad leg. Corne.de sicar.Iacob.Porti.consi.96.n.42.Farin. consi.5. nu.35.lib.1. crim.]

Sed † hæc omnia non procedunt, quando iudex, vel officialis acciperet esculenta, vel poculenta, quæ dantur mera liberalitate donantis,& possint paucis diebus consumi,tunc ex hoc non committeret barattariam,nec potest recusari,c.statutum, §. insuper,vt gratis, de rescr.in 6.l.solet,§.an verò,ff. de offic.proconsi.Gayll.obseru.151.n.8.& 9.& 10.libr. 1. Pelss.in processu iudiciario,tit.16.n.54.Graff. decis.aur.p.1.lib.2.c.123.nu.11.gl. & Franc. in c. statutum, §. insuper, distinct.18.canon. de collegijs. Syluester in Summa, in verbo, iudex il primo,q.8.Menoch. d. casu 342.nu. 36.Alex.consi.206.n.9.& 10.lib.2. [Morl.d. tit.2.p.1.q.10.n.8.& 9.Caballin.milleloquio 981.Boer.dec.153.n.23.Auendan. de exequ. mandat.lib.1.c.2.n.4.Petr.Cened.in Collectan.Iur.Canon.collect.28.n.2.fol.52. Scappa.de Iure non script.c.19.n.13.Farin.in criminal.q.111.n.236.& 251.] secus † si esculenta vel poculenta essent magni valoris, quia tunc officialis non posset illa capere,& capiēdo committeret barattariam.Boss. in tractat. crimin.in tit.de offic. corrupto,nu.2.Boerius d.decis.153.n.24.& 25. Graff. in decis.aure. p.1.lib.2.c.123.n.10.Menoch.casu citato,n. 35. [Scappa in c.19.n.14.nec accipere pecuniam mutuo ab eo qui litigat corā eo Amg. de.Iustin.de Sindicat.n.166. vers. item si acceperit pecuniam Paris de Puteo de sindicat. in verb.corruptio c.3.nu.1.] & † remittitur arbitrio iudicis quādo res accepta fuerit talis quæ possit facere eum incidere in barattariam, & reddat illum suspectum, & quando nō glos.in d.c.statutum, §. insuper, vt gratis, de rescriptis in 6.Graff.d.c.123.n.11. qui cōsiderata qualitate iudicis, ac donantis, arbitrabitur Menoc.d.casu.342.n.38. Quibus autem † pœnis puniatur officialis qui passus est se corrumpi,& is qui illum corrumpit, vel tētat corrumpere, ponit Menochius. dicto casu 342.& casu 343.per tot.Grammat. voto.25. nu.6.& seq. [Paris de Puteo de sindicat. in verb.corruptio, cap.1. & aliquando est similis crimine læsæ maiestatis.Caball.in tract. Crim.cas.166.n.6.& an possit recusari Iudex post litem contestatam, & cognitionem causæ Intrigl.decis.47.n.18.& 29.Mascard. de probat.concl.951.nu.35.& nu.37.Mars. voto.251.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio solutionis non censetur exclusa à Statuto excludente omnes exceptiones.*

Ex-

ipsi monacho, si fiat sine consensu abbatis, an, & quando sit liberatus.

113 *Monachi, ac ceteri religiosi, quando possint alienare bona per eos quæsita.*

114 *Solutum dicitur creditori quocunque modo sit ei satisfactum.*

115 *Satisfacere, & soluere paria sunt.*

EXCEPTIO VIGESIMA QVINTA.

Solutionis.

1 Vigesimaquinta exceptio, † quæ nō cēsetur reiecta a statuto reijciente omnes exceptiones aduersus publicum instrumentum, vel sententiam, est exceptio solutionis. Bald. in l. si non sortem, §. 1. n. 5. ff. de condict. indeb. Angel. in l. non tantum, §. quod si pro emptore, ff. de pet. hæred. Suarez in Thesauro commun. opin. lit. S. nu. 41. Alex. cons. 2. nu. 7. vol. 5. & in addit. ad Bart. in l. 1. §. & parui, nu. 7. lit. A. vers. & an poterit, Dec. in c. ex parte, il 2. nu. 83. de offic. deleg. & in l. non est nouum, in fine, C. de eden. & cons. 136. n. 3. & cons. 376. n. 1. & cons. 562. nu. 2. Anchar. cons. 260. Siluan. cons. 102. nu. 15. Alba, cōs. 591. nu. 1. lib. 3. Cagnol. in l. bona fides, n. 2. ff. de reg. iur. Asinius. in Pract. §. 31. c. 46. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. nu. 33. Gigas in tract. de pension. Eccles. quæst. vlt. nu. 1. Mareli. decis. 77. n. 4. [Muta decis. 73. n. 1. Marc. Ant. Bellon. decis. 104. n. 1. Nicol Caluoli in prax. §. exceptiones contra libellum concl. 3. nu. 3.] Turret. cons. 49. n. 34. & cons. 87. n. 12. & cons. 74. n. 37. lib. 2. 2 vbi dicit, † quod ista exceptio potest opponi etiam aduersus obligationem in forma Cameræ, [Seraphin. decis. Rot. Rom. 814. n. 1.] & in isto Regno potest opponi etiam aduersus exequutionem Census Bullaris, dummodo de solutione constet authenticis documētis, vel alijs scripturis plenam fidem facientibus, aliàs censetur etiam exclusa, sicut aliæ exceptiones, vt dicunt verba Pragmaticæ super exequutione talium Censuum, & ratio 3 est, quia † quando de debito constat per instrumentum publicum, prout requiritur in censu bullari, vt dicunt Intriglol. super eadē bulla, q. 5. per totam, & cons. 27. nu. 9. & Vergin. Boccat. in tract. de censib. p. 1. n. 94. tunc solutio debet etiam probari per instrumentū publicum, l. testium, C. de testib. l. generaliter C. de non numer. pecun. Angel. cons. 156. n. 1 Rausner. cons. 3. n. 10. lib. 2. qui multos alios allegat, & ponit quibus modis probetur solutio. [Tuschus. in littera. E, conclusion. 381. numer. 37. cum sequentib. Nicola. Caluol. in praxi. §. exceptiones contra libellum conclus. 1. num. 69. & an exceptio pretij non soluti possit opponi etiam post sententiā idem Caluol in dict. conclus. nu. 68. Menoch. de præsump. præsūp. 48. n. 15. lib. 2. Io. Aloijs Ricc. in collect. dec. 2005. & impedit exequutionem Camill. de Laratha cons. 30. nu. 31. Seraphin. decis. Rot. Rom. 814. n. 1. quia dicitur exceptio peremptoria, vt ibi Serafin. n. 2. & impedit exequutionem sententiæ Iul. Cæsar. Gallup. in prax. p. 3. c. 4. n. 5. & 6.] Foller. in Pract. censuali, in verbo, tanquam res iudicata, nu. 56. vbi nu. sequenti ponit, an † va-4 leat statutum, vel pactum, quo cauetur, vt solutio debiti non possit probari, nisi per scripturam, de qua quęstione me remitto ad dicta per eum, & ibi, & per Carpan. super statut. Mediol. cap. 95. nu. 33. libr. 1. Rebuff. in rubr. de concordantijs rubricar. ad reg. prælatur. §. fin. in verbo, constituto. [Gratian. discept. c. 593. n. 19.] Asinius in Pract. exequut. §. 19. cap. 5. [an possit probari per scripturam priuatam solutio vrsill. ad Afflict. decis. 272. nu. 1. Crauett. de antiquit tempor. p. 1. versic. 4. limitatur n. 84. fol. 104. Carpan. super statut. Mediol. c. 88. nu. 29. p. 1.] Rimi. cons. 192. 5 n. 5. lib. 2. vbi etiam ponit, quid si † tale pactū esset iuratum, & isto casu dicit, quod valet, & ratio cōclusionis principalis potest esse, quia 6 exceptio † solutionis est potius defensio, quā exceptio, gl. in c. 1. in verbo, defensionis, de litis cōtestatione. l. si mulier, §. si metu, ff. quod met. caus. l. 2. §. circa, ff. de doli mali except. l. si. ff. de iureiur. l. si dolo, C. de rescind. vendit. 7 Rausner. cons. 3. nu. 1. libr. 2. vbi dicit, quod † hæc exceptio elidit actionem ipso iure, gloss. sing. in c. 1. in verbo, defensionis, de litis contest. in 6. Butticella, in l. edita, n. 165. de edēdo, Stephan. Io. de Bonacurs. cons. 11. nu. 13. inter cons. matrim. diuers. [Bald. in l. Iuris iurandi ff. de iureiur. Rodoan. de spolio ecclesiæ, q. 13. n. 34. in tract. diuersor. de spolio, & im-

impedit processũ ad vlteriora vt dicit. Frãch. decis. 531. n. 5. sed an talis exceptio solutionis debet opponi ante contestationem litis Nicol. Caluol. in prax. §. exceptio. contra libellum concl. 1. n. 32. Ludouic. Sacc. cons. 61. n. 6. Seraphin. decis. Rot. Rom. 814. n. 2.] Couarr. in reg. possessor, relect. 1. n. 5. de reg. iur. in 6. Bald. in addit. ad Specul. tit. de except. §. 1. vers. defensio, cum vers. sequenti. Angel. in l. non tantum, ff. de petit. hæred. & ideo aliqui

8 dixerunt, quod † hæc exceptio solutionis dicitur exceptio defectus actionis Cuman. in l. 2. n. 2. ff. de except. Aret. super Instit. in rubr. de except. n. 8. Fului. Patian. in tract. cui incumbat onus probandi negat. p. 1. c. 68. n. 65.

9 & per † hanc exceptionem debitor liberatur ipso iure. glos. in c. 1. in verbo, defensionis, de litis contest. in 6. Azo in Summa tit. c. de except. n. 1. Abb. in rubr. de except. nu. 5. l. 1. C. de iuris, & facti ignoran. l. consentaneum, C. quomodo, & quando iudex. Felin. in rubr. de excep. n. 2. Contard. in repet. l. diffamari, c. 6. n. 1. & seq. C. de ingen. & manumiss. Rausner. d. n. 1. & si ex actis apparet fuisse solutum creditori, tunc iudex ex officio tenetur hanc exceptionem supplere. Doctores in l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. & præcipuè Bar. nu. 20. Angel. in l. non tantum, §. quod si pro emptore, ff. de pet. hæred. Rausner. d. cons. 3. nu. 6. & harum rationũ ratio esse potest, quia

10 † solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio. [Fontanell. de pact. nuptialibus. claus. 4. glos. 18. n. 73. p. 2. & num. 83. Ludou. Sacc. cons. 61. n. 8. Borell. cons. 10. num. 11.] Institut. quib. modis tollit. oblig. in princip. Dec. in d. c. ex parte, n. 84. Maiuas. cons. 13. n. 37. lib. 1. Surdus cons. 82. n. 1. libr. 1. Turrett. cons. 49. num. 35. lib. 1. Soci. iunior, cons. 55. nu. 3. & cons. 116. n. 1. & 11. lib. 2. [Io. Franc. à Ponte cons. 92. n. 14. lib. 2. sed talis soluptio non sufficit, & quod sit obscura, & incerta sed vera, & Clara ita Serafin. decis. Rot. Roman. 372. num. 1.]

Et quia multoties solutio facta per debitorem, non liberat soluentem, ideo videndæ, & examinandæ sunt aliquæ quæstiones, quibus declaratur, quando solutio prosit ipsi soluenti, ita vt possit opponere hanc exceptionem, & quando non, ideo.

11 Quæro primò, quid † si debitum consisteret in quãtitate, & solutio fuisset facta in specie, an isto casu admittatur exceptio talis solutionis? Et breuiter respondeo, quod sic, ita Siluan. cons. 102. n. 16. [& quid si species in partem deteriorauit, & remanserit tãtum de illa specie sufficiens absolutionem quantitatis debitor quantitatis non liberatur Schrader. in Miscellan. c. 26. num. 3.] Barbat. cons.

12 15. vol. 1. cum † aliud pro alio volente creditore legitimè solui possit, l. 2. §. mutui datio, vbi glos. allegat concordantes, ff. si cert. pet. [Tiraqu. de retract. conuentional. in fi. tit. n. 125. Cabellin. milleloquio 228.]

13 Quæro secundò, an ista † exceptio solutionis admittatur, si non fuit probata solutio totius debiti, sed solum alicuius partis? Et dico, quod hic distinguendum hoc modo erit, aut quærimus, an ista exceptio admittatur pro parte, de qua apparet facta solutio, & hoc transit sine difficultate, quod amittatur, aut quærimus de parte, de qua non apparet solutio, & isto casu etiam distinguendum est, scilicet: aut fuit probatum simpliciter fuisse solutam aliquam partem, tunc non admittitur huiusmodi exceptio, nisi pro parte qua fuerit probatum; † quia creditor recipiens aliquam partẽ debiti, licet faciat apocham ipsi

14 debitori, intelligitur illam partem recepisse ad bonam rationem, & non censetur aliam partem remisisse, l. centum Capuæ, in fine, de eo quod certo loco, l. si quidẽ, C. de transact. l. si cum dos, vbi Bart. nu. 2. ff. rerum amotar. Bero. cons. 192. n. 1. lib. 2. Asinius in tract. de exequutionib. §. 4. c. 52. n. 2. Celsus Hug. cõs. 1. nu. 52. in fine, Rom. sing. 699. [quod in alia parte non sibi præiudicat Surd. decis. 33. nu. 12. Gratian. decis. 146. num. 11. Siluan. cons. 59. n. 15. Magon. decis. Florẽt. 143. n. 10. Cepoll. Cautel. 257. Flamin. de Rubeis cõs. 43. n. 89. lib. 1. Io. Petr. Ferrarius in forma libelli contra plures reos debendi vers. quilibet ipsum n. 12. fol. 679. & quando sibi præiudicat Io. de Amici. cons. 107. nu. 7. Cotta in verbo, creditor habens Asina. in enchiridion. conclus. in verb. credito. coll. 4. vers. creditor recipiendo lib. 3. Ann. allegat. 3. n. 6. & ibi Addent. Ludou. dec. lucens. 21. n. 1. Arnon. Cautel. 8. Roncagall. de duobus reis in l. 3. §. vbi duo. n. 37. & 38. Alex. 35. var. reso. lib. 3. resol. 6. n. 1. cũ seq. & resolut. 34. n. 27. eodem lib.]

&

15 & † apocha operatur tantum pro parte soluta, & non pro toto debito. Ruin. cons. 41. nu. 6. lib. 5. Granut. Theorem. 9. num. 8. Gozzad. 16 cons. 1. nu. 4. aut fuit † facta apocha, vel probata solutio partis pro residuo, vel ad complementum totius summæ debitæ, & tūc admittitur exceptio talis solutionis etiam pro tota summa, quia intelligitur totum reliquū fuisse solutum, gloss. in l. si ex pluribus, in verbo, reliquum, ff. de solut. vbi Angel. & Imola, Bart. in d. l. si cum dos n. 3. ff. rerum amotar. & in l. 3. §. cū Titio, n. 1. ff. de adimend. legat. Paul. de Castr. in l. pater tuus, vers. sed quæro nu. 3. C. de hæred. instit. vbi etiam Ias. nu. 9. Bald. in l. si quidem, nu. 4. C. de transact. vbi etiam Salic. n. 3. & Ias. n. 4. Berous, cons. 192. nu. 1. 2. & 3. lib. 1. vbi testatur de comm. opi. [Rimin. sen. cons. 542. nu. 12. lib. 3. Ludouis. decis. Rot. Rom. 257. Abb. mandell. cōs. 190. n. 1. Bellon. decis. 60. n. 6. Corne. cons. 33. nu. 24. lib. 2. Bursat. cons. 104. nu. 15. Barz. decis. 76. n. 5. Marius Giurb. super consuet. Messan. c. 2. glos. 3.] Natta, cons. 102. n. 6. lib. 1. Granut. d. Theorm. 9. n. 9. Bimius, cons. 192. nu. 2. lib. 2. Caualcan. in repet. primæ partis suarū decis. in verbo, solutio aliqua, Mazzol. cons. 17 16. nu. 36. Sed hoc vltimum dictum fallit † in solutione alicuius census, vel pensionis, quo casu etiam si non apparet de solutione totius debiti, vel partis pro residuo, vel ad complementum, sed solum appareant solutiones triū annorum vltimorum, censetur solutum pro annis præteritis, & admittitur ista exceptio solutionis etiam pro dictis annis præteritis, pro quibus non constat de solutione, l. quicūque, vbi Bal. Rebuff. & ceteri Scribentes, C. de apoch. public. lib. 10. Paris. cons. 108. n. 3. vol. 1. Siluan. cons. 83. n. 8. & cons. 105. n. 15. Macchell, patrocin. 29. n. 3. Maluas. cons. 55. n. 32. lib. 1. Asina in suis conclus. in verbo, solutio, Peregrinus in tracta. de iure fisci, lib. 6. tit. 1. n. 32. Euerard. in Topica iuris, in loco ab extremis, n. 3. & in loco à vi iuramenti, n. 26. Suarez in Thesauro receptar. sentent. lit. P. nu. 89. Caualcan. decis. 73. n. 42. lib. 2. Mascard. in tract. de probat. concl. 279. n. 4. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 139. n. 12. & seq. vbi fusissimè examinat materiam d. l. quicumque, prout eandem latissimè examinat Caualcan. loco prædicto, Vincent. de Franch. decis. 137. per totam. [Iul. Cæsar. Gallup. in prax. p. 3. c. 4. nu. 7. Gratian. decis. 152. vbi dicit quod regula prædicta fallit quando mutantur exactores. Gualterius de præsentat. instrument. Crimin. fol. 113. n. 46. Milan. decis. 13. n. 119. lib. 2. Menoch. de præsumption. præsumpt. 139. nu. 1. lib. 3. Franch. decis. 137. n. Muta decis. 56. nu. 1. Io. Paul. Gualter. in prax. crimin. instrumentor. 2. p. tertie, & vltimæ part. principalis tit. aut facta liquidatione n. 46. Fontanel. de pact. nuptial. clausul. 4. glos. 18. nu. 39. par. 4.] Gabriel. in Comm. concl. tit. de præsumpt. concl. 11. Vincent. Carocius tract. de locato, & conducto, lib. 4. in fine, in tit. de paleis, oliuis, & glandibus, nu. 19. & seq. carta mihi 215. vbi ad hoc allegat propè infinitos Doctores, quos referre esset potius laboriosum, quam vtile, & cōclusionem ipsam ampliat, & limitat multis modis, & tandem dictam materiam ceteris melius, & copiosius tractat. Vnum hic refer- 18 re non omittam, † scilicet quod illud quod dixi de tribus annis, procedit etiam quando agitur de locationibus domus de tribus vltimis tertijs, ex quo in isto Regno adest consuetudo, vt locationis pensio domus soluatur tertiatim, ideo si cōductor soluerit pro tribus vltimis tertijs, præsumitur soluisse pro reliquis tertijs, ita dixit Bald. in præcit. l. quicūq. n. 6. C. de apochis public. lib. 10. Ias. in l. diuortio, §. qui in anno, vers. tertio infertur, ff. soluto matrim. Alex. cons. 107. vol. 3. Caroc. loco præd. nu. 20. [Gratian. discept. c. 116. n. 12. Menoch. de præsumpt. præsump. 139. n. 13. p. 3. Frāch. decis. 137. n. 1. Gabriel de præsumpt. conclus. 11. nu. 24. Gratian. decis. 152. 19 n. 1. cum seq.] Sed aduertendum est in isto Regno, quod quando tractatur de solutione census bullaris, non habet locum regula d. l. quicumque. ita Raimund. Raimundettus, & Campisanus super Bulla, & Regia Pragmat. Dom. Milanens. decis. 13. nu. 115. lib. 2. quia hæc est præscripta solutio, & Pragmatica requirit realem solutionem, de qua constare debet per publicum documentum. Cui opinioni aduersatur. Dom. Intrigl. cons. 25. nu. 44. lib. 1. & in suis quæst. super dicta Bulla, q. 5. nu. 44. & 47. cuius opinio est æquior, sed prima est communior, ** & de rigore iuris facilius sustinetur. [Menoc. de præsump. præsūp.

139.n.23.lib.3. sic etiam quando debitor depositauit, vt ibi Menoch.nu.31.& præsumpt. 141.n.22. eodem lib. Franc.decis.137.nu.4. Raudens.cons.54.n.34.lib.1. Iacobin. in authent.qui rem nu.70. C. de sacrosant.Eccles. Crauett. cons.313.n.1.]

20 Quæro tertiò, an † debitor, qui soluit illi, qui prius comiserat crimen, ob quod eius bona veniant confiscanda, sit liberatus? Et respondeo, quod legitimè soluit, & est liberatus, l.aufertur, §. in reatu, ff.de iure fisci, l.reo ff.de solut. Tiraq.in repet.l.si vnquã, in verb. reuertatur, nu.365. C.de reuocan. donat. Zabarel.in Clem.pastoralis, §.rursus, in fine, de sent. & re iudic. Surdus in tract. de aliment. tit.9.q.32.nu.17. August. de Arimino in addit.ad Angel.de malefic.in verbo, & eius bona publicamus, nu.39. Bossius, in tract. crim. tit.de bonor.publicat.nu.43. & tit.debitores an delinquẽt.&c.n.1. Clar.in Pract. Crimin. §.fi.quæst.78.vers.ceterum, post commissum. [& quid in donatione aut alio actu facto ante commissum delictum, vel ante sententiam an valeat an præsumitur in fraudem Mozzi. de contractibus tit.de donation. & de personis inter quas cadere possit donatio.n.27.nec liberantur soluendo Baiardus ad Clarum in in §.læsæ maiestatis n.25. versic.quintum est speciale Blanc.de Inditijs.nu.87.] Gayll.in tract.de pace publica, c.19. Scaccia.in tract. de iudic.p.1.c.98.n.21.vbi testatur, quod hęc est communis * opinio, & nu. 20. dicit, quod quotiescunque veniret damnum tertio, qui ius habet titulo oneroso, pœna publicationis nõ sortitur suum effectum, nisi a die latæ sententiæ confiscationis: secus, † si tertias haberet ius ex titulo lucratiuo, quia tunc noceret illi tertio, & pœna sortiretur effectum suum à die, quo commisit delictum, ob quod bona sunt publicanda, c.cum secundum, de hæret. Clar. in §.hæresis, vers. item bona condemnatorum. Bossi.d.nu.1. Franc. Pegn. in addit.ad Director. Eimerici, p.3.commen.162. §.mihi tamen, Farinac. in suis quęst. Crimin.lib.1.q. 25.nu.13. vbi testatur de communi * opinione, prout de ea testatur Scaccia loco prædicto.

22 Sed † omnia supradicta limitantur, vt non procedant in eo, qui cõmisit crimen læsę maiestatis, quia illi nullo modo potest solui, & solutio non liberat soluentem, ita vt fisco agenti possit opponi exceptio talis solutionis l.pen. vbi gl.in verbo, soluere, C. ad leg. Iul. maiest.c.felicis, de pęn.in 6. Affli.super feud. in titul.quæ sint regalia, §. vt bona, num.15. [Farin.in tract. de crimine læsæ maiestat. q. 116.§.2.num.65. Baiard.ad Clar.vbi supra.] Gigas, in tract.de crimine lęsæ maiestatis, tit. de pœn. committ. crimen læsæ maiestatis, q. 27.n.1.& 5.vbi dicit, hoc esse speciale in isto

23 crimine, † secus in alijs criminibus.qui Boss. hanc cõclusionem limitat, quoties qui soluisset committenti crimen læsæ maiestatis pro se alimentando, vel in iudicio se defendẽdo. allegat Imol. in l. post contractum, ff. de donationibus.

24 Intelligas † tamen omnia supradicta, quãdo soluitur illi, qui est accusatus, vel inquisitus tempore solutionis, vel contractus de tali delicto, ob quod bona erant confiscanda; secus, si nondum erat accusatus, & crimen non erat publicum, ex quo tunc legitimè ei solui potest, & cum eo optimo iure contrahitur. Gigas loco prædicto, n.2. sed Scaccia d. cap. 98.nu.21. in hoc tenet oppositum, dum dicit, quod potest illi solui, & cum eo contrahi tam ante, quàm post accusationem. allegat Picũ in l.post contractum, n. 39. ff. de donat. Clar. in d. quæst.78.vers.& hæc omnia. & istæ opiniones de facili reduci possunt ad concordiã, scilicet, vt prima procedat, quando reus non est præsens in fortijs Curiæ, sed est cõtumax, vel bannitus, secunda verò opinio intelligitur, quãdo delinquens est carceratus. Et hæc distinctio corroboratur ex dictis per eundem

25 Scacciam d. c.98.n.24. At † si solutio, vel cõtractus haberet aliquam præsumptionẽ fraudis contra se, tunc reuocaretur, & haberetur pro non facta, l.in fraudem, ff.de iure fisci, l.si aliquis, ff. de donat. causa mort. [sic etiam in alienatione dicit Menocch. de præsumpt. præsumpt.124.n.17.& 18.libr.3.] Scaccia, loco prædicto, nu.22.& seq. vbi latissimè examinat hanc conclusionem, ad cuius dicta me

26 remitto, & quando † valet solutio facta delinquenti, tunc de ea non sufficit constare per solam confessionem ipsius delinquẽtis, sed per veram, & realem numerationem, l.1. §. quod si in lite, ff.de his quæ in fraudem patronorũ, l.si posthac, in princip. vers.dos etiã, vbi hoc not. Angel. C.de bonorum præscript. Bart.in l.post

l.post contractum,C.de donat. Bossius, in d. tit.debitores,an delinquent.nu.1. [Menoch. de præsumpt.d.præsumpt.124.nu.12.lib.3.]

27 Quæro quid è contra,† an debitor soluens anticipatè, [& non valet in præiudicium alterius decis.Auenion.117.nu.4.Scotus cons. 5.n.10.to.2.] ille qui postea commisit crimen ob quod transferuntur in fiscum, sit liberatus ita,vt non possit à fisco molestari etiã si dies solutionis aduenerit tempore quo bona sunt fisco incorporata? Et dico, quod sic, quia tempus est datum debitori gratia ipsius debitoris, l. quod in diem, ff. de solut.l.1.in princip.ff.de condit.& demonstr. l. qui rem, in princ.ff.de verb.oblig. Alex.in l.diuortio, col.6.versic.iuxtæ hæc quæro,ff.sol. matrim. Boss.tit.præd.nu.6.vbi dicit, quod hæc conclusio procedit,quando de solutione constat per veram numerationem, secus,si per cõfessionem ipsius creditoris.

28 Quæro quartò, † an soluens creditori putatiuo sit liberatus, ita vt per cõsequens possit opponere exceptionem istius solutionis aduersus verum creditorem? & dicas, quod sic,quia liberatur ac si solueret ipsi creditori, ita not. in c. nihil, de elect. Ruin. cons. 167. & cõs.171.n.3.vol.4.Gigas in tract. de crim. læsæ maiestat.tit.de pœn.committ.crim.læsæ maiestat.q.27.n.3.vbi dicit,quòd hoc tanto clarius procederet, quando solueretur iussu iudicis. [Ceph.cons.24.nu.4. Mazzol.cons. 37.n.38.Gratian.discept. c.37.nu.36.lib.2. Peregr.cõs.88.n.2.lib.1.Frideri. Pruchman. cons.3.n.91.& cons.24.nu. 18. Giurb. decis. 79.n.20. Mandell.cons.3.n.3.Gaspar.de Perusio de reseruation.benefic.vers.quæro 1. n. 2.fol.246.tom. 15.p.1.tract. Turrett.cõs.59. n.6.lib.1.Lap.allegat.89.n.14. Mandos. cõs. 41.Surd.cons.229.n.1. Molin. de cõtractib. disputat.563.Tusch.in lit.D.concl.42. nu.1. & quando liberatur ibi.n.8.& concl. 305.n. 21.Gratia.discept.cap.20.n. 30.]

29 Quæro quintò, pone,quod bona alicuius fuerint confiscata,† an debitor illius legitimè soluat fisco? Et respondeo,quod sic,l.bonorum,ff.de verb. signif. Bart. in l.creditor, ff. de sol.Afflict.decis.150.num.17.vbi dicit, quod isto casu fiscus habetur loco hæredis, l.fideiussor,ff.de solut.Ruinus cons.22. nu.2. lib.5.vbi hoc ampliat,vt ibi per eũ.Menoch. in tract.de arbit.iudic.casu 137.nu.3. [Dec. cons.25.col.2.n.1.Peregr.de iur. fisci libr.5. n.54.Ruin.cons.116.n.10.lib.5. & ratio esse potest quia fiscus vtitur iure hæredis, d.Dec. cons.442.n.28.Becc.cons.57.n.4.] Ampliabis

30 † modo hanc conclusionem,vt procedat, etiam si confiscatio esset iniquè facta, si de iniquitate euidente non constat, sed solum apparet sententiam fuisse ritè,& sollemniter latam.Dec.cons.25. versic. non obstat quod Rui.cõs.147.lib.1.n.16.Menoc.cas.præd.n.5 [Peregr.vbi supra Ruin.d.cons.116.n.10.]

31 quæ conclusio † limitatur,quoties quis soluerет sponté,& non coactè, ex quo solutio hoc modo facta non liberat soluentem. Bald. in l.falsus,nu.31.C.de furt.Menoch.dicto.casu 137. num.6.

32 Quæro sextò, † an solutio facta alteri,quã verò creditori, sed de mandato ipsius creditoris,liberet soluentem,ac si fuisset facta ipsi creditori?& dicendum est,quod sic,l.solutũ, §.solutam,vbi Bar.nu.2.ff.de pignor.act.idẽ Bart.in l.si liber homo, in princ.ff.de negot. gest.Surd.cons.82.n.2. [Ant.à Gama.decis. 190.maximè quia mandatum domini præsumitur stare quia agitur de dispẽdio pecuniarum Zuccard.cons.2.n.92.Surd.cons.355.n. 24.& in decis.187.nu. 1.]

33 Sed † quid si ipse debitor non soluit illi,cui fuit cessus,sed tantum promisit soluere, an sit liberatus, ita vt creditori principali agenti possit opponere hanc exceptionem? Et dico,quod non Paul. de Castro,in l.qui vsufructu,nu.4.ff.de verb. signific.vbi Socin.n.55.Curt.iun.in l.singularia,nu.27.in princ.Dec.n.26.& Cagnol.n. 158.in fine,ff.si cert.pet. Dec. cons.107.col. penul.in fin.Surd.decis.187.nu.8. [Curt.senior cons.7.n.1.Gratian.decis.117.nu.1. Io. Franc.à Costa de facti sciẽt.& ignor. cent. 2. dist.54.nu.5.Barz.decis.26.n.4.& 1012.Odd. cons.87.n.7.Gratian.discept.c.64.n.7.Becc. cons.105.n. 18.]

34 Quæro septimò, † an soluens creditori sui creditoris,sine mandato,sit liberatus? & videtur respondendum, quod sic. l. si liber homo,ff.de negot.gestis. notat glos. maior in l. solutum, §. solutam, ff. de pignor.actio.Soc. iun.cons.79.n.5.lib.3.Mandell.cons.532. n. 12.qui loquuntur indistinctè, sed melius dicas,quod hic sunt distinguendi plures casus,

qui diuersimodè terminantur [Tusch.in lit. D. concl.44.n.1.]

35 Primus † casus est, quando debitor soluit creditori sui creditoris, qui habet ipsum soluentem obligatum, vel eius bona, & tunc liberatur ipso iure. Bart. Bald. Salicet. Paul. de Castro, Fulgos. & ceteri Scribentes, in d.l. solutum, §. solutam, ff. de pignor. actio. Socinus senior cons.65. lib.4. Bald. in c. eam te, nu.2. de iureiur. Bart. in l. creditor, col.1. vers. tu verò dicas, ff. de sol. Dec. cons.25.n.1. Menoch. in tractatu de arbit. iudic. cas.137.n.2. Pasettus, cons.93.n.5. [Io. Franc. à Ponte cōs.95. n.4. lib.2. Menoch. de arbitr. cas.137.n.2. Io. Paul. Gualter. in pract. crimin. instrument. in secunda secundæ partis princip. in tit. aduertat insuper ad debitorem. nu.44.]

36 Quod † amplia, vt procedat, etiam si creditor haberet bona ipsius debitoris tacitè obligata. Paulus de Castro, loco citato, nu.3. Passet. d.n.5. [Negusant. de pignor. in 3. mēbr.2.p.n.27.]

37 Secundus † casus est, quando creditor soluisset creditori sui creditoris, qui non habet bona soluentis obligata, sed soluens est obligatus ex causa, ex qua tenetur suus creditor, & tunc etiam liberatur ipso iure, l. si liber homo, ff. de negotijs gestis Bald. & Salic. in d. §. solutum, Passett. cons. præd. nu. 6. Socin. senior loco paulò ante citato. [idem Soc. sen. cons.129.n.15. lib.4.]

38 Tertius † casus est, quando debitor est obligatus ex causa separata ab illa, ex qua tenetur suus creditor, & soluit cum consensu creditoris, tunc liberatur ipso iure, vt dixi supra, n.22. & habetur in l. solutum, ff. de solutionib. Soc. sen. d. cons.65. nu.5. lib.4.

39 Quartus † est casus, quando debitor soluit creditori sui creditoris, inuito illo, cui erat obligatus, & tunc nullo modo liberatur. Socin. sen. d.n.5. per textum cum ibi not. in l. fin. C. de negot. gestis. [Surd. decis.187.n.6.]

40 Quintus † casus est, quādo debitor soluit creditori sui creditoris eo ignorante, & tunc est liberatus ope exceptionis, & non ipso iure. glos. & Bart. in l. si opera, ff. de dol. except. Socin. sen. d. nu.5.

41 Sextus, † & vltimus casus est, quando debitor soluit fisco, qui erat creditor sui creditoris, nam isto casu etiam creditore ignorāte, vel inuito liberatur, ex quo poterat compelli ad soluendum, etiam sententia non interueniente, l.3. vbi Bald. Sal. & alij, C. quādo fiscus, vel priuat. Passett. d. cons.93. nu.4. [Menoch. de arbitr. cas.137.n.5.]

42 Quæro † octauò, an debitor cessus soluens cedenti sit liberatus? & antequam discutiā hanc quæstionem, nō omittam dicere, quod ista exceptio solutionis, sicut potest opponi contra cedentem, ita etiam contra cessionarium, si solutio fuit facta ante cessionē. Guid. Papa, decis.567. & sing.564. Vrsill. in adnot. ad Afflict. decis.74.n.7. [& an debitor possit conueniri post cessionem quando non interuenit vnum de tribus Ludouis. decis. Rot. Rom.121.n.5.] Respondeo modo ad quæstionem propositam, & dico, quod hic sunt examinandi plures casus, prout in quęstione præcedenti.

43 Primus † nanque casus erit, quando debitor cessus ignoranter soluit cedenti, & tunc est liberatus, & potest opponere exceptionē talis solutionis aduersus cessionarium agentem Bart. Paul. de Castr. Ias. & Iacob. in l. fi. ff. de transact. per text. in l.3. C. de noua. Vincentius de Franch. decis.119.n.17. Surd. cōs.22. nu.8. libr.1. l. verius, ff. de probationib. c. præsumitur, de reg. iur. in 6. Cephal. cōs.242. nu.7. Menoch. cons.82. num.176. & cons.91. nu.51. Bursat. cons.14. nu.8. Botta cons.62. nu.1. & 2. [Idem Surd. cons.82.n.8.]

44 Secundus † erit casus, quādo debitor cessus habuit notitiam cessionis per vnum ex illis tribus medijs positis in d.l.3. & isto casu non liberatur. est text. in eadem l.3. vbi glos. & omnes Doctores, Bald. & Salic. in l.1. C. de act. & oblig. [Bertaz. in tract. Clausul. claus.29. gl.4.n.8. & 9. Gratian. discept. c.20. nu.24. & 25.]

45 Tertius † est casus, quando debitor cessus habuit simplicem notitiam cessionis, sed non per vnum ex illis tribus requisitis in præcitata l.3. & tunc etiam sunt distinguendi duo casus, prout distinguit Bar. in l. facta, §. si hæres n.5. ff. ad Trebel. & in l. si cum emptore, nu.1. ff. de pact. qui vtitur hac distinctione, scilicet aut cessio est facta ad cōmodum cessionarij, & tunc quomodocūque debitor habeat sciētiam cessionis, solutio facta cedenti eum non liberat, quia tunc non requiritur scientia per vnum ex tribus illis requisitis in d. l.3. C. de

nouat.

nouat. scilicet, per litis contestationẽ, vel per denunciationem factam debitori cesso, vel per solutionem partis debiti, [aut cessio est facta ad commodum cedentis, & tunc erit omnino liberatus Berous cõs.188.n.13.li.1.] & istam dist. sequũtur Alex. in d.l.cũ emptore, nu.4. Ias.nu.7.& Raul. de Castr. col. fi. Paris.cons.19.nu.66.vol.3. Afflict.decis.335.n.21. vbi Vrsill. in adnotat.n.18. Paulus de Castro, Imola, & ceteri omnes, in d. §. si hæres. Bald. in l.1. in 5. quæstio. C. de actio. & oblig. vbi etiã Salic. in 12. quæst. Cabal. in tractat. de euictio. §.3.n.12. Negusant. in tractatu de pignor. parte tertia, membr.3.nu.27. Alciat. responso 136.n.3. Osasc. decis.45. per totam, vbi exactissimè examinat materiam illius distinctionis, Anna, sing.486. vbi Fabius filius in adnotat. Roncagall. in l.3.nu.63. de duob. reis, Spanocch. in quæstio, de noui oper. nũciat. lib.9. à nu.273. vsque ad n.282. Roland. cons.58.nu.15. Dom. Intrigl. cons.26.nu.47. & seq. lib.1. Surd.d.cons. 22. per totum, qui ceteris melius, & latius loquitur, sed primum membrum istius distinctionis † intelligas, nisi cedens cessisset omnem spem, & exercitium actionis, vel si poneret cessionarium in eius locum, & in eum transferret omnia iura, & promittit non contrauenire, ita vt nullæ remaneant actionum reliquiæ penes ipsum cedẽtem, quia isto casu cessio licet sit facta ad commodum cedentis, tamẽ debitor post habitam simplicem notitiam cessionis, soluẽdo cedenti, non liberatur. ita Ias. in l. si cum emptore, col.2. in 1. limitat. ff. de pactis, Cepol. caut.242. Paris.cons.19. circa finem, vol.3. Osasc. decis. 61. per tot. vbi alios allegat, & latissimè loquitur circa hanc conclusionem Rimi. iun. cons.451. nu.41. lib.4. Et † tũc dicitur cessio fieri ad cõmodum cedentis, quãdo cessionario remanet ius agẽdi contra cedentem, secus, si sibi præcluderetur via amplius agendi, quia tunc dicitur facta ad commodum cessionarij, ita notat. in d.l. facta, §. si hæres, ff. ad Trebell. & præcipuè Imol. in fin. Alexander, cons.46.n.4. lib.4. Corneus cõs. 139. col.1. versic. non obstat si dicatur, vol.3. Roland. cons.58. num.5. vol.3. Cephal. cons. 21. nu. 1. Surd.d.cons.22.n.10. libr.1. vbi testatur de magis communi** opinione [Gratian. discept. c.527.n.3. Mastrill. decis. 179.n. 19. lib.2. Dec. cons.99.n.4. Becc. cons.105.n. 35. Paris. cõs.19.n.64. lib.3. Intrigl. decis.15. n.67. Gratian. decis. 13. Caroc. de excussion. q.13. nu.84.10. quæst. prima part. principalis Eugen. cons.73.n.16.] aduertẽdum † tamen est, quod omnibus supradictis casibus scientia cessionis debet esse certa, cum omnibus suis qualitatibus, & non incerta, & confusa, ad hoc, vt præiudicet soluenti, l. aut qui aliter, §.1. ff. quod vi aut clam, glos. in c. concertationi, in verbo, sciuerit, de appellationib. in 6. Beccius cons.37. nu.23. [Personal. de Gabellis n.11. Surd. cons.82. n.9. & cons. 104. nu.38.] Alba, cons.18.n.7. & ideo dixit Bart. in l. non solutum, §. morte, nu.23. ff. de noui oper. nunciat. quem sequitur Surdus d. cons.22. nu. 12. quod debitor nõ tenetur parere protestationi, quæ sibi fit, ne soluat creditori, nisi veritas causæ, propter quam est protestatus, sibi ostendatur, & ex hoc ille nu. 35. & iste num. 13. dixerunt, quod † quando creditor cessionarius denunciat debitori cesso ne soluat priori creditori debet aut legere instrumentum cessionis, aut sibi dimittere copiam illius, & dixi supra in præludio nu... Sic † etiam quando fit denũciatio ne soluat, debet denũcians exprimere causam, propter quam fit denunciatio, alias ipse debitor potest legitimè soluere cedenti, & soluendo liberatur. Socin. regula 79. in 1. fallentia. Rebuff. in repet.d.§. morte, nu.408. Surd. dicto cons.22. nu.15. Sed quid † si non constat de solutione facta cedẽti, nisi per solam confessionem ipsius cedentis, an ista confessio liberet debitorem? & dicas, quod non. Doctores omnes, & præcipuè Paulus de Castro. in d.l. facta, §. si hæres, ff. ad Trebellianum. idem Paulus de Castro, cons.110. nu.6. lib.1. & cõs. 97. nu.7. libr.2. Aufrer. in addit. ad Cappell. Tolos. decis.119. Corn. cons.139. col.1. in fine, vbi testatur de magis communi* opinione. Machell. patrocin.29.n.1. Mascard. qui latissimè loquitur in tract. de probat. conclus. 374. per tot. Tiraquel. in tractat. de retractu Lignagier, §.2. gl.2. nu.14. Caroc. in tractat. de excus. p.2. q.13.n.84.& 85. decimę quæst. principalis, Natta cõs.152.n.11. lib.1. Bero. cons.187.n.5. lib. 1. Surd. cons.82. nu.23. lib. 1. & cons.173.n.91. lib. 2. & vtrobique alios allegat. Roland. cons.86.n.6. & 9. lib.2. Ploti

Gg 2 cons.

conſ.80.n.5. Simon de Pret.conſ.180.n. 24. Surd.deciſ.256.nu.9. & quicquid in contrarium tenuerit Noni.conſ.84.n.2. [& an poſſit remittere debitum debitori non interueniente vno ex tribus Surd. conſ. 22. nu.8.& 32. Hieron. de Laurent. deciſ. Auenien.99. Paul. Fuſc.ſingul.188.in lit.C.Caroch.de excuſſion.q.13. decimæ quæſt. principalis nu. 84.Surd.conſ.452. nu. 31.] Iuxta prædicta

52 quæro, quid † ſi poſt factam notificationem debitori principali per ceſſionarium,fideiuſſor,vel in ſolidum obligatus, ſoluerit ipſi cedenti, an ipſe ſoluens ſit liberatus, & præiudicet ceſſionario? Et reſpondeo, quo non. Marelian.deciſ.31. nu. 14. qui mouetur per textum in l.authore laudato, C. de tranſact. vbi dicitur, quod ſi res vendita fuit euicta, poteſt agi contra fideiuſſores, licet notificatio litis fuerit facta venditori principali.

53 Quæro † nonò, an ſoluens procuratori reuocato,ſit liberatus, tanquam ſi ſoluiſſet vero domino (cum ſoluere creditori, vel creditori procuratoris, paria ſint, l.nihil intereſt, & ibi Bald. C.de ſolutionib.) Et reſpondeo, quod ſic, ſi debitor non habuit ſcientiam reuocationis procuratorij,cum ſoluens cenſeatur eſſe in bona fide, propter primum mandatum. Bald.in l.inuito. C.de ſolut. Angel.in l.ſi quis ſeruo, nu.1. de ſolutionib. Abbas in c.ex parte decani, nu. 13. de reſcript. Iodoc. Damhouder.in Enchirid. parium,aut ſimil. iur.in verbo,ſoluere per alium, [Aretin.cõſ. 35.n.2. Franch.deciſ.119.n.18. Cartar.deciſ. 30.nu.12. Caſanat.conſ.9.n.31. Addent. ad Magon.deciſ.lucenſ.9.in lit. D. Giurb.deci. 79.n. 20.& quid ſoluendo falſo procuratori an liberetur Mareſcott. var. reſolut. lib. 2.c. 93.n.15. Anchar.q.31.n.5.lib.2.& quid facta adminiſtratori, qui non erat adminiſtrator amplius. Cartar.deciſ.30.nu.6. Io. Batt. Coſta de facti ſcient. & ignor. centur. 2. diſtinctio.24.nu.6.] Caroc. in tractatu de depoſ. p.1.forma ſexta, Rubr. de depoſ.reſtitut.nu. 7.10.& ſequen. Dom. Intrigl.conſ.30.nu.53.

54 lib.1. Sciẽtia † verò,quomodo probetur, ponunt Crauett.conſ.168. Marelian. in repet.l. quoties,nu.194.ff.de rei vendic.Marcel. Calà in tractatu de modo articulandi, & probandi,§.2.nu.1405. Maſcard. in tractatu de probationib.cõcluſ.1293.per totam, [Barz. deciſ.62. n.57. Bim.conſ.288.nu.31. Paſetti conſ.2.n.2. Triuiſan.deciſ.47.n.12.lib.1. Viuius.deciſ.172.nu.8. Surd.conſ.19.nu. 35.& conſ.69.nu. 28. Panciroł.conſ.130.num.9.] & in terminis noſtris tunc præſumitur ſcientia reuocationis procuratorij, ſi reuocatiõ fuerit publica, & nota. Abb. in d.c. ex parte decani,nu.13. & ibi Feli.n. 17. de reſcriptis. Alexand. in l.ſi procuratori,nu.2.de condict. cauſa data. Dom. Intrigl.d.conſ.30.nu.54.&

55 55.vbi dicit, quod † ſoluens procuratori reuocato ſcienter non poteſt ſolutum repetere à domino,ad quod allegat Bart. in l.diſpenſatorem,n.1.ff.de ſolut.Bald. in l. falſus, nu. 24.C.de furtis,& alios Doctores. [quod reuocatio non præſumitur Theſaur. deciſ. 107. nu.4. Giurb.deciſ.79.nu.20.circa medium.]

56 Quæro decimò, † iuxta proximè dicta, quid ſi procurator erat verè conſtitutus ad recipiendam ſolutionem,ſed non apparet de ſolutione reali, ſed tantum per confeſſionem ipſius procuratoris; qui confitetur ſibi fuiſſe ſolutum,an exceptio talis ſolutionis, ſeu verius confeſſionis,obſtet ipſi conſtituenti,poſtea agenti? Et dico,quod nõ,ſed poteſt agere,& conuenire debitorem,vt realiter ſoluat Paul. de Caſt.in l.ſi debit. ff.de nouat. Marſil.ſingul.265. Rimin. iun.conſ.465.n.9.lib.4 [Cephal.cõſ.101.n.18. Mareſcott. var.reſol. lib.2.c.93.n.2.]

57 Quæro vndecimo, verum † ſolutio facta coniunctæ perſonæ creditoris, vt puta filio pro patre,matri pro filio, monacho pro monaſterio, & marito pro vxore; vel è contra, vxori pro marito,liberet ſoluentem? Reſpõdeo regulariter,quod non, l.filius paciſcẽdo, C.de pactis, l.qui aliena negotia, §.quãquã, ff.de negotijs. geſtis not. gloſ. in l. vero procuratori,ff.de ſolut. Bald. Alex. Iaſ.& Decius in l.filius,C.de pact. idem Bald.in l.cum maritum,nu.2.C.de ſolut. Alex.conſ.4.n. 3. lib.

* 2.vbi teſtatur de communi * opinione,& cõſ. 37.in princ.lib.3. [Pruchman. conſ.24.nu. 63. Alex.conſ.4.n.3.verſ.tamẽ lib.2. Flamin. cartar.deciſ.30.nu.7. idem Pruchman.conſ. 3.nu.95.] Surd.deciſ.229.nu.3.& conſ.43.

58 nu.1. lib.1.& ratio eſt, quia † ſolutio debet fieri vero creditori,& non alteri, alias ſoluẽs non liberatur, l.ſi ego, ff.de nego. geſt. l.eius qui in prouincia,vbi gloſ. & Barto. ff. ſi certa

pet.

pet. Beci.cons.19.n.1.& 2. Turrett.cons.59. nu.6.lib.1. [Alex.cons.37.n.1.lib.3. Crott. cons.85.n.14. Surd. decis.60.nu.1.& decis. 187.n.5.] Quod tamen fallit tribus casibus.

59 Primò, quando † creditor fuisset minor, vel prodigus, quo casu potest solui cõiunctæ personæ, & ex tali solutione consequitur liberationem totalem. Rom.singul.237.Marcell. Calà in d. tract. de modo articulandi,& probandi,§.2.nu.1035.

60 Secundò fallit, † quoties persona coniuncta contraheret nomine alterius coniunctæ personæ, nam taliter contrahẽti legitimè solui potest, quod exemplificari potest, si filius, vel frater mutuaret pecuniam patris, vel fratris, & illi stipularetur, nihilominus si soluitur ipsi mutuãti, soluens est liberatus, l.filius, vbi Bartol.Alex.Decius,& Ias.n.6. C.de pactis, idem Bart.in l.si vrbanas,n.3.ff.de condict.indebiti. Becc.d.cons.19.n.5.& 9. Surd. cons.43.n.2. vbi dicit, quod ita aliàs iudicauit Senatus Montisferrati, Præsidente tunc Rolãdo à Valle, Aufrer.in addit.ad Cappell. Tolos.decis.122. [Afflict.decis.147.Caroc. de locat.in tit.de obligation. quæst.2. Ann. cons.49.nu.33.Surd.decis.60.n.8.& in cons. 250.n.104. Tusch.in litt. S.concl.336.nu.8. Rip.obseru.199.n.1.Giorg.allegat.38.n.13. Gratian.discept.cap.20.n.11.]

61 Tertiò fallit † in debitore filij soluenti patri, quando ipse pater est legitimus administrator bonorum maternorum filij, ex quo tali casu legitimè ei soluitur propter vsumfructum, quem in talibus bonis habet. Angel.in l.qui aliena,§.quamquam,ff.de negot.gestis Ias.in l.filius,C.de pact.& in l.non solutum, ff.sol.matrim. Natta cons.543.in prin.lib.3. [& facta mentione ad debitore filiæ an liberetur Tusch.in litt.S.concl.340.nu.49.] Rimin.iun.cons.506.n.22.lib.5.

Et subsequenter circa materiam istam solutionis factæ alteri, quã vero domino, quæro, † an soluens illi, qui non est verus creditor, sed poterat soluentem cogere, sit liberatus ab obligatione? Et dico, quod est liberatus, & bene soluit, & sic non est dubiũ, quod de tali solutione ita solués possit opponere, & admittitur exceptio. Bartol.in tractatu de Tyrãnide, q.6.Decius, cons.407.col.4.in fin. Mandell.cons.318.n.38. lib.2.Fulcus in singul.lit.D.nu.5.Ancharan. in c.fundamenta, in fi.de elect. in 6. [Gabriel in tit. de solut. cõcl.11.n.2.Tusch.in lit.S.cõcl.336.n.10.] Afflict.decis.150.n.12.14.& sequ.qui loquitur, quando fuisset solutum tyranno. Menoc. in tractatu de arbit.iudic.cas.137.n.1.& seq. Marsil.in tractatu de Bannit. in verbo, ciuitate, vbi alios citat. Sed quia hoc non procedit ita simpliciter, ideo videndum est, quæ debeant interuenire ad hoc; vt soluens sit liberatus, & quãdo etiam iisdem requisitis interuenientibus, debitor, qui soluit, non esset liberatus? Et dico, quod † debitor exactus per vim ab eo, qui poterat illum compellere, tria facere debet, vt sit exemptus ab obligatione scilicet, denunciare vero domino, defendere se pro viribus, & probare compulsionẽ. Paul. de Castr.in l.2.§.consensisse, ff.de iudic. Ruinus, cons.147.n.17.lib.1. Alba, cons. prædicto, nu.39. sed secundum Afflict.in d.decisio. 150.nu.16. sufficit illud vltimum interuenisse, hoc est compulsionem, vt debitor sit liberatus ab obligatione si soluerit tyranno, vel alteri, qui poterat eum cogere, quæ compulsio, seu metus, hoc casu probatur, vt dicit ipse Afflict.d.n.16.& ante eum Bartol.in l.creditor, n.3.ff.de solutionib. [Ancharan.cõs. 64.n.9.vers.de secundo Ruin.cons.167.n.7. lib.4. Tusch.in lit. D.concl.43.n.4. Idẽ Ruin. cons.116.n.11.lib.5. Gabriel. in tit.de solut. concl.11.n.20. Farin.in tract. Crimin. q.87. nu.111.] si probetur, quod tyrãnus legem, seu proclamata fecerit, quod quilibet debitor talis, debeat sibi soluere, vel fecerit speciale mandatum, vt sibi soluat, & iste ita soluens iustè timuit, ita vt sufficiat ad eius excusationem, per text. in l.nouissimè, ff.quod falso tutor. auth. Lucas de Penna, in l.1.q.1. C. vt nullus ex vicar. pro alienat. &c. libr.11. Brun.in suo repert.in verb. metus, Bonacoss. in quæst. Crimin.in codẽ verbo, metus, Boss. in suo tractatu Crimin.tit.debitores delinq. fol.&c. [Tusch.in lit.T.concl.305.n.4.& nõ liberat si est debitor ex contractu Dec. cons. 407.in princip.Ruin.cons.167.n.7.libr.4.& non dicitur sponte soluere quando præcessit præceptum Tiranni Gigas de crimine. læsæ Maiestat.q.67.n.3.fol.119.in 8.] Sed † si iste tyrannus cui fuit solutum, non potest inferre terrorem, neque metum, tunc ita soluens nõ li-

(margin numbers: 62, 63, 64)

liberaī, ita nōt. in d. l. si vrbana, ff. de condict. indebiti. Innoc. in c. nihil, de elect. Bar. in tractatu de Tyrannide, d. q. 7. Affl. d. decis. 150. n. 13. Luc. de Penna, in d. l. 1. vers. secūdò quæro. Menoc. d. casu 137. n. 17. & ideo † si debitor esset compulsus per vim à priuato, ita soluendo non esset liberatus, Affl. loco cit. n. 21. Ruin. cons. 171. n. 6. lib. 4. & cons. 22. n. 5. lib. 5. Paul. de Cast. in l. nō interest, & Alex. in l. pen. C. quod met. causa. Menoc. d. casu 137. nu. 28. quod tñ † limitaī, qñ ille priuatus, cui fuit solutum, esset persona potens, & debitor exactus vsus fuisset omni diligentia, & conatu ne solueret, quia ita soluendo liberaī. Rui. d. cons. 171. n. 7. lib. 4. Paul. de Castro, in d. l. non interest, Ias. cons. 26. col. 2. lib. 3. Menoc. casu præd. nu. 30. Circa illud † secundum requisitum dico, quod debitor compulsus soluere, non teneī subire carceres, vel cruciatus, sed agēdo quicquid honestè, & licitè pōt, est liberatus. Affl. loco iam cit. n. 23. Ias. d. cons. 26. lib. 3. Alba cons. 318. nu. 2. [Rim. iun. cōs. 506. n. 29. & 30. Ruin. cons. 171. n. 3. lib. 4. Intri gl. dec. 13. n. 5. & 6. vbi nō teneī ire in carcerem, Decian. cons. 48. n. 28. lib. 3. Farinat. dec. 151. n. 1. Fontanell. de pact. nuptial. con cl. 3. gl. 2. n. 43. vers. concludit finaliter vbi liberaī etiā si non appellauerit vbi allegat Authorē dicens quod oīa latissime tractauit Bellon. dec. 33. n. 6. Rim. sen. cons. 497. n. 12. Cagnol. in l. non videī §. qui iussu n. 3. ff. re reg. iur. Farin. d. concl. 87. n. 111.] Menoc. d. casu 137. n. 7. vbi dicit, quod dēt aliquid pati, & quod hoc totum relinquiī iudicis arbitrio, & n. 15. & 16. quod ad hoc vt libereī à debito, dēt vti aliqua diligētia, allegat Bar. in d. l. falsus, n. 30. C. de furt. Dec. cons. 25. n. 1. in fine, versic. ex quibus oībus, & an ista diligentia fuerit sufficiens, relinquitur arbitrio iudicis, & oīa † supradicta procedunt, tā si compulsus esset debitor generis, q̄ speciei, vel quantitatis, quia semper liberaī. Bal. in d. l. falsus, col. fi. Affl. d. dec. 150. nu. 22. Menoc. d. casu 137. n. 23. [Bellon. dec. 33. n. 6.] Ruin. cons. 167. n. 6. lib. 4. Magon. dec. Lucensi 69. n. 29. Sed circa † istam conclusionē est omninò sequenda doctrina, & distinctio Bar. in l. creditor, n. 2. ff. de solut. vbi isto modo distinguit, quod aut debitum fuit exactū ad iniuriā debitoris, aut creditoris, aut simpliciter, si ad iniuriam debitoris, & esset debita quantitas, periculū esset ipsius debitoris, tex. in d. l. creditor. Coras. lib. 2. Miscell. iur. c. 9. Alcia. lib. 2. Disput. c. 25. Menoc. casu præd. nu. 8. si ad iniuriam creditoris; tunc periculum spectat ad ipsum creditorem, l. si merces, §. culpa, ff. locati, l. pe. in princ. ff. sol. matri. l. Paulo, Callimacho, ff. de leg. 3. l. liberto, §. Lucius, ff. de annuis leg. Bartol. in loco citat. & in tractat. de Tyrannide, quæst. 7. Asinius in tractat. de exequut. §. 4. c. 5. n. 15. Bossius in tit. debitores an deling. soluere, & c. nu. 3. Ruin. cons. 85. nu. 8. & 11. lib. 1. & cons. 167. n. 7. lib. 4. Affl. d. dec. 150. nu. 12. 13. 20. & 32. Dec. d. cons. 25. n. 1. vers. secundò principaliter, Ripa in tract. de peste tit. de priuil. cōtract. n. 94. Menoc. casu pred. nu. 10. Calcan. consil. 113. nu. 3. Si verò simpliciter fuerit exactum, tunc iterum distinguit, aut erat debita species, aut quantitas, si species, periculum erit creditoris, si quātitas, est periculum debitoris, l. lecto, & l. seq. ff. de peric. & commod. rei vend. cum qua distinctione transeunt communiter. * DD. Ruin. d. cons. 167. n. 7. lib. 4. Cuman. cons. 185. Bal. in d. l. falsus, col. fi. C. de furtis, & in l. nouissimè, ff. quod fals. tutor. auth. gest. est, Affl. d. decis. 150. num. 8. 12. 17. & sequen. Ioan. de Imola, in l. 2. §. item si facto, ff. de verbor. obligat. [Bellon d. dec. 33. nu. 6. vers. vt tradidit debitorem.]

Sed vtraque † dicta limitabis, scilicet, primum, quod est, quando debitum fuit exactū ad iniuriā debitoris, limita, nisi creditor fuisset in mora recipiēdi pecuniā, quā si recepisset, non fuisset debitor exactus, ita dixit Affl. d. nu. 8. 10. & 11. per tex. in l. qui decē, in princ. ff. de solut. Ang. & Imol. in l. si vendenda, §. idē iuris, ff. ad leg. Rhod. de iactu. Barbat. consil. 26. col. 3. lib. 3. Tiraq. in tract. de retractu conuent. §. 4. gl. 6. n. 34. Menoch. d. casu 132. n. 9.

Quam limitationem sublimitabis, quādo creditor fuisset in mora recipiendi, vt q̄a debitor offerebat soluere incongruo loco, vel tempore, ita Paul. de Cast. in præcit. l. creditor, Affl. d. n. 11. Abb. cons. 56. lib. 1. Calcan. cons. 113. Ias. cons. 74. in fi. lib. 1. Dec. consil. 543. & cons. 668. Tiraq. d. nu. 34. [Et q̄ creditor nō teneī accipere debitum minutatim in pluribus solutionibus, l. tutor, §. Lucius, ff. de vsur. Negus. de pignorib. in 3. mēbr. 5. partis

tis princip.n.12.Couar.var.resol.lib.3.c.18. n.4.Mastrill.dec.100.n.3.Surd.dec.186.nu. 2.Duen.de reg.iur.reg.158.in verb.creditor partem Io.de Amic.cõs.55.n.18. Tusc.in lit. C,concl.1056.n.4. Iac.à Ferro in stat. Vinc. c.31.n.19.Surd.de aliment.q.42.nu.106.tit. 1.& q.7.n.55.tit.5.]

73 Secundum † & tertium dictum, quæ sunt, quando debitum fuit exactum ad iniuriam creditoris, vel simpliciter, limitabis, nisi debitor fuisset in mora soluendi, Affl.d.dec.150. n.9.& 32. Ang.in loco præcit. Ruin.cons.85. n.9.lib.1.Menoc.d.casu 137.n.24.& 25. vbi ponit, quando debitor dicatur fuisse in mora & Bossi.in tit.debitor delinquēs soluere, &c. nu.3. [Ludou.Sacca cons.22.nu.10.Farin. dec.151.n.4.Fontanell.d.gl.2.n.45.]

74 Quomodo verò † probetur quod debitum fuerit exactum ad iniuriā creditoris, vel debitoris, ponit Ruin.d.cons.167. per tot. dec. Genuæ 33.n.6. [Bellon.dec.33.n.6. versic. quod quandoque fit exactio.]

75 Et aduerte, quod † omnibus supradictis casibus, ad hoc vt debitor liberetur, non sufficit constare de solutione per confessionem illius qui debitum recepit, sed requiritur constare de vera numeratione, Affl.d.dec.150.n.35.& 36 Menoc.casu præd. n.16.

76 Quæro duodecimo, an soluens † iussu iudicis alteri quam suo creditori, sit liberatus, ita vt possit opponere exceptionem istam? & dico quod sic.glos.& Bart.in l.ait prætor, nu. 2.ff.de minor. Ruin.cons.171.n.3.vol.4. Rota Genuens.d. dec.33.n.6. Gigas in tract. de crimine lęsę maiest.tit.de pœnis commit. crimen læsæ maiest.q.27.n.3. Afin.in tracta. de de exequ.§.4.c.51.n.15. Bimi.cons.71.n.28. lib. 1. vbi ait, quod tunc debitor consequitur plenissimam liberationem & securitatem aduersus quemcunque alium. Bott. consil.100. n.22.Ruin.cons.171.nu.3.vol.4. Rimin.iun. cons.106.n.29.lib.5. [Farin.dec.Rot.Rom. 848.n.2. Tusc.in litt.D,concl.44. n.7.Raudens.cons.61.n.6.lib.1.Menoch.de arbit.cas. 137.n.7.Hiero.de Monte q.27.n.25. cū seq. Farin.in tract.crim.q.87.nu.111. Sacc.cons. 22.nu.14. Rimin.sen.cons.497.n.12.Afflict. dec.150.n.36.Thor.in cōpendio dec.Neap. in verb.debitores alicuius Farin.dec.849. n. 2.Gratia.discept.c.37. nu. 36. Fontanell. de pact.nuptial.claus.3.gl.5.n.45.Gigas de crimin.lęs.maiest. q.27.Surd.cons.436.n.6.Paseth.cons.93.Io.Paul.Fusch.in lit. D,n.5.Ludou.dec.Lucens.51.Alb.cons.318.n.38.Raudens.cons.15.n.8.lib.2.& tunc debitor debet adhibere oēm diligentiam coram iudice ne soluat. Bim.cons.50.nu.109. lib.1. Gratian. discept.c.485.n... à Gama dec. 303.] & ratio istius decisionis ea esse pōt, quia † soluens

77 iussu iudicis, dicitur coactè soluere. Din.in l. liber homo, in prin.ff.de acq.rer.domin.Bal. in extrauaganti de pace Constant. in verbo, pactione, Grat.cons.5.n.25.lib.1. & sic potest dici prout in præcedenti quæstione. Alia pōt

78 esse ratio; quia † iussus iudicis excusat debitorem soluentem, l.furti, §.qui iussu, ff.de his q. bus irrog.infam.l.non videt, §.qui iussu, ff.de reg.iur.Menoc.in tract. de arbit.iudicū, casu

79 137.n.12. Quod † intelligas, quando exactio fuit facta iuris ordine seruato, Rui.cons.171 n.11.lib.4. [Nisi interueniat sententia condemnationis principalis, Roman.cons.224. n.7. Tusc.in d.concl.44.n.9.& concl.45.n.j.] Rimin.iun.cons.506.n.30. lib.5. Quomodo

80 † autem probet quod debitum fuerit exactū iussu iudicis, ponit Bart. in l.creditor, ff.de solut.Rota Genuens.dec.33.n.6.& in regno puto quod sufficiat qd debitor conuentus se opfaciunt dicta oppositiones reijcianter ad quod ponat, & qd per Paul.de Cast.in l.2. per totū ff.de iudi.& per Ruin. cons.167.n.8. lib.4.

81 Quæro tertiodecimò, † vtrum soluens famulo sui creditoris, qui fuit missus debitori cum chirographo ad accipiendum solutionē sit liberatus, taliter, qd possit opponere hanc exceptionem? dicas quod sic, etiam si famulus postea aufugiat. ita Barto.& alij in l.cum qui, §.fi.ff.commoda. Abb. in c.1.extra commod.& in c.significasti, de pignor. Alba, cōs. 462.nu.1.vbi Vinc. Annibal in addit.lit.A, lib.3. [Caroc.de locat.tit.de procurat.q.2. n.10.11. Maran.in pract.dist.22.n.12.Anch. iun.q.61.n.6.lib.1.Medic.in tract.de casibus fortuit.p.2.q.10.n.55.Muta in consuet.Pan. c.69.n.21. Pet.Nicol. Mozzius in contractibus, tit.de action. considerat. vers.quomodo tolleratur n.14.& quid si signum dederit cuius periculo ammittatur Molin. de contract. disput.296.n.10.à Gama dec.290.Bonacoss.in tract.de seru.quæst.159.Boer.dec.282.n.12]

& quid

82 & quid † si chirographum non fuerit verum, sed falsum, vide Paul. de Cast. in præcit. l. fi. nu. 3. Soc. & Iaf. in d. l. si cum fundus, §. seruũ tuum imprudens, in vltimo notab. & ibi Alc. col. pen. ff. si cert. pet. vbi distinguunt hoc modo, videlicet; aut est debitor speciei, aut generis, aut quantitatis; primo casu est liberatus, secundo & tertio verò non. idem dicit Socin. iun. conf. 81. n. 4. vol. 2. Purpur. in repet. d. §. seruum tuum imprudens, n. 23. & 53. Alba præd. cõs. 462. n. 2. vbi Annibal in addit. 83 tamen hoc intellige, vt † debitor generis siue quantitatis, soluens famulo su creditoris, petenti debitum cum falso chirographo, sit liberatus, si habuit iustissimã causam credẽdi, & non est liberatus ipso iure, sed ope exceptionis. Paul. de Castr. in l. qui hominem, §. si nullo, ff. de solut. & in l. eum qui, §. fi. nu. 3. ff. commod. Alex. conf. 120. n. 7. vol. 5. Alba cõsil. præd. n. 3, [Soc. iun. conf. 81. n. 4. lib. 2.]

84 Iuxta prædicta iterum quæro, quid † si in chirographo non diceret, vt pecunia solueret famulo portanti ipsum chirographum, sed solum diceret, tu mittas mihi pecuniam, an isto casu sit liberatus debitor qui pecuniam consignauit illi qui litteram seu chirographum portauit, si postea aufugit? & dico quod non. l. sed & si mei causa, ff. commoda, Cardin. Alex. in c. significauit, in 2. col. de app. Marsil. qui alios allegat Sing. 430. Iterum † iuxta 85 iam dicta quæro, quid si debitor soluit famulo qui erat solitus exigere credita domini sui & erat persona legalis, an sit liberatus si ille postea aufugit? vide circa istam quæstionẽ ea, quæ dicunt Anchar. Regiens. in quæstio. famil. lib. 1. q. 61. n. 6. [Alb. conf. 462. n. 1.] Caroc. in tract. de locato & conducto, lib. 2. tit. de procur. quæst. 2. nu. 10. & 11. Gabr. in suis communibus conclusionibus, tit. de malefic. concl. 8. n. 6. & seq. Subsequenter quæro 86 etiam, quid † si debitor soluit alicui non portanti chirographum, sed solum venienti nomine creditoris, & portanti aliquod signum ipsius creditoris, vt puta, annulum, vel clauẽ, vel quid simile, an sit liberatus? & dic quod sic, quia habuit iustam causam soluendi. Alex. in l. procuratori falso, ff. de condictio. ob turpem causam. Ant. de Butrio in c. significauerunt, vbi Dec. de appellatio. Guido Pap. dec. 163. [Molin. de contractibus disp. 296. n. 10.] Vrsill. in adnot. ad Affl. dec. 299. nu. 12. & 13.

87 Quæro quartodecimò, † an debitor sit liberatus, ita ut possit opponere hanc solutionis exceptionẽ, si alius pro eo soluit, & quid si eo ignorante? responde, quod vtroque casu est liberatus, & per consequens opponere potest exceptionem istam, leg. soluendo, vbi Paul. de Castr. & cet. omnes, ff. de nego. gest. l. si pro me, & l. soluere, vbi communiter Doctores, ff. de solut. Passett. conf. 95. nu. primo, [Gozad. conf. 38. n. 8. Alex. conf. 37. nu. 2. in fi. vers. sed his non obstantibus lib. 1. Tusch. in litt. S. concl. 340. n. 33. & potest agere soluens contra debitorem liberatum Intrigl. de cis. 50. nu. 8.] Carauita, super Ritu M. C. V. Ritu 169. nu. 14. vbi dicit quod hoc † proce- 88 dit non solum si fuerit per alium solutum, verumetiam si alius obsignauerit vel depositauerit pecuniam debitam, dummodo hęc consignatio sit facta congruo loco, & tempore: allegat text. in l. qui decem, §. cum mihi, vers. hic quoque, & in l. cum, & postliminij, vbi gl. & Cin. C. de capt. & postlim. reuers. Bart. in d. l. qui decem, in prin. & in l. solutionem, nu. 1. ff. de solut. Salicet. in l. acceptam, quæstio. fina. C. de vsur. & aduertas, & quod alius 89 pro alio † potest soluere etiam debitore inuito DD. omnes, in præcita. l. soluẽdo, ff. de negot. gest. [Flam. Cartar. dec. 61. nu. 3. Surd. dec. 174. n. 29. Tiraq. de retrac. cõuẽt. in fi. tit. n. 135. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. gl. 19 n. 11. p. 5.] Pancirol. conf. 108. n. 2. & ita soluens, non potest cogere creditorem cui solui- 90 tur ad sibi cedendum iura pro agendo contra debitorem liberatum, l. nulla, & ibi not. C. de solut. Caroc. in trac. de excuss. p. 2. q. 22 nu. 9. & seq. vbi ponit aliquas limitationes ad istam conclusionem. [Caball. milleloq. nu. 228. n. 9. Ias. conf. 74. lib. 1. Fontanell. vbi supra, & an solutio facta pro debitore creditori pecuniarum censeatur facta de pecunijs debitoris, aut ipsius soluentis quo casu est distinguendum, aut soluens est administrator, aut procurator debitoris, & tunc præsumit quod ipsa pecunia esset ipsius debitoris Mascar. de probat. concl. 53. per tot. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. concl. 18. nu. 41. p. 5. aut non est administrator, & præsumit soluisse de ꝓprijs pecunijs, ita Mascar. concl. 1320. nu. 12.]

Quæ-

91 Quæro quintodecimò † vtrum soluens illi qui ab omnibus reputabatur procurator, licet re vera non fuerit talis, sit liberatus? & dicas quod sic, leg. eius qui in prouincia, ff. si certum petatur. leg. si quis seruo, ff. de solution. Fuluius Patianus in tractatu cui incumbat onus probandi negatiuam, libr. primo capit. 21. numero. 18. Tiraquellus in legibus connubialibus glos. 8. numero. 148. Curtius Iunior consil. 310. numero 95. libro tertio. [Marescott. variarum resolutionum capitul. 93. nu. 15. vbi distinguit quando est liberatus debitor.]

92 Quæro sextodecimò, † an soluens prælato qui est intrusus beneficio, & toleratur pro prælato, sed non habet titulum, sit liberatus ab obligatione, ita, vt hæc exceptio possit per soluentem opponi vero prælato postea agenti? & dicas quod sic, est glos. final. in cap. nihil, de elect. & ibi latè Innoc. Abb. & ceteri Canonistæ, idem Innoc. in c. litteris, de restitut. spoliat. vbi etiam Bald. nu. 7. Tiraq. d. n. 148 Alba cõs. 542. nu. 3. lib. 3. Marsil. in tract. de bannit. in verbo, Ciuitate, nu. 86. Alexand. cons. 120. n. 7. lib. quintò, idem Alex. in prin. Ias. num. 1. in l. si tibi, §. cum possessor, ff. de pact. Dec. cons. 402. n. 1. Caroc. in tract. de depos. p. 1. forma 6. de depositi restit. nu. 1. Boss. in suo tract. crim. tit. debitores an delinquẽti soluere, &c. nu. 6. circa medium. [& quid in prælato in iuste elepto Alex. cons. 103. n. 17. lib. 2. Tusch. in lit. S. concl. 336. n. 6. Surd. decis. 229. n. 10.] Surd. cons. 43. n. 2. etiam circa medium, lib. 1. vbi dicit, †

93 quòd istud procedit, quando à principio fuisset contractum cum tali prælato, & solueretur in exequutione dicti contractus, allegat Alexãd. cons. 103 n. 11. vol. 2. Crot. cons. 24. n. 13. & 14. Bartol. in l. eum qui ita, §. qui sibi, nu. 2. ff. de verbor. oblig. Stracham in tract. de assecur. p. 3. n. 42. [Tusch. d. cõcl. n. 8.] Ancharan. in quæstio. famil. lib. 2. q. 31. per tot. Caroc. Rubr. præd. n. 5. Affl. decis. 147. Caualc. in tract. de tutor. & curat. n. 272. vbi dicit, qd †

94 rectè soluitur tutori qui non fecit sollemnia, quando à principio contractus fuit gestus cum eo, etiam si tempore solutionis verteretur lis super validitate suæ electionis. Bald. in l. emptorẽ, col. 3. C. locati. Ias. in l. si vrbana, n. 10. ff. de condiction. indebit. Caroc. in Rubric. de depos. restitut. numero. 4. [Montanus. in tractat. de tutelis. capit. 32. regul. 5. numer. 4. cum seq. nec iudicium valet si non fecit sollemnia Miranta in practic. distinct. 16. numer. 52. Missinger. centur. 2. obseruation. 37. Ioan Paul. Gualter in praxi tutellar. par. prima rubric. 4. n. 15. Gratia. disceptat. cap. 20. n. 34.]

95 Quæro decimoseptimò † an solutio facta pupillo sine auctoritate sui tutoris, vel decreto iudicis, liberet soluentem? & Respondeo quod non, l. ait Prætor, §. præmittitur, ff. de minor. l. Sancimus, C. de administr. tutor. glos. in l. iusiurandum, §. 1. ff. de iureiur. Crotus consil. 286. num. 5. lib. 3. [Franc. de Caldas in l. curatorem habens in verbo lęsis, n. 59. cum seq. Fontanell. de pact. nupt. clausul. 4. glos. 12. nu. 70.] & sic †

96 per consequens non potest opponi exceptio istius solutionis, nisi probetur pecuniam fuisse versam in utilitatem pupilli, ex quo tunc valet solutio, l. si Stichum, §. vsumfructum, ff. de solution. Foller. in practic. censuali, in verbo, tanquam res iudicata, nu. 69. Socin. iunior, cons. 81. num. secundo, & 6. lib. 2. Secus †

97 si soluerit cum decreto iudicis, quia tunc semper est liberatus. Thom. Docc. consil. 34. nume. 2. [Molin. de contractibus disputat. 562. Paul. de Castr. sing. 13.]

98 Quæro decimooctauo, an solutio per debitorem filij facta patri vti tutori, & legitimo administratori liberet soluentem? distingue, aut de solutione constat tantum per confessionem patris aut per realem solutionem, & numerationem, primo casu non est liberatus nisi adsit aliqua coniectura pro soluente, secundo verò casu semper liberatur. Natta cõs. 543. num. 219. libr. 3. Nepita super consuetud. clarissimæ Ciuitatis Cathaniæ, titul. 19. consuetudin. prima, numer. 67. Conanus in tractat. de pact. lib. 1. cap. sextodecimo, nu. 94 [Natt. cons. 543. num. 1. & 13. Gratia. disceptation. cap. 365. nume. 1. cum seq. Philip. Paschal. de vir. patriæ potestatis capitul. 2. numer. 10.]

99 Quæro decimonono † an solutio facta tutori de eo quod debetur pupillo, liberet soluentem si de ea non constat per realem numerationem, sed tantum per confessionẽ ip-

sius tutoris, ita, vt si à pupillo conueniatur, possit eam opponere? & dico quod sic, notat glo. in l. Lucius, §. tutelæ, ff. de administr. tut. Bald. & Ang. in l. non abstulit, C. de nouat. idem Bald. in l. omnes, §. fin. C. de quadrien. præscript. & Ang. in l. à Diuo Pio, §. sed si em ptor, & ibi Imola, ff. de re iudic. idem Imola in l. si debitorem, ff. de nouat. [Paul. Monta. de tutelis c. 32. nu. 111. Pruchman cons. 3. nu. 115. Borgnin. de tutor. nu. 274. Mascard. de probat. concl. 370. n. 1. Io. Paul. Galter in praxi tutel. p. 2. rub. 2. n. 38.] Paul. de Castr. cõs. 34. n. 2. lib. 1. Barb. cons. 18. in 2. dubio, lib. 3. cons. 54. col. antepenult. lib. 4. Roman. in l. prædia, ff. de acq. hæred. Conanus in tract. de pact. lib. 1. c. 16. n. 72. Mazzol. cons. 37. n. 57. & 70. & ratio cur in hac quæstio ne teneam opinionem cõtrariam à quæstione precedẽti, est, quia ibi præsuppono quod pater sit legitimus administrator bonorum filiorum, &

100 in eis habeat vsumfructum, † secus si pater in eis non haberet vsumfructum, quia tũc tenetur reddere computum suæ administrationis prout quilibet alius tutor. Bal. in l. si superest, C. de dolo, & in l. licet, C. ad legem Falcidiã, Suarez in communibus opinionibus, litt. P, nu. 41. Roland. in tract. de inuent. q. 27. idem Suarez in leges Tauri, titu. de lit. seu de los Pleytos, §. 1. nu. 21. carta mihi 140. Surd. cõs. 259. nu. 13. Nepita super consuet. Cathanæ titu. 19. nu. 64. & 71. vbi testatur de communi* opinione. [Negus de pignorib. in 2. mẽbr. principali, n. 14. Fontan. de pact. nuptial. claus. 4. gl. 7. p. 3. n. 33. Bursat. cons. 133. n. 32. qui de commun. testat Caldas in repetit. l. si curatorem habens in verb. lesis, n. 138. Turrett. cons. 51. n. 12. lib. 3. Pancirol. cons. 97. n. 20. & 22. Ascan. Clement. de patr. potest. 14. effect. n. 23. Decian. cons. 85. n. 23. lib. 2. Roderic. Suarez in tit. de litibus nu. 21. post suas

101 allegationes,] Quod † est idem in tutore extraneo, qui tenetur etiam reddere computum de toto quod ad eius manus peruenit, ideo eius sola confessio non liberat soluentẽ, §. fin. ff. de Attiliano tut. l. 1. §. officio, ff. de tut. & ration. distrah. Soc. senior cons. 92. nu. 5. & 17. lib. quarto, Dec. cons. 100. nu. 7. & cõsil. 178. num. 1. vbi loquitur in quolibet alio administratore; Paulus Montanus in tracta. de tut. cap. 38. vbi alios recenset Paris. cons. 21. num. 55. libro secundo, Anchar. Regiens. in quæst. famil. quæst. 61. lib. secundo, [Surd. dec. 229. nu. 34. Montan. de tutelis

102 cap. 27. nu. 18. 44. & 96.] Sed si † tutor esset inhabilis ad reficiendum illud quod confitetur se habuisse, ita, vt pupillo non esset alio modo cautum, tunc non dubitarem qđ pupillus posset agere contra debitorem non obstante tali confessione, ad tradita per Passett. cons. 156. per totum, Io. de Amicis cons. 33. num. 22. & 23. Marc. Ant. Eugen. cons. 1. nu. 95. 96. & 97. Mynsing. cons. 93. num. 10. & 11. Ioan. Crotum cons. 180. num. 18. lib. secundo.

103 Quæro vigesimò † an solutio facta prælato anticipata, liberet soluentem si prælatus ille moreretur ante diem debitæ solutionis? dicas quod non, quia tales solutiones non habent præiudicare successori. Rota Roma. decis. 8. titu. de confir. vtil. in manuscriptis, Rodoanus in tract. de rebus eccles. non alienan. quæst. 58. nu. 53. Archidiac. in cap. alienatores, 12. quæst. 2. Paul. de Cast. in l. diuortio, ff. solu. matrim. Calderin. cons. 7. tit. de locat. & conduct. Fusc. in Sing. lit. C, nu. 123. Anchar. cons. 116. Bossius in tract. crim. tit. debit. an delinq. sol. &c. nu. 6. [Feder. Scot. cons. 5. n. 10. lib. 1. tom. 2. secus si soluit vero domino, quia est liberatus debitor Ceuall. comm. contra commu. quæst. 790. nu. 44. Ricc. dec. 222. nu. 2. p. 3.] & ad hoc potest adduci ra-

104 tio: quia † quotiescunque solutio anticipatè facta pareret præiudicium tertio, ante diem debitum fieri non potest, l. cum pater, §. à filia, ff. de leg. secundo, Bart. in l. 1. num. 11. ff. de leg. 1. Hieronym. de Laurentijs, in Rota Auenion. decisio. 117. num. 4. vbi allegat Baldum, Decium, & Roman. qui nihil de hac re loquuntur in locis per eum allegatis, allegat etiam Iason. in l. post mortem, nu. 7. C. de fideicommis. qui nec etiam loquitur in terminis in quibus allegatur, sed in alijs similibus: tamen conclusio prædict. est vera in se, sed tanto fortius, & sine aliqua difficultate procederet, si Prælatus laboraret in extremis, tempore quo fuit facta solutio. Hieronymus de Laurent. decisio. prædict. num. 7. [Ceuall. commun. contra commun. quæstio. 190. num. 47. cum sequ. Scot. dicto consil. 5. nu. 10. to. secundo, lib. 1.

Sacca

Sacca consil. 7. num. 28. Cagnol. in leg. cum tempus. num. 1. ff. de regul. iur. vbi Dec. n. 1.] Frrett. consil. 225. n. 5. vbi (quod plus est) dicit, † quod si conuentio sit a principio locationis, vel venditionis, quod pensio siue pretium solueretur ante quam fructus nascatur, vel Loherium maturaretur, nihilo minus ita soluens non excusatur, quin non solueretur creditori, ex quo si rector beneficij seu prelatus moreretur † ante fructus reconditos in horreo, vel separatos à solo, illos non facit suos nec eos transmittit ad suos hæredes, nec de illis disponere potest, sed debentur, & reseruantur successori in beneficio. [Seraph. decis. Rot. Rom. 539. n. 5. & decis. 683. in fine Io. Aloijs. Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 657. Calder. cõs. 329. n. 2. vers. tertius casus.] Alberic. de Rosat. in l. diuortio, n. 13. & 14. ff. sol. matr. cũ alijs allegatis per Ferret. d. n. 13. vbi testatur de commun. * opin. & dicit idem procedere, si beneficiũ resignaretur, vel renũciaretur. Brun. à Sollij cõpend. resol. propos. iuris in verbo, fructus beneficij. Alba. consil. 542. n. 11. lib. 3. Anto. Tessaur. decis. 143. per tot. Borell. cons. 41. n. 44. Fusc. in sing. litt. C. n. 104. Bellon. consi. 3. n. 3. & 9. vbi dicit, quod valet consuetudo in cõtrarium, [quod secus est quãdo fructus sunt recollecti, & à solo separati non sunt amplius ecclesiastici, sed temporales. Abb. in cap. vltimo de rer. permutat. Isern. in c. 1. §. si vero violator nu. 12. de pace tenend. Curt. iun. de feud. in 2. memb. 3. p. n. 47. Paris. cons. 55. n. 61. lib. 3. Couarr. variar. resolut. lib. 1. c. 15. n. 12. Iac. Gallus cons. 3. n. 25.] & id quod † diximus in prælato, procedit etiam in vsufructuario, quia si ei soluatur anticipatè per debitorem, & postea vsusfructus redeat ad ꝓprietariũ, talis solutio eũ nõ liberat, nisi ꝓ rata temporis, quæ cõpetit ipsi vsufructuario, l. defuncta, ff. de vsuf. Frideric. de Senis cons. 120. col. 2. Cuman. cons. 170. vol. 2. in fi. Bossius in d. tit. Debitores an delinquen. soluere, &c. nu. 7. Boerius cons. 23. Ant. Tessaur. dec. 56. per tot. Ludouic. dec. Perus. 79. Caroc. in tract. de locato & conducto, titulo, de vsufructu, q. 23. n. 3. & seq. & quest. seq. Viuius dec. 8. & dec. 85. per tot. Surd. in tract. de alim. tit. 1. q. 33. n. 25. Mandell. cõsil. 639. Anch. in quæst. famil. lib. 1. q. 13. nu. 11. vbi loquunt, & quando & quomodo diuidatur fructus inter hæredes vsufructuarij, & ꝓprietarij, [sic etiã soluendo procuratori, vel administratori ante tẽpus q. 790. n. 54. Escobar de ratiocin. administ. c. 23. n. 50. cũ seq. Sacc. cons. 7. n. 28. Scotus cons. 5. n. 10. tom. 2. f. 63. dec. Auenion. 17. nũ. 4. & in vsufructuario debet fieri diuisio pro rata, Gratian. discept. c. 471. n. 1. Peregr. de fideicom. art. 49. nu. 91. tutamẽ pauper. Apicell. tit. 2. n. 44. idem Peregri. dec. 40. n. 2. Camill. de Laratha cons. 73. n. 6.] sed in feudalibus est cõtrarium dispositum, hoc est, quod si feudatarius morit ante Kalendas Martij, fructus reuertũtur ad dominum vnà cum feudo, si verò post kalẽdas Martij, omnes lucrabitur hæres feudatarij defuncti, vt habetur in tit. hic finitur Lex, & ibi omnes Scribentes, in vsibus feudorum. [Tiraq. de retract. lign. §. 15. gl. 1. n. 30.] & de retract. conuentio. §. 5. gl. 4. n. 10. Cumia de feud. in verb. antiquis, nu. 347. Schrader de feud. in 2. p. 9. parte princ. sect. 3. n. 75. cũ seq.

Quæro † vigesimo primò, an debitor Ecclesiæ soluens Rectori ipsius Ecclesiæ, sit liberatus, si rector non cõuerteret pecuniã in vtilitatem Ecclesiæ? & respõdeo quod sic. Ab. & Imola, in c. grauis, de deposito, Dec. cõs. 36. col. 2. Rodoan. in tract. de rebus eccles. non alien. q. 51. c. 11. n. 14. [Federic. Pruchman. cons. 3. n. 127.] † sed Ecclesia potest petere restitutionem in integrum aduersus talem solutionem, per tex. in l. 1. C. si tut. vel curat. & in l. 1. C. si aduer. vendit. Rodoan. in eod. tract. q. 21. n. 214. & ideo si debitor vult esse tutus, dẽt soluere de mandato ordinarij, vel alterius superioris. dixit Rodoan. loco præcit. n. 213. arguendo à tex. in l. ait prætor, §. 1. de minoribus, & in l. Sancimus, & in l. pen. C. de administr. tutorum.

Quæro vigesimo secundò, † & hęc quæstio parũ distat à precedẽti, an debitor pupilli soluẽs tutori, vel curatori ipsius pupilli, liberet? & respõdeo quod sic, ita dixit textus in l. qđ si forte, §. quod ergo, vers. curatori quoque, vbi Bar. nu. 2. ff. de solutio. l. 1. C. si aduersus venditionẽ. idẽ Bar. in l. ait prætor. n. 2. ff. de minorib. Soc. iun. cons. 81. n. 1. lib. 2. Vinc. de Frãc. dec. 206. n. 13. [Io. Pau. Mõtan. de tutel. cap. 32. regul. 9. num. 111.] Sed † aduersus dictam solutionem restituitur in integrum, si est læsus, nisi solueret cum decreto iudicis,

dicis, (prout dixi in soluente Rectori Ecclesiæ) & istud decretum dēt interponi contradicente debitorē, secundū Paul. de Cast. Iac. Bart. & Bald. in locis allegatis per eundem Franc. Soc. Reg. 163. Ant. Gomes. in tract. de restit. minor. c. 14. n. 4. Tiraq. in tract. de retractu lignagier. §. 1. gl. 13. n. 22. & seq. Surd. dec. 229. n. 7. [Fab. de Ann. cons. 49. nu. 7. 18. & 34.] & isto † casu non sufficit sola confessio tutoris ad liberadum soluentem, sed requiritur realis solutio. Natta cons. 543. n. 19. 20. & 25. lib. 3. Surd. dec. præd. n. 33. & 34. Laderch. cons. 128. n. 4. [Alex. cons. 37. n. 2. & cons. 90. n. 3. lib. 3. & cons. 97. n. 3. lib. 7.]

113

114 Quæro vigesimotertiò, an † opponens exceptionem solutionis, videat fateri debitum petitum? circa quam quæstionem vide Angel. in l. decem, col. pen. ff. de verborum obl. Magon. in Rota Florent. dec. 44. nu. 7. & dec. 81. nu. 1. Fuluius Patian. in tract. cui incumbit onus probandi negat. p. 1. c. 68. per totum. Io. de Amic. cons. 49. n. 3. & seq. & glo. in c. 1. de iudic. in 6. Alex. in l. decem, ff. de verborum oblig. gl. in l. Iulianus, in glo. magna, ff. de condic. indeb. vbi Bal. idem Bald. in l. alia C. de his quibus vt indig. & in l. age, C. de trāsact. [Natt. cōs. 134. Mād. Alb. cōs. 222. n. 4. & cons. 393. n. 7.] Roma. in l. cum mulier, ff. soluto matr. Imola, & alij, in l. Gallus, §. forsitan, ff. de liber. & posthum. Felinus in c. cū venerabilis, nu. 12. vbi etiam Decius, de except. Carocius in repet. c. cum quid, p. 2. §. ad sextum, num. 2. cart. mihi 150. de reg. iur. in sexto, Crau. cons. 774. num. 5. lib. 5. vbi tenent, quod non; sicut etiam † opponens exceptionem compensationis, vel permutationis, non videtur debitum confiteri. Ioan. de Amicis cons. præd. nu. 7. vbi etiam nu. 8. dicit, † quod ille qui affirmat se fuisse absolutum, non fatetur prius fuisse excommunicatum. ad quæ omnia vide Bar. n. 5. & Alex. in l. decem, ff. de verb. oblig. n. 30. & seq. Patian. in d. tract. lib. 1. c. 22. n. 19.

115

116

117 Quæro vigesimoquartò, quid † si solutio esset facta tempore incongruo, vel non seruata ea promissione qua fuit promissum, an liberet soluentem, ita vt posset opponere creditori agenti de tali solutione? & dico quod non, quia creditor vel eius hæres, possunt petere iterum debitum, l. 11. & l. is cui, §. 1. ff. de action. & oblig. l. qui hominem, §. si decem, l. si quis alia, §. fi. l. solutum, l. qui sic, & l. solidū ff. de solut. l. 4. l. obsignatione, l. in iicto, C. de solut. Rausner. cons. 3. n. 21. li. 2. [Bursat. cōs. 112. n. 10. & 11. Gratian. discept. c. 397. n. 9.] Cæfalus cons. 586. nu. 4. lib. 4. & de tempore incongruo posset exemplificari † in restitutione dotis factæ vxori constante matrimonio, dummodo vir non vergat ad inopiam, quia talis restitutio non liberat restituentem. Bart. in l. si constante, num. 101. & sequ. ff. sol. matr. Salicetus in l. vnica, C. si dos cōstante matrim. Natta cōs. 552. n. 7. lib. 3. Paris. cons. 119. nu. 9. & 11. lib. 1. Surd. in tractat. de aliment. tit. 8. priuil. 34. n. 1. qui duo vltimi alios allegant. Afflict. in suis cōclus. in verbo, dos, lib. 1. Amatus decis. 43. per totam, de loco posset exemplum dari, si quis solueret in mari tempore quo debitor, & creditor essent à piratis insequuti, vel in terra in loco vbi latrones grassantur, & post solutionem esset sequuta captura. [Milan. dec. 7. nu. 63. lib. 3. Roland. à Vall. cons. 9. nu. 3. lib. 1. Pancirol. cons. 133. n. 10. Soc. iun. cons. 141. n. 17. lib. 1. Borgnin. dec. 21. n. 8. lib. 4. Porti. cons. 197. n. 6. Guid. Pap. cons. 47. n. 7. Giurb. dec. 16. n. 2. & 6. Muta dec. 47. n. 12. cū seq. Surd. de alimen. priuil. 34. n. 1. & 3. Molfes. in consuet. Neap. p. 6. q. 6. n. 3. cum seq. Natt. cons. 81. n. 3. Alb. Mandell. cons. 80. n. 3. Gratia. discept. c. 405. n. 19. Pancir. cons. 174. n. 5. Sim. de Præt. cōs. 147. n. 3. Rim. iun. cōs. 778. n. 3.]

118

119 Quæro vigesimoquintò † an debitor defuncti soluens vni ex pluribus hæredibus, sit liberatus? & dico quod non, nisi pro rata cōpetenti ipsi hæredi, l. si stipulatus mihi, §. 1. ff. de solut. Bart. Caroc. in tract. de deposito, p. 1. tit. si vni ex hæredibus, n. 1. vbi etiā ponit, quid sit agendum quando esset debitor rei indiuiduæ. Sed quid si soluatur maiori parti hæredum? & dico, quod isto † casu debitor liberatur, si recipientes solutionem caueant de indemnitate soluentis quoad absentes, l. si plures, vbi hoc no. DD. ff. depos. Caroc. vbi supra, num. 2. [quia ratio videtur esse, quia contractus existens in pecunia dicit diuiduus, & quilibet hæres habet suam ratā, & pro ea repræsentat personā defuncti, Gratia. discept. c. 16. n. 7. 8. & 9.]

120

121 Quæro vigesimosextò, † quid si statutum dicta-

dictaret quod aduersus publicum instrumentum non possit opponi alia exceptio nisi solutionis, an tunc possit opponi exceptio confessionis ipsius solutionis? & dico quod sic. Bal. in l.si non sortem, §. indebitum, col. 2. vers. quid de exceptione factæ solutionis, ff. de condict. indeb. Mazzol. cons. 16. n. 64.

122 Quæro vigesimoseptimo, an † debitor monachi vel alterius Religiosi, soluẽdo ipsi monacho, sine cõsensu sui Abbatis, sit liberatus, ita, vt non possit amplius molestari ab ipso Abbate? [Surd. cons. 43. nu. 2. Afflict. decis. 147. n. 2.] circa quam quæstionẽ respondeo, quod si debitum fuit contractum nullo interueniente consensu Abbatis, tunc ei rectè soluitur, & soluẽs liberatur, [quod in simili dicitur quod soluens ei cum quo cõtrahitur dicitur liberatus quia est legitime facta solutio Surd. d. cons. 43. n. 2. Becc. cons. 19. n. 5. & qd in conductore sciẽte rem esse alienam soluẽs dicto locatori liberatur, ita quod non possit molestari à verõ domino Hieron. de Lauren. decis. Auenion. 51. n. 5. Caroc. de locat. tit. de præcario q. 2. nu. 1. Io. Baptist. Costa in tract. de facti scient. & ignor. cent. 1. distinct. 4. n. 6. Fab. de Ann. cons. 49. nu. 32. Tusch. in litt. C. concl. 618. n. 1. & in lit. S. cõcl. 336. n. 8. Surd. decis. 60. n. 8. & decis. 229. n. 10. & 11. Io. Andr. Georg. Allegat. 38. n. 13. Aret. cons. 63. nu. 6. Polidor. Rip. obseru. 199. n. 1. Gratian. discept. c. 20. n. 34.] secus, si debitum fuit cõtractũ cum cõsensu Abbatis Bart. in l. si vnus, in 1. responso, ff. de pact. & in l. filius, C. eod. ti. vbi etiã Bald. & Salic. Aufrer. in addit. ad Cappe. Tolos. decis. 122. nu. 2. sed hæc distinctio est sublata per dispositionẽ Consilij Tridẽtini, Sess. 25. de regular. c. 2. dum in eo disponitur, quod quæsita per regulares statim conuentui incorporẽtur; & sic ipso iure tollit dominiũ ipsius acquirentis, & per consequẽs solutio dicitur facta non domino, ideo non liberat soluentẽ, & si vis scire quando, & quibus casibus

123 † Monachus, & ceteri Regulares possint alienare bona per eos quæsita, videas omninò, Borell. cons. 67. per tot. Ferrett. cõs. 150. nu. 4. lib. 1. Rebuff. cons. 14. nu. 5. & cons. 168. nu. 4. Bero. cons. 53. n. 36. lib. 3. Bim. cõs. 50. nu. 18. lib. 1. Honded. cons. 94. lib. 1. & cõs. 60. nu. 27. & per totum, & cons. 76. nu. 12. lib. 2. Soc. sen. cons. 54. libr. 4. [cap. exegit de censib. in 6. Ferrett. cons. 150. n. 4. Rebuffus. cons. 14. n. 5. & cons. 168. nu. 4. Magon. decis. Florent. 141. n. 4. cum sequ.]

Et vt finem imponam huic exceptioni, dico, quod

124 † solutum dicitur creditori quocũque mòdo sit ei satisfactum, l. 4. §. ait Prætor, & §. soluisse, ff. de re iudi. l. si rem, §. omnes, & l. solutum, §. solutum, ff. de pignorat. action. Paul. de Castr. in l. qui vsumfructum, nu. 3. ff. de verbor. oblig. Dec. cons. 107. Ias. in l. singularia. n. 35. ff. si cert. petat. Tho. Docc. cons. 186. n. 3. Pancirol. cons. 8. n. 9. Marcian. cons. 37. n. 22. Bertazz. in tract. clausul. clausul. 34. gl. 5. n. 4. [Fabius Turrett. cons. 36. n. 7. Surd. cons. 441. n. 6.] & ratio est in promptu, quia

125 satisfacere, & soluere, à pari procedũt, l. satisfactis, ff. de sol. l. quod si nolit. §. illud, ff. de edilit. edic. l. solutio, ff. de verborum obligat. Calcan. cons. 35. nu. 4. & 5. Asin. in tractat. de exequut. §. 4. c. 51. n. 8. [an solutio facta metu excõmunicationis sine protestatione aliqua in actu solutionis an constituit recipientem in quasi possessione Seraph. decis. Rot. Rom. 1047. n. 11. & 1017. nu. 6.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio intentionis, & facti non censetur exclusa à statuto excludẽte omnes exceptiones.*
2 *Exceptio intẽtionis, & facti nõ censetur exclusa per pactũ de non opponẽdo, nec etiã per Pragmaticam super Bulla.*
3 *Exceptio intentionis, & facti dicitur potius defensio, quam exceptio.*
4 *Exceptio intentionis, & facti tollit ciuilem, & naturalem obligationem.*
5 *Exceptio intentionis, & facti non comprehenditur in statuto excludente defensionem.*
6 *Exceptio intentionis, & facti est potius allegatio, & negatio quam defensio, & exceptio.*
7 *Exceptio intentionis, & facti potest opponi etiã post terminum datum ad opponendum.*
8 *Iudex parte non opponente tenetur supplere exceptionem intentionis, & facti.*
9 *Opponens exceptionem intentionis, & facti, nõ tenetur aliquid probare ex parte sua.*
10 *Exceptio intentionis, & facti qua dicatur.*
11 *Exceptio præscriptionis longissimi temporis, nõ censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones.*
12 *Exceptio intentionis, & facti, est peremptoria.*

EX-

EXCEPTIO VIGESIMASEXTA.

Intentionis & facti.

1 Vigesimasexta † exceptio, quæ non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio intentionis, & facti. Dec. in c. ex parte, il secondo, n. 85. de offic. deleg. Bal. in l. peremptorias, n. 27. & 38. C. senten. rescindi non posse, & in l. Sancimus, C. de donat. & in l. In rebus, in fine, C. de iure dotium Alex. in l. qui se debere, nu. 1. ff. de cond. causa data, vbi Ias. nu. 6. Afin. in practica §. 31. c. 47. Menoch. in tract. de præsump. lib. 2. præsump. 48. nu. 37. Fel. in Rub. de except. nu. 7. Couarr. in c. possessor, in prima parte, relect. n. 4. in fi. de regul. iur. in 6. Alexand. in addit. ad Bart. in l. 1. §. & parui, n. 7. lit. A, vers. adde quod, ff. quod vi aut clam. [Marc. Ant. Bellon. dec. 14. n. 55.] Surd. cons. 186. n. 26. lib. 2. Raudens. cons. 29. n. 67. lib. 1. Carpan. sup stat. Mediol. lib. 1. c. 42. n. 197. Cumia super Ritu istius Regni, c. 16. n. 39. Bero. in c. item cum quis, nu. 19. & 20. de rest. spoliat. Guid. Papa in tract. de compulsor. litter. q. 9. Rim. iun. cons. 41. n. 4. lib. 1. Purpur. in l. 2. §. creditum, nu. 19. & 20. ff. si certum pet. Milanens. dec. 3. n. 27. & dec. 2. n. 169. & 170. & dec. 8. num. 45. lib. 2. vbi dicit, quod ista † exceptio

2 non censetur reiecta etiam per pactū de non opponendo, & quod admittit contra exequutionem instrumenti iuxta formam Bullæ, & ad hoc allegat Septimum & Petro de Gregorio, super eadem Bulla, quod ibidem tenuit etiam Prouinzalis, super verbo receptio, Cumia super d. Ritu 40. nu. 231. Lellus in quadam allegatione quam habeo manuscriptam; [Ferdin. Bongiorn. super bulla, nu. 37. & ibi Raimund. Ramundett. nu. 13. & Franc. Prouinzal. n. 39.] & ratio esse potest:

3 quia hæc † exceptio intentionis & facti, non est propriè exceptio, sed potius defēsio, ideo non comprehenditur in statuto loquente de exceptione. Paul. de Cast. in l. 2. ff. de except. Bal. in d. l. peremptorias, col. pen. C. sentent. rescind. non poss. Pet. Calefat. in repet. l. iurisgentium, n. 66. ff. de pact. Cumia d. c. 16. n.

4 140. & rationis ratio est; quia per † hanc exceptionem tollitur ciuilis & naturalis obligatio. Bart. in l. Iulianus verum, nu. 13. ff. de condict. indebiti. Mascatel. in pract. p. 4. gl. 1. nu. 13. Matthesil. Sing. 9. Addit. ad eundem Matthesil. sing. 7. n. 3. Affl. in constit. Regni, § exceptione falsitationis, n. 13. vbi dicit, quod hæc exceptio excludit intentionem seu actionem intentatam per actorem. [Bertazol. in tract. de exception. claus. 29. gl. 6. in. 1.] Et licet (vt dixi) hæc sit potius defensio quàm

5 exceptio, † nihilominus nec comprehenditur in statuto denegante defensionem. Alex. in l. qui se debere, & ibidem Ias. n. 6. ff. de condict. causa data. Beneuend. dec. 67. in fi. Menoch. d. præsumpt. 48. n. 37. Bertachin. in repert. in verbo defensio, n. 15. Cumia super d. c. 40. Ritus, n. 231. vbi allegat Prouenzal. & dicit ad hoc esse videndum Alex. & DD. in l. cum seruum, C. de seruis fugit. Mauri. Burg. in tract. de Laud. p. 23. inspect. 40. nu. 16. im-

6 mò † impropriè vocatur exceptio, vel defensio, cū in rei veritate sit potius allegatio, seu negatio. Bal. in d. l. peremptorias, nu. 27. Milanens. d. dec. 2. n. 156. Maur. Burg. d. inspect. 40. nu. 117. Fulu. Patian. in tract. Cui incumbat onus prob. negat. p. 1. c. 6. n. 70. & 73. vbi

7 dicit, quod † si fuerit datus terminus alicui à iudice ad opponendum omnes exceptiones, ille potest post terminum opponere hāc exceptionem intētionis & facti, & allegat Bal. in l. in rebus, nu. 26. C. de iure dotium, Ias. in d. l. qui se debere, ff. de condict. causa data, [Bal. cons. 15. n. 2. in fin. vers. præterea exceptio, lib. 1. Tusch. in lit. I, concl. 27. nu. 6.] Fel. in Rubr. de except. nu. 7. ex quo infero quod licet per c. 11. à Ritus istius Regni, debitori conuento sit datus terminus quindenæ ad opponendum, nihilominus hanc exceptionem ipse debitor potest opponere, et post quindenam. Et hanc exceptio iure in-

8 tentionis & facti, est vna ex illis quas iudices etiam parte non opponente tenentur supplere, glos. in c. 1. in verbo, defensionis, de litis contestat. in 6. Specul. in tit. de exceptio. §. 1 n. 4. Ias. in d. l. qui se debere, n. 6. ff. de condic. causa data, Bal. in l. si constat. n. 3. C. de compensatio. Io. Drezeler in suo, Bal. nihil ignorasse, seu melius, in sua glossa ad disput. Bal. §. 5. n. 131. Fulu. Patian. d. n. 70. Surd. d. cons. 186. n. 26. lib. 2. [Milan. dec. 15. n. 19. lib. 2. & dec. 2. n. 154. eod. lib. Menoc. de arbit. q. 16 n. 4. Petr. de Gregor. super Bulla q. 8. n. 16.]

Alex.

Alex.consf.83.n.10.lib.5. Cumia super Ritu istius Regni,c.42.n. 39. † & opponens hanc exceptionem, non tenetur aliquid probare ex parte sua,Bar.in l.matrem in 2. Lectura,n. 3.& ibi etiam Paul.de Cast. C. de probatio. Bal.in l.secunda,C.de petit.hęred.Alba cōs. 45.n.2.& 3.lib.3. [Mut.decis.96.n.5.] & si vis scire † quæ dicatur exceptio intentionis, & facti,vide dicta per Affl. super constit.Regni,lib.2.rubr.22.de non retard. lit. cōtesta. n.3.Petr.Ricciard.in repet.§.1.n.260. Instit. de obligat.Syrd.d.cons.186.nu.26.Calefat. in d.repet.l.iurisgētium,n. 67. ff.de pact.Milanens.d.decis.2.n.115.& decis.9.n.83. & decis.15.nu.19.lib.2.Soc.iun.cons.45.n.17.lib. 1.Muscat. in pract. p.4.in gl.in verb.perēpt. n.14.vbi dicit,quod exceptio intentionis,& facti, est, quando reus dicit quod actor sine actione agit vel quod ei nō competit ius, vel quod sibi nō interest. [an talis exceptio tua non interest vel tibi nō competit ius debeat proponi]ante litem cōtestatam, & quod possit proponi post litem contestatam dixerunt Io.Baptist.Ferrett.cons.60.nu.5.lib. 1. Dec. cons.302.& protenui facultate n.4. vers.non obstat Grat.cōs.9.n.34.lib.1. Nicol.Caluol. in prax.§.exceptio contra libellum nu.36. & concl.4.n.7.Ant.de Ballis in suo tract. lib. 4. q.4.n.54.Fontanell.de pact.nuptial.claus.4. gl.15.n.57.& 60.Aldouin.cons.40.nu.17. & talis exceptio impedit litis ingressum Aldouin.cons.19.n.38.& cons.33.n.8.Iul. Cæsar. Gallup.in prax.p.1.c.6.n.3.& p.2. c.8. n. 41. vbi ponit qualiter in praxi sit obseruandum & talis exceptio est similis exceptioni tua nō interest vt dicit idem Gallup.d.c.8.n.44.Flamin.de Rubeis cons.4.nu.73. Bolognet.cōs. 12.n.22.Burg.de laudemi.inspect.40.nu.46. p.3.Intrigl.decis.17.n. 1.Pruchman.cons.8. n.181.Petr.de Gregor.super bulla q.9.n.18. Tusch.lit.V.concl.345.n.4. quæ exceptio carentiæ actionis non est reiecta à statuto prædicto sicut exceptio quę perimit actionem,& est ratio quia nemo in iuditio potest agere sine actione l.si pupillo §.videamus ff.de negot.gest.vbi dott.maxime Bart.& Bald.Crauett.cōs.191.Decian.cōs.2.n.47.lib.1.Aldouin.cōs.18.n.23.Merlin.dec.24.nu.1.quę exceptio potest,& debet opponi semper,& ante,& post litem contestatam Tiraq.in l.si vnquam in glos.reuertatur n.345.413.& 462. C.de reuoc.dona.Aldouin.cōs.75.n.39.imo iudex ex officio potest, & debet repellere talem agentem sine actione Ripa in l.4. §.condemnatum n.43.ff.de damn.infect. Blanc.in tract.de compromis.q.4.nu.100.Peregr.cōs. 101.n.29.lib.3.] Bursat.cons.291.n.16.lib. 3.Patian. in tract. cui incumb.onus probandi negat.lib.1.c.68.n.62.& alio modo ista exceptio vocatur exceptio carentiæ actionis. Muscatell.in d.Practica p.3.in glos.in verbo actionis,n.1.Io.Drezeler in suo, Baldum nihil ignorasse,seu in glos.ad disputat.Baldi,§. 5.n.130.& † exceptio pręscriptionis longissimi temporis dicitur intentionis, & facti.Rimin.sen.cons.430.n.8.lib.3.ideo non censetur exclusa à prædicto Statuto excludente omnes exceptiones.Rebuff.in tract.de litter. oblig.artic.1.gl.9.n.26. Carpan. super Stat. Mediol.lib.1.c.42.n.175. [Peregr.cons.28. num. 12.]

Vltimo loco non omittam dicere, † quod hæc exceptio est peremptoria Bart. in l. 2.in princip.ff.de exception.Abbas Panormit.in Rubr.de except.n.1.vbi Alex.de Neuo, n.3. Fulu.Patian.d.c.68.nu.62.Pet. Ricciard.in repet.præd.n.260.& 397.Muscatel.in pract. p.4.in gl.in verbo peremptorias,n.13. & 14. [& talis exceptio impedit litis ingressum, Alex. cons.62.n.11.& 15.lib.7. Tusch.in lit. E. concl.395. n. 4. & 7.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio Senatusconsulti Macedoniani,& Velleiani non censetur exclusa à statuto reijciēte omnes exceptiones,& nu.4.*

2 *Exceptio senatuscōsulti Macedoniani, vel Velleiani,dicitur potius defensio,quam exceptio & num. 3.*

4 *Exceptio Senatusconsulti Macedoniani quid operetur.*

5 *Filiusfamilias iuuatur Macedoniano etiam si de mutuo fuisset celebratum instrumentum.*

6 *Filiusfamilias quibus casibus non iuuetur Macedoniano, & pecuniam sibi mutuatam, restituere teneatur,& nu.7. vsque ad nu. 16. inclusiuè.*

17 *Exceptio Senatusconsulti Macedoniani non solum competit ipsi filiofamilias mutuatario,* ve-

verum etiam suis fideiussoribus.

18 *Hæres filijfamilias mutuatarij, an possit opponere exceptionem Macedoniani.*

19 *Senatusconsultum Macedonianum an habeat locum, quando mutuatur Nepoti viuo Auo.*

20 *Senatusconsultum Macedonianum an habeat locum, quando mutuatarius tēpore celebrati instrumenti mutui, erat filiusfamilias, & tempore numerationis non, & quidē contra.*

21 *Filiusfamilias dum recipit mutuum, an possit renunciare exceptioni Senatusconsulti Macedoniani.*

22 *Exceptio Senatusconsulti Velleiani quid sit.*

23 *Mulier fideiubens, an possit renunciare exceptioni Velleiani, & quid si in renunciatione adesset iuramentum, & n.24.27.32. & 33.*

25 *Mulier fideiubens pro viro, non potest renunciare Senatuscōsulto Velleiano, & quid cum iuramento, nu. 26.*

28 *Renunciatio Velleiani, ad hoc vt valeat, requiritur, vt mulier sit certiorata de vi, & potentia beneficij sibi Legum concessione tributi cui renunciat.*

29 *Notario asserenti se certiorasse mulierem, an credatur, & nu.31. & 34.*

30 *Notario non creditur de gestis ab eo, sed de gestis coram eo.*

35 *Certioratio si in instrumento non est posita per extensum, sed abbreuiata, an tunc mulier censeatur verè certiorata, & vide n. 36.*

37 *Certioratio quibus casibus non requiratur ad validitatem renunciationis, & n 38. & 39.*

40 *Iuramentum facit præsumi certiorationem interuenisse, quod amplia, vt n. 41.*

42 *Mulier fideiubens quibus casibus possit se obligare.*

43 *Beneficium Velleiani, an habeat locum in fideiussione tantū, an verò in ceteris cōtractibus.*

44 *Hæredes mulieris fideiubentis, & se obligantis, an possint opponere, hanc exceptionem.*

45 *Mulier fideiubens tenetur in foro conscientiæ soluere id ad quod se obligauit.*

EXCEPTIO VIGESIMASEPTIMA.
Senatusconsultus Macedoniani, & Velleiani.

1 Vigesimaseptima exceptio † quæ nō censetur reiecta à Statuto reijciēte omnes exceptiones, est exceptio Senatusconsulti Velleiani, & Macedoniani. Anton. de Canar. in tracta. de exequut. instrum. q. 18. & 19. Decius in c. ex parte, il secondo, n. 86. de offic. deleg. Afin. in pract. §. 31. c. 48. per tot. Menoch. in tractat. de præsumpt. lib. 2. præsump. 48. n. 38. Suar. in repet. l. post rem iudicatam, in declarat. l. Regni, in §. seu vers. sed pro euidentia, n. 49. carta mihi 563. Carpan. super Statutis Mediol. lib. 1. c. 42. nu. 148. [Nicol. Caluol. in prax. §. exceptiones concl. 3. nu. 20.] & ratio

2 huius conclusionis esse potest, quia † cum ex talibus instrumentis non nascatur actio neque ciuilis neque naturalis, id quod opponitur, non dicitur exceptio, sed defensio, l. qui exceptionem, ff. de condict. indebiti, l. si mulier contra, §. fin. ff. ad Velleian. Petr. Calefa. in repet. l. iurisgentium, n. 67. ff. de pactis vbi dicit, quod exceptio Velleiani, & Macedoniani Senatusconsulti, non dicitur † excep-

3 tio, sed defensio. Stephan. Forcatel. dialogo. 104. num. 7.

4 Et loquendo prius † de exceptione Macedoniani, dico, quod ipsa operatur, vt mutuās filiofamilias, nō possit pecuniam mutuatam repetere, nisi certis casibus, de quibus habetur in l. prima, & sequen. ff. ad Senatuscōsultū Macedonianum, & in l. 2. & 3. C. eodē tit. & loquitur Bald. in l. Zenodor. C. eodem titul. [Paschal. de vir. patr. potest. c. 6. nu. 124. p. 1. & si pater soluit debitum factum à filio sine eius voluntate, & mandato tunc non habet locum benefic. Macedon. & est ratio quia tacite videtur ratificare cōtractum à filio factū l. itē si filius familias fideiusserit vers. hoc amplius cessabit vbi gloss. in verb. quasi ratū ff. ad Macedon. Gratia. discept. 667. n. 11. Moz. de cōtractib. in tract. de mutuo n. 14. fol. 23.]

5 † Quod procedit etiam, si de tali mutuo esset celebratum publicum instrumentum, contra quod vigore Statuti nō possit opponi aliqua exceptio, nihilo minus tali statuto non obstante, posset opponi hæc exceptio Senatusconsulti Macedoniani, cum ex tali instrumēto nulla nascatur actio, vel obligatio, & habetur in ead. l. 1. ff. ad Senatusconf. Maced. Oddo in tract. de restitut. in integrum q. 17. num. 103.

Et licet regulariter filiusfamilias nō teneatur restituere pecuniam sibi mutuatam, attamen hæc regula habet multas limitationes, qua-

quarum vtiliores hic referam. [& hoc beneficium competit solum quando mutuum fit in pecunia secus si fit in alijs rebus simpliciter sine pacto quod vendantur, & pretium sit datum in mutuum, ita dicit Mozz. in tractat.de contractib.titu.de mutuo n.21. nec quando fideiubet pro alio, vt ibi Mozz. num. 23. & quid si filiusfamilias accepit mutuum propter periculum, vel propter necessitatē nō gaudet tali beneficio, vt dicit Moz. loco sup.allegato n 27.]

Et primò † limitatur in foropoli, in quo tenetur filiusfamilias restituere illud quod fuit sibi mutuatum, Innoc.in c.quia pierique, in fine, vbi etiam Panorm.nu.26.de immun.eccles.quos sequitur Ias.in §. actionum autem, nu.35. Instit.de action.& in l. arrogatti, §.filius familias, in princ.ff.si certum pet.Bart.in l.cum quis, ff.de iur. & facti ignor. Iod.Damhouder.in patrocin.pupil.tit.de tut.& curatore, c.9. nu.126. Alc.in c.nouit, de iudic. Couar.in c.quamuis, in 2.p.§.3.nu.4.de pact. in 6. Facchi.in lib.2. controuers. c.61. in vltim. verbo.

7 Secundò † limitatur, quādo filius esset institor patris, & de eius voluntate negotiaretur, l.sed & Iulianus §.interdū, ff.ad Maced. Roffred.Beneuent.in tract.de ordine iudiciar.p. 7. Rubr.de Senatusc.Maced.n.2. [Tusc.lit. F, concl.362. n.51.]

8 Tertiò limitatur † quando fuisset mutuatum filiofamilias existenti in studio, vel fungente Legatione aliqua, quia tunc tenetur pecuniā mutuatam mutuanti restituere, non obstante isto Senatusc. Bald.in l.Macedoniani, per illum text. ff. ad Macedon. Matth. Colera, in tractat. de process. exequut. par.1. capit.10. num.22. [Crot.cons.135.num.2.Mozz.d. tit.num.26.]

9 Quartò limitatur, † quando filiusfamilias mutuum contrahit cum iussu, vel voluntate, vel ratihabitione tacita, vel expressa sui patris, cum hoc beneficium sit introductum, ne filijfamilias mutuum recipiant sine parentū iussu, l.2. l.si permittente, l.Macedoniani, in fi.& l.fi.C.ad Macedon. Pet.Frider. in tract. de mandat.sine claus.c.62. n.3. Roffr. Beneuēt.in trac.de ordine iudi.p.7.Rub.de Senatusc. Maced.num.5. [Boer.decis.221.num. 14. Mozz. d. titu. num. 24. & potest ad pias causas testare, Angel.in §. non tamen nu.10. instit. quibus non est permiss.

10 Quintò limitatur, quando † filiusfamilias pecuniam sibi mutuatam vertit in vtilitatem patris, l. sed etsi filius familias, ff. ad Macedon.l.2. C.eod.tit. Roffred.Beneuent.in tract.de ord. iudic.p.7. Rubr. de Senatusconf. Macedon. nu. 5. vt quia eam solueret paternis creditoribus, l.sed & Iulianus, §. si filius, ff.ad Macedon. Roffred.d.n.5. vel expenderet pro dotanda sorore, d.§.sed & si filius, l. & ideo, §.fi.ff.de in rē verso. Roffr. Rub.præd.n. 2. vel in alio negotio in quo pater tenetur supplere, l.3.§.proinde, ff. ad Macedon.dicta l. quod dicetur, ff.ad Macedon. l.quatenus, §. fin. ff.de in rem verso, l. Macedoniani, C.ad Macedon. Roffr. Rubr. præd.nu.2.& 5. Petr. Frider. eodem cap.62.num.4. vel alijs similibus casibus. [idē Moz.de contractib.tit.de mutuo, nu.25.] Sed in omnibus supradictis & similibus casibus intelligas, vt teneatur filiusfamilias restituere, vsque ad illam summā quam pater solebat vel debebat ministrare, & expendere, & non vltra. Roffr. Rubr. præd. n.2.3. & 4. vbi ponit etiam quid si pater nihil expenderet, & quid si esset pauper, & qd si filius familias malè expendisset.

11 Sextò limitatur, † quando mutuatur pecunia filiofamilias existenti in castris, l.final.§. fin. C. ad Macedonianum.

12 Septimò limitatur, † quādo filius familias factus paterfamilias debitum agnouerit, tam ex solutione partis ipsius debiti, quam etiam ex noua promissione, l.secunda, C.ad Macedon. l.sed Iulianus, §.fin. & l. sed si pater, in princ.ff.ad Macedon. Roffredus Rubr. præd. num. 2. in fine, & num. sexto, [quid si filiusfamilias nulliter à principio contraxit contra dispositionem Senatusconsultus Macedoniani, & se obligauit non per hoc priuatur extractu temporis dicta exceptione Iul. Cæsar Imbrian. de primo, & secundo benefic. considerat. tertia, nume.80. & quid si filiusfamilias suscepit soluere debitum patris an postea possit se iuuari beneficio Macedonian. quòd non tenet Philipp. Paschal. de vir. patriæ potestat. cap. 6. numero 123. Gratian. disceptat. capit. 108. numero 41. cum sequ.]

13 Octauò limitatur, vt exceptio † Senatuscon-

sulti Macedoniani nō habeat locum, si filiusfamilias publicè pro patrefamilias habebat, & vt talis contraheret, & creditor ignorauerit esse filiumfamilias, & tanto magis, si hoc ipse asseruerit, & persuaserit creditori, vt secum cōtraheret, l. si quis, §. penult. & l. penul. ff. ad Macedon. & l. 1. & l. 2. C. eodem titul. [Hieronym. de Laurenz. decisio. Auenion. 139. nu. quinto,] Roffred. Beneuent. in tract. de ordin. iudi. p. 7. Rubr. de Senatuscons. Macedon. nu. 2. Petr. Frideric. in tract. de mand. sine clausul. c. 62. num. 3. quod tanto facilius procedit, quando filiusfamilias dum contrahit, cum iuramento asserit se esse patrem familias, Ant. de Canar. in tract. de exequ. instru. quæst. 17. & 18. per totas, vbi ad plenum tractat istam quæstionem. [an valeat renuntiatio filijfamilias facta cum iuramento, tradit Mancin. p. 4. de iurament. effect. 181. Alex. 35 var. resolut. tit. de solut. 19. n. 19. lib. 3. Mozz. de contractib. tit. prædicto de mutuo n. 15.] & idem est, si filiusfamilias simpliciter iurasset. Bar. in l. si quis pro eo, n. 10. ff. de fideiuss. Alc. in c. cum contingat, num. 126. de iureiur.

14 sed † si fuisset impetrata absolutio à iuramento, tunc quid sit agendum videas Bart. & Alciat. locis citatis, But. in d. c. cum contingat, vbi etiam Im. ..., nu. 67. Corne. in Auth. sacramenta puberum, n. 31. C. si aduers. vend. Couar. in c. quāuis in 2. p. §. 3. n. 4. de pact. in 6. Facch. lib. 2. controu. c. 61. circa med. vbi in hoc articulo ref... quæ diuersas opiniones

15 Nonò † limitatur, quando filiusfamilias mutuum nō contraheret, sed sine fraude Senatusconsulti huius rem emat, & pretium soluere promittat interposita stipulatione, l. 3. §. his autem solus, ff. ad Macedon. l. si filiusfamilias, C. eod. tit.

16 Decimò, & vltimò limitatur, † vt hæc exceptio non habeat locum ratione bonorum Castrensium, vel quasi, quia super eis tenet soluere pecunias sibi mutuatas, l. 1. in fi. & l. 2. ff. ad Macedon. Frider. d. c. 62. num. 4. Roffred. d. nu. 2. [Mozz. de contractib. titu. de mutuo, n. 20. fol. 23.]

17 Et hæc exceptio † competit non solum ipsi filiofamilias recipienti mutuum, verumetiam & suis fideiussoribus, l. sed etsi pater, §. non solum, vbi Bart. ff. ad Macedon. Frāc. Aret. consl. 130. nu. 6. Ciot. consl. 296. num. 63 lib. 3. Machell. patrocin. 58. num. 4. [Muta super consuet. Panor. c. 51. n. 29.]

18 Item competit † suis hæredibus, l. item, §. quamquam, vbi glos. & Doctores communiter * ff. ad Macedon. Grass. in tract. de succes. lib. 2. tit. de transmiss. quæst. 29. n. 13 [quod tale beneficium competit etiam filiofamilias post mortem patris, Nicol. Caluol. in commun. concl. §. exceptiones contra libellum concl. 1. n. 46.]

19 Quæro modo, an † dispositio siue beneficium Senatusconsulti Macedoniani habeat locum in mutuo dato Nepoti viuo Auo? Et dico, quod sic; & ideo Nepos potest eo se tueri, l. filium, ff. ad Senatuscons. Macedon. vbi glo. l. si filius, C. eod. tit. Io. Pet. Molignat. in tract. de appellat. verbor. num. 426. Roffred. Beneuent. in tractatu de ordin. iudic. Rubr. de Senatuscons. Macedon. n. 6.

20 Quæro secundò, quid † si tempore numerationis quis esset filiusfamilias, & tempore celebrationis instrumenti debitorij reperiretur paterfamilias, vel è contra, tempore celebrati instrumenti esset filius familias, & tempore numerationis esset paterfamilias quod tempus isto casu debeat attendi? Et dico, quod vtroque casu attenditur tempus numerationis, & non celebrati instrumēti, ita vt si numeratio sit facta tempore, quo quis erat filiusfamilias, licet instrumentum sit ab alio tempore celebratum potest debitor conuentus gaudere, & frui isto beneficio, sicut è contra, non potest, si tempore numerationis erat paterfamilias, l. si filius, in fine, cum l. seq. ff. ad Macedon. Roffre. in dicto tractatu de ordi. iudic. par. 7. Rubr. de Senatusconsulto Macedo. num. 1.

21 Et † aduertas, quod huic exceptioni non potest renuntiari per filiumfamilias accipientem mutuum, glos. in l. fin. §. 1. ff. ad Velleian. & in l. tametsi, ff. ad Macedon. quam sequuntur Bartol. num. 4. & Salic. ibi. glos. in l. fi. in verbo, ex præsumptione, C. ad Macedon. vbi Cyn. in quæstio. 57. cum alijs, quos citat Anton. de Padill. in l. non passim, nume. 9. C. de iure & facti ignorant. Couarruu. in repet. cap. quamuis pactum, in secunda par. §. 3. num. quarto, de pact. in 6. Mozz. in tractat. de contract. titu. de mutuo, nume. 19. Fachin. lib. secundo, controuers. cap. 61. vbi more suo respondit argumentis addu-

adductis à tenentibus contrariam opinionem; Steph. Forcatell. dialogo 104. nu. 9. Albert. Galeott. in Margari. c. 21. nu. 90. Roffred. in tract. de ord. iudic. p. 7. rubr. de Senatusconsulto Macedon. n. 8.

12 Venio modo ad aliam, quæ est exceptio Senatusconsulti † Velleiani, qua cauetur, ne mulier intercedens, seu fideiubens pro alio, non obligetur, toto tit. ff. & Cod. ad Velleian. [& talis exceptio competit filijs familias etiam post mortem patris contra eum, qui mutuauit pecuniam, & potest opponi post sententiam, Bal. in l. cum & si nu. 12. C. ad Senatusconsult. Maced. Nicol. Caluol. vbi sup. Pet. Rizzar. super Ritu c. 121. Thor. in compend. decil. in verb. exceptio Senatusconsulti Velleiani, & an obstet fauore piæ causæ, tac. Gallconsil. 129. n. 29. & quid si confirmatur iuramento, Gratian. discept. c. 253. n. 38. Ludouis. decis. Rot. Roman. 321. n. 4. Mozz. de contractib. tit. de mutuo, n. 19.] & circa hanc exceptio-

13 nem ante omnia est videndum, an † illi possit renuntiari, & dico breuiter, quod sic, est tex. in l. fin. §. fin. ff. ad Velleian. vbi glossa fin. &

* Bart. nu. 1. vbi dicit, quod communiter * aduocati tenent hanc opinionem. [Cæuall. comm. contra comm. q. 727. n. 4. Muta super consuet. Pan. c. 21. n. 1. Alex. cons. 1. n. 13. vers. ad prædicta facit, lib. 3. Maxime si talis renuntiatio est facta etiam expresse extra iudicium, Alex. vbi sup. Tusc. lit. M, concl. 421. nu. 7. Alb. in consil. 44. in præsentia quæstione n. 2. lib. 1. & quod tale priuilegium non possit renuntiari tenent Thesaur. dec. 222. n. 2. Nicol. alleg. 41. n. 1. cũ seq. Ludou. Bologn. cõs. 45. n. 6. Camil. de Laratha cons. 104. nu. 10. Maxime quia talis prohibitio respicit fauorem publicum, Cæual. cõmu. contra cõmu. q. 727. n. 26. Franch. dec. 578. nu. 5.] & Alber. ibidem nu. 6. dicit, quod hanc opinionẽ seruat totus mundus, glo. in l. si quis in conscribendo, in verbo, antiqui, C. de pact. Dec. nu. 36. & Ias. num. 18. qui testatur hanc commu-

* nem * opinionem, gl. in l. fi. in verbo, cessante C. ad Velleian. vbi Ang. n. 2. dicit, quod opi-

* nio est communis. * Azo in Summa tit. C. ad Velleian. nu. 3. Odoffr. & Fulg. in d. l. fi. C. ad Velleia. Host. in Summa, tit. de fideiuss. §. mulier. Cuiac. in obser. li. 20. c. 34. Zasius in sing. respons. lib. 2. c. 18. Fachin. lib. 2. cõtrouers. c. 59. Pet. Frider. in tracta. de Mand. sine claus. lib. 1. c. 6. n. 29. Sicard. in d. rubr. nu. 14. C. ad Velleia. Thesaur. dec. 222. n. 3. Michael Teuber. Vltramont. in quæst. iuris Saxon. q. 34. n. 1. Anton. Gayl. obser. 77. lib. 2. Angel. de Padill.

* qui plures testatur de communi opi. & alios congerit, in l. iuris passim, n. 9. C. de iur. & facti ignor. quæ conclusio facilius procederet, si

24 † in renuntiatione adesset iuramentum, quia tunc ista opinio procedit sine aliquo scrupulo, Bauer. in tract. de virtute iuram. in 17. effectu, Consetus in rubr. de iureiur. in 27. priuileg. & Abb. in c. ex rescripto, de iureiur. Tiraquel. in l. si vnquam, in præfatio. nu. 36. C. de reuoc. donat. Couar. in d. c. quamuis, p. 2. § 3. num. 5. de pact. in 6. Seraph. in tract. de priuileg. iuram. priuil. 99. per totum, Fachin. lib. 2. controuers. cap. 60. [Socin. regul. 274. num. 4. Paul. de Cast. cons. 8. n. 4. lib. 2. Afflict. dec. 356. nu. 4. Mancin. de iuramento. par. 4. effect.

* 35. n. 1. Neuiz. consil. 21. n. 9. Beroius cons. 48.

25 n. 4. lib. 1.] Sed hoc limitatur † in muliere, quæ fideiussit pro viro, quia isto casu non valeret renuntiatio, Padill. d. nu. 9. vbi allegat DD. omnes in l. fi. § fi. ff. ad Velleian. Michael Teuber in quæst. iur. Saxon. q. 34. n. 6. 9. & 13. Sicard. in rubr. C. ad Velleian. num. 14. Pedroc. cons. 44. num. 2. p. 1. Baldi in Authent. si qua mulier, num. 4. C. ad Velleian. vbi ceteri Scribentes, & præcipuè Salic. num. 5. & Paul. de Castro, num. 1. [Tusch. dicta conclus. 421. nu. 6. Cæuall. commu. contra commu. quæst. 727. num. 46. Marescott. varian. resolut. cap. 43. num. 13. lib. 1. & cap. 5. nu. 1. & 2. lib. 2.]

26 Sed si in ea † interfuisset iuramentum, quia tali casu validatur renuntiatio, etiam in fauorem viri, Paul. de Castro, consil. 8. per totum, volum. 2. Bald. in l. antiquæ, §. final. C. eodem, in fine, Bauer. in tract. de iurament. priuileg. 53. Afflict. decisio. 315. Bald. cons. 5. volum. 5. Tiraquel. de Legib. connub. glos. 8. num. 285. Seraphin. in tract. de priuileg. iurament. priuileg. 118. [Lup. in repetit. capit. per vestras in vltimis verbis, num. 35. fol. mihi 426. Mancin. de iurament. par. quarta, effect. 202. Iacob. Gall. consil. 68. numer. octauo, Tusch. in dicta conclus. 421. num. 21. Alexand. consil. 83. nu. 6. 5. lib. 6. Afflict. decis. 311. num. quarto, Boer. decis. 23. nume. 9. Seraphin. de iurament. priui-

Hh 2 leg.

leg.95.n.2.Guttier.de iurament. confirm. c. 1.n.19.Crauet.conf.615.n.32.Alex.35. var. resol.lib.3. tit.de iure dotium resolut.5.n.10 & in tit. de fideiuss.resolut.3.nu.11. & nu.18. Bursat.cons.56.nu.15. Moroc. cons.87.nu.8. Hond.cons.45. nu.30. & 31. lib. 1. Costa de remedijs subsidiar.remed.85.n.5.Barbosa in l.1.in 5.par.n.60.& 61.ff.solut.matrim. Pellic.super consuet.Auersan.c.9. n.15.Mantic. de tacit.& ambiguis lib.11.tit.19.34.& 35. tom.1.fol.620.] Surd.cons.367.n.13.lib.3.

27 Quæ omnia † procedunt, etiam si renuntiatio esset generalis, vt quia fuisset renuntiatum omni iuris,& legum auxilio,Bart.in Authen.matri,& auię,n.14.C.quando mul.offi. tute.Caroc.in tract.de excuss.p.2.q.17.n.18. Hartman.lib.2.Pract.Forens.tit.30.obser.3. nu.1. [Matth.Brun.cons.31. n.4.à Sole q. 22.n.5. Roland.à Valle cons.17.n.15. lib.4. Gratian.dec.179.n.8.Curt.iun. cons.47. nu. 10.Gozad.cons.69.n.18.cum seq.Roland.cõsil.13.n.19.lib.1.Turret.cons.12.n.14.li.3.] Sed ad hoc vt † valeat renunciatio, requirit

28 vt mulier sit certiorata de vi, & potentia beneficij,cui renuntiat, aliàs renuntiatio nõ valeret,glo.in eadem l.fi.in verbo, non vsuras, & in verbo,hoc accipe, vbi etiam Alber.col. fin.Ant.de Padill.in d.l. non passim, nu. 10. C.de iuris,& facti ignor. Fulgos.in l.fi. nu.4. C.ad Velleia.vbi testatur de communi * opi-

* nione,& ibidem Crotus,nu.41. Buttigell. in repetit.l.sciendum,n.46.ff.de verb.oblig.Tiraq. in repet.l.si vnquam,in princ. nu.46.C. de reuocand.donat.Bertazzol. in tract. clausular.claus.4.glo.7. Din.cons.5. Alex. in addit.ad Bar.in l.in repudianda, ff.de acq. hæred. vbi dicit, hanc opinionem esse magis

* ** communem,& in l.sciendum, n. 29. ff. de verb.oblig. Abb. in c.penul.nu.11. de empt. & vẽd.Tessaur.dec.222.n.3. vbi allegat multos Doctores hoc fimantes, Gayll. in pract. obseru.lib.2.obseru.77.nu.3. Bronchorst, in Conciliat.cent.1.assert.80. [Capella Thol. dec. 37.& ibi Aufrer. Bologni.ad consil. Io. de Anan.100.quia carceratio non est necessaria Brun.à Sole q.22.n.8. & non præsumit nu.26.Tusch.in lit. C,conclus.198. num.4.] Bimius, consil. 150.num. 49. lib.2. Sed an

29 † credatur notario asserenti se certiorasse mulierem de huiusmodi Senatusconsulto,eiusq; potentia,& virtute? Et dico, quod non, Frideric. de Senis, cons.199. in fine, Bart. in c. quoniam contra, num.37. de probationibus glo.& DD. in Auth. quomodo oport. episc. §.igitur, Abbas in cap.cum causam,num.12. de test. Marsil. in rubr. de fideiuss. nume.36. & sequ. Alexand.consil.10.in fine, volum.6. Ias.in l.sanum mente,C.de transact. Seraph. in tract.de priuileg.iuram.priuileg.63.n.11. [Alex.cons.191.nu.3.lib.6.Federic.de Sen. cons.199.nu.1.] Et ratio est,† quia non cre-

30 ditur notario de gestis ab eo,sed de gestis coràm eo,arg.l.3.§.Diuus, il 2. de test. Bart. in Authent. si quis in aliquo documento, C. de edendo,Corneus cons.261.col.1. in fine, vol. 4.Abbas,& Seraph.locis pręcit.Boer.dec.37. nu.3. [Alex.cons.206.n.6.lib.2.Mart.de iurisd.par.2.cap.8.n.24. Bertaz.in tract.claus. claus.8.glo.8.Mascard.de probat.concl.183. nu.3.] Sed in hoc articulo contraria opinio

* est verior,& ** communior, vt scilicet,† cre-

31 datur notario asserenti se certiorasse mulierem intercedentem,& fideiubentem de isto beneficio sibi competenti, & de eius vi,& potentia. Hanc opinionem tenuere Ias.in l. si duo patroni,§.idem Iulianus,col.3.& 4. de iureiur. [licet contrarium tenet Maurit. Apicella allegat.12.n.14. Brun.à Sole quæst.22.n.2. cum seq.] Felin.in cap.si diligenti, col.4. & ibidem Abbas,nu.12.de foro compet. Alex. Iason,& ceteri Scribentes,in l.sciendum, ff. de verb.oblig. cum alijs adductis, & allegatis per Seraphin. dicto priuileg.65. num. 18.

32 & † dicta conclusio ampliatur, vt procedat, etiam si notarius nesciret vim, & potentiam dicti Senatusconsulti: nam adhuc asserenti de certionatione, ei fides adhibetur, Alexand.in l.sciendum, num.33.de verbor.oblig. Cagnol.in l.liberarius, num. 37.

* vbi alios congerit, & testatur de * communi opinione, ff. de regul.iur. Sed † hęc

33 ampliatio non potest esse vera: quia si notarius nescit quid sit hoc beneficium competens ipsis mulieribus, quomodo poterit eas certiorare, certè nullo modo: ideo tunc talis renuntiatio est nullius momenti,& habetur ac si facta minime fuisset, [Brun. à Sole d. quæstio. 71. & 72. Marsil.sing.661.] Alberi.in l.fin.§.si mulier, l.vltima,ff.ad Velleianum,Ripa in l.Centurio,n.113. de vulg. & pu-

& pupill. Felin. in c. si diligenter, col. 4. de foro compet. Viuius in Commun. opinionib. in verbo, mulier iuuatur. Seraphin. in tracta. de priuil. iuram. priuil. 63. n. 18. Bene verum est, quod quando in instrumento dicitur, qd 34 † mulier contrahens fuit certiorata, talis assertio notarij asserentis se certiorasse de isto beneficio competenti mulieri, facit tantum præsumi, quod fuerit certiorata, & non facit veram probationem; ideo non dubito, quod admittitur probatio in cotrarium. Alexand. in l. sciendum, ff. de verbor. oblig. vbi Claud. Seifell. num. 18. Cepol. cautel. 197. vbi testatur de communi * opinione Alciat. in tractatu de præsump. reg. 3. præsump. 13. n. 4. Anton. de Padill. in d. l. ne passim, nu. 13. C. de iuris, & facti ignorantia Ias. in l. si duo patroni, §. idem Iulianus, nu. 19. ff. de iureiurando. Io. Gutter. in tractat. de contract. iurat. c. 20. nu. 3. Tessaur. d. decis. 222. nu. 3. vbi dicit, quod Senatus residet cum ista opinione [quod de iure per instrumentum tãtum non probatur certioratio sed de consuetudine probatur de certioratione, ex instrumento, vt omnia refert Brun. à Sol. d. q. 22. nu. 62. cum pluribus sequ. & n. 66. Mandell. Alb. cons. 776. nu. 3.] Seraphin. de Seraphinis in tractatu de priuileg. iuram. priuil. 63. n. 17. & priuileg. 118. & 199. Natta in repetitione capituli, quamuis n. 54. de pactis. Sed quid † si ista certioratio 35 non sit per extensum scripta, sed tantum abbreuiata, vt quia notarius in protocollo dixit: quæ talis mulier informata, &c. renunciauit, &c. an tunc censeatur renunciatũ huic priuilegio? & licet Ias. in l. Gallus, §. idẽ credendum, nu. 20. simpliciter dicat, quod videtur renunciatum huic beneficio, & de illo certioratam esse præsumitur, attamẽ, mihi multũ satisfacit distinctio [cũ certioratio non præsumitur quia est sollennitas extrinsica Mascard. de probat. conclus. 283. nu. 1. Tusch. in litt. M. conclus. 421. n. 4.] Tessauri dict. decis. 222. n. 8. vbi hoc modo distinguit, aut in instrumentis per eundem notarium extensis reperitur facta ista certioratio, & renunciatio, aut non, si reperitur facta, tunc procedit opinio Iasonis, si non reperitur facta, tunc non intelligitur illi renunciatum. Sed si sumus in dubio, vt quia notarius non reperitur similes contractus extẽdisse, non recederem ad opinione Iasonis, de qua re latius dicam in meo tractatu de effectib. p. 2. de effectib. dictionũ, 36 in verbo, &c. Sed si essemus † in dubio, vt quia in instrumento nihil esset dictum, tunc mulier non præsumitur certiorata de isto beneficio sibi competenti, gl. in l. sciendũ, in verb. sollemniter, in fi. ff. de verb. oblig. vbi Bart. n. 6. Alex. n. 26. & 29. & Ias. n. 31. Cepol. cautela 196. Marsil. in repet. rubr. de fideiuss. nu. 18. vbi testatur hanc esse communem * opinionem. Ripa in l. fi. n. 121. C. de reuoc. don. Aufret. in addit. ad Cappel. Tolos. decis. 37. Anton. de Padilla, in l. ne passim, n. 11. C. de iur. & facti ignor. Din. cons. 5. Abb. in c. si diligenti, n. 9. de foro compet. Menoc. in tract. de præsump. lib. 3. præsump. 82. n. 7. Tessaur. decis. præd. n. 5. vbi alios allegat. [Apostill. ad decis. Tolosan. n. 37. Tusch. in litt. C. conclus. 198. n. 19. & quid si mulier fuit certiorata in alio instrumento est opus etiam certiorari in instrumento secundo Barz. decis. 106. nu. 7.] Vuesemb. cons. 23. nu. 9. lib. 1. Et hæc 37 † certioratio tribus casibus non requiritur ad validitatem renunciationis [potest etiã limitari quando mulier se obligaret in causa dotis. Tusch. in litt. M. conclus. 421. nu. 27.]

Primò, quotiescunque mulier in conscientia tenetur se obligare, ita Bald. in l. fin. ff. si quis in ius vocatus non ierit. Alber. in l. sciẽdum, n. 16. ff. de verb. oblig. Gayll. in libr. 2. Pract. obserua. c. 77. n. 2. Tessaur. decis. præd. nu. 9. vbi ponit exẽplum in matre quæ assumit tutelam filiorum, & adducit optimam rationem, vt ibi per eum.

38 Secundo casu † non requiritur certioratio quotiescunque mulier se obligasset in iudicio, l. fin. §. fi. ff. ad Velleian. Rom. in l. qui repudianda, ff. de acquir. hæred. Socin. regula 173. Tessaur. d. decis. 222. n. 6. vbi dicit, quod isto casu cautius est, vt mulier certioretur.

39 Tertio casu † non requiritur certioratio, si in fideiussione facta per mulierem interuenisset iuramentum, c. ex rescripto, vbi gloss. in verbo, vxorem, de iureiur. quã ibi sequuntur omnes Canonistæ, Tiraq. in repet. l. si vnquam, in Præfat. nu. 131. vbi ad hoc alios allegat. Alexand. cons. 27. nu. 18. vol. 1. qui testatur de commnni * opinione. Anton. de Petruc. in repet. l. 1. nu. 149. de iureiur. Tessaur. decis. præd. nu. 11. vbi allegat ferè infinitos DD.

DD. hoc firmantes. Surd. qui more suo alios allegat, cons. 367. n. 12. lib. 3. Raudens. cons. 9. n. 51. lib. 1. Vuesembech. cons. 43. nu. 7. lib. 1. vbi alios allegat, & testatur de communi opinione Schurff. cons. 17. nu. 15. Hartman. lib. 2. Pract. Forgnitain 30. obseruat. 3. n. 4. Bertazzol. in tract. clausul. claus. 4. glos. 7. in fine, vbi dicit, quod hæc est communis opinio. [Brun. à Sol. q. 22. n. 38. & num. 45. Alex. cons. 122. n. 3. & n. 4. lib. 2. Tusch. in lit. C. conclus. 797. n. 2. addit. ad decis. Capell. Tholosan. 37.] Gabriel. in suis Conclus. tit. de iureiur. conclus. 3. qui refert varios Doctores tenentes opinionem contrariam, & tamen idem concludit, quod hæc est magis communis opinio. Seraph. qui etiã alios allegat, in tract. de priuileg. iuram. priuil. 63. nu. 3. & priuil. 99. nu. 1. Anto. de Burgos, in c. cum contingat, nu. 36. de empt. & vend. vbi etiã Abbas nu. 11. Bauer. in tract. de virtute iuram. num. 29. Brun. à Sole, q. 22. nu. 26. Dynus, cons. 52. Anton. de Padilla, in l. non passim, nu. 10. C. de iur. & facti ignor. & ratio est, † quia per iuramentum præsumitur interuenisse certioratio. Io. Guttert. in tract. de contract. iurat. c. 17. [Iacob. Gall. cõs. 129. n. 10. & 36. vincb. Mancin. de iuram. p. 4. effe. 1. q. 13. n. 21. vers. cõtraria autem Ceph. cons. 207. n. 10. Bursat. cons. 339. n. 40. Surd. cõs. 367. n. 13. Vasques de successiõn. ordinand. lib. 3. §. 28. n. 61. Iacob. Graffi decis. 9. nu. 10. de virib. & virtute Iuram. p. 2. tol. 60. Gratian. disceptat. c. 669. n. 23.] Raudens. cons. 9. n. 52. & 131. lib. 1. vbi multos alios allegat, & dicit, quod hæc opinio est tutior, & in consulendo, & iudicãdo obseruanda. Bertrand. cons. 141. col. fin. lib. 2. Boer. cons. 30. nu. 12. Brunor. à Sole, q. 8. per totam. Chioff. cons. 28. nu. 23. lib. 1. & hæc conclusio † procedit, tam si ipsa mulier expresse huic beneficio renunciasset cum iuramento, quàm si simpliciter in instrumento obligationis iurauerit, quia vtroque casu nõ requiritur certioratio, nec poterit gaudere, & frui isto beneficio, d. c. ex rescripto, de iureiur. Bart. in l. si quis pro eo, n. 11. ff. de fideiuss. & in Authen. Sacramenta puberum, C. si aduers. vendit. vbi etiam Angel. & Paul. de Castro, Abbas, Felin. & Imola, in d. c. ex rescripto, idem Felin. & Anto. de Butr. in c. si diligẽti, de foro compet. Anto. de Burgos in c. pen. nu. 36. de empt. & vend. Tiraqu. in repet. l. si vnquam in Præfat. nu. 131. C. de reuoc. don. & in Legibus connub. gl. 5. in. 148. Gomes. de contract. c. 13. nu. 18. Fachin. lib. 2. controuers. c. 62. circa finem, Suard. in l. fin. n. 17. C. ad Velleian. Petr. Frider. in tract. de mandat. sine clausul. c. 6. nu. 20. Et si vis scire, in quibus casibus mulier fideiubẽs possit se obligare, vide gl. in l. prima, in verbo, nec pro vllo, ff. ad Velleian. glos. fi. in l. fi. C. eodem tit. Vrsil. in adnotat. ad Afflict. decis. 137. nu. 5. Aretin. in §. item si, nu. 3. Instit. de exceptio. Bertazzol. in tract. clausul. claus. 32. glos. 7. Petrus Frider. in tract. de mãdat. sine clausul. c. 61. n. 7. & seq. Teuber in quæst. iur. Saxon. q. 34. nu. 13. Surd. cons. 367. nu. 19. & 38. lib. 3. [Tusch. in lit. M. conclus. 421. n. 38. 20. & 27.]

Quæro nunc, an beneficium Velleiani competat mulieri competat solum quando fideiussit, an verò in omnibus alijs obligationibus locum habeat? & dico, quod mulier iuuatur hoc beneficio quomodocũque, tam principaliter quàm vt intercedẽs se obligat pro marito. Authẽt. si qua mulier, C. ad Velleian. [& talis exceptio militat si fuerit opposita per donatarium tertium possessorem bonorum donatorum aduersus creditorem donantis. Io. Baptist. de Thoro in compẽd. decis. Neapol. in verbo. exceptio senatus consultus. Petrus Frider. in tract. de mandat. sine claus. lib. 2. c. 61. n. 3. & 4. vbi dicit, quod si mulier in instrumento venditionis cõuenditrix appellatur, seque principaliter vna cum marito vel alio pro euictione obligat, nihilo minus iuuatur Velleiano, nisi pretium rei venditæ fuisset conuersum in vtilitatem ipsius mulieris. Io. de Imola in l. cũ vir, ff. de vsucap. Bertach. in repert. in verb. confessio de recepto, nu. 19. & in verbo pretium n. 26.] [& quid si mulier debitrix alicui, & pro eo se obligaret & fideiuberet non potest iuuari d. Authent. ita Tusch. in d. conclus. 421. n. 17. Alex. cons. 159. 4. & 5. lib. 2.]

Quæro secundò an † hæredes mulieris fideiubentis, & se obligantis possint opponere hanc exceptionem Senatusconsulti Velleiani, sicut poterat eam opponere ipsa mulier dũ viuebat? & dico quod sic, l. hæredes, vbi hoc notant cõmuniter Doctores, C. ad Velleia.

Mi-

Michael de Graff. in tractat. de success. tit. de träsmiss. q. 29. n. 12. [quod prædicta exceptio velleiani potest opponi etiam post sententiam. Salicet. in l. si vxor n. 1. C. ad Senat. cõsult. Velleian. Socc. iun. cons. 20. n. 37. lib. 4. Nicol. Caluolan. pract. §. exceptiones contra libellum 47. & hæres mulieris potest agere ad rescisionem cõtractus facti per mulierem ubi interuenit metus Paris. cons. 139. n. 1. lib. 4. Baltassar Blanc. in vna sua allegatione originale Manuscripta per don Ioseph de Bononia contra donnam Helisabettam Aglata in lib. 7. allegat. fol. 193. & trasmittitur ad hæredem Nicol. Noalij in tract. de transmission. cas. 23. nu. 8.]

45 Quæro tertiò, & vltimò † an mulier fideiubens teneatur in foro conscientiæ obseruare fideiussionẽ, & soluere id ad quod se obligauit? & respondeo quod nõ, ita determinat Bart. in Extrau. ad reprimendum, in verbo, denunciationem, nu. 13. Abbas in c. quia plerique, nu. 27. de immunit. eccles. Tiraq. in legib. connubial. gl. 4. nu. 16. Intrig. cons. 6. nu. 57. lib. 1. [Andr. Molfes. cons. 11. nu. 51. cum seq. Intrigl. in tract. de Casibus conscient. c. 108. num. 18.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio vsurarum non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones.*

2 *Statuta Laicorum non possunt disponere circa materiam vsurarum, quia ipsa pertinent ad forum Ecclesiasticum.*

3 *Contractus vsurarius non producit actionem, neque obligationem.*

4 *Contractus vsurarius est nullus.*

5 *Solutum ratione vsurarum, potest repeti tanquam indebitum, quod Amplia, vt nu. 14.*

6 *Debitor qui cũ iuramento promisit soluere vsuras, vtrum compelli possit ad illas soluendas, an verò possit obÿcere exceptionem vsurarũ, & quid si fuisset obtenta absolutio à iuramento, num. 7.*

8 *Iudex secularis potest compellere creditorem, vt desistat à petitione vsurarum, etsi debitor iurasset illas soluere, & nu. 9.*

10 *Iudex ex officio tenetur illicitas exactiones prohibere.*

11 *Iudex compellens debitorem ad soluendas vsuras, incidit in præceptum; Nõ furtum facies.*

12 *Cautela pro debitore, qui promisit soluere vsuras, & nu. 13.*

15 *Vsura nunquam præsumitur, & qui dicit contractum esse feneratitium, tenetur istud probare.*

16 *Contractus quomodo probetur quod sit vsurarius, & n. 24. 31. 33. 43. 45. 46. 49. 50. & 51*

17 *Contractum esse vsurarium quibus coniecturis arguatur, & n. 18. limitatur, vt n. 19. 20. 21 & distinguitur, vt n. 23. & 25. & 30.*

24 *Contractum esse feneratitium, & fraudulentũ difficillimè probatur.*

26 *Opinio quæ est tutior pro anima in dubio est sequenda.*

27 *Vsurarÿ semper solent palliare suos contractus, ne detegantur vt tales, ideò contra eos sufficiunt leues probationes, n. 28. & semper excogitant nouas cautelas pro euitandis præsumptionibus vsurarum, n. 29. & vt plurimum sunt occulti, n. 44.*

32 *Exempla non restringunt, sed ampliant dispositionem.*

34 *Paruitas pretÿ quanta, & qualis esse debeat ad arguendum instrumentum de vsura, & nu. 35. & 36.*

37 *Testes ad probandum paruitatem pretÿ qualiter deponere debeant.*

38 *Res quæ venditur cum pacto de retrouendendo, æstimatur minus valere, quam si vẽderetur libera, & quanto minus æstimetur, n. 39. 40*

41 *Pactum de retrouẽdendo æstimatur pars pretÿ.*

42 *Solitus fænerari quis dicatur.*

47 *Præsumptiones inditia, & coniecturæ sunt liquidissimæ probationes, in his quæ fiunt occultè.*

48 *Probatio qualibet degenerat contra vsurarios.*

52 *Præsumptiones, & coniecturę etiam imperfectę coniunguntur ad probandum contractum feneraticium.*

53 *Testibus singularibus probari potest contractũ esse fæneratitium.*

54 *Testes aliàs inhabiles admittuntur ad probandum contractum esse vsurarium, quod intellige, vt num. 55.*

56 *Vsura potest committi in omni contractu, tam directè quam indirectè.*

57 *In dubio in foro iudiciali contractus non præsumitur vsurarius, secus in foro poli, & n. 58.*

59 *Opinio Canonistarum quando sit sequenda in materia vsurarum, & quando Theologorũ.*

Sta-

60 *Statutum, vel consuetudo quo inducitur, quod instrumentum celebratum cum clausulis denotantibus vsurariam prauitatem, non sit vsurarium, verum valeat.*

61 *Instrumentum si non est in totum vsurarium, sed in aliqua sui parte, an reprobetur in totum, an verò in illa parte in qua est vsurarium, limita, vt nu. 65.*

62 *Instrumentum iuxta formam Bullæ non reprobatur in totum si excedit terminos ipsius bullæ, sed in illa parte in qua excedit.*

63 *Vtile per inutile nō vitiatur in inseparabilibus.*

64 *Contractus vnus potest pro vna parte valere, & pro vna non.*

66 *Creditor ex instrumento vsurario non amittit capitale.*

67 *Notarius conficiens instrumentum vsurarium qua pœna puniatur: & quid in fore conscientiæ, num. 68.*

69 *Statutum per quod directè, vel indirectè permittitur vsura, non valet, & ita statuentes puniuntur pœna excommunicationis, & nu. 70. & limita, vt nu. 72.*

71 *Iudices vel aduocati nitentes statuto permittente vsuras, sunt excommunicati.*

73 *Partes non possunt inter se pacisci, vt dum non soluitur dos, soluatur aliquid annuum.*

74 *Consuetudo non tenet, si per eam aliquo casu permittitur vsura, & licet excuset contrahētes ī foro fori, eos nō excusat in foro poli, vt n. 75*

76 *Testator non potest disponere, vt dum hæres non satisfecerit legatario de legato sibi relicto, soluat tot quolibet anno, quod limitatur, nu. 77. & 78.*

79 *Fideiussor an possit opponere exceptionem vsurarum, sicuti ipse reus principalis.*

80 *Exceptioni vsurarum per quantum tempus præscribi possit.*

81 *Exceptio excommunicationis postquam est opposita, debet probari infra quindecim dies.*

82 *Iudex competens in causa vsurarum quis sit.*

EXCEPTIO VIGESIMAOCTAVA.

Vsurarum.

1 Vigesimaoctaua † exceptio, quæ non cēsetur reiecta à statuto excludente omnes exceptiones, est exceptio vsurarum Fride. de Senis, consi. 96. n. 1. Asin. in Pract. §. 31. cap. 49. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsum. 48. nu. 39. Benedict. de Barzijs in tractat. de guarentig. in 3. p. princ. q. 7. Ant. de Massa, in tract. de obligat. in forma Cameræ, p. 3. post quintam quæstio. Surd. cons. 327. nu. 9. & 17. lib. 3. Caualcan. decis. 21. num. 82. lib. 1. Rim. Iun. cons. 48. nu. 58. & seq. lib. 1. & cons. 399. nu. 10. & 83. lib. 4. Tiraq. in tract. de retractu Conuent. §. 1. gl. 2. n. 38. in fine, vbi reprobat Angel. Imol. & Barbat. qui cōtrarium tenuerunt. [Aldouin. de Aldouin. cons. 97. n. 9. Rimin. Iun. cons. 48. n. 58. Caroc. decis. 133. nu. 1. & in tract. de locat. tit. de vsuris q. 12. nu. 1. Surd. cons. 327. n. 9.] Decius in c. ex parte, il 2. nu. 87. de offi. deleg. Carpan. super statut. Mediol. lib. 1. c. 42. n. 199. & ratio esse potest,

2 quia † cum causa vsurarum sit de foro Ecclesiastico, statuta Laicorum non possunt circa eam disponere. Frider. de Senis, & Decius, locis præcitatis, idem Dec. cons. 170. [Corn. cons. 19. nu. 14. lib. 3. Bart. Bartolin. de vsur. tit. de statuto, ac lege an vsurarum permittere possint. c. 5. n. 1. & 2.] Plot. cons. 78. nu. 13.

3 Alia potest esse ratio, quia † ex cōtractu vsurario nō oritur obligatio, neque datur actio, Nauar. cons. 10. n. 1. in tit. de vsur. Viuius, decis. 360. num. 19. Alex. cons. 113. vol. 6. Grat. cons. 11. n. 9. lib. 2. DD. omnes, in Clem. 1. de

4 vsur. Alia potest adduci ratio; quia † contractus vsurarius est nullus, c. 2. c. 3. & c. consuluit, de vsur. Syluest. in Sūma, in verbo, vsura; vers. sexto, col. 3. Grat. cons. 15. n. 3. & cōs. 82. n. 20. li. 1. & cōs. 2. n. 9. lib. 2. Cassan. cons. 63. n. 13. Modern. Parisiēs. in tract. de vsur. n. 184. Tiraq. in trac. de iure const. p. 3. lim. 3. n. 16. 25. 28. Menoc. cōs. 300. n. 2. li. 3. [Hiero. Pappō. cons. 58. n. 16. & qn dicatur vsurarius Decian. cons. 2. n. 16. lib. 1. & non debet exeq. Marta de iurisdict. p. 2. c. 45. n. 18. Lancellot. Gall. cons. 123. n. 76.] & ista exceptio nullitatis non censetur reiecta per hoc statutum,

5 vt dixi sup. excep. 20. n. 1. Et ideo † si aliquid fuerit solutum ratione contractus vsurarij, illud vti indebitum omni iure repeti potest, l. si non sortem, vbi omnes hoc notant, ff. de cond. indeb. Alex. cons. 80. n. 11. & 12. vol. 3. Dec. cons. 116. circa fin. Grat. d. cōs. 11. n. 13. [Tusch. in litt. V. concl. 351. nu. 1. Alphons. Vellaut. in tract. de vsur. q. 29. n. 1.] Sed difficul-

6 cultas consistit, si † in instrumento, de cuius exequutione tractatur, fuerit interpositum iuramentum, an isto casu possit debitor, qui iurauit soluere vsuras conuentas, in dicto instrumento opponere exceptionem vsurariæ prauitatis, an verò debeat soluere ratione iuramenti, & postea solutum repetere? Et dico, quòd non potest se defendere, nec excipiendo dicere contractum esse feneraticium, & vsurariũ, sed omninò soluere, c. debitores, de iureiur. vbi hoc dicunt communiter * DD. Ioan. Gutter. in tract. de contract. iurat. c. 2. n. 34. & latè Seraph. de Seraphin. in tract. de priuil. iuram. priuil. 116. n. 4. & seq. Honded. cons. 17. n. 38. lib. 2. [Mancin. de iurament. p. 4. effect. 208. & p. 1. q. 6. n. 4. Ioan. Camill. Billotta de absol. iurament. lib. 1. c. 15. n. 7.] Sed vtilius est distinguere duos casus.

Primò, quando vsuræ sunt præteritæ, & tunc debet soluere & postea solutũ repetere.

Secundus est casus, quãdo vsuræ non sunt decursæ: & isto casu non obstante iuramento auditur debitor opponens exceptionem vsurariæ prauitatis, Bar. in l. 1. §. & parui, n. 5. ff. quod vi aut clam, Bald. in l. 1. C. de cond. indeb. Canonistæ omnes, in c. debitores, de iureiu. Fel. in c. 1. tit. eod. Corn. cons. 6. circa fi. lib. 1. Neuizan. cons. 59. n. 17. Grat. d. cons. 11 n. 35. lib. 2. vbi dicit, quod iuramentum non tenet, neq; obligat. Decian. cons. 84. nu. 55.

7 vol. 2. & hæc distinctio procedit, quando nõ fuisset obtenta absolutio à iuramẽto per debitorem, sed si habuerit absolutionem, tunc omni casu potest opponere hanc exceptionem, c. 1. de iureiu. Bal. in l. 3. n. 1. C. plus val. quod agit. Alex. in l. stipulatio ista, col. pen. ff. de verb. oblig. Bar. in l. si quis pro eo, n. 10. ff. de fideiuss. Abb. in d. c. 1. nu. 12. idem Alex. in l. qui Romę §. duo fratres, n. 55. ff. de verb. oblig. [Old. cõs. 186. in princ. vers. idẽ si absens Tusc. in lit. V. concl. 350. nu. 2.] Natta,

8 cons. 497. n. 1. lib. 3. vbi etiã dicit, quod † isto casu potest iudex secularis cogere creditorẽ, qui recipit istud iuramentum, vt illud relaxet. ad quod allegat Frider. de Senis, cõs. 274 Abb. cons. 8. lib. 2. [idem Tusc. in lit. V. in d. concl. 350. n. 5.] Anchar. in c. canonum statuta, de constit. in 11. q. princ. Bald. in c. 1. §. item sacramenta, de pace iuram. firm. Immò

9 ipse † iudex debet vsurarios repellere à limite iudicij, Osasc. qui testatur de magis cõmuni * * opinione, dec. 137. n. 6. 7. & seq. Bursat. cons. 96. n. 27. Gallia cons. 24. num. 8. Gayll. lib. 2. obser. 5. n. 5. & 6. vbi dicit, q per constitutiones Imperiales, vnam scilicet editam p Maximilianum I. & alterum per D. Carolũ V. Imperatores, est dispositum vt nullus iudex quauis dignitate insignitus, audeat tales contractus vsurarios exequi facere, neque super eos aliquid disponat. [Tusch. in lit. V. cõcl. 353. nu. 1.] & ratio est; quia † iudex ex suo

10 officio etiam de iure ciuili tenẽ illicitas exactiones prohibere, l. illicitas, in prin. ff. de off. præsid. Asinius in tract. de exequ. §. 9. c. 125. n. 9. & seq. §. 3. c. 96. n. 42. Natta cons. 497. n. 5. lib. 3. qui allegat c. tuas, de vsur. Gallia cõsil. 24. n. 49. & 53. Imo. in c. 1. de iureiu. Abb. in c. ad nostram, ibi, de iureiu. n. 3. [Cepoll. cautela 255. Vgolin. in tract. de vsuris c. 27. §. 2. n. 1. vers. quæ regula, & vers. sequ.] Et si

11 iudex compelleret debitorem ad soluendum vsuras vsurario, incidit in illud præceptum: Non furtum facies. Nauar. in Manual. confess. c. 17. n. 275. Gallia cons. 24. nu. 23. Si ta-

12 men occurreret † casus istius quæstionis vtilius & tutius iudicarem, vt debitor vtatẽ cautela posita à Bald. in dicto. cap. debitores, de iureiu. Natta cons. præd. n. 9. Capic. dec. 175. n. 2. Maranta disput. 5. n. 1. Soc. iun. cons. 94. n. 2. vol. 3. Io. Gutter. in repet. l. nemo potest, n. 398. ff. de leg. 1. Claud. Cantiuncul. consil. 11. n. 14. Contard. in repet. l. fi. in not. nu. 13. C. si de moment. possess. Gallia cons. 24. n. 49. Rol. cons. 88. n. 14. vol. 3. Crotus cons. 400. n. 14. & seq. lib. 3. Caualc. dec. 13. n. 50. par. 1. quæ est, vt debitor qui promisit soluerẽ vsuras illas deponitet, & statim data fideiussione de illas restituẽdo, casu quo nõ obtinuerit sup exceptione vsurariæ prauitatis; & hæc cautela est optima, vt dicit ipsemet Caualc. ad quã adiuuandã faciunt dicta p Mars. sing. 368. &

13 p. Pancir. cons. 118. n. 22. Aliã ponũt cautelã, quæ mihi uidet magis tuta, & est vt iudex sæcularis ex officio, vel iudex Ecclesiast. q fuerit aditus, & ab eo petitũ per debitorem faciat cauere ipsi creditori petenti exequutionem, * ut daret fideiussorem de detinendo pecuniam petitam, loco depositi, & illam restituendo ad omne curiæ mandatum q vna cum damnis, interesse, & expensis in casu

 sum-

succumbentiæ. Contard. d. n. 13. Alex. in l. si se non obtulit, §. condemnatum, n. 13. ff. de re iudi. Caualc. d. n. 50. in fi. Affl. dec. 356. nu. 6. Iof. Ludou. dec. Lucensi 27. n. 46. Mynsing. in suis obseru. cent. 1. obseru. 48. Octau. Vestr. in pract. lib. 8. c. 3. num. 14. [Aluar. Vazlasc. dec. 56. num. 5. Ferdin. de Otero diuers. quæst. cap. 15. lib. 1. Pappon. cons. 38. n. 18.]

14 & hæc conclusio, † quod debitor possit repetere illud quod soluit ratione vsurarum, procedit, etiam si per sententiam fuisset condemnatus soluere vsuras, & talis sentẽtia nunquã transit in rem iudicatã; Bal. in l. 2. C. de vsur. Tiraq. in tract. de vtroque retractu, §. 1. gl. 2. nu. 31. Bouius in tractatu de statutar. vrb. p̃scrip. gl. 5. nu. 66.

15 Et quia † vsura cum sit delictum, quod consistit in facto, non præsumitur, Bal. cons. 39. in fine, & consil. 210. vol. 3. Crauetta cons. 48. nu. 8. Cepol. in tractatu de simul. contract. n. 186. [Rol. à Vall. cons. 98. n. 8. in 4. Io. Botta cons. 74. n. 43. Hond. cons. 35. n. 1. lib. 2. Crauet. cons. 48. nu. 8. idem Rolan. à Vall. cons. 96. n. 11. lib. 2.] Mascard. in tractatu probat. concl. 1417. n. 1. & concl. 448. n. 1. vbi dixit, quod ille, qui dicit contractum esse simulatum, & vsurariũ, tenetur suam intentionem probare; ideo videndũ dixi,

16 † quomodo probetur vsura, seu cõtractum esse vsurarium, quantis coniecturis, quos modos ponit Mascar. d. concl. 1417. per totam, & Caualc. dec. 13. n. 77. lib. 2. [Alb. Mandel. cons. 509. n. 14. & cons. 512. n. 1. Crauet. cons. 73. n. 7.]

17 Circa secundum, scilicet, quantis † coniecturis arguatur contractum esse fœneraticiũ, & in fraudem vsurarum, & aliqui dixerunt, quod ad minus debent esse tres; ut exempli gratia, in contractu venditionis pactum de retrouendẽdo, paruitas pretij, & quod emptor sit solitus fœnerari, vel istis similibus, c. ad nostram, de empt. & vend. Imbla; & ceteri Doctores in c. illo vos, de pignor. Cepolla in tractatu de simul. contract. n. 80. & seq. vbi enumerat multas præsumptiones, & coniecturas quibus arguitur contractus fœneraticius, & in fraudem vsurarum, Berous consil. 65. nume. 6. lib. 2. qui testatur de communi ** opinione. Grat. consil. 11. nume. 7. lib. 1. Nebiz. consil. 88. num. 1. & 2. vbi dicit quod hæc est magis communis ** opinio. Bussattus consil. 153. num. 33. & 34. lib. secundo, Decianus consil. 2. num. 15. lib. 1. Bart. in tract. Bannit. nu. 11. Laurent. de Rodulph. in tract. de vsur. quæst. 60. Pancirol. qui alios adducit, in cõsil. 20. num. 19. Ruin. consil. 16. nume. 11. & consil. 66. lib. 4. Franc. Zannet. in tractatu de empt. & vendi. cum pacto de retrouendendo num. 46. & sequen. vbi num. 48. allegat varios Doctores, & testatur de communi * opinione. Osascus dec. 41. per totam, Socin. iun. cons. 50. num. 2. lib. 1. Natta cons. 586. num. 2. lib. 3. Menoc. consil. 358. nume. 1. lib. 4. & consil. 343. num. 1. lib. eod. vbi multos alios congerit, Honde. qui etiam multos hanc opinionem sectantes allegat, cons. 31. num. 68. lib. 1. Rebuff. cons. 100. num. 3. Maluas. consil. 106. nu. 18. vbi testatur de magis communi ** opinione, & cons. 107. num. 1. Caroc. in tractatu de locat. & conduct. tit. de vsuris, q. 11. num. 3. vbi prope infinitos hanc opinionem firmantes citat, & testatur de communi, & magis communi ** opinione, Ant. de Gama dec. 138. num. 1. Claud. Tur. alleg. 5. num. 5. vbi multos alios DD. allegat. [Mastrill. dec. 106. n. 21. & 26. Hiero. Pappon. cons. 148. n. 1. Paul. de Montepic. cons. 95. n. 6. Surd. cõs. 327. n. 7. Vgolin. in tract. de vsuris, c. 27. §. 3. n. 2. cũ seq. & n. 5. vers. ad probandum.] Multi tamen & numero, & authoritate maiores

18 sunt, qui † tenuere duas tantum sufficere præsumptiones ad arguendum & præsumendum contractum esse fœneraticium, quorum opinio mihi semper magis placuit, ex quo est tutior fauore animæ, cuius opinionis fundamentum principale est dicto cap. ad nostram de empt. & vendit. pro contraria parte etiam allegatum; Paris. consil. 54. num. 61. & 62. lib. primo, vbi testatur de communi * opinione, Grammat. decisio. 70. num. 29. & sequen. vbi dicit, hanc esse magis communem ** opinionem Doctorum, Decius consil. 69. num. secundo, & sequen. Rimin. iun. consil. 218. num. 108. lib. 2. qui non solum testatur de magis communi ** opinione, sed etiam dicit ita fuisse Ferrariæ iudicatum; & allegat infinitos DD. Ioan. Andr. Imol. Abb. & alij omnes in præcitat. capit. ad nostram, idem Abb. consil. 76. volumin. primo, Ferretti cautela 17. Fulgos. in l. in emptione, C. plus vale. quod agit. vbi etiam Albet. qui dicit se hoc obtinuisse coram magnis viris, Am-

Ambrof.de Vignate in tractatu de vſuris,nu. 111.Hoſtienſ.& Goffred. in Summa tit.de pignor.in fine, Pancirol. conſ.118.nu.11.qui allegat Ioan.de Caſtiliono,Signorol.de Homod.Alexand.Bald.Abb. Afflict.Gram.Pariſ.Guido.Papa, Bald.Nouell.Iacob.de Butrig.Lancell.Dec.Cagnol. Card.Caiet. Capram,& Crauett.varijs in locis, & dicit, qđ ita conſuluit Collegium Papienſe, & Collegium Mediol. licet ipſe Pancirolus contrarium tenuerit in caſu ſuo Kirchoui.qui teſtatur de magis communi * * opinione, in ſuis commu.opinion.cent.8.nu.35.Brunor.à Sole, qui etiam nonnullos alios more ſuo allegat, in Compend. reſolut. in verbo, contractus, ad hoc vt præſumatur, vbi teſtatur etiã de communi * opinione, Thom.Docc.conſil. 150.num.10. Maſcard.in tractatu de probationib.447.num.2.vbi pro iſta opinione allegat.35.Doctores,& pro contraria 27.quorũ nonnulli ſunt ſibi ipſis contrarij,& refert pro vtraque parte commun.& magis commun. opinion.& tandem num.6.concludit (prout eſt pura veritas) quod hæc opinio eſt verior tutior, * * & communior, tum ex qualitate, tum etiam ex quantitate Doctorum eam tenentium,& quod in varijs Curijs ita fuit iudicatum, dicit Carau.d. quæſt.11. nu.1. qui etiam allegat 35.Doctores pro iſta opinione quorum multi non ſunt ſuperius adſcripti, & teſtatur de pluribus magis cõis * * opinio, & quod Florentiæ hæc opinio habetur pro re iudicata, licet ipſe contrarium videatur tenere,nu.4.& n.6. dicit,dictam ſuam opinionem non procedere in contractibusmutui,in quibus ſufficiunt duæ coniecturæ ſolæ ad arguendum contractum vſurarium, ad quod allegat Bald.in l.cum allegat,n.6.C.de vſur. Dec.in l.rogaſti,§.ſi tibi,nu.4.vbi Purpur.n. 67.ff.ſi cert.pet.Turrett.conſ.87.nu.5.lib.1. Menoc.cõſ.19.n.38. lib.2. & opinionem iam dictam,quod duæ præſumptiones ſufficiant, tenuerunt etiam Alba conſ. 509.nu.1.& cõſ. 791.nu.2.lib.4.Becci.conſ.52.n.47.Decian. conſ.2.nu.10.lib.1.Grat.conſ.11.n.14.lib.2 Cornazan.dec.Lucenſi 41.n.9.17.18.& ſeq. & per totã,vbi dicit, ꝙ hæc eſt indubitata iuris concluſio;& allegat alios DD. quos eſſet potius laborioſum,quàm vtile referre; & dicit,quod DD.qui pro iſta opinione allegantur, ſunt plures numero 27. quàm alij contrarij, & plures etiam pondere, & plures atteſtantur de communi,& magis cõi * * opinione, & pro ea in amplioribus tribunalibus eſt iudicatum, vt per Sacrum Conſilium Neapolitanum,Affl.dec.76.n.29.& 30. Vrſill.in addit.ad dec.65. per Collegium Mediolanenſe,ac Papienſe,vt teſtatur Ferret.cautela 17. nu.14.per Senatũ Sabaudiæ,& Taurinẽſem, vt refert Crauetta cõſ.156.n.4.Oſaſc.dec.42. n.1.per Parlamentum Pariſienſe, ſecundum Gram.dec.76.n.30.per Cameram Imperialẽ vt ꝑ Mynſing.in Pract.obſer.cẽt.3.obſer.62. per Rot.Rom.vt dixit Caſſiod.dec.1.de vſur. Hond.cõſ.33.n.8.lib.2.Menoc.cõſ.358.n.2. lib.4.Fachi.qui pro hac opinione allegat infinitos DD.lib.2.controu.c.12.Gabriel.cõſ. 74.n.3.lib.1.Paſſer.conſ.70.n.1.vbi teſtatur de magis communi * * opinione.

19 Sed iſta † ſecunda opinio limitat̃, vt non procedat,quando emeret Eccleſia,vel Eccleſiaſtica perſona, quia tunc duæ præſumptiones ſolę non ſufficiunt, ſed ad minus debent eſſe tres.Alciat.reſp.40.lib.1.Alber.in l.iubemus nulli, la 2.n.16.C.de ſacroſ.eccl.Roland.conſ.99.num.9.lib.1.Maſcar.in tract.de prob.concl.447.n.48.

20 Secundò limitat̃ non procedere † quotieſcunque agitur criminaliter ad pęnam; quia tunc debent adeſſe ad minus tres coniecturæ, l.fin.C.de probat.l.qui ſententiam,ff.de pœnis, Natta conſ.580.lib.3. Boſſius, in titu.de coniecturis,n.2.9.& 13.Iul.Clar.in §.fi.q.21 & q.66. Burſat.conſ.135.n.13.lib.2.& conſ. 321.n.48.& 54.lib.3. Cornaz.dec.41.nu.2. Hond.conſ.33.n.55.& cõſ.109.n.13.& ſeq. & n.61.& ſeq.lib.1.[Clar.in §.fin.quæſt.66 nu.3.verſ.debet autem,] & ratio eſt, quia in

21 criminalibus probationes clariores,& apertiores requiruntur, l.ſciant cuncti, C.de probat.Dec.conſ.175.n.5.& 6. Socin.iunior cõſ. 39.num.44.& ſequen.& conſ.61.num.9.in fine, libr.2. vbi teſtatur de communi * opinione.

22 Tertiò limitat̃ in † datione in ſolutũ bonorũ debitoris,quę fit ꝑ curiã,q̃a ipſa ex duob. coniecturis ſolis nõ arguitur vſuraria,ex quo tunc ceſſat præſumptio mutui, cum nõ interueniat pecunia.ita Aſinius in trac.de exequ. §.4.c.6.& c.31. Pariſ.conſ.75.nu.33.vol.4.

Fulgos.cõs.134.col.2.Dec.cõs.167.col.2.& 3. & cons.308.nu.6. Gozad.in l.2.n.154. C.de pact. inter empt. & vendit. & ibi etiam Cagnol. nu.54. Et redeundo ad dictas contrarias opiniones,dico, quod † alij distinctione 23 quadam conati sunt conciliare istas opiniones inter se discrepantes, vt secunda opinio procederet, quando pactum de retrouendendo esset negatiuè positum hoc modo, videlicet, cum pacto de retrouendendo, ita, quod venditor non possit rem venditam redimere, nisi post annos tot;vel paruitas pretij esset vltra tertiam partem,ita vt vna ex istis præsumptionibus iuncta cũ quauis alia,sufficiat. Hãc opinionem tenuerunt Paul.de Castr. consil. 306.nu.5.lib.2.Bursat.consil.153.nu.31.32. & 33.volu. 2. Corneus consil.346. volum.2. Decian.consil.2.num.17.& 18.vol.1.& cons. 105.nu.21.& 28. vol.2.Crauetta cons.491. nu.10.vol.3.Claud.Tutius allegat.5.nu.7.& 10. Mascar.qui more suo alios allegat,& materiam istam latissimè examinat in tractat.de probat.concl.441. per totam. Sed hæc distinctio mihi non placet, nisi vt operetur, quod per pactum hoc modo negatiuè conceptum, vel per læsionem vltra tertiam partem facilius præsumatur contractum esse simulatum, & feneraticium, & non quod si non adesset vna ex istis præsumptionibus, sed aliæ duæ coniecturæ contractus nõ argueret vsurarius cũ d[illegible]æ tantum sufficiant, vt dixi supra in secunda opinione,& ad hoc etiam moueor per rationem positã à Laurentio de Rodulphis, in tractatu de vsur.quæst.60. [Tusch.in lit. V, concl.345. n.1.cum seq.] (licet illam ad 24 aliũ finem adducat) hoc est, † quod cum hodie difficile sit probare contractum vsurariũ, & fraudulentum,ex coniecturis,& præsumptionibus iuris, quia illæ sunt notæ,immò notissimæ callidis,atque versutis vsurarijs,ideo est potius amplianda, quàm restringẽda via probandi contractus vsurarios, Brun.à Sole, quæstio.3.num. quarto,& tanto magis procedit dicta secunda opinio, quia non defue-25 runt Doctores, † qui tenuerũt vt ex vna tantum præsumptione contractus arguatur vsurarius,vt ex pacto de retrouẽdo solo,si est negatiuè positũ,ita Corn.cons.23.num.8.lib.3 Frãc.Zannettin. in tract.de empt.& vend.cũ pact.de retrouẽd. n.45. DD.cẽs & præcipuè Anto.de Burgos n.4.in c.ad nostram, de emptione,& vendit.Crauetta cons.156. n.6.lib. 1. Alex.cons.109. in fine, vol.4. Ang. Aret. cons.116.nu.9.& 18. Ias.cons.150. nu.2.volum.4. Ruin.cons.16.num.2. vol.4. Decian. cons.2.num.17. vol.1. Guido Papa,sing.77. Neuizan.cons.88.nu.5.Cornazan.d.dec.41 nu.18. Asinius in tract.de exequut.§.4.c.32. [Anchar.q.24.nu.13.lib.3.Berous cons.168 n.11.lib.1. Caroc.de locat.tit.de vsur. q.11. n.5. Lupus in c.quamquam n.26. de vsur. & n.27.Surd.cons.425.n.12.Menoc.cons.445. n.6.Plotus cons.83. n.1.] Et moueor etiam alia ratione; quia cum hæc secunda opinio 26 sit tutior pro anima,ideò est amplectenda,& sequẽda,c.iuuenis,de sponsal.Clemen. Exiui de Paradiso,§.item quia,de verbor.signific.Alex.cons.54.col.1. vol.6. Ant. Gabriel. cons.74.num.3.Cassiad. dec.1.nu.2. Ferrett. Cautela 17. nu.4. Grammat. dec.76. nu.30. Cornazan.dec.præd.nu.25. [Alex.de Neu. in c.cum contingat c.28.nu.33.de iureiur.] 27 Item moueor alio respectu; quia † vsurarij solent palliare suos contractus ne detegantur vt tales,iuxta tex.in Clem.1.de vsur. [Tusc. in lit. V, concl.345.n.4.] Decian. d.cons.2. n.4. vbi in numeris sequen.ad hoc varia media adducit, & in specie num.9. dicit, quod 28 † contra cauillationes fenerantium sufficiunt leues probationes, & coniecturæ, Mascard. in tractat. de probat. conclus. 447. num. 31. 29 vbi dicit, quod vsurarij † nil aliud excogitant, nisi cautelas pro euitandis coniecturis vsurarum, & contra eos facillimè præsumitur, quia sunt pessimum hominum genus, Hostiens. & Ioan. Andr. in dicto capit. ad nostram, de emption. & venditio. [Anchar.consil. 305. num.primo,& consil. 257.num.quinto, Geminian.consil.112. nu. 3. versic. nam creditores, Castellion. consil.21.num.6.versic. & nouas.] Franc. Zannet. in tractat. prædict. de emption. & venditio. cum pact. de retrouend. nume. 66. Honded. consil. 33. nume. secundo, libr. se-30 cundo. Sed hoc † totum relinquitur arbitrio iudicis, qui attenta qualitate facti, & personarũ iudicabit,an vna,duę,vel tres coniecturæ sint necessariæ ad demõstrandũ contractum vsurarium, Baldus consil. 311. nume.secundo,lib.quinto, Crauetta cons.156.

num.

nu. 14. Couarru. lib. 2. variarum resolut. cap. 8. n. 4. Corneus cons. 346. circa finem, vol. 1. Menoch. in tracta. de arbitris iud. casu 13. n. 4. & casu 243. nu. 2. & cons. 88. nu. 45. libr. 1. Becc. cons. 52. nu. 51. & 86. lib. 1. Turret. cõs. 87. nu. 2. lib. 1. Roland. cons. 47. nu. 6. libr. 4. Bursat. cons. 321. n. 79. lib. 3. Lupus in tract. de vsur. §. 1. nu. 30. & 33. Cephal. cons. 119. nu. 17. libr. 2. Affl. super feud. in tit. de feudo dato in vim legis commissoriæ, n. 117. Paris. cõs. 54. n. 22. lib. 1. & ex quo supra dixi quod

31 non solum illis † tribus cõiecturis scilicet ex paruitate pretij, pacto de retrouendendo, & quod emptor sit solitus fœnerari, præsumitur & probatur contractus fæneratitius, verum etiam, & alijs istis similibus, & ne desint auctoritates, dico, quod ita tenuere Feli. in c. si cautio, col. 1. de fide instrum. Grat. cons. 11. n. 15. vol. 2. Calcan. cõs. 26. n. 19. Geminian. cons. 16. Cornazan. d. decis. 41. nu. 29. & seq. vbi enumerat varias coniecturas vltra illas tres supra enumeratas [Grãmat. decis. 76. n. 30. Mandell. cons. 791. n... Io. Petr. Bim. cõs. 35. n. 23. lib. 1. Asol. in decreti Sabaudiæ tit. de pact. inter emptor. & venditor. in glos. 1. part. nu. 5. fol. 116.] & illæ tres coniecturæ adductæ sunt à Doctoribus per modum exẽ-

32 pli, & demonstrationis, † & exempla non restringunt sed ampliant regulam, l. regula, §. fin. de iur. & facti ignor. [Vinc. Percoll. sup

33 Ritu c. 133. coll. 2.] & † quod aliæ simplices præsũptiones à iure vel à Doctoribus approbatæ sufficiãt; tenuere vltra præcitatos Crauett. d. cons. 156. nu. 17. libr. 1. Riminald. Sen. cons. 629. in princ. lib. 4. Ang. Aretin. d. cons. 116. n. 18. Alex. de Neuo cons. 95. n. 21. Nat. cons. 198. n. 19. & 20. Decian. cons. 105. n. 29. vol. 2. Crauett. cons. 491. n. 15. vol. 3. Caroc. in tract. de locato, & conducto, tit. de vsur. q. 11. n. 7. & nota, quod quando adsunt tres cõ-

34 iecturæ, sufficit quod † paruitas pretij sit in quarta parte Ant. de Gama, decis. 138. nu. 2. Gabriel cons. 74. nu. 8. libr. 1. Osasc. decis. 42. nu. 3. Cornazan. decis. 41. nu. 18. [Bim. cõs. 137. n. 33. Menoc. in sequent. præsumpt. 123.

35 nu. 3.] nota etiam quod † non quælibet modicitas pretij est sufficiens ad inducẽdum, & faciendum coniecturam quod contractus sit vsurarius etiam alijs duobus coniecturis cõcurrentibus; sed quando est tenue pretium respectu valoris rei venditæ, Abb. in c. ad nostram, de emptio. & venditio. Grat. cons. 157. n. 5. lib. 2. Ias. cons. 151. n. 12. in fin. lib. 4. Hõded. cons. 33. n. 61. lib. 2. sed quando adsunt †

36 tantum duæ coniecturæ, tunc modicitas pretij debet esse ad minus in dimidiam partem. Lostred. cons. 52. n. 31. Ancharan. cons. 9. per tot. Roman. cons. 304. in princ. Ias. cons. 151. nu. 3. & cons. 153. n. 12. lib. 4. Pantal. Cremẽs. in repet. l. 2. n. 172. C. de rescind. vendit. Frãc. Marc. decis. 483. n. 25. lib. 1. Roland. cons. 96 nu. 33. & seq. lib. 2. & cons. 58. n. 11. & sequẽt. lib. 4. Cephal. cons. 189. nu. 37. libr. 2. vbi te-

* statur de communi * opinione. Honded. cõs. 31. n. 69. lib. 1. & cõs. 33. n. 62. libr. 2. & in istis terminis loquuntur multi ex Doctoribus allegatis per Menoch. cons. 343. num. 22. lib. 4. [Menoch. de præsump. præsump. 123. n. 13. lib. 3. Bartol. Vgolin. de vsuris c. 28. §. 1. vers. contrariam opinionem Nauar. cons. 26. n. 4. vers. quantum de vsuris.] Sed quia res minus æstimatur quando adest pactum de retro

37 uendendo, † ideo debet probari, quod res tãtum poterat vẽdi etiam cum isto pacto, & sic testis debet deponere quod res poterat vẽdi pro scutis 40. cum pacto de retrouendendo, & fuit vendita pro 30. quod si aliter deponerent quod res valebat 40. & fuit vendita pro 30. non releuaret producentem, ex quo res quæ valet 40. si venditur cum pacto de retrouendendo, æstimabitur 30. Anto. de Gama, decis. 138. nu. 2. ad quod allegat Tiraq. in tract. de retractu conuention. in præfat. n. 5. & 20. idem dixit Socin. senior cons. 15. nu. 55. & 56. lib. 1. & cons. 248. n. 1. in fin. libr. 2. Bursat. cons. 117. nu. 15. libr. 1. Roland. cons. 58. nu. 11. & 16. lib. 4. Bertazol. cons. crimin. 2. nu. 33. lib. 1. Mascard. in tracta. de probat. conclus. 443. n. 10. & 13. [Bal. cons. 164. maritus fecit n. 2. lib. 5. & cons. 337. in primis videndum est n. 6. lib. 1. Decia. cons. 2. nu. 170. lib. 1. Bim. cons. 259. n. 4. Gabriel. de emptio. & vendit. conclus. 1. n. 51. Laderch. cõs. 129. n. 4. Tiraqu. de retract. conuention. in præfation. n. 22. Alb. cons. 66. nu. 3. lib. 1. Anchar. cons. 7. n. 2. Mandell. cons. 791. nu. 21. Tusch. in litt. P. conclus. 489. Burg. de Laudem. p. 2. inspett. 26. n. 1. Socc. cons. 15. nu. 56. lib. 1. Berous cons. 169. n. 14. lib. 1.] Honded. cons. 35 n. 32. & 63. lib. 2. vbi dicit, quod aliq fuerũt

istius

38 istius opinionis, quod † res ita vendita æstimetur tertia parte minus Cagnol.in l.2.n.58 C.de pact.inter empt.& venditor. Bero. cōs. 169.nu.13.& 14.lib.1.Curt.iun.cons.279.n. 43.lib.3.Ruin.cons.66.n.9.lib.4. Grat.cons. 157.n.4.lib.2.Ias.cons.151.nu.4.lib. 4. sed † 39 tutius est, vt id totum remittatur iudicis arbitrio, qui attenta rei,& temporis qualitate, arbitrabitur quantum res minoretur ex tali pacto. Cagnolus in præcit l.2.n. 58. Couarr. lib.3.variarū resol.c.10.n.1. Hieron.de Laurent.decis.Auenion.122.Honded.d.cons.33 n.31.Mascard.conclus.eadem 447. nu. 11.& 40 12.& ratio est: quia † res quæ venditur cum tali pacto, æstimatur multo minoris, quam si venderetur libera, l.fundi partem, ff. de contrahenda emptio. Abb. in c. in aliquibus, in secunda colum.de decim. Dec.cons.167.n.2. & cons.308.& in l.1.§.si hęres, vbi etiam Ias. ff.ad Trebellian. Couarru.lib.3.variar. resol. c.10.Menoch.cons.343.num.25.& 26.lib.4. [Mandell.Alb.cons.148.nu. 10. Plot. cons. 83.n.4.& 8.] Tiraq.qui alios allegat in tracta.de retractu conuent.in pręfatio.num.20. Franciscus Zannett.in d.tractatu.de emptio. & vend.cum pacto de retrouendendo, n. 49. 41 cum † illud pactum, & quodlibet aliud simile æstimetur pars pretij, l. si sterilis, §. si tibi fundum, ff.de action.emptio.l.fundi partem, ff.de contrah.empt.Zanet.loco prædicto, nu. 80. & quia supra locuti fuimus de eo qui est solitus fænerari, [Io. Franc. à Ponte cons. 34.n.14.lib.2.Decian.cons.2.nu.170. lib.1. Bim.cons.259.n.4.Mandell.cons.171.n.21. Tusch.in litt.P.conclus.489. Mastrill. decis. 15.n.15.& decis.37.n.7. Roderi. de ann.reddit.lib.2.q.3.nu.7. Lup. Geminian.de vsuri. in l.2.C.de pact. inter empto. & vendito.cōment.2.§.5.n.136. Tiraq.de retract. lignag. §.1.gl.18.n.38.Anchar.cons.7.n.2.Mandel. cons.791.nu.21. Afflict.in tract.de iure prothomiss.§.2.n.17.vers.2.nota Ripa in l.1.§.si hæres n.26.ff.ad Trebell. Berous. cons. 169. 42 n.14.lib.1.] ideo dico, quod † is dicitur solitus fænerari, qui fecerit plures contractus fæneraticios, & non is qui fecit duos, vel tres Ias.cons.253.col.antepenul. vers. non obstat illud, lib.4.Grat.cons.39.n.5, lib.2. Menoch. cons.358.nu.4.lib.4. [Roland. à Vall. cons. 96.nu.43.lib. 2.Mantic.de tacitis, & ambig. conuent.lib.8.tit.24.n.13. vers.sed notandū est Farin.in tract.de falsitat.q.163.n.29. Ludouic. conclus.51. colum.4. vers. nec quis] & ex quo contractus non potest directè pro- 43 bari † vsurarius, quia istud est difficilis probationis, ideo lex cōtentatur, vt probetur per indicia, præsumptiones, & coniecturas, l. nō omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. Decian. cons.2.nu.1.lib.1.Cin.in l.1.C.ad legē Cornel.de Sicar.Crauett.cons.156.num.7.lib.1. Mascard.in tracta.de probat.conclus.438.n. 3.4.5.& 7. [quod in clandestinis, & occultis coniecturæ habentur loco plenę probationis Grammat.cons.22.nu.15.in Criminal.& cōs. 45.n.6.& cons.50.n.15.in ciuil.Mādell.Alb. cons.53.n.1.& cons.70.n. 10.& cons.757.n. 10.Gabriel cons.40.n.36.libr.2.] Cornaza. decis.41.nu.10.& 16.vbi dicit, quod fęnera- 44 tores, vt † plurimum sunt occulti, & occulti faciunt contractus vsurarios. Surd.cons.327 45 nu.7.lib.3. vbi dicit, quod istæ † coniecturæ sufficiunt quod sint leues, nec opus est, vt vrgentes, & concludentes sed sufficiūt leues ac minus concludentes Paul.de Cast.cons.109. & cons.58.col.2.libr.2. Corn.cons.24.nu.4. lib.3.Becc.cons.52.nu.41.cum seq. Gabriel. cons.74.nu.2.lib.1.Menoch.cons.39.nu. 11. lib.1.Cornaz.d.decis. 41.n.16.Honded.cons. 33.n.5.& cons.35.n.7.libr.2.Ancharan.in c. ad nostram, de empt. & vendit. Cornc. cons. 23.n.4.lib.3.Menoch.cons.343.n.19. & cōs. 109.nu.7.lib.2.idem Decian.cons.62. n. 15. & 16.lib.3.Crauet.cons.73.n.7.& cons.156. nu.7.lib.1.Honded.cōs.35.n.8.lib.2.ex quo 46 vsura, & simulatio fuit occultè vt dixerit Mascard.concl.præd.nu.8.Corn.cons.23.nu. 8. lib.1. Menoch.cons.169.n.7.lib.2. Honded. cons.35.nu.9.lib.2.vbi alios allegat, & in il- 47 lis † quæ fiūt occultè, inditia præsumptiones, & coniecturæ, dicuntur liquidissimæ probationis, l.licet Imperator, ff. de leg.1. Aret.in l.si is qui, in prin.ff.de acquir.hæred. Ias.in l. cum ea, n.2.C.de transact. Decian. d.num.1. [Honded.cons.33.n.3.lib.2. Menoch. cons. 31.n.18.& cons.422.n.22. Paris. cons. 29.n. 13.lib.2.Marsil.cons.5.nu.2.Socc. Iun.cons. 32.nu.12.lib.2.Anchar.iun.q.76.n.27.lib.3. Mascard.de probat. concl.830. n. 4. Aldou. cons.26.n.17.Crot.cons.36.n.31.Neuiz.cōs. 54.n.13.Camil.de Laratha cons.114.n.72.]

&

48 & † contra vsurarios omnis probatio degenerat. Anan. consf. 58. nu. 2. Grat. consf. 11. nu. 13. lib. 2. [Crauett. consf. 73. nu. 7. Plot. consf. 83. n. 1. Menoc. de Arbitr. cas. 235. n. 2. Surd. consf. 425. n. 9. Bim. consf. 137. nu. 33. & nu. 34. Baiard. ad Clarum in §. vsura n. 22.] Tiraq. in tract. de retract. conuention. in præfat. nu. 36. & 37. Cornazan. d. decis. 41. n. 12. qui dicit, quod † ad probandum contractus fæneratitios admittuntur, & sufficiunt probationes quæ in alijs causis essent minus sufficientes, propter excogitatas fraudes, & calliditates, quæ in contractibus feneratitijs fieri solent. Hond. qui alios adducit, consf. 33. n. 1. & 3. Quibus † autem præsumptionibus, & coniecturis arguatur contractum seu instrumentum esse fæneratitium sunt multæ, quas singulas ponit Mascard. concl. 438. Cepolla. in tract. de simul. contract. per totum, & multas enumerat Caualcan. decis. 35. p. 1. & decis. 3. 4. & 13. p. 2. Cornazan. decis. præd. n. 15. qui dicit, quod istæ coniecturæ non est opus vt sint iuris, & ex illis de quibus habetur in c. ad nostram, de empt. & vend. sed etiam sufficiunt præsumptiones hominis. Paul. de Castr. consf. 44. nu. 6. lib. 2. Bolognet. consf. 25. n. 1. Becci. qui alios allegat, consf. 42. n. 52. Honded. dicto. consil. 33. nu. 9. & seq. lib. secundo. [quod tales coniecturę debent esse fundatæ, & quod colligantur ex ipso contractu Deci. cōs. 417. n. 4. Io. Botta. cōs. 74. n. 26. Maxime quando est facta locatio viliori prætio ppter anticipatam solutionem Mastrill. decis. 106. per totam.] Sed verius, & vtilius est, hoc totum relinqui arbitrio iudicis qui videbit † quæ coniecturæ sint sufficientes ad demonstrandum cōtractum esse feneratitium, c. de causis, de offic. deleg. not. in l. dolo, C. de dolo, & in l. filiæ meæ, ff. sol. matr. Corn. consf. 4. nu. 4. lib. 1. Cefal. consf. 198. n. 16. lib. 2. Afflict. decis. 40. nu. 19. Honded. consf. 33. nu. 4. lib. 2. & † etiā plures coniecturæ, & præsūptiones imperfectæ coniunguntur ad probādum contractum esse feneratitium, quæ alias non coniungerentur. Butrius in c. veniens, il primo, in fine, de testib. Dec. in c. cum causā, col. 3. de probat. [Baiard. ad Clarum q. 22. n. 7. Pappon. consf. 31. n. 22. Farin. q. 86. n. 82. & 85. Aldob. consf. 26. n. 19.] Alex. consf. 24. col. fin. lib. 2. Paris. consf. 55. n. 33. libr. 1. Honded. d. consf. 33. n. 6. & consf. 35. n. 23. lib. 2. Tiraq. in tract. de retractu cōuent. in præfat. n. 38. Immò, vsura † probatur testibus etiā singularibus. Paris. consf. 57. n. 49. lib. 1. Caualcan. decis. 13. n. 78. p. 2. Crauetta consf. 73. nu. 7. & 36. lib. 1. Gabriel. in suis conclus. titul. de test. conclus. 2. nu. 11. 29. & seq. qui allegat varios DD. & hoc ampliat, & limitat varijs modis Mandell. consf. 551. per tot. Honded. d. consf. 33. nu. 6. lib. 2. [quod contrarium tenet Paul. de Montepic. consf. 95. n. 1. Mandel. Alb. consf. 551. n. 3.] & ad faciendum † talē probationem admittuntur etiam testes inhabiles domestici, & familiares. Bursat. consil. 400. nu. 2. Mascard. in tract. de probat. concl. 1414. nu. 16. Surd. consf. 327. num. 8. lib. 3. [idem de Montepic. d. consf. 95. n. 15. Farin. in tract. de testib. q. 62. n. 28.] & licet sit verum quod testes singulares probent contra vsurarios, tamen hoc intelligitur quādo tractatur de probando † in genere crimē vsurarū, aliàs si ageretur de certo particulari actu, tunc testes singulares non sufficiunt. Innoc. in c. licet ex quadam, de testi. Paris. consf. 2. n. 89. lib. 4. Mars. consf. 1. n. 42. Osasc. decis. 79. n. 39. Roland. consf. 95. n. 18. vol. 4. Decia. in tract. crimin. lib. 5. c. 35. nu. 5. Farinac. in suo tract. crimin. q. 64. n. 199. Surd. consf. 425. nu. 11. lib. 3. Abb. consf. 42. libr. 1. Alex. consf. 72. nu. 3. vol. 1. Paul. de Montepic. consf. 95. nu. 1. Honded. consf. 33. n. 94. libr. 2. [Cepoll. cōs. 3. in fi. in Ciuil. Crauett. consf. 73. nu. 32. Couarr. variar. resol. c. 3. n. 5. Clar. in pract. Crimin. §. vltim. q. 53. vers. dixi etiam Surd. cōs. 425. nu. 11. Amon. Soliloquio 36. Foller. in pract. crimin. Canon. c. 20. nu. 18. Intrigl. in tracta. de casibus cōscient. cas. 56. n. 31. Lup. in c. quamquam n. 29. de vsuris Vgolin. in d. tract. de vsuris c. 27. §. 3. n. 5.] Et notandum est, † quod vsura potest committi in omni contractu, tam directè, quam etiam indirectè Bero. consf. 168. n. 12. & cōs. 159. nu. 16. & 29. lib. 1. Anto. Chioff. consf. 97. nu. 5. lib. 1. Ioan Botta consf. 72. n. 10. Menoch. consf. 109. n. 28 lib. 2. Rimin. sen. consf. 218. n. 59. lib. 2. Decia. consf. 2. n. 11. lib. 1. Bertazzol. consf. 188. nu. 1. in addittion. lib. 1. in criminal. Turrettus cōs. 91. num. 17. lib. 1. Bursatus consil. 117. num. 5. volum. 1. Curtius Iunior consil. 239. num. 29. & seq. vol. 3. Caualca. decis. 13. n. 8. lib. 2.

[Berous

Marginal numbers: 49, 50, 51, 52 (left column); 53, 54, 55, 56 (right column).

Berous conf.168.n.12.lib.1. Rimin.Iun.cōſ. 218.n.59.& 60.Peregr.conſ.18.nu.7.libr.3. Maſtril.decif.106.n.2.Neuiz.cōſ.87.n.40.]

57 In † dubio autem in foro iudiciali cōtractus non præſumitur vſurarius, ſed bona fide celebratus, Bald.in l.rogaſti, §. ſi tibi,col.penul. verſ.ſed quid ſi,ff.ſi certum petat. Natta cōſ. 198.nu.5.& 20.lib.1. Panciról.conſ. 20.nu. 6.& conſ.48.n.17.Bar.conſ.65.in princ.Hōded. conſ.31.n.76.lib.1.vbi alios allegat.Geminian.conſ.16.Alciat.conſ.3. in fi.to.1.lib. 1. Menoch.conſ.119.num.24.lib.2.qui etiam alios congerit,Cornazan.d.deciſ.41. nu.26. Surd.qui more ſuo nonnullos citat,conſ.327 nu.14.& conſ.306.n.1.& conſ.425.nu.1. lib. 3.& conſ.184.n.7.lib.1.Gallia conſ. 125.nu. 17.Menoch.conſ.1.n.24.& 109.lib.1. Bruno. à Sole,q.31.n.21. [Roland. à Vall.conſ.95. n.10.lib.4.Crauett.conſ.145.nu. 2. Decian. conſ. 2.n.63.lib.1.Bertaz. conſ. crimin.251. n.64. idē Crau.conſ.48.n.8. Roland. à Vall. conſ.96.n.11.lib.2.Paleth.conſ.73. num.8.]

58 Maſcard.concluſ.438.nu.1.& ſeq.quod † ſecus eſt in foro poli,quia tunc eſt tenēda opinio tutior pro anima, ideo eſt potius iudicādum fœneratitium.Abb.in c.nauiganti, n.9. de vſur.Fel.in c.in præſentia,n.18.de proba. Cotta in memorial.in verbo.delictum, Crauett.conſ.48.n.8.lib.1.Maſcard.concl.præd. nu.6.Etſi vertitur quæſtio in foro fori an cō-

59 tractus ſit vſurarius vel ne,& † Doctores Canoniſtæ diſcrepant a Theologis, tunc iudex debet ſequi opinionem Canoniſtarum,ſecus eſt in foro conſcientiæ , quia tunc eſt amplectenda opinio Theologorum. Alex. conſ. 1. nu.8.& ſeq.lib.2.Pariſ.conſ.67.nu.31. lib.4. Decius conſ.111.num.6. Brunorus a Sole,d. q.1.nu.31. [Crauett. conſ. 156.in princip. Tuſch.in litt. V.concl.361.n.4.]

60 Quæro modo, an ſtatuto † vel conſuetudine poſſint induci,quod inſtrumentum celebratū cum clauſulis, & pactis denotantibus vſurariam prauitatem, habeatur pro licito ? & reſpondeo quod non. Ruin.conſ.194.n.1. & 9. lib.1.Rim.ſenior,cōſ.218.vol.3. Natta,cōſ. 497.& conſ 498.n.4.& 5.libr.3.Cephal.cōſ. 190.n. 17.lib.2. Caualcan.deciſ.13.n.3.vol. 2.Balb.in tract.de præſcrip.in 2.p.tertię partis principalis,in 2.limit.n.9. 10. & 11.Oſal. deciſ.95.nu.30.Anchar.conſ. 257. Hiero.de Monte q.4.n.10.& ſeq. [quod ita etiam procedit in pacto. Fontanel. de pact. nupt.clauſ. 4.gl.18.p.3n. 107.]

61 Quæro † ſecundò, an inſtrumētum, quod non eſt vſurarium in totum, ſed in parte, ſit reprobandum in totum, an verò in illa parte tantum? Et reſpondeo, quod reprobatur in illa parte tātum,in qua eſt infectum. Laurēt. de Rodulph.in tract.de vſur.q.135. Caualc. deciſ.13.nu.37.circa medium,& n.40.p.2.& deciſ.35.nu.32.& ſeq. p.1. Bald.in l. 1.nu.4. C.de pignor.vbi etiam Paul.de Caſtro, n.3. Plot.conſ.17.n.17.Lancell.Gallia, qui latiſſimè loquitur, in conſuet.Alexand.in verbo, vltra,q.2.per tot. Rimin. ſenior,conſ.91.nu. 33.libr. 1. [& an tuta conſcientia poſſit retinere omnia acquiſita per vſuram ſi in partem fuerit per Papā diſpenſatum Villaut de vſuris.q.31.nu.77. & quid in falſitate an ſit totū falſum Farin.in tract.de falſitat.q.152.n.12. & q.162.p.1. n.53.] & ex hoc inferunt no-

62 ſtrates omnes Scribentes ſuper Bulla,† quod ſi in inſtrumento bullari adeſſet aliquod pactum,quod ſaperet vſurariam prauitatem,vt quia cenſus annuus excederet decimam partem iuſti pretij requiſiti in eadem Bulla, vel quia ſors non ſtaret de mortua, vel aliud ſimile tunc inſtrumentum non vitiatur in totum,ſed tantum in illa parte.Petr.de Grego. ſuper eadem bulla in 10.priuil.verſ. 7. quæro, Intrigl.in q.8.43. & 45. Milanenſ.deciſ. 2.n.24.& 25.lib.2. vbi dicit,quod hanc opinionem tenuerunt Ioannes Philip. de Paternjano, Hiero.Fimia, & Frider.de Cāpiſano, ſuper eadem bulla,Gayll.obſeruat.4.per tot. lib.2.Benedict.de Barzis,in tract.de guarentig.in 3.p.princ. q. 7. Surd.conſ. 327.nu.18. lib. 3. [Gratia,diſcept.c.717.n.9.] Hōded. conſ.17.nu.25.lib.2.qui omnes dicūt , quod ſi in cōtractu,qui eſt de iure permiſſus , reperitur aliquod pactum vſurarium adiectū, ſic tale pactum vitiatur,& non vitiat,& mouen-

63 tur illa vulgata ratione , quia † vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus , c. vtile, de regul.iur.in 6. Panciról. conſ. 131. num.13. [Capic.deciſ.49.n.3.& ibi Maſull.in addit. n.2.Carauit.ſuper Ritu 167.n. 29. Tiraq.de retract.conuent. ad fin.tit. n.145.Surd.conſ. 248.n.22.Gratia.diſcept.c.555.nu.24. & c. 162.n.16.Surd.deciſ.268.nu. 22. Idem Gratia.

tia.c.657.n.9.& c.757.n.3. & c. 644. n.32.& quid in rebus indiuiduis idem Gratian. cap. 752. num.62. & ratione incertitudinis vtile per inutile vitiatur c.742. nu.59. Surd. conf. 39. nu.27. Torniol. conf.4. nu.13. Aldouin. conf.37. num.37. & conf.40.num.18. Sforz. Odd.conf.96.num.8.Fab.Ann.consil.41.nume.6.& nu.n.7. & conf.46.num.4.Bonaius de statu.glo.19.num.280.] Brun.à Sole,in compend.resolut.proposit.iur.in verbo,vtile, Alba consil.731.nu.1. Matth. Colera in tract. de process.exequut.par.3.cap.9.num.57.nec

64 istud est mirum: quia contractus † vnus potest pro vna parte valere, & pro vna parte non,l.si paterna,vbi Bald.num.3 C.ad Velleian.idem Bald.in l.1.num.14.C.de inoffic. testam. Gabriel.conf.36.num.45.& seq.lib. 2.Honded.d.conf.17.num.31.lib.1. [quod imo contractus non potest pro parte approbari,& pro parte non, Tiraq.de retract.conuention.ad finem titul.nu.4.cum seq.Gratia. discept.cap.301.nu.57. Surd. conf.104. nu. 3.& conf.150.nu.21. Honded.conf.18. nu. 69. lib.1.Aldouin.conf.40.n.14.Giurb.dec. 31.nu.17.Milan,dec.2. num.24.& 25.lib.2. Lancellot.Gallia in consuetud.Alex.in vers. vltra quæst.2. Rimin. sen. conf.91. num.33. Gratian. discept. cap. 141. num.13. Intrigl. decis.7. num.8. Borgnin. decis. 24. num.22. par.2.] sed illud quod dixi, quod pactum vsurarium vitiatur & non vitiat. Limita,

65 † quando creditor in totum vsus fuisset, vel vellet vti illo instrumento, & cõtractu, quia tunc in totum redditur vsurarium,Caualcanus dicta decis.13.nu.37.& 40.lib.2. [Gratian. discept. dicto cap. 717. num.10. Andr. Tanguertius in quadam allegatione sua manu scripta in lib.18.allegation.fol.73.] Gratus consil. 85.lib. primo, & si instrumentum

66 esset totum illicitum, creditor † non consequitur nisi capitale, & hoc cum magna difficultate & fructus computantur in sortem. Ossascus decis.95. num. 3. & 25. Caualcan. decis.præd.num.4.& 37. in fine, glos. fin. in l.fundum,in fine,C.de rei vendicat. Rimin. iunior conf.433.nu.21.lib.5. Rota Genuen. decis.194. num.secundo, Lupus in tract. de vsur.Comment.1.§.7.nu.141.Natta,consil. 498.n.4.& seq.vol.3.Gabr.conf.77.per tot. lib.1. Lancell.Gallia, super consuet. Alex.in verbo,vltra, q.2.n.10. idem Caualc.dec.35. n.32. lib. 1.Milan.dec.2.n.55.lib.2.

67 Quæro † tertio,qua pęna puniatˀ notarius qui fabricauit instrumentũ vsurariũ? Respõdeo,quod est perpetuò infamis,priuatˀ officio & fit periurus. Hostien.in Sũma, tit.de vsur. §.in aliquo, circa finẽ, vers. quid de notario. Bald.in c.Imperialem, §.callidis, vers.scriba n.3.de prohibit. feudor. alienat.per Frider. Ang.in l.scient. ff.ad leg. Pompeiam de parricid. Rom.sing.385.Fel.in c.si aduersus,n.5 de hæret.Cagnol.in l.si librarius,nu.39.ff.de regul.iur.Boui.in tract. de statutar. vrb.præscript.gl.5.n.5.Mars. sing.181.nu.4. Decian. cõs.62.n.39.lib.3.Ant.Tassara in trac.de error.notarior.c.15.Caualc.dec.2.num.4.p.2. Diuus Antonin.in Sũma p.2.tit.1.c.9.de participat.vsurar.§.6.Syluester,in verbo,vsura, il7. [Vgolin.in tract.de vsuris,§. 3.in tit.de Iudęis,& sunt periuri, Laurent. Rodulf. de vsuris p.2.q.58.idem Vgolin.in tit.de pęnis quibus afficiuntˀ,qui vsurarijs fauẽt.§.1. n.2. Farin.de falsitat.q.154.n.14.] Menoc.conf.

68 300.n.84.85. lib.3. vbi dicit,qđ vltra † pęnas superius narratas,teneť in foro conscientiæ restituere vsuras, allegat D.Ant. & Sylu. locis superius allegatis. Nauar.Manuali conf.c.17.n.275.& vltra eos idem dicit Lup. in repet.c.Nauigãti, n.35.de vsur.Moheda. dec. Rotæ 168.aliàs 2.in tit.de Simonia,qui dicunt,quod peccant mortaliter. [Vgolin. in d.trac.tit.de restitut.vsuræ,§.2.n.7.Farin. de falsit. q.154.n.19.]

69 Quæro quartò † an valeat statutum per quod directè vel indirectè aliquo casu permitteretur vsura?& dico quod non,c.cõquestus,de vsuris,Speculator in titu.de vsuris, in fine,Tho. Parpal.in l.placet,col.13. C.de sacrosanct.Eccles. Laurent.de Rodulph.in tract.1. de vsur. q.80. Brun. à Sole in compend. resolut.propos.iur.in uerbo,collectæ, [quòd non ualet etiam si pėrmitteretur quid minimum Scipio Rendin. in promptuar. receptar. sententia. in titu.de statut. tit.109. num. 21. Decian. in tractat.crimin. par. 1. lib.2.c. 34.num.2. Vgolin.de usur.c.5.num. 1.Natt. consil.498. num.24. Osasc. decisio.95.num. 30. Summa Pacifica in titu. de usuris, capit. 10. fol.119. Author.de effectib. Clericat. effect.secundo,nu.94.] immo † ita statuentes

70

excommunicationis pœna damnātur, Clem. 1. §. 1. de vsur. Gallia, cons. 24. num. 22. Peguera, decis. crimin. cap. 30. num. 15. [Corn. cōs. 235. nu. 2. lib. 2. Vgolin. de vsuris, c. 25. §. 1. n. 1. summa Pacifica cap. 13. colum. 2. vers. si egli ha fatto fol. 193.] Plot. consil. 78. num. 22. vbi dicit, quod non solum ipsi † statuentes sunt excommunicati, verum etiam iudices & aduocati Statuto nitentes & contrariā affirmantes, sunt hæretici, Iason in §. fuerat, num. 19. instit. de action. Ioan. de Lignan. in Clement. 1. de vsur. Abb. consil. 39. in princ. volum. secundo, [Cagnol. in l. si librarius, nu. 41. ff. de regul. iur. Menoch. cons. 300. nu. 84. Vgolin. dicto §. 1. nu. 2.] Laurent. de Pinu cons. 111. num. 3. vbi alios allegat, & testatur de commun. opin. Quæ † conclusio limitantur quando per Statutum permitteretur vt soluatur vsura loco interesse, quia tunc valet. Bartol. in l. tutor qui, §. fin. ff. de administr. tutorum, Baldus in l. vsuras, C. de vsur. Alfer. cons. 60. nu. 53. vt si permitteretur solutio vsurarum dotis non solutę, vel non restitutæ in tempore conuento, Couarr. in lib. 3. variarum resolut. cap. 1. num. 3. vers. ab eadem, Suarez in thesauro recept. sentent. litera V, num. 77. & 78. Lupus in cap. per vestras §. 24. num. 3. versic. & tenendo, de donatio. inter virum & vxorem, Crauetta cons. 189. num. 5. lib. 1. Ruinus cons. 224. num. 14. volum. 1. Cepol. cons. 13. in ciuil. Mari. Anguiss. cons. 25. num. 30. Borgnin. dec. 35. num. 27. lib. primo, Iason in l. cunctos populos, nu. 49. C. de Summa Trinitate, & fid. Cathol. Cumia, super Ritu istius Regni, cap. 94. per totum, Cefal. cons. 290. nu. 9. lib. 2. Magonius decis. Lucensi, decis. 17. in fine, Ioseph. Ludouic. in suis commun. conclus. quęstio. 46. ubi dicit, quod hæc est magis commun. * opinio. & in decisio. Lucensi 23. num. 34. Alfer. in addit. ad consil. Andr. Alfer. consil. 60. num. 57. litera E, Peregrin. consil. 100. num. 24. & 25. Alciat. responso 40. num. 3. lib. 1. Paris. cons. 77. nu. 20. lib. 3. & licet per statutum † possit taxari interesse seu usura dotis non solutæ, uel non restitutæ, tamen partes inter se hoc facere non possunt, Nebizanus consil. 74. num. tertio, uersic. tamen etiam ubi alios allegat. Rolandus consil. 55. numero 28. lib. secundo, Turrettus consil. 82. num. tertio, lib. secundo, [Sesse decis. 68. num. 6. cum sequ. Alexand. Raudens. consil. 39. nume. 8. cum sequ. lib. 1. Plot. de in litem iurand. §. 11. num. 16. Dec. cons. 39. num. 5. Siluan. cons. 10. nu. 46.] & illud quod diximus de statuto, † habet locum etiam in consuetudine, quia nec etiam potest permitti aliquo casu vsura, Corradus in tractat. de contract. quæst. 25. 26. 27. & 28. Iason in l. 1. nu. 54. C. de Summa Trinitate & fide Catholica, Anchar. consil. 243. nu. 7. Thinnin. in pract. cautela 94. num. 38. Couarr. vbi supra num. 8. Petrus Roius in decis. Lithuan. dec. quinta, num. 87. & sequen. vbi arguit pro, & contra, & tandem num. 110. concludit, quod talis consuetudo non valet, [Corn. cons. 191 num. 14. lib. 3. Vgolin. in dicto tract. de vsur. cap. 5. num. 2.] & quod † non potest excusare in foro conscientiæ, licet excuset in foro iudiciali, immò num. 112. & sequent. dicit, quod omnes populi, & quod totus orbis non posset inducere hanc consuetudinē, & facere eam validam, Bonacos. in quæst. crimin. in verbo, vsura, lib. secundo, Berous cōsil. 167. & cons. 193. num. 64. volum. primo, Ioan. Baptista Lupus, in l. curabit, §. quarto, num. 66. de actio. emption. Ancharanus Regiens. quæstio. 74. num. 4. lib. primo, Caualc. decis. secunda, num. 40. & decis. 13. num. 19. lib. secundo, Marc. Mantua cons. 11. num. 26. lib. secundo, Iosephus Ludouic. conclus. 51. versic. quando tamen, de qua materia latius loquar infra exceptio. 32. num. ... [Nauarr. consil. 26. nume. secundo, versic. ad primum de vsur. Vgolin. de usur. cap. 5. §. 1. n. 1. Ceph. cons. 549. nu. 77.]

Quæro quintò † an per testatorem possit disponi, ut dum per suum hæredem uniuersalem non soluitur legatum ab eo relictum, soluatur aliquid annuum? & respondeo, quod non; & si uigore talis dispositionis fuisset aliquid solutum, tunc illud extenuat legatum, & cum eo computatur, ita dixit Couarru. lib. 3. uariarum resolut. cap. primo, num. 9. Lupus in capit. per uestras in sexto not. sub nume. 8. de donatio. inter uirum & uxorem, Roland. à Valle consil. 55. num. 21. & sequent. lib. secundo, Iosephus Ludouicus decisio. Lucensi 23. nume. primo, Caualcanus decis. 13. num. 51. & decis. secunda, num.

nu.40. lib.2. vbi dicit, quod ita aliàs fuit iudicatum, & in repertorio suarum decis. in verbo, testator. Ferret. cons. 247. num. 12. & seq. volum. secundo, [Aret. in §. pæne quoq; nu. 8. in tit. de legatis, Aret. cons. 151. nu. 1. à Sol. in proposition. in verb. legatarius cui Menoch. cons. 449. n. 2. Tusc. in lit. V, concl. 337 nume. 54. Lupus in l. curabit, §. 4. nume. 72. Menoch. cons. 440. nu. 2. cum seq. Personalis quæst. 12. num. 36. Franc. Caldas Pereyra in Analitic. commentario cap. 29. & 30. & 31.] Simon de Pretis in tract. interpret. vltim. volunt. lib. secundo, solut. 2. num. 130. & lib. 4. dubit. 10. nu. 99. Ripa in l. nemo potest, nu. 22. ff. de legat. primo, Iason in l. cunctos populos, nu. 59. C. de Summa Trinitate & fide Catholica, Crauetta cons. 89. num. 1. & 2. lib. 1. Hieronymus de Monte, quæst. 4. per totam, Surdus consil. 23. num. 2. & 3. lib. primo, Barbat. cons. 66. num. 4. volum. secundo.

77 Quod † tamen limitari potest, quando testator disponeret & legaret hoc modo; Lego tali centum, vel decem singulo anno, quia tunc valeret legatum, ex quo esse alternatiuum, & non esset in facultate legatarij vtrunque petere, Bald. in l. prima, vers. tertio quæritur, ff. de his quæ pœ næ nom. Ripa in d. l. nemo potest, num. 23. Surdus dicto consil. 23. num. 9. [Lupus in d. §. 4. l. curabit nu. 3. Menoc. consil. 441. nu. 15. vbi allegat. Bald. in l. 1. nu. 38. C. de his quæ pœn. nom. Soc. sen. cons. 41. n. 9. lib. 4.]

78 Secundò † limitari potest prædicta conclusio, quãdo legato adijceretur dies certus ad illud soluendum, & quod interim soluatur aliquid annuum, verbi gratia, si fuissent legata mille, & quod soluerentur inde ad annos quattuor, & quod interim soluantur centum singulo anno, valet tale legatum, Cagnol. in l. curabit, num. 14. versic. secundus casus, de actio. empt. Couarruu. in lib. 3. variar. resolut. cap. 1. in fine, Surdus qui alios allegat, d. cons. 23. n. 12. lib. 1. & in tract. de alim. tit. 9. quæst. 18. n. 10. [Lupus in d. l. curabit, §. 4. n. 73. vers. ex quibus.]

79 Quæro † sextò, an fideiussor possit opponere exceptionẽ vsurarũ, sicut ipse principalis? & dico quod sic, etiam si principalis confiteretur contractum esse legitimum, & non vsurarium, Bald. in l. tam mandatori, col. fi. de nõ numerat. pecunia, Marsil. in Rubrica de fideiussorib. num. 268. Magon. dec. Florent. 110. nu. 4. [Marsil. de fideiuss. nu. 268. Farin. de carcer. & carcerat. quæst. 34. nu. 25. cum seq. Surd cons. 20. n. 1. & cons. 271. nu. 23. Muta dec. 6. n. 8. Alb. Mandell. cons. 215. n. 11.]

80 Quæro septimò, per † quantum tẽpus duret facultas opponendi hanc exceptionem? & dico quod durat in perpetuum, & ei nunquam præscribitur, Socinus iun. cons. 145. num. 59. vol. 1. Bald. cons. 322. vol. 1. Decius in l. petens, num. 7. C. de pactis, Pet. Gerardus sing. 18. Barbat. cons. 51. vol. 1. Curt. iun. in præcit. l. petens, n. 14. [quòd secus voluit, Bertaz. cons. 242. n. 5. lib. 1.] Bouius in tract. de statutar. vrb. præscript. gl. 5. nu. 1. 2. & 13. Viuius dec. 169. n. 1. [Io. Igneus in Repetit. §. non alias n. 516. Ancharan. cons. 336. inhærendo, n. 2. dec. Pedemont. Osasc. 137. nu. 10. Fontan. de pact. nupt. clausul. 4. gl. 13. p. 2. n. 51. Caroc. dec. 133. n. 2. & 11. Bartol. Vgolin. de vsuris c. 27. nu. 21.] Sed est verũ quod

81 † postquam opposita opponens, tenetur eam probare infra quindecim dies, & vltra non auditur, Roma. singul. 46. Arnon. Proble. 98.

82 Quæro † octauò, & vltimò, quis sit iudex competens in causa vsurarum? & respondeo quod est ille qui præuenit, quia cum sit mixti fori, est locus præuentioni, notatur in c. ad nostram, de iureiurando, in cap. illo vos, de pignor. in cap. ad nostram, de emptio. & venditio. & in c. cum dicecesi de vsur. Cassianus consil. 63. num. 18. Paulus de Leaz. in Clemẽtina prima, de vsuris, Bart. Baldus, & Paulus de Cast. in l. Titia, ff. soluto matrimonio, & in l. omnium, C. de sacrosanctis Ecclesijs, Alexander consil. 9. per totum, volum. 4. Socinus senior cons. 219. volum. secundo, Corneus consil. 227. in 3. parte, Socinus in capit. cum sit generale, colum. 7. de foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio falsitatis non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones.*

2 *Exceptio falsitatis quæ euidẽter patet ex actis, non censetur exclusa per pactum de non opponendo.*

3 *Iudex ex officio etiã parte nõ opponente, põt op-*

ponere hanc exceptionem.

4 *Exceptio falsitatis notoriæ non est exclusa per Pragmaticam super Bulla.*

5 *Instrumentum falsum dicitur nullum.*

6 *Falsitas alicuius publici instrumenti per notariū confecti quot numero testibus probetur.*

7 *Notario asserenti se fecisse falsum instrumentum, non creditur in præiudicium tertij, etiā si ipse notarius esset constitutus in articulo mortis, secus si ipsi notarij essent duo, quia tunc illis fides adhiberetur, & n.11.*

8 *Confessio Notarij dicentis se fecisse falsum instrumentum, inducit quidem præsumptionē ipsius falsitatis, quamuis effectualiter non probet, quod tamen limitandū venit, vt n.9.*

10 *Constitutus in articulo mortis, quando aliquis esse dicatur.*

12 *Iudices duo si confiterentur se tulisse sententiā iniquam, propter pecuniam habitam, an præiudicent parti.*

13 *Testis si cōfitetur se tulisse falsum testimoniū, an præiudicet illi pro quo deposuit: & quid si confessio non esset realis, sed ficta, propter contumaciam, & n.14.*

15 *Sententia lata contra notarium de fabricatione falsi instrumenti, an noceat parti, & an probet contra eam, n.16.*

17 *Instrumentum falsum in vna parte, quando reddatur falsum in totum.*

18 *Testis si deponit falsum circa id quod non tangit negotium principale, an vitiet totam depositionem.*

19 *Instrumentum si declaratur falsum, an contractus in eo contentus dicatur etiam falsus.*

20 *Instrumento vitiato, an vitietur contractus in eo contentus.*

EXCEPTIO VIGESIMA NONA.

Falsitatis.

1 Vigesima nona † exceptio, quæ nō censetur reiecta à statuto reijciēte omnes exceptiones, est exceptio falsitatis, Bar. in l. Lucius ff. ad Turpill. & in l. si veritas, C. de fideicom. Bal. in addit. ad Specul. in tit. de exequ. sent. in Rubr. vers. & nota qđ ista exceptio, Paul. de Cast. in l. si feriatis, ff. de ferijs, Foller. in Pract. cēsuali, §. vt vides, n. 2. carta mihi 218. Ant. Mass. in tract. de oblig. in forma cam. q. 1. in princ. Turret. cons. 74. n. 37. lib. 1. Gramm. cons. 66. n. 1. in ciuil. Decius in c. ex parte il secundo, nu. 89. de offi. deleg. Rebuff. super constit. Galliæ tit. de lit. oblig. artic. 1. glo. 9. num. 15. 16. 17. Milanens. decis. 8. num. 19. lib. 2. Asin. in pract. execut. §. 31. cap. 5. Menoch. in tracta. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. num. 40. Et hoc tanto facilius procedit, si potest de falsitate in continenti constare per publicum instrumentum. Bero. in c. Item cum quis, de restitut. spoliat. [Mart. vot. 52. n. 10. Caluol. in praxi. §. exceptiones concl. 3. n. 21.] Passer. cons. 28. num. 20. Carauita super Ritu M. C. V. Ritu 166. n. 57. 58. 59. 60. 2 61. & † instrumentum esset euidenter falsum tunc talis falsitas nō censet exclusa per pactū de nō opponēdo per qđ sunt exclusæ exceptiones, & defēsiones Ias. cōs. 85. col. 2. li. 1. Burg. in tract. de Laudim. p. 3. inspect. 40. n. 88. vbi ad hoc allegat Mascar. in trac. de probat. cōclus. 739. num. 6. Caroc. in tract. de depos. p. 3. q. 54. [& talis exceptio falsitatis commissæ in causa potest opponi in exequutione sententiæ, Caluol. in pract. §. exceptiones contra libellum, concl. 1. n. 61. sed si requirit altiorem indaginem ista exceptio falsitatis non est admittenda, nec exequtio retardat. Crescentius dec. Rot. Rom. 19. de fide instrument. Siluest. Zacchia in addit. oblig. Cameral. q. 17. n. 31. Peregr. dec. 148. n. 6. & an talis exceptio falsitatis impediat immissionem ex remedio l. fi. C. de edict. Diui Adrian. tollend. Ceuall. commun. contra commu. q. 848. num. 5. Siluester Zacchia in addit. oblig. camer. q. 17. n. 30. Inttrigl. super Bulla q. 5. num. 7.] Imò tali † casu 3 iudex ex officio etiam nemine opponente debet hanc exceptionem opponere, Marsil. consil. 89. num. 22. Asinius in tractat. de execut. §. 3. num. 54. [Farinac. in tractat. de falsitat. quæst. 159. num. 49. & nume. 50. cum sequent.] & † quando falsitas est certa & no- 4 toria, & constat ex lapsis seu instrumentis, non censetur reiecta à nostra Pragmatica super Bulla, Domin. Milanensis in dicta decisio. octaua, nu. 20. & 33. & decis. secunda num. 42. & decis. 3. nume. 16. lib. secundo, vbi allegat Firmianum super eadem Pragmatica in verbo falsitatis, Iason in l. 1. §. hoc edicto in quinta colum. de oper. noui nunc.

Alex.

Alex.conf.59.n.17.lib.4.Foller.loco iam dicto,n.4.& 5. [& impedit executionem literarum Apostolicarum. Franc. Monald. cons. 104.n.2.lib.1.an talis exceptio falsitatis impediat immissionem in remedio l.final. C.de additt. Diui Adrian.toll.quod non Menoch. de adipiscend.remed.4.nu.726.Farin.decis. Rot.Roman.831.n.3.] & ratio cur ista exceptio non censeatur reiecta, ea esse potest, 5 quia † instrumentum falsum dicitur nullum, l.Paulus,ff.de verborum signifi. Barbat.cōs. 43.nu.10.lib.1.Th[illegible]s Docc.alleg.5.n.14. post cons.54.Monald.cons.101. nu.5. lib.2. Sed exceptio nullitatis non censetur sublata per hoc statutum,vt dixi supra excep. 20.nu. 1.ergo eodem modo nec exceptio falsitatis sublata esse censetur, imo per talem exceptionem instrumentum reducitur ad nihilum, vt dixere Doctor.præcitati. [Franc. de capitibus liste cons.71.n.4.inter cōs.criminal. diuersorum lib.1.Alb.cons.99.n.1.]

6 Quæro † modo,quot testibus probetur instrumētum esse falsum ,dic quod per tres vel ad minus per duos etiam non descriptos in instrumento D[illegible]. omnes in l.in exercendis, C.de fide instr.& in l.1. §.si quis [illegible] ff.quemadmodum [illegible] Bar.in l.optimam [illegible] n.13.C.de [illegible] & communit.stip.Gram.d.cons.66.n.[illegible] in ciuil.Pract. Papiens.in forma oppos. contra instrum.[in glos.in verbo dignoscitur, nu.1.& seq. [illegible] mihi 344. Marcell.Cala in tract.de modo articul.& prob.[illegible] nu.7. de qua quæstione diuitibarius superius in exceptione 10.n.1.& seq. [& probatur falsitas instrumenti præsumptionibus quando agitur de tollendo fidem ipsi instrumento clar. in §. falsum [illegible] est conclus. [illegible] Farin.cons.1[illegible] n.43.in [illegible] lib.1. & ad conuincendū notarium de falso probationes debent esse liquidissimæ [illegible] Farin. de falsitate [illegible] 39.[illegible]

7 [illegible] an credatur notario asserenti se fecisse falsum instrumentum? & respondendum est, quod non in præiudicium tertij, et [illegible] esset in articulo mortis constitutus, Paulus de Castro in l.Sola, in [illegible] Vallella [illegible] cons.72.n.5.[illegible] Baldus in l.[illegible] ff.ad Sill.[illegible] Bald.in [illegible] dicatur,in 3.col.Cod.de [illegible] idem Bald.& Salicet.in l.generaliter, in vlt.notabili, C.de non num.pecun.Ang. in l.errore,C.de test.Alex.cons.133.num.6.lib.7. Boss.in tract.crim.tit.de falsis,nu.95. & 99. Natta cons.124.n.15.lib.1. Surd.decis.135.nu.2.& decis.107.n.1.& cons.173.n.81.lib.2 [Rolan.a Vall.cons.85.n.7.lib.2.Grammat. cons.ciuil.72.n.5. Marsil.in tract.de fideiuss. n.39. Morot.cons.69. n.36. Carpan. in stat. Mediol.c.344.n.23.Scaco.de Iudic.c.73.nu. 2.versic.si vero lib.1.] Mandell. cons.485. 8 nu.2.vol.3.vbi dicit num.4.quod † licet non inducat probationem, inducit tamen præsumptionem falsitatis talis confessio facta p cōstitutum in articulo mortis. Petr.Anguiss. cons.73.n.8.lib.6.& cons.3.n.14.lib.1.Odd. cons.78.n.7.& 8.lib.1.vbi testatur de cōmu-9 ni opinione. Quam conclusionem † limitabis quoties cum assertione notarij concurrissent aliæ coniecturæ,& verisimilitudines. Baldus cons.252.n.2.vol.4.Surd.decis.135.n.4.& 5 & decis.107.n.7.& cons.290.n.46.& 47.lib. 2. Carpan.super Stat.Mediol.c.344.nu. 23. 10 lib.1. Et † tunc dicitur aliquis constitutus in articulo mortis, quando decedit ex infirmitate,in qua erat tempore confessionis absque sanitatis interuallo.Bald.in c.1. in vlt.col.de pact.& in l.ait lex,§.1.ff.ad legē Aquil.Bart. in l.quod de pariter, ff.de reb.dubijs,Marsil. in tracta.de bannitis in verbo,mortui, n. 24. [Sebast. Medic. in tract.mors. omnia soluit. 11 p.1.n.114.] secus † si essent duo notarij qui confiterentur fecisse falsum instrumentum, quia tunc probarent.Boss.d.n.95.& 96. dicit 12 idem esse, † quando duo iudices confiterentur se tulisse sentētiam pecunia mediante, & 13 quod est dictum in notario, procedit † etiam in teste,qui si confiteretur se tulisse falsum testimonium, ei non creditur in præiudicium tertij.Bart.in d.l.generaliter, in 1.& 2. Lectura,C.de non numer.pecun. Anchar. cons.24. nu.2.Fulgos.cons.173.Decius cons.189.nu. 2.& 10.Mars.cons.78.n.15.& cons.102.n.7. Tindarus in tract.1.de test.variat. in secunda parte prin. Afflict. super constit.si damn.clan dest.n.34.Brunus cons.62.nu.5.& 8. vbi bene examinat istam conclusionem. Ruinus cons. 146.n.5.vol.5.Brun. à Sole, in compend. resolut.propos.iur.in verbo,testi dicēti,Claud. Tuc.Alleg.31.nu.3. Gabr. in suis conclus. in tit.de malefic.concl. 32.per totam,vbi hanc

con-

conclusionem ampliat, & limitat diuersis modis. Boss. in d. tit. de falsis, n. 19. [Bursat. cõs. 439. n. 24. Grammat. cons. 3. n. 2. in Crimin. Viuius decis. 171. n. 6. Mattheus Brun. cons. 62. n. 8. Curt. senior. cons. 69. n. 1. Fabius Turrett. cons. 9. n. 8. lib. 1. Tutius allegat. 31. n. 3. Villalob. in tract. Commun. opin. in verbo. iudici. nu. 115. vbi dicit quod iudici, vel testi etiam in articulo mortis nõ creditur,] & † q d si confessio notarij vel testis non esset realis, sed ficta, propter contumaciam, vide eundem Boss. tit. pręd. nu. 97. Nattam d. cons. 124. nu. 15. lib. 1. Et subsequẽter iuxta † prædicta quęro, quid si fuisset lata sentẽtia contra notariũ, propter fabricationem falsi instrumenti, vel contra testem propter falsum testimonium, an talis sententia præiudicet partibus? & respondeo quod sic, si pars fuit citata, aliàs secus. Bar. in l. 2. ff. de præuaricat. Fel. in c. cum Ioãnes, col. 7. vers. sed fortè, de fide instrum. Roland. cons. 13. nu. 15. lib. 2. [Boss. in tit. de sentent. n. 86. Gomes. in tit. de delict. to. 3. c. 1. n. 88. Ruin. cons. 15. n. 11. lib. 5.] Bocr. decis. 118. n. 17. Alba. cons. 485. nu. 9. volum. 3. Surdus decis. 135. n. 3. & cons. 173. n. 82. lib. 2. vbi dicit, † quod licet non faciat probationem contra partem, facit tamen aliqualẽ præsumptionem, & leuem suspicionem, & allegat Bart. in d. l. Lucius, ff. de infam. & Nattam cons. 394. n. 24. [Roland. cons. 13. n. 15. lib. 2. Moroc. cõs. 17. n. 11. Boss. vbi sup. n. 87.]

Quęro, quartò, † quid si instrumentum sit falsum in vna parte, seu in vno capitulo, an reddatur in totum falsum? & dicendum est quod si falsitas est in parte substantiali negotij principalis, tunc instrumentum redditur in totum falsum, secus si esset falsum in accessori s, quia tunc non vitiatur in totum, sed in illa parte tantum, in qua est falsum. Innoc. in c. fraternitatis, de hæretic. Specul. in titul. de instrum. edit. §. instrumentum, versic. quid si aliquod instrumentum. [Ang. de malefic. in verb. falsarius nu. 45. & ibi addent. Foller. in pract. Crimin. in verb. item quod commisit n. 8. Alb. cons 485. n. 1. Mathesilan. in additt. singul. 40. Diaz. regu. 348. Mascar. de proba. conclus. 742. nu. 1. cum seq. Menoch. de præsump. pręsump. 21. n. 1. lib. 5. Io. de Amic. cõs. 154. n. 12. Lancellot. Gallia. cons. 15. n. 45. Ripa respons. 128. nu. 16. fol. 170.] Gabriel. in lib. 7. suarum conclusionum, tit. de malef. cõcl. 3. n. 1. & seq. vbi alios allegat, & ponit istã cõclusionem pro regula, quam varijs modis ampliat, & limitat. Practica Papiensis in forma product. instrumen. in gloss. in verbo, appaream, nu. 2. carta mihi 333. vbi adest copiosa addit. in litt. A. Menoch. in tractatu de præsumptionib. lib. 5. pręsumpt. 21. vbi latissimè examinat istam conclusionem. Hieron. de Laurent. in Rota Auenion. decis. 33. nu. 2. & decisio. 65. n. 5. Fuscus in suis singularibus litera I. n. 42. Beretta, cons. 53. nu. 9. Trosius super Ritu M. C. V. ritu 166. nu. 32. Quæ cõclusio † procedit etiam in depositione testis, in qua si testis deponit aliquod falsum, quod non tangit negotium principale, eius depositio nõ vitiatur, nisi in parte, in qua est falsa. Anton. de Butrio, in c. cũ causam, de test. Socin. iun. cons. 17. nu. 9. lib. 3. & cons. 31. n. 27. & cons. 41. nu. 11. lib. 2. Ias. in l. 2. nu. 16. C. de bon. possess. secund. tabul. & in l. si ex falsis, n. 10. C. de transact. & in l. 1. nu. 45. ff. de offic. eius, cui mand. est iurisdict. Brun. à Sole, in Compend. resolut. proposit. iur. in verbo, testis dicto suo. Alex. Raudẽs. cõs. 2. n. 113. li. 2. [Simon de Prætis cons. 60. n. 8. Gabr. cons. 169. nu. 67. Grammat. cons. 31. n. 14. Plot. de in litem iurand. tit. 44. n. 10. Roland. cons. 33. n. 5. lib. 2. Marsil. sing. 618. Monald. cons. 42. n. 21. Valasc. decis. 51. n. 15.]

Quintò, & vltimò quæro, † quid si instrumentum fuisset declaratum falsum, an cõtractus in eo contentus dicatur etiam falsus? Et dico, quod non. Bossius in tract. crim. titul. de falsis, nu. 34. Menoch. cons. 881. nu. 14. lib. 9. Bald. in l. alia, nu. 2. C. de his quib. vt indign. vbi etiam Barb. in addit. Tiraq. in tract. de retractu Lignagier, §. 2. gl. 1. n. 1. & seq. Boccat. super constit. Aegid. gl. 7. n. 5. circa medium. Asin. in tract. de exequut. §. 1. c. 10. nu. 6. Soc. cons. 2. in princ. vol. 3. & ratio est, quia vitiato † instrumento, non vitiatur contractus in eo contentus, dummodo aliàs constet de cõtractu. Imola, & ceteri Scribentes, in l. serui filij, §. eum qui chirographum, ff. de legat. 1. Boccat. d. n. 5. & dixi latius supra in prælud. n. 234. & seq. Alia potest esse ratio istius cõclusionis, quia instrumentum respicit notarium, contractus verò partes. ita Asinius vbi supra. [Decian. cons. 29. n. 80. libr. 2. Fontanell.

nell. de pact. nuptial. lib. clauf. 1. n. 5. Menoch. conf. 881. n. 4. Surd. conf. 318. nu. 17. Morot. conf. 39. nu. 15.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quod res petita non est in rerum natura, non censetur exclusa à Statuto reijciente omnes exceptiones.*

2 *Debitor rei quando sit liberatus si res perijt, & n. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11.*

5 *Actio personalis non solum prosequitur personã obligatam, sed etiam rem petitam.*

12 *Debitor obligatus dare vnam ex duabus speciebus, an liberetur ab vtraque, si vna ipsa rem moreretur, & quid si nõ est obligatus disiunctiuè, sed coniunctiuè, nu. 13.*

14 *Res fuisse eodem modo perituram penes creditorem prout perijt penes debitorem, quomodo probetur.*

15 *Iudex potest condemnare ad pretium quãdo res petita esset iam perempta.*

16 *Mora quando dicatur regularis, & quãdo irregularis remissiuè.*

EXCEPTIO TRIGESIMA.

De re non existente.

1 TRigesima † exceptio, quæ non censetur reiecta à statuto reijciẽte omnes exceptiones, est exceptio, quod res, quæ petitur vigore Instrumenti, non est in rerum natura, Bened. de Barz. in tract. de guarentig. instru. in 2. p. circa finem, versic. supra duodecimo, Dec. in c. ex parte, il 2. nu. 90. de offic. deleg. Afin. in pract. §. 31. c. 49. Menoc. in tract. de præsum. lib. 2. præsum. 48. n. 41. Carpa. super stat. Mediol. lib. 1. c. 116. nu. 212. & ratio esse potest, 2 quia † re perempta, debitor etiam quod sit in mora, quam nostrates vocant irregularem, censet liberatus. [Menoch. in tract. de præsump. lib. 3. præsump. 138. per totam, sic etiã in emphiteotã quando res est perẽpta liberatur à censu. Surd. conf. 400. n. 15. Paris. de re integrat. feudor. c. 126. idẽ Surd. dec. 198. n. 6 Molin. de cõtractib. disput. 457. n. 3. Siluest. in summa in verb. emphiteosim n. 4. Costa in tract. de rat. portion. q. 38. n. 4. Gratia. com. contra com. q. 312. n. 6. Corbol. de iure emphyt. tit. de priuat. ob non solutum Canon. limit. 18. n. 3. Thesauri fori ecclesiastici c. 30. n. 10. Mastrill. dec. 141. n. 23. de Laratha cõs. 6. n. 16. Gratia. discept. c. 165. n. 6. Farin. dec. Rota Rom. 227. n. 1. & 3. in fi. lib. 2. cons. crimin. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glo. 18. nu. 110. p. 1. & quid in solutione pretij, prout in seruo vendito, & mortuo non liberatur Morla in emporio iuris q. 11. n. 4. fol. 354.] Alex. in l. de diuisione, ff. sol. matri. Alciat. in l. quod te, circa fin. ff. si cer. pet. vbi Ias. n. 25. & Cagnol. n. 97. testatur de cõi * opi. l. naturalis, §. sed si schiphos, ff. de præscript. verb. Facchin. lib. 2. controuers. c. 72. Guido Papa in l. incendium, n. 1. & seq. C. si cert. pet. & in3 telligas, si † res fuisset eodem peritura penes creditorem prout perijt penes debitorem, gl. commu. approbat in l. si verberatum, ff. de rei vendic. Bart. & Imola, in l. nemo, ff. de verb. oblig. Magon. dec. Lucensi 69. nu. 23. & hoc 4 † procedit tantum in actionibus realibus, l. item si verberatũ, §. fi. ff. de rei vendi. l. de eo, §. si post, ff. ad exhibendum, Bar. in l. quod te, nu. 10. ff. si cer. pet. & in l. nemo rem suam, §. 1. ff. de verb. obl. Dec. in d. l. quod te, nu. 46. vbi testat de communi opin. & ibidem Curt. iun. n. 31. & Cagn. n. 79. & Aluar. n. 6. Bellon. lib. 4. supput. iur. c. 8. Robert. Aurelian. lib. 1. sent. iur. c. 23. Menoc. in tract. de præsump. lib. 3. præsump. 138. n. 2. secus in actionibus personalibus, in quibus etsi res esset ita peritura penes creditorem, prout perijt penes debitorẽ, adhuc ipse debitor non est liberatus, sed dẽt soluere æstimationem rei peremptæ, l. si pecunia, §. fi. ff. de cond. causa data, l. si filiusfamilias, §. si post diuortium, ff. sol. matr. l. apud Iulianum, §. 1. & l. cum seruus, §. fructus, in fi. ff. de leg. 1. l. cum filius familias, in princ. & in §. fi. ff. de verb. obl. l. qui decẽ, ff. de solut. Bar. in l. quod te, n. 10. ff. si cer. pet. vbi ẽt Ripa, n. 28. Aurelian. d. c. 23. Menoc. præsump. præd. nu. 4. Facchi. li. 8. controuers. iur. cap. 100. in princ. [& dicitur perẽpta quando eius vsus haberi non potest, Camill. de Laratha cons. 6. n. 16. Andr. Gail lib. 2. obseru. 23. n. 24.]

5 Et ratio diuersitatis est, quia † in actionibus personalibus non petimus simpliciter rẽ, sed prosequimur etiam personam obligatã; ideo re perempta, non perit obligatio, quia perso-

na ipsa remanet obligata; in realibus autem res simpliciter petitur, ideo re casu perempta, reus remanet liberatus, si ita esset peritura penes eundem actorem, Facchin. & Aurelian. locis præcitatis, Menoc. d. tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 138. n. 3. [Mart. dec. 33. n. 13. & in subsidium datur contra singulare successorem, & possessorẽ rei. Menoc. cons. 63. n. 22. Crauet. cons. 201. n. 8. Tusc. in lit. A, concl. 99. n. 22.] sed id quod dixi, qđ

6 in † actionibus realibus reus liberatur, re perempta, intelligas, si ipse reus est in bonafide, [Tusc. in lit. M, cõcl. 381. n. 2. & 5.] secus si in mala, quia tunc non liberaĩ, etiam si codẽ modo esset peritura penes creditorẽ, L. illud, ff. de petit. hæred. Facchin. d. c. 100. vers. ex hoc respondeo, Bronchorst Belga in Conciliat. cent. 1. assert. 48. circa medium. Secundò

7 intelligas, nisi † creditor fuisset rem venditurus, quia tunc etiam possessor bonæfidei tenetur ad reficiendum pretium rei peremptæ, & si ipsa esset eodẽ modo peritura penes creditorem, d. l. item si verberatum, §. fi. ff. de rei vendic. Facchin. d. lib. 8. controuers. c. 100. vers. hoc responso, Bronchorst d. assert. 48. in princ. Menoc. præsump. præd. n. 3. Has duas

8 limitationes, siue intelligentias sublimites in debitore ex causa depositi, qui si res esset eodem modo peritura penes creditorem, semper & indistinctè liberatur, est tex. in l. si plures, §. 1. vbi Bar. ff. depositi. & etiam quod creditor esset rem venditurus. Tertiò intelligas,

9 nisi † debitor fuisset in mora, quam nostrates vocant regularem, quia tunc debitor non censetur liberatus, etiam si res fuisset eodem modo peritura penes creditorem, l. quod te, ff. si cert. pet. l. si ex legati, & l. nemo, §. 1. l. cũ filius familias, ff. de verb. oblig. l. electio, §. si is quem, ff. de noxal. action. l. si in Asia, §. fin. ff. depsit. l. cum seruus, §. fructus, ff. de leg. 1. [Surd. cõs. 12. nu. 58. Tusc. in lit. D, cõcl. 55.

10 n. 4.] quæ omnia intelligas † quando quis esset debitor speciei, [Nauarr. consil. 32. de præbend. tom. 1. fol. 341. Albert. Brun. de deminution. num. 110. inter tract. diuersorum tom. 17. fol. 372. Berous cons. 194. nu. 22. lib. primo,] secus si generis, vel quantitatis, quia tũc debitor nullo casu liberatur, Guido Papa, in l. incendium, per totam, C. si cert. pet. & præcipuè num. 3. vbi distinguit, qñ res debita perijt facto hominis, & qñ nõ, & ẽt quando facto creditoris, vel facto tertij, & quãdo lege permittẽte, & quando resistente; & id quod dixi quod debitor quantitatis

11 nunquam liberatur, limitatur, qñ † quis esset obligatus ad quantitatẽ respectu speciei, qa tũc specie perẽpta debitor liberaĩ à quãtitate promissa, Bart. in l. cũ vires, n. 7. ff. de leg. 1 & in l. quidam testamento, §. si tibi, vbi etiã Io. de Imola, eod. tit. Tiraq. in tract. cessante causa, n. 224. Guido Papa in d. l. incendium, n. 4. ff. si cert. pet. [Tusch. d. concl. 381. n. 1. & 6.] Iuxta supradicta quæro, quid † si qs

12 esset obligatus dare vnam ex duabus speciebus, vt puta Seium vel Stichum, an tunc vno mortuo liberetur à tota obligatione, ita vt si conueniatur, possit opponere & dicere, quod res deducta in obligatione, iã perijt. An verò possit prçcisè cogi ad aliãẽ & dico, qđ tũc debitor põt cogi pcisè ad dãdũ rẽ quç superest, ex deductis in obligatione, est tex. & ibi hoc not. Doctores, ĩ l. Stichũ aut Pãphilũ, ff. de solut. Guid. Papa d. n. 3. & dicã in meo tract. de effectibus, tit. de effect. dictionũ, in dictione

13 (aut) quod pcedit, etiã si debitor nõ est obligatus disiunctiuè, sed coniunctiuè [Pancirol. cons. 165. num. 23. Carau. super Ritu 4. in fin.] vt dare Stichum & Pamphilum, quo casu vno mortuo, non liberaĩ ab alio, Guido

14 Papa vbi sup. Quando autẽ præsumaĩ † qđ res fuisset eodẽ modo peritura penes creditorem, sicut perijt penes debitorẽ, ponit Menoc. in tract. de præsum. lib. 3. præsum. 138 1. n. 6. & seq. vbi distinguit, & ponit multos casus. Et aduertendum est circa præsentẽ ma-

15 teriam, quod licet res † petita non existat, attamen in casibus in quibus reus venit condemnandus, iudex potest ipsum condemnare ad eius æstimationem, licet ipsa æstimatio petita non fuerit; & tunc sententia non diceretur extra petita, Bar. in l. si seruum, §. fin. ff. de verb. oblig. Bald. in l. fi. C. de fideicom. libert. Alex. in l. 4. §. hoc autem iudicium, nu. 22. ff. de dam. infecto; [Nuntius Pellicia in consuetud. Auersan. c. 3. n. 596.] Et quia superius feci distinctionem de mora regulari,

16 & irregulari, ideo si vis scire † quando mora dicaĩ regularis, & quando irregularis, vide tex. & DD. in l. mora, ff. de vsu. & in c. mora, de reg. iur. in 6. Nauar. cons. 3. n. 6. p. 2. in tit. de

de vsur. Capic. decis. 14. n. 20. Oddo cons. 94. n. 25. lib. 1. DD. in l. quod te, ff. si cert. petat. [an dicitur in regularis exceptione frustiuū Gratian. discept. c. 243. & c. 240. nu. 13. Bim. cons. 279. n. 22. Roderic. de ann. reddit. lib. 3. q. 7. n. 91. Borgin. decis. 22. n. 3. & nu. 15. cum sequ. lib. 4. Paseth. cons. 117. Surd. decis. 211. n. 3. Peregr. de fideicommiss. artic. 49. nu. 87. Bimius cons. 132. nu. 21. Io. And. Georg. allegat. 1. n. 26. Galganet. de condit. & demostr. p. 2. c. 1. q. 66. n. 20. Surd. decis. 240. n. 3.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio resolutionis contractus non censetur reiecta à Statuto reijciente omnes exceptiones.*
2 *Contractus resolutus habetur pro non facto.*
3 *Exceptio resolutionis contractus, an censeatur exclusa à Pragmatica super Bulla.*
4 *Exceptio resolutionis cōtractus, dicitur realior ceteris exceptionibus.*
5 *Contractus quomodo resoluatur, & n. 7.*
6 *Contractus societatis quomodo resoluatur.*
8 *Statutum, vt destruatur, requiritur eadem sollemnitas quæ interuenit in eius celebratione.*
9 *Statutum in destruendo quot partes populi requirantur.*
10 *Testamenta, & codicilli quomodo destruantur.*
11 *Contractus si à principio fuit celebratus cum publico instrumento, in eius resolutione requiritur etiam publicum instrumentum.*
12 *Forma, & sollemnitas obseruata in celebratione contractus, an in eius resolutione requiratur intellige, vt n. 13. & 14.*
15 *Res quando dicatur esse integra.*
16 *Resolutio contractus est eiusdem naturæ, prout est eius constructio.*
17 *Forma requisita à statuto in costructione actus requiritur etiam in eius destructione.*
18 *Statutum si requirit scripturam, vel tot testes ad probationem debiti, eadem requiritur ad probationem solutionis ipsius debiti.*
19 *Contractu princip. resoluto, resoluuntur etiam omnia pacta in ea apposita.*

EXCEPTIO TRIGESIMAPRIMA.

Resolutionis contractus.

1 TRigesimaprima † exceptio, quæ non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones, est exceptio resolutionis contractus. Bologne. cōs. 12. n. 28. vbi allegat glossam, Bar. & DD. in l. 1. §. & parui, ff. quod vi aut clam, qui in meo libro nō loquuntur aliquid de ista exceptione, licet dictum istud in se sit verum, ex rationibus per eū ibi adductis [Giurb. decis. 55. n. 9. & n. 22. Muta decis. 26 n. 31. & quid in resolutione dominij Anton. de Ball. in suo tract. lib. 5. super Bull. q. 2. nu. 16. cum sequ. Aldouin. de Aldouin. cons. 40. n. 31. Mastrill. decis. 47. n. 6. & decis. 64. n. 12. 2 & decis. 92. nu. 6.] & præcipuè ex ea, quia † contractus, siue actus resolutus, habetur pro nōn facto, l. nec vllam, ff. de petit. hæred. Cephal. cons. 288. n. 12. lib. 2. Afflict. decis. 40. in fine, & est text. in l. 1. §. quibus, ff. quod cuiusque vniuer. nom. Crauet. cons. 80. n. 4. lib. 1. Becc. cons. 6. n. 4. Surd. cōs. 400. n. 12. lib. 3. [Fab. de Monte in tract. de emption. & vendit. q. 8. n. 5. Zanet. in eodem tract. sub pacto de retroendendo n. 72. & annullato contractu annullantur omnia alia promissa in codē contractu Menoc. cons. 888. Boccat. in tract. de cens. lib. p. 2. n. 166. Pontan. de spolio lib. 3. n. 132.] quæ conclusio corroboratur ex eo, quod dicit Bero. in c. item cum quis, n. 35. 36 & 37. de restit. spol. Dom. Milanes. decis. 8. n. 3 53. & seq. lib. 2. dū disputant, † an per Pragmaticam super Bulla, qua reijciuntur non solum exceptiōes, verum etiam defensiones, censeatur exclusa ista exceptio? & tandē cōcludunt, quod non, & quod ista exceptio tāquam releuās aliàs fuit admissa per M. R. C. vt testatur idem Dom. Milanens. decis. præd. 4 n. 63. vers. & ideo ex præmissis, & quod † ista exceptio sit realior ceteris, dixit idem Bolognet. d. cons. 12. n. 27. vbi allegat tex. in l. ab emptione, ff. de pact. & in l. nihil est tam na- 5 turale, ff. de reg. iur. contractus † autem dissoluitur de consensu vtriusque partis, & cum actu retrosimili, l. 1. vbi Bald. & Salic. n. 1. C. quando liceat ab empt. disced. glos. in l. Paulus respōdit, ff. de solut. Bar. Aret. Ias. Decius

Mm & alij,

& alij, in l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. pet. Ioa. And. in reg. peccatum, in fine primi artic. de reg. iur. in 6. Bart. in l. quae extrinsecus, ff. de verb. oblig. Bald. in l. si quis argentum, col. 2. C. de donat. & consil. 120. lib. 5. Siluan. cōs. 102. nu. 35. Bolognett. cons. 11. n. 37. Socin. iun. cons. 6. lib. 2. Bombin. cons. 13. nu. 30. Nicol. Rausner. cons. 3. nu. 35. lib. 2. Surd. cons. 136. n. 25. lib. 1. Sed hoc fallit † in contractu societatis, qui dissoluitur ex dissensu vnius ex socijs, l. sed, & socius, §. 1. l. actione, §. diximus, vers. Labeo, & l. si conuenerit. ff. pro socio. Magon. decis. Florent. 47. nu. 3. [Petrus. Ant. Anguiss. cons. 17. n. 2. lib. 2. Sforz. cons. 94. n. 1. Franch. decis. 249. n. 3. & an per mortem ciuilem dissoluatur Valasc. decis. 63. n. 3. Magon. decis. Florent. 1. n. 2. Boccat. de societat. n. 180.] & ipsa resolutio † cōtractus, debet fieri cum ijsdem qualitatibus, quibus fuit constitutus, d. l. ab emptione, ff. de pact. l. nihil tam naturalem, ff. de reg. iur. glos. in l. Paulus, ff. de solut. Bart. Aret. Rom. Iason. Dec. & alij, in l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. pet. Rimi. iun. cons. 276. n. 43. lib. 3. [Bertaz. in tractat. Claus. claus. 30. gl. 12. n. 9. & est ratio quia eodem modo quo fit contractus, & cum eisdem sollennitatibus, & requisitis codē modo dissolui debet Siluan. cons. 102. n. 35. Surd. cōs. 136. n. 25. Grat. cons. 31. nu. 5. lib. 1. Dec. in l. nihil tā naturale n. 5. ff. de regul. Iur. Tiraqu. de l. connubial. in verb. contractu glos. 5. nu. 11. fol. 198. Monald. cons. 110. nu. 15. Fabian de emption. & vendition. q. 5. princip. n. 65. Eugen. cons. 87. n. 38. Anchar. cons. 105. n. 6. Farin. decis. 158. n. 1. in fi. lib. 2. cōs. crimin.] Vran. cons. 1. n. 2. & 3. lib. 1. Bartolin. in tract. de subrept. rescrip. q. 7. art. 10. Hinc dicimus, quod † in destruēdo statutum, requiritur eadem sollemnitas, quę interfuit in illud componēdo. Bart. in l. omnes populi, in 3. quaest. principali, vbi etiam ceteri Scribentes, ff. de iustit. & iure. [Carpan. in statut. Mediolan. in praelud. n. 79.] Additionator ad Bart. in l. quod maior, ff. ad municip. Bombin. cons. 13. n. 4. 5. & 29. vbi dicit, quod † sicut in cōponendo illud requirūtur duo ex tribus partibus populi, ita requiruntur etiā in destruēdo. Authent. è contra, & Authent. filius, in fi. C. de repud. & eadē † sollēnitas requirit in destructione codicillorū, & testamentorū, quae requiritur in eius constructione. Natt. in repet. l. hac consultissima, §. ex imperfecto, nu. 220. C. de testam. Bart. in l. fideicommissum, C. de fideicom. Osasc. decis. 53. n. 10. & seq. & cons. 11. n. 20. Calcan. cons. 91. n. 8. Asinius in tract. de exequut. §. 5. c. 42. in vltimis verbis. [Seraph. decis. Rot. Roman. 890. nu. 1.] Ideo † si à principio contractus fuit celebratus cum instrumento publico, nō potest dissolui sine publico instrumēto. Bald. in c. 1. §. fi. col. penul. vers. quaero dicitur hic, per quos fiat inuest. Barbat. cons. 47. n. 11. & 12. lib. 2. Osasc. decis. 53. per tot. Surd. d. cons. 136. nu. 25. lib. 1. Sed † an in dissolutione contractus requiratur eadem sollemnitas, & forma, quae fuit obseruata in eius celebratione? & dicas, quod non, si talis forma, & sollemnitas interuenit ex voluntate partium, vt quia voluerūt celebrare instrumētum in praesentia iudicis, vel duorum notariorum; vel quid simile; secus si ex necessitate legis, vel statuti, vt quia statutum requirat in aliquo contractu decretum iudicis, vel praesentiam cōsanguineorū, l. ad dissoluēdum, C. de praed. minor. Bart. in l. actor, n. 9. ff. rem ratā haberi, & in l. ab emptione, ff. de pact. & in l. ideo, nu. 2. & 3. ff. de condict. furt. Paul. de Castr. in l. tria praedia, n. 5. ff. de seruitut. rusticor. praed. Marsil. in repet. rubr. de probat. nu. 34. & seq. Franc. de Ponte in tractatu de Lamijs, n. 43. Osasc. decis. 53. n. 10. vbi citat Ias. Dec. & alios. Surd. cons. 136. n. 26. lib. 1. Cagnol. in l. nihil tā naturale, n. 11. ff. de reg. iur. Mago. in Rota Florent. decis. 1. n. 24. Asin. in tract. de exequut. §. 5. c. 42. n. 7. & 10. Turret. cons. 1. n. 15. lib. 1. [Farin. decis. 341. n. 1. Purpur. cons. 516. n. 13. Crot. cons. 44. n. 8. Surd. cons. 262. n. 81. Viu. decis. 17. n. 9. Tusch. in litt. S. conclus. 328. n. 1. Roman. cons. 65. n. 2. & cons. 116. n. 2. & ibi Mandosius in litt. B. Bertaz. in tract. Claus. claus. 4. glos. 29. nu. 9.] Et ex † hoc infero, quod obligationes, & contractus facti per mulieres cum decreto iudicis, prout solent fieri in isto Regno, possunt dissolui, & cancellari sine dicto decreto, quia illud fit de partium voluntate, nullo statuto hoc iubente, quod secus est in contractibus minorum, in quorum dissolutione requiritur consensus curatoris, vel decretū iudicis, ex quo in eius celebratione requiritur ex forma statuti, vt interueniat vnum

vnum ex illis duobus, vt habetur in c. Regni, 78. edito per quondam Serenissimũ Regẽ Carolum. Et illud, quod dixi, quod † nõ requirit
14 eadem sollẽnitas, & forma voluntaria in dissolutione contractus, intellige, si res est integra; secus, si res desinit esse integra. Doctores omnes, in l. ab emptione, ff. de pact. & in l. 1. C. quomodo liceat ab emptione disced. Surdus, d. n. 26. Res verò quando † dicatur esse
15 integra, ponit Salicet. in d. l. 1. nu. 2. Surd. d. cons. 136. n. 25. in fine. [idẽ Surd. decis. 305. n. 11. Tusch. in litt. I. conclus. 264. n. 265. per
16 tot. Intrigl. de feud. artic. 5. n. 905.] Et ratio supradictornm est; quia * resolutio cõtractus est eiusdem naturæ, prout est eius constructio Afflict. decis. 232. n. 1. vbi Pisanell. in additt. nouiss. Asin. in tractatu de exequut. §. 5. c. 42.
17 n. 8. Hinc habetur, quod si ex forma † statuti ad actum probationis requiritur quædã specialis forma, eadem requiritur etiam ad eius distructionem. Felin. in c. cũ accessisset, nu. 5. de cõstit. Asin. d. c. 42. n. 7. [Surd. decis. 128. n. 11. Alex. cons. 209. n. 17. lib. 2. & cons. 47. in princip. lib. 7. Franch. decis. 48. nu. 6. Osasch. decis. Pedemont. 53. in fi. Moscatell. de fideiuss. p. 2. q. 7. n. 21. Dec. cons. 141. nu. 1. Rimin. iun. cons. 430. n. 7. Gratia. discept. c. 168. n. 3. 20. & in decis. 93. n. 16. Farin. decis. Rot. Roman. 341. n. 1. Purpurat. cons. 116. n. 13. Ludou. decis. Perusin. 2. nu. 24. Roland. cons. 76. n. 17. lib. 1. Viu. decis. 17. n. 9. Anchar. q. 42. n. 20. lib. 3. Milanis. decis. 4. n. 31. lib. 2. Giurba. decis. 49. n. 12. Surd. cons. 262. n. 81. Turrett. cons. 1. n. 15. lib. 1. Grat. cons. 31. nu. 5. libr. 1. Alfons. in Collectan. iur. ciuil. n. 614. fol. 159. Afflict. de feud. c. 1. n. 38. de feud. dato ad inuicem legis Monald. cons. 110. n. 15. Fabian. de Mont. de emption. & vendition. q. 5. prin-
18 cipal. n. 65.] & ideo si ex forma † statuti creditum, seu debitum debeat probari aliqua scriptura, seu tot testibus, solutio eiusdem debiti debet probari scriptura, vel tot testi bus, quibus probatur debitum, l. testium. C. de testib. Dec. in l. nihil tam naturale, nu. 3. ff. de reg. iur. & in c. 2. col. 12. vers. postremo, de pbat. Anchar. cons. 350. Bald. cons. 220. vol. 1. Asin. d. c. 42. n. 9. & 11. [Rom. cons. 65. n. 2. & cons. 116. n. 1. Marsil. in rubr. C. de probatio. n. 347. & in pract. Crimi. §. Restat. n. 7. Farin. [illegible]

19 Et aduerte, quod quando † dissoluitur contractus principalis, dissoluũtur omnia pacta, & clausulæ in eo appositæ, ex quo sunt accessoria ad contractũ principalem. Bald. in l. ex testamento, circa finem, C. de fideicommissis Tiraq. in repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, n. 117. vbi more suo alios adducit. C. de reuocan. donat. & in tract. de iure constituti, p. 3. limit. 7. n. 14. 15. & 16. Crauett. cons. 299 col. 2. vers. his ita præmissis. Lãbert. in tract. de contract. gl. 1. nu. 83. [quod extinguitur omnis obligatio Farin. decis. Rota. Roman. 318. n. 2. Lambertengus de contractibus gl. 1. n. 83. Ancll. de Amat. cons. 10. n. 1.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio moratoria guidatici, vel quinquennalis dilationis, non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones.*

2 *Maritus etsi in contractu matrimoniali sit obligatus statim dissoluto matrimonio restituere dotem, tamen tam ipse, quàm eius hæredes habent dilationem anni vnius ad eam restituendam, si dos consistit in pecunia, vel mobilibus.*

3 *Hæredes viri tenentur alimentare vxorem viduam, dum restituunt sibi dotes, & mulier tenetur pro eis operari, nu. 4.*

5 *Mulier quando dicatur aliundè habere vnde se alat.*

6 *Hæredes viri tenentur statim restituere dotes etiam consistentes in pecuniis, vel mobilibus, si vir prælegasset dotes eius vxori.*

7 *Mulier consequitur interesse dotis non solutæ, si vir dotes sibi prælegasset.*

8 *Hæredes viri si sunt diuites an possint statim compelli ad restituendas dotes.*

9 *Mulier non potest petere alimenta, si ipsa ea non petiit infra annum luctus.*

10 *Hæredes viri posũt eligere si volũt statim restituere dotes, vel alimẽtare vxorẽ prædefuncti*

11 *Princeps potest derogare statutis, & ea tollere, & alterare.*

12 *Princeps potest debitoribus concedere dilationẽ ad soluendum.*

13 *Dilatio ad soluendum concessa per Principem sæcularem, an extendatur ad debita iurata, & nu. 17. & 20.*

14 *[illegible] sæculares nõ possũt remittere iuramẽtum,*

Tem-

Ma-

EXCEPTIO TRIGESIMASECVNDA.

Moratoriæ, Guidatici, & quinquennalis dilationis.

1 TRigesima secunda † exceptio, quæ non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio moratoria, guidatici, & quinquennalis dilationis, Cyn. & Salic. in l. fi. C. si contra ius, vel vtilit. public. Dec. cons. 352. nu. 8. Paul. de Cast. in l. fi. vbi Ias. nu. 21. ff. qui satisd. cog. Surd. cons. 299. n. 16. qui omnes licet loquantur, quando fuisset per pactum renuntiatum, attamen idẽ est, & procedit in statuto, Pand. Grauinat. in tract. de præsent. instrum. p. 5. declar. 34. Tartal. in pract. M. C. V. c. 1. n. 49. Curt. iun. cons. 86. n. 30. lib. 3. & quia secundum Bald. in l. 2. nu. 3. C. de precib. Imper. offeren. quem sequitur Bartol. in tract. de subrept. rescript. q. 6. art. 8. vers. puto igitur, istiusmodi dilationes quinque modis, siue vijs solent concedi, hoc est à lege, sine ministerio iudicis, à testatore, à Principe, à lege cum ministerio iudicis, & à partibus, ideo de eis singulis tractabimus separatim.

2 Prima † itaque est dilatio, quæ concedit lege, sine ministerio iudicis, & hæc pōt exemplificari in dilatione anni vnius, quæ conceditur marito ad restituendum dotem sibi apportatam ab vxore hæredibus ipsius vxoris, quando matrimonium dissoluitur ob mortẽ vxoris, vel ẽ contra hæredibus viri, si matrimonium separatur ob mortem ipsius viri, qd licet in contractu matrimoniali vir se obligauerit restituere dotes sibi apportatas, statim dissoluto matrimonio, attamen non potest conueniri, nisi elapso anno prædicto, quẽ nostrates vocant annum luctus, si dos ipsa consistit in pecunia, vel in bonis mobilibus, l. 1. §. exactio, C. de rei vxor. actio. l. diuortio, §. interdũ, & ibi Bar. & Doct. ff. sol. matri. Plot. in tract. de in litem iurando, §. 11. nume. 23. [Surd. in tract. de alim. tit. 9. q. 30. n. 2.] ideo si conuenitur antẽ elapsum temporis prædicti, posset opponere exceptionem talis dilationis. Bene verum est, quod isto casu, † quo matrimonium separatur per mortem viri, hęredes ipsius etiam extranei tenetur ipsam mulierem viduam alere, si ipsa non habet vnde aliunde se alat ex redditibus aliorum bonorum suorum, quia non tenetur vendere eius bona, nec consanguineos grauare pro se alimentanda, gl. Bal. Sal. & Ang. & in d. §. exactio, Aret. in l. diuortio, col. 3. vers. debes. ff. sol. matri. Io. de Anan. in c. salubriter, col. 6. circa princ. de vsur. Bar. Ias. & Alex. in d. l. diuortio, Bald. cons. 30. vol. 2. [Rim. iun. cons. 815. n. 38. Lup. in tract. de vsuris in l. curabit §. 4. nu. 86. Gaspar Thesaur. in Addition. ad dec. 43. Thesaur. in princ. Surd. de alim. titu. 1. q. 44. n. 11. & 48. Berous cons. 130. n. 4. cum seq. lib. 3. Ioseph. Ludouic. concl. 36. col. 3. versic. doctores communiter Roland. à Vall. cons. 10. n. 19. lib. 1. Alex. 55. in lib. 3. var. resolut. resolut. 6. n. 3. tit. de iure dotium, Tusc. in lit. D, cõcl. 741. n. 1. cũ seq. Io. Bapt. Thor. in compẽd. decis. Neap. in verb. interesse, dotium, Thesaur. dec. 43. n. 1.] Plot. d. n. 23. Rolan. cons. 55. n. 2. lib. 2. Ioseph. Lodou. dec. Perus. 211. n. 4. Tesaur. dec. 43. nu. 1. vbi dicit, quod hanc opinionem sunt amplexi Senatus Pedemont. & Parisien. Vinc. de Franch. dec. 489. n. 1. & seq. Et mulier, † quæ alimentatur infra annum luctus, tenetur operari pro hęredibus, qui alimenta præstant, not. in d. l. diuortio, Plot. eo. n. 2. Rol. cons. 55. nu. 2. lib. 2. [Muta super Ritu c. 189. n. 13. Aret. in §. 1. nume. 4. instit. ad Senatus consult. Trebell.] Mulier † autem quando dicatur habere aliundẽ vnde se alat, optimẽ declarat Bal. d. cons. 30. quem sequitur Rolan. eod. cõs. 55 nu. 6. [Surd. de aliment. tit. 1. q. 44. num. 49. Tusch. in lit. D, concl. 741. n. 7. & num. 74. & con-

conclus.398.n.8. Thom.Docc.cons.37.] In dubio verò mulier non præsumitur habere vnde se alat, secundum Thesaur.decisio.prædict. num. quinto, [Rimin.iun.dicto cons. 815. num. 39. Ludouic. decis. 92. num. 7.]

6 Sed † si vltra obligationem factam in côtractu matrimoniali vir prælegasset vxori dotes, tunc ipsa vxor statim & nô expectato lapsu anni, potest agere & consequi suas dotes ab hæredibus ipsius viri, etiam si habet aliũdè vnde se alat, l.1.ff.de dot.præl.§.sed si vxori, vbi hoc no.Bart.glo.& Aret. instit.de leg. Plot.in d.tract.de in lit.iurando,§.11.nu.23. glo.in l.3.C.de fals.cond.adiect. Io. Dilect. in tract.de arte testandi,tit.6. caut.17.nu.1. Iol.Ludou.dec.Perus.21.n.3.& seq. [Lup. in d.§.4.n.87. Ludou.d.concl.36. vers. fallit secundo,] & an sufficiat lapsum anni ad constituendum hæredem in mora,& videtur dicendum quod non quia requiritur iudicialis interpellatio, Crauet.cons.89.n.4.vers.sed qa], Iustus in sing. lit.V,nu.66. vbi dicit etiam,

7 quod isto † casu mulier ipsa consequitur interesse dotis non restitutæ à die mortis viri, sicut in alio casu ipsum consequebatur à die, lapsi anni luctus.§.sed si vxori,instit.de leg. §.fuerat, Instit.de action.ib. [quòd talis peremtio dotium ante annum quando est legata dos oritur ex testamêto,& legato, ita Lanar. cons.46.nu.2. cum seq. Tusch.in lit. V,concl. 398.n.2. Marescot.variar.resolut.c.83.n.42. lib.2. Tusch.in d. concl.741. n.17.] & toto tit. de dot.prælegata, & licet aliqui fuerint

8 huius opinionis, q. si † hæredes viri sunt habiles,& ditiores, & opulenti, non possunt vti dilatione istius anni, [Lupus in dict.§.4.n. 87.Becc. cons.43. n.24. lib.1.] tamen contrario opinio est communior.* Bar.in l.diuortio,§.Interdum, & ibi Illustr. Card. Alban.in Lucubrat.ad eundem Bar. circa finẽ, ff.sol.matr. Bal.& Sal. in l.1.§.exactio, C. de rei vxor.act. Ial.in d.§. fuerat,n.27.& 28. instit.de action. vbi testatur de commu.* opin. Boer.cons.50.n.19.& seq. Plot.d.n.23. Viu. dec.197.n.21.p.1.& pro complemêto istius materiæ puto non esse omittendum dicere,

9 quod si † mulier durante anno prædicto non petierit talia alimenta, sed aliundè se alimentauerit, non potest amplius ea petere, Alex. Cart.& alij, in l.de alimentis, C. de transact. Paulus de Cast.in l.diuortio, ff.sol.matr. Adden.ad Bar.in d.l.diuortio, lit.B, Capic.dec.

10 24.n.9. Tesaur.dec.44.num.1.[Lup.in d.§. 4.n.89. Gramm.dec.102.n.91.& 92. Ludou. d.concl.36.vers.ista tamẽ limitatio, & quando est negligens in petendo dotem,& habet vnde se alat non potest petere interesse dotis Affl.dec.284.n.3. Thom. Docc.cons.37. Marzar.cons.37.n.130. qui de com.testatur Plot. cons.37.n.7. Cephal.cons.133.nu.130.Soc. sen.cons.126.n.5.vers.quibus præmissis lib. 1.Campeg.de dot.p.2.q.17.n.1.& 2. Tusch. in lit. D,concl.741.n.17.& 62. & non debet interesse dotis non restitutæ quando hæredes viri mortui non sunt constituti in mora, Soc. iun.cons.74.n.37.lib.1. Bero.cons.178.n.19 lib.1. Honded.cons.36.n.8.lib.2.& tunc debetur interesse dotis non solutæ facta interpellatione quando vxor ob talem retardationem passa fuisset aliquod damnum, aut lucrũ cessans, vt dicit, Ceph.cons.133.n.136.Alex. cons.141.n.2.cum seq.lib.5. vbi est necesse liquido probare, vel damnum emergẽs, vel lucrum cessans, Surd.de aliment.q.45.n.36. cũ seq. Thesaur. dec.43.n.2. & multa alia probari debent, vt dixerunt Neuizan.cons.74. n.3.Plot.de in lit.iurand.§.11.n.30. Summa Angelic.in verb.vsura,n.16.vers.quid de illo Menoch. de arbitr. cas.119.n.2. Crauett. cons.89.n.4. Couar.variar.resolut.lib.3.c.4. n.2. Vrsill.ad Affl.dec.284.n.6. Anchar.cõs. 150.n.8. Tusc.in lit. D,concl.741.n.12.& 13. Marescott.in tract. variar.resol.cap.83.n.42. lib.2. Itẽ dico, q quãdo vxor hẽt vnde se alat, & hæredes non sunt constituti in mora tunc etiam post annum nullum debetur interesse dotis non restitutæ, Alex. cons.74. nu.15.& cons.141.n.7. lib.5. Fulgos.cons.196.nu.1. Tusc.in lit.V, concl.398.n.8.& in lit.D,concl.741.n.1.& n.62. Affl.dicta dec.284. Dec. cons.37.n.3. Ang.in l.diuortio,ff.sol.matr.qui de mag.commu.test.Marzar.cons.37.n.130. Plot.cons.37. nu.7. vbi dicit non deberi etiã passa mora Addent.ad Farin.dec.85.in lit. Cephal. cons.133.n.130. Et dicta mora, Soc. sen. cons.126.n.5. vers.quibus præmissis, lib. 1. qui de mag. commu. testatur Campeg. de dot.p.2.q.17.n.1.& 2. Lan.de pignor.in secundo membr.3.p.n.17.vers. Istud autem Cotta in verb. dos soluta, vers. quid autem si hæredes,

des, Burs.cons.8.n.41. Chircon.commu.opi. diuers.in lit.A, cent.5.concl.23.] & † qđ est in electione ipsorum hæredum vellet soluere dotes, vel eam alimentare, nec mulier potest recusare: quia hoc est inductum fauore ipsorum hæredum. Vinc.de Franc.dec.489.n.23 vbi allegat Capic. dec. 24. [quòd hæredes possunt restituere dotem consistentem in rebus mobilibus statim non expectato anno, Corneus cons.129.n.7.lib.1.]

10

Secundo est dilatio quæ conceditur à testatore leganti, vt si in legato ponit tempus ad soluendum: nam ante illud tempus hæres non potest conueniri, & si conuenitur, potest opponere hanc exceptionem, sed quia hæc est potius exceptio, quod dies solutionis nondum aduenerit, quam exceptio moratoria, ideo me remitto ad dicta infra exceptione quadragesimaprima, per totam, & solum circa istam dilationem posset quæri, an testatore possit disponere, vt dum hæres non soluet legatum consistens in pecunia, soluat quid annuum. sed quia de hac quæstione loquutus fui supra except.28 nu.76. ideo ne videar iam dicta repetere, me refero ad ibi scripta.

Tertia est moratoria siue dilatio, quę conceditur à Principe, quæ cum sit frequentior, requiritur vt longa serie de ea pertractemus. & ante omnia dico, quod ratio cur hæc exceptio non censetur exclusa à statuto reijciente omnes exceptiones, est, quia † Princeps potest derogare statutis, & ea tollere & alterare, Brunor.in tractatu quod stant.masculis, fęminæ non succedant, artic. 14. num. 3. vbi allegat Bald.in l.qui se patris, col.8.vers. & suas, C. vnde liber. & allegat etiam alios Doctores, [Curt.iun.cons.108.num.7.Cephal.cons.28.nu.71.Crauett.consil.119.nu. 2. & cons.144.nu.18.Paris.consil.1.n.42.lib. 4.Albert.Brun.cons.1.nu.33.Alba Mandel. cons.185.nu.28.& in his, quæ sunt iuris positiui voluntas Principis pro ratione & causa habetur Schrader de feud.p.10.sect.6.n.86. Muta super Ritu c.72.n.26. Carpa. c.465.n. 1.Sacc.cõs.1.n.68.Iac.Gallus cõs.39.n.17.] & quod † princeps possit concedere debitoribus dilationẽ ad soluendũ, est tex.in l.2.C.de precib.Imper.offer.& dixit Lãcel.Corrad.in tẽp.om.iud.lib.1.c.1.§.4.tit.de Imperatore,

11

12

vers.debitoribus dilationẽ indulget, n.1.Surdus in tract.de aliment.tit.8. priuil.71.nu.1. Muscatell.in pract.par.4.in glo.in verbo, petendo, num.13.& hoc transit sine vlli difficultate in debitis in quibus non interuenit iuramentum; [Menoch.cons.244.nu.12. Mastrill.dec.16.n.1. Muta dec.24.nu.33. Surd. cons.299.n.18.idem Author de Grass.in tracta. de effect.cler. effect.4. num.180.] Sed † difficultas consistit in debitis iuratis, & nõnulli tenuere quod dilationes debitoribus cõcessæ per principes sæculares non extenduntur ad debita iurata, ita Alex. cons.38. num. 5.volum.3.& cons.205.vol.2.& cons.137.n. 4.volum.6. Affl.dec.5.num.14.vbi Carauita & Hieron.de Martin.& Marc.Ant.Puluerin. in addit.nouiss.alios allegant, Bauer.in trac. de virtute iuram.num.30.Mars.sing.515.Neuizan.cons.59.num.15.Castan.cons.7. num. 67. Caius in tract.de morator. præscript. nu. 54. Fel.in cap.constitutus, num.20.de rescri. Bell.in tract.de re milit. par.9. titu. de saluis conduct.num.63. Menoch.in tract. de arbit. iudic.casu 337.num.19.Ioan.Bapt.Marchesanus in tractat.de commiss. seu rescript.comment.4.c.1.num.28.Grammat.decis.12. nu. 2.& 3.Surdus cons.299.nu.4.lib.2. vbi alios allegat. Fuscus in suis singul.litera D, nume. 11. circa medium, Carauita super Ritu Regni Neapol.Ritu 287. nu.6. vbi etiam Trosc. nu.11. Albert.Brun. consil.46. Anna singul. 463.vbi tam ipse quam Fab. in add.alios allegant.Ias.in d.l.2.nu.2.C.de precib.Imper. offer. Curt. iunior cons.67.nu.3. [Mastrill. de indulto c.36.n.3.Tessaur.dec.86.n.4.cum seq.Personal.quæst.15.nu.22. Burg. de laudem.par.3.inspect.22.Gratian.discepta.cap. 222.num.27.] Io.Pirr. Angl.super consuet. Aurelian.tit.de execut.& loco c.18.Cy.& Salic.in l.fi.C.si contra ius vel vtilit. public.Bouius in tract. de stat.vib.præscript.gl.21.nu. 70. Borell.sup.pragm.Odialitium, §.1.glo.3. n.26.Tessaur.dec.186.n.4. Lancel. Conrad. in templ.om.iudic.lib.1.c.1.§.4. tit. de Imp. in vers.debitoribus dilationem indulget, nu. 7. & ratio quæ pro ista opinione adducitur est, quia † principes sæculares concedentes tales moratorias non possunt remittere iuramentum, nec dispensare circa contractus iuratos, quia hoc spectat ad Romanum Põtifi-

13

14

cem, c. venerabilem, de elect. c. nouit, de iudi. Vegius cons. 68. nu. 167. Parpalia in repet. l. quoties, C. de precib. Imperat. offer. Intrig. consi. 19. num. 13. vol. 1. Eugenius consil. 14. num. 21. Surd. d. cons. 299. nu. 2. Restaur. in tract. de Imper. q. 110. vers. vigesimoquarto remittere. [Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 114. n. 3. Mancin. de iurament. p. 4. effe. 233. nu. 6. Curt. sen. cons. 65. n. 22. Alex. cõs. 205. in fin. lib. 2. Io. Stepha. Lamberteng. in tract. de contractibus in tit. finis, nu. 17. Tho. Ferrar. Cautel. 55. nu. 2. Affl. dec. 5. nu. 1. vbi Vrsill. n. 1. Marsil. sing. 515. Ann. sing. 463. & ibi Fabius filius, Bertazol. in repetit. l. si qs maior. n. 384. C. de transactio.] Natta cons. 233. n. 1. & cons. 368. n. 7. lib. 2. vbi loquitur in Imperatore, Alex. cons. 27. vol. 1. & consil. 161. vol. 2. & cons. 38. num. 7. vol. 3. Fachin. lib. 3. controuers. cap. 13. per totum, vbi dicit quod hæc opinio est indubitata de iure Pontificio, Gramm. dec. 12. nu. 1. & † etiam Pontifex Roman. si non fecit expressam mentionem de iuramento, non videtur illi voluisse derogare, c. constitutus, de rescript. c. cum nõ deceat, vbi gl. in verbo, effectus, de elect. in sexto, Innoc. in c. cum inter, de iureiurando, Bart. in l. si quis in principio testamenti, nu. 4. ff. de legat. 1. Affl. dec. 111. nu. 13. Seraphi. in tract. de priuileg. iuram. priuileg. 22. num. 38. Amat. dec. 81. num. 3. Surd. cons. 299. nu. 3. lib. 2. Abbas in c. 1. nu. 7. de ijs quæ fiunt à maiori parte, Cap. Carauita super dicto Ritu 287. nu. 7. Ias. in d. l. quoties, num. 2. C. de preci. Imper. offer. Alex. cons. 125. nu. 12. volum. 1. Bouius d. glo. 21. nu. 70. Tessaur. dec. prædicta, n. 5. Marchesan. d. tractat. de commiss. seu rescript. commiss. 4. c. 1. num. 28. qui multos alios allegat. Lancell. Conrad. loco citato, [Gemin. cons. 83. n. 12. Io. Camill. Billot. de absolut. iuramen. c. 3. n. 13. lib. 2. Seraphi. de priuil. iurament. priuil. 3. n. 27. Alex. cons. 205. nu. 6. lib. 2. Curt. sen. cons. 65. n. 28. Vegius cons. 68. n. 166.] quæ conclusio † limitatur, quando Papa disponeret motu proprio, quia tunc etiam non facta mẽtione speciali de actu iurato, adhuc dispositio porrigetur ad illum. Franc. in c. 1. nu. 9. de iureiur. in 6. Fel. in c. constitutus, num. 6. de rescript. Gabriel. conclus. 5. nu. 28. de iureiuran. Seraph. d. priuil. 22. num. 25. Amat. de cis. præd. nu. 4.

Secundò, dicta conclusio limitatur, quando Papa disponeret ex certa sciẽtia, ac cum causæ cognitione, quia tunc etiam non facta speciali mentione de iuramento dispositio locũ habebit in actu iurato. Alex. cons. 59. num. 8. lib. 1. Grat. cons. 41. n. 21. lib. 1. Gozad. cons. 16. nu. 5. Curtius iun. cons. 170. n. 32. Gabr. conclus. 11. num. 12. in fi. in tit. de statut. Seraphin. d. priuil. 22. num. 40. Amat. d. nu. 4. Sed supradictis non obstantibus, opinio contraria de consuetudine seruatur, quod scilicet principes sæculares dilationes & moratorias concedunt non solum pro debitis simplicibus, & non iuratis, verum etiam pro iuratis, & ita in isto Regno Siciliæ semper vidi practicari, & obseruari, quod etiam firmat Boerius dec. 296. num. 5. vbi testat̃ de consuetudine Aquitaniæ, Dec. cõs. 352. in fine, qui dicit quod de hoc non est disputandum in terris contendentium istas moratorias. Hoc idẽ dicit Surdus dicto consil. 299. num. 15. lib. secundo, Carauita super dicto Ritu 287. nume. 9. vbi dicit, quod ita seruatur in Regno Neapolit. Anton. Caius in addit. ad Aret. in Rubr. de exceptio. nume. 13. vbi testatur de consuetudine Galliæ, Tessaur. decisio. 186. num. 6. Ferrettus cautela 16. Intrigl. consil. 19. num. 13. lib. primo, Muscatell. in pract. p. 4. in glo. in verbo, petendo, nume. 14. vbi dicit, quod hoc putat verissimum, & quod per concessionem talis dilationis nullum infert præiudicium creditoribus. Immò ius suum tutius reddit per cautionem, quæ præstatur à debitoribus obtinentibus istam dilationem, sed non aduertit ad illud vulgatum axioma, quod qui tardè soluit, minus soluit. Alia potest assignari ratio, quia † iuramentum semper intelligitur præstitum, salua auctoritate superioris, l. final. vbi hoc notat Alexan. num. 2. ff. qui satisdat. cogantur, vbi est etiam optima addit. in litera A, Grammat. d. decisio. 12. num. 16. Surdus d. consil. 299. num. 5. lib. secundo, Bursat. consil. 244. nume. 14. lib. tertio. [Mancin. de iurament. part. quarta, effect. primo, quæstio. septima, num. quinto.] Possunt † tamen concordari istæ opiniones inter se contrariæ, vt prima opinio procedat, quando fuisset in specie iuratum non opponere moratoriam, neque quinquennalem dilationem, secun-

cunda uerò quãdo esset simpliciter iuratum. ita Surd.loco supra citat. Fuscus in suis sing. litera D, num. 11. sed in isto regno vtroque casu (& nescio quo iure) conceditur dilatio, & non solum semel, sed vidi pluries pro vno & eodem debito concedi tres & plures dilationes, vnam post aliam non obstantibus reclamationibus quotidie factis à creditoribus, & hoc non sine maximo damno, & iactura mercatorum, & in foro versantium contra illud quod dicit Tessaur. præd. dec. 186. nu. 7. quia admonet Principes, vt nõ ita passim sint proni ad concedendum istas dilationes, nisi aliqua subsistente iusta & legitima causa, & qñ id sine magno creditoris incommodo fieri potest, & respondetur ad illud quo pro ratione tenentium contrariam partem adducitur, scilicet, † quod Princeps non potest tollere iuramentum, aut super eo dispensare, qđ est verum, quando Princeps vellet in totum tollere vires iuramenti, secus, si solum differuntur & debilitantur ad tempus, ex quo tũc valet Principis concessio seu prouisio, Alex. cons. 38. vol. 3. Fel. in c. constitutus, nu. 8. ver. considera secundò, de rescript. Surd. d. cons. 299. nu. 17. lib. 2. Muscatel. in pract. par. 4. in glos. in verbo, petendo, nu. 14. Borgas. in tracta. de irregularit. p. 4. quæst. 1. n. 2. [Vegg. cons. 68. n. 167. Bursat. cons. 334. nu. 16. Grãmat. dec. 12. n. 15. Intrigl. cons. 19. n. 13.] iuxta prædicta quæro, quid † si cum iuramento fuisset renuntiatum impetrationi moratoriæ, an impetrare possit ea vti sine metu periurij, & dic, quod non, Oldradus consil. 92. post medium, Paulus de Castro, & Iason in l. fin. ff. qui satisdare cogan. Cynus in l. fi. nu. 4. C. si contra ius vel vtilit. public. vbi etiam Salic. nu. 6. Trosi. super d. Ritu 287. num. 74. [sicut etiam dicit quod iurans nõ petere reductionem ad arbitrium boni viri an repellatur stante iuramẽto, Asin. de exequutionib. §. 8. c. 252. n. 1.] Et idem † est si aliquis sub pęna ꝓmisit, non impetraturũ moratoriã, qa eo ipso quod illã impetrat incidit in pęnã, Salic. d. n. 6. intelligas † tamen supradicta, qñ in supplicatione non fuisset facta mentio de pęna promissa, quia si de ea fuit facta specialis mentio, tunc impetrans non incidit in pœnã, quod secus est in periurio. ita Sal. n. 6. & ratio diuersitatis ea assignatur, quia Imperator & ceteri Principes tẽporales, non possunt dispensare super periurio, sed solum Sũmus Romanus Pontifex, c. quantæ, c. si verò, c. quẽadmodum, de iureiurando, & dixi sup. nu.... ad quod faciunt dicta per Paul. de Castro in l. 1. n. 3. ff. qui satisdare cogant. & ibidem Ias. nu. 22. Carauita super d. Ritu 287. num. 11. Natta cons. 233. nu. 1. lib. 1. Tessaur. d. decis. 186. nu. 8. sed si † prius impetrauit absolutionem à iuramento, tunc potest ea vti iurans sine metu periurij, Rebuff. super constit. Gall. tit. de liter. dilator. nu. 24. Tessaur. dec. præd. nu. 6. in fine. Debitores † autem qui has litteras salui conductus, seu moratoriæ impetrare volunt, debent in supplicatione quam porrigunt Principi, narrare qualitatem debiti, scilicet, si sit iuratum, vel ne, l. si. vbi omnes Scribentes, C. si contra ius vel util. public. Cassan. cons. 7. n. 67. Rol. cons. 31. n. 2. lib. 2. [an concessio dilationis à Principe facta extendatur ad debitum iuratum, Gramm. dec. 12. num. 2. & ibi Addent. Pedroch. consil. 1. n. 160. Alex. cons. 38. num. 4. lib. 3.] Ias. in l. quoties, nu. 2. C. de precib. Imper. offer. Menoch. in tract. de arbit. iudic. casu 203. nu. 14. ubi ex hoc infert ad prouisionem † quæ solet fieri, quod concurrenti maiore parte creditorum, debitor gaudeat quinquennali dilatione contra minorem partem, ut non procedat quotiescunque debitum minoris partis esset iuratum, [Rol. à Vall. cons. 31. nu. 15. lib. 2. Mancin. d. effect. 233. num. 4. Viui. dec. 268. nu. 1. Burg. de laudim. p. 3. inspect. 22. n. 8. Tusc. in lit. M, concl. 14. nu. 14. & concl. 383. nu. 8.] sed nec istud obseruatur in isto Regno, in quo concurrente maiori parte, minor pars compellit concurrere, etiam si suum creditum esset iuratum. Quod etiam dicit indubitanter esse de iure tenendum. Carauita super Ritu 287. nume. 8. ubi testatur de communi consuetudine. Carpanus super Statutis Mediolanen. cap. 408. nu. 83. lib. 1. [Afflict. decis. 288. nu. septima, Viui. dicta decis. 268. num. 2. Io. Bapt. Ferret. cons. 145. n. 2. Boer. dec. 296. nu. 3. Machell. Patroc. 56 n. 4. cum seq. Tusc. in lit. M, concl. 14. nu. 11. Afflict. decis. 288. num. primo, ubi Vrsill. nume. 3. Duenna Regul. 294. Seraphin. decisio. Rot. Roman. 1233. num. 1. Bursat. cons. 224. nume. 15.] licet ratio adducta per eundem

Carauitam non militet in isto casu, ex quo (dicit ipse) pars † potest remittere iuramentum debitori, iuxta tex. in c. 1. de iureiur. & in cap. 2. de sponsal. & in l. fi. ff. qui, & à quibus, sed non sequitur conclusio in minori parte creditorum, quæ est coacta concurrere, quia ipsa minor pars non remittit neque relaxat iuramentum, & † maior pars non potest illud remittere in præiudicium tertij, Specu. in tit. de legato, §. nunc ostendendum, n. 30. Affl. in c. 1. §. si à iudice, n. 23. de consuet. recti feudi, Decian. in tract. crim. volum. 2. lib. 6. cap. 11. nu. 53. Surd. consil. 424. nu. 7. lib. 3. & alteri † per alterum non debet iniqua conditio inferri, l. non debet, vbi Decius allegat concordantes, & l. quod nostrum, ff. de reg. iur. Surd. d. nu. 7. & ius † alicui quæsitum, non potest sine facto illius ab eo auferri, Ant. Cordub. in l. si quis à liberis, §. item scriptum, num. 28. ff. de liber. agnoscend. [Sim. de Pret. consil. 175. n. 26. Tob. Non. cons. 49. n. 19. Pancirol. cons. 61. n. 3. Suarez allegat. 19. num. 5. Ant. Marsil. columna de redditibus ecclesiast. p. 3. c. 27. n. 17. Camill. de Laratha cons. 51. n. 13. Anell. Amatus cons. 56. n. 6. & cons. 79. n. 18. & cons. 89. n. 2.] Pet. Segura de Aual. in director. iudic. par. 2. c. 14. n. 28. vbi dicit, quod † neque per Principem tolli potest, Caualca. dec. 5. nu. 23. Caroc. in tract. de excuss. par. 2. q. 1. nu. 52. E quibus omnibus quæ militant contra Carauitam mihi videtur tutior opinio Menoc. quæ in dubio est amplectenda, ex quo tractatur de periculo animæ, scilicet de periurio euitando, licet (vt dixi) opinio contraria seruetur in isto Regno, & ad hanc materiam bene faciunt dicta per Alex. consil. 38. nu. 4. 5. & 6. lib. 3. Euerard. in Topica iur. in loco à vi iuramenti, num. 31. [Iac. Gall. cõs. 59. n. 21. Mart. de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 195. n. 21. Pappo. cõs. 1. n. 69. Torniola cõsil. 105. n. 15. Tusc. in lit. P, concl. 686. n. 1. Gozad. cons. 90. n. 19. ex causa põt, Bimius cons. 207. num. 10. Vvesembec. cons. 41. num. 124. lib. 1. & qd de plenitudine potestatis an possit auferre ius quæsitum tertio ꝙ sic etiam sine causa, vt dicit Intrigl. in tractat. de feudis cẽt. 2. art. 1. n. 315. sic etiam ex noua causa, & ex publica vtilitate idem Intrigl. d. cent. art. 2. n. 373. & 374. cũ seq. Apicell. tutamen pauper. tit. 3. n. 13. cum seq. Gratia. discep. c. 222. n. 19. Mart. de iurisd. p. 4. cẽt. 2. cas. 123. n. 2.] Matth. Coler. in tract. de processibus exequ. p. 1. c. 4. nu. 15. & 16. Sed id quod diximus supra, vt † maior pars possit cõpellere minorem ad concedẽdam quinquennalem dilationẽ; limitatur non procedere, quotiescunq; minor pars esset munita aliquo validiori priuilegio quam maior pars, vt quia maior pars essent creditores chirographarij, & minor essent creditores ex instrumẽto publico, vel haberent hypothecã quã non hẽt maior pars, l. rescriptum, ff. de pact. l. si præcedente, §. Lucius, ff. mandat. Straccha in tract. de mercat. tit. de decoctor. p. 6. n. 13. & seq. Matth. Coler. in tract. de process. exequ. p. 1. c. 4. n. 16. [nunquid fideiussor antequã soluat creditori possit conuenire, & agere contra principalẽ debitorẽ Vrsill. ad Affl. dec. 241. nu. 4. Vinc. de Frãch. dec. 414. Paschal. de virib. patriæ potest. c. 8. 176. p. 1. & vt gaudeat tali beneficio cessionis bonorum dẽt iudicare debitor omnia bona sua cũ iuramẽto, Affl. dec. 296. in fi. Alex. 35. li. 3. resolut. 27. n. 9. & 10. Muscatel. de appellatio. p. 3. gl. detinebit nu. 82. Giurb. dec. 41. n. 19. Mauric. Apicel. in addit. ad tutamen pauper. titu. 1. num. 341. Rebuff. in tractat. de liter. dilator. annal. num. 32. & num. 33. Burg. de laudim. part. tertia, inspect. 22. nume. 9.]

Secundò debet narrare si debitum † de quo petitur dilatio est fiscale, vel procedat ex causa delicti, quia talia debita non continentur in saluo conducto, & dilatione generaliter impetrata. Roman. singul. 182. Laudens. in tractat. de Principe, in 14. conclus. & in tractat. de fisco, in vlt. conclus. Decius in l. 1. in 1. lectura, ff. si certum petat. Tessaur. dec. 182. num. 2. Bou. in tract. de statut. Vrb. præscript. glos. 21. num. 71. Peregrin. in tract. de iure fisci, lib. 6. titu. 7. num. 22. Angel. Pisanel. in addition. nouiss. ad Afflict. decis. 5. ubi alios allegat Menoch. qui etiam alios adducit, in tractat. de arbitr. casu 203. num. 16. & casu 337. nu. 17. Bell. in tract. de re milit. p. 9. tit. de saluocond. n. 60. Bald. cons. 400. col. 2. uers. tertia ratio, uol. 1. Cepol. in l. creditores num. 3. ff. de verborum signif. Ripa in l. 1. nu. 97. ff. si cert. petat. Carau. super eodem Ritu, 287. n. 12. licet contrariũ & malè tenuerit Brun. in tract. de cession. bon. q. 26. nu. 4. & 7.

[Boc-

[Boer.decis.296.n.6.a Peguer.dec.68.n.1.cũ seq.]& ratio qua mouent pręcitati DD.ad tenendum quod debitor fiscalis vel ex delicto non gaudeat moratoria generaliter impetrata, est, quia † debitor ratione delicti non est propriè debitor nec creditor ex ista causa dicitur propriè creditor.Bar.in l.1.ff.si cer. pet. & sic dilatio concessa contra creditores, eos non comprehendit.Alia est ratio,quia si ista debita comprehenderentur in generali moratoria, sequeretur quod † Princeps faceret gratiam delinquenti, non facta delicti mentione,quod esse minimè debet, c. postulasti, vers.non ita de leui,de rescript.notat. Ias. in Authentica res quæ n.20. C. commu.de leg. Ripa, & Carauita locis paulo ante citatis, [Clar.in §.fi.q.59.n.8.vers.debet autem Mascard.de probat.cõclus.846. Baiard.ad Clarum d.q.59.n.73.] vbi ampliant istam conclusionem,vt procedat,etiam si propter paupertatẽ esset cõcessa dilatio.Quam † ampliationem limitant, quando causa propter quã fuit concessa moratoria esset talis,quæ etiam in creditoribus ex delicto locum haberet,qa tunc ea frueretur debitor ita Ias. & Carauita locis præd.vbi ad hoc ponunt exemplum, & allegant alios DD.

35 36 37

38 Tertiò exprimere debet † si debitum originẽ sumpsit ex causa locationis, ex quo pro talibus debitis non solet concedi dilatio, vel saluus conductus, ideo non veniunt in generali concessione,glos.in l. cum fructuarius, ff. de vsufruct. Specul.in tit.de locato,& cõducto, §. nunc autem, vers.129.Menoch.d.casu 203.n.18.Boer.decis.296.n.6.Caroc.ĩ tract. de locato,& conducto, tit. de verbor.signif. q.16.nu.2. Muscatell.in pract.p.4.in glos. in verbo,petendorum, 21. vbi dicit, quod hoc procedit etiam in moratoria, quæ cõceditur ex iustitia,hoc est in quinquẽnali.Anna Singul.101. [Boer.d.decis.296.n.6.Franch.decis.179.n.10.Anell.Amat.cons.50.nu.1.]

39 Item debitor † qui vult obtinere dilationẽ pro debito dotali, debet exprimere quod debitum est ex causa dotis, aliàs moratoria simpliciter ex gratia impetrata, sibi non prodesset.Io.Bapt.de S.Blasio, in tract.de priuileg. dot.priuil.289. Carauita super d. Ritu 287. n.19.vbi etiam Trosi.n.12. Vincen.de Frãch. decis.219.nu.2. Thom. Zerola in Praxi Episcopali,in verb.litteras quinquennales, vers. 5.Marcus Anton. Cucus in tract.de Moratoria,n.87.Surd.in tract.de aliment.tit.8.priuil.7.n.2.secus † si impetraretur ex iustitia,vt per concursum maioris partis creditoris. Io. Bapt.de S.Blasio,d.priuil.289.Carauit. d.n. 19.Alex.in l.si constante,§.quoties,nu.11.ff. sol.matrim. Vincent. de Frãchis decis. præd. per totam,vbi dicit,quod creditores ex causa dotis si sunt minores numero, possunt cogi à maiori parte ad concedendum quinquẽnalem dilationem iam dictam.

40

41 Item debitor in sua † supplicatione in qua petit dilationem, debet exprimere si debitũ processit ex causa alimentorum,cum non præsumatur pro tali debito Principem cõcessisse moratoriam,Cucus in d.tract.de Moratoria, nu.90.Surd.d.priuil.70.per totum,vbi dicũt quod idem procedit in debito ex causa annonæ vel administrationis panis,& in pẽsionario si pensio fuit constituta pro alimentis. [idem Surd.decis.323. n.9.]

42 Item in isto Regno Siciliæ † debet exprimi,si debitum est ex causa census Bullaris ꝑ quo debito non potest concedi aliqua dilatio, vt dictant verba Pragmaticæ æditæ ad exequutionem prædicti census Bullaris ibi (& si fortè à nobis vel à nostris,&c.) Et ratio quare in supradictis casibus debeat exprimi causa ex qua processit debitũ, est, quia in generali concessione non veniunt ea quæ in specie reperiuntur priuilegiata,glos.in l.3.C.de silentiar.lib.10. Surd. d. priuileg.70.num.3. [Cagnol.in l.1.nu.16. de regul.iur. Tiraqu. de retract.lignag.§.1.n.96.& 103. Ruin.cõs. 195.n.5.lib.1.Soc.iun.cons.12.nu.12.lib.2. Crauett.cons.130.nu.9.Rimin.iun.cons.15. num.45.]

43 Et vt vno verbo me expediã,dico, † quod debitor qui vult impetrare moratoriam dilationem, debet in supplicatione quam porrigit Principi, narrare ea omnia quæ possent operari,vt princeps illam non cõcederet,vel difficilius concederet,vt si esset debitũ Ecclesiæ pupillo,viduæ,vel alicui personæ priuilegiatæ,vel si esset debitum vetus, vel de recẽti,vel si pro eodem debito habuit aliam vel alias dilationes. Menoch.in tracta.de arbitr. casu.203.nu.14.Gramm. cons.34.n.9. & 10. [Raudens.cõs.20.n.54.Turret.cons.90. n.9. lib.

lib.2.Pancirol.conf.116.nu.7. Menoc.conf. 1.n.399.Ricc.collett.325.p.2.Socc.iun. cōſ. 77.n.84.lib.2. Natt.conſ.636.n. 192. Ruin. conſ.66.n.28.lib.3.Gozad.conſ.6.nu. 6. Pedroc.cōſ.1.n.141.Anell.Amat.conſ.17.n.16.] Brun.à Sole in compend. reſolutio. propoſit. iur.in verb.taciturnitas eius,& ratio cur ſupplicans debet in ſupplicatione ſupra dicta omnia exprimere eſt, qui † aliàs præſumeretur in dolotacendo veritatem vel exprimēdo falſam cauſam.Bald.conſ.306.n.3. lib.5. Paul.de Caſtr.cōſ.111.n.1.& ſeq.lib.1. Crauett.conſ.142.n.20.& cōſ.282.n.8. Maſcar. in tract.de probat.concl.531.num.35. & 37. [Menoch.de præſumpt.lib.5.præſump. 3. n. 73.Surd.conſ.528.nu.11.Anell.Amat.conſ. 17.num. 22.Menoch. conſ.1194.num.15.] & gratia † ſeu dilatio redderetur obreptitia, vel ſubreptitia, c. dudum de electio. c.ſuper literis,& c.poſtulaſti, de reſcript. Iaſ. in l. 1. n.2.C.ſi contra ius vel vtilit.publ. Dec.conſ. 541.n.2.Gozadinus conſ.6. n. 6. Menoch.in tract.de arbitr.caſ. 101.per totum. [Roman. conſ.330.n.4.Theſaur.deciſ.21.nu.2. Farin. de inquiſit.q.6.n.46.cum ſeq. Mandel. Alb. conſ.723.n.1.] Maſcard.in d.tracta.de proba.concl.846.per totum, qui hoc multis modis ampliat,& limitat. Affl.deciſ.220. n. 13. & ſeq.vbi Vrſill.in adnot. & † per conſequēs eſſet nulla ipſo iure.Doctor.omnes,in d.cap. ſuper litteris,& in l. 2. & in l. & ſi lege, C.de prec.Imper.offer.Turrett.conſ.26.n. 2.lib.1. [Farin.in d.q.6.n. 46.]

44 45 46

47 Quæro primò an † Princeps temporalis poſſit concedere dilationem debitori ad ſoluendum debitum quod debetur alicui Eccleſiæ? & dico quod non. Rebuff. in commētar. de cōſtit.Franciæ,tomo 2.Rubr.de lit.oblig. artic.1.gl.1.n.82. Menoch.d.caſu 203.n.20. & ratio eſt;quia Principes ſeculares non poſſunt circa res Eccleſiaſticas aliquid ſtatuere, vel aliquid ſuper eis vllo modo componere. gl.in c.ſi.in verb. Principes, de rebus eccleſ. non alien.Redoanus in tract. de rebus eccleſiaſt.non alienan.qu.4.nu.7. [Dec.in c. quæ in eccleſiarum.n.6.de cōſtit. Pariſ. conſ.2.n. 106.lib.4.Mart.de iuriſdit.p.4.cent.1.caſ.46 n.2.Sac.conſ.13.n.17.& 18. & an poſſit permutare res principis cum reb.eccleſiæ. Petr. Gregor.Tholoſan.in participation.iuris lib. 3.tit.15.c.3.in gloſ.ſi. nec poſſunt cognoſcere de cauſa clericorum etiam ſi ſit Imperator. ita Author.de Graſſ. in tractat. de effectibus Cleric. effect.1.n.343. vbi multos cōgerit.]

48

49 Quærò ſecundo † an dilatio conceſſa debitori principali proſit ſuis fideiuſſoribus, & dicas quod non, ſi non ſunt in ſupplicatione expreſsè nominati,Bald.Cinus. & Salic.in l. quoties,C.de prec.Imper. offer. Bart. in l.ſi filiusfamilias,§.ſi ſtipulatus ſum,n.2.ff.de verbor.oblig. Iaſ.in d.l.quoties,in ſi. Paulus Fuſcus in ſing.litera D,n.11.Rebuff.d.gl.1.nu. 42.Menoch.d.caſu 203.num.26.Marcheſ.in tract.de commiſſ. ſeu reſcript.commiſſ.4.c.1. n.25.& 27.Carauit.ſuper d. Ritu 287.n. 16. vbi ponit duas cautelas ad hoc vt moratoria proſit fideiuſſoribus, quæ mihi non videntur tutæ,ſed tu cogita vt dicit ipſemet Carauit. Troſ.ſuper eodem Ritu.nu.13. Cuccus in tractatu de morat.præſcript.num. 122. Muſcatell.in Practica in quarta parte,in gl.in verb. petantur,nu.22.Lancellott. Conrad.in templ.omn.iudic.lib.1.cap.1.§.4.tit. de Imper. in verſ. debitori dilationem indulget,nu.10. Fab.de Anna,conſ.82.nu.7.libr.1.Bouius in tract. de ſtatut.vrb.præſcript. gl.21.n.64.65. [Maſtrill.de indulto c.36.n.4.& quādo prodeſt Mareſcot.var.reſolut. c.129.n.1.Alex.35 var.reſol.tit.de ſolut.reſolut. 1.nu. 25. lib.3. Muta deciſ.6.n.9.Mart.vot.158.n.2.Bouius de ſtatut.vrb.gloſ.21.n.64. Brun. in tract.de ceſſion.bonorum quæſt.8.principal.num.2.] Surd.conſ.327.n.23.lib.3. vbi dicit, † quod lite pendente cum principali, interim poteſt exigi fideiuſſor, & ad hoc allegat Bald. in l. ſi.n.2.C.de fideiuſſ.idem dixere Matt. Colera, in tractatu de proceſſ.execut. p. 1.c.4.nu. 17.vbi alios allegat. Afin. in Pract.exequut. §. 31.ampl.22.n.16.fol.174.quia in obligationibus ſoluendi, exceptio quæ † competit reo principali, nō prodeſt ſuis fideiuſſoribus Petrus,& Baldus in præcit.l.quoties,Bouius d.n.65. [Surd.conſ.20.n.1. & conſ.271.nu. 23.Magon.deciſ.Florent.110.n.4. Barz. deciſ.56.n.18.& competit etiam omnibus creditoribus etiam inuito debitore Alb. conſil. 215.nu.11.] & ratio eſt; quia cū hæc exceptio † reſpiciat perſonam debitoris, non egreditur eius perſonam, l.exceptiones,ff.de exceptio. l. quia perſonale, & ibi Bart.ff.ſolut.

50 51 52

ma-

matrim. Mathesil. singul. 104. Cremes. Sing. 22. Muscatell. in d. verbo, petendo, n. 22. circa medium, Fab. de Anna. cons. 82. num. 8. [Mars. sing. 125. Alex. cons. 133. nu. 16. lib. 5. Siluan. cons. 24. n. 1. speculator. in tit. de compẽsat. iudic. addition. §. 1. n. 27. tom. 2. Io. Castagn. de benef. deduct. ne egeat. q. 4. nu. 2.]

53 & ex hoc inferunt, quod † beneficium cõcessum debitori principali, ne conueniatur vltra quam facere potest, non prodest suis fideiussoribus, l. etsi fideiussor, vbi gloss. Bartol. & Alexand. ff. de re iudic. l. exceptiones, & l. secunda, ff. de exceptio. Brunus in tractatu de cess. bonorum q. 25. quartæ quæstionis principalis, n. 1. & seq. & quæst. 6. num. 3. eiusdem quartæ quæstionis principalis, Connan. in tractat. de pact. lib. 1. c. 6. nu. 291. Cuiaccius consult. 29. in fi. vers. nec enim. [Frãc. Marc. dec. 313. nu. 2. Idem Castagn. q. 4. fallent. 4. n. 2. fol. 167. qui allegat Authorem] Arnon. cautela 22.

54 sed isto casu † fideiussori datur cautela, quæ est, vt fideiussor denunciet reo principali, quòd ipse molestatur, & principalis veniat, & suscipiat in se iudicium, & opponat hanc exceptionem in personam suam, quod facile sibi permittitur, Bartol. & Bald. in l. verum, in princ. ff. pro socio, qui mouentur per textum in l. denique, §. & generalis, ff. mandat. idem Bartol. in l. etsi fideiussor, in princip. ff. de re iudic. & in l. Stichũ, §. quod vulgo, ff. de solutio. Paulus de Castro in leg. maritum, ff. sol. matrim. Imol. & alij, in l. non tamen, & l. sequenti, ff. de re iudicata, Ias. in §. suũ præterea, col. fin. Institution. de action. Arnon. cautela 32.

55 Item infertur, quod † cessio bonorũ facta per principalem debitorem, non prodest suis fideiussoribus nec eos liberat ab obligatione, §. fin. vbi Aretin. n. 1. Institut. de replicat. l. hæres à debitore, §. quod si stipulator, & ibi Bartol, ff. de fideiussor. Guid. Papa decis. 211 Ias. in §. fi. vbi etiam Aretin. n. 10. Institutio. de actio. Brun. in d. tract. de cessio. bonor. in octaua quæstio, princip. nu. 1. Matth. Colera. in tractatu de procell. execut. p. 1. c. 4. nu. 18. & latè dixi supra excep. 16. n... & exceptione decimaseptima, n... [Mart. vot. 158. Muscatel. de fideiussor. p. 2. q. 9. n. 21. Muta decis. 11. nu. 22.]

56 Item etiam † infero ex supradictis, quod restitutio in integrum competens principali debitori, non prodest suis fideiussoribus, notat Aretinus d. §. fi. n. 5. de replicatione, & latissimè loquitur Sfort. Odd. in tractatu de restitut. in integrum q. 48. per tot. [& an fideiussor possit vti exceptione realis licet principalis ea vti non possit quod sic tenet Valentinus Francus in tract. de fideiussor c. 3. nu. 28. etiam exceptio Macedoniani vt ibi nu. 60.]

57 Sed intelligas, † vt fideiussor non gaudeat priuilegio concesso debitori principali, quãdo principali non noceret, secus si ipsi principali remaneret inutile, quia tunc prodest etiam fideiussoribus, l. fi. §. fi. in fin. ibi, quia per medium fideiussoris statim pecunias persoluere compelleretur, C. de vsur. rei iudic. glos. in l. si quis cum, ff. si quis caution. & in l. procurator ad exhibẽdum, §. 1. & ibi Bartol. ff. rem ratam haberi, Bald. in l. tam mandatori, nu. 13. C. de non numer. pecunia, Bartolus in l. Stichũ, §. quod vulgo, ff. sol. matrim. Socin. & Alexand. in l. cũ filiusfamilias, §. 1. ff. de verbo. oblig. Bouius in tract. de Stat. Vrb. præscript. §. 21. n. 64.

58 Secundò intelligas, † quando dilatio fuisset concessa ad petitionem partis, secus si motu proprio concedentis, quia tunc etiam prodest fideiussoribus. Salicet. in d. l. quoties, n. 4. vers. 2. verò casu, C. de precibus Imperat. offeren. Cuccus in d. tractat. de morator. præscriptio, nu. 137. Io. Baptista Marches. in tractat. de commiss. seu rescript. commiss. 4. cap. 1. n. 24. Rebuff. super constitut. Galliæ, tit. de lit. dilat. artic. 1. glos. 1. nu. 42. & 43. Anna d. cons. 82. nu. 9.

59 Tertiò intelligas, † quando fideiussor nõ renunciauit beneficio cedendarum, quia tũc vtitur dilatione concessa debitori principali, Bald. in d. l. quoties, n. 5. Cuccus eodem tractatu de morat. nu. 139. Carauita super Ritu 287. nu. 17. Anna d. cons. 82. nu. 10. lib. 1. Muscatell. in Pract. p. 4. in gl. in verbo, petendo, num. 22. circa fi.

60 Quartò intelligas, † quando esset obligatio faciendi, quia tunc dilatio concessa principali prodest suis fideiussoribus. Bal. in d. l. quoties, n. 4. C. de precib. Imper. offer. Marches. d. nu. 24.

61 Quæro tertiò, an lite † pendente super exactione debiti, possit per debitorem impetrari dila-

dilatio siue moratoria aliqua? & dicas qoud sic Io. de Amicis cons. 150. num. 7. quod secus est, † si fuisset decisum contra debitorem, quia tunc non posset impetrari moratoria. Guido Papa, decis. 97. Tessaur. decis. 186. nu. 7. quod procedit, etiam † si nondum fuisset iudicatum, sed esset in calculo ferendæ sententię, quia etiam isto casu non posset impetrari, & moratoria impetrata non prodesset. Natt. cons. 233. n. 4. & 5. lib. 2. Tessaur. d. nu. 7. vbi hoc corroborat varijs argumentis, quod tamen non seruatur in isto Regno, in quo vidi pluries impetrari dilationes per debitores post latam sententiam, & facta adiudicatione, & liberatione (quam nostrates vocant) pro satisfactione ipsius creditoris. Et aduertendum est, quod quando impetratur moratoria in casu supradicto, debet fieri mentio status causæ aliàs redderetur subreptitia, per ea quæ dixi supra hac eadem exceptione, num.....

61 | 63

64 Quærò quartò, † an inferior à Principe absoluto, possit concedere dilationem moratoriam debitoribus? & dicas, quod non, si dilatio ipsa cōceditur ex mera gratia l. si vnus, §. hodie, & l. maiorem, & l. rescriptum, ff. de pact. & l. fi. C. qui bonis cedere possunt. Paul. de Castr. in l. 1. §. qui magistratum. n. 9. & per text. & gl. ibid. ff. quod quisque iur. Carauit. super d. Ritu 287. n. 3.

65 Quæro quintò, † an istæ moratoriæ dilationes quæ conceduntur debitoribus ad satisfaciendum suis creditoribus, præsumantur concessæ à Principe motu proprio, an verò ad partium petitionem? & dico quod præsumuntur concessæ ad petitionem partis, & nō motu proprio, nisi hoc dicatur expresè in rescripto, Bart. in l. 1. nu. 15. vbi Iacob. Rebuff. C. de petitio. bonor. subla. lib. 10. Carauit. d. Ritu 287. n. 12. Grammat. cons. 34. nu. 4. ego verò putarem, quod si dilatio esset generalis concessa omnibus debitoribus, præsumeretur concessa motu proprio Principis concedentis. [Ias. in l. 3. nu. 2. & 6. ff. quod quisque iuris Valasch. decis. 25. n. 17.]

66 Quæro sextò, † an dilatio seu moratoria concessa debitori, transeat ad suos hæredes, & eis prosit? & dico quod non. Imol. in l. maritum, ff. sol. matrim. [quod talis moratoria non transit etiam ad fideiussores l. quia personale, & ibi Bart. ff. sol. matr. Muscatel. in praxi ciuil. p. 4. n. 22. Marsil. de fideiuss. nu. 275. Marescott. variar. resolut. c. 129. n. 1. p. 2. Intrigl. cons. 17. n. 48. 53. & 54.] Fuscus in Singul. litera D. n. 11. Vincent. de Franch. decis. 179. Trosi. super d. Ritu. 287. nu. 15. vbi ad hoc adducit optimam rationem, & in simili videmus in beneficio † ne quis conueniatur vltra quam facere potest, quod nō transit ad hæredes. Brun. in tract. de cession. bonorum, q. 6. nu. 8. quartæ quæst. principal. [Franch. decis. 698. Io. Aloijs. Ricc. in collect. decis. p. 1. collect. 257. Idem Castagn. q. 6. ampliat. 4. n. 5. fol. 190. maximè ad hæredes extraneos, vt per eundem Castag. q. 3. n. 2. vers. & istud priuilegium non transit.]

67

68 Quęro septimò, à quo † die incipiat currere dilatio, scilicet an à die concessionis ipsius vel à die quo fuerit præsentata, & notificata creditori? & respondeas, quod à die datæ. Guido Papa decis. 109. Brun. in tract. præd. q. 26. n. 3. Boui. in tract. de statutar. Vrb. præscr. gl. 21. nu. 72. Cumia super Ritu istius Regni, c. 80. nu. 9. qui omnes mouentur per text. in cap. eam, de rescript. & in cap. dilectæ, de præbend.

69 Quæro † octauò, an possit renunciari beneficio, impetrationis moratoriæ seu renunciari moratoriæ concedendæ? & dico quod sic. Coler. in tract. de process. exequut. p. 1. c. 10. n. 228. Iacob. Butrigar. in tract. de renunciat. vers. beneficio induciarum.

70 Quæro nonò, & vltimò, an Princeps possit concedere dilatione seu moratoriam debitoribus ad soluendum? & quod interim soluatur interesse ad rationem de tot pro centenario, prout solebat fieri in isto Regno tempore quo erat Prorex Comes Oliuarez? & dico quod hic † sunt distinguendi duo casus, scilicet, aut sumus in casibus in quibus ratione moræ de iure debetur interesse, qui casus sunt quattuor, scilicet, cum interesse succedit loco fructuum, idest quando emptor fruetur re, & precio. [Sim. de Præt. cōs. 198. n. 15 lib. 1. Alex. cons. 147. num. 1. & 2. lib. 5. Paris. cons. 75. n. 17. lib. 4. Magon. decis. 143. nu. 17. Honded. cons. 30. n. 16. lib. 1. Surd. cons. 290. num. 32.] l. curabit, vbi glo. & DD. C. de act. empt. glos. & DD. in cap. conquestus, de vsur. cū quis cogitur mutuare pecuniam Principi,

71

cipi, vel Reipublicæ. Abbas in cap. in ciuitate, in fine, de vsur. Iaf. in l. cunctos populos, n. 53. Cod. de Summa Trinit. & fide Cathol. cum quis reuera probaret se damnum passũ fuisse propter dilatam solutionẽ, vt quia fuit coactus accipere pecuniam sub vsuris. Innoc. in c. 1. & in c. salubriter, de vsuris, Paul. de Castro, & Salic. in l. 2. C. de vsur. Gayl. in Pract. obseru. lib. 2. obseruat. 6. n. 2. Iaf. in l. nummis in 4. notab. ff. de in lit. iurando & vltimo loco in persona quę est solita negotiari, l. eos, §. illos, C. de vsur. Alex. conf. 221. n. 1. & 7. libr. 2. Iaf. in d. l. cunctos populos, n. 50. C. de Summa Trinit. & fide Cathol. [Gruiel dec. Dolan. 92. n. 2. Anchar. conf. 150. nu. 2. Tusch. in lit. V. concl. 337. n. 73. Rimin. iun. conf. 67. n. 1. Simon de Prætis. conf. 151. n. 104. Mantic. dec. 53. n. 2. idẽ Tusch. in lit. I. conc l. 299. n. 4 Cagnol. in l. j. n. 37. C. de sentent. quæ pro eo. Rot. Genu. dec. dec. 1. n. 43. & dec. 19. n. 10. & dec. 81. nu. 8. Anto. à Gama decis. 109. n. 3.] Osasc. decis. 143. num. 5. vbi alios allegat & * dicit, quod hæc opinio ** est receptissima, 72 & communis, quæ supradictæ † vsuræ dicuntur recompensatiuæ, & debentur omni iure etiam Diuino, l. 3. §. fi. C. de eo quod certo loco, l. atqui natura, §. non tantum, ff. de negot. gest. l. socium, ff. pro socio, l. in contraria, ff. de vsur. c. peruenit de fideiuss. c. dilecti, de foro compet. not. Innoc. in c. sacro, de sentent. excommun. Syluester in Summa in vers. vsura, Couarru. qui adducit ad hoc multa iura, multasque auctoritates tum Theologorum, tum etiam Canonistarum, & Ciuilistarum, in lib. 3. variar. resolut. c. 4. n. 1. & vltra ibi per eum adducta idem dixerunt Bal. in l. cunctos populos, C. de Summa Trinit. & fide Cathol. & in l. 1. C. de sentent. quæ pro eo. Bouius. in tract. de statutar. Vrb. præscr. gl. 5. n. 11. circa med. & nu. 13. [Tusch. in lit. I. concl. 313. n. 4. & lit. V. concl. 337. n. 21. & 80. Rimin. Iun. conf. 67. n. 8. Cagnol. in l. curabit n. 23. C. de act. empt. Io. Petr. Bim. conf. 137. nu. 30. Alb. Mandell. conf. 211. n. 5. & conf. 209. num. 21. Ruin. conf. 104. n. 1. lib. 4. Honded. conf. 41. n. 34. lib. 2. Socc. Iun. conf. 66. nu. 10. libr. 2.] Socin. sen. conf. 133. num. 3. volum. 3. Cumia super Ritu istius Regni, cap. 21. nu. 37. Alba. 73 conf. 211. nu. 5. lib. 2. quæ vsuræ vt dixi, † debentur post, & non ante moram, DD. omnes, in c. nauiganti, de vsur. Sal. in Authentic. Ad hæc, n. 13. C. de vsur. Aret. conf. 151. in fine, & conf. 156. etiam in fi. Curt. iunior in l. 2. §. mutui datio, n. 21. ff. si cert. pet. Rebuff. conf. 29. nu. 4. Crauett. conf. 87. nu. 5. & conf. 187. n. 7. & conf. 320. nu. 2. Plot. in repet. l. si quando, nu. 453. C. vnde vi. Natta conf. 370. vol. 2. Caualca. decis. 13. nu. 7. lib. 2. [Mantic. decis. 283. n. 6.] & ista dua vltima vocantur interesse lucri cessantis, & damni emergentis, 74 quæ † quomodo probentur ponunt Menoc. in tract. de arbitr. casu 119. per totum. Mascard. in tract. de probat. concl. 933. per totã, Gayll. in tract. de pignorat. obseru. 17. n. 7. & in pract. obseruat. lib. 2. obseru. 6. n. 4. & seq. [Tobias Non. conf. 82. n. 7. Rimin. iun. conf. 52. num. 32. cum sequen. Mascard. de proba. conclus. 933. numer. 8. Lancell. Gall. consilio 123. num. 35. Gratia. disceptat. cap. 67. num. 9. cum sequent. Tuschus in littera I. conclus. 302. numer. 9. cum seq. Decius consilio 539. numero 10. & sufficit summarie apparere de interesse Mantica. decisio. 333. numero 2. & quæ requirantur Rota. Genuensis decision. 1. numer. 46. decision. 37. numer. 12. Masull. ad diction. ad Capyc. decision. 19. numer. 8. Tuschus. in litter. I. conclus. 302. num. 1. cum seq.] Colera in tractat. de process. exequut. part. 1. cap. 10. numer. 102. & 113. & seq. vbi dicit, quod isto casu datur iuramentum sup-75 pletorium, & † supradictis quattuor casibus Princeps secularis potest permittere vsuras, quoniam tunc non sunt vsuræ, & taxando, & limitando, dummodo talis taxa, & limitatio non sit nimis immoderata, & excessiua, prout talis taxa potest etiam fieri per consuetudinem, legem, vel statutum. Alex. consilio 31. numer. 5. & sequent. libr. 6. Natta consil. 586. numer. decimo. libr. 3. Crauetta consilio 594. numer. 10. & sequent. libro 4. Rota Genuens. decis. 194. num. 3. & sequent. Lupus in tractat. de vsuris comment. 1. §. 4. num. 91. & comment. 3. §. 4. numer. 116. Alex. de Neuo, consilio 95. numero 15. & 16. libro 1. Caualcanus decisio. 13. numero 38. libro secundo, quod procedit etiam, si Statutum taxaret aliquantulum excessiuè, vt ad rationem de duodecim pro centenario. Natta d. n. 10. Lupus eod. nu. 91. Roland. consil. 40. num. 25. & sequent. libro 2. Caualcanus dicto num. 38.

[& ratione intereſſe omni iure debebatur Rom.conſ.94. nu.1. vbi addent. Rimin.iun. conſ.67.n.4.Pappon. conſ.91.n.6. Roland.à Vall.conſ.14.n. 1.lib.2.] & ſi fieri † poteſt per legem conſuetudinem, vel ſtatutum, quanto magis fieri poterit per Principem, qui dicit lex animata in terris,l.Princeps,l.digna vox, ff.de legib.Bald.in l.pen.in fi.ff. de Senator. Matth.Brun.conſ.154.n.54.Alba.conſ. 185. n.29.Pernus noſter Siculus in tract. de Principe, circa medium, poſt ſua cõſilia feudalia, [Tuſch.in lit.I.concl.312.n.1. Crauett.conſ. 470.nu.11.] Et non † ſolum intereſſe poteſt taxari, & limitari per Principem,Legem,vel Statutum,verum etiam per iudicem vel officiales ad hoc deputatos,in caſibus ſcilicet in quibus realiter debetur intereſſe. Corn. cõſ. 318.in fine;lib.4.Affl.deciſ. 284. per totam. Lupus in tract. præd. de vſur.comment.1.§. 6.nu.128.Surd.conſ.327.nu.55.lib.3.Caual can.deciſ.19.n.20.& deciſ.35.nu.6.libr.1.& dec.13.n.65.68.vol.2.[Bell.deciſ.Gen.dec. 194.n.5. Rot.Gen.dec.117.n.5. Rim.iun.cõſ. 68.n.27.]& ex hoc inoleuit cõſuetudo in iſto Regno, quod quando intereſſe eſt nimis eccesſiuum illorum qui acceperunt pecuniam ad metam,taxat etiam intereſſe, prout ſibi videtur. Et intereſſe † taxatum à Principe, Legẽ,Statuto,vel Officiali,dicitur æquum,& iuſtum Guido Papa,deciſ.170. vbi adeſt optima add.Crauett.conſ.594.in fi. vol.4.Caual can.d.deciſ.13.n.38. [Virgin.Boccat.de interd.c.17.n.203.Maſtrill.deciſ. 17. num.9.] & hæc † taxa ſecundum aliquos debet fieri ad rationem de octo pro centenario. Alex. conſ.31.n.5.lib.6.Natt.conſ.586.n.10. lib.3 Crauet.d.conſ.594.n.10.Rota Genuenſ.deciſ.194.n.3.Lupus d.Comment.1.§.4.n. 91. Alex.de Neuo,conſ.95.n.15.& 16. Caualca. deciſ.2.n.11.& deciſ. 13.n.38.libr. 2. Caroc. in tract.de locato,& conducto, tit.de vſur.q. 14.& in Regno iſto communiter ſolet taxari ad rationem decem pro centenario ſed hoc † non poſſunt taxare inter ſe partes à principio contractus, quia hæc pactio eſſet vſuraria. Dec.conſ.19.n.12. Plot.in repet.l.ſi quando n.452.& ſeq.C. vnde vi,vbi teſtatur de communi * opinione. Frecc. in tract.de præſent. inſtrum.in 7.p.q.11.Crauet.conſ.189.n. 5.6. & 7.lib.1.Neuiz.conſ.74.nu. 2. Natta conſ. 490.n.5.& 6.lib.3. Purpur.conſ. 183. col. fi. Socin.conſ.130.col.2.lib.4.Grat.conſ.11.n. 29.& 30.lib.2.Caualc.deciſ.35.n.17. libr. 1. Alba,conſ.629.nu.6. vbi Vincent.Annib.in addit.in litera A,& conſ.211.n.1. [Roderic. de ann.reddit.lib.3.q.7.n.21.41.44. Siluan. conſ.10.n.46.Anchar.iun.q.33.n.3.lib.2.Farin.deciſ.892.n.3.& in deciſ.331.n.1. in fine lib.2.conſilior.Menoch.conſ. 1180. nu.19.] vbi ad hoc adducit rationem, quia † ea quæ à futuro dependent, non poſſunt à principio taxari.Bald.in l.cunctos populos,col.3. verſ. deinde pono,C.de Summa Trinit.& fide Catholica quæ concluſio limitari poteſt aliquibus modis,& [vidi in addit.poſita in exceptio.28. n.73.& Pancirol.cõſ.57.n.30.]

Primò,† quando partes taxarent intereſſe minus quã reperitur taxatum ex forma Statutorum,vel conſuetudinis,vt ſi Statutum dictaret quod pro dote non ſoluta vel non reſtituta (prout diſponitur in Ritu illius Regni,de quo loquar hic inferius) ſoluatur ad rationem ſeptem pro centenario,poſſunt partes paciſci,vt ſi dos non ſoluatur in tempore promiſſo ſoluatur ad rationem quinque vel ſex pro centenario, quia hoc pactum non eſſet vſurarium. Crauett.conſ.89.nu.2.lib. 1.& conſ.145.n.4.& 5.eodem lib.Burſat.conſ.11 n.26.& ſeq.libr.1. Rebuff. in comment.conſtit.Gall.tit.de litt.dilatorijs,art.1.gl.1.n.57 Pariſ.conſ.131.nu.21.lib.4. Hieronymus de Monte q.4.n.4.& ſequen. Caualc.d.deciſ.36 n.20. vbi dicit, quod † ſecus eſt, ſi taxatio eſſet maior,quam ſtatuto permittitur, quia tũc redderetur vſuraria,quo ad excedens, & valeret quo ad intereſſe legitimum. Caualc.deciſ.31.n.33. lib.1.& deciſ.13. nu. 68.libr.ſecundo,Natta,conſ.497.nu. 11. & conſ.498. nu.4.5.& 10.lib.3. Decian.conſ.105.nu. 26. libro 2. [Maſtrill. deciſ.17.num. 12.] Cephalus conſ.29.nnmero 10. & ſequen. libro ſecundo,Riminaldus ſenior conſ.91.num.33. libr.primo,Lancell.Gallia, ſuper conſuetud. Alexandr.in verbo, vltra, per totum. Dominus Milanenſis, deciſion. ſecunda, numero. 54.& ſequent.libro ſecundo, qui omnes mouentur ex eo, quia vtile per inutile non vitiatur.

Se-

84 Secundò limita † quādo à principio fuisset pactuitum inter partes, vt si debitor non solueret in tempore conuento, teneatur soluere tot pro centenario ratione interesse, & tempore quo interesse debebat solui, fuit probatum, quod erat tātum vel maius, quia etiā talis pactio non saperet vsurariam prauitatē, Lupus in tractat. de vsur. comment. 1. §. 6. n. 226. Riminald. senior cons. 318. nu. 37. vol. 2. Cagnol. in l. curabit, n. 63. & 70. ff. de action. empt. Neuiz. cons. 74. nu. 3. Cauālc. decis. 13. n. 70. lib. 2. [Rot. Gen. decis. 91. nu. 32. & decis. 193. n. 6.]

85 Tertiò limitabis, † quando taxa esset facta à principio per viā annui reditus, vel census vt si esset venditum prædium pro scutis, centum, vt dum emptor non solueret pretiū fuisset pactuitum, vt singulo anno soluat tot. [Anchar. q. 33. nu. 5. libr. 2. Alba. cons. 209. n. 21. & cōs. 211. n. 5. Turret. cōs. 31. n. 9. cum seq. lib. 3.] Nam hoc modo possunt partes à principio taxare interesse, dummodo hæc taxa non excedat fructus prædij; sed legitimum interessepretij non soluti. Socin. senior, cons. 88. per tot. & præcipuè n. 20. libr. 4. Paris. cons. 60. nu. 21. lib. 1. Couarr. lib. 3. variar. resolut. c. 4. n. 6. & in isto Regno hoc est specialiter permissum per Bullam Papæ Nicolai V. dūmodo sors principalis, seu capitale stet demortua, aliàs esset vsura, & fructus computaretur in sortem.

86 Quartò limita, † quando pactuitum esset ab initio inter socerum, & generum de soluendo tot pro centenario, ratione dotis in tempore non solutæ, quia tale pactum valet, Cardin. Abbas, & Anchar. in c. salubriter, de vsur. Bald. Nouell. in tract. de dote, p. 7. priuileg. 3. Alexand. cons. 31. lib. 6. [Capic. decis. 65. n. 4. Cæuall. cōmun. contra Comun. cōcl. 394. vers. sed contrariam qui de com. testatur Gratia. discept. c. 143. n. 10. Lup. in c. per vestras in 6. notab. §. 8. vers. 8. infertur nu. 3. de donation. inter virum, & vxor. fol. 403. Idem Lupus in l. curabit. §. 4. num. 75. C. de action. empt. Borg. Cauālc. decis. 22. n. 3. cū seq. libr. 4. Rubeus Alex. cons. 108. n. 2. & quando pactū non factū ratione dilationis potest taxari à principio interesse secundū Bursat. cōs. 11. n. 26. Turrett. cons. 31. n. 10. & nu. 14. Olasch. decis. Pedemontan. 143. n. 2. Menoch. consil. 1180. n. 2. cum seq. Thesaur. decis. 43. nu. 2. vers. item non valere] Socin. sen. cons. 88. n. 2. & 4. libr. 4. Corn. cons. 95. & cons. vlt. col. 3. lib. 2. Conrad. in tract. de contract. q. 35. concl. 7. Imol. in l. insulam, §. vsuras, ff. solu. matr. Syluest. in Summa, in verbo. vsuras, il 3. q. 3. Dec. cons. 11. n. 13. & cōs. 119. & in cap. cum venerabilis, n. 4. de except. Couarr. lib. 3. var. resolut. c. 1. n. 3. vers. 4. Brun. à Sole, q. 46. nu. 16. vbi alios allegat, & præcipuè varios Theologos, & Summistas Rimin. senior, cons. 318 n. 32. Neguzant. in tract. de pignor. p. 5. mēb. 5. n. 16. Cephal. cons. 290. nu. 7. & seq. vol. 2. Cagnol. in d. l. curabit, nu. 34. & seq. Cod. de actio. empt. Crauet. cons. 89. n. 2. lib. 1. Paris. cons. 131. n. 21. lib. 4. Caualcan. decis. 35. nu. 23. lib. 1. Hieron. de Monte, q. 4. nu. 4. & licet nonnulli relati à Couar. & à Socino, in locis supra allegatis, tenēāt contrariam opinionē, attamen eorum opinio vltra quod non est vera, est à consuetudine reprobata aliqui verò ex Doctorib. supra allegatis, vt est Caualca. Rimin. Neguzant. Cephal. Cagnol. Crauet. & Paris. distinguunt, & adducunt pro distinctione id, quod ego dixi in prima limitatione, quam paulò ante posui, sed illa est potius limitatio ad principalem conclusionem, quæ distinctio istius limitationis, cum Doctores adducti pro vtraque parte, loquantur simpliciter, & indistinctè, ideo eorum distinctio nō potest adaptari ad conciliandas has contrarias opiniones, Hieronym. de Monte, d. n. 4. ponit aliam distinctionē, quæ neque mihi videtur posse adaptari ad aliquem casum, ideo eam non referam cū homines hodie non sint ita fatui, vt voluerint contrahendo promittere aliquid ratione vsurarū, vt ipse dixit, quæ omnia procedunt, in † vidua, vti dos non restituitur per hæredes viri in tempore debito

87 Couarr. qui multos alios allegat, in lib. 3. variar. resol. d. c. 1. n. 4. vers. 6. hic. Alex. cōs. 141. vol. 5. Affl. dec. 284. Plot. in repet. l. si quando §. 11. num. 24. C. vnde vi. Roland. cons. 35. n. 6. lib. 1. Capic. decis. 19. n. 8. Surd. cons. 194. n. 6. & cons. 269. n. 22. lib. 2. Cotta in Memorial. in verb. dos soluta. Brun. à Sole, in Compēd. resol. propo. iur. ī verb. mulier recipiēs, & in verb. vxoris ad Caualc. dec. 26. n. 25. lib. 3. & decis. 8. nu. 55. eodem lib. Pancirola, cons. 8. nu. 6. Gabriel. cons. 145. n. 6. 7. 8. & 9. Dom.

Cumia super Ritu istius Regni,c.94. per tot. [Thor.incompend. decis. in verbo. interesse dotis Ceph.cōs.133.n.130. Aret.in §.fuerat n.6.institut.de action. Thom. Doc. cons.37. Marzar.cons.37.nu.130. Plot.cons.37.n.7.] quicquid tenuerint aliqui relati à Neuizan. cons.74.& à Natta,cons.490.n.5.& 6.lib.3. & id quod dixi de vidua,ac viro, cui non fuerit in tempore soluta,vel restituta dos,† procedit etiam in cessionario ipsorum.Paris.cōs. 64.per tot.vol. 4. Monter.decis.Aragon.35. num.8. [Roderic.de ann.reddit.libr.3.q.7. n.59.& an debeatur mutata persona mariti Gratian.discept.c.247.n.14.]

88

89 Quintò limita, † quando is qui exbursat pecuniam, esset solitus negociari, & constaret tantum illum verisimiliter lucraturū fuisse.Alex.cons.200.nu.3.vol.6.Dec.cons.322. nu.4.Cagnol.in l.curabit,nu.56. C. de pact. inter empt.& vēdit.& in l.vnica, n.51. C.de sent.quæ pro eo quod. Couarr.lib.3.variar. resol.c.4.n.5. illatio.7. Paris.cons.60.nu. 31. vol.1.Gozadin.cons.55.n.11. Lup.in d.l.curabit,comment.1.§.6.nu.126.Bursat.consil. 320.nu.54.& 56. Surd.cons.327.n.54.lib.3. [Ruin.cons.104.n.3.lib.4.Carpan. in stat. Mediol.cap.43.nu.17.& an exceptio vsurarū potest opponi aduersus statutum quod nulla exceptio impedit. Caroc. decis. 133. num.1. & an impediat exequutio instrumenti cum guarentigiā, & iuramento vt ibi Caroch.n. 4.& de locat.tit.de vsuris q.12. Surd. consil. 327.nu.9.& 17.] Et redeundo ad secundum membrum diuisionis principalis quęstionis, scilicet,quando sumus in casu, in quo ratione dilatæ solutionis nō debetur vsuræ, & interesse, & sic extra illos alios quattuor casus positos supra nu..... & tunc principes sæculares † non possunt aliquid disponere, vel statuere,quia esset permittere vsuras; quod facere non possunt. Crot.cons.78.n.2. vbi loquitur in Imperatore. Lancell. Gallia, cons. 24.num.37.& 40. [Anchar.cons.243. circa finem Alex.cons.1. in fi.libri 2.Ann.cons.70. nu.4.Ceph.cons.549.nu.68.cum seq.] eo † quia vsura est prohibita de iure diuino, tam veteris,quā noui testamenti, Nauarr. in Cōment.de vsur.n.9.& 16.Turrec.cons.91.n.16 lib.1.Boccat.in tractatu de interd. vti possidet.c.18.n.133.& 170. Clar.in §.vsura,vers.

90

91

sciendum. Bona coss.in libr.2.commun.opin.in verbo,vsura, Rimin.iun.cons.83.n.5.lib.1.& cons.339.n.47.lib.4.Couarr.lib.3.variar.resol.c.1.n.5. [Iacob.de Graffis decis.1.nu n.2.cum seq.p.1.vbi plura loca allegat Petrus Bellug.in specul.Princip.Rubr.11. §.de vsuris n.3.vbi Bonell.in addit.in lit.A. Bursat.cōs. 90.n.27.lib.1.Ant.Scapp.in tract.de iure nō scripti c.169.n.2.Sebast.Medic.in sūma peccatorum p.1.tit.6.q.60.à Valle cons.35.n.26 Lup.in l.curabit,comment.1.§.3.num.32.] vbi alios allegat, & dicit, quod est prohibita † omni iure,scilicet,diuino,humano,naturali,canonico, & ciuili, Afflict.super constit. Regni, libr.1.tit. de vsur.nu.26.Iass.in l.cunctos populos,num.48.C.de sum.Trin.& fide Cath.Curt.iunior, cons.179.n.2.& 4. Alcia. cons.49.nu.4.Bero.cons.207.num.10.lib.2. Rimin.iunior,cons.218.nu.10.& seq.lib.2. Gallia,cons.24.n.7. Matth.Colera,in tract. de process.exequut.p.1.c.10.n.30.& seq. Alba,cons.211.n.1. [Tusch.in lit.X.cōcl.337. n.1 .cum sequ. Alex.cons.49.n.2.lib.4. & cōs. 57.n.1.& ibi Addēt. in verb. publicam eod. lib. Alex.de Neuo cons.100.n.9.& 13. Rimin Iun.cons.83.n.5.Villalob.in verb. vsura num. 67.Vgolin.de Vsur.c.3.§.1.n.1.] & quod sit † prohibita de iure diuino, habetur in Exodo,c.22.Leuit.c.25.Ezechiel.cap.18.Dauid Psalmo 14.Luca c.6.quę omnia loca noui,& veteris testamenti,ad hoc allegat, & ponderat ex nostratibus Ludou. Piguer. in quæst. Crimin.c.30.n.9.vbi etiam allegat Guliel. Peralt.in Summa, de vitijs, & virtutibus,to. 2.tract.de auaritia,& dixit etiam Bursat.cōs. 90.n.27.Cephal.cons.549.nu.60. Thimm. in Pract.cautela 94.n.29. [Tusch. d.concl. 337.n.6. Lup.vbi supra n.33.] & de iure canonico † habemus totum titulum de vsuris & quamquam,eod.tit.in Clemen.& eod. tit.& in Decreto habetur 14.q.3.& seq. [Lup. in d.§.3.n.34. Villaut.de vsur.q.6.n.1.] humano † naturali, acciuili, colligitur ex ijs,quæ scribunt Bartolus in lege prima numero 4. & sequent.Codic. de Summa Trinitat.& fide Catholic. vbi etiam Iason.numero.47. & sequent. Piguera, dicto capitulo.30. numero septimo,& sequent. & numero. 16.& sequent. vbi ponit sex rationes, ob quas vsura apparet esse prohibita. Rolandus. consil.

92

93

94

95

fil.35.in fi.lib.1.Galliæ,d.consf.24. n.7. in fi. Menoc.consf.300. n.2. lib.1. Gayl.lib.2. obseru.5.n.5.& 6. Thinnin.d.cautela 94.n.29. [idem Lap.d.§.3.n.35.cum seq.& c.1.§.5.n. 1. Villaut.de vsur.q.3.n.13.] & 96 † in tantum est prohibita vsurarum exactio, vt etiam si palliaretur sub nomine interesse, adhuc non potest per Principes sæculares permitti, ex quo vt dixi, [facit de Graffis dec.169.n.1. cum seq.p.1.] est prohibita iure diuino, super quo 97 † iure Principes sæculares dispēsare nequeūt. Affl.super const.Regni Neap.lib.1.rub.6. n. 25. & seq.Alex.de Neuo consf.166.n.19.& cōsilio 101.n.21.in fi. & consf.102.nu.12. Gallia, * consf.24.n.38.vbi testatur de communi* opinione, Curt.iun.in l.eius qui in prouincia,n. 5. ff.si cer.pet.Alba,consf.211.n.1.gl. & DD. in d.l.cunctos populos, & in l.quia in omnibus,de vsur. Bald. qui loquitur in Imperatore, in rubr. de nouo C. faciendo,num.6.& in Authent.habita,nu.13.C.ne fil.pro pat.& in Auth.ad hæc,C.de vsur.Barb.consf.16. nu.6. lib.4.Peguera in quæst.crimin.c.30. nu.9. & per tot. [Mart.p.4.cent.1.cas.93.n.21.de iurisd.Bart. Vgolin.de vsur.c.2.§.1.nu.1.Ant. Riaggia de consuet.q.6.n.156.]

98 Ampliatur dicta conclusio † vt etiam in vno nummo nō possint Principes seculares permittere vsuras,Bal.in d.Authent.Ad hæc,circa principium,Natta cōsf.591.n.16.lib.3. Couarr.in lib.3.variar.resol.c.1. n.8. Pet. Roiz in dec. Lithuan.5.n.244. Bonacoss.in quæst. crimin.lib.2.in verbo,vsura,Plot.consf.78.n. 22. [Barthol. Vgolin. in tract. de usur. c.2. §.2. n.1. cum seq.]

99 Amplia secundò, vt † nec Hebręis, vel alijs infidelib. possint Principes sæculares expressè vel tacitè per tolerantiam permittere, vt exerceant vsuras,Bald.in præcit.Authen.Ad hæc,nu.3.& in l.1.C.de Summa Trinit.& fide Cathol.Pet.Roiz d.dec.5.vbi meminit de infortunio cuiusdem Episcopi permittentis Iudæis fęnerari in Ciuitate Bononiæ. Anch. consf.243.Barbat.consf.16.n.6.li.4.Curt.iun. in l.eius qui in prouincia,nu.5. ff.si cert. pet. vbi dicit, quod hęc opinio est magis pia Marquat.in tract.de Iudic. c.11. nu.11. Belluga in Specul.princip.Rub.11.vbi Borell.in add. n.24. Natta consf.498.n.20.& seq.lib.3. Villagut.in tract.de vsur.q.9.& 10. Gallia consf. 24.nu.38.Brun.à Sole, in compend. resol. posit. iur. in verb. Principes non posse, vbi alios allegat,& dicit hāc opinionem esse magis communē, ** & veriorem, licet alleget nonnullos alios qui contrarium tenuerunt, à quorum opinione est fugiendum veluti à peste,vt dicit Affl.in const.Regni,lib.1.titu.de vsur.n.25.& 29. Roiz d.dec.5.nu.105.& nu. 256.Ferrettus consf.37.nume.3.lib.1. ex quo talis opinio est causa nutriendi peccatum, [Alexand.consf.1.in princ.vers.sexto per ca, Anchar.consf.243.in fi.Ceph.consf.549.n.68. Tusch. in lit. V, concl.338.nu.1. Mart.de iurisd.p.2.c.23.n.23.Menoc.consf.300.n.89.] Tessaur.dec. 57. per tot. ubi examinat hanc quæstionem ad partes, & adducit hincinde uaria argumenta, & transcribit duo consilia unum Amodæi à Ponte, & alterum Gasparis Tessauri eius filij, & tandem concludit, ut 100 † nec per tolerantiam possit Princeps sæcularis in suo statu permittere usuras, nisi accedente permissione Summi Pontificis. immò Prin-101 cipes cæterique † alij officiales temporales debent prohibere Iudæis & alijs infidelibus, ne Christianis mutuent sub usuris, & punire contrauenientes, Villagut. in tract. de usur. d.quæst.9.& 10. Olasc.dec.137.nu.18. Ant. à Sola, in consti.ueter.Sabaudiæ,tit.de vsur. glo.2.n.5. Rolan.consf.55.nu.15.& 16. lib.2. Thinnin.in pract.cautela 94.n.32.& seq.Piguera Hispan. in q.crimin. c.30. num.13. & seq.Menoc. consf.300.n.86. & seq.lib.2.

102 Amplia tertiò, † ut nec etiam propter bonum publicum possit permitti usura, ita not. in c.peccatum,de reg. iur. in 6. Ias. in §. fuerat.nu.19. Instit.de actio.Rub. Alex.consf.55. per tot.Alser.consf.59.n.6. Plotus in repet.l. si quando,n.470.C.unde ui.Natta consf.498 n.21.lib.3.Peguera d.c.30. n.14. [Tusch.d. concl.338. n.1. & n.19. Alex.consf.49. nu.6. lib.4. Nauar.consf.2.n.2.& consf.3.num.1.tit. de usuris.]

103 Amplia quartò, ut nec † etiam pro opere pio possit dispēsari super usuris per principes sæculares, ut pro maritandis puellis pauperibus,pro ædificanda Ecclesia, uel manutenendo Hospitali,c.super eo,de usur. Laurent. de Rodulph.in tract.de usuris in Rubrica Marquad. in tract.de Iudæis,c.11.nu.14. uers.& hanc partem, Cephal.consf.549.n.74.lib.4. Thin-

Thinnin.i pract.cautela 94.n.34. [Alex.cōs. 27.n.9.lib.4.Sebast.Medic.in summa peccatorum,c.85.fol.58.Graffi.dec.Aureę p.2.lib. 2.c.24.n.37.Nauar.cons.3.n.1. titu.de vsur. lib.2.Vgolin.de vsuris cap.7.§.4.vers.& hæc conclusio,in fine.] Et non solum per † Principes seculares non potest permitti vsura, verū etiam neque per Romanum Pontificem inter Christianos,Conrad.in præcit.tractat.de cōtract.q.25.& seq.Ias.in l.1.n.54.C.de sum. Trinit.& fide Cathol.Anchar.d.cōs.243.Couar.lib.2.variar.resol.c.1.n.8.Alex. cons.64. nu.8.lib.6.Rol.cons.55.nu.15.vol.2. Cefal. cons.549.n.76.lib.4. Thinnin.in pract. cautela 94.nu.32.Tho.Docc.cons.33.n.11.Pet. Roiz,d.dec.5.n.248.& seq. vbi illud corroborat varijs medijs,& nu.268.dicit ex Alex. cons. 1.n.2.lib.2. quod nunquam apparet ex quacunque causa Papam hoc permisisse.Natta d.n.21.Affl.super constit. præd.de vsur.n. 29. [Alex.cons.93.n.7.vers.nec obstat lib.6. Tusch.in lit.P,concl.69.n.15. Clar.in §. vsura,n.7.Farin.dec.340,nu.2.& in particulare potest dispensare dixit Franc. Castracane de societate,c.4.num.40.] quod secus est inter † Hebræos & alios infideles quia eis potest permittere vt exerceant vsuras.Couar.d.n.8. Alex.d.cons.1.n.3.7.& 10.lib.2. Curt.in tracta.de consuetud. car.14.n.2. Marquad.in tract.de Iudæ.c.11.nu.14. Pet.Roiz d.dec.5. n.309. Ias.in d.l.cūctos populos,n.54.& seq. Lancel.Corrad.in templo om.iud. lib.1.c.1. §.3.in vers.vsuras debet tollere, nu.5. quicquid in contrarium dixerint DD. allegati p. Roiz loco præcitato, Gallia cons. 24.nu.43. vbi dicit,quod concesso Summi Pont.nō debet extendi ad vsuras grauissimas, & immoderatas,Ferret.cōsil.37.nu.20.& seq. Sed an † Papa possit cōcedere Principibus Christianis, vt in eorum statu permittant Hebræos, vel alios infideles fenerari,Alex.d.cons.1.& cons.107.lib.2.& cons.49.lib.4. Vrsill.in adnot.ad Affl.dec.22.n.4.[Corrad.de contractibus tract.2.q.28. Lup.in tract.de vsuris,§. 4.n.68.in fi.Mart.de iurisdi.p.2.c.13.n.29.] Tessaur.d.dec.57.per totam, vbi subsequenter ponit prædicta duo consilia Amodæi de Ponte,& Gasparis Tessauri eius filij,& transcribit quandam Bullam Papæ Sixti V. felicis recordationis, per quam Bullam permisit Ducibus Sabaudiæ, & Pedemontium, vt in eorū terris permittant Hebræis recipere vsuras, dummodo non excedant decem & octo pro centenario: Et ratio quare Papa nō possit permittere vsuras inter Christianos, est, quia † ipse non potest facere de peccato non peccatum,quādo peccatum est inductum de iure diuino. [Alex.cons.1.n.2.lib.2. Tusch. in lit.P, concl.69.n.13.& in lit.V,concl.338. nu.20.] Natta cons.498.nu.21.lib.3.prout est vsura, vt ipse dicit, quæ continetur sub præcepto: Non furtum facias.quod ius † diuinum Papa tollere non potest, sed bene ex causa illud declarare,limitare, & modificare, c.præsul, 2.q.3.c.in omni,de testib.c.ex parte,& c.à nobis, de decim. c.1. & c. salubriter, de usur. Gambara in tracta.de offic. Legati à latere,lib.10. nu.364. vbi ad hoc allegat uarios Theologos. Couarr. lib.3. uariar. resol. c.1.n.8. Gallia cons.24. n.38. Piguer.in dec. crimin.c.30.nu.13. [Mart.de iurisd.cent.1. p.4. cas.93.nu.3.14.& 15.Tusch.d.concl.69. nu.14.& 26.& quid ex causa rationabili, n. 29.& 34.& concl.51.n.6.Farin.dec.114.nu. 4.Gozad.cons.51.nu.34. Io. Franc.Leonius in thesaur. fori ecclesiast. p.2.c.23.num.4.] Roland.cons.55.n.16.lib.2.Thinnin.in practic.cautela 94.num.33. Lelius Zeccus in libro de Republica Ecclesiastica, titu.de statu sanct.& beatiss.Romani Pontificis,nu.7.ubi longa serie hanc quæstionem examinat, Ias. in d.l.cunctos populos,num.55.& seq. C. de Summa Trin.& fide Cathol.ubi etiam dixit, † quod Papa non potest statuere contra Euāgelium, Zecch. loco citato,nu.8. per totum, [Tusch.in lit.P, concl.69. num.7. & non dispensare contra statutum uniuersalem ecclesiæ,ut ibi num.9.Farin.dec.114.nu.4.] Hieron.de Monte,q. 6.nu. 4. qui ex hoc infert, quod Papa non potest dispensare super matrimonio contracto, [Tusch.d.concl.69.nu. 23.Mart.de iurisd.p.4.cent.1.cas.64. n.15. & cas.93.nu.14. Gozad.cons.51.num.16. idem Mart.d.p.4. cas.194.n.7. Nauarr.cons.4.nu. 16. de spons. impuber.] ex quo est de iure diuino,contra quod Papa non potest statuere,ut iam dixi,& habetur per eum ibi,nu.14. 23.29.31.& seq.quo loco latissimè examinat conclusionem quando Papa possit dispensare contra ius diuinum,Lancellot.Corrad.loco

eo proximè citato, num.6.& in eodem §.3.in verbo, ius diuinum ex causa limitare, nu.14.5.& 6.& in verbo, ius diuinum non tollit, per totum. Et quod † aliquid sit de iure diuino, accipitur quattuor modis, de quibus habet per Caccialup.in tract.de pension. Eccles.q.19. Hieron.de Monte, d.q.4. num.21.& 22. [idem Author D.Carlus de Grassis in tract. de effectibus cleric.effect.1.nu.5.] sicut nec † potest dispensare contra articulos fidei, & si hoc tentaret, statim redderetur suspectus de hæresi, & per consequens quoad authoritatem desineret esse Papa, gl.in c.si Papa, 40. dist. Gambara, d. tract.de offic. Legati à latere, lib.10.nu.371.& 372. [Tusch. in lit. P, concl.69.nu.11. Marta de iurisd.p.4. cent.1. cas.64.nu.14. & cas.79.nu.33. & cas.93.nu.15.] Felin.in c.constitutus, col.8. de rescri. Corrad.in d.templ.omn.iud.lib.1.c.1.§.3.in verbo, ius diuinum ex causa limitare, num.2. Zecch⁹ in lib.de Republ.Ecclesiastica, tit. de statu sanctiss. & beatiss. Romani Pontificis, num.9. Secus † in his quæ sunt inducta de iure positiuo, quia super his Papa potest dispensare, [Berous quæst.famil. cap.3. nu.5. Billott.de absolut. iuramenti lib.2.cap.3. nu.12. Gemin. cons.8. nu.6. & 7. cons.53. in princip. vers. quædam est potestas supprema Tusch.in lit.P, concl.49.nu.1.& quando potest tollere sine causa, Paris. cons.5.num.84. lib.4.Mart.de iurisd.p.2.c.37.nu.5. Gozad. cons.51.nu.15. Io. Franc. Leonius Thesaur. fori ecclesiast.p.1.c.15.n.17.] Archid.in c. fi.n.14. quæst.6.Alex.d.cōs.1.lib.2. Fel. in c. quæ in Ecclesiarum, col.7.vers.ceterum limitatur, de constit. Natta d.consil.498.num.21. lib.3. Bru.à Sole, in Compend. resol. proposit.iur. in verbo, Papa dispensare potest.

111 112 113

114 Istud tamen † limitatur duob.modis, Primò, quando ex eius dispensatione decoloraretur, vel deformaretur vniuersus status Ecclesiæ, vel nutriretur peccatū; tunc enim Papa dispensare non posset, cap.memor sum, 24 q.1.c.nihil, ead.q.1. gl. & Abbas in c. proposuit, de concess.præben. Henric.Bohic, in c.à nobis, de decim. Bellam.cons.28.nu.12. Abb. in c.extirpandæ, §.qui verò, il 1.n.56.de præbend. Gambara, d.libr.10. num.373. Innoc. in c.quantò, de consuetud. Barto.in l.1.§.sed hic dubitatur, C.de iureiur. Natta cons.591. nu.14.lib.3.

115 Secundò † limitatur in foro conscientiæ, in quo Papa non potest dispensare sine causa contra ius positiuum, Gofred. Bernard. & Hostiens.in c.non est, de voto, Abb. in d.§.q verò, nu.44. idem Abb. Io.Andr. & Innoc.in c.de multa, eod.tit.de præbend. Felin.in cap. quæ in ecclesiarum, de constit. & in c. ad audientiam, vers.sed si non apparet, de rescript. [Tusch.in lit.P, concl.49. n.54.] Gambara d.lib.10. num.374.& seq. ideo sine † causa non potest absoluere iurantem à vinculo iuramenti, Abbas, in c.significasti, nu.8.de elect. Suarez in thesauro recept. sentent. lit.I, num.277. Lælius Zecch.in lib.de Repub.Ecclesiastica, tit.de statu sanctiss.& beatiss.Romani Pontificis, nu.7. car. 12. in princ. Et licet hoc sit verum quoad Papam, † attamen ipse dispensatus est tutus tam in foro fori, q̃ in foro poli. Felin.in d.c.ad audientiam, ver. puto hoc procedere, Gigas in tracta.de pension. Eccles.quæst.6.nu.13.& 14. vbi hoc restringit, quando † lex positiua esset fundata in aliqua ratione deducta, uel inducta de iure diuino, uel ex mero iure naturali, quia tūc dispensatio facta à Papa sine aliqua causa, nō iuuaret in foro fori, neque in foro poli, Feli.loco cit. [Roman.cons.345.nu.10. Tusch. in lit. P, concl.51.nu.10.] Sed an † contra ius gentium possit dispensare Papa? & dico, qd non, Barto.in l.pupillari, ubi Aret.in 3.col.ff. de vulg.& pup.substit. Abb. Fel. Dec.& ceteri omnes, in d.c. quæ in Ecclesiarum de constit. Ias.cons.1.nu.4.uol.1. Soc.sen.cons.273 nu.10.uol.2. Lancel.Conrad.in tēp. om.iud. lib.1.c.1.in uerbo ius naturale, & gentii, n.2. Quo † uero ad canones, Papa semper potest ad suum libitum dispensare, cap. proposuit, de conces.præb. Abb.& alij, in c. at si clerici, de iudi. Gambara d. lib. 10. nume. 360. [Marta de iurisd.p.4.cent.1. cas.79.n.33. & cas.93.nu.15.Gozad.cons.2.n.5.& nu.14.& cons.51.n.16.] Sic etiam quo † ad iura ciuilia, in terris subiectis Ecclesiæ in temporalibus, c.per venerabilem, qui filij sint legitimi, c.nouit, de iudi. Abbas in c.ex litteris, n. 10. de restit.in integr. Paulus de Castro, in l. fi.n.3.C.si contra ius, uel in utilitatem publi. idem Abbas in rubr.de rescript.nu.2. Franc. in c.1.n.5.de cōsti. Io.Bapt.Marches.in tract. de

116 117 118 119 120 121

de commiss. seu rescript. commiss. 4. c. 1. n. 18. Gambara in dicto tract. de offic. Legati à latere, d. lib. 10. n. 367. Et redeundo ad conclusioné propositæ quęstionis, dico, quod † Prorex non potest concedere dilationem debitori, & quod interim soluatur legitimum interesse, nisi in illis quattuor casibus notatis supra nu... & seq. in quibus etiam † si simpliciter concederetur dilatio ꝑ principé, nihilominus currit interesse, Cyn. in l. quoties, vbi etiam Sali. in vers. extra quæro, C. de precib. Imper. offer. Marches. d. c. 1. n. 22. [quòd debetur etiam absq; mora interesse Marc. Ant. Bellonus dec. 34. nu. 3. qui loquitur in lucro cessante, & debetur etiam tale interesse de iure Canonico, vt idé dicit dec. 78. n. 12. Ruin. cons. 104. n. 3. 7. lib. 4. Vrsill. ad Affl. decis. 20. n. 3.] quod secus est, † si dilatio fuisset concessa per creditorem, quia tunc ea pendente non currit interesse damni emergentis. Lup. in tract. de vsur. comment. 1. §. 6. nu. 123. 124. 125. & 126. Caualc. dec. 13. n. 69. lib. 2. & ratio potest esse, quia pendente † dilatione ad soluendum, nulla committitur mora, l. lecta. §. sed si fortis, ff. si cert. pet. Abbas cons. 66. n. 4. lib. 1. Ioan. And. in cap. salubriter, de vsur. [Anell. de Amat. cons. 92. n. 3. quod sic etiam non facta liquidatione nulla committitur mora, Affl. dec. 205. n. 1. & ibi Vrsill. n. 1. Cravett. cons. 89. n. 5. Fab. Turret. cons. 33. nu. 5. lib. 3. Hondéd cons. 30. n. 2. lib. 1. Rimin. iun. cons. 552. n. 47. Galganet. de cond. & demonstrat. p. 2. c. 1. q. 66. nu. 51. Passet. cons. 159. n. 1. Suid. cons. 38. n. 13. Tiraq. de vtroque retract. §. 1. gl. 9. n. 1. cum seq. Peregr. cons. 74. n. 13. lib. 3. Torniola cons. 86. n. 26. Alex. cős. 49. n. 2. li. 2. Soc. cons. 128. n. 1. lib. 3. Rot. Genu. dec. 164. n. 1. & dec. 118. n. 3. Tiraq. in tracta. cessant. causa n. 85. fol. 6. Abb. cons. 5. lib. 1. Plot. de in lit. iurand. §. 11. nu. 15. Siluan. cons. 10. n. 40. vers. nec obstat Alex. cons. 225 nu. 8. vers. hoc etiam lib. 2. Rodulf. in tract. de vsur. q. 53. circa finem num. 37. Dec. cons. 119. nu. 3. Gabriel concl. 4. n. 23. cum seq. de emption. & vendit. Neuiz. cons. 74. nu. 3. Roland. à Vall. cons. 55. n. 22. cum seq. lib. 2. Bartol. Vgol. de vsur. c. 39. §. 2. vers. quid igitur Fab. Turrett. cons. 31. n. 16. lib. 3.] Matth. Colera, in tract. de process. execut. p. 1. c. 10. n. 99. & seq. & si partes † paciscerentur, vt currat interesse ad rationem de tot pro centenario, dum non soluitur principale debitum, tale pactum esset illicitum, & vsurarium; ideo non valeret, l. cum stipulanti, in fine, vbi Bar. ff. de verb. oblig. Anchar. cons. 93. Rolan. cő sil. 55. n. 21. & seq. lib. 2. Cagnol. in l. curabit, n. 14. vbi alios allegat, C. de actio. empt. Turrett. cons. 81. nu. 1. lib. 2. vbi etiam alios allegat, & nota, quod † dilatio concessa à Principe, incipit currere à die finitæ dilationis conuentionalis, vt si debitor esset obligatus soluere in vltimo die Iunij, & ante quam veniat dies illa, impetrat dilationem trium mensiũ, nő tenetur soluere, nisi vsque ad primum dié mensis Octobris, ita tenuere Pet. de Bella pertica, Oldrad. Cyn. Alberic. Bald. Ang. Salic. & Alexan. in l. fin. C. de repud. hæred. [Borgnin. Caualc. dec. 16. n. 37. p. 2. Ann. sing. 227 Cagnol. in l. 2. C. de pact. inter emptor. & védit. nu. 142. Maranta actu 3. 6. p.] Tiraq. in tract. de retractu conuent. §. 2. gl. vnica, n. 23 Anna sing. 227. vbi ponit multa ad hoc similia, & etiam Fabius filius ibi in addit. & † debitor, qui obtinuit moratoriam, si ea vtitur, non potest ipsa pendente agere contra suos debitores, Afflict. dec. 66. Fuscus in sing. lit. D, nu. 11. Marchesanus, in tractatu de commissionib. seu rescriptis, commiss. 4. c. 1. nu. 23 [& an cőprehendat creditores cőditionales vel in dié Apicel. tutamé pauper. tit. 2. n. 28.]

Aduertendum etiam est, quod moratoria, † seu dilatio concessa à Principe, non extenditur ad debitá futura, sed tantum comprehendit præterita, l. Aurelius, §. Titius Seio, ff. de libert. leg. Guido Papa dec. 113. n. 1. Bouius in tract. de statut. vib. præscript. gl. 21. n. 73. Matth. Colera in tract. de process. execut. p. 1. c. 4. n. 14. Et Princeps † non potest concedere dilationem debitoribus ad soluendũ nisi pro modico temporis spatio, gl. in l. quoties, C. de precib. Imper. offer. vbi Ias. in not. 1. & ceteri omnes, Lancell. Conrad. in d. templ. om. iud. lib. 1. c. 1. §. 4. de Imperatore, verbo, dilationes indulget, nu. 2. & 3. Fuscus in sing. lit. D, n. 11. Bartolin. in tract. de subrept. rescript. q. 6. art. 8. vers. puto igitur. Tho. Zerola, in praxi Episcopali, in verbo, literæ quinquénales, vers. 4. vbi dicit, qđ huiusmodi dilatio nő pőt cőcedi vltra quinquéniũ, Io. Bapt. Marches. in tract. de commissionib. seu rescri.

com-

commiss.4.cap.1.nu.21. Natta cons.591. nu. 2.3.4.16.& 17.qui declarat quando tempus dicatur modicum, & quando extendatur ad quinquennium,vel ad decennium.Sed quod hoc totum relinquatur iudicis arbitrio,determinat Lancellot. dicto nu. 3. qui nu.4. dicit, quod si excedatur modicum tempus dilationis,concessio non valeret,gl.in l.quoties,vbi Salic.& Paulus de Castro,in fine,Marchesa. dicto nume.21. tamen in isto Regno hoc male seruatur, ex quo solent aliqui Proreges cõcedere dilationes quasi infinitas, cum maxima iactura mercatorum, & aliorum in foro versantium,cum tales dilationes sint præcipua causa, vt in totum commercium dimittatur.

Et vt finem imponam huic tertiæ speciei 132 dilationis,dico,quod debitor,† qui has dilationes obtinet,tenetur satisdare de soluendo in fine dilationis, l. vniuersa, C. de precibus Imperat. offerendis, Guido Papa decis.109. Natta cons. 591. num.1. lib.3. Muscatell. in pract. par.4.in glos.in verbo,petendo,nu.13 Carauita super ritu Regni Neapol.ritu 287. num.5.Afflict.dec.378.num.1.Fuscus.in singul. lit.D, num.11. Anna singul.463. Dom. Cumia super Ritu istius Regni,c.8.num.10. & c.95.num.27. Vitalin. in tract. clausul. in tit.nil nouari dilatione pendente,num.3.carta mihi 81. Lancell.Corrad.in templ.omn. iudic.lib.1.cap.1. §.4.de Imperatore, in verbo,debitoribus dilationem indulgere, num. 8. Thom.Zerola in praxi Episcopali, in verbo,quinquennales,vers.2. Io. Baptista Marches.in tractat.de commissionib.seu rescript. commiss.4.c.1.nu.7.vbi alios allegat. [Mastrill.de indult.cap.36.nu.19.Mart.vot.158. num.1. Marsil. in l.extraneo, §. cogniturum, num. quinto, ff. de quæstio. Iaso. in dicta l. 133 vniuersa, nume. 3.] Quæ conclusio † ampliatur, ut procedat, etiam si in moratoria remittatur talis cautio, quia non obstante ipsa remissione, debitor si vult vti dilatione, tenetur præstare cautionem de soluendo in fine ipsius dilationis, gloss. Bald. Fulgos. Paul.de Castro, & Salicet. in l.vniuersa, C. de precibus Imperat. offerend. Carauita, dicto nume.quinto, Afflict. decisio. prædict.nume. 3. licet in hoc contrarium tenuerit Iason in dicta l. vniuersa,numero 15.

134 Quam † ampliationem modo limitabis,quãdo in Rescripto adesset clausula; Non obstante. ita sentiunt Carauita, & alij paulò ante citati. Iason dicto num.15. Marchesan. dicto capit. 1. num. 15. & sequen. Intellige 135 † tamen,vt debitor, cui fuit concessa dilatio teneatur præstare cautionem per modum, vt supra,si ab ipsis creditoribus petatur fideiussio,l.si quis filium, §.stipulatio, ibi, Cum interpellatis, ff. de collat. gloss. in dicta l. vniuersi, quam communiter sequuntur Doctores ibi, & præcipuè Paulus de Castro, nu. 6. [Cagnol.in l.2. num.146. C. de pact.inter emptor. & venditor. Alexand.35. variar.resolut.lib.3. resolut.1.num.6. Marsil. in rubric.de fideiuss.num.165. in fin.] Carauita ritu 189.nu.5.& ritu 287. etiam nu. 5. Alex. cons.210. vol.2. Angel. cons. 137. Marsil.in rubr.de fideiuss.nu.145.Trosi.super dicto ritu 287.num.2.Brun.in tractatu de cessio.bonor.quæst.21.num.2. Vrsill. in adnot.ad Afflict.decis.378.num.3.Surd.cons.124.num.1. & 2.lib.1.& dec.57.num.1. Lancellot. loco præcitato, num.11. Ruin. cons.26. num.33. volu.4. Marches. dicto cap.1.nu.8.vbi dicit, 136 quod in omni † materia, in qua quis tenetur præstare cautionem,intelligitur si a parte, in cuius fauorem debet præstari, petatur. Abb. cons.96.n.4.Lancellot.in tract. de attent.tit. de attent.restit.in integr.pendente,p.2.c.28 n.72. [Alex.cons.205.nu.3.lib.2.] Sed si 137 esset præfixum † tempus ad præstandum obtinentibus huiusmodi dilationes, tunc nõ est opus petitione partis, per glo.in l.si mora, ff. soluto matri. quod consuluit Iaso. cons.191. vol.2.Lãberteng.in tract.de contract.gl.3.n. 49.Rim.sen.cons.666.n.10.lib.4.Soc.regula 299.in vlt.fall.Rimi.iun.cons.89.n.18. vol.1. Surd. cons.124. per totum, vbi ait, quod ita obtinuit in facti contingentia, & dec.57. nu. 17.Caualc.dec.28.n.9.li.2. qui & hoc infert 138 n.10.quod si † testator iubeat hæredi, vt adimpleat oĩa contenta in suo testamento,sub aliqua pena, heres nunquã incidit in penã, nisi fuerit monitus,vel fuerit sibi prefixũ,& determinatũ tẽpus adimplendũ ab ipso testatore. alleg. Bened. ĩ repet.c.Rainuti⁹, vers.si absq; liberis moreret,il 2.in 2.p.n.221.222. Marti. Laudẽs.cõs.57.cũ sua add.Capra reg.110.Gabriel cõs.131.n.17.li.1.Fel.cõs.34. Rim.iu.cõs.

Pp fil.

fil.31.nu.132.& 133.lib.1. Bursat. consl.167. num.18.vol.2. [Marian.Soc.consl.34.in fin. lib.1.Turrett.consl.47.n.61.li.1.Morla in emporium iuris, q.9. nu.22.Pancirol.consl.121. n.26.] Anchar.cōs.45. Tiraq.in tract.de priuileg. piæ causæ,priuil.84.& 85.Paris.cōs.19 nu.196.& seq.vol.2. Crau.cōs.56.n.7.& seq. vol.1. & ratio esse potest,quia † dies interpellat pro homine,l.optimam, C.de contrah.stipul.l.2.C.de iure emphyt.gl.in l.cum patronus,ff.de bon.libert.Bart. in l.fi. §.fi. ff.quorum leg.cum simil. [Caroc. dec.9. n.14. in fin.Molin.de contractibus disputat.564.Aldouin.Aldouin.consl.19.n.63.Alb.Mandell. consl.612.nu.13.] & vbi † tempus est determinatum ad aliquid faciendum, non requiritur alia admonitio. Dec.in l.fin.nu.47. C.de edicto Diui Adriani tollen. & consl.452.nu. 9. Alba consil.612. num.13. vbi Vinc. Anibal.in addit.lit. C,& consl.199.num.4.cōsil.48.n.3 .idem Dec.in consl.196.in fi. [Menoc.de arbit.cas.498.n.60.Alb. Mandell.cōsil.48.n.3.Turret.consl.93.n.12.lib.1. Corn. consl.208.n.7.lib.1.] & ad corroborandum prædictam conclusionem,quod debitor non teneatur præstare cautionem,nisi fuerit requisitus, facit quod in simili voluit Alex. consil. 96. num.1.lib.4.vbi voluit, quod † statutum requirens,vt præstetur cautio de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, ante capturam debitoris,intelligitur si à parte petatur. allegat l. peto,§.fi.ibi,Quod si cauens, ff.de leg.2. vbi Paul.de Castro in lect.Pataui. quem sequuntur Dec.consl.607. nu.7. And.Gayl. in lib.2. pract.obseru.c.46.& seq.Gerard.Mazol.cōs. 110.n.19. [Ruin.consl.91.n.10. lib.2.Natt. consl.685.n.2.] Sic etiam si † statutum dictaret, quod appellans non audiatur, & quod processus ab eo factus,sit nullus,nisi præstiterit cautionem de restituendi expensis, intelligitur, si à parte cautio prædicta petatur, Ripa in l.4. §.hoc autem iudicium, nu. 5.ff. de damno infecto,& in l.ita stipulatus,num.80. ff.de verb.obligationib. Ioannes de Amicis consil.28.& consil.33.num.32.Caualcan.dicta dec.28. num.7. lib. secundo, vbi multos alios allegat. Ioan. Gutter. in repet. l. nemo potest, num.432. & sequ. ff.de leg.1. Curt. iun.consl.232.num.3.& seq.volum.3.Mazol. dicto consil.110.nu.19. Asin.in tract.de exequut.§.3.cap.1.nu.10.& 11.& cap.2.num.2. Brun.à Sole, in Compend. resolut. proposit. iuris, in verbo, fideiussio à lege requisita. [Natt.consl.685.n.1.& 6.Marsl.in l.extraneo, §.cogniturum n.6. ff.de quæstion. & de fideiuss.n.166.sic etiam quando statutum loquitur in restitutione in integrum, Ias.in l.vniuersa, nu.7.C.de præcibus Imper.offer.] ita etiam habemus in † vsufructuario,qui non facit fructus suos,nisi præstiterit cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri: nam hoc intelligitur,si cautio fuerit à parte petita,aliàs, si non fuerit petita, etiam non præstita tali cautione,facit fructus suos,l.vxori, vbi Bar. ff.de vsufruct. Asinius qui alios congerit loco præcitato, num.12. [Ruin. dicto consil. 91.n.10.lib.2.& consl.430. n.3.lib.2.Turret. consl.92.n.67.lib.1.Gabriel.de vsufruct.concl.1.num.13.& 49.] & hoc in tantum est verum,vt procedat, † etiam si statutum,vel alia quæuis dispositio haberet clausulam annullatiuam, hoc est aliter actus non valeat,&c. & adducit alios Doct.hoc tenentes. Caualc. in tractatu de tutore,& curatore,nu.41.Surdus decis.57.num.1.Marcabr.consl.32. num. 189.& hoc habet locum † in qualibet alia dispositione, Caualcan. dicto num.41. Benintend.in Rota Bonon. decisio.55. Marsil.in l. vnus,§.cogniturum,n.11.& seq. ff.de quæst. [Fab.Turret.consl.29. nu.17. lib.1. Menoch. consl.1.nu.371.Corn.consl.408.num.7.lib.1. Natt.dicto consl.685.nu.3. sic etiam in expensis si sunt petitæ, Ias.in l. vniuersa,nu.8.C.de præcib.Imper.offer.] Surd. dec.57. num.2. qui allegat l. secunda, §. quod ait prætor, & l.si quis filium,§. stipulatio, ff. de collat. bonor.l.prima, ff. vt legat. nomine caueat.cap. 1. de sentent. excommun. in 6. cap.1. de sepult.in 6. l.4.§.hoc autem iudicium, vbi Ripa, ff. de damno infecto, & hæc conclusio procedit, † etiam si verba sint præcisa, & necessitatiua, quia nihilominus debet peti adimplementum,Bart. in l.admonendi, in fine, ff.de iureiurando,Surdus dicto num.2. Item ad hoc facit quod voluit Anton. de Butrio in capit. penult. de iudic. vbi voluit, quod si extaret † statutum, quod iudex teneatur causam expedire cum consilio sapientis, tale statutum intelligitur, si à parte fuerit petitum, vt causa hoc modo expediatur. quam sen-

sententiam sequuntur Alexan.consil.122.libro secundo, [Marsil.in Rubri.de fideiuss. n.166.] Felin. in cap.si autem, de rescript. & in cap.studeas, de magistr. Asin.in tractatu de exequut.c.1.§.3.num.3.7.& 8. Ripa in d.l.4.§.hoc autem iudicium,n.3.ff.de damn. infect.qui etiam n.4. infert ad statutum,quo

148 disponitur, † vt iudex compellat agnatos ad ad compromittendum de lite inter eos vertẽte,tale enim statutum intelligitur,si ab aliqua ex partibus hoc fuerit petitum, allegat Ant.de Butrio in cap.cum venerabilis,de iudic. hoc idem dixere Camillus Borell. in repet. Pragmat. Odialitium,§.6.glo.prima,nu. 4. [Ias.in l.vniuersa,n.8.C.de precib.Imp. offerend.] Alex. cons.82.col.2. vers. tertio statutum, libr. primo, Asinius in tractatu de

149 exequut.§.3.cap.1.num.2. Item † hoc idem est,si statutum disponeret vt iudex sub pęna teneatur causas terminare infra certum tempus (prout est cap.Regni quoddam Serenissimi Regis Alphonsi,nu.78.& seq.& cap.3. eiusdem Regis Alphonsi) intelligitur si pars petierit expeditionem,Butr.& Panorm.in d. cap.pen.col.pen.de iudic.Paul.de Castro,in l.peto,§.fi.ff.de leg.2. Idem Panorm. in cap. fi.de rescript.Calderin. cõs.2. in rub.de pęn. Alex.& Paul.de Cast.in l. properandum, C. de iudic. [Rip.in l.dies cautionis,§.hoc autem iudicium,n.6.ff.de damno infecto,Marsil.in l.extraneo §.cogniturum n.4.ff.de quęstion.& in Rubr.de fideiuss.nu.165.] Barb. in c.consuluit,de offic.deleg.Asinius in tract. de exequut.lib.3.cap.1.nu.9.& c.2.num.3.&

150 ita si statutum † disponeret vt iudex sub pœna debeat committere causas appellationis, intelligitur,si fuerit requisitus cum debita instantia,Ang.cons.140. Alex.in l.de pupillo, §.si quis ipsi prætori, ff. de noui operis nunc. & cons.119.col.4.vol.2.Asinius dicto §.2. c. 2.num.4. [Mars.in rub.de fideiuss.n.167.] hic etiam facit ad hoc id quod voluit Ma-

151 chell. patrocin.45. nu.7. vbi dicit, quod † si statutum disponit, quod alicui detur terminus ad aliquid agendum, intelligitur, si talis terminus fuerit a parte petitus, Ias. in l.admonendi,num.10.11.12.& 13. ff. de iureiuran. Bald.in l.si seruus,§.ait prætor,n.1.ff.de iure deliberandi.Asinius loco citato, nu.4. Alex. in l. debitoribus, ff. de re iudic. qui num. 6.

152 voluit, quod † licet debitoribus condemnatis detur dilatio quattuor mensium ad soluẽdum,intelligitur si dicta dilatio fuerit à condemnato petita, Machell.patrocin.pręd.nu. 8. Item facit ad supradicta, illud quod dixere Botta cons.85.num.29. & Turrett. consil. 29.num.7.lib.1. vbi tenuerunt,quod si aliqs

153 † est obligatus ad soluendum aliquam pecuniarum summam, non tenetur illam soluere, nisi fuerit petita ab eo,cui debet fieri solutio. [Gozad.cons.1.n.41. Cicff. cons. 137.n.5. lib.1. Port.cons.5.num.18. Rimin.iun.cons. 109.num.7.Menoch.cons.131.nu.9.Turret. cons.29.n.17.lib.1.Bott.cons.85.num.29.] Ex quibus omnibus aliàs decipiebatur quidam aduocatus non mediocris authoritatis, qui dum disputabatur, an secundum decre-

154 tum esset nullum, eo quia † non fuit præstita cautio de restituendo in casu succumbentiæ, prout requirebatur ab ipsa interlocutoria , quia fuit sententiatum, ut oppositiones reijciantur, præstito prius per creditorem de restituendo in casu succumbentiæ,qui aduocatus dicebat,quod non erat nullum,quia talis cautio non fuit petita à debitore conuento. [Muta dec.16.nu.13.& 14. Hering. de fideiussor.c.10. nu.492. adest capitulum 42. nouarum ordinationum in uim pragm. Intrigl. sing.13.lib.3.] & vltra supradicta allegabat

155 aliud simile, hoc est, quod licet† omissio iuramenti calumnię vitiet processum,intelligitur tamen,si à patre fuerit petitum,& non aliter. ita not.in l.2.§.sed quia veremur, C.de iuramento calumniæ, & in c.1. eodem titu.in 6. [Puteus decis.398. lib.2. Soc. iun. cons.59. nu.1.lib.2.Marescot. variar.resolut. cap.47. nu.1.lib.1.Marsil.in d.rubr.de fideiussor. nu. 168.] Paulus de Castro, in dicto c.fin. §.sed quia veremur, C. de iuramento calumniæ , Asinius,in tract.de exequut. §.3. cap.17. nu. 3. Surdus cons. 124. num. 1. & 2. lib. 1. qui ad hoc multa similia adducit, & præcipuè in casibus, in quibus aliàs actus annullaretur.

156 & quod actor † non tenetur offerre satisdationem, sed petenti moram non facere, allegat legẽ, si qs filiũ,§.stipulatio,ibi, Cũ interpellatus,&c.ff.de coll.bonor. & l.2. §. qđ ait prætor,ibi, Non ergo, &c. ff. quorũ legat. l.1. §.non exigit , ibi, Quarum non fuit, &c. ff.vt legat.nomine caueat.quos textus ad eũ-

dem effectum allegauit ante eum Iaf. in l. vniuersa,n.3. C.de precibus Imperatori offerendis, sed dictus aduocatus decipiebatur, vt dixi,quia non aduertebat, quod interlocutoria fuit lata cum illis verbis, præstito prius,quæ ambo importat conditionem,primum verbum,† præstito, importat conditio-
157 nem,quia est ablatiuum absolutum, l.ab emptione,in principio,vbi Bartol.ff.de pactis,l. à testatore,ff.de conditio.& demonstrat.leg. cuictis agris,ff.de vsuris, [Put.decis.34.nu.1.& 2.lib.3.decis.Rot.diuersor.decis.654.n.1.part.Menoch.cons.152.n.10. Aldouin.de Aldouin.cons.33.n.58.& cons.100.nu.30. & cons.101.n.8.Corneus cons.76.num.4.lib.3. Neuiz.cons.87.n.5.Brun.cõs.114.n.3. Port. cons.15.n.29.Purpur.cons.447.n.28. Veg. cons.74.n.249.Barz.deci.73.n.28.] & quod
158 dictio, † prius, denotet etiam conditionem, dixit Maranta cons.31.n.5. & ego dicam in meo tractatu de effectibus, parte secunda, de effectibus dictionum, dictione, prius, & conditione pendente actus habetur pro non facto, vt dicam infra, exceptione proximè sequenti, nume. .... [Muta super Ritu c.104.num.4. Fan.de pignorib. in 4.mẽbro 5.p.n.10.Iacob.Nouell.de iur.prothomis.§.1.n.270.Benintend.decis.77.nu.11. Neuiz. cons.59.n.9.Nizol.allegat.20.n.36.] & per consequens est, ac si non fuisset lata interlocutoria, & oppositiones non fuisset reiectæ, & oppositionibus pendentibus, non est dubium, quod nõ potest deueniri ad liberationem, & quatenus fuisset deuentum ad eam, esset nulliter actum, quia contra formam datam à lege,hoc est, contra formam traditam
159 à ritu istius Regni,c.112.& forma †non seruata,actus est nullus, vt dicam infra, exceptione immediatè sequenti,nu.....Et redeundo ad nostram materiam, scilicet,quod debitor,qui vult vti dilatione sibi concessa, tenetur præstare de soluendo in fine dilationis. [Valenzuola cons.67.n.9.vid.ea que addidi in exception.39.n.2.]

160 Quæro, quid si facta † diligenti perquisitione, debitor non potest inuenire fideiussores, an amittat hoc beneficium sibi cõcessũ? Et dico,quod sic, secundum Bald. in l. dedi, in principio,ff.de condict.ex causa. [Mastril. de Indult.cap.36.nu.20.] Trof.in dicto ritu
161 287.n.5.vbi n.7. dicit,quod † etiam si sit facultatibus idoneus,tenetur nihilo minus præstare cautionem de soluẽdo in fine dilationis quod etiam voluit Alex.in l.diuortio, §.interdum,n.11.ff.solu.matrim.& in l.1.n.12. ff.qui satisdare cogant. Carauita super ritu 173.n.9.sed contrarium seruatur de cõsuetudine in
162 isto Regno,in quo quando † debitor est pauper,& non potest inuenire fideiussores, tunc ei conceditur dilatio cum iuratoria cautione quod vulgariter dicitur cum *Fidemaggio*. Et hæc consuetudo esset non solum bona, verũ etiam optima,si vnum illam nõ vitiaret, hoc est,quod quando ita iurantes non obseruant iuramentum, non sunt (vt conuenit) aliqua pœna puniti,quod est pessimum, cum ex hoc inducatur dispendium, siue vilipẽdium iuramenti,& debitores non curãt satisfacere creditorib⁹,vel redire ad carceres vt iurauerũt. & hæc nostra cõsuetudo est consona iuri cõ-
163 muni,quod disponitur,quod † propter impotentiam præstare debentis stetur eius iuratoriæ cautioni,l.omnes,vers.hac autem inclyta vrbe,vbi Bald. in princip. Cod.de episcop.& clericis,arg.text.in l.fi.§.insuper.C.de assert. tollend.c.alma,de sentent. excommunica. in 6.Authent.Generaliter,C.de episcop.& cleric.glossa in l.1. ff. qui satisdare cogant. Staphil.in tractatu de litteris gratię,vel iustitię, c.vlterius pro declaratione,nu.12.Ioa.Bapt. Marches.in pluries citato tractatu de commissionib.seu rescriptis,commiss.4.c.1.nu.11 idem Bald.in Authent.Cui relictum, nu.7.& 8.C.de indicta viduita. tollenda,vbi Paulus
164 de Castro concludit, quod † qui debet fideiussores præstare, releuatur ab illo onere,si nõ potest,vel cum magna difficultate potest, Alexand.consil.56.n.7.lib.3.Ioseph.Ludou. decisio.Perus.63.n.6.Kirchou.in suis cõmun. opinionib.cent.5. concl.71. Marches.nu.12. [Becc. cons.1.num.18.Marsil.in tracta. de fideiussor. q.22.n.166.] Surd. decis. 141. nu.
165 8. vbi alios allegat, & dicit,† quod hæc conclusio procedit etiam si talis fideiussio requireretur ab aliquo statuto. Beccius consilio. 1.num. 18. qui post Alex.dicto numer.7. dicit quod † statur iuramento præstare de-
166 bentis, quod nõ potest inuenire fideiussores

quod

quod dictum fuit originale sumptum ex glo. in d.l.1.ff. qui satisdare cogan. [vbi Ial.n.23. Clar.in §.fi.q.46. vers.sed quomodò probabitur Mancin.de iuram.par.4. effect.84.] & fuit secutus Bald.in l.generaliter,nu.2.C.de Episcopis & cler.Mars.in l.fi.n.124.de iurisd. omn.iud. Cataldin.in tract.de synd.vers.241 Marches.d.c.1. n.12. Cotta in memorial. in verbo, iuramentum proba.Carpan.super statutis Mediolan.c.413. nu.39. lib.1. Frecc.in tract.de præsent.instrum. p.9.q.6. nu.2. vbi 167 plus dicit,scilicet,quod † debitor non tenetur absolutè iurare se non inuenire fideiussores, sed sufficit iurare difficulter hoc facere posse. & dicit etiam ipse Beccius d.n.18. quod vbi 168 † aliquis ex forma Statuti vel iuris communis, vt est in Authen. Quæ supplicatio, C.de precib. Imper.offer.arctatur ad satisdandum, si non inuenerit fideiussores,excusatur,& solum præstat iuratoriam cautionem,idem etiã dixit Guido Papa dec.189.n.4.Crauetta cõsil.299.in fi.lib.2. Mars. in Rubr. de fideiuss. n.166. Alex.cons.57.n.7. vol.3. Io.de Imola in l.jimmò facile, ff. si is cui plus quam per leg.Falcid. Marches.d. n.12. [Perusin. cõs. 63.n.6.Becc.cons.1.n.18.lib.1.] quæ omnia non solum corroborant nostram consuetudinem,verum etiam tendunt ad reprobationẽ, Baldi in d.l.dedi,& Trosij in Ritu præd. nisi dicamus, quod specialiter ĩ isto casu debeat debitor præstare fideiussores, & Doct. supra 169 citati loquunt generaliter,& † generi per speciem non derogatur, l.in toto iure, ff. de reg. iur.vbi Dec.& Cagnol. Tiraqu. in Legibus connub.gl.7.nu.125.Bero.consil.57.nu.10. lib.3.Natta cons.7.nu.5.lib,1.Surd.cons.56. n.1.lib.1.vel nisi dicamus,quod Bald.& Trosius sint intelligendi etiam de iuratoria cautione. [Io.Griuell.dec.Dolani 134.num.5. Tusch.in lit.G,concl.36.n.103.cum seq.Bartol.Bertaz.in repet.leg.si quis maior. nu.51. cum seq.C.de transactio. post tract. Clausular.Rimin.iun.cons.819.n.3.] Iuxta prædicta iterum quæro, quid si debitor nolit præstare cautionem de soluendo in fine dilationis,sed vult dare pignora,an isto casu admittatur ad dilationem vtendam? & dico quod 170 sic,† quia qui tenetur dare fideiussores,liberaĩ dando pignora sufficientia,Bart. in l.plus cautionis,vbi Dec.nu.3.ff.de reg.iur. & ibidem Pet.Fab.idem Bar.in l.prætoriæ,la 3. ff. de præt.stipul. Alex.in l.1.C.de procur.Bar. Alex.& alij, in l.prima,ff.qui satisd. cog. Alba cons.338. nu.8. [Rip. in Rubric. de pignor.n.8.Mozz.de contractib.tit.de pignoribus,& hypot.in primo capitulo pignus,nu. 21.Valent.Franc.de fideiuss.c.4.concl.7. nu. 171.] Nepita,super consuet. Cathan. tit.1. consuet.4.n.10.& 11.Euerard.Bronchorst in concil.cent.1.assert.18.in princ. Caroc.in tracta.de oblat.p.2. q.78.n.2.vbi testaĩ de magis * * communi opinione. [sic etiam quando debitor non habet pecuniam vnde soluat an possit soluere de bonis mobilibus quod sic Io.Pet.Ferrar.in pract. tit. forma respons.libell.in action.hypothecar.vers.exceptionem solutionis,n.3.f.790.Anch.iun.q.56.nu.10. lib.3.Benintend.dec.Bonon.28.n.1.Capyc. dec.169.nu.3. Pet.de Greg. alleg.28.manuscripta Neguganf.de pignor.in 1.membr.5. 171 par.n.4.] At secus est, † si quis esset obligatus dare pignus, quia tunc dando fideiussores,non liberatur Io. Ferrar. in d. l. plus cautionis,ff.de reg.iur.Caroc.d. q.78. [Negusant.de pignor.in 1.memb.5.par.nu.1. & 4. & quid si tenetur dare fideiussores dando pignora,an liberetur, Marsil. de fideiussor. n. 296. Surd.dec.174.n.31. Borgnin. dec.14. nu.17. lib.5.Magon.dec.Flor.57.nu.21.] & ratio est; quia plus cautionis est dare pignora quã fideiussores,§. furti, Instit. de action. quæ ex delict. nascun.d.l. plus cautionis,ff.de regul. 172 iur.& † dare pignora,æquiparaĩ dationi cautionis,& non è contra,l.fi.§. si legatarius, ff. quorum legat.Alex.cons.65. vol.5.Alba cõsil.338.n.8.vol.2. Ioseph Ludou.dec. Perus. 173 63.vbi dicit, quod † duo sunt genera cautionem, quibus cauemus nostris creditoribus, videlicet,fideiussoribus,& pignorib⁹, & hoc per textum in l.1.§.iubet,ff.de coll.bonor. & in l.4.ff.de libert.leg.Hugo Donell. in tract. de pignor.in princ. inter tract. de afficur. diuers. [Valent.Franch.de fideiusor.c.5.titu. quibus modis fideiussio.dissoluitur n.34. Muscatell.de fideiussor.mod.14.nu.15.]

174 Quæro octauò,& vltimò,† an dilatio concessa pro debito principali, se extẽdat ad interesse? & dico quod sic,l.cum soluendæ,vbi Bart.ff.de distract.pignor.& in l.soluitur,§.si paciscar,vbi Angel.ff.quibus mod.pign. vel hypo-

hypotheca soluit. Caroc. in repet. c. cum quid p.4. in Summa notabil. not. 7. n. 1. carta mihi 179. de reg. iur. in 6. [Apicell. in tract. tutamẽ pauper. tit. 1. n. 86. Imo durante dilatione nõ debet interesse Anchar. iun. q. 33. n. 2. lib. 2.]

175 Quæ conclusio limitatur, quando debitor esset de fuga suspectus, quia tunc dilatio concessa pro debito principali, non extẽditur ad interesse, gl. in l. quæsitum, ff. de pignor. Roman. Singul. 173. Ias. in l. vinum, n. 3. ff. si certum pet. & in l. si arbitro, ff. qui satisd. cogan. Ange. in l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 11. Dec. in c. cum tentamur, de appell. Caroc. loco cita. nu. 2. vbi hanc limitationem † 176 sublimitat, quando talis suspitio superuenit de nouo, & non aderat tempore concessæ dilationis. Romanus cons. 320. Alex. cons. 19. in fine, lib. 3.

177 Quarta species † dilationis est illa, quæ conceditur à lege ministerio iudicis, vt est dilatio quinquennalis, quæ solet concedi debitori à maiore parte creditorum, etiam minore contradicente, ex quo talis dilatio potest per quemcunque iudicem dari, & cõcedi, vt notant Ang. Paul. de Castr. & Alexan. in leg. suum, §. hodie, ff. de pact. qui omnes mouentur per text. in l. fi. C. qui bon. ced. poss. & loquitur Carauita super Ritu Regni Neapol. Ritu 287. n. 4. [ad hoc vide Apicella in tutamen pauper. tit. 1. & an talis exceptio quinque annalis impediat exequutionem sententiæ si concurrunt requisita ad obtinendum causã, Iul. Cæsar. Gallup. in praxi p. 3. c. 6. n. 8. & talis dilatio quinque annalis fuit subrogata in locum cessionis bonorũ Cæsar. Barz. decis. Bonon. 78. nu. 18.] & est tex. expressus in l. si vnus, §. hodie, & in l. maiorem, & in l. rescriptum, ff. de pact. & in l. fin. C. qui bon. ced. poss. Afflic. decis. 288. Muscatell. in Pract. p. 4. in gl. in verbo, petendum, n. 15. vbi dicit, 178 † quod maior pars creditorum intelligitur in summa debita, non in numero personarũ cui debetur, ideo si vnus esset creditor in mille, & decem essent creditores in nongentis, ille solus diceretur maior pars creditorum, & per consequens posset cogere alios decem creditores ad concedendum istam dilationem [& & quid si adesset æqualitas numeri personarum, & quantitatis creditori tunc inspiciendum est ad dignitatem creditorum Petr. Vãderan. in tract. de priuileg. credito. c. 12. vers. quid igitur si, & pars sit. Iul. Cæsar. Gallup. in d. pract. & c. 6. n. 8. Seraph. de priuil. iuramẽti priu. 114. n. 4. Burg. de laude. p. 3. inspett. 22. n. 5. Surd. cõs. 65. n. 24. Intrigl. de feudis cẽt. 1. q. 40. n. 41. Io. Bapt. Cost. de Rat. par. q. 139 nu. 3.] Iuxta prædicta subsequenter quæro, 179 an † ista moratoria possit concedi per maiorẽ partem creditorum anteriorũ, ita vt debitor ea fruatur in persona tantum, & non in bonis? & respondeo quod non, Vinc. de Franc. decis. 179. nu. 9. vbi testatur ita fuisse decisum per sacrũ Concilium Neap. Muscatell. in gl. præd. nu. 17. & aduertendum est, quod non, 180 ita passim † maior pars potest cõpelli ad concedendam istam dilationem quinquennalẽ sed solum tribus casibus, de quibus habetur per Affl. d. decis. 188. & per Muscatell. d. nu. 17. Ang. cons. 213. Roman. cons. 439. Stracha in tract. de mercatura ti. de decoctor. par. 6. nu. 12. à Plaza in Epitome delictor. c. 46. nu. 181 14. & 16. & licet maior † pars possit compellere minorem ad concedendum dilationem quinquennalem, tamen hoc non possunt facere, si minor pars esset creditrix ex causa depositi, l. si quis vel pecunias, C. depositi, Boer. decis. 296. Vincen. de Franch. dict. decis. 151. Muscatell. in d. gl. in verbo, petendo, nu. 18. & hæc dilatio differt à præcedente in hoc, q̃a 182 in ista dilatione † debitor non tenetur præstare fideiussores de soluendo in fine dilationis, prout in moratoria quæ conceditur ex gratia. Visill. in adnotat. ad Affl. decis. 188. nu. 2. Muscatell. in pract. in 4. p. in gl. in verb. petendo, n. 19. in fi. & ita seruatur de consuetudine in isto Regno in quo habemus Pragmaticam editam ad declarationẽ huius materiæ, tit. 16. de dilatio. & rescr. super eis concedendis, in qua inter alia continetur in specie, quod si in instrumento est iuratum non vti istiusmodi dilatione, nunquam debitor poterit ea vti.

Quinta, & vltima species dilationis est illa, quæ conceditur ab ipsamet parte creditrice, sed quia hæc est potius exceptio quæ prouenit ex facto partis agentis, ideo hic non est opus verba facere de tali exceptione, sed vos remitto ad dicenda infra exceptione 37. per totam.

Et vt finem imponam materię exceptionis dila-

183 dilationis, dico, † quod petens dilationem ad soluendum, videtur debitum fateri. Mars. sing. 186. Marchesf. d. tract. de cõmiss. seu rescr. commiss. 4. c. 1. n. 22. [Becc. cons. 106. n. 4. Surd. cons. 12. n. 36. sicut etiam producens instrumentũ minus solenne debiti illa productio probat debitum etiam si aliter de debito non appareret Viu. dec. 370. n. 1.] sic etiam 184 in simili dicimus, quod † petens absolutionẽ ab excommunicatione, videtur fateri se esse excommunicatum. Bart. in l. decem, col. fi. in vers. postulauit, ff. de verb. obl. Host. & Imol. in c. venerabilem, de elect. idem Imol. Præpos. & Franc. in c. ad præsentiam, de appellat. Io. Faber in §. fi. Insti. de ingen. & manumiss. Caroc. in repet. c. cum quid, p. 2. in Sum. notab. 5. ad sextũ, n. 3. cart. 141. de reg. iur. in 6. [Farin. de inquisit. q. 6. nu. 25. cum seq. Prosper. à Petr. in addit. ad decis. Grãmat. decis. 185 65. nu. 25.] Quod intellige † nisi absolutio fuisset petita ad cautelam, hoc est, si, & quatenus egeat absolutione, quia tunc non videtur confiteri se esse excommunicatum. Bald. in l. 2. C. de ingen. & manumiss. Bar. & alij, in l. 1. ff. de noui oper. nun. Cepol. cons. 21. col. 4. in criminal. Paris. cons. 1. nu. 8. vol. 4. Caroc. d. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio conditionis non adimpletæ, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones.*
2 *Debitor sub conditione, non dicitur propriè debitor ante euentum conditionis.*
3 *Conditione pendente debitũ non dicitur inesse.*
4 *Instrumentũ conditionale conditione non adimpleta, habetur pro non facto.*
5 *Conditio inducit formam.*
6 *Forma non seruata actus redditur nullus.*
7 *Conditione pendente nullum ius dicitur acquisitum creditori.*
8 *Agens ante euentum conditionis, dicitur malè agere, & repellitur à limine iudicij.*
9 *Conditione pendente cessat omnis obligatio, & non datur actio, nu. 10.*
11 *Conditione non adimpleta promissio anullatur.*
12 *Aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione quæ non est adimpleta, paria sunt.*
13 *Agere nemo potest ex promissione conditionali, nisi prius ipsa conditione adimpleta.*
14 *Conditio suspendit actum.*
15 *Conditione pendente actus dicitur imperfectus*
16 *Dispositio quando dicatur esse conditionalis.*
17 *Executio contractus conditionalis non potest fieri, nisi liqueat iudici de purificata conditione.*
18 *Citatio partis an sit necessaria in probanda purificatione contractus conditionalis, & n. 19*
20 *Reus quando opponit, quod conditio non est adimpleta, non tenetur aliquid ex parte sua probare, sed ipse actor tenetur probare quod conditio fuit adimpleta.*
21 *Conditio debet probari quod verè fuit adimpleta, & non præsumptiuè.*
22 *Conditio debet adimpleri in forma specifica, & non per æquipollens, quod fallit, vt n. 23.*
24 *Conditio fictè adimpleta, quando operetur eundem effectum sicut conditio verè adimpleta.*
25 *Conditio sufficit, quod fuerit adimpleta per momentum temporis licet postea ita non duret, quod limita, vt n. 26.*
27 *Conditio habetur pro adimpleta si non potest adimpleri ex culpa, & facto illius in cuius incommodum erat adimplenda.*
28 *Conditio habetur pro adimpleta si non potest adimpleri ex facto illius qui disposuit sub conditione.*
29 *Conditio habetur pro adimpleta si ille qui tenetur adimplere offert separatum, & ille cui debebat adimpleri recusat adimplementum.*
30 *Conditio habetur pro adimpleta si ille, qui tenetur adimplere est impeditus facto superioris.*
31 *Conditio negatiua quando dicatur adimpleta.*
32 *Conditiones duæ si sunt positæ in dispositione ambæ debent verificari antequam instrumentũ exequatur quod procedit etiam quando in conditione sunt positæ duæ qualitates intellige, vt nu. 33.*
34 *Conditio si deficit in minimo cessat dispositio.*
35 *Conditio impossibilis vitiat dispositionem inter viuos.*
36 *Cõditio impossibilis nõ vitiat vltimas volũtates.*
37 *Conditio impossibilis quando dicatur.*
38 *Conditio differt à modo.*
39 *Conditio per quæ verba inducatur remissiuè.*
40 *Conditio si adimpleatur pendente iudicio an illud validet.*
41 *Verba quãdo importãt modũ, & quãdo cõditionẽ*
42 *In dubio act⁹ p̃sumitur p̃rsus, & nõ cõditionalis*

EXC EP-

EXCEPTIO TRIGESIMATERTIA.

Conditionis non adimpleta.

1 TRigesimatertia † exceptio quæ non censetur reiecta à Statuto reijciēte omnes exceptiones aduersus publicum instrumentum, est exceptio cōditionis non adimpletę, si instrumentum est conditionale, l.cedere diem, ff.de verb.signific.Alex.cōs.119.vol.1.Corn. cons.112.n.4.lib.1.& cons. 123. in prin.vol. 2.Ant.Massa in tract. de oblig. in forma Cameræ,in 4.p.q.7. Turret.cons.91.n.14. lib.1. & cons.44.n.32.33.& 34.Maur.Burg.Cathanien.in tract.de Laudem.p.3. inspect 40.nu. 60.Zuccard.cons.75.n.110.[Io. Baptista à Costa de facti scient. & ignorant. distinctio. 73.n.2.Centur.1.fol.304.Giurb.decis.60.n. 14.Aldou.cons.35.n.61.& quando conditio dicitur tacita,vel expressa Osasch. decis. Pedemont.146.n.1.& 6.& tacitā idem operatū Peregr.de fideicommiss.art.43.n.19. Galganett.de condit.& demostrat.p.1.c.2. n. 27.]

2 & ratio istius conclusionis est euidentissima, quia debitor sub conditione,non dicitur propriè debitor,& lex loquens de debitore, non comprehendit debitorem sub conditione. Asinius in tract.de exequut. §.4. c.92. nu.4. [Purpur.cons.447.nu.35.Ann.allegat.145. n.5.Borell.cons.75.n.2.& quid in creditore sub conditione an dicatur vere creditor. Cagnol.in l.1.n.269.ff.si cert.peta.Peregr.de fideicommiss.tit.1.201.lib.5.& an comprehēdantur in statutis loquentibus de debitore, & creditore Intrigl.cons.14.n..] Burg.d.nu. 60. in fine,& ad hanc rationem possunt adduci multæ rationes, quarum prima est, quia

3 † pendente conditione,debitum non dicitur inesse, l.si quis sub cōditione, ff.si quis omiss. causa testam.DD.in l.ex facto,ff.ad Trebell. Decian.cons.3.nu.43.lib.1. D. Cumia super Ritu ist ius Regni,c.16.nu.3.Turrett. d.cons. 44.nu.9.lib.1.Roland.cons.29.nu.16.libr.4. Cefal.cons.767.n.7.lib. 5. Maur.Burg.d.nu. 60.Franc.Monald.cons.80.nu. 16. lib.1.Paris.cons.47.nu.11.lib.1.Dominus,& preceptor meus in almo Studio Romano, Flamin. Parisius in suo sollemni, & copiosissimo Tractatu de resignat.benefic.lib.2.in princ.q.79 Hōded.cons.73.n.102.lib.1.qui omnes multos alios allegant. [Tusch.in litt.C.conclus. 593. num. 5.

4 Secunda ratio esse potest,quia † instrumētum conditionale conditionē nō adimpletā, deficit,& habetur pro non facto,l.si quis fundum,ff.de contrahen.emption. l.qui hæredi, §.Plautius, vbi omnes DD.ff.de conditio. & demonstr.l.pecuniam quā,ff.si cert. pet.l.necessariò, §.quod si pendente, ff.de pericul.& commodo rei vend. Decius cons.485. nu. 4. Cefalus cons.395.nu.20.& cons.754.nu.11. Paris.cons.8.nu.25.lib.3. Crauetta cons.170 num.8. Tiraq.in reper.l.si vnquam,in verbo, reuertatur,n.277. C. de reuocan.donat.Roland.cons.858.nu.15.lib.3. Menoch.Rimin. & Soc.in locis allegatis per Turret. d. consil. 44.nu.10.Marcian. consil. 48.nu.17. Surdus cons.281.nu.1.libr. 3. [quod nec habet viā exequutiuam pendente conditione, Ant. Lāza super Ritu c.111.& ibi Io. Aloys de Septimo in princip.& c.100.vbi etiam Vincent. Percol. etiam si esset omissa in minima parte, Becc.cons.12.n.29.& cons.66.num.8.& 9.& quando inducitur,Fab. Turret.cons.67.n.47 lib.2.Burg.de tutore n.132. Siluan.cons.40. n.17.Nizol.allegat.4.n.42.Alb.cons.62.n.4 Muta super Ritu c.101.n.37. Asin.de exeqution.§.2.c.26.nu.1.& an contractus resoluitur ipso iure, Gratia.discept.c.307.n.3.Menoch.cons.26.n.33.]

5 Tertia ratio potest adduci; quia conditio † importat formam, Ias.in l.Gallus, §.quidā, nu.2.ff.de liber.& posthum. Natta cons.430. n.19.lib.3.Tiraq. in tract. de vtroque retractu,§.1.gl.21.n.13.Neuizan.cons.50.nu.14. Honded.cons.60.n.26.lib.1.Bolognet.cons. 10.n.14.Caualcan.in repert.primi libri suarū decis.in verbo,conditio importat. Becc. cōs. 39.n.19.& cons.58.nu.18.Surd.cons.186.n. 18.lib.2. [Iacob.Gall.cons.40.n.43.& causam finalem Fontanell. de pact.nuptial.clau. 4.gl.1.n.25. Galganett. de condition. & demonstration.p.1.c.88.nu.7.& indispositionibus dicitur de forma, Magon. decis. florent. 49.n.9.Tusch.in lit.C.concl.593.n.8. Aldouin.cons.44.n.13.& cons.63.n.60.] † & forma non seruata,actus redditur nullus. Natta dicto.num. 16. Dominus Cumia in prælud. Ritus M.R.C. n.29.Asin.in tract.de exequ.

§.4.cap. 35. num.3. [Marian. Iulian. super Ritu cap.113. Io.Bapt. Magon.de recta iudicial. patrocin. cap.26. nu.12.] & exceptio nullitatis non cēsetur reiecta, vt dixi sup.exceptione 20. nu.1.& per consequens nec ista exceptio.

7 Quarta potest esse ratio: quia conditione † pendente, nullum ius dicitur acquisitū parti, l.si quis sub conditione dandorum decem, ff. si quis omis. cau. testam. Menoch. consil. 452.num.42. lib.5. Turrett. consil.67. num. 127. & consil.70. num.35.& consil.84.n.13. lib.secundo, Surd.dicto consil.186.num.12. lib.secundo, Afinius dicto §.4. cap.92. nume. secundo,] Galganett. de condition. & demonstrat.p.prima,cap.8.num.9. Aldouin. cons.70. num.131.]

8 Quinta potest considerari ratio: quia qui † agit ante euentum conditionis,dicitur male agere, & est repellendus à limine iudicij, l. hec venditio, in princ. ff. de contrah. empt. Natta cons.269. num.1. lib.2. Dom. Cumia super Ritu istius Regni, cap.16. num. tertio, [Surd.consil.186.num.12.Simon de Prætis cons.11.num.5.lib.primo,Galgnett.de condit.& demonstrat.cap.7.num.10. Tiraq. de retract.lign.§.1.glo.2.nu.240.& cadet à causa Aldou.cons.70.nu.132.]

9 Sexta assignari potest ratio;quia † pendēte conditione cessat omnis obligatio, c.fi.de sponsal.in 6. Gozad.cons.1. nu.40. Monald. cons.80. nu.17. [quod pendente conditione,licet cesset obligatio,& non datur actio tamen non dissoluit actum, glo.in l.necessario, §. si ita, ff. de pericul. & commod. rei vend. Surd.cons.114.nu.28.& cons.268.n.11. Galganett.de condit. & demonstrat. par.1. cap. 7.nu.4. Gratian. discept. cap.318. num.9.]

10 † nec dat actio,d.l.necessariò, §. quod si pendente, ff. de peric. & commodis rei venditæ, Bald.in l.si prædium, nu.8. C. de ædilit. edicto,Menoch. cons.60.num.48.lib.1.Tiraqu. in tract. de retractu consanguin. §.1. gloss.2. nu.21. & glos.10.nu.50. Surd. cons.186.nu. 12.lib.2.Curt. iun.cons.82.nu.5. Natta cōs. 269.n.1.lib.2.Cefal.cons.311.n.7.Crot.cōs. 93. n.19.lib.1.Turret. cōs.70.nu.36. & cons. 84.nu.13.lib.2. Cumia,d.c.16. n.45. Viuius decis.359.num.3.

Septima ratio quæ potest adduci,est;quia

11 † conditione non adimpleta,promissio habetur pro nō facta,& extincta,& annullata, Bal.in l.pactum quod dotale, C. de collat. & in l.fi. C.de pact.Paul.de Cast. & Aret.in l. qui superstitis,ff. de acq.hæred. Marcian. cons.78. n.46. [quod non habet effectum nisi post parificatam conditionem,Alex.cons.20.n.2.lib. 6.Soc.cons.99.n.19.lib.3.Neuiz.cons.82.nu. 21.Surd.cōs.91.n.11.Galgan.de cond.& demōst.p.1.c.88.n.4.Aldou.cons.35.n.8. Barz. dec.70.nu.34.]

12 Octaua ratio quæ afferri potest, est; quia † parificatur aliquid non fuisse factum,vel factum sub conditione nō adimpleta,Crauett. cons.15.n.3.lib.1. Soc.iun.consil.4.n.16.lib. 2.& cons.83.nu.6.lib.1. Cephal.cons.455. n. 26.& cons.497.n.39.& seq. lib.4. Rimi.iun. cons.171.n.19. & cons.192.n.23.lib.2. Illustriss. & Ampliss. Cardin. Franc.Mantica, in suo perutili tractatu de cōiect.vlt.volunt. tit. 16.nu.26.Honded.cons.60.n.15.& cons.78. nu.26.lib.1.Surd.cons.381.n.1.lib.3. [Cephal.cōs.320.n.15. Roland,à Vall. cons.58. n.16. Ruin.cons.189.n.7.lib.2. Viu.dec.34. n.6. Intrigl.dec.21.n.5.Cartar.dec.48.]

13 Nona potest allegari ratio: quia † agi non potest ex conditionali promissione,nisi prius adimpleatur conditio ipsa,l.legata,ff.de condit.& demonst. Cefal.cons.207.nu.51.lib.2. Rimin.iun.cons.319.n.59.lib.4. Turret.cōs. 44.n.33.lib.2. [Tusc.in lit.C,concl.593.n. 1.Roland.cons.38.n.20.cum seq.lib.3.]

14 Decima potest deduci ratio: quia † conditio actum suspendit, l. si quis sub conditione dandorum decem, ff. si quis omis.cau. testa. Menoc.cons.63.n.28.li.1. [Io.Griuel. dec. Dolani 111.n.30. & dec.133.n.9.à Ponte cons.17.n.24.lib.2.secus quando est omnino extitura, prout in legato post mortē, Cęuall. commu.contra commu.q.790. n.14. Neuiz. cons.82.n.21. Menoch.cons.78.n.14.]

15 Vndecima & vltima potest assignari ratio; quia † conditione pendēte actus dicitur imperfectus,Aret.cons.11.n.2.Paris.cons.82.n. 7.lib.4.Menoc.cons.pręd.n.29. [quòd tunc cessat oīs obligatio,Gozad.cons.1.n.40.Bal. in l.predium, n.8.C.de ędil.edict. Surd.cōs. 186.n.12. Viu.dec.359.n.3. Galgan.de cōd. & demonstr.p.1.c.8.nu.11.Gratia.discept.c. 514.nu.18. Afl.dec.280.nu.3.]

16 Dispositio † autem dicitur conditionalis illa, quæ pendet à futuro euentu, qui principalem dispositionē præcedere debet. Bart. in l. 1. col. 2. ff. de condi. & demonst. & in l. quibus diebus. §. Termilius, nu. 6. eo. tit. Sim. de Pret. in trac. de interpr. vltim. vol. li. 3. interpr. 2. dub. 1. solut. 10. nu. 2. [Aldouin. de Aldouin. consil. 94. num. 16. Ludouic. Sacca cons. 7. num. secundo, Neuizan. cons. 82. nu. 21. Surd. consil. 91. num. 11. Galganett. in tractat. de condition. & demonstrat. part. 1. c. 88. n. 4.] Hond. cons. 78. n. 51. lib. 1. Et exe-
17 quutio † contractus conditionalis non potest fieri nisi liqueat iudici de purificata conditione, Bald. Angel. Imol. Alexand. Ias. & Alciat. in l. fin. §. Titius, ff. de vulgar. & pupillar. idem Alexand. in l. illa, ff. de verborum obligat. Bar. in l. proinde, §. notandum, ff. ad legem Aquil. Aret. in l. final. num. 7. ff. de verborum obligat. Socinus senior consil. 51. num. 7. volum. primo, Decius cons. 322. [Marius Ciurb. decis. 60. num. 14. Caball. cons. 113. num. 4. cum sequ. Cartar. decis. 49. n. 3. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 77. n. 43. & 86. Parlador. lib. 2. rerum quotidianar. p. il e fi. §. 12. n. 39. Gomes in ll. taur. leg. 64. n. 7. Tusch. in lit. C. concl. 593. n. 24. & in lit. S, cōclus. 532. num. 13. & num. 95. Ripa obseruat. 353. num. 6. Gratian. discept. cap. 325. num. 7.] Paris. cons. 11. nu. 85. lib. 1. Cumia super Ritu istius Regni, cap. 16. num. 44. Couarr. lib. secundo, variarum resolut. cap. 11. nu. 2.
18 vbi ait, quod prius debet † constare iudici citato reo, quod iam euenerit conditio, & postea debet fieri executio, aliàs non potest, ad quod allegat tex. in l. hoc iure, ff. de verborū obligat. & in l. Fulcinius, ff. quibus ex caus. in possess. eat. Bald. in l. cum testamento, C. de testa. manum. & in l. 2. C. de execut. rei iudic. Angel. in l. seruum communem, §. Titius hæres, ff. de vulgar. & pupill. substit. Ripa in l. in illa, num. 8. ff. de uerborum obligat. Rebuffus super constitut. Regni Gall. tit. de lit. oblig. artic. 2. gloss. 1. num. 71. Corn. consil. 212. in princip. lib. 1. Suarez in l. post rem iudicatam, in 5. limitat. ad l. regiā, ff. de re iudic. & nouissimè hoc idē voluit Maur. Burg. Cathanens. in tractat. de Laudim. par. 3. in-
19 spectio. 40, num. 65. vbi ait, quod † de consuetudine non seruatur ista opinio, sed sufficit vt conditionis euentus probetur, parte incitata, allegat Domin. Cumiam, super ritum præd. capit. 6. num. 102. & licet reus excipiens teneatur exceptionem suam probare, vt dixi supra in prælud. num.. & in excipiendo dicatur actor, ut dixi ibidem,
20 nihilominus quando † actor fundat se super contractu conditionali reus non tenetur aliquid ex parte sua probare, sed sufficit solum negare, & tunc actor tenetur suam intentionem probare, quod scilicet conditio fuit purificata. Cæfalus cons. 667. num. 43. lib. quinto, [Alexand. consil. 91. num. 9. lib. 7. & consil. 123. num. 2. eodem lib.] Turrett. consil. 44. num. 11. lib. primo, Franc. Monald. consil. 81. num. 6. lib. primo, Honded. consil. 34. num. 6. lib. primo, Natta consil. 676. num. 7. lib. quarto, Magon. decis. Lucensi 21. nume. 16. Matth. Brun. consil. 167. num. 24. Riminaldus iun. consil. 126. num. 31. lib. secundo, & consil. 203. num. 3. Maur. Burg. dicta inspect. 40. num. 61. Nec
21 † sufficit præsumpta probatio aduentus conditionis, sed debet verè probari quod euenerit. Ruinus consil. 68. num. 18. lib. primo, Berous consil. 19. num. 14. & consil. 90. num. quarto, volum. 3. vbi dicit, quod ista est communis * opinio. Cæfalus consil. 441. num. 88. volum. 3. Caualcan. decisio. 46. num. 23. lib. primo, [onus probandi euentum conditionis spectat ad agentem ex iure proprio, l. ille à quo §. si de testamento ibi quid ergo, & ibi gloss. ff. ad Trebell. Riminald. consil. 248. num. secundo, lib. secundo, Galganett. de condit. & demonstrat. part. secunda, cap. 1. quæst. 92. num. primo, & quinto, Molfes. consil. 36. nume. 15.] & condi-
22 tio † debet adimpleri in forma specifica, nec sufficit fuisse adimpletam per æquipollens, Decianus, qui alios citat consil. 64. num. 6. lib. secundo, Riminaldus iunior consil. 315. num. 6. libro quarto, [Iacob. Gall. consil. 26. num. 17. à Pont. consil. 118. num. 7. & 8. lib. 2. Andr. Molfes. consil. 36. num. primo, Galganet. de condit. & demonstr. p. 1. c. 49. n. 3. & p. 2. c. 1. q. 41. num. 1. & c. 1. quæst. 15. num. 1. & par. 1. cap. 12. num. 12. vbi debet adimplere naturaliter, & vere non perfe-

ctionem, & par.1. cap.88.nu.9. & par.1.c.7. nu.8. Mantica de coniectur. vltimar. volũt. lib.11.tit.17.nu.8. & debet obseruari ad vnguem, Portius consl.8.num.10. Purpur.consl. 474.n.20.Camill.de Laratha consl.70.nu.3. & conditio apposita propter aliquum effectum dicitur adimpleta si ille effectus ad sit licet in forma specifica adimpleta non fuerit, Cartar. decisio. 69. nume. 12. Camill. de Laratha consil. 5. num. 32. & consil. 70. num.3. Gratian.discept.cap.356. num.20.] Turrett.consl.44. nu.7. lib.2. Brun.à Sole, in compend. resolut.proposit.iur. in verbo,conditiones debẽt, Rodoan. in tract.de reb.Ecclesiast.non alienandis,q.23.num.56.Natta consl.430.nu.16. lib.2. & consl.624.nu.4.lib. 4.Marcianesl.consl.23.nu.3.& consl 48. n.19. Franc.à Ponte,consl.5.nu.56. Bolognet. cõsl. 10.num.9.Crot.consl.4.n.17.& 34.Becc.cõsl. 41.nu.27.Magon.dec. Lucensl.27.nu.44.Intrigl.in tract.de feud.cent.1.artic.36.nu.3.&

23 hoc procedit, quãdo † conditio non esset necessaria, secus, si esset necessaria, quia tũc sufficit adimpleri per æquipollens, Parisl.consl. 74.nu.6. lib.3. Cephalus consl.312.nu. 143. consl.349.nu.8.Magonus dec.præd.n.43.Rimin.iun.consl.37. nu.3.lib.1. [Molfesl.consl. 35.n.8.Galgan.d.par.2.c.1.quæst.82.n.2.]

24 Sed an sufficiat † conditionem fuisse fictè adimpletam, vt sit locus dispositioni? respondeo quod sic, si adest identitas rationis, & ex ficto adimplemẽto satisfiat, sicut ex lucro, ita Illustrissimus atque Reuerendissimus Cardinalis Franciscus Mantica in tractatu de coniecturis vltimarum volunt. lib.1.titu.16. nu.8. [Gozad. consil.100. num.22. Tusch. in lit.C, conclusl.594.nu.6.Berous consl.155. num.15.lib.1.] Honded.consl.58.n.83. lib. 1.&

25 † conditio sufficit quod fuerit adimpleta, licet postea ita adimpleta non duret, l. si quis hæredem, C. de instit. & substit. Iason consl.67.n.2.lib.1. Brun.à Sole, in compend. resolut.proposit.iur. in verbo, conditio sufficit, vbi alios hoc dicentes allegat, Tiraqu.in repet.l.si vnquam, in verbo, susceperit liberos, nu.187. C.de reuocandis don. Parisl.cõsl. 32.n.84.lib.1.Sim.de Præt.in tract.de interpret.vlt.volunt.lib.4. dub.12.n.67. Rol.cõsl. 56.n.11.lib.3.& cõsl.52.n.46.lib.2.Brun.cõsl. 164.n.14.Hond.cõsl.78.n.16.lib.1.Cioff.cõsl. 68.n.12.& seq.lib.1.Cephal.cõsl.221.n.4.lib.2.Surd.cõsl.157.n.20.lib.2.Turret.cõsl.35.n. 3.lib.2. [Menoc.cõsl.315.n.7.& cõsl.379.n. 7.& 8.Galgan.cond.& demõst.p.1.c.88. nu. 20.& p.2.c.1.q.42. vbi distinguit, aut est momentanea, aut hẽt tractũ successiuũ, & plures alios casus, Neuiz.consl.50.n.3. Bursat.consl. 164.nu.14.Purpur.cõsl.507.num.16.Peregr. de fideicommissl. artic.29. & artic.43. nume.

26 18.] Sed istud limitaẽ, vt nõ † procedat in cõditione habẽte tractũ successiuũ, & exigente perseuerantiã, q̃a tunc nõ sufficit adimpleri, nisi duret adimplementũ, l.si q̃s ita legauerit, ff.de cõdit.& demõstr. Iasl.in l.si q̃s hæredẽ, in fi. C.de instit.& subst.Cyn. &c. Scrib. in l.si q̃s hęredẽ, Bal.in l.inter castellanũ, ff. de arbit.Parisl. cõsl.32.n.85.vol.1.Bero.consl. 27.n.14.lib.2.Alex.cõsl.53.n.12.lib.6. Rota Roma.in decisl.nouiss.dec.677.n.3.p.1. Rim. iun.consl.112.nu.99.& seq.lib.2. Surd. consl. 381.n.19. lib.3. Hond. consl.29.n.84. lib.1.

27 † & si stat per eũ in cuius incõmodũ cõditio dẽt adimpleri, quo minus adimpleatur, tunc habetur pro adimpleta c.cũ non stat, de reg. iur.in 6.vbi gl.& Dy.l.iure ciuili, ubi Bar. ff. de condit.& demonstr. l.in executione, §.si. ff.de verb.oblig.l.Labeo scribit, si mihi, in fi. ff.de cõtrah.empt. Natta cõsl.282. n.5. lib.2. [idẽ Peregr.de fideicõm.art.16.n.153.& n. 154.Gozad.cõsl.42.n.7.Andr.Molfesl.in cõsl. 36.n.18.&19.Galgan.cond.& demonst.p.2. c.1.q.29.n.12. Vasquez cõtrouersl. illustr. lib. 3.c.92.num.13.cum seq.& q̃d facto tertij, Simon de Prętis consl. 28. num.7. & consl. 132. num.32. & quid sit Lanar.cõsl.20.num.28.] Bolognett. consl. 10. nu.15. Surd. consl. 156. nu.5.lib.2.Thom.Docc.consl.93.nu.4. Ioan. Dilectus in tractat.de arte test. titu.6. de leg. cautela 35.num.1.& sequen.Viui.decisl.383. num.1. Marius Anguissola consl.2. num. 19.

28 idem est, † si stat per eum qui disposuit sub conditione quo minus adimpleatur conditio, quia etiam isto casu habetur pro adimpleta, Dyn. & Bart.in l.miles, §. fin. ff. ad legem Iuliam de adulter. Baldus in l. vnica, in fine, C.de ijs, quæ pęnæ nomine, & in l.1.nu. 22.C.de instit.& substit. vbi etiam Iasl.n.13. Alexand. num. 11. Paul. de Castro, num.8. & Salicetus, num.11. Ancharanus, & Imola, in cap. fin. de testam. Cumanus consl.38.

Fridericus de Senis, cons.10. Imola in l. testamento, nu.9. vbi etiam Socinus nu.13. ff. de conditio. & demonstrat. Surdus cons.218. n. 19. libr.2. [stetit per casum fortuitum Petr. Calcfat. in repert. leg. diem functo nu.109. ff. de offic. assersor. Ant. de Butr. cons.57. num.3. Abbas. cons.3. n.8. vers. tertiodecimo libr.2. Christophor. de Cabellion. cons.17. nu.18. vers. nec tandem nocet Tusch. in litt. C. conclus.596. n.5. Dec. cons.70. & pro tenui. n.2. & in l. in iure in principio de regul. iur. Rom. cons.434. n.5. vers. quo ad tertiũ, Borel. cons. 75. nu.10. Afin. in enchiridion. concl. lib.1. in verbo conditio la 2. vers. conditio pro adimpleta.] Sic etiam † cõditio habetur pro impleta, quoties non stat per eum qui adimplere tenetur, quominus adimpleatur, & ille cui adimpleri debet, recusat adimplementum, l. inter, & l. sequen. ff. de condit. & demonstrat. l. si post diem, §. item si qua, ff. quando dies leg. ced. Barto. & alij, in l. qui commeatus, ff. de re milit. Alexandr. cons.45. num.5. libr.2. [Vasqu. contrauers. Illustr. lib.3. c.93. nu.6. cum seq. Gozad. cons.42. nu.7. And. Molfes. cons.36. nu.13. 18. & 19. Mantic. de coniett. vltim. volunt. lib.11. tit.17. n.32. Gratian. discept. c.223. n.41.] Affl. decis.29. n.1. & seq. Socin. senior in l. Titius, nu.3. ff. de cond. & demonstr. Turret. cons.67. n.63. lib.2. ita etiã † si ille qui adimplere tenetur, fuisset impeditus facto superioris, quominus conditionẽ adimpleuerit, quia etiam isto casu habetur ꝑ impleto. Marcobrun. dec.19. nu.29. & 30. [quod sic etiam quando est impeditus facto tertij habetur per impleta Mascard. de probat. concl.1394. n.65. cum sequ. Molfes. cõs. 36. & cons.43. n.24. Purpurat. cons.443. n.5. Turrett. cons.67. n.90. libr.2. Borell. cons.75. n.10. Viu. decis.383. n.1. Surd. cons.156. n.6. Camill. de Medicis cons.100. n.1.] & † conditio negatiua tunc adimpletur, quando certum est casum conditionis euenire non posse, & negotium reducitur ad impossibile. Bald. in l. Mutianę, in fine, ff. de cond. & demonstr. Vincent. de Franchis decis.149. num.14. & si † in instrumento duæ reperiantur conditiones, vel in conditione duæ qualitates, nõ sufficit vnam esse adimpletam, sed requiritur vt ambæ verificentur, §. si plures conditiones Instit. de hæred. instit. l. generaliter, in princ. C. de instit. & substit. l. Lucius, la seconda, ff. de hæred. instit. l. si is qui ducenta, §. vtrum, vbi Bartol. & alij, ff. de rebus duob. Maluas. cons.21. n.7. Monald. cons.80. num. 18. lib.1. vbi alios allegat. Viuius decis.346. nu.2. Paris. cons.72. nu.56. vol.3. Surdus decis.135. nu.1. [Mozzius de cõtractibus fol.61. in tit. de stipulation. pura n.24. Anania cons.32. n. 7. Calcan. cõs.15. n.35. Cacheran. decis.165. n.5. cum sequ. Aldou. cons.35. n.70. vbi allegat Authorem.] Istud † tamen intelligas, quando conditiones essent positæ coniunctiuè, secus si alternatiuè, ex quo tunc sufficit, vt vna adimpleatur, & non ambæ, d. §. si plures, Instit. de hæred. institut. l. si hæredi plures, ff. de cond. & instit. Socinus iunior cons.108. num.35. libr.2. & in † tantum est considerabilis actus conditionalis, vt si deficiat in minimo, cessat dispositio, ex quo cõditio est indiuidua, & non potest pro parte adimpleri, & pro parte non. Dec. in c. de appellationib. nu.3. de appellat. Cæphal. cons.184. nu.30. lib.4. Honded. cons.78. nu.25. & cons.34. nu. 8. & cons.60. nu.14. [Galganett. de condit. & demostrat. p.1. c.6. n.5. & 21. & c.1. p.2. q. 23. per totã, Afin. in verb. conditio. Camill. de Laratha cons.1. nu.9.] quibus locis alios allegat Riminald. iunior qui etiam alios congerit, cons.112. nu.107. & sequ. lib.2. Crotus cons.52. nu.7. & cons.60. n.21. Surdus consil. 156. nu.15. libr.2. Bolognett. cons.10. nu.80. Magonius decis. Lucẽsi 21. n.17. & si † conditio quæ apponitur in contractibus, esset impossibilis, vitiat contractum, l. non solum, ff. de action. & oblig. §. impossibilis, Institut. de inutili stipul. l. impossibilis, ff. de verbor. oblig. glos. in cap. nemo potest, de regul. iuris in 6. Mozi. in tract. de contract. in prædic. articu.7. nu.15. Brun. à Sole, quæst. 31. nu. 29. [Anna allegat.140. num.9. Duen. in fallent. iur. regul.115. in verb. conditio. impossibilis Diaz in dicta fallent. regul.116. in verb. conditio impossibilis, & ibi Socc. regul.87. Galganett. de condit. & demõstrat. p.1. c.2. nu. 8. Tusch. in lit. C. conclus.591. nu.7. Otherus q. 25. nu.2.] quod † secus est si fuisset adiecta vltimæ voluntati, quia tunc reijcitur, & non vitiat institutiones, neque legata, gl. fin. in d. §. impossibilis. Institut. de hæred. institution. Loffred. cons.26. n.10. Natt. cons.626. n.14. lib.3.

lib.3.Capra consf.66.nu.7. Vasques in tract. de succesf. creat.lib.3.§.30.nu.7.Surdus cõsil.218.num.18. & consf.236.num.44. libr.2. [Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.11.tit. 16.n.12.Camill.de Laratha consf.5.num.41. Galganett.de condict.& demonstr. p.1. c.2. n.7. & consf.89.nu.11. Tiraq. in tract.de priuil. piæ caus. priuil. 75. & talis conditio impossibilitatis in vltimis voluntatibus de iure, nec de facto vitiat, sed vitiatur, & habetur p non admissa, Surd.dec.68. n.1. quæ dispositio non procedit quando impossibilitas aliũde oritur quam ex eo q dispositio sit captatoria, quia tunc vitiat, vt idem Surd.d.decis. 68.n.7.& sunt quatuor genera conditionum impossibilium, vt dicit Molin. de primogenijs Hispan.lib.2.c.12.nu.35.quæ conditiones in contractibus, siue de iure, vel naturæ, siue de facto vitiabunt, vt ibi Molin. nu.38. & talis conditio impossibilitatis si est affirmatiua vitiat stipulationem quod secus est si est negatiua, ex tex.in l.non solum, ff. de oblig. & action. l. certi conditio. §. quoniam ff. si certum petatur, Hieron. Ferdinand. de Otero quæst.diuersorum iuris, par.secunda, quęstio.25.num.1.Surd.decis.68.num.primo,]

37 Dicitur † autem conditio impossibilis, si est inhonesta, vel contra bonos mores, l.conditiones, & l.filius, ff.de conditio. & demonstr. Loffred.consil.16.numer. 4. vbi dicit, quod tales conditiones sunt reijciendæ, & ita faciunt deficere contractum, sicuti veræ impossibiles, Mozzius vbi supra numero. 16. [idem Otherus quæst.diuers.iuris, p.2.d.q. 25.n.12. Surd.decis.68.n.3.]

38 Quæro primò, an † conditio differat à modo? & dico quod sic, in suo principio, sed in fine conueniunt. Aemilian. cõs.83.n.13. Eugen.consf.93.n.3. Franc.à Pont.cõs.67.n.18. [quod in dubio dispositio magis præsumitur facta sub modo quam sub conditione, Menoc.consf.131.nu. 2. Andr. Molfes. consf. 36. n.7. Galganett. de condit. & demonstr. cap. 92.93.& 94. part.1.]

39 Quæro secundò, quę † sunt illa verba, quę de sui natura important, & inducunt conditionem? & respondeo, quod sunt multa, quæ omnia ponuntur in specie per Bart. in l. 1. ff. de cond. & demonstr. vbi compilauit quasi tractatum huius materiæ, & ponit etiam Vulpellus in tractat. de diction. per totum.

40 Quæro tertiò, quid † si pendente iudicio conditio purificetur, an debeat sequi condẽnatio ac si à principio fuisset purificata conditio? dico quod sic, DD.in l.pecuniam, ff.si certum pet.Paul.de Castr.in l. exceptionẽ, n. 5.C.de probation.Rot.Genuẽs.decis. 29.n.2 [Matth.Matthesilan.singul.9.nu.quarto.]

41 Vnum dicam pro complemento istius exceptionis, hoc est † quod verba quæ possunt significare modum, & conditionem, quando constat quod contrahentes intellexerunt vt prius quam quis commodum consequatur, debeat sequi implementum, tunc verba illa quæ ad vtrumque possunt trahi, resoluuntur in conditionem, l. Thais, §.Stichus, ff.de fideicomm.liber.Magon.decis.Lucensi, 21.n. 10.Illustris.& Reuerendiss.Cardinalis Mantica, in tractat.de coniectur. vltimarum volunt.titul.5.numer.12.Medices decision.51. num.3. vbi testatur de communi * opinione. [Molin.de primogenijs, cap.12.nu.5.lib.2. Crauett. consf. 59. num. 1. Peregr. in tracta. de fideicommiss.art.11.num.113. And.Molfes.consil.36.num.5.post consuet.Neapol.]

42 Sed si esset † in dubio, tunc actus potius pręsumitur purus quã conditionalis, l.1.in princip.ff.de cond.& demonstrat.l.tali scriptura, in prin.ff.de legat.1.l.omnia de leg. secundo, Cæphal.consf.452.nu.32. Brun. à Sole in cõpend.resol.proposf.iur.in verb.actus in dubio [Galganett.de condit.& demonstr.p.1. c.6. nu.5. Alb.Mandell.consf.4. num.34. Molfes. d.consf. nu.7. Menoch.consf.694. nu.6. Surd. dec. 38. num.6.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio restitutionis in integrum non censetur reiecta a statuto reijciente omnes exceptiones. Fallit vt n.6.10.15.16.17.& nu.18.*

2 *Restitutionis in integrum beneficium nunquã censetur sublatum per statutum quamuis generale, nisi de eo fiat specialis mentio, quod amplia, vt n.3.4.& 5.*

6 *Exceptio restitutionis in integrum in quanam parte iudicis opponi possit.*

7 *Restitutioni in integrum regulariter potest renunciari tempore contractus dummodo talis renunciatio fiat verbis expressis, & pregnã-*

tibus

tibus secus si fuisset generaliter renunciatũ omni iuris, & legum auxilio, nu.8.

9 *Restitutio in integrum non venit in considerationem in generali sermone.*

11 *Statutum vel ius municipale tollens restitutionem in integrum est iuris communis correctorium ideo debet quam fieri poterit strictè intelligi.*

12 *Statutum tollens restitutionem in integrum in specie censetur tollere illam quę communiter datur ex edicto maiorum, & non aliam.*

13 *Statutum non valet quando prohibet restitutionem in integrũ, in casu enormis, vel enormissimæ læsionis, & n.14.*

19 *Fideiussor an gaudeat beneficio restitutionis in integrum, quod competere solet regulariter principali debitori, & quid si fiat inuito principali, nu.20.*

EXCEPTIO TRIGESIMA QVARTA.

Restitutionis in integrum.

1 TRigesimaquarta † exceptio quæ non censetur reiecta à Statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio restitutionis in integrũ. Bal. in l. causæ, in princip. ff. de minor. Socinus senior cons. 242. per totum, & cons. 299. nu. 5. lib. 2. Galiaul. in repet. l. Centurio, nu. 166. ff. de vulg. & pupil. substit. Guido de Suarin. in tract. de guarentig. instrum. n. 13. Cefal. cons. 53. num. 23. lib. 1. Iaſ. in l. 1. num. 10. ff. de iurisdict. omn. iudic. [& in l. postquam num. 18. C. de pact. & ibi etiam Vsembech. num. 40.] Alciat. in leg. postquam liti, nu. 29. C. de pact. vbi etiam Gozad. nu. 16. Claudius Seisel. in fine. Decius nu. 30. & 31. & Matth. Vuesembech. Vltramontanus. nu. 40. Roland. cõs. 68. n. 33. lib. 3. Sfortia Oddo in tract. de restitut. in integrum, p. 1. q. 42. nu. 26. & q. 15. nu. 35. Honded. cons. 18. num. 84. lib. 1. Octauian. Vestr. in pract. p. 8. vers. at visis temporibus, carta mihi 149. Carpanus super Statutis Mediol. c. 42. nu. 206. & c. 116. nu. 219. lib. 1. Dom. Cumia super Ritu istius Regni, c. 17. num. 89. & seq. Lazar. Fenut. in tract. de momento tempor. c. 14. n. 5. Marſ. in pract. crimin. §. opportunè, nu. 58. Bernard. Pand. in tract. de exequut. instrum. ad formã Ritus partis, n. 53. Neuizan. cons. 17. n. 7. Fabius de Anna cons. 62. n. 3. lib. 1. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. n. 42. * Ruin. cons. 54. n. 12. lib. 5. Balb. in tractat. de præscript. in 4. p. quartæ partis principalis, q. 29. n. 5. vbi testatur de comm. * opi. [Fachin. cõtrauers. li. 12. c. 16. Aldou. cõs. 1. n. 144. vbi dicit quod Author large scribit de ista exceptione Mastrill. decis. 134. nu. 1. Decian. cons. 54. n. 11. lib. 4. Caldes in l. si curatorem glos. implorare n. 46. C. de in integr. restitut. idem Decian. cons. 45. n. 24. lib. 1. Rimin. Iun. cõs. 242. nu. 169. Fimia super Ritu c. 138.] Becc. cõs. 12. n. 69. & seq. vbi adducit nonnullas rationes istius conclusionis, & præcipuè, quia 2 † verba Legis, Statuti, vel pacti quantumuis generalia, nunquam tollunt beneficium restitutionis in integrum, neque illi derogãt, nisi de illo fiat specialis mentio. Caroc. in repet. c. cum quid, in notab. limit. 4. n. 2. carta mihi 153. de reg. iur. in 6. gl. in d. l. postquam liti, C. de pact. vbi Alc. n. 17. Gozad. nu. 16. Dec. nu. 30. & 31. Iaſ. nu. 17. & 18. & Seisell. in fin. Bald. cons. 236. lib. 1. & in l. cum plures, nu. 9. C. de sacros. Eccles. & in vsibus feud. in titul. quo tempore miles, c. 1. nu. 8. vbi adest optima additio in litera H, Rol. cons. præd. n. 28. & seq. Beccius, Ruinus, & Vuesembech. locis paulo ante citatis. Balb. d. q. 29. nu. 5. & seq. Raudens. in tracta. de anologijs, c. 33. n. 141. Arisminus Thepatus in suis varijs iuris sententent. lib. 1. tit. de restitut. in integrum vers. benefic. restitut. carta mihi 135. Berous in c. dilecto, n. 169. de appellat. [Mastrill. d. decis. 134. n. 21. Crauett. cons. 201. n. 35. & de antiquit. tempor. p. 4. sect. incipiẽs materia n. 58. Cefal. cons. 3. n. 129. & cõs. 40. in fin. Nonius cõs. 87. n. 4. Giurb. decis. 67. n. 1. in fi.] Boer. decis. 140. n. 3. Carpan. d. c. 116. nu. 228. Hõded. eod. cons. 18. nu. 82. & 83. vbi dicit, hoc 3 procedere † etiam si statutũ vteretur verbis quantumuis generalibus, & prægnantibus, allegat Iaſ. in l. si infanti, n. 17. in fi. C. de iure deliber. Ruin. cons. 35. nu. 35. libr. 1. Crauett. cons. 201. nu. 35. lib. 2. & in tract. de antiquit. tempor. p. 4. quæst. quę incipit materia, n. 58. carta mihi 119. Cefal. cons. 3. n. 129. lib. 1. Noni. cons. 87. nu. 4. Becc. & Roland. locis ante allegatis, [& an possit tolli restitutio in integrum per statutum Additio. ad Grammatic.

super

super constitut. Regn. Neapol. lib. 2. tit. de restitut. minor. nu. 3. fol. 72.] Oddo in tractat. præd. q. 15. artic. 6. vbi cum alijs ibi per eum allegatis, dicit, quod † de ea debet fieri specialis mentio, ad hoc, vt excludatur, quod dixit etiam Caualca. in tract. de tutor. & curator. nu. 79. Honded. d. cons. 18. nu. 84. & 85. [... observat. 338.] vbi tenet † quod nec censetur exclusa ista exceptio, etiam si statutum aliquas tantum reseruasset, & ceteras reiecisset. [alia est ratio quia generalis exclusio remediorum iuris intelligitur de ordinarijs remedijs non autem de extraordinarijs pro vt est restitutio in integrum Bart. in extrauagant. ad reprimend. verb. non obseruantibus Glos. & Bart. & alij in l. sciendum ff. qui satisd. cogã. Ias. in l. post quã n. 15. C. de pact. & ibi etiam Vulsembec. nu. 40.] Intelligas † tamen vt admittatur ista exceptio, si de ea fuerit oppositum ante ceptam exequutionẽ, secus si postea, quia tunc non admittitur. Doctores omnes, in c. sciscitatur, de in integr. restit. Odd. d. q. 42. art. 6. ad quod bene faciũt dicta per Vincentium de Anna, in repet. c. 1. num. 240. de vasal. decrepitæ ætat. in vsibus feudorum. [Socc. cons. 76. num. 4. circa fin. lib. 3. Mastrill. dec. 30. n. 1.]

Et quia hodie in isto Regno in omnibus instrumentis solet communiter renunciari cũ iuramento huic beneficio restitutionis in integrum, ideo dico quod talis exceptio † ob ipsam expressam, & specialem renunciationẽ non potest opponi, ex quo valet talis expressa renunciatio facta cum iuramento, etiam si renuncians esset minor. Authent. Sacramenta puberum, C. si aduers. vendition. Iacobus Butrig. in tract. renunciat. iuris. ciuilis, circa principiũ, duobus locis, qui tractatus est infertus inter tracta. de assecurat. diuers. Doctorum, Sfortia Oddo, in tracta. præd. de restitutio. in integrum q. 26. per totam, vbi varia ad hoc vtilia dicit. [Simon. de Præt. consil. 150. n. 20. Pancirol. cons. 138. n. 9. Franc. Podius super Ritu c. 115. in fi.] Sed si talis † renunciatio esset generalis scilicet, (Omni Iuris, & Legum auxilio) tunc non censetur renunciatum beneficio restitutionis in integrũ Petrus Rauennat. Singul. 279. Baldus in l. si minor, §. minor, ff. de minor. Sfortia Oddo, d. q. 26. artic. 1. nu. 3. [& talis clausula tollit etiam beneficium statuti Caroc. decis. 62. nu. 17.] & ratio est, † quia restitutio in integrum non venit in generali sermone. Beccius d. cons. 12. n. 69. 70. 71. 72. & 73. vbi loquitur ad saturitatem de ista conclusione, & dixi supra, hac eadem exceptione, nu. 2. & sequen. & eadem ratione dico, quod excluditur hoc beneficium à statuto per specialem eius exclusionem, [quod restitutio in integrum potest prohiberi per statutum Soccin. sen. cons. 242. n. 2. lib. 2. Curt. iun. cons. 18. nu. 4. Marc. Ant. Maceratens. variar. resolut. resolut. 44. n. 17. lib. 1. Gozadin. cons. 68. n. 12.] secus † per generalem, cum per statutum possit tolli hoc beneficium, dummodo statutum eum excludat in specie, vt iam dixi. Oddo dict. q. 15. artic.... nu. 12. [Giurb. decis. 67. n. 4. Viuius decis. 175. n. 1.] & huiusmodi statuta † vel pacta excludentia restitutionem in integrũ, sunt correctoria iuris communis, ideo debẽt strictè intelligi, & nullatenus sunt extendẽda Paris. cons. 13. nu. 43. 44. & 45. lib. 1. Petrus Anguiss. cons. 37. n. 8. lib. 2. Sfortia Oddo, d. artic. 1. n. 16. & Statutum † tollens restitutionem in integrum, intelligitur simpliciter tollere eam restitutionem quæ datur ex edicto maiorum, & non illam quæ datur ex edicto minorum, quando minor tractat de damno euitando, ex quo isto casu non censetur sublata restitutio. Oddo eadem quæst. 15. art. 1. nu. 28. vbi allegat Anton. Boidium in repet. Rubr. C. noua vectigal. &c. nu. 40. & illud quod dixi, quod statutum potest tollere restitutionem in integrum in specie, limitatur, vt † nõ valeat quando prohiberet eam etiam in casu enormissimæ læsionis. Cæpolla cons. 17. in fine, Sfortia Oddo d. artic. 1. n. 29. [Raudens. decis. Pisan. 11. n. 5. Mandell. cons. 68. nu. 69. Giurb. decis. 110. nu. 1.] Immò si † statutum prohiberet restitutionem in integrum in casu enormis læsionis, non censetur prohibere eam in casu enormissimæ læsionis Oddo d. q. 15. artic. 8. nu. 67. Aduertendum est tamen, quod quattuor casibus non potest opponi hæc exceptio restitutionis in integrum, & opposita non impedit exequutionem.

Primò † si causa ipsius restitutionis requireret altiorem indaginem, Ripa in l. 4. §. condemnatum, nu. 30. ff. de re iud. Cumia super Ritu istius Regni, c. 17. n. 89.

Secun-

16 Secundo casu † non impeditur exequutio per oppositionē exceptionis restitutionis in integrum, quando causa læsionis ob quam petitur restitutio, non offertur in continenti probari, ita no. Bart. in l. defendere, ff. de auctor. tutor. Ripa, & Dom. Cumia, locis præcitatis. Bened. de Barzis in tract. de guarentig. col. antepenult. [Mastrill. decis. 110. n. 19.]

17 Tertio casu, non obstat † exceptio restitutionis in integrum, si opponitur aduersus exequutionem trium sententiarum cōformium. Baldus in l. 1. C. ne liceat tertio prouocare. Alexand. & Ripa, in d. §. condemnatum, Do. Cumia d. c. 17. nu. 91. vbi latè examinat istū articulum. [Gabr. in tit. de exequut. rei iudic. concl. 1. n. 4. à Gama decis. 110. n. 11. Mastrill. decis. 45. nu. 1. cum sequ. & decis. 110. num. 1.]

18 Quartò, si in statuto † sunt apposita hæc, vel similia verba; quod nō possit opponi aliqua exceptio aliquo modo aduersus exequutionem instrumentorum, Carocius in repetitione, c. cū quid, in notabili, limit. 4. n. 3. carta mihi 153. de regul. iur. in 6. [quod in dubio debet concedi restitutio in integrum Roland. cons. 68. n. 19. lib. 3. Crauett. cons. 201. nu. 37. Eugen. cons. 95. n. 35. Barz. decis. 107. nu. 40. Tusch. in lit. A, conclus. 392. n. 10. Cenuall. comun. contra Comun. 836. Menochius cons. 663. n. 5. Aldouin. cons. 1. n. 26.]

19 Quæro nunc, an fideiussor † gaudeat beneficio restitutionis in integrum, competentē principali debitori? Circa istam quæst. vide ea quæ dicunt Maurit. in tract. de restitut. in integrum, c. 6. & c. 14. Viuius decis. 86. num. 15. qui tenent, quod sic, quæ conclusio am- 20 pliatur, † vt hoc beneficio possit vti fideiussor, etiam ipso principali inuito, & contradicente, gl. in l. fi. & ibi Bart. & Bald. nu. 6. C. de vsu rei iudic. Muscatell. in Pract. p. 6. in glos. in verbo, in integrum, nu. 11. [Sforz. in tracta. de restit. in integrum p. 1. q. 26. n. 16. Tusch. in litt. T. conclus. 83. nu. 26. & licet restitutio in integrum sit beneficium personale tamen trāsmittitur ad hæredes, Nicol. Noalius in tract. de trasmissione cas. 23. n. 7.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quæ perimit actionem ipso iure, non censetur reiecta à Statuto reijciente omnes exceptiones.*

2 *Exceptio quæ perimit actionem ipso iure, est similis exceptioni solutionis.*

3 *Pactum de non petendo quos effectus producat.*

4 *Pactum de non petendo factum debitori principali, prodest suis hæredibus, & fideiussoribus, quod fallit, vt n. 5.*

6 *Cedens an possit facere pactum de non petendo in præiudicium cessionarij.*

EXCEPTIO TRIGESIMA QVINTA.

Quæ perimit actionem ipso iure.

1 Trigesimaquinta † exceptio quæ non censetur exclusa à Statuto tollente omnes exceptiones aduersus publica instrumenta, est exceptio quæ perimit actionem ipso iure. Bald. in l. si non sortem, §. 1. n. 4. & 5. ff. de cōdic. indebiti, & in l. 2. C. de exequut. rei iudi. Imol. in l. fi. col. 8. ff. à quibus appel. non licet. Tiraquel. in repetitio. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nu. 410. C. de reuocand. donationib. quam exceptionē ipse Baldus loco prædicto, exemplificat in pacto de non petendo, contrarium tenet Milanis. dec. 14. n. 23. lib. 2. Intrigliol. singul. 33. libr. 3. vel non agendo, vel acceptilatione, [Aldouin. de Aldouin. cons. 1. n. 95. Ludouis. decis. Rot. Rom. 14. n. 5. & decis. 415. n. 3.] & ratio assignari potest, 2 quia † huiusmodi exceptiones æquipollent exceptioni solutionis, l. si quis obligationi, ff. de regul. iuris. Bart. & Ioannes de Imola in l. Aquilius, ff. de donationib. Alexand. in l. creditori, C. de pactis. Gigas in tract. de pensionib. Eccl. q. fi. n. 2. & exceptio solutionis non est exclusa, vt dixi supra, except. 25. nu. 1. ergo, &c. [Io. Franc. Leon. in thesaur. fori ecclesiast. c. 22. n. 76. Giurb. decis. 67. n. 5. vbi allegat Authorem] & quia exemplificaui hāc exceptionem in pacto de non petendo, dico, quod istud est cum maxima ratione, quia ta- 3 le pactum operatur quattuor effectus, quorū primus est, quod tollit obligationem naturalem, ortam ex primo contractu, l. Stichum, §. naturalis, ff. de solutionib. l. fideiussor obligatus, §. fideiussor, ff. de fideiussorib. ex quo sequitur secundus effectus, quia eliditur, & perimitur actio ciuilis, §. præterea, Instit. de actio-

actionib.l.iuris gentium,§.quinimmò, & l.si vnus,§.pactus,ff.de pactis,& ex isto secundo sequitur tertius effectus,quia producitur exceptio aduersus actionem, vt habetur in iuribus præcitatis. Ex quibus omnibus sequitur quartus effectus,qui est,quod ita paciscēs obligatur naturaliter ad non petendum, glo. & Azo in dicto §. pactus, Muscatell.in practica,p.4.in gl.in verbo,petendo,nu.9. [Rim. iun.in l.si vnus,§.pactus,nu.162. cum seq.ff. de pact. Bald.cons.345.n.7. vers.quia ex pacto,lib.1.Tusch.in lit. P. concl.23.nu.2.cum seq. Lanar. cons.64. nu.24. Aldouin. de Aldou.cons.70.n.102.]

4 Quæro modò, an istud † pactum de non petendo prosit fideiussoribus,vel hæredibus principalis? Et dico, quod sic. Matthesilan. singul.104. Cremens. singul.22. Muscatellus in dicto verbo,petendo,nu.11. [Fulgosius cons.201. nu.2. Tusch. dict.concl. nu. 29. & 33. Muscatell.de fideiuss.p.2.quæst.9. n.8.]

5 qui omnes dicunt hoc fallere† in pacto de nō petendo, quod fit per maiorem partem creditorum,iuxta terminos text. in l. maiorem, ff.de pactis,in quo tenetur concurrere minor pars, quod fieri potest solum tribus casibus, de quibus habetur per Affl. dec.288.

6 Quæro secūdò,an† cedens possit facere pactum de non petendo in præiudicium cessionarij? Circa hanc quæstionem vide dicta per Paul. de Cast.in l.si cum emptore,n.4. Alex. n.5.& 6.Ias.nu.14.ff.de pact. Botta cons.69. nu.9. Gozadin.cons.3. n.8. [quòd post cessionem nunquam præiudicat cessionario, Ludouis.dec.Rot.Roman.157.nu.9.& dec.311 n.13.Surd.cons.22.n.10. Roland.à Vall.cōs. 58. num.15. lib.2.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quod instrumentum est illiquidum, non censetur sublata à statuto tollente omnes exceptiones.*

2 *Instrumenta dotalia nunquam habent exequutioni paratam, nisi constet matrimoniū fuisse contractum, vel dissolutum.*

3 *Instrumentum requirens mensurationem ad perfectionem contractus in eo contenti, non exequitur, nisi facta tali mensuratione.*

4 *Instrumentum, in quo sunt computandæ rationes, non exequitur, nisi facto computo.*

5 *Statutum dans exequutionem instrumētis, intelligitur de instrumentis liquidis, intelligē, vt ibidem.*

6 *Instrumentum quando dicatur posse incontinenti liquidari.*

7 *Parta sunt instrumenta esse liquida, vel incontinenti posse liquidari.*

8 *Liquidatio instrumenti in Regno potest fieri, tā ante, quàm infra quindenam.*

9 *Verificatio extremorum quando agitur vigore instrumenti Bullaris, quando debeat fieri.*

10 *Instrumentum quando dicatur liquidum, & num.14.*

11 *Debitor potest excipere aduersus liquidationem instrumenti, licet non possit opponere contra eius exequutionem.*

12 *Citatio debitoris an requiratur in liquidatione facienda.*

13 *Libellus, & litis contestatio non est necessaria in liquidatione facienda.*

EXCEPTIO TRIGESIMASEXTA.

Quod instrumentum est illiquidum.

1 TRigesima sexta † exceptio, quæ non censetur reiecta à statuto reijciēte omnes exceptiones, est exceptio, quod instrumentū est illiquidum, Bald.in l.2.nu.2. C. de exequut. rei iudic. Corneus cons.276.num.11.volum. 3.Socin.senior,cons.51. in princip. & consil. 120. colum.5. lib.1. Alexand. cons.33.num. 7.lib.6. Crauetta cons. 802.num.16. libr.5. & cons.231.num.9. lib.secundo, Ruin.cons. 152. num.9. lib.quarto,& cons.2.in fine,lib. 5. Anton. de Canar. in tractat. de exequut. instrum.quæst.14.in fine, Dec.cons.682.nu. 9. Socin.iunior,cons.187.n.78.lib.2.Matth. Colera in tract.de process. exequut. par. tertia,cap.1. num. 2. Surd.decis.27. per totam, Turrett.cons.57.nu.17.lib.2.vbi loquitur in instrumento in forma Cameræ, Menoch.cōs. 746. num.4. libr. 8. Carauita super ritu Regni Neapol. ritu 167.num.quarto,vbi dicit, quod statutum prædictum semper intelligitur de instrumentis liquidis, Afflin.in tract.de exequut.§.1.c.29.num.8.& 18. Bart. in l.per diuersas, C.mandati,& in l.proinde,§.notā-

dum, ff. ad leg. Aquil. Bald. in l. 2. C. de exequut. rei iudic. Alex. cons. 188. n. 1. vol. 2. Ias. in l. 1. n. 31. ff. de edend. Deci. cons. 682. n. 9. [Muta decis. 23. n. 4. Surd. cons. 248. nu. 12. Becc. cons. 5. n. 7. in primo. Misinger. obseru. 6. centur. 2. Bartol. cons. 69. n. 6. lib. 1. Milan. decis. 6. n. 28. lib. 2. Surd. cons. 38. n. 15. Brun. cons. 120. nu. 4.] Ex quibus infertur, quod † instrumenta dotalia nunquam habent exequutionem paratam, nisi constet, quod matrimonium fuit dissolutum, si agitur ad restitutionem dotis, si verò petitur dos in eo promissa, tunc debet constare, quod matrimoniũ fuit contractum ita Carauita, d. ritu 167. n. 5. Bald. in l. per diuersas, q. 10. C. mãdati, Alex. cons. 153. col. fin. lib. 6. Afin. d. c. 29. nu. 13. & in §. 2. c. 14. n. 6. vbi allegat Bart. in l. si causã iudicati, in fine, C. de exequut. rei iudicatæ. [Viu. decis. 39. Fontanell. de pact. nuptial. Claus. 4. glos. 1. n. 55. qui allegat Authorẽ.]

3 Secundò infertur, quod † quando instrumentum requirit mensuram, vt contractus dicatur perfectus, vt puta, agrorum, non potest exequi instrumẽtum, antequam sit facta mẽsuratio. Paul. de Castr. in l. si seruum, §. si modus, ff. de action. emptio. Alexand. dict. cons. 188. nu. 5. lib. 2. Menoch. cons. 746. n. 5. lib. 8. [Afflict. decis. 399. n. 4. Barz. decis. 48. nu. 40. Alb. Mandell. cons. 182. n. 18. & cons. 729. n. 1. Afin. de exequution. §. 1. c. 32. nu. 4. Storz. Oddo. cons. 50. nu. 1. & 14. Caroc. decis. 3. num. 14.]

4 Tertio, & vltimò infertur, quod † quando sunt computandæ rationes, & debet fieri calculus ante factum talem computum, & calculum, instrumentum exequi non potest. Dec. cons. 618. n. 5. Menoch. cons. prædicto, nu. 6. [& quid si per instrumentum fuit promissa certa summa pecuniæ, & etiam dictum si minus appareret per calculum tanto minus debeatur non impeditur exequutio instrumẽti continẽtis certam summam quam vis ex calculo apparere posset de minori summa, Apicell. tutamen pauper. tit. 1. n. 89. Socc. in l. pecuniam quã col. 2. in 4. notab. ff. si cert. petat. Cartar. decis. 83. n. 1. Grammat. decis. 58. nu. 10. Aloijs Ricc. in collett. decis. 1149. & talis exceptio erroris calculi potest opponi in exequutione reliquorum Munoz de Excobar de ratiocin. c. 38. n. 3. p. 1. Aldouin. cons. 90. nu. 14. Tusch. in litt. E, conclus. 381. nume. 88. d. Munoz de Excobar de ratiocin. capit. 31. num. 3.]

Et ratio cur exceptio possit opponi, est, quia huiusmodi statuta sunt correctoria iuris communis, & recipiunt strictam interpretationem, ideo ad hoc vt instrumenta possint exequi, debent esse liquida, & clara. [Gail. lib. 1. obseru. 68. n. 6. Giurb. decis. 15. n. 6. Intrigl. decis. 13. n. 14. Bim. cons. 129. n. 26. Muta super Ritu c. 101. nu. 50. cum sequ.] Alex. d. cons. 188. col. 2. lib. 2. & cõs. 33. lib. 6. Dec. cons. 323. col. 2. & cons. 618. nu. 5. Socin. iun. cons. 181. n. 78. libr. 2. Bero. q. 57. Menoch. in tract. de arbit. iudic. cas. 17. n. 2. Hoc tamen † 5 intelligas, quando liquidatio requireret altiorem indaginem; secus, si posset in continenti liquidari, quia tunc habetur ac si esset liquidum, l. fin. & ibi glos. in verbo, indaginẽ, C. de compensat. quæ glos. vt communiter * approbata, Alexan. in l. quidã æstimauerit, col. 3. ff. si cert. pet. Scaglion. super Ritu Regni Neapolit. ritu 163. n. 13. Afin. in tractat. de exequut. §. 1. c. 31. nu. 1. [& debet esse liquidum instrumentum, vt exequi possit, Anton. Lanza super Rit. c. 119. col. 1. vers. si debitum, Simon Viuacit. in dict. c. 119. in princip. & debitum prius liquidãdum esse, Surd. decis. 23. & dec. 179. nu. 14. Turret. cons. 49. n. 44. lib. 2. Becc. cons. 5 n. 7. Capyc. decis. 17 Gratian. discept. c. 185. nu. 21. Ludou. decis. Perus. 40. Marius Giurb. dec. 15. n. 6. Menoc. cons. 746. n. 4. Escobar de Ratiocin. c. 3 num. 9. Parlador. rer. quotid. c. fin. p. 1. §. 12. lim. 4. nu. 28. Intrigl. dec. 16. n. 12. & dec. 13. nu. 14. Didac. Perez in l. 4 tit. 8. libr. 3. ordinament. col. 1078. Bim. cons. 129. n. 26. Tusch. litt. E. concl. 472. n. 12. Cost. de Rath. Port. q. 110. nn. 2. & de retract. cas. 9. c. 8. n. 16.] & tunc † 6 dicitur in continenti posse fieri liquidatio, quando potest fieri infra tempus datum ad soluendum, Alexand. cons. 166. num. 5. lib. 2. Osasc. decis. 92. n. 32. Decian. cons. 93. n. 23. lib. 3. Brun. à Sole, in Compend. resolut. proposit. iur. in verbo, instrumentum guarentigiatum, circa medium. Mysinger. in singul. obseruat. centur. 2. obseruation. 6. numer. 2. Turrettus. consil. 49. num. 44. lib. 2. Menoch. in tractatu de adipiscenda possession. remed. 5. num. 59. vbi testatur de magis ** communi

ni opinione. [Triuis.dec.2.num.6. Menoc. cons.858.n.8.Bim.cons.43.n.11. lib.1. Frideric.Pruchman.cons.17.n.76. Io.Aloys.de Septi.super Rit.cap.119.in lit.B, & ibi Hieron.Fimia,vers.sed in prontu potest.] Et ratio huius conclusionis est, quia † paria sunt, instrumenta esse liquida, vel breui tempore posse liquidari,vel esse liquidanda,l.fin.cum ibi not. C.de compens. Alex. in d.l.quidam æstimauerunt,col.3. ff.si cert.pet. & cons.99. vol.3.Ant.Massa,in tract.de oblig. in forma Cameræ,vers.secunda cõclusio,n.10. & seq. [Pedamont.dec.92.nu.36. & ante liquidationem non habet exequutionem, Borgnin. dec.21.num.6.lib.1.Crauet.cons.163.nu.3. Asin.de exequution.§.1.c.31.n.2. sicut etiam in instrumento conditionali, qui non habet viam exequutiuam,nisi purificata conditione potest exequi & habet exequutionem paratam adimpleta conditione, Ant. & Blasc. Lanc.super Ritu c.111.in fi.vers. Blasc.Lancea Aloys.de Sept.in d.c.in princ. Hiero.Fimia in c.Rit.10. in lit.B, Vinc.Percolla in d. Ritu cap.101.vers.ibi præsentem, Ant. Platamon.in d.Ritu cap.111. vers.quid si instrumentum,] Viuius in suis communibus opinionibus, in verbo, statutum disponens,vbi testatur de communi * opinione. Asin.in d.c. 31.n.2. Et ideo † in Regno isto liquidatio solet fieri infra vel ante quindenam, vt dixere nostrates omnes super ritu c.6. Blasius Mangnanus in quadam allegatione manuscripta facta pro Spect. Capitaneo Petro de Vita cõtra Magnificum Iaimus Spuces,vbi dicit, quod hanc opinionem semper fuit amplexa M. R. C. quæ obseruantia istius Regni corroboratur, ex eo, quod notant Doctores omnes, & præcipuè Bartol. in l.1. ff.de edendo, & in l.2.C.de sent.quę sine certa quant.Ant. de Canar.in tract.de exequut.instrum.q.14. n.32. qui dicunt, quod in processu exequutionis potest fieri liquidatio, [Simon Viuacit.super Ritu M.R.C.c.119.& ibi. Pet.Rizzar. & Io.Ant.Platamone, Cumia super Ritu c.24.n.7.Turret.cõs.49.n.44.lib.2.Amat. dec.24. n.13.] quod † secus est in verificatione extremorum,quando agitur vigore instrumenti,iuxta formã Bullę,& Regię Pragmaticæ, quia tunc verificatio extremorum deberet præcedere, l.Bibius Marcellus, ff.de pact. dotalib.] Io. Philippus de Paternione, Henricus de Medices, Iac. Rebuff. super eadem Regia Pragmatica, Intrigl.cons.22.nu. 1.& seq.lib.1. vbi testatur de magis ** communi opinione,Maur.Burg.in tract.de Laudem.p.3.inspect.40.n.96. [Additio ad Pet. de Greg.super Bulla q.6.n.100.] Illustriss. Dom. Flamius Palmula, olim maximus Aduocatus,& integerrimus Iudex M.R.C.in allegationibus factis pro inquilinis,& affictatoribus Ducatus Bisbonæ, contra Petrum Grignutum, vbi dicit, quod in hoc articulo nunquam dubitauit M. R. C. & quod vidit pluries, at pluries iudicatum secundum istã opinionem. Dicitur † autem instrumentum clarum, & liquidum, quando ex eo constat quid, quale,& quantum creditori debeatur Bald.in l.si.C.de compens.& in l.2.C.de execut.rei iudicatæ,Ias in l.1.nu.3.ff.de edendo, Rebuff. in tract.de litter.oblig. artic.1. gl.9. nu.8. Matth. Colera, in tractatu de process. execut.p.3.c.1.n.34.Couar.in lib.2.variarũ resolutionum, c.11.n.1. vers. contraria opinio, vbi alios allegat. Menoch. consil. 746. num.7.lib.8. [Io.Ant.Platamone super Ritu c.111. in lit.A, Frideric. PrucKman cons. 17.nu.76.] Et aduertendum est, quod † licet debitor non possit se opponere aduersus executionem instrumenti, attamen non prohibetur se opponere, & excipere, & allegare aduersus liquidationem, quam facit creditor, ad effectum exequendi instrumentum. Bald. in l. si causam, in vltima colum. C. de exequut.rei iudicatæ, Ioannes Baptista de S. Seuerino, in repet. l.admonendi, colum.19. ff.de iureiurando, Marsilius, in l. si quis viduam,n.20.ff.de quæst.& in l.circumducere §.seruo,n.12.ff.ad leg.Cornel.de sicarijs,& sing.168. [& opponere oẽs legitimas exceptiones cõpetentes de iure cõm. dũmodo tẽdant cõtra ipsã liquidationẽ,& nõ cõtra instrumentũ, Gratian.decis.212.n.12.Burg.de modo procedend.ex abrupto, q.5. n.105.] Cumia sup ritu istius Regni,c.24.n.18.Ant. de Canar.in tract.de exequ.instru.q.14.n.33. Maur. Burg.d.inspect.40.n.64. Soc.Iun.cõs. 151.n.5. vbi dicit,quod ratio est,quia statutum prohibet solũ opponi cõtra instrumẽtũ & non aduersus liquidationem; ideo aduersus eam legitimè opponi potest, sed in Re-

gno, ex quo habemus pactum de non opponendo, quod solet apponi in omnibus instrumentis, nec etiam aduersus liquidationem, potest se opponere debitor, cum hoc expresse dicatur in dicto pacto.

12 Nunc quæro, an † requiratur citatio debitoris, ad hoc, vt liquidatio facta, per creditorem, dicatur legitima? Et respondeo, quod sic. Couarr. lib. 2. variarum resolutionũ, c. 11. n. 2. Cumia super ritu istius Regni, c. 6. n. 95 Brunor. à Sole, in cõpend. resolut. propsi. iur. in verbo, instrumentũ guarentigiatũ, in fi. Marius Anguiss. consi. 207. n. 1. Menoc. consi. 746. nu. 7. lib. 8. & licet requiratur citatio, 13 attamen non requiritur libellus, nec litis cõtestatio, seu alius ordo iudiciarius, Anto. de Canar. in tract. de exequu. instru. q. 14. n. 32. [Ann. singul. 256. Carpan. in statut. Mediolanis. c. 42. nu. 67. 68. & 123.]

Secũdò quæro, quando † instrumentum di-14 catur liquidum? Circa quam quæstionum dico, quod tunc dicitur liquidum instrumentum, quando quauis exceptione opposita tergiuersari non potest, Frecc. in tract. de præsent. instrum. p. 7. n. 3. Carauita super ritu Regni Neapolit. ritu 167. n. 14. [& quando non requiruntur aliæ probationes, Triuis. decis. 2. num. 6. Menoch. consi. 858. nu. 8. Bimi. consil. 43. n. 11. lib. 1.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quæ prouenit ex facto aduersarij, non censetur exclusa à statuto reijciente omnes exceptiones.*

2 *Exceptio, quæ prouenit ex facto creditoris, non censetur reiecta per pactum de non opponendo, neque per Pragmaticum super Bulla.*

3 *Exceptio, quæ oritur ex facto aduersarij, impedit exequutionem contractus guarentigiati.*

4 *Exceptio, quæ nascitur ex facto actoris, nunquã censetur exclusa per renuntiationem generalem omnium exceptionum.*

5 *Creditor, qui petit debitum, quod alteri cessit, non potest agere contra debitorem cessum.*

6 *Creditor, qui cessit bonis, non potest agere contra suos debitores, quod intelligas, vt num. 7.*

8 *Creditor, qui acceptauerit cessionem, seu delegationem factam per suum debitorem, non potest agere contra eundem debitorem.*

9 *Creditor, qui fecit quietationem, vel liberationem, seu acceptilationem suo debitori, non potest agere amplius contra eum.*

10 *Debitor, qui fecit pactum de non petendo, non potest agere contra suum debitorem.*

EXCEPTIO TRIGESIMA SEPTIMA.

Quæ prouenit ex facto aduersarij.

1 TRigesimaseptima † exceptio, quæ non censetur reiecta, & exclusa à statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio, quæ prouenit ex facto aduersarij agentis, l. qui officij, §. final. ff. de contrahend. emptio. l. cum proponas, C. de nautico fœnore, Roman. in l. si verò, §. de viro, numero 62. ff. soluto matrimon. & consil. 472. circa finem, Socin. senior, consil. 27. nume. 32. lib. quarto, Marsil. singul. 96. Decius, consil. 230. column. secunda, Asinius, in practic. §. final. num. 56. Decian. consil. 3. num. 86. lib. quarto, Dom. Milanens. decisio. octaua, nume. 26. & 27. libr. secundo, [in ista exceptione potest adaptari alia exceptio melioramentorum, quæ prouenit ex facto aduersarij, quæ exceptio retardat exequutionem sententiæ cum pro illis detur retentio, l. si in area, ff. de condit. indebit. Negus. de pignor. in quarto mẽbr. 5. par. nume. octauo, Marescott. variarũ resolut. cap. 121. num. quarto, lib. secundo, quod procedit et in iudicio possessorio, & in exequutiuo, & ratio est, quia pro meliorامentis non competit actio, sed tantũ retentio, Bar. in l. 2. n. 9. vers. & ideo, ff. de appella recip. Dec. consi. 18. nu. 2. Marescot. vbi supra nu. 42. & potest opponi etiam in exequutione sententiæ, Alexand. consi. 85. num. sexto, versic. præterea, libr. quinto, Marescott. vbi supra, nume. 48. versic. quæ posui supra in add. ad except. 16. n. 42.] vbi dicit, quod 2 † etiam per pactum de opponendo, non cẽsetur exclusa ista exceptio, & quod admittatur aduersus executionem contractus, iuxta formam Bullæ, dixit ipse Milanens. eadem decis. 8. num. 44. & adducit rationem, quia tunc actor non excluditur per exceptionẽ aduersarij,

sarij, sed seipsum excludit. Batt. in l. cum qui ita, §. quis stipulatus, ff. de verb. obli. Roma. d. cons. 472. in fine, Decius, cons. 27. n. 4. Roland. cõs. 53. n. 31. & 32. li. 1. Foller. in Pract. censuali, in verbo, quæ quidem executio, nu. 53. [Giurb. decis. 112. n. 5.] & quod † ista exceptio impediat exequutionem instrumẽti guarentigiati, tenuere Roman. d. cons. 472 per totum. Alex. in addit. ad Bart. in l. si cum emptore, ff. de pactis, Anchar. cõs. 119. [Purpurat. cons. 205. nu. 8. lib. 1. Nicol. Caluol. in praxi. §. exceptiones, contra libellum concl. 3. nu. 8.] Paris. cons. 19. nu. 3. Roncagall. in repet. l. 3. n. 64. ff. de duob. reis. & † quod non censeatur exclusa per renũciationem omniũ exceptionum, dixerunt Brunor. à Sole, q. 31. nu. 40. Mascard. in tract. de probat. conclus. 1264. n. 34. Paris. cons. 77. nu. 72. libr. 2. Roland. cons. 95. nu. 38. libr. 1. Decian. cons. 19. nu. 54. libr. 3. Carauita, in tractatu de excuss. p. 2. q. 17. nu. 5. & hæc exceptio potest exemplificari, quando † creditor cessisset alteri debitum quod petit, quia tunc potest opponi hæc exceptio tanquã proueniens ex facto ipsius creditoris. Bertran. cons. 303. nu. 3. lib. 2. quod intelligas, si agit postquam interuenit vnum ex illis tribus requisitis in l. 3. C. de nouat. Amatus decis. 93. nu. 9. [Intrigl. singul. 157. lib. 2. & decis. 15. nu. 16. Milan. dec. 16. n. 48. lib. 2. Garger. patroc. 53. n. 7. & 14. n. 8. p. 1. Chassan. in consuet. Burgund. Rubr. 5. §. 2. n. 2. fol. 817. Crauet. cons. 298. n. 8. Cartar. dec. 128. n. 2. Muta dec. 96. n. 5.] Item potest † exemplificari, quando creditor iam cessisset bonis, quia tunc eius facto impediretur agere, l. item si vnus §. ex litigatoribus, ff. de receptis arbit. vbi gl. & Bart. Brun. in tractat. de cessione bonor. q. 17. in prima parte princip. Natta, cons. 440. n. 1. lib. 3. Ias. in §. fin. n. 24. Instit. de action. Straccha. in tract. de mercatura, tit. de decoctor. p. 3. n. 14. Cornazan. decis. 175. n. 7. & 20. [Amanell. de Clar. aqs singul. 5. Apicell. tutamẽ pauper. tit. 4. n. 79.] quod † intelligas, postquã eius bona fuissent vendita, vel assignata creditoribus, quia ante semper est dominus, l. si quis bonis, la 1. ff. de cessio. bonor. Cappel. Tolosan. decis. 134. Brun. in d. tract. de cession. bonor. q. 19. princ. nu. 6. & q. 15. n. 2. Amatus, d. decis. 63. n. 3. & 7. Item potest exemplificari, quando † creditor acceptauit cessionem, seu delegationem facta per suum debitorem, quia tunc non potest agere aduersus eundem debitorẽ, ex quo facto suo impediretur eius actio, cũ talis cessio habeatur loco solutionis, [Surd. cõs. 445. nu. 8.] & per eam dicatur facta nouatio, l. inter causas mandati, §. abesse, ff. mandati. Decius, cons. 99. n. 4. Gozad. cons. 78. nu. 8. Hieron. de Laurent. in Rota Auenion. decis. 99. nu. 1. & seq. Marc. Ant. Amatus, decis. 6. n. 1. Asin. in tract. de exequut. §. 2. c. 22. nu. 4.

Item potest † exemplificari in creditore, qui fecit quietationem, vel liberationem, vel acceptilationem suo debitori, quia remittentibus iura sua, non datur amplius regressus, l. quæritur, §. si venditor, ff. de ędilit. edicto, l. fin. C. de remission. pignor. c. ex transmissa, de renunciat. Crauetta, cons. 142. n. 7. lib. 1. Anton. à Sola super constit. seu decretis Sabaudiæ, tit. de ordin. process. caus. instrum. glos. 3. nu. 1. Butticella in repet. l. edita, nu. 167. C. de edendo. [Rimin. iun. cons. 757. n. 12. Roland. à Vall. cons. 100. n. 24. lib. 4. Surd. cons. 395. n. 4. & cons. 398. n. 2.]

Vltimo † loco potest dari exemplum in pacto de non petendo, l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. Ant. à Sola, vbi supra, Carpan. super statut. Mediol. c. 42. nu. 179. lib. 1. de quo pacto iam loquutus fui supra exceptione 35. n. 3. & sequent.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quæ prouenit ex defectu personæ contrahentis, non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, amplia vt nu. 4. limita, vt n. 5.*

2 *Exceptio, quæ prouenit ex defectu personæ contrahentis, potest opponi non obstante pacto de non opponendo, & Pragm. super Bulla, & n. 3*

6 *Contractus factus cum minore, furioso, & similibus personis, est ipso iure nullus.*

EXCEPTIO TRIGESIMAOCTAVA.

Ex defectu personæ contrahentis.

TRigesimaoctaua exceptio, quæ non videtur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones aduersus instrumentum, est illa, † quæ

1 † quæ prouenit ex inhabilitate personæ contrahentis,& se obligantis, vt quia contrahēs erat minor, vel furiosus,vel istis similis,tempore contractus;l.scire oportet, §.si.ff.de excusat.tutor.Io.Andr.in addit.ad Speculat.in tit.de sentent. §. vt autem, Roman.cons.42. n.2.& in l.tutor,§.prodigus, ff.de iureiuran. Mars.in l.si quis ne quæstio,n.43.ff.de quęst. Seraph.in tract.de priuileg.iuram.priuil.77. n.84.Ias.in l.2.§.prætor ait,vers.7.ff. qui satisdare cogan.Maranta,cons.39.n.32.& disput.6.nu.33.Ruin.cons.78.nu.8.lib.4.Rip. in l.4.§.condemnatum,num.4. ff. de re iudi. Gramm.cons.ciuil.95.nu.35.Brun. à Sole in Compend.resolut.proposit.iur.in verbo,statutum prohibens.Paul.de Castr. in l.1.nu.6. ff.de constit.pecu. D. Cumia super ritu istius Regni,c.16.n.54.Rebuf.in tract.de lit. obli. art. 1.glos.9.n.36.37.& 38. Socin. sen. cons. 41.nu.11.& 12. vol. 1. Carpan. super statut. Mediol.c.42.n. 178. vbi alios allegat.Maur. Burg.in tract.de Laudem. p.3. inspect.40.n. 99.D.Milanens.decis.7.nu.9.& 10. lib.2.vbi alios allegat, [Aldouin.cons.1.n.37.] & di-
2 cit, quod hæc † exceptio potest opponi non obstante pacto de non opponendo, & Pragmatica super bulla. [Paris. cons. 16.n.22.& 23.lib 1.Gigas de pension.q.fi.nu.17.cū seq. Rimin. Iun.cons.494.n.20. Ant.de Virgil.in suo secundo tract.de legitim.personæ in præludijs n.1.cum seq.] Et redeundo ad nostrā
3 exceptionem,dico, † quod ipsa potest opponi etiam si in instrumento adesset iuramentum,Seraph.de Seraph. in tract.de priuil.iuram.priuil.77.n.84.& priuil.83.n.23. Maur. Burg.in d.inspect.40.nu.110.Sed supradicta
4 conclusio † declaratur, vt procedat, si de inhabilitate ipsius obligati constat, & apparet ex inspectione ipsius instrumenti, vt quia in eo dicatur, talis annorum 15. se obligauit, &c.alias talis exceptio nō admittitur in prima instantia,sed debitor cōuentus debet soluere,& postea solutū repetere. Burg.inspect.
5 præd.num.103. & ratio, cur hæc exceptio † admittatur non obstāte statuto prędicto, as-
6 signari potest, quia contractus factus † cum supradictis personis, est nullius momenti,l. Iulianus,ff.de curat. furioso. Clemen. Si furiosus,de homicid.cum simil.lib. allegatis per Menoch.in tract.de arbit. iud. casu 171. per totum, & per Mozzi. in tractat. de contract. rubr.quomodo contract.deficiat, n.1. & seq. & exceptio nullitatis non censetur reiecta, vt dixi supra excep.20.num.11.ergo nec ista. [& quid si in cōtractu facto cum minore accesserit dispensatio Principis , seu Senatus Bim.cons.252.n.58.& quando est nullus ipso iure an requiratur declaratio.Gratian.disceptat.cap.559.n.65.Marescot.var. resolut. cap.63.num.1.lib.2.Alex. 35. lib.2. titul.de minor. resolut. 1. num. 1. cum alijs per eum allegatis Decius cons.86.n.7.Socin.iun.cōs. 47.num.8. versicul. capio secundam libr.3. Mandel.Alb.cons.257.n.1.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quæ prouenit ex defectu formæ non censetur reiecta à statuto reyciente omnes exceptiones,ampliatur. vt nu.3.*

2 *Forma non seruata actus corruit.*

EXCEPTIO TRIGESIMANONA.

Ex defectu formæ.

1 TRigesimanona † exceptio, quæ non censetur sublata à statuto tollente omnes exceptiones aduersus instrumentum, est illa, quæ prouenit ex defectu formæ. Bartol.in l. Diuus,num.1.ff.de testamen.milit. Dec.in l. Intrigl.cons.2.n.87. [Aldou.cōs.1.n.26. Peregr.cons.75.n.12.lib.4.Becc.cons.12.n.15.cū sequ.& cons. 66. num.11. Roman. cons.186. num.8.& ibi Addent.licet non adsit clausula annullatiua Aldou.cons.1. nu. 29. & cons. 20.nu.108.& num.110.] & ratio istius con-
2 clusionis est,quia forma † non seruata,actus corruit,& redditur nullus. l. non dubium.C. de legib.l.cum ij, §. si prætor, ff. de transact.
* vbi communiter * hoc notant Scribentes, Rolandus.consil.30.n.16.lib.4. Turrett.cōs. 86.n.5. [Rimin. cons.180.nu.5. Becc.dicto consil. 12.num.20. Surd. cons. 186. num.19. Bellon.decis.Genuæ 190.num. 9. Medic.decis.rot. Roman.300.num.2. Borell.consil.12. num.18.& cons.64.num.3. Anell. Amat.cōs. 64.nu.6.& quid si fuerit instit.causam omittendi idem cons.69.nu.7. Camill.de Larata cons.

conſ.5.n.33.Surd.conſ.511.n.1.& conſ.519 num. 24. Farinat. deciſ. Rot. Roman. 247. num.4. Aldouin.conſil.1. num.28. & eſt ſeruandam à ruſtico muliere, & minore, idem Aldouin.d.conſil.1.num.31. Borgnin.de tutore,num.132.Becc.conſ.12.nu.29. & conſ. 66. num.8. & 9. Siluan. conſ.40. num.17.]

3 Quod † ampliatur procedere, etiam ſi defectus formæ ſit modicus, Rolandus conſil. 30.num.quinto, libro tertio. Cephalus conſil.421. numero 48.& ſequent.libro tertio,& conſilio 662. num. 27. libro quinto, Burſattus conſilio 73. numero 23.libro primo. Beccius, conſilio 12. numero 29. libro primo. Boccatius, in tractatu, vti poſſidetis, capit. 18. num.4. 8. & 21. [Becc. dicto conſil.66. num.21.lib.1. Pariſ.conſil.95. num.25. lib. 1.Gratian.diſcept.cap.27. num.4. Aldouin. dicto conſil.20.num.109. & conſil.37.num. 51. & conſ.44.num.13.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio hæc, quod obligatio fuit facta ſine cauſa, non cenſetur reiecta à noſtro aſſerto ſtatuto reijciente omnes exceptiones.*

2 *Exceptio, quod obligatio fuit facta ſine cauſa, admittitur in noſtro Regno Siciliæ, non obſtante pacto de non opponendo.*

3 *Agere, vt aliquis validè poſſit ex obligatione, requiritur vt adſit cauſa ipſius promiſſionis.*

4 *Cauſa obligationis ſi deficit, deficit ipſa obligatio.*

5 *Inſtrumentum ſine cauſa non valet.*

6 *Inſtrumenta, & obligationes ſine cauſa factę nequaquam merentur exequutionem.*

7 *Obligatio ſine cauſa nullatenus poteſt ſuſtineri in vim donationis, quod tamen limitari poterit, vt n.8. & 9.*

10 *Obligatio ſi à principio fuit facta cum cauſa, ſi ea deficit, & reducta fuerit ad non cauſam, annullatur.*

11 *Hæres, qui promiſit perſoluere legatum ex teſtamento relictum, ſi poſtea aliqua intercedente cauſa teſtamentum annullatur, vel illud legatum fuerit per codicillos ademptum, vel ipſa hæreditas fuerit reperta valdè exhauſta, vel etiam non ſoluendo, non poteſt conueniri ex præmiſſa tali promiſſione.*

12 *Exceptio, quod obligatio fuit ſine cauſa, non admittitur inter mercatores, & quare.*

EXCEPTIO QVADRAGESIMA.

Quod obligatio fuit facta ſine cauſa.

1 QVadrageſima † exceptio, quæ non cenſetur reiecta à ſtatuto reijciente omnes exceptiones, eſt illa, per quam dicitur, quod obligatio fuit facta ſine cauſa, Seraphin. de Seraphin. in tractat. de priuileg. iuramen.priuileg.77. num.67. Alexand. conſil. 77. num. 15. volum. 3. & conſil. 157. nume. 1. volum.6. Straccha in tractatu de adiecto, parte quarta, num.5. Anna, ſingul.250. Cephal. conſil. 108. num.1. volum. 1. Ioannes de Amicis, conſil.129. in princip. Marſil. in repet. rubr. de probationib. num.159. Petr. Frideric. Germanus, in tractatu de mandat. ſine clauſul.lib.ſecundo, cap.fin. num. 1.2.4. & 5. Nepos de Monte Albano, in libello, de exceptionib.titu.2.verſ.item poteſt opponi. [Rebuff.de liter.obligat. artic.cap.1.glo.9. nu.25. Milan.dec. 10. num.1. lib.1. Panciroll. conſ.16.nu.6.] Carpanus, ſuper ſtatut. Mediol.c.42.num.185.lib.1.Maur.Burg. in tractat.de Laudem. p.3.inſpect.40.num.90.

2 vbi multos alios allegat, & dicit, quod † in iſto Regno admittitur, non obſtante pacto de non opponendo, [Surd.conſ.122.num. 1.Gratian.diſcept.cap.233.nu.18.] & ratio

3 eſt, quia † ad hoc, vt quis poſſit agere ex promiſſione, requiritur, vt adſit cauſa ipſius promiſſionis, l. 2. §.circa, vbi gloſſ. ff. de doli except. gloſs. in verbo, cauſam, & ibi Baldus, Angelus, & Salicet. in l. generaliter, C. de non numer. pecun. gloſſ. in l. cum de indebito, §.final. de probat. Lanfranc.de Oriano, in repet. capit. quoniam contra, in verbo, confeſſionem, num.25. in fine, de probationib. Vueſemb. conſil.31.n.5. lib.1. vbi

4 teſtatur de communi * opinione: quia † ſi cauſa obligationis deficit ipſa quoq; obligatio deficit, & non valet, Baldus in l. final. C. de conſtitut. pecun. l. generaliter, C. de epiſcop. & clericis, & in l. ſi quis ſub conditione, de conditio. inſtitut. [Galganet. de condit. & demonſtratio.cap.96.num.26.

par.

par.1. Intrigl.decis.43.num.19. Gratian.discept.cap.273. num. 21. & cap.324.num.9. & cap.423. num. 48.] Secunda potest esse ratio: quia † instrumentum sine causa nō valet, & est nullum, l. cum de indebito, in fine, ff. de probatio. Gigas cons. 58. num. 12. [Alex.consil.3.num.2.lib.2. Carpan. in statut. Mediolanens. cap.42. num.69. Tartalia in pract. cap.1. num.112.] & exceptio nullitatis nō censetur exclusa à prædicto nostro statuto, vt dixi supra, except. 20. num.1. ergo eodem modo nec ista exclusa esse cēsetur.

6 Ex quo fit, vt † instrumenta, & obligationes causam non habentes, vt puta mutui, locationis, emptionis, & similium, nullam merentur exequutionem. Alexan. cons.4. & consil. 83. volum.1. Pet. Frider. in tract. de mand. sine claus. c.64. num.4. [Marsil. sing. 219. & 249. Alex. consil.3. in causa, & lite, num.2. vers. & primo, quia lib.2. Tusch. in lit. O, cōclus.38. num.3. & 9. Bertazzol. in tract. clausul. claus. 34. glo. 12.]

7 Iuxta prædicta quæro primò, quid si obligatio † esset sine causa, an possit sustineri, & valere in vim donationis? Et respondeo, quod non. Gloss. in l. generaliter, in verbo, causam, C. de non numerata pecunia, Alexand.cons.118.num.3.volum.4. vbi testatur de communi *opinione, & dicit dictam glossam esse singularem, Pet. Frider. dicto cap. 64.num.5. Barbat.cons.27.colum.penul.lib. 3. [Cassane. in consuet. Burgund. rubr. 11. §. in tex. ibi contra principalem, num. 10. & obligatio facta in instrumento guarentigiato sine causa valet per ea que tradit Gratian. discept.c.280. num.5. Marsil.sing.249. allegatio. Cephal.cons.108.num.1.] Illustris. Cardinal. Albanus, in lucubrat. ad Bartol. in l. cum de indebito, §. sed hoc, ff. de probat. Bero.cons.56.num.16.lib.1. Vuesembech.dicto consil.31. num.6. Sed † hæc conclusio limitatur duobus casibus, primò, si debitor se obligasset ex certa scientia, licet sine causa, quia tunc obligatio valeret in vim donationis. Doctores omnes, in l. Campanus, C.de oper.libert. Bart. & ceteri Scribentes in l. si dari, ff. de verb. obligat. Pet. Frider. dicto num.65. [Alexand. cons.19. num.3. & seq. lib.4.] Secundò † limitatur, quando obligatio esset conditionalis, quia tunc condi-

tio habetur pro causa, l. à Titio, l. si quis ita stipulatus, ff. de verborum obligat. Frider.d.cap.64. num.11. [sic etiam promissio ex certa scientia sine causa valet, & tenet Marsil. singul.482. circa medium, Alex. cōs. 76.nu.3.lib.6. Dec.cons.115.n.2.]

10 Quæro secundo, quid † si obligatio à principio fuit facta cum causa, sed postea ipsa causa deficit, & fuit redacta ad non causam, vt si quis promisisset dotem in contractu matrimoniali, propter matrimonium, quod postea non fuit sequutum cum effectu, an tunc hæc exceptio possit opponi non obstante tali statuto reijciente omnes exceptiones? Et dico, quod sic, glos. fin. vbi Cyn. in 1. not. & Bald. in princip. in l.1. C. de cond. ob caus. Zasi. in singul. intellect. in l. qui se debere, ff. de condict. causa data. Surd.cons.381. num.5. & 6. lib.3. vbi allegat alios Doctores, & est tex. in l. 2. §. circa. ff. de except. Menoch. cons.888. n.19. lib.9. & est etiā tex. in l.1. ff. de cond. sine causa, vbi est optima glossa, in verbo, sine causa, [& ita fuit decisum per M.R.C. ann. 1607. mense Iunij inter dominum de Gennaro conuentum, & Camil. de Laratha cons. 6.num.9. Alb.cons.251.num.31. Alex.cons. 9.nu.12.lib.5.] quæ dicit, † quod si hæres promisit soluere legatum ex testamento, & postea testamentum annullatur, vel legatum per codicillos fuit ademptum, tunc non potest conueniri ex tali promissione; & idem est si hæreditas à principio credebatur opulenta, & postea reperitur grauata ære alieno, & exhausta. Panciról.cons.16.num.4. Vuesembec.d.cons.31.n.5. & licet prædicti DD. non loquanī, quando hæreditas reperitur exhausta, tamen idem indubitatè teneo esse dicendum, cum militet eadem ratio, quæ militat quando testamentum est nullum, vel legatū per codicillos ademptū, immò militat maior ratio isto casu, quàm quando legatū est per codicillos ademptū, quia illo casu penes hæredem remanet aliquid, de quo posset satisfacere ipsi legato. [facit id q dicit gl. in l. si quis ff. de cond. indeb. & an vtatur beneficio inuentarij quādo se obligauit ad soluendum debitū hæreditariū, Surd.cōs.191.n.26. Anchar. q.69.n.9.lib.1. Iacobin. in l. fi. §. in computatione, n.13. C. de iur. deliberand. Crau. cons.214. nu.7.] At isto casu nihil; ideo si illo

lo casu non est obligatus, quomodo posset esse obligatus isto, quia isto casu legatarius locupletaretur cum aliena iactura, quod esse non debet.

Et pro complemento istius exceptionis di-12 co, † quod ipsa non potest opponi inter mercatores, quia inter eos scriptura obligat, etiã sine causæ expressione, l. si litteras, vbi Salicet. & Paulus de Castro, C. mandati. Bartol. & Doctores in l. Quintus, ff. mandat. Baldus, in l. si pro ea, in fi. C. mandati. Vuesembech. dicto consil. 31. n. 23. vbi alios citat. [Mancin. de Iurament. p. 4. effect. 24.]

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quod dies solutionis nondum aduenerit, potest opponi non obstante statuto, vel pacto reijciente omnes exceptiones.*
2 *Debitor pendente die solutionis habetur pro non debitore.*
3 *Iudex antequam veniat dies solutionis non potest cogere debitorem ad soluendum.*
4 *Creditor, qui agit ante diem debita solutionis, tenetur duplicare inducias ad soluendum debitori pro tanto tempore, quanto egit ante debitum tempus, quod intelligas vt n. 5. & 6. & quomodo debeant duplicari induciæ, n. 7.*
8 *Creditor petens plus debito, non tenetur ad duplum totius debiti petiti, sed summæ ei solutæ.*
9 *Creditor agens ante euentum conditionis, repellitur ab agendo.*
10 *Solutionis dies si venit pendente iudicio, an validet iudicium retrofactum.*

EXCEPTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

Quod dies solutionis nondum aduenit.

1 Quadragesimaprima † exceptio, quæ non censetur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, est exceptio, per quam dicitur, quod dies solutionis nondum aduenit, Alex. cons. 95. nu. 1. lib. 1. Paul. de Castr. cons. 327. num. 2. vol. 2. Imola, cons. 136. Rebuff. in tracta. de litter. oblig. artic. 2. glos. num. 73. Carauita, super ritu Regni Neapolit. ritu 167. nu. 8. Cephal. cons. 387. nu. 21. & 22. Maur. Burg. in tract. de Laudem. p. 3. inspect. 40. n. 2 74. & ratio est, quia † debitor pendente die solutionis, habetur pro non debitore, l. debito, ff. de verb. signif. l. cedere diem, cod. tit. l. cum qui, §. quoties, & l. liber homo, §. 1. & 2. ff. de verb. oblig. Pet. Frid. in tract. de mãdat. sine clausul. lib. 2. c. 63. n. 4. [Purpurat. cons. 447. n. 35. Borell. cons. 75. n. 2. & agente ante diem male agit Surd. decis. 151. nu. 2. Gabr. 3 cons. 16. n. 32. Botta cons. 85. n. 5.] neque † iudex antequam veniat dies solutioni destinatus, potest debitorem constringere ad soluendum, l. Fulcinius, §. si in diem, ff. quib. ex 4 caus. in possess. eat. Frider. d. num. 4. Immò † creditor ita agens incidit in pœnam, vt non possit agere contra debitorem cõuentum ante tempus, nisi expectet tantum tempus, quãtum prius egerat, & sic tenetur duplicare inducias, quas prius debitor habebat. Bal. cõs. 169. nu. 1. vol. 3. Marsil. sing. 355. Carauita, in addit. ad Afflict. decis. 279. vbi etiam Hieron. de Martino, idem Bal. in l. 1. de condict. ex lege, & in l. quod si dies, ff. de petit. hæred. Alex. in l. pecuniam, ff. si cert. pet. Caualcan. in tract. de vsufruct. mul. relicto, n. 194. Burg. d. inspect. 40. n. 77. [Tusch. in litt. D. concl. 5 52. n. 1. Alex. cõl. 83. n. 4. lib. 6.] & hoc † procedit tantũ, quando creditor agit ante diem, vt debitor sibi soluat, & satisfaciat, secus verò, quando actor ãte diem debitorẽ conueniret, non vt sibi solueretur, sed vt solutio promissa sit in statuto, & caueat, ac præstet fideiussores de soluendo adueniente tempore solutionis, [Milan. decis. 15. n. 12. lib. 2. Cacheran. decis. Pedemõt. 130. n. 9. Surd. decis. 120. n. 13. Fab. de Ann. in obseru. 12. vers. an autem debitor idẽ Surd. decis. 151. n. 7. Tusc. in lit. D. concl. 52. n. 31. & 41. Ioseph Ludou. concl. 8. in princip.] vt quia debitor est aliquo modo suspectus de fuga, vel de aliqua decoctione: nã tũc isto modo creditor benè posset agere, nec ei obstabit exceptio, quod dies solutionis nondũ venit, est tex. in l. Fulcinius in princ. ff. quib. ex caus. in possess. eat. & in l. in omnibus, ff. de iudic. Bart. in l. ita stipulatus, la grande, in 2. quæst. princ. ff. de verbor. oblig. Afflict. decis. 279. per tot. vbi Prosper. Carauita, in addit. nouiss. & decis. 108. Muscatell. in Pract. in p. 4. in glos. in verbo, petẽdo, nu. 9. in fin. Rota Genuens. decis. 107. per

 totam.

totani. Pet. Frider. in tract. de mand. fine clausul. lib. 2. c. 63. n. 5. Asin. in tract. de excep. §. 4. c. 92. n. 3. Bim. cons. 5. n. 70. lib. 1. Secundò

6 † non procedit dicta conclusio, quod debeât duplicari induciæ ad soluēdum, qñ creditor agit ante diem solutionis si esset fiscus creditor, quia ipse pōt agere etiam ante tempus, dummodo immineat aliqua necessitas, Iacobin. & Ias. in l. pecuniam, ff. si cert. pet. Aret. in §. appellantur, in 3. col. in fin. Instit. de except. Carauita loco citato, vbi etiā Marc. An-

7 ton. Pulucrin. Et † intelligas, vt induciæ duplicentur, non totę, sed tantū pro rata temporis, in quo anticipatur petitio; vt si creditor ageret per tres mēses antea, debet expectare alios tres menses, licet dilatio principalis esset vnius anni. Ias. in l. pecuniā, ff. si cert. pet. per tex. in l. damnum, §. quisquis, & quod ibi notatur, ff de pęnis, Bal. Rom. & Alex. in d. l. pecuniam, Carauita, & Hierony. de Martino loco cit. [Fab. de Ann. in sua obser. 12. in fi.] & ex hac ratione motus aliàs de facto interrogatus, iuxta terminos c. 9. ritus, vbi dicit,

8 quod creditor † petens debitum solutum, tenetur ad duplum; dixi, quod creditor tenetur ad duplum pro rata summæ solutæ, licet creditor petat totum debitū. [Ant. Lancea super Ritu, c. 101. col. 2. vers. ibi de duplo, & c. 104. Io. Aloy. de Sept. c. 105. eiusdē Ritus Vinc. Percoll. c. 129. eiusdē Ritus.] & qđ dixi de creditore agente ante aduentū diei,

9 procedit, † etiam si ageret ante euentum conditionis, Iacobin. in d. l. pecuniam, nu. 4. ff. si cert. pet. vbi et Ias. Carauita in addit. nouissimis ad Affl. dec. 279. in prin. & ibi Hieron. de Martino. [Barz. dec. 70. n. 34. Ludo. concl. 8. vers. declarat hoc Barbos. in l. si constāte §. fi. n. 6. ff. solut. matr. Fanut. de moment. tēpor. c. 23. nu. 4. nec pōt peti ante diē Sim. de Præt. cons. 141. n. 7. Tusc. in lit. D, concl. 52. n. 4. & potest Iudex ex officio creditorē à iudicio repellere, Carau. super Ritu 167. n. 8.]

10 Quæro, quid si † pēdente iudicio superueniat dies solutionis, an tunc pcedat iudiciū, an verò admittatur ista exceptio, ita ut iudicium debeat de nouo incipi? Et dico, quod iudicium procedit, & dēt sequi condēnatio, non autē absolutio ab obseruatione iudicij, vt habetur per Doctores in d. l. pecuniā, ff. si cert. pet. Paul. de Cast. in l. exceptionē, nu. 5. C. de probat. Rota Genuen. dec. 107. num. 2. [Ioseph. Ludou. concl. 8. colum. 5. vers. limita. 1. Tusch. in lit. D, concl. 52. nu. 57. Giurb. decis. 17. nu. 1. & 20. cum seq.]

S V M M A R I V M.

1 *Statutum reÿciens omnes exceptiones, non reÿcit denuntiationem Euangelicam.*

EXCEPT. QVADRAGESIMASECVNDA

Denunciationis Euangelicæ.

QVadragesima secunda exceptio, quę potest opponi non obstante statuto reijciente omnes exceptiones;

1 est denuntiatio † Euangelica. Bald. in Auth. Clericus, C. de episc. & cler. Bero. in c. item cum quis, n. 37. in fi. de rest. spol. Asin. in pract. §. 31. c. 34. n. 8. Meno. in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. n. 44. & 45. vbi dicit, quod hæc non dicitur exceptio.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non censetur exclusa à statuto excludente omnes exceptiones, intellige, & limita vt nu. 2. 3. & 4.*

5 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non potest opponi, quando reperitur per statutum in specie sublata.*

6 *Exceptio non numeratæ pecuniæ an possit opponi si est ei renunciatum, & vide nu. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.*

7 *Facilitate ea, qua quis inducitur ad contrahendum, inducitur etiam ad renunciandum exceptioni non numeratæ pecuniæ.*

16 *Exceptio non numeratæ pecuniæ quibus casibus possit opponi, & n. 17. vsque ad 20. inclusiuè.*

27 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non habet locū in confessionibus iudicialibus.*

28 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, in quibus contractibus habeat locum.*

29 *Debitor ex alio cōtractu quā mutui nō potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*

30 *Exceptio nō numeratæ pecuniæ, an possit opponi si debitum ex alia causa conuertitur in mutuum.*

31 *Exceptio non numeratæ pecunię competens debitori principali, competit etiam suis fideiussoribus, quod amplia, vt nu. 32.*

33 *Creditor pro suo interesse pōt opponere exceptionem*

nẽ non numerata pecunia aduersus confessionem factam per suum debitorem, & quomodo hoc procedat nu. 34.

35 *Debitor elapso biennio quando possit opponere exceptionem non numerata pecunia.*

36 *Creditor, qui confessus est sibi fuisse solutum à suo debitore, quando possit opponere exceptionem non numerata pecunia, & n.* 37. 38.

39 *Exceptionem hanc non numeratę pecunia opponere potest iudex, parte etiam non opponente.*

40 *Exceptio non numerata pecunia potest opponi tametsi confessio esset cum scriptura, quam sine, & tam si scriptura est publica, quàm priuata.*

41 *Exceptio non numerata pecunię potest opponi pro rata summa non solutę.*

42 *Exceptio non numerata dotis habet oĩa, qua consequitur exceptio non numerata pecunia, & omnia dicta in una, habent locum in alia.*

EXCEPT. QVADRAGESIMA TERTIA.

Non numerata pecunia.

1 QVadragesima tertia exceptio, quæ non censetur exclusa † à statuto excludente omnes exceptiones, est exceptio non num. pec. Cyn. in l. in contractib. C. de non num. pec. Ias. in l. qui pecuniã, n. 7. ff. si cer. pet. Fel. in c. si cautio, n. 47. de fide instr. Gom. in lib. var. resol. ti. de contractib. c. 5. n. 1. vbi Suarez in addi. Molin. in tract. de contractib. disput. 302. n. 16. Matth. Colera in tract. de processſ. exequ. p. 1. c. 10. num. 207. Suarez in repetit. l. post rem iudicatam in declarat. leg. Regni, versic. sed pro euidentia, nu. 12. ff. de re iudi. Carpanus super Statut. Mediol. lib. 1. cap. 42. nu. 117. [Prosper à Petr. in Addit. dec. Gramm. dec. 59. n. 17. Caluol. in praxi. §. exceptiones cõcl. 5. & quid si in specie statutum remouet talem exceptionem non videtur remouere id q̃ peruenit ex confessione, Bim. consſ. 296. num. 5. Bertach. in repertor. in verb. exceptio non numeratæ pecuniæ, & talis exceptio retardat exequutionem obligationis cameralis, Ricc. collect. dec. p 2. collect. 452. versic. quartum, Siluest. Zacch. in addit. oblig. Cameral. q. 20. n. 1. Iac. Gall. consſ. 86. nu. 11.] Facchin. in controuersſ. iuris, p. 1. lib. 2. c. 84. vbi reprobat opinionẽ Baldi, qui tenet contrarium, & adducit rationem, quia huiusmodi exceptio non numeratæ pecuniæ inest ipsi obligationi & confessioni ex quo lex præsumit talem confessionẽ fuisse factã sub spe futuræ numerationis ideo intra bienniũ exce-
2 ptionem istam concedit quare nunquam † à statuto censetur exclusa infra dictum biennium tantum, quia eo elapso censetur reiecta à prædicto nostro statuto, Io. de Imola in l. 1. §. quæsitum, n. 31. ff. a quibus appell. non licet, Matth. Colera in tract. de processſ. exequ. p. 1. c. 10. n. 216. & 217. vbi dicit, quod tunc non impedit exequutionem, & refert alias auctoritates & rationes. [Tusc. in lit. E, cõclus. 418. nu. 1.]

3 Quæ conclusio limitatur † duobus modis. Primò, si ita confessus infra biennium fuisset legitimè impeditus, quia tali casu etiã elapso biennio si cõuenitur, põt opponere hanc exceptionẽ, Purpur. consſ. 440. n. 3. lib. 2. [Muta dec. 71. nu. 5. Pet. Muñoz de Auendan. de exequẽdis mandat. c. 16. n. 11. p. 1. Catheran.
4 dec. 134. n. 1.] Secundò † limitabis, quando creditor agens, iam confessus fuisset pecuniã se nõ numerasse, quia etiam illo casu debitor cõuentus elapso biẽnio posset opponere hãc exceptionem nõ numeratæ pecuniæ, Bimi. consſ. 172. nu. 12. lib. 2. Sed tota difficultas
5 cõsistit, quando † statutum in specie & indiuiduo excludit hanc exceptionem, & dico, quod tunc non potest opponi, quia eam statutum tollere potest aduersus instrumentũ, Bald. in l. qui pecuniam, ff. si cert. pet. Socin. reg. 97. ampl. 3. Thinn. ĩ pract. cautela 30. n. 4
16 Quæro modo, quid si fuisset † renuntiatum exceptioni non numeratæ pecuniæ, an possit illa opponi non obstante renuntiatione? & respondeo quod aliqui fuerũt opinionis q̃ non, ita tenuit Specul. in tit. de empt. & vendit. §. 1. nu. 18. glosſ. fi. in l. 1. C. de dote cauta non numerata, Bertaz. qui alios etiam allegat in tract. clausul. clausſ. 32. gl. 4. nu. 1. sed contrariã opinionem in hoc articulo tenuerunt Bal. in l. in contractibus, C. de non num. pecunia, Scribẽtes in l. si ex cautione, C. eod. tit. Socin. regula 97. ampliat. 2. Alexander consſ. 35. lib. primo, vbi testatur de commu. * opinion. Couarru. libro primo, variarum resolutio. cap. quarto, num. 3. Felin. in cap. si

cautio, nu.48. de fide instrument. Alciatus in c.cum contingat, nu.175. de iureiurando, & in l.pacta quæ contra, C. de pactis, Curtius iunior in l.secunda, §.fi.num.23. ff. si certum petatur. Bertazzolus dicto nu. 1. Thinnin. in Pract. cautela 30.nu.2. qui etiam testatur de * communi * opin. Zucchardus consf. 20. num. 11. Matthæus Colera in tractatu de process. exequut.p.1.c.10.n.202.& 209. vbi testatur * de communi * opinio. Suarez in repetitio.l. post rem indicatam, vers. sed pro euidentia, num.26. ff. de re iudic. [Paul.Emil.Gall.de exceptio.tit.5.exceptio.10.seu 4.par.11. fol. 298. Mart.de Iurisditt.p.4. Cent.1.cas.161.n. 23. Marescott.var.resolut.lib.1.c.8.nu.21.] Caball.milleloq.671. Grass.in commun.opinio.lib.2.cap.14.quæst. 11. vbi vt alij testa- * tur de communi * opinio. Vasquez in tracta. de success.creation.lib.1.§.9.nu. 22. vbi non solum testatur de communi opin. sed recenset varios Docto. hoc dicentes, & nonnullos qui tenuerunt contrariam opinionem, & ratio huius secundæ opinionis esse potest, quia 7 † eadem facilitate, & fragilitate qua quis sub spe futuræ numerationis inducitur ad contrahendum, eadem pariter inducitur ad renunciandum, [Abbas consf.71.nu.1. in fin. lib.1. Alex.consf.179.nu.3.lib.2.& consf.1.nu. 9.lib.6. Tusch.in litt. F.concl.9.num.1. cum seq.& in lit. E, concl.420.nu.2. & concl.21. nu.4.] Bartol.in l.fin.in secunda lectura, C. de non numer.pecunia, Socinus consil.80.n. 12. volum. 1. Aufrer. in additt. ad Cappell. Tolos.decis.373. Bertazzolus in tract.clausul.dict.glos.4.num.1. vbi alios allegat. Emanuel à Costa in leg.si ex cautione, in glos.in verbo, compellitur, C.de non numerata pecunia. Vasquez in controuers. vsu frequent.lib. 3.cap.46.nu.6. Mansuer. in Pract. tit.30.nu. 14.carta mihi 149. & nõ recedendo à prædicta secunda opin.quæ non solum est commu- * nis, & communior, verumetiam verior, * eam limitabis aliquibus modis, &

Primò, quotiescunque renunciatio fuisset facta ex interuallo, & non in eodem instrumento in quo est facta confessio, quia tunc transfert onus probandi pecuniam non fuisse sibi numeratam, in illum, qui fuit confessus se habuisse, Gomes.in ll. Tauri, l.30.num. 52. Gregor. Lopez in dd.ll. Tauri, l.9.glo.fi. Bertazzol.d.claus.32.gl.4.n.1. Molin.in tractat.de contract. disput.302.n. 7. Matthæus Colera, in tracta.de process. exequut. part. 1. cap.10.num.210. [Mascard. concl.695.nu. 13.cum seq. Tusch. in litt.E.concl.421.nu.7. & quid si incontinenti fuisset facta renuntiatio Tusch.in litt. E, concl.420. nu.3. & quid si fuerit renuntiata, animo donandi ibi Tusch.num.5. Mascardus conclus.361.num.14. cum sequ.]

9 Secundò limitabis eandem † conclusionẽ, quando debitor post renunciationem factã in eodem instrumento agnouisset debitum, soluendo aliquam eius partem, l.cum fidem, C. de non numerata pecunia, Paulus de Castro in l.si ex cautione, num.6. C.de non numerata pecunia, Aretinus in §. fin. num.38. Institut. de exception. Ias.in l.cum quis, col. pen.ff.si cert.pet. Fel.in c.si cautio, nu. 56.de fide instrum. Bertazzol.in dict. tract.clausul. d.clausul.32.glos.4.nu.2.

10 Tertiò, ipsa conclusio limitatur, † quoties quis cum iuramento renunciauit huic exceptioni, quia tunc non potest illam opponere, Baldus, Salicetus, & Paulus de Castro, in l. fin.C. de non numerata pecunia, Butrigar.in cap.fin.de solutio. Felinus in cap.si cautio, n. 46.de fide instrumentorum, Socinus consil. 62.num.2.volum.1. Butrigar.in tracta.de iuramento, effectu 31. nu. 46. Aufrerius in additt. ad Capell. Tolos.decis.373. Bertazzol. dict.gl.4.num.2. Vital.in tractat.clausulæ, in Rubr.de except.non numeratæ pecuniæ, nu. 1.carta mihi 410. Matthæus Colera, in tractatu de process.execut.p.5.c.10. num. 212. & 214. Capell.Tolosa.decis.375.nu.1. Matthæus Brunus consf.31.nu.8.& consf.95.num. 10. Bursatus consf.306.nu.15. lib.3. Vasquez in tracta.de success.creat.libr.1.§.9.num.21. [Menoch.consf.7.n.8. Muta decis.71.n.9. Io. Aloijs. Ricc.in collett.decis. 1177. versic. intellige quando Alex.35.var.resolut.tit. de solut.resolut.20.n.4.lib. 3. sic etiam quãdo iurauit omnia contentæ in instrumento, esse vera Bim.consf.296. nu.49. Morot.consf.88.nu. 12.& 13. Cremens singul.153. Prosper.à Petra in addit.ad Grãmat.decis.89.n. 3. & non tollitur per cõfessionẽ quantitatis etiã Iuratã Cacher.decis.Pedem.134. nu. 2. & sic etiam quãdo iurauit quod vere pecuniam fuit numerata

merata Mancin.de Iuramen.p.4.effect.154. num.2.] licet in hoc articulo contrariã ſententiam ſequuti fuere nonnulli DD. relati per Thinnin. cautela 30.n.5.

11 Quam † limitationem primo ſublimitabis, ſi ſimpliciter iurauit ſuper inſtrumento, vel iurauit pecuniam mutuatã reſtituere, quia tunc non obſtante tali iuramento, quod regulatur ſecundum naturam actus ſuper quo eſt interpoſitum, iurans poſſet opponere hãc exceptionem, Bertaz.in d.tract.n.2. Capell. Toloſ.dec.375.n.1. Cabal.milleloq.670.qui alios allegat, qui omnes mouentur per tex. in l.fi.C.de non num.pec. Maſcar.concl.695 n.20. vbi ait, quod hoc procedit etiam non obtenta abſolutione à iuramento, Bim.cõſ. 95.n.41.lib.1.Molin.in tract.de contract.diſput.302.n.17. [Rim.ſen.conſ.140.n.31.Seraph.de priuil.iuram.priuil.60.n.3. Mancin. de iuram.p.4.effect.155.n.3.]

12 Secundò ſublimitatur, † quoties renuntiãs cum iuramento, iam obtinuiſſet abſolutionẽ & relaxationem à iuramẽto, ad effectum excipiendi, quia tunc etiam iuramento nõ obſtante, poſſet excipi de hac exceptione, Butr. Felin.& Bertaz.locis cit.Caball.vbi ſup. [quod renuncians poteſt probare pecuniã nõ fuiſſe numeratam, Bim. conſ.242.n.30.]

13 Tertiò & vltimò † ſublimitatur, hæc limitatio, quoties ita renuntians eſſet minor, quia etiam tali caſu non obſtante iuramento, põt opponere hanc exceptionem, l.fi. C.in quib. cauſis in integrum reſtit.non Bal.Sali.& Paulus de Caſt.in d.l.fi. C. de non numerata pecunia, Felin.in d.c. ſi cautio, num.50. de fide inſtrumentorum, Bertazz.dict. gloſſ.quarta, nume.5.

14 Quartò limitatur † dicta principalis concluſio, quando adeſſet ſtatutum reijciens oẽs exceptiones, & partes in ſpecie renuntiaſſent huic exceptioni, quia etiam iſto caſu valeret renuntiatio, & hoc vt pactum videatur aliquid operari, per ea quæ ſupra, in prælud. dixi num...

15 Quintò limitatur, † vt renuntians teneatur probare quod nõ fuit ſibi numerata pecunia, quam fuit confeſſus ſe habuiſſe, & ſic per talem renuntiationẽ onus quod habebat creditor, trãſfertur in debitorẽ, ſecundũ Azon. in Rubrica, C.de non nume.pecu.n.8.ſed in hoc articulo contrariũ tenuerunt Maſcar. in tract.de probat.cõcl.695.n.14.vſque ad 18. excluſiuè. Molina in tract.de contract.diſpu. 302.n.6. Matth. Colera qui multos alios allegat in tractatu de proceſſ.exequut.p.1.c.10 num.199.& 202. [Tuſch. in litt.E, concluſ. 421.num.1.]

16 Quærò ſecundò, quibus † caſibus hæc exceptió opponi non poſſit? & dico quod multis, quorum nonnullis relictis principaliores aliquot magiſque neceſſarios hic referam, [Marc.Ant.Bellon.dec.26.n.3. Apicel.tutamen pauper.tit.1.n.58. & ibi addent.n.129. Io.Aloyſ.Ricc. in collect.dec.250.p.1.& collect.1177. in principio, Iul.Cæſar Gallup. in praxi p.2.n.1.2.& 7.cum ſeq.Io.Bapt.Thoro in compend. dec. Neapol. in verb. exceptio non numeratæ, Iaſ.in l.2. §.creditum, n.19. ff. ſi cert.petat.]

Primò, non admittitur nec poteſt opponi, quando promiſſio, & obligatio eſſet geminata, vt dixi ſupra, exceptione 14. num...quidquid in contrarium dixerit Menoch. & alij ibi per eum citati, conſ.918. n. 29. lib.10.

17 Secundò, debitor † qui iurauit omnia, & ſingula contenta in inſtrumento fuiſſe, & eſſe vera, Bart.Bal.& Salic.l.fi. C.de non num. pecun. [Muta dec.71.n.1. Mancin.de iuramento, p.4.effect.154.n.2. Tuſch.in lit.E, cõcl.420.n.14.] Seraphin.de Seraphin.in tractã.de priuileg.iuram.priuil.59.n.1. Hercul. in tract. de negatiua, n.34. Gargar. patroci. 24.n.22. li.2. Caball.milleloq.670. Vrſil.in adnot.ad Affl.dec.110. nu.1.

18 Tertiò, non põt † opponere hãc exceptionem debitor qui confeſſus eſt ſe habuiſſe mutuum, dum eſſet in articulo mortis, & ſi cõfitens moreretur, tunc neque ſui hæredes hãc exceptionem opponere poſſunt. & ratio eſt; quia moriens non poteſt videri feciſse confeſſionem ſub ſpe futuræ numerationis quã non ſperabat, gl.in l.1.C.de falſa cauſa adiecta legato. Bal.in extrauag. de pace Conſtan. §.vaſalli noſtri, in fi. Marſil.conſ.5.n.16.& in Rubrica de fideiuſſor.n.42.& in ſua practica criminali, §.diligenter, n.119.& conſ.113.n. 13. Ang.conſ.5. in fi. Iaſ.in l.qui pecuniam, nu.3. ff.ſi cert.pet.& in l.qui de legato, n.40. ff.de

ff. de legatis primo, Ferratius in tractat. de momentaneis temporum, capit. septimo, nume. 28. Monte Sperel. consil. 186. nume. 16. & cons. 147. num. 25. [Mascard. de probat. conclus. 1074. num. 4. Intrigl. decisio. 5. num. 16. Felin. in capit. si cautio num. 54. de fide instrumentorum,] Caball. milleloqu. 672. Vrsill. in adnot. ad Afflict. decisio. 110. num. 6. Roland. à Valle cons. 37. num. 4. lib. 3. Alba cons. 223. num. 12. Decian. cons. 40. num. 17. lib. 5. at isto † casu creditores ipsius confitentis possunt hanc exceptionem opponere. Auth. Sed iam necesse, vbi Alfanus collectan. 461. C. de donatio. ante nuptias, Crauetta cons. 40. & 44. Bellon. consil. 48. num. 7. Bursatt. cons. 32. num. 5. in fine, lib. 1.

20 Quartò, nō potest † obijcere exceptionem non numeratæ pecuniæ, mutuatarius qui cō fiteretur se habuisse decē causa mutui, & eadem promittat per stipulationem restituere mutuanti, quia tunc contra tale instrumentū non potest opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, sed in factū. Petr. de Bellapertica, & Io. Faber in l. cum vltra, in princ. vers. si vero alias. Bart. nu. 1. Salic. & Bald. in secundo notab. C. de non numerata pecunia, Ias. in l. qui pecuniam, nu. 11. ff. si certum petat. Paul. de Monte Pico, in repetitione l. lecta, num. 15. eodem tit. si certum petat. Io. de Platea, in §. idem iuris institut. de exceptio. Ant. Chiossius consil. 18. nu. 12. lib. secundo, vbi dicit, quod hæc est verior opinio. [Barbos. in 6. par. l. 1. nu. 56. ff. solut. matrim. Gratian. discept. cap. 737. nu. 9.]

21 Quintò exceptio † non numeratæ pecuniæ non potest opponi, quando mutuatarius confitetur de præterito habuisse pecuniam mutuatam. Bartol. in l. aduersus, C. de non numerata pecunia, Montesperel. cons. 146. nu. 24. Pancirol. cons. 57. n. 8. & 17. [nec quando constituit se debitorem, Ias. in l. 2. §. creditum, nu. 17. ff. si cert. pet. Rol. à Valle cons. 4. nu. 15. lib. 4.]

22 Sextò, exceptio † non numeratæ pecuniæ non potest opponi inter mercatores, Abb. in c. peruenit, de fide instrumentorum, Vrsill. in additio. ad Afflict. dec. 110. num. 7. Bald. in l. frustra, C. de non numerata pecunia, Ias. in l. qui pecuniam, num. 6. ff. si certum petatur, Vasquez lib. secundo, controuers. illustr. cap. 33. num. 24. Vuesembech. cons. 31. num. 23. in tit. de Societate. [Menoch. cons. 47. nu. 9. & an habeat locum in cambio, Io. Baptist. Cauatius de camb. tit. de exceptio. vers. quæro an exceptio, fol. 236. nec quando mutuum descendit ex causa venditionis, Bertazz. de claus. claus. 22. glo. 1. n. 4. Tusc. in lit. E. concl. 418. num. 10.]

23 Septimò, ista † exceptio non numeratæ pecuniæ non vendicat sibi locum in deposito, l. in contractibus, §. primo, C. de non numerata pecunia, Roland. cons. 4. nu. 2. & 7. lib. 4. & cons. 17. num. 7. lib. 1. Natta cons. 438. nu. 4. libro secundo, Riminaldus iunior consil. 60. num. 29. & 31. lib. primo, Laderchius consil. 113. num. 10. libro primo, Facchinęus lib. secundo, controuers. cap. 92. vers. probatur hæc sententia, Decian. consil. 61. numero secundo, libro quarto, [Rizz. collectan. 1054. Ioan. Baptist. Thor. in compend. decis. Curiæ Archiepisc. in verb. exceptio non numeratæ, Bartazz. in tractat. claus. clausul. 32. num. 1. num. 14. Pancirol. consil. 57. nume. quinto.]

24 Octauò, non potest † opponi hæc exceptio quando notarius in instrumento dicit Titius est confessus habuisse decem aureos nomine mutui, quos in mei pręsentia habuit & recepit à Caio causa mutui, Romanus sing. 636. Cremens. sing. 44. Felinus & alij, in d. cap. si cautio, de fide instrumentorum, Caball. milleloq. 74. Molin. in tract. de contractibus, disput. 302. nu. 10. [Tusc. in lit. E, concl. 420. num. 16.]

25 Nonò hæc † exceptio non potest opponi per eum qui cū iuramento promisit non contrauenire instrumento mutui. Bart. in l. fin. nu. 1. C. de non numerata pecunia, Felin. in in capit. si cautio, numero 50. de fide instrumentorum, Mascardus in tractatu de probationib. conclus. 695. numero secundo, lib. 2.

26 Multas alias limitationes † possem hic adducere, sed quia nostrę speculationis non est facere tractatum de hac materia, ideo si vis ea scire, videas DD. in titu. ff. & C. de non numerata pecunia, Emanuel à Costa, in repeti. l. si ex cautione, C. de non numerata pecunia

Ma-

Mascard.conclus.præd. per totam. [Bertaz. in tract.clausul.claus.32.glos.1.num.3. & an possit opponi prædicta exceptio per creditorem, contra voluntatem debitoris Couarru. var.resolut.c.7.num. 6. vers. quod propterea libr. 1.]

27 Quæro tertiò, an hæc † exceptio non numeratæ pecuniæ habeat etiam locum in confessionibus iudicialibus? & secũdum aliquos videtur dicendum quod sic, ita voluit Bald. in l. siue apud acta, C. de transactio. Cassan. cons.duodecimo,nu.10.sed in isto puncto cõtrarium tenuit idem Baldus sibi contrarius, in additio. ad Speculat.in titu. de confess.in verbo, confessio, glos. in cap. præsentium,de test. Salicetus, in l. vnica, C. de confess. cum multis alijs quos allegat Mascardus in tractatu de probatio. conclus. 348. num.2.libr. 1. Ias.in l.qui pecuniam, num. 7. & in l. singularia, nu. 39. ff. si certum petatur. Osascus decis.134.per totam, Vrsillus in adnotatione ad Afflictum decision.111.nu.6. [& quid in confessione iurata quod sic dixit Philipp. Paschal.de virib.patriæ potest.cap.8.nu. 63. & in confessione geminata Prosper. à Petra in addit.decis.Grammat.decis.103. n. 18.& quid vbi aliquis debitum agnouisset ex interuallo Ioa.Baptist. Thoro in compend. decis. Curiæ Archiepiscop. in verbo. exceptio non numeratę pecuniæ Fontanell. de pact. nuptial.claus.4.gl.18.p.2.nu.38.& quid quando confitetur penes se habere pecuniam etiam in cõtractu iurato,& in dote admittitur Bim. cons.296.n.46.Cremens.singul.153.nec admittitur in cõfessione facta in morte Intrigl. decis.5.nu.16.]

28 Quæro quartò, an hæc exceptio non numeratæ pecuniæ habeat locum in alijs contractibus præterquam in mutuo, & dote? & dico quod non, glos.in l.generaliter, in verbo religionem, circa medium, vbi etiam alij Scribentes, C.de nõ numerata pecunia, Aretinus in §.primo,nu.21.Institutio.de action. Baldu.in l.si ex cautione,nu.3. C.de non numerata pecun.Felin.in cap.si cautio, n.54.de fide instrumẽtorum. Ferdinand. Vasquez in in controuers. vsu frequent. libro 3. capitulo 59.nu.3.& in tractat.de successi.creat. §.9.n. 27.& vtrobique testatur de comm.* opinio. & respondet argumentis adductis per tenẽtes contrariam opinionem. Alciat. cons. 27. n.3.tom.2.lib.6, Vuesembech. consil. 42.nu. 21.sub tit.de transactionib.Thinnin. in Practica cautela 30.num.16. Bertazzol.in tract. clausularum clausul.32.glos.1.n.3.Mascard. conclus.695.nu.29.Roland.cons.4.nu.1.lib. 4.Riminald.iun.cons.60.n.43.lib.1.vbi dicit hanc esse comm.* opin.Molin.in tract.de cõtract.disput.302.nu.4. [Camill.de Laratha cons. 61.nu.8.& an tollatur per numerationẽ postea factã Gratian.discept.c.497.nu.30.& quid in mutuo, & in fideiussore, c. prædicto nu.27.Gallup.in praxi p.2.c.2.n. 2. cum seq. & talis exceptio in mutuo tantum potest opponi infra biennium in alijs cõtractibus debet opponi infra 30. dies Afflict. decis. 105. n.2.Matt.de iurisdit.p.4.cent.1.cas.31.n.16. & omni tempore potest opponi idem Matt. cas.191.num.8.12.& 14. Vasques de success. creation.lib.1.§.9.nu.27. Aldouin. cons.69. nu.81.]

29 Et † ideo debitor ex causa emptionis vel conductionis, vel simili, nunquam potest se iuuare ista exceptione, sed indistinctè statur eius confessioni, glos.& Doctores in d. l.generaliter, & in l. aduersus, C. de non numerata pecun.Petr.de Vnzolinis in pract.artis notariat.tit. de except. non numeratæ pecuniæ in princip.n.1.Bertazz. d.n.3. [quod talis exceptio non numeratæ pecuniæ potest opponi in quocunq; contractu infra 30. dies præter in mutuo Emanuel à Costa in leg. ex cautione n.12.C.de non num.pecun.Fontanell.de pact.nuptial.claus.4.glos.18.p.2. nu. 16.& an possit opponi pendente lite ante 30. dies ibi Fontanell.nu.31.Alex.35. d.resolut. 20.n.24.& quid vbi negatiua probatur. Bimius.cons.255.n.6.]

30 quod † procedit, etiam si debitum ex causa emptionis conuerteretur in mutuum, quia nec isto casu posset opponi istiusmodi exceptio non numeratæ pecuniæ, leg.aduersus vbi Doctor. C.de non numerata pecunia.Felinus in dicto.cap.si cautio,nu. 56. de fide instrumentorum. Bertazzol.dicta glos. prima, num. 4. Iacobus Butrigarius in l.secunda,§.fin.ff.si certum petatur Emanuel à Costa,in leg.si ex cautione, in 3. Fallentia, C.de non numerata pecunia.Rolandus consil.quarto,num. quintodecimo, libro quarto Surdus qui alios allegat,consil.162. numero 44.libro.secundo, & in tractatu de aliment.

tit.

tit.9.q.21.nu.16.Panciroł.conf.57. num. 7. Ruin.conf.19.nu.11.lib.4. [Panciroł.conf. 57.n.7.à Vall.conf.4.n.15.& 16.lib.4.Ruin. conf.19.nu.11.lib.4. Gratian.discept.c.321. numer. 12.]

31 Quæro quintò, an hæc † exceptio competens debitori principali, competat etiam suis fideiussoribus, & mandatoribus vel hæredibus? & dico quod sic, l.si intra,& l.si mandatori, vbi Doctores, & præcipuè Baldus, C.de non numerata pecunia, Carocius in repetit. cap. cum quid, in prima parte, not.4.num.9. [quod talis exceptio competit etiam creditoribus Mariti aduersus vxorem quod dos nõ fuit numerata,& fuit simulata Alex. cons. 142.nu.4.lib.5.Peregrin.conf.72.nu.3.competit etiam tertio elapso biennio Carpan. in statut.Mediolan.cap.50.nu.42.lib.1.] Bertazzol.in tractatu clausularum, clausula trigesimasecunda, glos. 1. num.8.Magonius de-

32 cis.Florent. 110.nu.4. vbi dicit, † quod hoc facere potest, etiam si principalis compareret, & confiteretur numerationem. allegat Baldum in l.tam mandatori, colum.final.de non numerata pecunia.Marsilius in Rubricâ de fideiussor.num. 268. Hoc idem dixit Molin.tracta. de contract.disputat.302.nu.12.& isti tales non opponent hanc exceptionem ex persona propria, sed ex persona ipsius debitoris principalis, cui erat facienda solutio. Aretinus in §. idem iuris, num.8.Institution. de action.Magon. dicta decisio. sexagesima-

33 octaua. num. 5. Immò, quod plus est, ista † exceptio potest opponi per creditorem sui debitoris, ita cõfitentis; & hoc pro suo interesse, l.si cui, C.de non numerata pecunia, Ias.in §.fuerat, num.74. Institut. de action. Couarr. lib. 2.variarum resolutionum, c.7. versic.de creditoribus mariti.Panciroł.conf. 71. num. 11. Purpuratus, conf.364.num.7.libr. 1. Bertazzol. loco prædicto, num. 9. [Molin. de contractibus disputat. 440. sed elapso tempore nec per tertium creditorem opponi potest Tusch.in litt.E,conclus.418.num. 3. & quid si est effectus creditor antè lapsum biennij Tusch. ibi. num.7.] Magon. decisione Florent. 69.num.4. vbi dicit, quod hæc exceptio

34 competit vnicuique interesse habenti: † sed creditor, qui opponit hanc exceptionem, isto casu tenetur cauere de soluendo duplum casu quo creditor, cui opponitur, probauerit realem numerationem quantitatis in instrumento, vel scriptura contentæ. Authentica, contra qui propriam, C.de non numerata pecunia, Aretinus, in §.1.num.29.& sequenti, de exceptionib. Bertazzol. dicta clausul. 32. glossa prima, num. 10.

35 Quæro sextò, an † debitor elapso biennio audiatur si vult opponere hãc exceptionem? Et dico, quod sic, sed cum hac differentia, vt ipse teneatur in se suscipere onus, quod sibi non fuit numerata pecunia in instrumento confessionata, glos. in l.si ex cautione, in verbo, sæpè, & ibi Bartol.num.12.& 13. & ceteri Scribentes, C. de non numerata pecunia. Aretinus, in §. idem iuris, num. 4. Institut. de actionib. vbi testatur de communi * opinione. Iason.in leg.3.§. iurari, num. 8. & in l. manifestè, num.6. ff. de iureiurando. Decius in leg. iure naturæ, num.5.ff.de regulis iuris. Fulgosius in leg.si sub specie, in fine, C.de postulando. Emanuel à Costa, in repetitione l. si ex cautione, limitatione vltima, C. de non numerata pecunia. Thinninus, in Practica, cautela 30.num. 14. vbi dicit, quod hæc est communis, & vera * opinio. Bonchorst in Conciliationib. centuria 1.assertione 68.Boccatius, super constitutione Aegidiana, glossa septima, num.35.Gargar.patroc.24.num.16 & 18.lib.2. Vuesembech.consil.42.num.24. & in titulo de transactionib. & isto casu quomodo debeant formare capitula, & quæ debeant dicere testes, ad probandam suam intentionem, ponit Antonius Chiost.consil.18 num.5.lib.2. [Io.Alois. Ricc.in collectan. decis.250.part.1. Alexand. 35. variar.resol. titul. de solution.resolut. 26. num. 30. libr. 3.Gomez de contract.cap.6.num.7. Surdus consl.540.num.15.Matth.Brun. consil. 31.n. 8.Carpan. in statut. Mediolanensis. cap. 50. num.10.cum sequ.Tusch.in litt.E, conclus. 418.num. 16.]

36 Quæro septimò, an hæc exceptio habeat locum in creditore, qui confessus est sibi fuisse solutum id, quod sibi debebatur, si talem confessionem fecit sub spe futuræ numerationis? & dico, quod sic, sed tantum infra triginta dies continuos à die confessionis, infra quos nisi probet realiter soluisse, sibi nõ prodest confessio creditoris. Et hæc vocatur ex-

cep-

ceptio non receptæ, seu non solutæ pecuniæ, & habet locum in creditore tam ex causa mutui, quàm ex quacumque alia causa. Petrus Vzolin.in Practica artis notariatus, in titulo de except. non numeratę pecunię,in principio,Salicetus, in leg.in contractibus, §.super ceteris, & ibi glossa in verbo, triginta, C. de non numerata pecunia, qui affirmat, quod de isto casu onus probandi solutionem incumbit debitori. Aretinus in Rubrica Institut.de litteris obligatorijs, numer.4.& ibi etiam Portius, Ruinus, consil.73.in princip. volum.4.Thinninus,in Practica,cautela 30. num.24. Matthæus Vuesembech. consil.42. num.23.in titul. de transactionib. Caballin. Milleloq.669.Bertazzol. in tractatu clausularum,clausul.32.gl.1.nu.5.gloss.2.n.1.& 2. [quid si est elapsum biennium post solutionem Io.Batt. Thor.in Compend.decis.Neapolit.in verb.exceptio non numeratæ] Sed 37 hæc conclusio † limitatur, quando post confessionem de recepto creditor fecisset aliquā quietationem,vel dispositionem liberantem debitorem,ita Angel.& Paulus de Castro in dicto §. super ceteris Natta,consil.196.num. 1. &.2.lib. 1. vbi alio modo eandem conclu- 38 sionem limitat,† hoc est,quando esset renunciatum tali exceptioni, & elapsis dictis triginta diebus, debitor excluditur, ita vt non audiatur, etiam si vellet in se suscipere onus probandi sibi non fuisse solutum. Baldus, Salicetus, & Paulus de Castro in d. §.super ceteris, idem Paulus de Castro. consil. 233. volum.2. Vuesembech. consil. prædicto, nu. 28.Bertazzolus,dict.glos.2.num.5.[Tusch. in litt. E, conclus.420.nu. 1.& talis exceptio non numeratæ pecuniæ impedit exequutionem literarum cambij Afflict. in constitut. causas per magistros iustitiarios nu.10. cum seq.lib.1.rubric.4.Philipp. Paschal.de virib. patr. potest.cap.8.nu.65.]

Et vt finem imponam præsenti exceptio- 39 ni, † dico, quod eam opponere potest iudex etiam parte non opponente, si videt pecuniā non fuisse numeratam, quia potest creditori illicitam exactionem inhibere. Marsilius, singul. 277. Rolandus consil.1.num. 65. lib. 1. Laderch.consil.113.num.3.lib.1. Et com- 40 petit † ista exceptio tametsi confessio esset facta sine scriptura, quàm cum scriptura,& tam in priuato, quàm etiam in publico instrumento, l. non vltra, vbi Bartolus, & Baldus, nu.3.C.de non numerata pecunia.idem Baldus in l. si ex cautione, nu.14. eodem titulo, [Tusch. in litt.E,conclus.418.nu. 11. & conclu.421.nu. 3.] Aretinus Institut.Rubric. de litteris obligatorijs; num.7. & in §. primo, num.22.de exceptionibus. Felinus in cap. si cautio,num. 63. & 64. de fide instrumentor. Diaz, regula 257. Roffredus. Beneuent. in quæst. Sabbath. quæst.39.numer. 12. & 13. Ruinus consil.19.num.7.lib.1.Bertazzolus in tractatu clausularum,clausula 32. glossa prima,num.6. Bimius, consilio 191. numero 7. libr.secundo, [Tusch. in litter. E, conclus. 418.nu. 11.& conclus. 421. num. 3. & an detur contra confessionem quando est versa ex alia causa vera Ruinus consil. 19.nu. 11. libr. 4.Rolandus consil.4.num.15.lib.4.Gratian. 41 discept.cap 321.numer.12.] & potest † opponi non solum quando non est solutum totum id quod fuit confessionatum,verum etiā si aliqua eius pars non fuit recepta, vt si quis confiteretur habuisse viginti, & habuit solum decem, nam pro alijs decem potest opponere hanc exceptionem, l. secunda, & ibi omnes Scribentes, Codic. de non numerata pecunia. Fuluius Pacian. in tractatu,Cui incumbit onus probandi negat.lib.primo,cap. 37.num.23.Thinnin.in Practica,cautela 30. 42 num.15. Et † omnia dicta in exceptione non numeratæ pecuniæ, vendicant sibi locum in dote non numerata, & in quacumque alia re mutuata, etiam quod non sit pecunia,leg.in contractibus, in principio, C.de non numerata pecunia,Salicetus,leg.prima,§.finali,in fin.ff.eodem titulo.Riminaldus senior, consil.216.num.15.lib.2.Molina Hisp.in tractatu de contract.disput.302.nu. 3. [Mancin. de iuramento par.4.effect.153.& effect.155 Iul.Cæsar Gallup.in praxi p.2.cap.11.n.16. Iul.Cæsar Imbrian de 1.& 2. beneficio consid.7.num. 114. sed talis exceptio non potest opponi à marito ignobili quando matrimonium contraxit cum vxore nobili August. caputus de regimin. reipublic. cap. 1.nu.17. fol.35.Marescott.var.resolut.c.8.nu.21. lib. 1. vbi tenet indistinte quod, si fuit renuntiatum exceptio prædictę talis renuntiatio respectu mariti, & suorum hæredum idem operatur

ratur

ratur ac si essent elapsa tempora apponendi dictam exceptionem Afflict. decis. 402. num. 11. & 12. Muta decis. 71. n. 5. 20. & 21. & talis exceptio dicitur exceptio peremptoria, & potest opponi etiam post contestationem litis Alex. 35. variarum resolut. dicta resolut. 20. num. 37. libr. 3. & talis exceptio non habet locum quando processerunt capitula matrimonialia in quibus fuit promissa dos, & deinde confessio dotis fuerit subsequuta Iulius Cæsar. Gallup. in pract. part. 2. cap. 11. num. 19. & talis exceptio fuit inuēta in odium creditoris negligentis petere quod sub fide cōfessus fuit, Natt. consil. 305. num. 5. Mascard. concl. 695. num. 11. & 12. Bimius consil. 296 numero. 3. & videtur eam renuntiare tacite quando permittit maritus transire tempus præfixum ad opponendum, Crauet. cons. 40. num. 6. Surdus consil. 489. nu. 40. & datur talis exceptio infra 30. dies à tempore confessionis intra quos debet probare solutionem, Bertaz. in tractat. clausul. claus. 32. glos. prima, num. 5. & procedit etiam de iure Canonico, & inter mercatores, vt ibi Bertaz. nu. 7. Iulius. Cæsar. Gallup. in prax. part. 2. capitul. 11. num. 16.]

Hae sunt (amantissime Lector) quæ pro nunc ad enucleationem præsentis materiæ congerere potui, quæ omnia imprimere intendo ad nomen, & laudem Domini nostri Iesu Christi, præmissa prius protestatione, quod non est, nec eis intentionis meæ aliquid scribere, vel deducere, quod aduersetur Catholicæ fidei Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & si quid minus cautè, vel imperitè deduxi, & fortaße scripsi, illud, & me ipsum in omnibus, & per omnia subÿcio decisioni, & determinationi eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, iuxta ea, quæ habentur in cap. hæc est fides, 24. q. 1. Beati Thomæ in secunda secundæ quæst. 11. artic. 1. ad secundum, versic. ad tertium, in fine. Ceterum Deo annuente expectabis à me tractatum de effectibus in tres partes distinctum; in quarum prima tractabuntur effectus Amicitiæ, Clericatus, Consanguinitatis, Excommunicationis, Infirmitatis, Inimicitiæ, Legitimationis filiorum, Minoris ætatis, Metus, Periurÿ, & Senectutis. In secunda, effectus plus quàm 330. Dictionum. In tertia verò, & vltima parte, effectus 73. Clausularum vsu magis frequentium.

LAVS DEO.

Impr. de la Riba Vic. Gen. ***Impr. de Blasch. P.***